

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

Projekt jest współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Pomocy Technicznej RPO WŁ 2014-2020

Ewaluacja mid-term dotycząca postępu rzeczowego RPO WŁ 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródkresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania

Raport końcowy

Warszawa, lipiec 2019 r.

Zamawiający:

Województwo Łódzkie

Urząd Marszałkowski

Województwa Łódzkiego

Departament Polityki Regionalnej

Wydział Ewaluacji

ul. Tuwima 22/26, 90-002 Łódź

tel. 42 663 31 38

tel. 42 663 31 35

tel. 42 663 31 34

e-mail: ewaluacja@lodzkie.pl

Badanie zrealizowane w okresie październik 2018 r. – lipiec 2019 r.

Wykonawca:

Konsorcjum

ECORYS Polska Sp. z o.o.

ul. Solec 38 lok. 105

00-394 Warszawa

e-mail: ecorys@ecorys.pl

EVALU Sp. z o.o.

ul. Dzika 19/23 lok. 55

00-172 Warszawa

e-mail: evalu@evalu.pl

Zespół badawczy:

Ecorys Polska Sp. z o.o.

Sonia Buchholtz
Ewa Dzielnicka
Paulina Gawryś
Anna Górecka-Ojdana
Paweł Hess
Iwona Kania
Janusz Kornecki
Katarzyna Lipczyńska
Marta Mackiewicz (kierownik badania)
Agata Niedolisteck
Adam Rybkowski
Monika Sochaczewska
Dorota Tomczak

Evalo Sp. z o.o.

Zofia Bieńkowska
Marta Cichowicz-Major
Magdalena Głomska
Adam Grajek
Aleksandra Kamińska
Paulina Kowalczyk
Michał Marciniak
Sebastian Pałka
Paweł Penszko (zastępca kierownika)
Wojciech Pieniążek
Cezary Przybył
Jerzy Radziwiłł
Agnieszka Śnieżek
Małgorzata Zub

Spis treści

Wykaz skrótów	7
Wykaz skrótów w angielskiej wersji streszczenia	12
Wykaz pojęć	13
1 Streszczenie	15
2 Executive summary	25
3 Wprowadzenie	34
4 Opis koncepcji badania	34
4.1 Cele badania	34
4.2 Zakres badania	35
4.2.1 Zakres przedmiotowy badania	35
4.2.2 Zakres tematyczny badania	36
4.2.3 Zakres czasowy badania	38
4.2.4 Zakres podmiotowy badania	38
4.2.5 Zakres przestrzenny badania	38
4.3 Zastosowane kryteria ewaluacyjne	38
4.4 Metody badawcze	39
4.5 Źródła danych	41
5 Opis wyników badania	42
5.1 Dotychczasowe zmiany w alokacji RPO Wł 2014-2020	42
5.2 Postęp rzeczowy i finansowy w ramach RPO Wł 2014-2020	46
5.2.1 Oś Priorytetowa I Badania, rozwój i komercjalizacja wiedzy	46
5.2.2 Oś priorytetowa II Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka	61
5.2.3 Oś priorytetowa III Transport	83
5.2.4 Oś priorytetowa IV Gospodarka niskoemisyjna	102
5.2.5 Oś priorytetowa V Ochrona środowiska	125
5.2.6 Oś priorytetowa VI Rewitalizacja i potencjał endogeniczny regionu	144
5.2.7 Oś priorytetowa VII Infrastruktura dla usług społecznych	172

5.2.8	Oś priorytetowa VIII Zatrudnienie.....	203
5.2.9	Oś priorytetowa IX Włączenie społeczne	244
5.2.10	Oś priorytetowa X Adaptacyjność pracowników i przedsiębiorstw w regionie ..	268
5.2.11.	Oś priorytetowa XI Edukacja, Kwalifikacje, Umiejętności	303
5.2.12.	Oś Priorytetowa XII Pomoc techniczna	329
5.3.	Ocena założeń oraz kontekstu realizacji RPO Wł 2014-2020	329
5.3.1.	Przyczyny przekroczenia lub nieosiągnięcia zakładanych wartości wskaźników 330	
5.3.2.	Rola systemu instytucjonalnego	405
5.3.3.	Podejmowane środki zaradcze.....	414
5.4.	Ocena wkładu interwencji RPO Wł 2014-2020 w realizację priorytetów/celów Strategii Europa 2020	432
5.4.1.	Ocena wkładu w osiągnięcie celów Strategii Europa 2020	434
5.4.2.	Ocena wkładu w inne strategie i cele.....	454
5.4.3.	Wpływ na sytuację demograficzną	472
5.5.	Potencjał absorpcyjny i możliwe kierunki realokacji środków rezerwy wykonania RPO Wł 2014-2020.....	477
5.5.1.	Potencjał absorpcyjny	477
5.5.2.	Kierunki realokacji	507
6.	Podsumowanie i wnioski.....	527
7.	Rekomendacje.....	537
8.	Spis wykresów i tabel.....	548
9.	Bibliografia	557

Integralną częścią raportu są następujące aneksy, które zostały sporządzone w oddzielnych plikach:

Aneks nr 1 – Opis zastosowanej w badaniu metodyki

Aneks nr 2 – Narzędzia badawcze zastosowane w ewaluacji

Aneks nr 3 – Raport z przeprowadzonych badań ilościowych

Aneks nr 4 – Lista respondentów, którzy wzięli udział w badaniach realizowanych z zastosowaniem poszczególnych metod/ technik badawczych

Aneks nr 5 – Wynikowe bazy danych z badań kwestionariuszowych (a-CATI, b-CAWI)

Aneks nr 6 – Zestawienia danych zebranych w badaniach realizowanych z zastosowaniem poszczególnych metod/technik badawczych

Aneks nr 7 – Transkrypcje z przeprowadzonych wywiadów/rozmów pogłębionych lub notatki, jeżeli wywiady/rozmowy nie były nagrywane

Aneks nr 8 – Prezentacja multimedialna wyników

Aneks nr 9 - Streszczenie w języku angielskim - skan tłumaczenia przysięgłego

Wykaz skrótów

Skrót	Rozwinięcie
µg	mikrogram
B+R	Badania i rozwój
BAEL	Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności
BDL	Bank Danych Lokalnych
BUR	Baza Usług Rozwojowych
CATI	ang. Computer-Assisted Telephone Interviewing – wspomagany komputerowo wywiad telefoniczny
CAWI	ang. Computer-Assisted Web Interviewing – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW
CEF	Instrument Łącząc Europę
CIS	Centrum Integracji Społecznej
CJM	ang. Customer Journey Map – mapa ścieżek wnioskodawców
CO2	Dwutlenek węgla
COP	Centrum Obsługi Przedsiębiorcy
CSR	ang. Country Specific Recommendations – zalecenia dla poszczególnych krajów UE
CT	Cel tematyczny
DPR	Departament Polityki Regionalnej w UMWŁ
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
EPC	Ekwiwalent pełnego czasu pracy
EUR	euro

EZT	Elektryczny zespół trakcyjny
FGI	ang. Focus Group Interview – zogniskowany wywiad grupowy
gm.	gmina
GUS	Główny Urząd Statystyczny
ha	hektar
IDI	ang. Individual In-depth Interview – indywidualny wywiad pogłębiony
IGiPZ PAN	Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania Polskiej Akademii Nauk
IOB	Instytucje otoczenia biznesu
IOK	Instytucja organizująca konkurs
IP RPO WŁ 2014-2020	Instytucja Pośrednicząca w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020
IZ RPO WŁ 2014-2020	Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020
JST	Jednostki Samorządu Terytorialnego
KE	Komisja Europejska
KEW	Kluczowy etap wdrażania
KIS	Klub Integracji Społecznej
km	kilometr
kw.	kwartał
kWh	kilowatogodzina
LPR	Lokalny program rewitalizacji
ŁOM	Łódzki Obszar Metropolitalny
m ³	Metr sześcienny
Mg	Megagram (tona)

MIiR	Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju
MKiDN	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
mld	miliard
mln	milion
MŚP	Sektor mikro, małych i średnich przedsiębiorstw
NCBiR	Narodowe Centrum Badań i Rozwoju
OP	Oś priorytetowa
OPS	Ośrodek Pomocy Społecznej
os.	osoby
OSP	Ochotnicza Straż Pożarna
OWES	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej
OZE	Odnawialne źródła energii
p.p.	Punkt procentowy
pow.	powiat
PCPR	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
PES	Podmioty ekonomii społecznej
PI	Priorytet inwestycyjny
PKB	Produkt krajowy brutto
pn.	Pod nazwą
POiŚ	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
PO IR	Program Operacyjny Inteligentny Rozwój
PO PŻ	Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa
POWER	Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

Program	Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020
PSF	Podmiotowy System Finansowania Usług Rozwojowych
PSZOK	Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych
Pzp	Prawo zamówień publicznych
r.	rok
RLM	Równoważna liczba mieszkańców
RPO	Regionalny program operacyjny
RPO WŁ 2014-2020	Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020
RW	Ramy wykonania
rz.	Rzeka
SIWZ	Specyfikacja Istotnych Warunków Zamówienia
SL2014	Centralny system teleinformatyczny
SŁOM	Stowarzyszenie Łódzki Obszar Metropolitalny
SOPZ	Szczegółowy Opis Przedmiotu Zamówienia
SPSS	ang. Statistical Package for the Social Sciences – oprogramowanie do analizy predykcyjnej
SUERMB	Strategia Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego
SZOOP RPO WŁ 2014-2020	Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020
szt.	Sztuka
TEU	ang. twenty-foot equivalent unit (jednostka pojemności)

TBE	ang. Theory Based Evaluation – Ewaluacja oparta na teorii
TIK	Technologie informacyjno-komunikacyjne
tzw.	Tak zwany
UMWŁ	Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego
UoD	Umowa o dofinansowanie
WCPSP	Wskaźnik cen produkcji sprzedanej przemysłu
WDDT	Wskaźnik drogowej dostępności transportowej
WKDT	Wskaźnik kolejowej dostępności transportowej
WE	Wspólnota Europejska
WF	Wskaźnik finansowy
WoD	Wniosek o dofinansowanie
WoP	Wniosek o płatność
WP	Wskaźnik produktu
WPGO	Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami
WR	Wskaźnik rezultatu
WTZ	Warsztaty terapii zajęciowej
WUP	Wojewódzki Urząd PRacy
ZAZ	Zakład Aktywności Zawodowej
ZIT	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

Wykaz skrótów w angielskiej wersji streszczenia

Skrót	Rozwinięcie
BEI	Business Environment Institutions
COC	Competition Organising Committee
EC	European Commission
ERDF	European Regional Development Fund
ESF	European Social Fund
GDP	Gross Domestic Product
IB	Intermediate Body
IP	Investment Priority
ITI	Integrated Territorial Investments
MA	Managing Authority
PA	Priority Axis
RES	Renewable Energy Source
ROP LR 2014-2020	Regional Operational Programme of the Lodzkie Region for the years 2014-2020
R&D	Research and Development

Wykaz pojęć

Termin	Opis
Ewaluacja mid-term	<p>Ewaluacja mid-term jest badaniem wykonywanym w połowie trwania okresu programowania, łączącym elementy oceny procesowej z badaniem wpływu. Jej głównym zadaniem jest ocena stopnia osiągnięcia dotychczasowych celów wynikających z realizacji założeń programów operacyjnych w danej perspektywie finansowej. Ocena występowania zakładanych efektów interwencji dostarcza wiedzy o tempie osiągania celów programowych, a więc również o skuteczności wdrażanego wsparcia. Wiedza pochodząca z badania pozwala wypracować rozwiązania w zakresie niezbędnych dostosowań służących lepszemu osiągnięciu ostatecznych celów interwencji.</p>
Ramy wykonania	<p>Ramy wykonania to zestaw wskaźników wykorzystywanych do mierzenia postępu we wdrażaniu środków unijnych na poziomie osi priorytetowych (z ewentualnym podziałem na fundusz lub kategorię regionu), pozwalający na ustalenie, czy cele pośrednie (w połowie okresu wdrażania programów) i cele końcowe zostały osiągnięte. Wskaźniki ram wykonania mogą zawierać wskaźniki produktu, wskaźniki finansowe oraz kluczowe etapy wdrażania (KEW). Jeśli rama wykonania obejmuje nie więcej niż dwa wskaźniki, to cele pośrednie/końcowe uważa się za osiągnięte, jeśli wszystkie wskaźniki osiągnęły co najmniej 85% wartości docelowej (odpowiednio pośredniej lub końcowej). Jeśli rama wykonania obejmuje trzy lub więcej wskaźników, to cele pośrednie/końcowe uważa się za osiągnięte, jeśli wszystkie wskaźniki z wyjątkiem jednego osiągnęły co najmniej 85% wartości docelowej (odpowiednio pośredniej lub końcowej), a ten pozostały wskaźnik osiągnął co najmniej 75% wartości docelowej..</p>
Kluczowe etapy wdrażania (KEW)	<p>Kluczowy etap wdrażania (KEW) jest stosowany wówczas, gdy wartość celu pośredniego oszacowana dla wskaźnika produktu jest równa zero, przez co trudno jest wykazać</p>

Termin	Opis
	postęp wynikający z realizacji programu. Może być stosowany również wtedy, gdy wartość ta jest niewielka lub trudna do oszacowania. KEW jest bezpośrednio powiązany z jednym, konkretnym wskaźnikiem produktu.
Rezerwa wykonania	<p>Rezerwa wykonania (ściśle powiązana z ramami wykonania) to kwota ustanowiona na poziomie 6% środków przeznaczonych na EFRR, EFS i Fundusz Spójności w ramach celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia”.</p> <p>Rezerwa wykonania może być wykorzystana, jeżeli zrealizowane zostały cele pośrednie określone w ramach wykonania.</p>
BAEL	BAEL, Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności, jest badaniem ankietowym prowadzonym na ogólnopolskiej próbie gospodarstw domowych zgodnie z metodyką Międzynarodowej Organizacji Pracy. Na jego podstawie ustalana jest liczba osób aktywnych zawodowo, równa sumie pracujących i bezrobotnych, a także liczba osób biernych zawodowo.
CEF	Instrument „Łącząc Europę” (Connecting Europe Facility - CEF) to kluczowy projekt promujący wzrost zatrudnienia i konkurencyjności poprzez prowadzone w jego ramach inwestycje ukierunkowane na infrastrukturę na poziomie europejskim. CEF ma wspierać rozwój wydajnych, trwałych i skutecznie ze sobą połączonych sieci trans-europejskich w dziedzinie transportu, energii i usług cyfrowych.

1 Streszczenie

Niniejszy raport prezentuje wyniki ewaluacji śródkresowej RPO Wł 2014-2020, w tym realizacji założeń ram wykonania. Przedstawione wnioski zostały sformułowane w oparciu o analizę dokumentów programowych, baz danych wskaźników monitoringowych oraz innych danych pozyskanych z bazy SL2014, wywiady z przedstawicielami instytucji zaangażowanych w realizację RPO Wł 2014-2020, wywiady grupowe, badanie ankietowe beneficjentów programu, wywiady z nieskutecznymi wnioskodawcami oraz analizy porównawcze, analizy statystyczne i ekonometryczne.

Większość założeń w zakresie celów, wskaźników oraz alokacji RPO Wł 2014-2020, przyjętych na etapie programowania, była słuszna. Również wartości docelowe dla większości wskaźników zostały ustalone na realistycznym poziomie, tylko w przypadku nielicznych istnieje ryzyko ich nieosiągnięcia. Założenia odnoszące się do wysokości alokacji okazały się w większości osi priorytetowych słuszne, choć w wybranych działaniach nie przewidziano znacznego wzrostu cen, w szczególności wzrostu cen ofert na wykonanie prac drogowych i kolejowych oraz prac budowlanych (ceny materiałów i usług budowlanych).

Analiza uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych realizacji Programu mających wpływ na stopień osiągnięcia wskaźników pokazuje, że w trakcie jego realizacji pojawiało się wiele ograniczeń prawnych, a opóźnienia w opracowywaniu dokumentów na szczeblu krajowym (np. Krajowego Planu Gospodarki Odpadami) skutkowało opóźnieniami w kontraktacji środków. Dotyczy to także dokumentów regulujących zakres rewitalizacji w okresie programowania 2014-2020, co skutkowało przedłużającym się procesem opracowywania programów rewitalizacji. Również nowelizacja Prawa wodnego i powołanie spółki Wody Polskie stanęły na przeszkodzie realizacji projektów.

Wprowadzane środki zaradcze służące zwiększeniu skuteczności wdrażania interwencji w ramach poszczególnych osi priorytetowych były raczej skuteczne. W adekwatny sposób reagowano na pojawiające się problemy.

Osiągnięcie celów pośrednich RPO Wł 2014-2020 można uznać za bardzo dobre. Jedyne w OP I wystąpił problem związany z niską realizacją wskaźnika ram wykonania *Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych*. Na dzień 5.04.2019 r. osiągnięto 41,4% przyjętego celu pośredniego wskaźnika finansowego. Wartość ta ulegnie zwiększeniu, w związku z możliwością uwzględnienia także wydatków poniesionych do końca 2018 r., a ujętych w deklaracjach przekazanych do KE w 2019 r. Niemniej, w związku z nieosiągnięciem celów pośrednich na wymaganym poziomie, OP I nie uzyska rezerwy wykonania. Rezerwa zostanie przeniesiona w ramach renegocjacji Programu z KE, z uwzględnieniem zasady ring-

fencingu, do osi priorytetowej, której tempo wdrażania jest szybsze, co zapewni efektywne wykorzystanie środków. Co istotne, mierzony wskaźnikami ram wykonania postęp rzeczowy wyprzedza postęp finansowy interwencji w ramach OP I.

Spośród trzech wskaźników dedykowanych PI 1a (Działanie I.1 Rozwój infrastruktury badań i innowacji) postęp rzeczowy mierzony w oparciu o zatwierdzone wnioski o płatność jest satysfakcjonujący w przypadku jednego wskaźnika, zaś w odniesieniu do dwóch pozostałych jest minimalny lub w ogóle jeszcze nie nastąpił. Znacznie lepiej przedstawia się ocena możliwości realizacji założonych wartości docelowych na podstawie wartości deklarowanych przez beneficjentów w umowach o dofinansowanie, które wskazują na możliwość osiągnięcia wartości docelowych. Najistotniejszym jednakże problemem jest w przypadku tego PI niskie zainteresowanie wnioskodawców. Dodatkowo wdrażanie PI 1a utrudniała szczególna procedura uzgadniania projektów z instytucjami szczebla krajowego. W konsekwencji IZ RPO Wł 2014-2020 i IP RPO Wł 2014-2020 miały bardzo ograniczoną możliwość podejmowania działań poprawiających skuteczność wdrażania w tym obszarze. Te czynniki sprawiły, że prawdopodobieństwo wykorzystania alokacji przewidzianej dla PI 1a należy ocenić jako niskie.

Niewiele lepiej przedstawia się postęp rzeczowy mierzony zatwierdzonymi wnioskami o płatność we wdrażaniu PI 1b (Działanie I.2 Inwestycje przedsiębiorstw w badania i innowacje) – wartości poszczególnych wskaźników wyznaczonych dla tego PI kształtują się na poziomie od kilku do kilkunastu procent wartości docelowych. Jeśli wziąć pod uwagę zapisy podpisanych umów o dofinansowanie, postęp ten jest już znacznie większy i waha się w granicach od około 40 do 66%. Osiągnięty poziom zaawansowania w realizacji PI 1b pozwala zakładać możliwość osiągnięcia wartości docelowych wskaźników na rok 2023.

Założone na etapie programowania wartości alokacji przeznaczonych dla PI 1a i 1b w województwie łódzkim są jednymi z najwyższych w kraju. Jednakże, pomimo promowania Łodzi jako silnego ośrodka akademickiego, jej potencjał akademicki nie do końca jest powiązany z jej potencjałem gospodarczym i stawia pod dużym znakiem zapytania możliwość absorpcji alokacji przeznaczonych na oba PI. Uzasadniona w tej sytuacji jest realokacja części środków do Działania II.3, które wspiera rynkową fazę procesu innowacyjnego podejmowanego przez przedsiębiorców i cieszy się dużym zainteresowaniem potencjalnych beneficjentów.

Potencjał aplikacyjny dla Działania I.1 jest ograniczony proceduralnie do projektów, które znalazły się na liście projektów kwalifikujących się do wsparcia wpisanych do Kontraktu Terytorialnego dla Województwa Łódzkiego. W przypadku Działania I.2 potencjał absorpcyjny ogranicza niskie zainteresowanie wnioskodawców.

Cele pośrednie wyznaczone dla OP II zostały osiągnięte. Zarówno wskaźnik postępu finansowego, jak i wskaźnik postępu rzeczowego przekroczyły założone na 2018 r. wartości, osiągając jednocześnie ok. jednej trzeciej wyznaczonych na 2023 r. wartości docelowych. W

związku z tym osiągnięcie celów końcowych należy uznać za niezagrożone. Poszczególne działania OP II, odpowiadające PI 3a, 3b i 3c, charakteryzują się zróżnicowanym stopniem zaawansowania interwencji.

Interwencja wdrażana w ramach Działania II.1 charakteryzuje się najmniejszymi postępami w całej OP II. Choć postęp rzeczowy mierzony na podstawie zawartych umów wyprzedza finansowy, co świadczy o efektywności wydatkowania środków, dotychczasową skuteczność interwencji w realizacji sformułowanych celów należy ocenić jako relatywnie niską. Dotyczy to w szczególności Poddziałania II.1.2 Profesjonalizacja usług biznesowych. O ile niesatysfakcjonujące zainteresowanie potencjalnych wnioskodawców przygotowaniem terenów inwestycyjnych jest wyzwaniem występującym w całym kraju, o tyle za problematyczny uznać można identyfikowany w regionie brak popytu na usługi IOB i niskie zainteresowanie tego rodzaju podmiotów ubieganiem się o wsparcie.

Postęp realizacji Działania II.2 jest bardziej zaawansowany, zidentyfikowano dużą skuteczność i efektywność interwencji. Świadczy o tym przede wszystkim zaawansowanie postępu rzeczowego i jego relacja do postępu finansowego – już obecnie zakontraktowane projekty umożliwiają osiągnięcie wartości docelowych większości wskaźników, wykorzystując zaledwie ok. 45% alokacji. Dostrzegalne jest duże zainteresowanie wsparciem w ramach działania, co świadczy o trafności interwencji oraz istnieniu potencjału do absorpcji dodatkowej puli środków. Wyjątkiem jest wskaźnik *Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)*, który w świetle przeprowadzonych analiz wykazuje wolniejszy postęp niż zakładano na etapie programowania, a jego wartość docelowa może zostać nieosiągnięta.

W ramach OP II największą część alokacji przeznaczono na Działanie II.3. Jednocześnie działanie to cechuje najbardziej zaawansowane postępy finansowy, zarówno biorąc pod uwagę kontraktację, jak i wydatkowanie. Osiągnięcie wartości docelowych większości ze wskaźników przypisanych do działania zapewni realizacja zakontraktowanych na dzień 31.12.2018 r. projektów, co wskazuje na wysoką skuteczność i efektywność interwencji. Ponadto zidentyfikowano duże zainteresowanie potencjalnych beneficjentów wsparcia, w szczególności w przypadku Poddziałania II.3.1. W związku z tym, w ocenie ewaluatorów, Działanie II.3 wykazuje największy potencjał do przyjęcia dodatkowych środków w całej OP II.

W OP III Transport osiągnięto cele pośrednie ram wykonania, a większość celów końcowych nie jest zagrożona. Na osiąganie celów programowych i zobowiązań wskaźnikowych wpływają czynniki rynkowe, w szczególności wzrost cen ofert na wykonanie prac drogowych i kolejowych. Ze względu na wysoki priorytet inwestycji drogowych i kolejowych w regionie, wzrost cen materiałów i usług budowlanych nie pociąga za sobą zmniejszenia popytu na wsparcie. Skutkuje raczej wnioskowaniem o wyższe dofinansowanie EFRR, niż planowano na etapie tworzenia pierwszych kosztorysów inwestycyjnych, oraz zabezpieczeniem

dotychczasowych środków w budżetach własnych beneficjentów. Przyjmują oni także strategię odkładania postępowań przetargowych na rok 2020, co nie niesie za sobą zagrożenia dla wykonalności inwestycji w perspektywie 2023 roku. Zidentyfikowano ryzyko niepełnego osiągnięcia wartości docelowej wskaźnika *Całkowita długość nowych dróg*, co jest związane zarówno z wpływem wzrostu cen na materiały i usługi budowlane, jak i uwarunkowaniami wsparcia, zakładającymi jedynie 15% udziału wsparcia dla dróg lokalnych w alokacji przeznaczonej na inwestycje drogowe. Niską skutecznością charakteryzuje się wdrażanie Działania III.3 Transport multimodalny (PI 7c). Mimo wystarczającego potencjału aplikacyjnego, składane wnioski charakteryzują się niską jakością oraz niekompletną dokumentacją projektową. W ramach Działania III.4 Transport kolejowy (PI 7d) zidentyfikowano ryzyko nieosiągnięcia wartości docelowej wskaźnika *Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych*. W świetle dwukrotnego wzrostu cen ofert na inwestycje kolejowe w 2018 roku w stosunku do kosztorysów PKP PLK S.A. konieczne jest przemodelowanie wsparcia, czyli rozważenie możliwości fazowania inwestycji liniowych, realizacji jedynie etapów planowanych interwencji, po ustaleniu ich zakresu z Komisją Europejską i beneficjentem PKP PLK S.A.

W ramach OP IV większość celów końcowych nie jest zagrożona. W przypadku PI 4a przewidziana alokacja pozwoli na realizację wszystkich zobowiązań wskaźnikowych na 2023 r. Wśród realizowanych projektów dominują inwestycje dotyczące wytwarzania energii przy pomocy instalacji fotowoltaicznych i kolektorów słonecznych. Zwiększone zainteresowanie tego rodzaju instalacjami wynika przede wszystkim z rosnącej ceny energii elektrycznej, spadających kosztów zakupu instalacji OZE oraz wzrostu świadomości na temat korzyści ekonomicznych i zdrowotnych związanych z wykorzystywaniem energii odnawialnej. Ze względu na znaczący potencjał absorpcji środków, bardzo duże zainteresowanie przeprowadzonymi naborami oraz korzyści środowiskowe wynikające z realizacji interwencji, zaleca się wykorzystanie całej alokacji przewidzianej na Działanie IV.1 w kolejnym naborze w 2020 r. na projekty związane z budową lub zakupem nowych jednostek wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych, realizowane w ramach Poddziałania IV.1.2.

PI 4c (Działanie IV.2) jest realizowany zgodnie z założeniami. Nie zidentyfikowano zagrożenia dla osiągnięcia wartości docelowych wskaźników. Warto zwrócić uwagę, że osiągnięto znacznie wyższe efekty dla wskaźnika *Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych*, niż przewidywano na etapie programowania. Miernik ten według prognoz będzie zrealizowany z 18-krotną nadwyżką. Dość późno, bo w III kwartale 2018 r., rozpoczęto wdrażanie instrumentów finansowych przewidzianych na rzecz poprawy efektywności energetycznej wielorodzinnych budynków mieszkalnych i budynków użyteczności publicznej. W związku z tym efekty będą raportowane w drugim półroczu 2019 r. Potrzeby zdiagnozowane na etapie programowania RPO Wł 2014-2020 pozostają aktualne, przez co zaplanowana alokacja (zmniejszana w roku 2018 w PI 4c) zostanie wydatkowana zgodnie z założeniami.

W zakresie PI 4e (Działanie IV.3) postęp rzeczowy wskazuje na zagrożenie osiągnięcia wartości docelowej wskaźnika *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie* z uwagi na niższą niż zakładano liczbę projektów z zakresu tego priorytetu, realizowanych przez przedsiębiorstwa. Nie jest możliwe wykonanie założeń. Identyfikuje się jednak potencjał absorpcyjny związany z działaniami na rzecz poprawy jakości powietrza, szczególnie w zakresie projektów pozakonkursowych dla obszaru ZIT ŁOM. Alokacja powinna zostać skutecznie zakontraktowana, a PI 4e może przyjąć dodatkowe środki.

Potencjał absorpcyjny w działaniach OP V jest zróżnicowany. W Działaniach V.1 i V.2 odnotowano dotychczas niskie zainteresowanie składaniem wniosków o dofinansowanie. Z drugiej strony przeprowadzone analizy prowadzą do wniosku, że interwencja zaplanowana w Działaniu V.2 charakteryzuje się wysoką trafnością i istnieje dla niej pewien potencjał absorpcyjny. Natomiast szczególnie wielu beneficjentów w badaniu kwestionariuszowym zadeklarowało zamiar składania wniosków w przyszłości w Poddziałaniach V.3.2 i V.4.1.

W obszarze wsparcia rewitalizacji w ramach OP VI (Działanie VI.3 Rewitalizacja i rozwój potencjału społeczno-gospodarczego) odnotowano wpływ czynników regulacyjnych na proces kontraktacji projektów. Czynniki te związane są z ograniczeniami prawnymi, opóźnieniami w opracowywaniu dokumentów regulujących zakres rewitalizacji w okresie programowania 2014-2020, skutkującymi przedłużającym się procesem opracowywania programów rewitalizacji. Niemniej wdrażanie Działania VI.3 charakteryzuje się wysoką skutecznością i efektywnością kosztową. W obszarze rewitalizacji odnotowano wysoki potencjał aplikacyjny, przy niewystarczającej alokacji przeznaczonych na Poddziałanie VI.3.2 oraz wysokim popycie na środki w pozostałych Poddziałaniach, wdrażanych w trybie pozakonkursowym. Na tempo osiągania wskaźników silnie oddziałują czynniki zewnętrzne – ceny materiałów i usług budowlanych. Niemniej wysoka priorytetyzacja rewitalizacji w politykach lokalnych i środki zaradcze podejmowane przez IZ RPO WŁ 2014-2020 (wyrażanie zgody na przesunięcie terminu zakończenia projektu bądź na zmianę zakładanych w WoD materiałów na materiały niskobudżetowe) zapobiegają zagrożeniu niepełnego osiągnięcia zobowiązań wskaźnikowych.

W OP VII Infrastruktura dla usług społecznych cele końcowe ram wykonania nie są obciążone ryzykiem nieosiągnięcia. W całej OP VII odnotowano wysokie zainteresowanie wnioskodawców pozyskaniem wsparcia. W przypadku Działania VII.1 Technologie informacyjno-komunikacyjne zidentyfikowano potencjał aplikacyjny przede wszystkim w obszarze e-zdrowia. Potencjał aplikacyjny Działania VII.2 Infrastruktura ochrony zdrowia, mierzony wysokością wnioskowanego dofinansowania przez projekty z listy rezerwowej, przekracza alokację przyporządkowaną do tego obszaru. Wysokie jest także zainteresowanie pozyskaniem środków na infrastrukturę opieki społecznej (Działanie VII.3), niemniej beneficjenci w mniejszym stopniu niż zakładano na etapie programowania skłonni są do ubiegania się o wsparcie dla infrastruktury opieki społecznej, skierowanej do dzieci i młodzieży. Fakt ten spowodowany jest wyższymi niż zakładane na etapie programowania

kosztami jednostkowymi modernizacji takiej infrastruktury oraz wysoką konkurencyjnością programu krajowego Maluch. Zaleca się obniżenie wartości docelowej wskaźnika *Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej*. Pozostałe zobowiązania wskaźnikowe OP VII Infrastruktura dla usług społecznych zostaną osiągnięte, a nawet znacznie przekroczone. Wzrost cen materiałów i usług budowlanych oraz opóźnienia w kontraktacji spowodowane czynnikami regulacyjnymi (opracowanie tzw. map zdrowotnych przez Ministerstwo Zdrowia, ustalenia Komitetu Sterującego dotyczące warunków wsparcia w obszarze ochrony zdrowia) spowodowały mniejszą niż zakładano na etapie programowania skalę jednostkowego wsparcia. Należy jednak podkreślić, że w obszarze wsparcia infrastruktury społecznej możliwe byłoby zakontraktowanie nawet podwojonej alokacji na poszczególne działania i poddziałania.

Obserwowana w regionie w okresie wdrażania Programu poprawa sytuacji na rynku pracy, tj. systematyczny wzrost wskaźnika zatrudnienia oraz spójny z tą tendencją spadek rejestrowanego bezrobocia (stopy bezrobocia, liczby osób bezrobotnych, w tym liczby osób pozostających w sytuacji szczególnej na rynku pracy) powodują zmniejszenie populacji ostatecznych odbiorców wsparcia w ramach OP VIII i są istotnym źródłem ryzyk dla osiągnięcia celów końcowych Programu w obszarze określonym dla PI 8i. Sytuacja ta znajduje odzwierciedlenie w występujących, w szczególności po stronie beneficjentów Działania VIII.2, trudnościach związanych z rekrutowaniem grup docelowych do projektów i skuteczną realizacją projektów. W przypadku beneficjentów Działania VIII.1 (powiatowych urzędów pracy) spadek bezrobocia skutkuje zmniejszającą się grupą osób kwalifikujących się – ze względu na ustalony profil pomocy (stopień oddalenia od rynku pracy) – do aktywizacji zawodowej. W świetle identyfikowanych zmian sytuacji na rynku pracy i wynikających z nich konsekwencji dla realizacji projektów w ramach PI 8i, jak również ze względu na dotychczasowy stopień realizacji celów końcowych Programu, problematyczne może być osiągnięcie wartości docelowych wskaźników. Ze względu na znaczące zmiany kluczowych mierników rynku pracy w ostatnich latach istotne jest monitorowanie wskaźników opisujących dynamikę zmian na rynku pracy oraz aktualizowanie diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej w tym zakresie. Trendy, które silnie zaznaczyły się w okresie wdrażania Programu (do 2018 roku), mogą być mniej wyraźne w kolejnych latach. Diagnozowanym problemem województwa łódzkiego są nadal duże wewnątrzregionalne dysproporcje w poziomie bezrobocia. Ze względu na występujące różnice w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego regionu, w tym w szczególności w zakresie sytuacji na rynku pracy, konieczne są preferencje dla obszarów województwa, gdzie określone wskaźniki rozwoju społeczno-gospodarczego osiągają wartości mniej korzystne niż odpowiadające im wskaźniki dla całego województwa, co służyć będzie wyrównywaniu poziomu rozwoju całego regionu i poziomu życia jego mieszkańców.

W ramach OP IX Włączenie społeczne zidentyfikowano niski potencjał absorpcyjny w PI 9i. W ostatnich latach znacząco spadł odsetek osób bezrobotnych w regionie. Przewiduje się, że w

związku z realizacją Programu Rodzina 500 plus i coraz niższym bezrobociem zmniejszy się w najbliższych latach grupa osób gotowych wrócić na rynek pracy. Wysokim potencjałem absorpcyjnym charakteryzuje się PI 9iv. Potrzeby zidentyfikowane na etapie przygotowywania Programu są wciąż aktualne. Sytuacja demograficzna regionu – starzenie się społeczeństwa – dodatkowo wpływa na konieczność zwiększenia skali działań w ramach PI 9iv. W związku z tym proponuje się realokację znacznej części środków z Działania IX.1 na Działanie IX.2, co jest w pełni uzasadnione zarówno potencjałem aplikacyjnym beneficjentów, jak i sytuacją społeczno-gospodarczą regionu. Z badania wynika, że dodatkowych interwencji nie wymagają działania realizowane w ramach PI 9v. Postęp rzeczowy oraz finansowy oceniono jako adekwatne. Prognozuje się, że planowane na lata 2021-2023 nabory pozwolą wykorzystać całość alokacji i odpowiedzieć na potrzeby dotyczące ekonomii społecznej.

Niezmiennie widoczna jest w województwie łódzkim niska dostępność do miejsc opieki nad dziećmi. Co prawda sytuacja w regionie w okresie wdrażania Programu w ramach OP X nieznacznie się poprawiła, ale wyniki porównań w tym zakresie z innymi regionami przedstawiają się na niekorzyść województwa łódzkiego. Jeżeli różnice w dostępie do rynku pracy kobiet i mężczyzn mają się zmniejszyć, a aktywność ekonomiczna mieszkańców (kobiet) wzrosnąć, upowszechnienie opieki żłobkowej pozostaje nadal jednym z głównych wyzwania, przed którymi stoi region.

W kontekście wdrażania OP X należy zauważyć, że brak kwalifikacji lub niskie czy zdezaktualizowane kwalifikacje obniżają adaptacyjność do zmian pracowników przedsiębiorstw, co jest szczególnie istotne w sytuacji restrukturyzacji zakładu pracy. Na etapie przygotowania Programu (w 2012 roku) w wyniku zwolnień z przyczyn dotyczących zakładu pracy w powiatowych urzędach pracy województwa łódzkiego zarejestrowanych było nieco ponad 8,5 tys. osób. Co prawda w roku 2018 zarejestrowanych było o 63% mniej, jednak mimo to region ze względu na skalę problemu (liczbę zwalnianych pracowników) nieustannie negatywnie wyróżnia się na tle innych regionów Polski. Należy sądzić, że to właśnie występująca w regionie skala potrzeb związanych ze wsparciem pracowników zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy lub zagrożonych zwolnieniem oraz objętych zwolnieniami monitorowanymi jest bezpośrednim powodem przekroczenia wartości wskaźników odnoszących się do liczby wspartych pracowników (zagrożonych zwolnieniem z pracy oraz zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy, jak również tych, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje). Na postęp interwencji w ramach PI 8v istotny wpływ miała trwająca w czasie procedura ustalania trybu wdrażania Podmiotowego Systemu Finansowania Usług Rozwojowych (PSF), oraz problemy związane z zapewnieniem pełnej funkcjonalności Bazy Usług Rozwojowych (BUR).

Potrzeby związane z wdrożeniem interwencji ukierunkowanej na utrzymanie i przedłużenie aktywności zawodowej mieszkańców województwa łódzkiego poprzez wdrażanie programów zdrowotnych (PI 8vi) pozostają aktualne. Na dotychczasowy postęp rzeczowy interwencji w tym zakresie negatywnie oddziaływał szereg czynników. Istotne znaczenie miały niska świadomość zdrowotna społeczeństwa, skomplikowana ścieżka wdrażania projektów zdrowotnych, trudności w oszacowaniu właściwych wartości wskaźników oraz niedostateczne doświadczenie beneficjentów w realizacji projektów finansowanych ze środków EFS. Na osiągnięcie celów interwencji wpływ miało także wdrażanie programów zdrowotnych o tożsamym charakterze na poziomie kraju. Niemniej pozostała w PI 8v alokacja będzie wystarczająca do realizacji wartości wskaźników na prognozowanym poziomie.

W Osi priorytetowej XI Edukacja, kwalifikacje, umiejętności tylko dwa wskaźniki budzą obawy, że wartości osiągnięte będą znacznie niższe od docelowych. Pierwszym z nich jest „Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie (PI 10iii)”. Dotyczy on kategorii mieszkańców Polski przejawiającej wyjątkowo niską skłonność do uczestnictwa w edukacji, a dodatkowym czynnikiem obniżającym ich motywację była zapewne poprawa sytuacji na rynku pracy. Rekrutację utrudniała też koncentracja projektów na osobach o niskich kwalifikacjach i pochodzących z obszarów wiejskich. Czynniki te powodują, że realizacja wartości docelowej jest wskaźnika jest zagrożona. Drugi problematyczny wskaźnik to „Liczba podmiotów realizujących zadania centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego objętych wsparciem w programie” (PI 10iv). Przyczyną jego niskiej wartości jest małe zainteresowanie potencjalnych wnioskodawców dostępnym dofinansowaniem. W Osi XI do tej pory została certyfikowana jedna piąta wydatków, dlatego duże znaczenie będzie miała sprawność procesu wydatkowania i certyfikacji w kolejnych latach.

Oś XII obejmuje Pomoc Techniczną. Postęp finansowy i rzeczowy w tej osi można ocenić jako adekwatny do czasu, który upłynął od początku realizacji Programu. Szkolenia dla potencjalnych beneficjentów zorganizowane w roku 2017 przez IOK skutecznie wspierały realizację interwencji. Odnotowano też stopniowy wzrost oceny jakości i dostępności informacji na temat naborów. Prowadzone działania komunikacyjne pozytywnie wpływały na liczbę zgłaszanych wniosków i realizację projektów. Można sformułować wniosek, że działania finansowane w ramach Osi XII skutecznie wspierały realizację Programu jako całości. Nie stwierdzono potrzeby zasadniczych zmian w systemie instytucjonalnym towarzyszącym realizacji RPO Wł 2014-2020.

W ramach badania oceniono wkład interwencji RPO Wł 2014-2020 w realizację priorytetów i celów Strategii Europa 2020. Dla wskaźników obrazujących postęp realizacji Strategii Europa 2020 przeprowadzono prognozy na 2020 i 2023 rok oraz porównano z wartościami docelowymi założonymi na szczeblu krajowym. W przypadku wskaźnika zatrudnienia wpływ RPO Wł 2014-2020 jest znaczący, a cel założony w Strategii zostanie prawdopodobnie

osiągnięty. Z kolei wkład RPO WŁ 2014-2020 w podniesienie udziału B+R w PKB jest minimalny. Prognoza wskazuje, że ani cel krajowy, ani cel Strategii nie zostanie osiągnięty w regionie.

Analiza wskazuje również na to, że wartość wskaźnika obrazującego emisje gazów cieplarnianych nie przybliży się do wartości docelowej ustalonej dla kraju. Można też przypuszczać, że realizacja RPO WŁ 2014-2020 ma negatywny wpływ na wartość wskaźnika, co wynika m.in. z działań podnoszących zużycie energii i emisje (np. działania inwestycyjne). Podobnie jest w przypadku wskaźnika energii pierwotnej.

Znacznie lepiej wygląda sytuacja w przypadku wskaźników odnoszących się do wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu. Wkład RPO WŁ 2014-2020 w osiągnięcie celu krajowego wartości docelowej wskaźnika młodzieży niekontynuującej nauki jest znaczący, a prognozy wskazują, że cel zostanie osiągnięty. Odsetek osób legitymujących się wyższym wykształceniem w grupie 30-34 lata podlega systematycznemu wzrostowi. Już w 2018 r. osiągnięto cel krajowy. W 2020 oraz 2023 roku cel nie powinien być zagrożony. Jest to jednak zasługa czynników innych niż RPO WŁ 2014-2020. Natomiast wkład RPO WŁ 2014-2020 w ograniczanie odsetka osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym jest duży, a osiągnięcie celu w 2020 i 2023 roku jest niezagrażone.

W oparciu o przeprowadzone analizy zaproponowane zostały rekomendacje dotyczące zmiany wartości wybranych wskaźników oraz alokacji środków.

W zakresie realokacji rekomenduje się przeniesienie części środków z Działania I.1 i I.2 do Działania II.3, które wspiera rynkową fazę procesu innowacyjnego podejmowanego przez przedsiębiorców. Powodem jest niski potencjał absorpcyjny przy jednocześnie dużej alokacji w ramach OP I. W OP II zaleca się realokowanie środków z Działania II.1 (zwłaszcza Poddziałania II.1.1) do Działania II.3 (zwłaszcza Poddziałania II.3.1). Z uwagi na bardzo duży potencjał absorpcyjny oraz przyszłościowy charakter inwestycji związanych z OZE, rekomenduje się przeniesienie zidentyfikowanych wolnych środków (np. z PI 2c) na realizację projektów w ramach Poddziałania IV.1.2. Zaleca się wdrożenie planu IZ RPO WŁ 2014-2020 dotyczącego realokacji części środków z Działania IX.1 na Działanie IX.2. W odniesieniu do wskaźników – zaleca się obniżenie wartości docelowej wskaźnika *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie* dla PI 4e. Ponadto rekomenduje się zwiększenie wartości docelowej wskaźnika rezultatu *Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych*. Zaleca się również obniżenie wartości docelowej wskaźnika rezultatu *Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej* w PI 9a.

W obszarze włączenia społecznego rekomenduje się wprowadzenie dodatkowych punktów w ramach kryteriów premiujących w Działaniu IX.1 oraz IX.2 dla projektów zapewniających komplementarność. Rekomenduje się wprowadzenie kryteriów premiujących, w ramach Działania IX.1, dla projektów, których uczestnikami będą w pierwszej kolejności osoby pozostające bez pracy powyżej 12 miesięcy. W obszarze tematycznym środowiska zaleca się

zmianę linii demarkacyjnej w zakresie wartości możliwych do wsparcia projektów lub, w przypadku braku takiej możliwości, zmniejszenie alokacji na Działanie V.2.

2 Executive summary

This report presents the results of the mid-term evaluation of the ROP LR 2014-2020, including the implementation of the provisions of the Performance Framework. The presented conclusions were formulated based on the analysis of programme documents, databases of monitoring indicators and other data obtained from the SL2014 database, interviews with representatives of institutions involved in the implementation of the ROP LR 2014-2020, group interviews, survey of programme beneficiaries, interviews with ineffective applicants and comparative, statistical and econometric analyses.

Most of the assumptions concerning the objectives, indicators and allocation of the ROP LR 2014-2020 approved at the programming stage have proven correct. Also, target values for most indicators have been set at a realistic level, only a few indicators are likely to miss the targets. The assumptions related to the amount of allocation turned out to be correct in the majority of priority axes, although in the selected measures no significant price increase was provided for, in particular an increase in the prices of offers for road and railway works and construction works (prices of construction materials and services).

The analysis of the internal and external conditions of Programme implementation which affect the level of achievement of indicators shows that during its implementation there were many legal restrictions and the delays in the preparation of documents at the national level (e.g. The National Waste Management Plan) resulted in delays in the contracting of funds. This also applies to the documents regulating the scope of revitalisation in the 2014-2020 programming period, which resulted in a protracted process of developing revitalisation programmes. Also the amendment of the Water Law and the establishment of Wody Polskie prevented the implementation of the projects.

The remedial measures put in place to increase the effectiveness of the implementation of the interventions under each priority axis have been rather effective and adequate responses have been given to the problems that have arisen.

The achievement of the intermediate objectives of the ROP LR 2014-2020 may be considered as very good. Only in the case of PA I there was a problem related to low implementation of the Performance Framework indicator Total amount of certified eligible expenditure. As of 5.04.2019, 41.4% of the adopted intermediate objective of the financial indicator was achieved. This value will be increased due to the possibility of including the expenditure incurred until the end of 2018, and included in the declarations submitted to the European Commission in 2019. However, as the Performance Framework is not achieved at the required level, PA I will not receive a performance reserve. The reserve will be transferred within the renegotiation of the Programme with the EC, taking into account the principle of ring-fencing, to a priority axis, the pace of implementation of which is faster, which will

ensure effective use of funds. Importantly, material progress as measured by the indicators of the Performance Framework surpasses financial progress of interventions under PA I.

Out of the three dedicated indicators for IP 1a (Measure I.1 Development of research and innovation infrastructure), the material progress measured on the basis of approved applications for payment is satisfactory for one indicator and minimal or no progress has been made for the other two. The assessment of the feasibility of the assumed target values on the basis of the values declared by the beneficiaries in the co-financing agreements is much better. They indicate the possibility of achieving target values. However, the most important problem for this IP is the low level of interest among applicants. In addition, the implementation of IP 1a was hindered by a specific procedure of agreeing projects with institutions at the national level. As a consequence, the MA of ROP LR 2014-2020 and the IB of ROP LR 2014-2020 had a very limited possibility to undertake actions improving the effectiveness of implementation in this area. These factors mean that the probability of using the allocation provided for IP 1a should be assessed as low.

The material progress measured by the approved applications for payment in the implementation of IP 1b (Measure I.2 Business investment in research and innovation) is not much better - the values of individual indicators determined for this IP range from a few to a dozen or so percent of target values. On the basis of the signed grant agreements, this progress is much greater and ranges from about 40 to 66%. The level of advancement reached in the implementation of IP 1b makes it possible to assume that the target values for the indicators for 2023 can be met.

The allocation values assumed at the programming stage for IP 1a and 1b in Lodzkie Region are among the highest in the country. However, despite the promotion of Łódź as a strong academic centre, its academic potential is not fully related to its economic potential and raises a big question whether the allocations earmarked for both IP can be absorbed. In this situation it is justified to reallocate a part of the funds to Measure II.3, which supports the market phase of the innovation process undertaken by entrepreneurs and is very popular among potential beneficiaries.

The application potential for Measure I.1 is procedurally limited to projects which are included in the list of projects eligible for support included in the Territorial Contract for Lodzkie Region. In the case of Measure I.2, this potential is limited by the low interest of applicants.

The intermediate goals set for PA II have been achieved. Both the financial and material progress indicators exceeded the 2018 target, while reaching around 1/3 of the 2023 targets. Therefore, the achievement of the final goals should be considered as non-threatened. The different measures of PA II, corresponding to IP 3a, 3b and 3c, are characterised by varying degrees of advancement of the intervention.

The intervention implemented under Measure II.1 (IP 3a) is characterised by the smallest progress in the entire PA II. Although material progress measured on the basis of the concluded agreements surpasses financial progress, which proves the efficiency of fund spending, the effectiveness of intervention in the implementation of the formulated objectives should be assessed as relatively low. This concerns in particular Sub-measure II.1.2 Professionalisation of business services. While the unsatisfactory interest of potential applicants in preparing investment areas is a challenge that occurs in the whole country, the lack of demand for BEI services and low interest of such entities in applying for support identified in the region can be considered problematic.

The progress of implementation of Measure II.2 (IP 3b) is more advanced, high effectiveness and efficiency of the intervention has been identified. This is evidenced above all by the advancement of material progress and its relation to financial progress - the already contracted projects make it possible to achieve the target values of most indicators, using only about 45% of the allocation. A great interest in support under the measure is noticeable, which proves the accuracy of intervention and the existence of the potential to absorb an additional pool of funds. The exception is the indicator Private investment complementing public support to enterprises (grants), which, according to the analysis carried out, shows slower progress than assumed at the programming stage, and may not reach its target.

Under PA II, the largest part of the allocation was allocated to Measure II.3 (IP 3c). At the same time, this measure is characterised by the most advanced financial progress in terms of both contracting and disbursement. The achievement of the target values of most of the indicators assigned to the measure will be possible through the implementation of the projects contracted as at 31 December 2018, which indicates high effectiveness and efficiency of the intervention. Moreover, a great interest of potential beneficiaries of the support was identified, in particular in the case of Sub-measure II.3.1. Therefore, in the evaluators' assessment, Measure II.3 shows the greatest potential for adopting additional funds in the entire PA II.

In PA III Transport, the intermediate objectives of the Performance Framework have been achieved and most of the final objectives are not jeopardised. The achievement of programme objectives and indicator commitments is influenced by market factors, in particular by the increase in the price of offers for road and rail works. Due to the high priority of road and railway investments in the region, the increase in the prices of construction materials and services does not entail a reduction in demand for support. It results in applying for higher ERDF funding than planned at the stage of creating the first investment cost estimates and securing additional funds in the beneficiaries' own budgets. They also adopt a strategy of postponing the tender procedures to 2020, which does not pose a threat to the feasibility of the investment in the 2023 perspective. The risk of incomplete achievement of the target value of the indicator Total length of new roads was

identified, which is related both to the impact of price increases on construction materials and services and to the conditions of support, assuming only 15% of support for local roads in the allocation for road investments. The implementation of Measure III.3 Multimodal transport (IP 7c) is characterised by low effectiveness. Despite the sufficient application potential, the submitted applications are characterised by poor quality, incomplete project documentation. Under Measure III.4 Rail transport (IP 7d) the risk of failure to meet the target value of the indicator Total length of reconstructed or modernised railway lines was identified. In light of the double increase in the prices of railway investment offers in 2018 in relation to PKP PLK S.A.'s cost estimates, it is necessary to re-model the support, i.e. to consider the possibility of phasing the line investments, to implement only the stages of planned interventions, after determining their scope with the European Commission and the beneficiary of PKP PLK S.A.

Under PA IV, most of the final objectives are not jeopardised. In the case of IP 4a, the planned allocation will allow for the implementation of all indicator obligations for 2023. Among the projects implemented, investments related to energy production using photovoltaic installations and solar collectors prevail. The increased interest in such installations is mainly due to the rising price of electricity, falling costs of purchasing RES installations and increased awareness of the economic and health benefits associated with the use of renewable energy. Due to the significant potential for absorption of funds, very high interest in the calls for proposals and environmental benefits resulting from the implementation of the intervention, it is recommended to use the entire allocation provided for in Measure IV.1 in the next call for proposals in 2020 for projects related to the construction or purchase of new units for the generation of energy from renewable sources, implemented under Measure IV.1.2.

IP 4c (Measure IV.2) is implemented as intended. No risks to the achievement of the target values have been identified. It is worth noting that much higher results have been achieved on the indicator Reduction of annual primary energy consumption in public buildings than expected at the programming stage. According to forecasts, this indicator will be realised with an 18-fold surplus. Quite late, in the third quarter of 2018, the implementation of financial instruments envisaged for the improvement of the energy efficiency of multi-family residential buildings and public buildings began. Therefore, the effects will be reported in the second half of 2019. The needs diagnosed at the stage of programming of ROP LR 2014-2020 remain valid, so the planned allocation (decreased in 2018 for IP 4c) will be disbursed in accordance with the assumptions.

With regard to IP 4e (Measure IV.3), material progress indicates a threat to the achievement of the target value of the indicator Number of enterprises receiving support due to a lower than expected number of projects under this priority implemented by enterprises. It is not possible to achieve the assumptions at the planned level. However, the absorption potential associated with measures to improve air quality has been identified, especially in the field of

non-competition projects for the ITI of the Łódź Metropolitan Area. The allocation must be effectively contracted and IP 4e can adopt additional measures.

The absorption potential in PA V measures is varied. In Measures V.1 and V.2 so far, there has been a low interest in submitting applications for co-financing. On the other hand, the analyses carried out lead to the conclusion that the intervention planned under Measure V.2 is highly relevant and has some absorption potential. However, in the questionnaire survey many beneficiaries declared their intention to submit applications in Sub-measures V.3.2 and V.4.1 in the future.

In the area of revitalisation support under PA VI (Measure VI.3 Revitalisation and development of socio-economic potential), the impact of regulatory factors on the project contracting process was noted. These factors are related to legal constraints, delays in the preparation of documents regulating the scope of revitalisation in the 2014-2020 programming period, resulting in a protracted process of preparing revitalisation programmes. However, the implementation of Measure VI.3 is characterised by high effectiveness and efficiency. In the area of revitalisation a high application potential was recorded, with insufficient allocation for Measure VI.3.2 and high demand for funds in the remaining Sub-measures, implemented under the non-competition procedure. The rate at which the indicators are achieved is strongly influenced by external factors - prices of construction materials and services. However, the high priority given to revitalisation in local policies and countermeasures taken by the MA of ROP LR 2014-2020 (agreeing to postpone the project deadline or to change the materials assumed in the applications to low-budget materials) prevent the risk of incomplete achievement of the indicator obligations.

In PA VII Infrastructure for social services, the final objectives of the Performance Framework are not burdened with the risk of failure to achieve them. Throughout PA VII, a high interest of applicants in obtaining support was reported. In the case of Measure VII.1 Information and Communication Technologies, the application potential was identified primarily in the area of e-Health. The application potential of Measure VII.2 Healthcare infrastructure, measured by the amount of co-financing applied for by projects from the reserve list, exceeds the allocation assigned to this area. There is also a high interest in obtaining funds for social welfare infrastructure (Measure VII.3), however, beneficiaries are less inclined than assumed at the programming stage to apply for support for social welfare infrastructure addressed to children and youth. This is due to higher unit costs of modernisation of such infrastructure than those assumed in the programming stage and high competitiveness of the national programme Maluch. It is recommended to reduce the target value of the result indicator Potential of supported childcare or education infrastructure. The remaining indicator commitments of PA VII Infrastructure for social services will be achieved and even significantly exceeded. The increase in the prices of construction materials and services and delays in contracting due to regulatory factors (development of the so-called health maps by the Ministry of Health, the Steering Committee findings on the conditions for health

support) resulted in a lower scale of unit support than expected at the programming stage. It should be stressed, however, that in the area of social infrastructure support it would be possible to contract even a doubled allocation for individual measures and sub-measures.

The improvement of the situation on the labour market observed in the region during the implementation of the Programme, i.e. a systematic increase in the employment rate, a decrease in registered unemployment (unemployment rate, the number of unemployed persons, including the number of persons in a special situation on the labour market) consistent with this trend, cause a decrease in the population of final recipients of support under PA VIII and are an important source of risks for the achievement of the final objectives of the Programme in the area defined for IP 8i. This situation is reflected in difficulties related to recruitment of target groups for projects and effective implementation of projects, especially on the part of beneficiaries of Measure VIII.2. In the case of beneficiaries of Measure VIII.1 (district labour offices), the decrease in unemployment rates results in a decreasing group of persons eligible - due to the established aid profiles (distance from the labour market) - to professional activation. In the light of the identified changes in the labour market situation and the resulting consequences for the implementation of the IP 8i projects, as well as the degree to which the Programme's final objectives have been achieved so far, the achievement of the target indicator values may be problematic. Due to significant changes in key measures of the labour market in recent years, it is important to monitor indicators describing the dynamics of changes in the labour market and to update the diagnosis of the socio-economic situation in this respect. Trends, which strongly marked themselves in the period of Project implementation (until 2018), may be less pronounced in subsequent years. The diagnosed problem of Lodzkie Region includes large intra-regional disproportions in the level of unemployment. Due to the existing differences in the level of social and economic development of the region, including in particular the situation on the labour market, preferences are necessary for the areas of the region, where specific social and economic development indicators achieve values less favourable than the corresponding indicators for the whole region, which will serve to equalise the level of development of the entire region and the living standards of its inhabitants.

PA IX Social Inclusion identified a low absorption potential in IP 9i. In recent years, the percentage of unemployed people in the region has fallen significantly. It is expected that due to the implementation of the 500+ Programme and decreasing unemployment, the group of people ready to return to the labour market will decrease in the coming years. IP 9iv has a high absorption potential. The needs identified at the stage of Programme preparation are still valid. The demographic situation of the region - the ageing of the population additionally makes it necessary to increase the scale of activities within the framework of IP 9iv. Therefore, it is proposed to reallocate a significant part of funds from Measure IX.1 to Measure IX.2, which is fully justified both by the application potential of the beneficiaries and the socio-economic situation of the region. The study shows that there is

no need for additional interventions under IP 9v. The material and financial progress was assessed as adequate. It is forecast that the calls for proposals planned for the years 2021-2023 will make it possible to use the whole allocation and respond to the needs concerning social economy.

The contracting level of PA X allocations and the material progress of the interventions within each IP vary. The low availability of childcare centres is still visible in the Lodzkie Region (IP 8iv). Although the situation in the region in the period of Programme implementation slightly improved under PA X, the results of comparisons in this respect with other regions are to the disadvantage of the Lodzkie Region. If differences in access to the labour market between women and men are to decrease and the economic activity of the inhabitants (women) is to increase, promotion of nursery care remains one of the main challenges facing the region.

In the context of the implementation of Measure X.2 (IP 8v), it should be noted that the lack of qualifications or low or outdated qualifications reduce the ability to adapt to changes of employees of enterprises, which is particularly important in the situation of restructuring of the workplace. At the stage of preparing the Programme (in 2012), as a result of dismissals due to reasons related to the workplace, slightly more than 8.5 thousand people were registered in the district labour offices of the Lodzkie Region. Admittedly, in 2018 it was 63% less, nevertheless, the region, due to the scale of the problem (the number of dismissed employees), constantly stands out negatively in comparison to other regions of Poland. It is reasonable to believe that the regional scale of needs for support for workers made redundant for reasons relating to the workplace or at risk of dismissal and outplacement is the direct reason for exceeding the indicators relating to the number of workers made redundant (at risk of dismissal and made redundant for reasons relating to the workplace and those who have acquired qualifications or competences). The progress of interventions within the framework of the IP 8v was significantly influenced by the procedure of determining the mode of implementation of the Development Services Financing System, which was in progress at the time, and by the problems related to ensuring full functionality of the Development Services Database.

The needs related to the implementation of intervention aimed at maintaining and prolonging the professional activity of the inhabitants of the Lodzkie Region through the implementation of health programmes (IP 8vi) remain valid. The material progress of the intervention in this respect has been adversely affected by a number of factors. Low health awareness of the society, the complicated path of implementation of health projects, difficulties in estimating proper values of indicators and insufficient experience of beneficiaries in implementation of projects financed from ESF funds were of great importance. The achievement of the intervention objectives was also influenced by the implementation of health programmes of an identical nature at the national level. However,

the remaining allocation in IP 8v will be sufficient to meet the indicator values at the forecast level.

In Priority Axis XI Education, qualifications and skills only two indicators raise concerns that the values achieved will be much lower than the target values. The first one is The number of people aged 50 and over supported by the programme (IP 10iii). It refers to the category of Polish residents demonstrating an exceptionally low tendency to participate in education, and an additional factor reducing their motivation was probably the improvement of the situation on the labour market. Recruitment was also hampered by the concentration of projects on people with low qualifications and from rural areas. These factors cause the achievement of the target value to be jeopardised. The second problematic indicator is The number of entities implementing the tasks of a vocational and lifelong learning centre covered by the programme (IP 10iv). The reason for its low value is the low interest of potential applicants in the available funding. In Axis XI one fifth of expenditure has been certified so far, so the efficiency of the expenditure and certification process in subsequent years will be of great importance.

Axis XII includes Technical Assistance. The financial and material progress in this axis can be assessed as adequate to the time which has elapsed since the beginning of the Programme implementation. Training courses for potential beneficiaries organised in 2017 by the COC effectively supported the implementation of the intervention. There has also been a gradual increase in the assessment of the quality and availability of information on calls for proposals. The conducted communication activities positively influenced the number of submitted applications and the implementation of projects. It can be concluded that the measures financed under Axis XII effectively supported the implementation of the Programme as a whole. The need for fundamental changes in the institutional system accompanying the implementation of ROP LR 2014-2020 has not been identified.

Within the framework of the study, the contribution of the ROP LR 2014-2020 intervention to the implementation of the priorities and objectives of the Europe 2020 Strategy was assessed. For the indicators showing the progress of implementation of the Europe 2020 Strategy, forecasts for 2020 and 2023 were made and compared with the target values assumed at the national level. In the case of the employment rate, the impact of the ROP LR 2014-2020 is significant and the objective set out in the Strategy will probably be achieved. In turn, the contribution of the ROP LR 2014-2020 in increasing the share of R&D in the GDP is minimal. The forecast indicates that neither the national objective nor the Strategy objective will be achieved in the region.

The analysis also indicates that the value of the indicator illustrating greenhouse gas emissions does not come close to the country target. It can also be assumed that the implementation of the ROP LR 2014-2020 has a negative impact on the value of the index, which results, inter alia, from measures increasing energy consumption and emissions (e.g. investment measures). The same is true for the primary energy index.

The situation is much better in the case of indicators relating to inclusive growth. The contribution of the ROP LR 2014-2020 to achieving the national target of the target value of the indicator of youth not continuing education is significant, and the forecasts indicate that the goal will be achieved. The percentage of people with higher education in the group of 30-34 years of age is systematically growing. Already in 2018 the national target was reached. In 2020 and 2023, the target should not be jeopardised. However, this is due to factors other than the ROP LR 2014-2020. On the other hand, the contribution of the ROP LR 2014-2020 to reducing the percentage of people at risk of poverty or social exclusion is large, and achieving the target in 2020 and 2023 is not at risk.

On the basis of the analyses carried out, recommendations concerning changes in the value of selected indicators and allocation of resources were proposed.

As regards reallocation, it is recommended to transfer a part of funds from Measures I.1 and I.2 to Measure II.3, which supports the market phase of the innovation process undertaken by entrepreneurs. The reason is the low absorption potential with a large allocation under PA I. In PA II it is recommended to reallocate funds from Measure II.1 (especially Sub-measure II.1.1) to Measure II.3 (especially Sub-measure II.3.1). Due to the very large absorption potential and the future character of RES-related investments, it is recommended to transfer the identified free funds (e.g. from IP 2c) to the implementation of projects within Sub-measure IV.1.2. It is recommended to implement the MA ROP LR 2014-2020 plan concerning the reallocation of part of the funds from Measure IX.1 to Measure IX.2. As regards indicators, it is recommended to reduce the target value of the indicator Number of enterprises receiving support in IP 4e. In addition, it is recommended to increase the target value of the result indicator Reduction of the annual primary energy consumption in public buildings. It is also recommended to reduce the target value of the result indicator Potential of supported childcare or education infrastructure in IP 9a.

In the area of social inclusion it is recommended to introduce additional points under bonus criteria in Measure IX.1 and IX.2 for projects ensuring complementarity. It is recommended to introduce bonus criteria for projects under Measure IX.1, whose participants will first of all be persons unemployed for more than 12 months. In the thematic area of the environment it is recommended to change the demarcation line in terms of values of projects possible to support or, if this is not possible, to reduce the allocation for Measure V.2.

3 Wprowadzenie

Głównym zadaniem niniejszego badania ewaluacyjnego była ocena stopnia osiągnięcia celów wynikających z realizacji założeń Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020. Ocena występowania zakładanych efektów interwencji dostarczyła wiedzy o tempie osiągania celów programowych, a więc również o skuteczności wdrażanego wsparcia.

W badaniu dokonano oceny, w jakim stopniu udało się osiągnąć cele zakładane w RPO Wł 2014-2020, jak zmieniły się warunki zewnętrzne towarzyszące interwencji, a przez to gdzie wymagana jest modyfikacja przyjętych na etapie programowania założeń, oraz na ile skuteczny w realizacji swoich celów jest system instytucjonalny wsparcia Programu.

Niniejszy raport składa się z części odpowiadających celom szczegółowym ewaluacji. Na wstępie w syntetyczny sposób przedstawiono koncepcję badania i wykorzystane metody badawcze (szczegółowy opis znajduje się w załączniku do raportu końcowego). Wyniki badania koncentrują się wokół oceny postępu rzeczowego i finansowego w ramach RPO Wł 2014-2020, według osi priorytetowych. Następnie wyjaśnione zostały przyczyny nieosiągnięcia lub przekroczenia zakładanych wartości docelowych wskaźników. Skupiono się tu przede wszystkim na tych przypadkach, gdzie realizacja nie przebiegała zgodnie z planem. W kolejnym rozdziale opisano, w jaki sposób RPO Wł 2014-2020 przyczynia się do realizacji celów Strategii Europa 2020. Dokonano także oceny potencjału absorpcyjnego. W oparciu o nią przedstawione zostały możliwe kierunki realokacji środków. Stanowiło to podstawę do zaproponowania rekomendacji zawartych w tabeli rekomendacji.

4 Opis koncepcji badania

4.1 Cele badania

Głównym celem badania było przeprowadzenie oceny *mid-term* postępów realizacji celów szczegółowych określonych dla priorytetów inwestycyjnych ze szczególnym uwzględnieniem zobowiązań wynikających z ram wykonania ustalonych na poziomie Osi oraz ocena wkładu interwencji w realizację celów Strategii Europa 2020.

Badanie posłużyło również do wypracowania rekomendacji wskazujących na niezbędne dostosowania, pozwalające na zwiększenie skuteczności interwencji.

Cele szczegółowe:

1. Ocena postępów wdrażania RPO Wł 2014-2020 na poziomie osi i priorytetów inwestycyjnych poprzez ocenę realizacji założonych wartości pośrednich i docelowych wskaźników oraz sformułowanie uzasadnienia dla uzyskanych wyników;

2. Analiza potencjału absorpcyjnego osi priorytetowych, w ramach których może dojść do realokacji środków, oraz gotowości do wdrożenia dodatkowych środków wynikających z przeprowadzonych przesunięć szczególnie w kontekście zmian społeczno-gospodarczych i trendów (w tym w kontekście możliwości osiągnięcia założonych wartości docelowych wskaźników);
3. Ocena wkładu interwencji w realizację celów Strategii Europa 2020;
4. Wypracowanie rekomendacji głównie w zakresie wspierania procesu zarządzania rezerwą wykonania i samego ukierunkowania inwestycji, które zostaną sfinansowane ze środków rezerwy wykonania po dokonaniu śródkresowego przeglądu wyników.

4.2 Zakres badania

4.2.1 Zakres przedmiotowy badania

Zakres przedmiotowy badania dotyczył postępów w realizacji celów szczegółowych określonych dla PI ze szczególnym uwzględnieniem zobowiązań wynikających z ram wykonania ustalonych na poziomie osi:

- Oś priorytetowa I: Badania, rozwój i komercjalizacja wiedzy
- Oś priorytetowa II: Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka
- Oś priorytetowa III: Transport
- Oś priorytetowa IV: Gospodarka niskoemisyjna
- Oś priorytetowa V: Ochrona środowiska
- Oś priorytetowa VI: Rewitalizacja i potencjał endogeniczny regionu
- Oś priorytetowa VII: Infrastruktura dla usług społecznych
- Oś priorytetowa VIII: Zatrudnienie
- Oś priorytetowa IX: Włączenie społeczne
- Oś priorytetowa X: Adaptacyjność pracowników i przedsiębiorstw w regionie
- Oś priorytetowa XI: Edukacja, Kwalifikacje, Umiejętności
- Oś priorytetowa XII: Pomoc Techniczna¹

Badaniem zostały objęte następujące kategorie wskaźników:

- Wskaźniki ram wykonania.
- Wskaźniki produktu.
- Wskaźniki rezultatu.

¹ Ramy wykonania nie dotyczą Osi priorytetowej XII Pomoc Techniczna. Ocena tej Osi w szczególności dotyczy postępów w osiągnięciu wartości docelowych wskaźników założonych na rok 2023

4.2.2 Zakres tematyczny badania

A. Ocena założeń oraz kontekstu realizacji RPO Wł 2014-2020

A.1 Weryfikacja trafności założeń w zakresie celów, wskaźników oraz alokacji RPO Wł 2014-2020 na etapie programowania (z uwzględnieniem zmian wprowadzonych w wyniku renegeacji RPO Wł 2014-2020 w 2018 r.),

A.2 analiza uwarunkowań (wewnętrznych² i zewnętrznych³) realizacji Programu w kontekście ewentualnych zmian (korekt) realizowanych działań,

A.3 analiza skuteczności wprowadzanych środków zaradczych służących zwiększeniu skuteczności wdrażania interwencji w ramach poszczególnych osi priorytetowych w ramach realizacji RPO Wł 2014-2020.

B. Wykorzystanie alokacji w ramach RPO Wł 2014-2020 (postęp finansowy realizacji Programu)

B.1 Alokacja pierwotna (2014 r.),

B.2 alokacja aktualna – po renegeacjach Programu (2018 r.),

B.3 poziom kontraktacji (w ujęciu nominalnym i procentowym), w tym identyfikacja ewentualnych przyczyn niskiego poziomu kontraktacji w poszczególnych PI/OP/Działaniach/Poddziałaniach RPO Wł 2014-2020,

B.4 poziom certyfikacji (w ujęciu nominalnym i procentowym), w tym identyfikacja ewentualnych przyczyn niskiego poziomu certyfikacji w poszczególnych PI/OP/Działaniach/Poddziałaniach RPO Wł 2014-2020,

B.5 prognozy/szacunki dotyczące tempa i możliwości wykorzystania zaplanowanej alokacji.

C. Stan realizacji wskaźników w ramach RPO Wł 2014-2020 (postęp rzeczowy realizacji Programu)

C.1 Analiza poziomu osiągnięcia celów pośrednich (wskaźników) ram wykonania Programu, w tym identyfikacja ewentualnych przyczyn nieosiągnięcia wielkości założonych na etapie programowania,

C.2 prognozy/szacunki dotyczące tempa i możliwości osiągnięcia założonych wartości docelowych wskaźników:

² W tym ocena potencjału administracyjnego IZ RPO Wł 2014-2020 oraz IP RPO Wł 2014-2020, ocena systemu wdrażania RPO Wł 2014-2020, wybierane projekty, wnioskodawcy (beneficjenci, nieskuteczni wnioskodawcy), realizowane projekty.

³ W tym sytuacja społeczno-gospodarcza województwa łódzkiego.

- **C.2.1** analiza poziomu realizacji wskaźników produktu, w tym identyfikacja tempa i możliwości osiągnięcia ich założonych wartości docelowych,
- **C.2.2** analiza poziomu realizacji wskaźników rezultatu, w tym identyfikacja tempa i możliwości osiągnięcia ich założonych wartości docelowych, także w kontekście zmian sytuacji społeczno-gospodarczej.

D. Potencjał absorpcyjny i możliwe kierunki realokacji środków rezerwy wykonania RPO Wł 2014-2020

D.1 Potencjał absorpcyjny beneficjentów i potencjalnych beneficjentów,

D.2 wskazanie PI/OP/Działań/Poddziałań RPO Wł 2014-2020, do których będzie możliwe przesunięcie środków rezerwy wykonania (zgodnie z wymogami koncentracji tematycznej oraz minimalnymi alokacjami określonymi w rozporządzeniu ogólnym⁴ i przepisach dotyczących funduszy – z uwzględnieniem ewentualnych odstępstw, jak również z uwzględnieniem potrzeby realizacji wskaźników programowych).

E. Ocena wkładu interwencji RPO Wł 2014-2020 w realizację priorytetów/celów Strategii Europa 2020

E.1 Analiza i ocena wsparcia w ramach RPO Wł 2014-2020 w kontekście priorytetów/celów Strategii Europa 2020,

E.2 analiza i ocena wsparcia w ramach EFS w RPO Wł 2014-2020 w realizację zaleceń CSR (Country Specific Recommendations),

E.3 ocena wkładu interwencji w zrównoważony rozwój w ramach RPO Wł 2014-2020,

E.4 ocena wkładu interwencji w ramach RPO Wł 2014-2020 w strategii makroregionalne i strategii morskie, w tym głównie w Strategię Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego,

E.5 ocena wkładu interwencji w ramach RPO Wł 2014-2020 w działania dotyczące zmian klimatu,

E.6 ocena wkładu interwencji w ramach RPO Wł 2014-2020 w działania mające na celu zwalczanie ubóstwa i włączenie społeczne,

⁴ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 roku ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006.

E.7 ocena wkładu interwencji w ramach RPO Wł 2014-2020 w postępy w realizacji zintegrowanego podejścia do rozwoju terytorialnego, w tym rozwoju regionów, które cierpią na skutek sytuacji demograficznej oraz stałych lub naturalnych niekorzystnych warunków, zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich oraz rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach programu operacyjnego.

F. Rekomendowane działania i opis przewidywanych konsekwencji rekomendowanych zmian

F.1 Rekomendowane kierunki realokacji (mające na celu poprawę efektywności wdrażania RPO Wł 2014-2020 oraz zwiększenie szans na osiągnięcie wartości docelowych wskaźników),

F.2 rekomendowane zmiany w RPO Wł 2014-2020 (inne niż wskazane w pkt F.1),

F.3 analiza wpływu ewentualnego zwiększenia/zmniejszenia alokacji w danej OP/Działaniu/Poddziałaniu na możliwość osiągnięcia zakładanych efektów.

4.2.3 Zakres czasowy badania

Od początku trwania perspektywy finansowej 2014-2020 do momentu przekazania niniejszego raportu końcowego, przy czym przegląd śródkresowy obejmuje wyniki wdrażania interwencji w okresie do 31.12.2018 r. (dotyczy to wskaźników ram wykonania i określonych dla nich tzw. celów pośrednich).

4.2.4 Zakres podmiotowy badania

- Instytucja Zarządzająca RPO Wł 2014-2020;
- Instytucje Pośredniczące RPO Wł 2014-2020;
- Beneficjenci RPO Wł 2014-2020;
- Potencjalni Beneficjenci RPO Wł 2014-2020;
- Ostateczni odbiorcy wsparcia w ramach RPO Wł 2014-2020.

4.2.5 Zakres przestrzenny badania

Interwencja Programu obejmuje swoim zasięgiem obszar całego województwa łódzkiego.

4.3 Zastosowane kryteria ewaluacyjne

W badaniu zastosowano następujące kryteria ewaluacyjne określone przez Zamawiającego w Szczegółowym Opisie Przedmiotu Zamówienia:

- **skuteczność** – ocena wstępnych efektów w kontekście realizacji zakładanych celów (czy osiągnięto to, co zaplanowano), skuteczności użytych metod, skuteczności działań instytucji oraz wpływu czynników zewnętrznych na uzyskane, wstępne efekty;

- **efektywność** – ocena efektywności alokowanych zasobów, ustalenie relacji między nakładami, kosztami, zasobami a osiągniętymi efektami interwencji;
- **użyteczność** – ocena stopnia, w jakim zidentyfikowane na etapie projektowania interwencji priorytety oraz uzyskane efekty są trafne w kontekście obecnych wyzwań społeczno-gospodarczych.

4.4 Metody badawcze

Niniejsza ewaluacja opiera się na podejściu znanym jako ewaluacja oparta na teorii (TBE). W podejściu tym proces badawczy wychodzi od jasnego przedstawienia, rekonstrukcji lub aktualizacji teorii zmiany, czyli założeń leżących u źródeł interwencji (tu: działań podejmowanych w ramach RPO WŁ 2014-2020). W toku badania dokonano weryfikacji, czy podczas realizacji interwencji założenia te okazały się prawidłowe.

Na potrzeby weryfikacji teorii zmiany i odpowiedzi na pytania badawcze (zarówno ogólne pytania ewaluacyjne określone przez Zamawiającego, jak i sformułowane przez Wykonawcę pytania szczegółowe), wykorzystano następujące metody badawcze:

- analiza danych zastanych,
- analizy ekonometryczne i statystyczne,
- indywidualne wywiady pogłębione (IDI),
- panele ekspertów,
- badanie ilościowe CATI/CAWI,
- zogniskowane wywiady grupowe (FGI),
- Customer Journey Map (CJM),
- benchmarking.

Analiza danych zastanych była wykorzystana przede wszystkim do wyjaśnienia założeń i kontekstu realizacji RPO WŁ 2014-2020. Dzięki analizie dokumentów możliwa była identyfikacja czynników, które miały wpływ na realizację wyznaczonych celów RPO WŁ 2014-2020, a także ich siły i kierunku oddziaływania.

Analizy ekonometryczne i statystyczne zostały wykorzystane przede wszystkim do oceny postępu finansowego i rzeczowego (stopień realizacji założonych wskaźników oraz prognozy wykonania na 2023 rok). Na potrzeby przygotowania prognozy stopnia osiągnięcia założonych wartości docelowych wskaźników przeprowadzono dwuwariantową symulację poziomu ich wykonania. Podstawą symulacji były: dotychczasowy poziom wskaźników, ich koszt jednostkowy, obliczany na podstawie zawartych umów o dofinansowanie, oraz wysokość pozostałej alokacji na poziomie działania lub poddziałania. W wariacie 1 symulacji przyjęto założenie, że wszystkie pozostałe w działaniu lub poddziałaniu środki zostaną

przeznaczone na dofinansowanie projektów, które realizują określony wskaźnik. W wariantcie 2 założono z kolei, że jedynie część pozostałej alokacji przeznaczona zostanie na wsparcie projektów realizujących dany miernik. Przyjęto, iż pozostała alokacja wydatkowana będzie w sposób zgodny z dotychczasową proporcją podziału środków na dofinansowanie projektów realizujących przypisane działaniu lub poddziałaniu wskaźniki.

W całym raporcie alokacja wraz z rezerwą wykonania została przeliczona według takiego samego kursu, tj. kursu z 28.12.2018 – EUR/PLN 4,3028.

Analizy ekonometryczne zostały wykorzystane do oceny wkładu interwencji RPO Wł 2014-2020 w osiąganiu celów Strategii Europa 2020 na koniec 2020 i 2023 roku oraz Strategii Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego (SUERMB). Szacunków dokonano z użyciem panelowego modelu ekonometrycznego z efektami quasi-stałymi.

Indywidualne wywiady pogłębione zostały przeprowadzone z przedstawicielami / przedstawicielkami Instytucji Zarządzającej RPO Wł 2014-2020 i Instytucji Pośredniczących RPO Wł 2014-2020. Wywiady pozwoliły uzyskać informacje związane z realizacją programu i problemami, jakie pojawiły się w trakcie jego realizacji. Dzięki wywiadam uzyskano dodatkowy kontekst do analizy postępu rzeczowo-finansowego. Ujawniono także szereg czynników, które miały wpływ na postęp rzeczowy oraz uwarunkowania realizacji RPO Wł 2014-2020 w kontekście zmian realizowanych działań.

Panele ekspertów miały za zadanie sformułowanie ostatecznej oceny postępu (rzeczowego i finansowego) w realizacji celów pośrednich RPO Wł 2014-2020, tj. oceny wyników wdrażania interwencji na poziomie poszczególnych osi priorytetowych jako podstawy do dyskusji nad możliwymi zmianami w programie ze szczególnym uwzględnieniem realokacji środków zabezpieczonych w ramach rezerwy wykonania.

Badanie ilościowe CATI/ CAWI z beneficjentami przyczyniło się do zidentyfikowania czynników (zewnętrznych i wewnętrznych), które mogą zagrozić osiągnięciu wartości docelowych wskaźników założonych w projektach oraz przyczyn problemów i barier, które miały wpływ na dotychczasową realizację projektów. Wyniki badania CATI pozwoliły uzyskać wiedzę na temat obciążeń administracyjnych.

Zogniskowane wywiady grupowe z potencjalnymi beneficjentami w Osiach Priorytetowych, w których realizacja przebiega pomyślnie, zostały przeprowadzone w celu weryfikacji potencjału absorpcyjnego oraz możliwości przesunięcia środków rezerwy wykonania.

Customer Journey Map pozwoliło na identyfikację czynników, które ograniczały skuteczność wnioskodawców RPO Wł 2014-2020. Dzięki realizacji badania uzyskano listę barier i problemów, które zadecydowały o tym, że nieskuteczny wnioskodawca ostatecznie nie skorzystał ze wsparcia w ramach RPO Wł 2014-2020.

Benchmarking - przeprowadzona została analiza porównawcza dotycząca rozwiązań instytucjonalnych i warunków pozyskania wsparcia w wybranych RPO bieżącej perspektywy

finansowej. Zastosowanie tej techniki pozwoliło na pozyskanie informacji na temat skali występowania podobnych problemów w pozostałych regionach Polski i czynników je generujących, zakresu i skuteczności środków zaradczych podejmowanych w innych, doświadczających podobnych problemów wdrożeniowych, programach, skutecznych mechanizmów wspierających realizację interwencji, skutecznych rozwiązań w zakresie warunków wsparcia, kryteriów oceny oraz typów projektów podnoszących efektywność kosztową i skuteczność wdrażania wsparcia.

4.5 Źródła danych

Ze względu na charakter badania, podstawowym źródłem danych były informacje przekazane przez Zamawiającego, wygenerowane z bazy danych monitoringowych SL2014. Analizowane były dane wygenerowane wg stanu na dzień 31.12.2018 r. Były to zestawienia dotyczące umów o dofinansowanie, złożonych wniosków o dofinansowanie oraz wartości wskaźników monitoringowych. Istotnym źródłem była informacja na temat realizacji wskaźników ram wykonania RPO WŁ 2014-2020. Dodatkowo, analizowane były informacje o naborach wniosków, harmonogram naborów oraz raporty przekazywane do Instytucji Koordynującej Umowę Partnerstwa (Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju), w tym m.in.: Raport na temat stanu realizacji celów EFS 2014-2020, raport na temat stopnia realizacji wskaźników kluczowych, raport na temat realizacji wskaźników wspólnych EFS 2014-2020.

Poza informacjami przekazanymi przez Zamawiającego istotne były informacje pozyskane w toku badań terenowych (opisane powyżej).

Bardzo ważnym źródłem danych była też strona internetowa prowadzona przez Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego (<https://rpo.lodzkie.pl/>), na której znajdują się wszystkie istotne informacje dotyczące zmian w SZOOP RPO WŁ 2014-2020, lista i definicje stosowanych w ramach RPO WŁ 2014-2020 wskaźników, kryteria wyboru projektów i inne.

5 Opis wyników badania

5.1 Dotychczasowe zmiany w alokacji RPO Wł 2014-2020

Podział alokacji w ramach poszczególnych Osi/Działań/Poddziałań, który powstał na etapie tworzenia RPO Wł 2014-2020 i który został zaakceptowany po negocjacjach z KE, uwzględniał ówczesne potrzeby regionu, zidentyfikowany potencjał absorpcyjny beneficjentów oraz wymogi związane z podziałem środków (w tym m.in. z koncentracją tematyczną).

Jednak należy zaznaczyć, że w toku wdrażania Programu nastąpiła jego modyfikacja, której jednym z elementów była realokacja środków pomiędzy poszczególnymi osiami oraz między działaniami i poddziałaniami. Zmiana ta miała miejsce w marcu 2018 roku (w wersji RPO Wł 2014-2020 z 02.03.2018). Jej konsekwencją były istotne zmiany związane z procesem wdrażania RPO Wł 2014-2020.

Zmiany w alokacji przedstawia poniższa tabela, w której wskazano jedynie te poddziałania i działania, w których nastąpiła modyfikacja.

Tabela 1. Zmiany w alokacji RPO Wł 2014-2020

PI	Działanie / Poddziałanie - kod	Działanie / Poddziałanie - nazwa	Alokacja UE ogółem przed zmianami w RPO Wł 2014-2020 [EUR]	Alokacja UE ogółem po zmianach w RPO Wł 2014-2020 [EUR]	Różnica [EUR]
1b	I.2.1	Infrastruktura B+R przedsiębiorstw	99 457 864	69 457 864	-30 000 000
3a	II.1.1	Tereny inwestycyjne	38 034 500	31 034 500	-7 000 000
3b	II.2.2	Promocja gospodarcza regionu	13 300 500	20 300 500	7 000 000
3c	II.3.1	Innowacje w MŚP	67 809 658	97 809 658	30 000 000
4e	III.1.2	Niskoemisyjny transport miejski	60 905 043	85 905 043	25 000 000
4e	III.1.3	Niskoemisyjny transport miejski - miasto Łódź	10 250 000	31 360 000	21 110 000

PI	Działanie / Poddziałanie - kod	Działanie / Poddziałanie - nazwa	Alokacja UE ogółem przed zmianami w RPO Wł 2014- 2020 [EUR]	Alokacja UE ogółem po zmianach w RPO Wł 2014-2020 [EUR]	Różnica [EUR]
7c	III.3	Transport multimodalny	50 038 660	10 038 660	-40 000 000
7d	III.4	Transport kolejowy	91 933 561	106 933 561	15 000 000
4a	IV.1.2	Odnawialne źródła energii	43 015 917	51 765 917	8 750 000
4c	IV.2.2	Termomodernizacja budynków	36 637 197	49 477 197	12 840 000
4c	IV.2.4	Termomodernizacja budynków - miasto Łódź	22 450 000	0	-22 450 000
4e	IV.3.2	Ochrona powietrza	40 353 429	44 603 429	4 250 000
6e	IV.4	Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń	0	4 500 000	4 500 000
6a	V.2	Gospodarka odpadami	45 310 919	10 310 919	-35 000 000
6b	V.3.2	Gospodarka wodno-kanalizacyjna	34 212 618	40 212 618	6 000 000
9i	IX.1.1	Aktywizacja społeczno-zawodowa osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	75 423 752	76 293 899	870 147
9i	IX.1.2	Aktywizacja społeczno-zawodowa osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym - ZIT	12 948 612	12 078 465	-870 147
9iv	IX.2.1	Usługi społeczne i zdrowotne	42 649 247	41 779 100	-870 147
9iv	IX.2.2	Usługi społeczne i zdrowotne - ZIT	10 700 000	11 570 147	870 147
10iv	XI.3.1	Kształcenie zawodowe	65 757 510	60 445 010	-5 312 500
10iv	XI.3.3	Program stypendialny dla uczniów zdolnych szkół prowadzących kształcenie zawodowe	0	5 312 500	5 312 500
PT	XII.1	Potencjał instytucji	44 897 340	48 250 000	3 352 660
PT	XII.2	System realizacji	5 815 017	6 500 000	684 983

PI	Działanie / Poddziałanie - kod	Działanie / Poddziałanie - nazwa	Alokacja UE ogółem przed zmianami w RPO Wł 2014- 2020 [EUR]	Alokacja UE ogółem po zmianach w RPO Wł 2014-2020 [EUR]	Różnica [EUR]
PT	XII.3	Potencjał beneficjentów	9 128 224	5 090 581	-4 037 643
PT	XII.4	Informacja i promocja	7 775 895	7 775 895	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie RPO Wł 2014-2020 (wersja z 02.03.2018)

W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na realokację pomiędzy OP I realizującą Cel Tematyczny 1 a OP II związaną z Celem Tematycznym 3. Zmniejszenie środków w OP I i przekazanie ich do OP II jest kierunkiem powszechnym na poziomie wdrażania regionalnych programów operacyjnych i wynika z uwarunkowań krajowych. Zakłada się, że działania związane z rozwojem działalności badawczo-rozwojowej są niezbędne dla budowania nowoczesnej gospodarki i w związku z tym ich waga na etapie programowania perspektywy 2014-2020 była bardzo duża, wobec czego alokacja na PI 1b (Poddziałanie I.2.1) była stosunkowo duża (blisko 100 mln euro). Jednak sam proces wdrażania pokazał już po 2-3 latach, że istnieje duże ryzyko niewykorzystania tych środków, gdyż potencjał regionalnych przedsiębiorstw do realizacji projektów w zakresie B+R jest ograniczony. Zdecydowano o obniżeniu alokacji o 30 mln euro, czyli o ok. 30%, co w świetle wyników ewaluacji midterm oceniane jest jako działanie w pełni uzasadnione i racjonalne.

Środki te przesunięto do OP II, na PI 3c (Poddziałanie II.3.1) związany ze wspieraniem innowacyjności MŚP. W tym zakresie identyfikowano (i wciąż się identyfikuje) duży potencjał absorpcyjny ze strony beneficjentów. W konsekwencji obniżono wartości docelowe wskaźników w PI 1b (a także w PI 1a), zaś w PI 3c – zwiększono dla aż sześciu wskaźników.

Drugim istotnym przesunięciem środków, tym razem w obrębie OP II, było zmniejszenie alokacji w Poddziałaniu II.1.1 związanym z rozwojem terenów inwestycyjnych o 7 mln euro i przekazanie ich do Poddziałania II.2.2, w którym dofinansowanie otrzymują projekty w zakresie promocji gospodarczej regionu. Również ten kierunek jest częsty w regionalnych programach operacyjnych, gdyż ograniczenia w realizacji projektów dotyczących terenów inwestycyjnych są na tyle istotne, że niewiele samorządów decyduje się na aplikowanie o środki. Szczegółowo zostało to opisane w dalszym rozdziale raportu.

Modyfikacja RPO Wł 2014-2020 z marca 2018 roku w dużym stopniu dotyczyła także alokacji w OP III. Przede wszystkim aż o ponad 46 mln euro zwiększono alokację na projekty związane z niskoemisyjnym transportem miejskim, z czego o 25 mln euro w Poddziałaniu III.1.2 i o ponad 21 mln euro w Poddziałaniu III.1.3 związanym z projektami realizowanymi na terenie

Łodzi. Kolejne 15 mln euro zwiększyło alokację w Działaniu III.4, czyli inwestycje w transport kolejowy. Równocześnie aż o 40 mln euro zmniejszono alokację w Działaniu III.3 Transport multimodalny. Zmiany w alokacji pociągnęły za sobą zmiany w wartościach docelowych wskaźników – w przypadku PI 4e zwiększenie, zaś w PI 7c zmniejszenie.

Kolejną zmianą było zwiększenie całkowitej alokacji w OP IV (o blisko 8 mln euro) oraz liczne przesunięcia pomiędzy jej poszczególnymi działaniami. Przede wszystkim zdecydowano o zakończeniu wdrażania Poddziałania IV.2.4, czyli projektów w zakresie termomodernizacji budynków na terenie Łodzi. Niewykorzystane w związku z tym ponad 22 mln euro przesunięto na inne działania, w tym na zwiększenie środków w Poddziałaniu IV.2.1, czyli termomodernizacji, **obiektów zlokalizowanych na terenie Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego**.

Zwiększono także alokację na Poddziałanie IV.1.2, czyli na dofinansowanie projektów związanych z odnawialnymi źródłami energii. Z punktu widzenia ewaluacji midterm takie przesunięcie było uzasadnione, gdyż projekty związane z OZE cieszą się dużą popularnością i nawet zwiększona alokacja zostanie wykorzystana. Ponadto o ponad 4 mln euro zwiększono alokację na Poddziałanie IV.3.2 oraz wprowadzono nowe Działania IV.4 Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń (PI 6e) na które przeznaczono 4,5 mln euro. W ramach tego działania **rozszerzono zakres** wymiany źródeł ciepła, co w związku z rosnącą świadomością szkodliwości zanieczyszczeń powietrza miało uzasadnienie.

Istotne zmiany związane były również z realokacjami w PI 6a oraz PI 6b, czyli priorytetach realizowanych w ramach OP V. W przypadku Działania V.2 Gospodarka odpadami alokację zmniejszono aż o 35 mln euro, co miało swoje konsekwencje w postaci zmniejszenia wartości docelowych wskaźników. Działanie V.3 dotyczące projektów wodno-kanalizacyjnych zostało zasilone dodatkową kwotą 6 mln euro, czego konsekwencją było zwiększenie wartości wskaźników.

W obszarze EFS istotne zmiany dotyczyły jedynie OP XI oraz OP XII, gdyż w ramach OP IX realokacje pomiędzy poszczególnymi poddziałaniami były niewielkie (poniżej 1 mln euro), zaś w OP VIII oraz OP X modyfikacje nie nastąpiły. W Osi XI zdecydowano o dodaniu Poddziałaniu XI.3.3, które zakładało stworzenie programu stypendialnego dla uczniów zdolnych ze szkół prowadzących kształcenie zawodowe. Na ten cel przeznaczono ponad 5 mln euro dotychczas znajdujących się w Poddziałaniu XI.3.1. Była to więc kontynuacja wsparcia kształcenia zawodowego, jednak będąca ukierunkowaniem i uszczegółowieniem dotychczas zakładanych działań na stworzenie instrumentu bezpośrednio wspierającego zdolnych uczniów.

Zmiany dotyczące Pomocy Technicznej miały charakter wewnętrzny. Wyraźnie zmniejszono środki na Działanie XII.3 Potencjał beneficjentów, zaś zwiększono na Działanie XII.1 Potencjał instytucji oraz XII.2 System realizacji.

Opisane powyżej zmiany w alokacji były uzasadniane zmieniającą się sytuacją, w szczególności związaną z mniejszym niż zakładano zainteresowaniem ze strony beneficjentów lub wprowadzonymi wymogami determinującymi realizację projektów. Inne zmiany spowodowane były doświadczeniami po pierwszych 2-3 latach wdrażania i zidentyfikowaniem działań, które warto dodać do RPO Wł, żeby zwiększyć wydatkowanie środków, poprawić ich efektywność lub zmniejszyć ryzyko nieosiągnięcia zakładanych wartości docelowych wskaźników. Należy ocenić, że IZ RPO Wł 2014-2020 stosunkowo dobrze zidentyfikowała zmieniające się potrzeby w regionie pod kątem realokacji, jednak zmiany nie objęły wszystkich obszarów, w których modyfikacje były uzasadnione. Kolejne zmiany będą możliwe po przeglądzie śródkresowym i zostały zasygnalizowane w następujących rozdziałach niniejszego raportu.

5.2 Postęp rzeczowy i finansowy w ramach RPO Wł 2014-2020

W niniejszym rozdziale odpowiadamy na pytania badawcze:

- Jaki jest poziom kontraktacji i certyfikacji w ujęciu nominalnym i procentowym?
- Jaki jest obecny stan realizacji wskaźników (w tym wskaźników ram wykonania), w kontekście osiągnięcia celów śródkresowych oraz wartości docelowych? Czy aktualny stan wdrażania zapewnia realizację wartości docelowych wskaźników określonych na rok 2023?
- Jaka jest skuteczność i efektywność interwencji w zakresie osiągnięcia założonych w RPO Wł 2014-2020 celów i oczekiwań?

5.2.1 Oś Priorytetowa I Badania, rozwój i komercjalizacja wiedzy

Oś priorytetowa I *Badania, rozwój i komercjalizacja wiedzy* realizowana jest w ramach Celu tematycznego 1 *Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji*. Obejmuje dwa priorytety inwestycyjne: PI 1a *Udoskonalanie infrastruktury badań i innowacji i zwiększenie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie badań i innowacji oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy* (Działanie I.1 *Rozwój infrastruktury badań i innowacji*) oraz PI 1b *Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, rozwijanie powiązań i synergii między przedsiębiorstwami, ośrodkami badawczo-rozwojowymi i sektorem szkolnictwa wyższego, w szczególności promowanie inwestycji w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych, ekoinnowacji, zastosowań w dziedzinie usług publicznych, tworzenia sieci, pobudzania popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację, oraz wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów, zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji w szczególności w dziedzinie kluczowych technologii wspomagających,*

oraz rozpowszechnianie technologii o ogólnym przeznaczeniu (Działanie I.2 Inwestycje przedsiębiorstw w badania i innowacje, a w jego ramach Poddziałanie I.2.1 Infrastruktura B+R przedsiębiorstw i Poddziałanie I.2.2 Projekty B+R przedsiębiorstw).

Aktualna wysokość alokacji przypisana do OP I wynosi ogółem (wraz z rezerwą wykonania) 738 445 770 zł (171 619 822 euro), w tym na Działanie I.1 – 219 072 458 zł (50 913 930 euro), a na Działanie I.2 – 519 373 312 zł (120 705 892 euro). Pierwotna alokacja wynosiła 867 529 770 zł (201 619 822 euro).

Tabela 2 Wskaźniki wybrane do ram wykonania – stopień osiągnięcia wartości pośrednich i docelowych – OP I

Typ wskaźnika	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru	Cel pośredni na 2018 r.	% realizacji celu pośredniego	Wartość docelowa na koniec 2023 r.	% realizacji wartości docelowej
WF	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	euro	27 157 848	41,4% (11 240 258)	201 905 673	5,6%*
WP	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	przedsiębiorstwa	16	118,8% (19)	145	13,1%
KEW	Szacowana z umów wartość wskaźnika Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	przedsiębiorstwa	32	262,5% (84)	-	-

* Stan na dzień 5.04.2019 r. Wartość wskaźnika prawdopodobnie ulegnie zwiększeniu.

Źródło: Informacja kwartalna z realizacji RPO Wł 2014-2020 za IV kw. 2018 r., dane Zamawiającego

Zgodnie z przedstawionymi w tabeli danymi, nie został osiągnięty jeden z celów pośrednich (ustanowionych na koniec 2018 roku) dla OP I, jakim jest *Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych* (41,4% wykonania). Należy zaznaczyć, że zgodnie z interpretacją KE o możliwości uwzględnienia także wydatków poniesionych do końca 2018 roku, a ujętych w deklaracjach przekazanych do KE w 2019 roku, wartość wskaźnika finansowego ram wykonania ulegnie zwiększeniu. Niemniej, w związku z nieosiągnięciem wymaganego poziomu wskaźnika, OP I nie uzyska rezerwy wykonania. Przeznaczone na nią środki finansowe zostaną przeniesione do osi priorytetowej, której tempo wdrażania jest szybsze,

co zapewni ich efektywne wykorzystanie. Przesunięcie zostanie dokonane z uwzględnieniem zasady ring-fencing, w ramach renegotjacji Programu z Komisją Europejską.

Porównanie poziomu wykonania wskaźnika produktu *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie* ze wskaźnikiem finansowym pokazuje, że wskaźnik postępu rzeczowego istotnie wyprzedza wskaźnik postępu finansowego.

PI 1a (Działanie I.1 Rozwój infrastruktury badań i innowacji)

Priorytet inwestycyjny 1a jest realizowany w RPO Wł 2014-2020 w ramach Działania I.1 *Rozwój infrastruktury badań i innowacji*. Do realizacji zaplanowano projekty polegające na inwestycji w rzeczowe aktywa trwałe oraz wartości niematerialne i prawne, służące wytworzeniu lub unowocześnieniu infrastruktury badawczej wykorzystywanej do prowadzenia rynkowo zorientowanej działalności badawczo-rozwojowej. Zakładana interwencja ma odpowiadać na problem niskiego urynkwienia działalności badawczo-rozwojowej. Poprzez wzrost nakładów ma powstać zaawansowana i wysokiej jakości infrastruktura badawcza umożliwiająca prowadzenie rynkowo zorientowanej działalności B+R.

W ramach PI 1a na dzień 31.12.2018 r. były realizowane 3 projekty (w tym jeden projekt partnerski angażujący 5 partnerów) o łącznej wartości 106 084 724 zł (z czego dofinansowanie UE wynosi 62 097 352 zł). Osiągnięty poziom kontraktacji wynosi 28,3%. Rzeczywiste wykonanie mierzone wartością wydatków ujmowanych we wnioskach o płatność końcową wyniosło 0, zaś wnioskach o płatność pośrednią - 2. Na wczesny etap zaawansowania w realizacji projektów wskazuje niska wartość wydatków z zatwierdzonych wniosków o płatność pośrednią, która wyniosła ogółem 44 599 zł (z czego wkład UE to 33 226 zł). Oznacza to bardzo niski poziom zaawansowania finansowego projektów wynoszący zaledwie 0,02%.

Niemniej postęp rzeczowy w zakresie PI 1a wskazuje na wysokie prawdopodobieństwo osiągnięcia wartości docelowych wskaźników. Wskaźnik produktu *Liczba jednostek naukowych ponoszących nakłady inwestycyjne na działalność B+R*, na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie, powinien zostać wykonany w 175%. Poziom wykonania pozostałych dwóch wskaźników produktów także wskazuje na możliwość ich osiągnięcia. Wartość wskaźnika *Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne w projekty w zakresie innowacji lub badań i rozwoju* liczona na podstawie umów o dofinansowanie kształtuje się na poziomie 114,9% wartości docelowej, zaś wskaźnik *Liczba naukowców pracujących w ulepszonych obiektach infrastruktury badawczej* - 93,3%. Ocena stopnia realizacji wszystkich wskaźników przewidzianych dla PI 1a, przeprowadzona wyłącznie w oparciu o wielkości dekladowane przez beneficjentów w zawartych z nimi umowach o dofinansowanie, pozwala określić prawdopodobieństwo ich osiągnięcia jako dość wysokie. Źródłem niepewności może być ocena postępu rzeczowego dokonana w

oparciu o zatwierdzone wnioski o płatność. W przypadku dwóch wskaźników tak liczony postęp jest minimalny lub w ogóle jeszcze nie nastąpił, a w przypadku trzeciego ze wskaźników (*Liczba jednostek naukowych ponoszących nakłady inwestycyjne na działalność B+R*) osiągnięto 50% wartości docelowej na rok 2023. Dotychczasowe niewielkie zaawansowanie w realizacji projektów wpływających na stopień osiągnięcia tych wskaźników nie pozwala zweryfikować realności założeń przyjętych dla nich przez beneficjentów na etapie aplikowania.

Tabela 3 Wskaźniki produktu (PI 1a) – postęp rzeczowy

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WP	Liczba jednostek naukowych ponoszących nakłady inwestycyjne na działalność B+R	szt.	4	7	175,0%	0	0%
WP	Liczba naukowców pracujących w ulepszonych obiektach infrastruktury badawczej	EPC	129	120,31	93,3%	0	0%
WP	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne w projekty w zakresie innowacji lub badań i rozwoju	euro	8 900 000	10 222 965	114,9%	0	0%

Źródło: SZOOP RPO Wł 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r.

Prognoza wartości docelowych wskaźników w odniesieniu do PI 1a przeprowadzona na podstawie pozostałej alokacji oraz kosztu jednostkowego realizacji danego wskaźnika prowadzi do wniosku o możliwości wykonania celu na rok 2023 przez wszystkie wskaźniki. Najwyższa prognozowana wartość jest przewidywana w przypadku wskaźnika *Liczba jednostek naukowych ponoszących nakłady inwestycyjne na działalność B+R*. Symulacje ilościowe wskazują, iż wartość docelowa może zostać przekroczona ponad 7-krotnie. W przypadku pozostałych dwóch wskaźników symulacje także przewidują duże (4-5-krotne) przekroczenie wartości celu końcowego na 2023 rok. W odniesieniu do wszystkich wskaźników można zatem mówić o istotnym niedoszacowaniu ich wartości. Mając na uwadze wpływ czynników, które szczegółowo omówiono w rozdziale 5.2.1, na dotychczasowe wdrażanie interwencji, do symulacji ilościowych należy jednak podchodzić z ostrożnością. Na stopień osiągnięcia zakładanych wartości wskaźników istotny wpływ mają czynniki zewnętrzne o charakterze prawnym i rynkowym, jak również wymogi związane z wkładem własnym do projektów oraz proceduralne trudności. Uwzględniając parametr ryzyka przyjęto, iż prognozować można osiągnięcie 50% wartości wskaźników wynikających z przeprowadzonych symulacji.

Tabela 4 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego – PI 1a

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WP	Liczba jednostek naukowych ponoszących nakłady inwestycyjne na działalność B+R	168 738 436	7 190 575	30	761,7%	30	761,7%	15	375,0%
WP	Liczba naukowców pracujących w ulepszonych obiektach infrastruktury badawczej	168 738 436	418 369	524	405,9%	524	405,9%	262	203,1%
WP	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne w projekty w zakresie innowacji lub badań i rozwoju	168 738 436	5	44 494 159	499,9%	44 494 159	499,9%	22 247 080	250,0%

Źródło: obliczenia własne na podstawie bazy SL2014

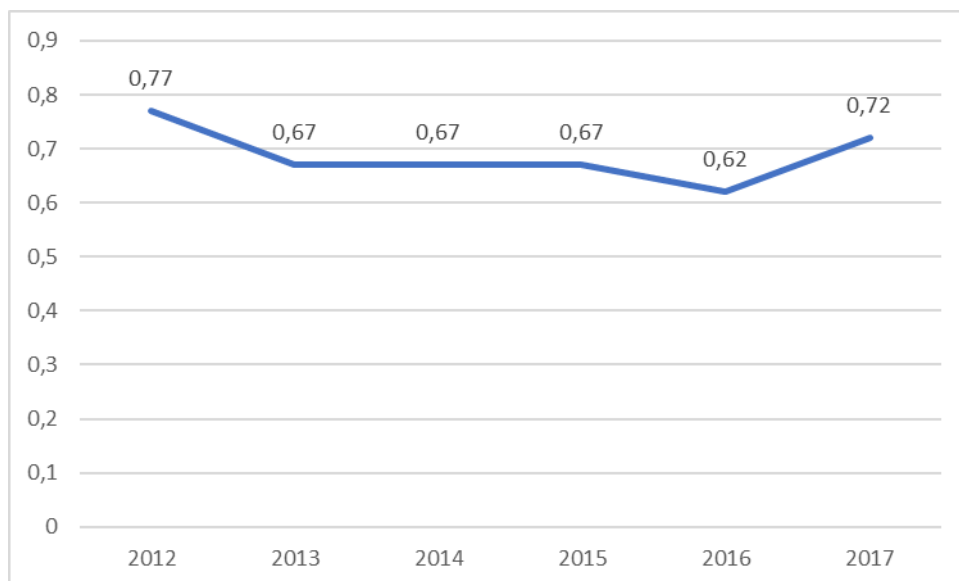
W ramach Działania I.1 przeprowadzono dotychczas 4 nabory wniosków udostępniając środki w łącznej wysokości 624,5 mln zł. Odnosząc tę wartość do dotychczas zakontraktowanego wsparcia (62,1 mln zł) można stwierdzić, że zainteresowanie potencjalnych projektodawców jest dalekie od oczekiwań. Należy przy tym mieć jednakże na uwadze, że w ramach Działania I.1 wsparcie może być przeznaczone wyłącznie na realizację projektów wskazanych w Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Łódzkiego, które wpisują się w specjalizacje regionalne, dotyczących inwestycji w strategiczną, publiczną infrastrukturę badawczą. Potencjał aplikacyjny jest zatem na chwilę obecną ograniczony do 9 projektów wskazanych w Kontrakcie Terytorialnym, a jego ewentualne zwiększenie wymaga poszerzenia listy projektów wpisanych do Kontraktu Terytorialnego. W marcu i wrześniu 2019 roku zaplanowano przeprowadzenie dwóch kolejnych naborów o planowanym budżecie 43 mln zł (10 mln euro) każdy.

Do PI 1a został przypisany jeden wskaźnik rezultatu, jakim są *Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB ogółem w regionie*. Jako cel na 2023 rok przyjęto wzrost wartości wskaźnika z poziomu 0,79%⁵ w 2012 roku do poziomu 1,67% w 2023 roku. Jak pokazuje wykres poniżej, w latach 2012-2016, wskaźnik ten odnotował trend spadkowy, osiągając na koniec tego okresu poziom 0,62%. W 2017 r. wartość wskaźnika (oszacowana w oparciu o szacunki wstępne PKB⁶) wzrosła do poziomu 0,72%. Jego wartość docelowa była szacowana na podstawie benchmarku zgodnie z celami Umowy Partnerstwa i miała być w założeniach spójna z celami UP wyznaczonymi na poziomie kraju. I choć prezentowane dane dotyczą okresu, gdy nie mogły się jeszcze w pełni ujawnić efekty w postaci wzrostu nakładów na B+R w związku z realizacją RPO WŁ 2014-2020, to jednak należy uznać za nierealne oczekiwanie osiągnięcia celu wyznaczonego na 2023 rok. Spadek wartości wskaźnika w województwie łódzkim był jednym z najgłębszych spośród wszystkich województw Polski (większy jedynie w województwach: wielkopolskim, warmińsko-mazurskim i zachodniopomorskim).

⁵ Zgodnie z obecnie prezentowanymi przez GUS danymi, będącymi rezultatem zmian metodologicznych, wartość wskaźnika w 2012 roku wynosiła 0,77%.

⁶ Według BDL GUS, wartość szacunków wstępnych PKB ogółem dla regionu w 2017 r. wyniosła 119 981 mln zł. Nakłady wewnętrzne na działalność B+R ogółem wyniosły 858,7 mln zł.

Wykres 1 Wskaźnik rezultatu PI 1a – Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB ogółem w regionie (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL; Wartość dla 2017 r. obliczona w oparciu o szacunki wstępne PKB

PI 1b (Działanie I.2 Inwestycje przedsiębiorstw w badania i innowacje)

Priorytet inwestycyjny 1b jest realizowany w RPO Wł 2014-2020 w ramach Działania I.2 *Inwestycje przedsiębiorstw w badania i innowacje*. Do realizacji zaplanowano projekty polegające na wsparciu rozwoju istniejącego lub stworzenia nowego zaplecza badawczo-rozwojowego, służącego działalności innowacyjnej przedsiębiorstw (Poddziałanie I.2.1 *Infrastruktura B+R przedsiębiorstw*) oraz realizację projektów badawczo-rozwojowych przedsiębiorstw, których wyniki zostaną wdrożone do działalności gospodarczej (Poddziałanie I.2.2 *Projekty B+R przedsiębiorstw*). Zakładana interwencja ma przyczynić się do zwiększenia nakładów na działalność B+R przedsiębiorstw z obszaru województwa łódzkiego, a w efekcie wzrostu odsetka innowacyjnych przedsiębiorstw, w tym liczby podmiotów gospodarczych tworzących i inwestujących w centra badawczo-rozwojowe, posiadających w strukturze własne działy badawczo-rozwojowe, korzystających z zamawianych prac badawczych lub prowadzących prace badawczo-rozwojowe.

W ramach PI 1b na dzień 31.12.2018 r. było w realizacji 107 projektów (w tym dwa projekty partnerskie) o łącznej wartości 278 313 580 zł (z czego wkład UE wynosi 140 935 716 zł). Osiągnięty poziom kontraktacji wynosi 27,1%. Wartość wydatków z zatwierdzonych wniosków o płatność pośrednią wyniosła ogółem 50 874 080 zł (z czego dofinansowanie UE to 22 265 639 zł), co oznacza niski poziom zaawansowania finansowego projektów wynoszący 4,3%.

Postęp w realizacji PI 1b odzwierciedlony we wnioskach o płatność końcową (wynosząc od 3,1% w przypadku wskaźnika *Liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi* do 13,1% w przypadku wskaźników: *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie* oraz *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje*) wskazuje, że zdecydowana większość projektów jest w toku realizacji. Postęp rzeczowy określony na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie waha się w granicach od 40,8% (w przypadku wskaźnika *Liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczym*) do 57,9% (w przypadku wskaźników: *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie* oraz *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje*). Osiągnięty poziom zaawansowania w realizacji PI 1b pozwala zakładać możliwość osiągnięcia wartości docelowych wskaźników na rok 2023 przy dostępnej alokacji.

Tabela 5 Wskaźniki produktu (PI 1b) – postęp rzeczowy

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WP	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	przedsiębiorstwa	145	84	57,9%	19	13,1%
WP	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje	przedsiębiorstwa	145	84	57,9%	19	13,1%
WP	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)	euro	75 547 934	32 148 782	42,6%	4 291 241	5,7%
WP	Liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi	przedsiębiorstwa	130	53	40,8%	4	3,1%

Źródło: SZOOP RPO WŁ 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r.

Prognozowane wartości docelowe wskaźników określonych dla PI 1b, wyliczone na podstawie pozostałej alokacji oraz kosztu jednostkowego ze zrealizowanych projektów dla każdego ze wskaźników, wskazują na wykonanie celu dla roku 2023 przez wszystkie wskaźniki. Analizy ilościowe wskazują na możliwość osiągnięcia wartości docelowej wskaźnika *Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)* na poziomie 200,5%. W przypadku pozostałych wskaźników szacowany stopień wykonania może być jeszcze wyższy i wynieść 272,9% dla wskaźników: *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie* oraz *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje*. Według symulacji dla ostatniego ze wskaźników *Liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi* jego wartość powinna osiągnąć 278,2% (Wariant I) lub 192,1% (Wariant II) wartości docelowej na 2023 rok. Na interwencję w ramach PI 1b wpływ ma szereg czynników związanych ze złożonością projektów (w porównaniu z poprzednim okresem planowania), niskim zainteresowaniem, jak również relatywnie niskim potencjałem przedsiębiorstw do prowadzenia prac B+R. Kluczowe znaczenie ma jednak wysoki poziom ryzyka prac B+R, który w sytuacji niezyskania oczekiwanego efektu tych prac skutkuje rozwiązywaniem przez beneficjentów umów o dofinansowanie. Mając powyższe na uwadze przyjęto w prognozie, iż realne jest osiągnięcie 50% wartości wskaźników wynikających z symulacji.

Tabela 6 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego – PI 1b

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WP	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	409 131 331	1 312 405	396	272,9%	396	272,9%	198	136,6%
WP	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje	409 131 331	1 312 405	396	272,9%	396	272,9%	198	136,6%
WP	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)	409 131 331	3	151 459 720	200,5%	151 459 720	200,5%	75 729 860	100,2%
WP	Liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi	409 131 331	1 325 392	362	278,2%	250	192,1%	125	96,2%

Źródło: obliczenia własne na podstawie bazy SL2014.

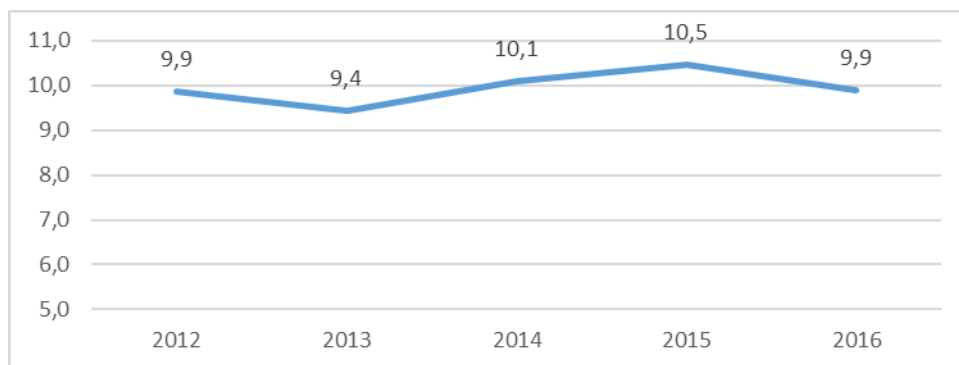
W przypadku obu Poddziałań składających się na Działanie I.2 częstotliwość naborów wniosków była wysoka. W ramach Poddziałania I.2.1 przeprowadzono – jak dotychczas – 6 naborów o łącznej kwocie budżetów 342,1 mln zł. W ich wyniku złożono 109 poprawnych formalnie wniosków, z czego do realizacji zatwierdzono 53 wnioski, a 4 wycofano (w przypadku 4 rozwiązano umowy). 11 wniosków znajduje się w trakcie oceny jako wynik ostatnio realizowanego naboru. Harmonogram naborów na 2019 r. zawiera informacje o 3 planowanych naborach, na łączną kwotę 193,6 mln zł (45 mln euro).

Jeszcze większym zainteresowaniem cieszyło się Poddziałanie I.2.2, w ramach którego przeprowadzono 9 naborów na łączną kwotę dofinansowania UE w wysokości 392,6 mln zł. Spośród złożonych 197 poprawnych formalnie wniosków do realizacji zatwierdzono 63 projekty (1 umowa została rozwiązana), 4 wycofano, a 9 znajduje się w procesie oceny. Planowane jest przeprowadzenie kolejnych naborów w ramach Poddziałania w 2019 r., na które przeznaczone zostanie 120,5 mln zł (28 mln euro).

Do PI 1b w celu monitorowania realizacji celów zostały przypisane dwa wskaźniki rezultatu: *Stopa inwestycji w sektorze prywatnym (nakłady brutto na środki trwałe w sektorze prywatnym jako % PKB)* oraz *Nakłady sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w relacji do PKB*.

Założono, że wskaźnik *Stopa inwestycji w sektorze prywatnym (nakłady brutto na środki trwałe w sektorze prywatnym jako % PKB)* osiągnie wartość docelową w wysokości 13,2% w 2023 roku. Na przestrzeni lat 2012-2016 wartość wskaźnika nie zmieniła się i utrzymała wartość 9,9%. Stało się tak za sprawą równego tempa wzrostu w tym okresie nakładów brutto na środki trwałe w sektorze prywatnym oraz produktu krajowego brutto w regionie. Względna stabilność wskaźnika nie pozwala raczej oczekiwać istotnych zmian w kolejnych latach. Należy jednocześnie wskazać na obecnie zaistniały problem związany z brakiem możliwości pozyskiwania ze statystyki publicznej danych dotyczących nakładów brutto na środki trwałe w sektorze prywatnym na poziomie województwa. W związku z tym rekomenduje się zastąpienie wskaźnika *Stopa inwestycji w sektorze prywatnym (nakłady brutto na środki trwałe w sektorze prywatnym jako % PKB)* wskaźnikiem *Nakłady inwestycyjne w sektorze prywatnym w relacji do PKB* obliczanego jako iloraz nakładów inwestycyjnych ponoszonych przez sektor prywatny (w cenach bieżących) oraz PKB ogółem dla województwa łódzkiego (w cenach bieżących).

Wykres 2 Wskaźnik rezultatu PI 1b – Stopa inwestycji w sektorze prywatnym (nakłady brutto na środki trwałe w sektorze prywatnym jako % PKB)

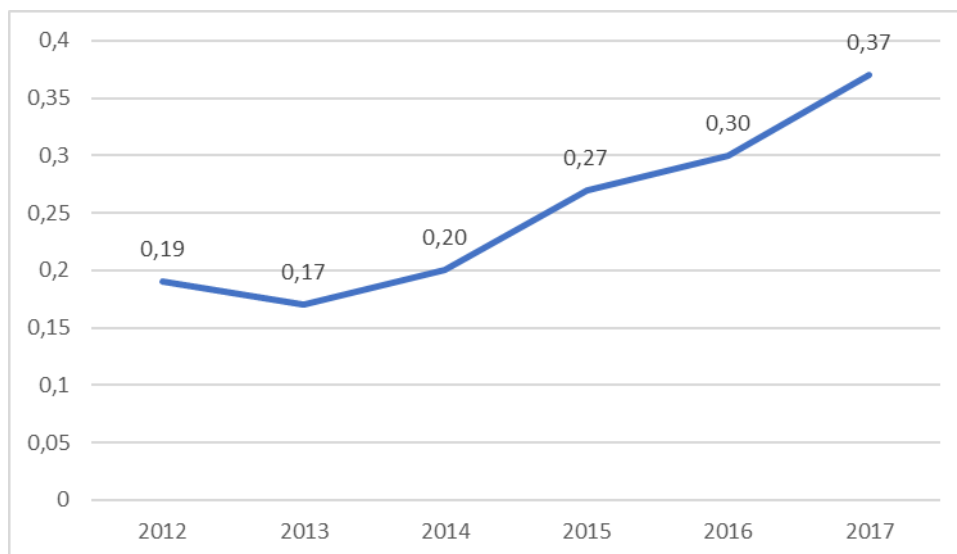
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL, STRATEG

W przypadku wskaźnika *Nakłady sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w relacji do PKB* jako cel na 2023 rok przyjęto wzrost wartości wskaźnika z poziomu 0,2%⁷ w 2012 roku do poziomu 0,24% w 2023 roku. W latach 2012-2016, za które dostępne są dane GUS, wartość wskaźnika wzrastała, osiągając na koniec tego okresu poziom 0,30%. Na zamieszczonym poniżej wykresie uwzględniono również wartość dla 2017 r. - 0,37%, obliczoną na podstawie szacunków wstępnych PKB⁸. Biorąc pod uwagę, że zastosowane instrumenty interwencji kierowane są głównie do przedsiębiorstw i mają na celu stymulowanie wzrostu ich nakładów na B+R, prawdopodobieństwo osiągnięcia wartości docelowej wyznaczonej dla tego wskaźnika należy ocenić jako wysokie.

⁷ Zgodnie z obecnie prezentowanymi przez GUS danymi, będącymi rezultatem zmian metodologicznych, wartość wskaźnika w 2012 roku wynosiła 0,19%.

⁸ Według BDL GUS, wartość szacunków wstępnych PKB ogółem dla regionu w 2017 r. wyniosła 119 981 mln zł. Nakłady wewnętrzne na działalność B+R w sektorze przedsiębiorstw wyniosły 439,7 mln zł.

Wykres 3 Wskaźnik rezultatu PI 1b – Nakłady sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w relacji do PKB w regionie (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL; Wartość dla 2017 r. obliczona w oparciu o szacunki wstępne PKB

5.2.2 Oś priorytetowa II Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka

W Osi Priorytetowej II Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka, wpisującej się w Cel Tematyczny 3, w RPO Wł 2014-2020 zaplanowano trzy działania powiązane z poszczególnymi priorytetami inwestycyjnymi CT3: Działanie II.1 Otoczenie biznesu (PI 3a), Działanie II.2 Internacjonalizacja przedsiębiorstw (PI 3b), oraz Działanie II.3 Zwiększenie konkurencyjności MŚP (PI 3c). Interwencja w ramach tej OP prowadzi do zwiększenia dynamiki rozwoju przedsiębiorstw i poprawy ich przewag konkurencyjnych, poprzez stworzenie lepszych warunków do rozwoju, zwiększenie poziomu handlu zagranicznego, oraz skali zastosowania innowacji.

Pierwotna alokacja dla osi, uwzględniając środki rezerwy wykonania, wynosiła 1 182 561 763 zł (274 835 401 euro). Kwota ta uległa zwiększeniu w 2018 r. do 1 311 645 763 zł (304 835 401 euro). Zmiany dotyczyły: zwiększenia wysokości środków przeznaczonych na Poddziałanie II.3.1 Innowacje w MŚP o ok. 129 mln zł (30 mln euro), zmniejszenia o ok. 30 mln zł (7 mln euro) alokacji na poddziałanie II.1.1 Tereny inwestycyjne, zwiększenia o ok. 30 mln zł (7 mln euro) alokacji na poddziałanie II.2.2 Promocja gospodarcza regionu.

Według danych z informacji za ostatni kwartał 2018 r., kontraktacja i wydatkowanie alokacji dla poszczególnych priorytetów inwestycyjnych w ramach OP II są w różnym stopniu zaawansowane. Najmniejszy postęp finansowy wykazuje PI 3a (Działanie II.1), na który aktualna alokacja środków UE wynosi 242 699 064 zł (56 404 914 euro). Na dzień 31.12.2018 r. zawarto 20 umów na kwotę całkowitą 67 247 383 zł, w tym 34 500 959 zł wkładu UE, co stanowi jedynie 14,22% alokacji. Postęp finansowy interwencji w ramach PI 3b (Działanie II.2), na który alokowano kwotę w wysokości 205 690 741 zł (tj. 47 803 928 euro; po

zmianach w Programie), jest bardziej zaawansowany. Na dzień 31.12.2018 r. zakontraktowano 45,04% alokacji, zawierając 250 umów na kwotę 131 306 404 zł, w tym wkład UE w wysokości 92 651 060 zł. Kontraktacja alokacji przeznaczanej na PI 3c (Działanie II.3), wynoszącej po zmianach w Programie 863 255 958 zł (200 626 559 euro), jest najwyższa - na dzień 31.12.2018 r. to 86,0% alokacji. W ramach Działania II.3 (z)realizowanych jest 164 projektów na całkowitą kwotę 1 297 432 408 zł, z czego 742 220 290 zł to wkład UE. Niska kontraktacja w PI 3a (Działanie II.1) związana jest z niewielkim zainteresowaniem ze strony beneficjentów – w 7 zakończonych naborach złożono jedynie 32 poprawne formalnie wnioski⁹ - jak również specyfiką projektów o charakterze przygotowania terenów inwestycyjnych.

Wydatki z zatwierdzonych WoP wyniosły dla PI 3a (Działanie II.1) ogółem 16 346 364 zł, z czego wkład UE stanowił 9 098 445 zł, tj. 3,7% alokacji. Wydatkowanie środków alokowanych na PI 3b (Działanie II.2) jest nieco bardziej zaawansowane, na poziomie 12,1% alokacji, tj. na kwotę 24 888 020 zł (wydatki ogółem - 36 004 235 zł). Najbardziej zaawansowana jest realizacja interwencji w przypadku PI 3c (Działanie II.3) – WoP objęty wydatki ogółem w wysokości 596 790 787 zł, w tym 358 570 209 zł wkładu UE, co stanowi aż 41,5% alokacji. Na poziomie całej OP, postępy interwencji w ramach poszczególnych działań przekładają się na realizację ok. 37% wartości docelowej wskaźnika finansowego ram wykonania. Informacje na temat stopnia realizacji przyjętych wartości pośrednich i docelowych wskaźników ram wykonania przedstawia poniższa tabela:

⁹ Liczba na podstawie informacji kwartalnej za IV kw. 2018 r., przy czym na dzień 31.12.2018 r. trwał jeszcze nabór dla Poddziałania II.1.2.

Tabela 7 Wskaźniki wybrane do ram wykonania – stopień osiągnięcia wartości pośrednich i docelowych – OP II

Typ wskaźnika	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru	Cel pośredni na 2018 r.	% realizacji celu pośredniego	Wartość docelowa na koniec 2023 r.	% realizacji wartości docelowej
WF	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	euro	99 682 578	131,6% (131 206 950)	358 629 884	36,6%
WP	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CO01)	przedsiębiorstwa	204	228,9% (467)	1 390	33,6%

Źródło: Informacja kwartalna z realizacji RPO Wł 2014-2020 za IV kw. 2018 r.

Realizacja celów pośrednich wskaźników ram wykonania dla OP II jest niezagrażona. Wskaźnik postępu finansowego, według informacji na koniec 2018 r., przekroczył założony na ten rok cel pośredni. Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowanych wyniosła 131 206 950 euro, co stanowi 131,6% celu pośredniego i 36,6% wartości docelowej. Wskaźnik *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie* osiągnął na 31.12.2018 r. wartość 467, ponad dwukrotnie przekraczając założony cel pośredni. Jednocześnie, stanowi to ok. 1/3 liczby przedsiębiorstw, które na koniec 2023 mają zostać wsparte w ramach OP II.

PI 3a (Działanie II.1 Otoczenie biznesu)

Interwencja RPO Wł 2014-2020 w zakresie odpowiadającym PI 3a, mającym na celu stworzenie lepszych warunków dla rozwoju MŚP, realizowana jest poprzez dwa poddziałania: II.1.1 Tereny inwestycyjne, oraz II.1.2 Profesjonalizacja usług biznesowych. W ramach pierwszego z nich wspierane są przedsięwzięcia prowadzące do kompleksowego przygotowania terenów przeznaczonych pod inwestycje gospodarcze. Drugie skupia się na profesjonalizacji i rozwoju usług świadczonych przez IOB na rzecz małych i średnich przedsiębiorstw.

Tabela 8 Wskaźniki produktu PI 3a – postęp rzeczowy

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WP	Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych	ha	159	61,16	38,5%	13,25	8,3%
WP	Liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych	szt.	16	29	181,3%	0	0
WP	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CO01)	przedsiębiorstwa	488	6	1,2%	0	0
WP	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe (CO04)	przedsiębiorstwa	488	0	0	0	0
WP	Liczba nowych i ulepszonych usług świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu	szt.	20	23	115,0%	4	20,0%

Źródło: RPO Wł 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r.

Wskaźniki produktu dla PI 3a (Działanie II.1) na koniec 2018 r. osiągnęły zróżnicowane wartości. Pierwsze dwa z zamieszczonych w tabeli powyżej odnoszą się do Poddziałania II.1.1, pozostałe – Poddziałania II.1.2. Projekty zakontraktowane w Poddziałaniu II.1.1, obejmującym przygotowanie terenów inwestycyjnych, realizują 38,5% wartości docelowej wskaźnika powierzchni terenów, deklarowane jest jednocześnie ulokowanie na nich 29 inwestycji, co stanowi istotnie wyższą wartość, niż pierwotnie planowana (181,3%). Postęp rzeczowy wyprzedza postęp finansowy poddziałania (według danych z bazy SL2014 zakontraktowano 22,9% alokacji). Mając jednak na uwadze czasochłonność wdrażania projektów w zakresie przygotowania terenów inwestycyjnych, oraz dotychczasowe niskie zainteresowanie ze strony beneficjentów (w latach 2015-2018 przeprowadzono 4 nabory dla poddziałania, składano w nich jednak zaledwie po kilka poprawnych formalnie wniosków), należy zwrócić uwagę na realność osiągnięcia wartości docelowej wskaźnika ich powierzchni, jak również możliwości wydatkowania pozostałej alokacji, w perspektywie 2023 roku.

Wskaźniki przypisane Poddziałaniu II.1.2 – *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie / wsparcie niefinansowe* nie wykazują istotnych postępów. Stan ten powiązany jest z niskim zainteresowaniem ze strony beneficjentów (w trzech przeprowadzonych i zakończonych do dnia 31.12.2018 r. naborach złożono 21 poprawnych formalnie wniosków, zawarto 12 umów), oraz rezygnacją ze stosowania mechanizmu popytowego na rzecz dotacyjnego. Zakontraktowane projekty (wykorzystujące zaledwie 3,6% alokacji na poddziałanie) realizują jednak 115% wartości docelowej wskaźnika *Liczba nowych i ulepszonych usług świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu*.

Tabela 9 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego – PI 3a

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WP	Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych	102 947 983	500 119	267	167,9%	267	167,9%	187	117,6%
WP	Liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych	102 947 983	1 054 733	127	791,3%	127	791,3%	89	556,3%
WP	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CO01)	105 250 122	24 948	4 225	865,8%	167	34,3%	3169	649,4%
WP	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe (CO04)	105 250 122	24 948*	4219*	864,5%*	0*	0,0%*	3164	648,4%
WP	Liczba nowych i ulepszonych usług świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu	105 250 122	163 653	666	3 330,7%	642	3 207,7%	100	500%

Źródło: obliczenia własne na podstawie bazy SL2014; *W oparciu o założenia zawarte w dokumencie „Metodologia szacowania wartości docelowych dla wskaźników wybranych do realizacji w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020” przyjęto koszt jednostkowy analogiczny jak dla wskaźnika *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CO01)*. Wariant 2 prognozy zakłada wydatkowanie alokacji zgodnie z dotychczasową proporcją, co sprawia, iż szacowana wartość wskaźnika wynosi 0.

Dla wskaźników przypisanych do Poddziałania II.1.1 przy dalszym wydatkowaniu całości alokacji prognozowane jest osiągnięcie 167,9% wartości docelowej Powierzchni przygotowanych terenów inwestycyjnych, oraz 791,3% założonej wartości wskaźnika *Liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych*. Do osiągnięcia wartości docelowej wskaźnika powierzchni terenów potrzebne jest wydatkowanie 48 931 620 zł¹⁰, a zatem ok ½ kwoty pozostałej alokacji. Trzy planowane na 2019 r. nabory¹¹, w ramach których orientacyjna kwota dofinansowania ze środków UE wynosi ok. 107,5 mln zł (25 mln euro), powinny zatem umożliwić osiągnięcie, a nawet przekroczenie wyznaczonej na 2023 r. wartości. Uwzględniając jednak niską popularność Poddziałania II.1.1, związaną z trudnymi warunkami realizacji projektów (por. Podrozdział 5.3.1) oraz ograniczoną możliwość wpływu na ich zmianę, w ocenie eksperckiej należy przyjąć ostrożność w prognozowaniu możliwej do osiągnięcia wartości docelowej.

W przypadku wskaźników Poddziałania II.1.2, do prognoz należy podchodzić z ostrożnością ze względu na fakt, że do końca 2018 r. zakontraktowano pojedyncze projekty, odpowiadające zaledwie 3,6% alokacji. Obliczenia dokonane na podstawie deklarowanych w UoD wartości wskaźników wykazują, że przy wydatkowaniu całej pozostałej kwoty alokacji na poszczególne wskaźniki (wariant 1 prognozy), możliwe byłoby osiągnięcie 865,8% założonej na 2023 rok wartości *Liczb przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CO01)* oraz 3330,7% *Liczb nowych i ulepszonych usług świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu*. Przy wydatkowaniu alokacji w analogiczny, jak do końca 2018 sposób (wariant 2 prognozy), pierwszy ze wskaźników osiągnąłby jednak poziom 34,3% wartości docelowej, zaś drugi - 3207,7%. Prognozowanie wartości wskaźnika *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe (CO04)* jest utrudnione ze względu na brak zawartych umów dla projektów realizujących wskaźnik. Do końca 2018 r. nie istniała możliwość realizacji wskaźnika, ponieważ w ramach Poddziałania II.1.2 zrezygnowano ze stosowania mechanizmu popytowego na rzecz wsparcia dotacyjnego dla MŚP. W dokumencie „Metodologia szacowania wartości docelowych dla wskaźników wybranych do realizacji w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020” wskazano, iż wyznaczona wartość docelowa wskaźnika jest tożsama z wartością *Liczb przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CO01)*. Dla celów prognozy przyjęto założenie, że koszt jednostkowy wskaźnika będzie również tożsamy. W ramach podziałania przeprowadzono

¹⁰ Kwota oszacowana z uwzględnieniem jednostek wskaźnika potrzebnych do osiągnięcia wartości docelowej i kosztu jednostkowego w dotychczas zawartych umowach. Od wartości docelowej (159 ha) odjęto wartość zakontraktowaną na 31.12.2018 r. (61,16 ha) i pomnożono przez średni koszt jednostkowy wskaźnika w UoD (500 119 zł).

¹¹ Przytaczane w niniejszym rozdziale informacje o planowanych naborach oparte są o dokument „Harmonogram naborów wniosków o dofinansowanie w trybie konkursowym dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 na 2019 rok (wersja z dnia 18 marca 2019 roku)”

nabór na przełomie 2018 i 2019 r., na 2019 r. planowane są również kolejne nabory, o łącznym budżecie ok. 86 mln zł (20 mln euro).

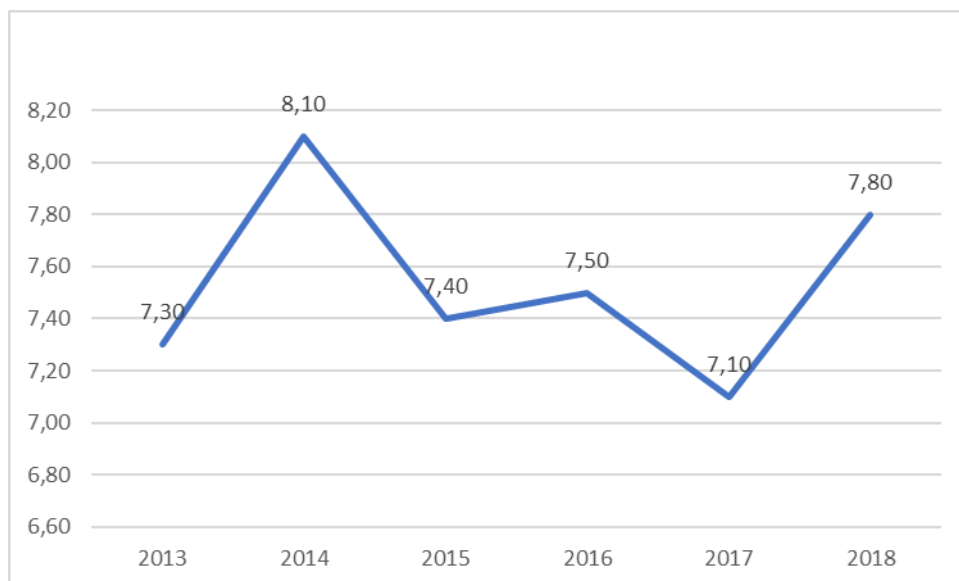
W prognozie eksperckiej, uwzględniającej wpływ czynników jakościowych (opisanych w Podrozdziale 5.3.1. i uznanych za prawdopodobne do wystąpienia również w kolejnych latach), przyjęto osiągnięcie 70% wartości wskaźników wynikających z analiz ilościowych (wyjątkiem jest wskaźnik *Liczba nowych i ulepszonych usług świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu*, którego prognozowaną wartość oszacowano indywidualnie). W przypadku Poddziałania II.1.2 wzięto pod uwagę wariant 1 symulacji, z uwagi na dotychczasowy poziom kontraktacji alokacji i postęp rzeczowy wskaźników.

Interwencja RPO Wł 2014-2020 wdrażana w ramach PI 3a (Działanie II.1) charakteryzuje się najmniejszymi postępami rzeczowymi i finansowymi w całej OP. Choć postęp rzeczowy wyprzedza finansowy, co świadczy o efektywności wydatkowania środków, niska jest skuteczność zaplanowanych działań. O ile niesatysfakcjonujące zainteresowanie beneficjentów przygotowaniem terenów inwestycyjnych jest problemem występującym w całym kraju, to niewielka popularność i brak postępów działań w zakresie wsparcia IOB i upowszechnienia korzystania z ich usług zaskakują.

Dla PI 3a przyjęto trzy wskaźniki rezultatu. Pierwszy z nich to *Udział powierzchni uzbrojonych terenów inwestycyjnych w powierzchni terenów inwestycyjnych ogółem*. Jako wartość bazową przyjęto 52,74%, tj. wartość wskaźnika w 2014 r. Kolejny pomiar nastąpił w 2018 r. i wykazał wzrost odsetka uzbrojonych terenów wśród terenów inwestycyjnych ogółem do 67,12%. Stanowi to wynik o 12 p.p. wyższy, niż określona na 2023 r. wartość docelowa (54,91%).

Jako kolejny wskaźnik przyjęto *Udział wyrejestrowanych rocznie przedsiębiorstw w liczbie przedsiębiorstw ogółem w województwie łódzkim*. W latach 2014-2017 wartość wskaźnika wykazywała trend spadkowy, by w 2017 r. osiągnąć wartość poniżej bazowej (za 2013 r.). Jednak w 2018 r. odsetek przedsiębiorstw wyrejestrowanych istotnie wzrósł, do poziomu 7,80%. Dynamika wskaźnika sprawia, że trudno jednoznacznie określić realność osiągnięcia celu na 2023 r., tj. 6,63%. Na tle kraju, wartość wskaźnika w poszczególnych latach była nieznacznie wyższa od ogólnopolskiej średniej.

Wykres 4. Wskaźnik rezultatu PI 3a Udział wyrejestrowanych rocznie przedsiębiorstw w liczbie przedsiębiorstw ogółem w województwie łódzkim (%)

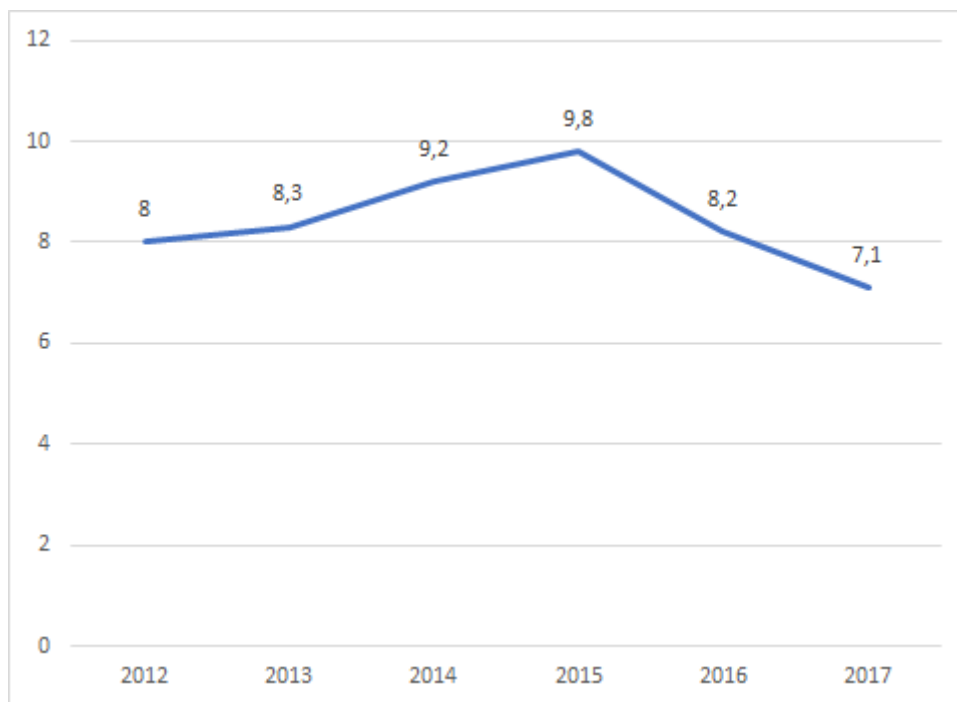

Źródło: opracowanie własne na podstawie STRATEG.

Trzecim wskaźnikiem rezultatu przyjętym dla PI 3a są *Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w stosunku do PKB w %*. Wartość wskaźnika wzrastała od 2012 r. (rok bazowy) do 2015 r. W 2016 r. odnotowano zmianę stabilnego, wzrostowego trendu wartości wskaźnika i spadek odsetka do poziomu 8,2%. Dla 2017 r. wartość wskaźnika obliczono na podstawie szacunków wstępnych PKB - na poziomie 7,1%¹². Pomimo trendu spadkowego, jest to wartość powyżej docelowej, która została wyznaczona na niskim poziomie 5,36%. We wszystkich latach wartość wskaźnika kształtowała się wyżej niż średni wynik dla Polski.

¹² Według BDL GUS, wartość szacunków wstępnych PKB ogółem dla regionu w 2017 r. wyniosła 119 981 mln zł. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach ogółem wyniosły 8 488,7 mln zł.

Wykres 5. Wskaźnik rezultatu PI 3a Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w stosunku do PKB (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie STRATEG i BDL GUS; Wartość dla 2017 r. obliczona w oparciu o szacunki wstępne PKB

PI 3b (Działanie II.2 Internacjonalizacja przedsiębiorstw)

Celem Działania II.2, odpowiadającego PI 3b, jest zwiększenie poziomu handlu zagranicznego sektora MŚP. Wyróżniono trzy poddziałania: II.2.1 Modele biznesowe MŚP, w którym wspierane są projekty polegające na opracowaniu/wdrożeniu nowego modelu biznesowego przedsiębiorstwa, który służyć ma ekspansji na nowe, zagraniczne rynki zbytu; oraz Poddziałanie II.2.2 Promocja gospodarcza regionu i II.2.3 Promocja gospodarcza regionu – miasto Łódź, skierowane na wsparcie podmiotów w opracowaniu i wdrożeniu kompleksowej oferty promocji gospodarczej.

Postęp rzeczowy interwencji ilustruje tabela poniżej. Przedstawione w niej wskaźniki przypisane są do więcej niż jednego poddziałania i agregowane na poziomie działania (a co za tym idzie – priorytetu inwestycyjnego).

Tabela 10 Wskaźniki produktu i PI 3b – postęp rzeczowy

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WP	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI01)	przedsiębiorstwa	149	164	110,0%	88	59,0%
WP	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CO02)	przedsiębiorstwa	149	164	110,0%	88	59,0%
WP	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje) (CO06)	euro	27 335 256	4 080 901	14,9%	966 233	3,5%
WP	Liczba kontraktów handlowych zagranicznych podpisanych przez przedsiębiorstwa wsparte w zakresie internacjonalizacji	szt.	447	879	196,6%	47	10,5%
WP	Liczba przedsiębiorstw, które wprowadziły zmiany organizacyjno - procesowe	szt.	149	120	80,5%	18	12,1%

Źródło: RPO Wł 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r.

Na koniec 2018 r. zakontraktowano projekty realizujące 110% wartości docelowej wskaźników *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI01)* i *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CO02)*. W przypadku tych wskaźników wysoka jest także wartość osiągnięta w projektach rozliczonych, sięgając 59% wartości docelowej. Mierzony w ten sposób postęp rzeczowy wyprzedza postęp finansowy Działania II.2, w którym kontraktacja obejmuje 45,0% alokacji, a wydatkowanie – 12,1%.

W przypadku wskaźnika *Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje) (CO06)* postęp jest mniej zaawansowany. Osiągnął on niski poziom – 14,9% wartości docelowej, biorąc pod uwagę zakontraktowane projekty.

Większe postępy charakteryzują wskaźnik *Liczba przedsiębiorstw, które wprowadziły zmiany organizacyjno-procesowe*, dla którego kontraktacja kształtuje się na poziomie 80,5% wartości docelowej. Świadczy to, iż nie wszystkie przedsiębiorstwa otrzymujące wsparcie / dotacje wprowadzają zmiany organizacyjno-procesowe, choć zaplanowanie wartości docelowej dla wszystkich trzech wskaźników na tym samym poziomie (149 podmiotów) wskazywać może na takie intencje na etapie programowania.

Zwraca uwagę wysoka wartość wskaźnika *Liczba kontraktów handlowych zagranicznych podpisanych przez przedsiębiorstwa wsparte w zakresie internacjonalizacji*, zadeklarowana w umowach na poziomie niemal dwukrotnie przekraczającym wartość docelową. Wskazywać to może na skuteczność wdrażania Działania II.2 w realizacji postawionego przed nim celu. Z drugiej jednak strony, wartości wykazane we wnioskach o płatność wskazują na wolniejszy postęp tego wskaźnika w stosunku do wydatkowania środków (10,5% wartości docelowej wskaźnika rezultatu vs. 12,1% wydatkowania alokacji przeznaczonej na działanie), co może świadczyć o przeszacowywaniu wskaźnika w UoD przez beneficjentów.

Tabela 11 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego – PI 3b

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WP	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI01)	112 194 986	198 221	730	489,9%	399	267,9%	299	200,7%
WP	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CO02)	112 194 986	198 221	730	489,9%	399	267,9%	299	200,7%
WP	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje) (CO06)	112 194 986	7	19 684 683	72,0%	10 561 871	38,6%	7 921 403	29,0%
WP	Liczba kontraktów handlowych zagranicznych podpisanych przez przedsiębiorstwa wsparte w zakresie internacjonalizacji	113 224 535	97 149	2 044	457,4%	1 955	437,4%	1466	328,0%
WP	Liczba przedsiębiorstw, które wprowadziły zmiany organizacyjno-procesowe	112 194 986	220 710	628	421,7%	292	196,1%	219	147,0%

Źródło: obliczenia własne na podstawie bazy SL2014.

Jak wskazano wyżej, już aktualna na dzień 31.12.2018 r. kontraktacja pozwala przekroczyć wartość docelową wskaźników *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI01)* i *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CO02)*. Wydatkowanie pozostałej kwoty alokacji, przy dotychczasowym koszcie jednostkowym wskaźników, doprowadzi do kilkukrotnego przekroczenia ich wartości docelowych. Podobnie, prognozy wskazują na możliwość osiągnięcia kilkuset % założonych wartości wskaźników *Liczba kontraktów handlowych zagranicznych podpisanych przez przedsiębiorstwa wsparte w zakresie internacjonalizacji* oraz *Liczba przedsiębiorstw, które wprowadziły zmiany organizacyjno-procesowe*. W przypadku tego ostatniego, na koniec 2018 r. nie zakontraktowano jeszcze projektów pozwalających na osiągnięcie 100% wartości docelowej wskaźnika (zakontraktowano 80,5% tej wartości), jednak dostępna alokacja z pewnością do tego wystarczy – przy dotychczasowym koszcie jednostkowym, potrzebne są środki w wysokości 6 400 585 zł. Odnośnie do wszystkich z omówionych w tym akapicie wskaźników zalecać można weryfikację wartości docelowych w kierunku ich zwiększenia.

Jak ilustrują prognozy, nieco bardziej problematyczna jest realizacja założonej wartości wskaźnika *Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje) (CO06)*. Nawet przeznaczenie całości pozostałej alokacji na wskaźnik (wariant 1) nie wystarczy do osiągnięcia przyjętej na 2023 rok wartości. W związku z tym konieczne wydaje się obniżenie docelowej wartości wskaźnika.

W latach 2016-2018 w ramach Poddziałania II.2.1 przeprowadzono 5 zakończonych naborów, w których złożono 409 poprawnych formalnie wniosków, zawarto zaś 220 umów. Świadczy to o dużym zainteresowaniu beneficjentów wsparciem w zakresie opracowania modeli biznesowych. Poddziałania II.2.2 i II.2.3, w których przeprowadzono w sumie 6 naborów, cieszyły się mniejszym zainteresowaniem – złożono 50 poprawnych formalnie wniosków, realizowanych jest 30 projektów. W pierwszym poddziałaniu rozpoczęto kolejny nabór wniosków na przełomie 2018 i 2019 r.¹³, planowane są również nabory o budżecie ok. 47,3 mln zł (11 mln euro). Przeprowadzony zostanie także nabór w Poddziałaniu II.2.2, na kwotę ok. 21,5 mln zł (5 mln euro). Plany w zakresie naborów stanowią dodatkowe uzasadnienie zwiększenia wartości docelowych wskaźników, o którym pisano powyżej.

Uwzględniając współczynnik ryzyka, w prognozie eksperckiej przyjęto osiągnięcie 75% wartości wskaźników wynikających z wariantu 2 analiz ilościowych. Określenie współczynnika ryzyka na tym poziomie warunkowane jest uwzględnieniem czynników wpływających na wdrażanie interwencji, opisanych w Podrozdziale 5.3.1., jak również prognozami gospodarczymi na najbliższe lata (w tym zwłaszcza w obszarze handlu międzynarodowego).

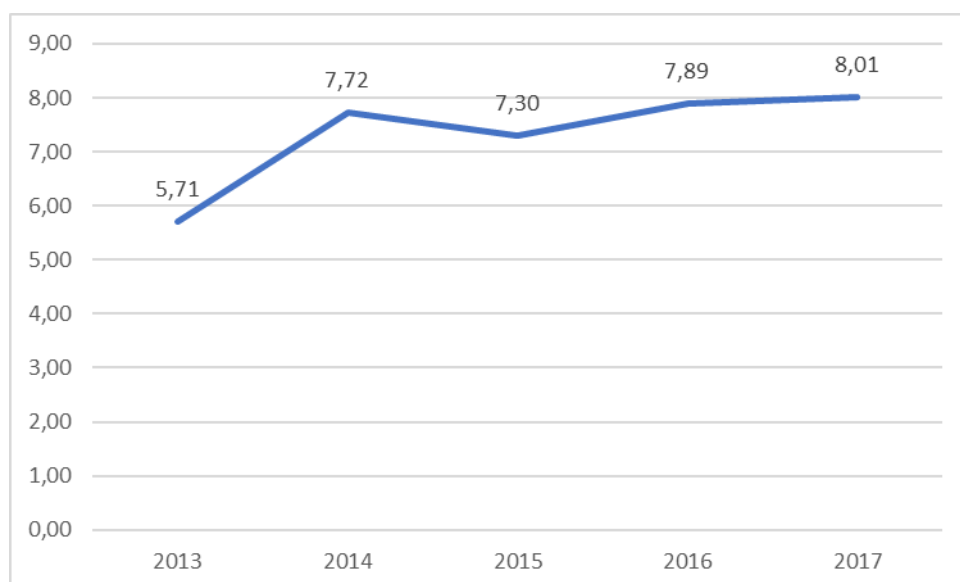
Interwencję w ramach PI 3b ocenić można jako skuteczną i wysoce efektywną. Świadczy o tym przede wszystkim zaawansowanie postępu rzeczowego i jego relacja do postępu

¹³ Budżet naboru 21 653 500 zł, na podstawie Ogłoszenia o konkursie numer RPLD.02.02.01-IP.02-10-046/18

finansowego – już obecnie zakontraktowane projekty umożliwiają osiągnięcie wartości docelowych większości wskaźników, wykorzystując zaledwie 45,0% alokacji. Wyjątkiem są inwestycje prywatne towarzyszące dotacjom – odpowiadający im wskaźnik postępuje wolniej niż zakładano. Jednocześnie dostrzegalne jest duże zainteresowanie beneficjentów wsparciem w ramach działania, co świadczy o trafności interwencji oraz istnieniu potencjału do absorpcji dalszych środków.

Na potrzeby monitorowania osiągnięcia celu, jakim jest związany z PI 3b zwiększony poziom handlu zagranicznego sektora MŚP, przyjęto wskaźnik rezultatu *Wartość eksportu w województwie łódzkim*. Wartość wskaźnika od 2013 r., który przyjęto jako rok bazowy, wykazuje trend wzrostowy, z nieznacznym załamaniem w 2015 r. W 2017 r. wartość eksportu osiągnęła najwyższy poziom, przekraczając 8 mld zł, co sprawia, że osiągnięcie wyznaczonego na 2023 r. celu (ok. 8,72 mld zł) należy ocenić jako możliwe.

Wykres 6. Wskaźnik rezultatu PI 3b Wartość eksportu w województwie łódzkim (zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie STRATEG.

PI 3c (Działanie II.3 Zwiększenie konkurencyjności MŚP)

RPO WŁ 2014-2020 w ramach PI 3c zakłada interwencję mającą prowadzić do zwiększenia skali zastosowania innowacji w małych i średnich przedsiębiorstwach, a co za tym idzie – przyczynić się do podwyższenia konkurencyjności oraz rozwoju przedsiębiorstw regionu. Realizowana jest poprzez dwa poddziałania: II.3.1 Innowacje w MŚP i II.3.2 Instrumenty finansowe dla MŚP. Pierwsze przewiduje wsparcie inwestycji związanych z rozbudową przedsiębiorstw, zmianami w zakresie procesu produkcyjnego, sposobu świadczenia usług, lub w aspekcie organizacyjnym. Drugie, poprzez wykorzystanie instrumentów finansowych, służyć ma poprawie dostępu podmiotów sektora do zewnętrznych źródeł finansowania działalności.

Tabela 12 Wskaźniki produktu PI 3c – postęp rzeczowy

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WP	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI01)	przedsiębiorstwa	1 390	1 446	104,0%	467	33,6%
WP	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CO02)	przedsiębiorstwa	92	148	160,9%	52	56,5%
WP	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje (CO03)	przedsiębiorstwa	1 298	1298	100,0%	415	32,0%
WP	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje) (CO06)	euro	131 297 822	111 312 581	84,8%	26 805 035	20,4%
WP	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (inne niż dotacje) (CO07)	euro	116 976 111	117 734 602	100,6%	26 395 227	22,6%
WP	Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla rynku (CO28)	przedsiębiorstwa	56	145	258,9%	50	89,3%

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WP	Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy (CO29)	przedsiębiorstwa	79	146	184,8%	51	64,6%
WR	Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach (CO08)	EPC	368,00	695,69	189,0%	121,43	33,0%

Źródło: RPO Wł 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r.

Wartości wskaźników przypisanych w RPO Wł 2014-2020 do PI 3c, osiągnięte na dzień 31.12.2018 r., przedstawione są w tabeli powyżej.

Jak już zauważono wcześniej, Działanie II.3 charakteryzuje się najbardziej zaawansowanym postępowaniem finansowym w całej osi priorytetowej – kontraktacja kształtuje się na poziomie 86,0% alokacji, a wydatkowanie - 41,5%. Stopień zaawansowania postępu finansowego związany jest w dużej mierze z faktem wykorzystania w Poddziałaniu II.3.2 instrumentów finansowych, a co za tym idzie, zakontraktowaniem kwoty 445 269 153 zł (co stanowi 100,6% alokacji na poddziałanie z rezerwą wykonania) z Menadżerem Funduszu Funduszy. Adekwatny jest poziom kontraktacji wskaźników rzeczowych przypisanych temu poddziałaniu, tj. *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje (CO03)* (100% wartości docelowej) oraz *Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (inne niż dotacje) (CO07)* (100,6% wartości docelowej).

Ogólnie rzecz biorąc, wskaźniki powiązane z Poddziałaniem II.3.1 wskazują na zaawansowane postępy we wdrażaniu tej interwencji. Cieszy się ona dużym zainteresowaniem ze strony beneficjentów – w 4 przeprowadzonych naborach złożono aż 689 poprawnych formalnie wniosków. Zakontraktowane projekty realizują 160,9% wartości docelowej wskaźnika *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CO02)*, 258,9% - *Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla rynku (CO28)*, 184,8% - *Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy (CO29)*, 189% - *Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach (CO08)*. Wskazuje to na niższe niż zakładano na etapie programowania koszty jednostkowe wskaźników. Uzasadniona wydaje się korekta wartości docelowych tych wskaźników, tym bardziej że wartości wykazane w projektach rozliczonych osiągnęły już ponad połowę przyjętych na 2023 rok wartości docelowych. Wyjątkiem jest tu wskaźnik *Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach (CO08)*, na podstawie WoP osiągający wartość 33%, co wiązać można ze specyfiką jego pomiaru (dokonywanego na zakończenie realizacji projektu).

Zaawansowana jest także kontraktacja wskaźnika agregowanego na poziomie całego działania, tj. *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI01)* – na dzień 31.12.2018 r. wynosząca 104% wartości przyjętej na 2023 rok. Prognozy wartości wskaźników na rok 2023 przedstawione są w poniższej tabeli.

Tabela 13 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego – PI 3c

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WP	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI01)	123 329 390	511 706	1 687	121,4%	1 687	121,4%	1518	109,2%
WP	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CO02)	126 197 982	1 990 928	211	229,8%	211	229,8%	190	206,5%
WP	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje (CO03)	0	343 042	1 298	100,0%	1 298	100,0%	1168	90,0%
WP	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje) (CO06)	126 197 982	3	158 986 327	121,1%	158 986 327	121,1%	143 087 694	109,0%

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WP	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (inne niż dotacje) (CO07)	0	4	119 691 606	102,3%	119 691 606	102,3%	107 722 445	92,1%
WP	Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla rynku (CO28)	126 197 982	1 984 626	209	372,5%	207	369,8%	186	332,1%
WP	Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy (CO29)	126 197 982	1 989 411	209	265,1%	209	264,0%	188	238,0%
WR	Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach (CO08)	126 197 982	418 089	998	271,1%	994	270,0%	895	243,2%

Źródło: obliczenia własne na podstawie bazy SL2014.

Osiągnięcie wartości docelowych większości ze wskaźników przypisanych do PI 3c (Działanie II.3) będzie możliwe już przez realizację zakontraktowanych na dzień 31.12.2018 r. projektów. Przy dalszym wydatkowaniu alokacji dla wskaźników: *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI01)*, *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje (CO03)*, *Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (inne niż dotacje) (CO07)* ilościowe prognozy wskazują na możliwość osiągnięcia poziomu równego lub nieznacznie przekraczającego 100% założonej wartości docelowej. Dla wskaźników: *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CO02)*, *Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla rynku (CO28)*, *Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy (CO29)*, *Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach (CO08)* w sytuacji wydatkowania pozostałej kwoty alokacji przyjęte na rok 2023 wartości wskaźników zostaną przekroczone kilkukrotnie.

Biorąc pod uwagę zakontraktowane projekty, jedynie wskaźnik *Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje) (CO06)* nie osiąga na dzień 31.12.2018 r. wartości docelowej. Jego postęp wydaje się być wolniejszy od założonego na etapie programowania zarówno w przypadku Działania II.2, jak i II.3. W przypadku Działania II.3 możliwe jest jednak osiągnięcie założonej wartości docelowej w ramach pozostałej alokacji – uwzględniając dotychczasowy koszt jednostkowy wskaźnika potrzebne są do tego środki w wysokości 52 903 271 zł. Jak wskazują przeprowadzone symulacje, wydatkowanie całości pozostałej alokacji doprowadzić może do osiągnięcia poziomu 121,1% wartości docelowej.

Harmonogram na 2019 r. przewiduje przeprowadzenie naboru w ramach Poddziałania II.3.1, o budżecie ok. 34,4 mln zł (8 mln euro). Jest to kwota w wysokości ok. 1/3 pozostałej w poddziałaniu alokacji.

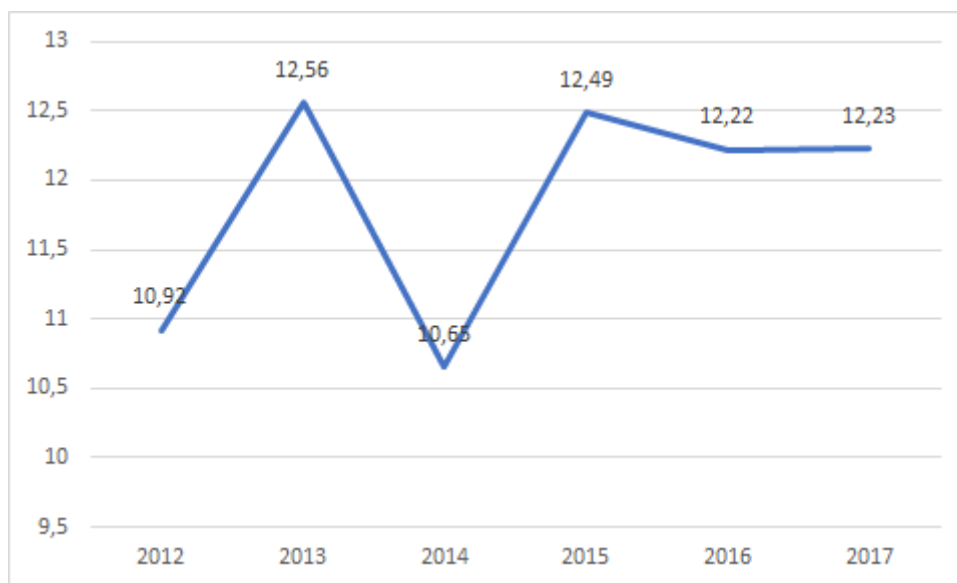
Uwzględniając czynniki jakościowe, w szczególności ryzyko rozwiązania umów przez beneficjentów, dla PI 3c przyjęto prognozę osiągnięcia wskaźników na poziomie 90% wartości wynikających z symulacji ilościowych. Należy podkreślić, że tak wysokie prawdopodobieństwo realizacji prognoz wynika z jednej strony z dotychczasowych doświadczeń wdrażania, a z drugiej - z identyfikowanego potencjału absorpcyjnego. Wreszcie, z uwagi na umiarkowanie długie okresy realizacji projektów, nawet w przypadku odstępowania beneficjentów od realizacji umów, w relatywnie wielu przypadkach powinno być możliwe zakontraktowanie i realizacja alternatywnych projektów w czasie realizacji Programu.

W ramach OP II największą część alokacji przeznaczono na PI 3c – tj. Działanie II.3. Jednocześnie działanie to wykazuje najbardziej zaawansowane postępy finansowe, zarówno biorąc pod uwagę kontraktację, jak i wydatkowanie. Ponadto charakteryzuje się dużym potencjałem aplikacyjnym, o czym świadczy zainteresowanie beneficjentów naborami.

Aktualna na dzień 31.12.2018 r. kontraktacja, obejmująca 86,0% alokacji, pozwala zrealizować wartości docelowe określone dla większości wskaźników. Świadczy to o skuteczności interwencji oraz efektywności bliskiej przyjętym na etapie programowania założeniom.

Przypisany w Programie PI 3c cel, jakim jest zwiększone zastosowanie innowacji w przedsiębiorstwach sektora MŚP, monitorowany jest dwoma wskaźnikami rezultatu – odsetkiem przedsiębiorstw innowacyjnych wśród przedsiębiorstw przemysłowych oraz wśród przedsiębiorstw z sektora usług¹⁴. Wartość pierwszego z nich, *Udział przedsiębiorstw innowacyjnych – w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych (%)* wykazywała wahania w granicach 2 p.p. w okresie od 2012 do 2015 r. Analiza trendu wskazuje, iż osiągnięcie wartości zbliżonej do docelowej (14,36%) w 2023 r. jest możliwe. Odsetek przedsiębiorstw ponoszących nakłady na działalność innowacyjną był w latach 2012-2017 w województwie łódzkim niższy niż w skali ogólnopolskiej.

Wykres 7. Wskaźnik rezultatu PI 3c Udział przedsiębiorstw przemysłowych, które wprowadziły innowacje w % ogółu przedsiębiorstw (%)

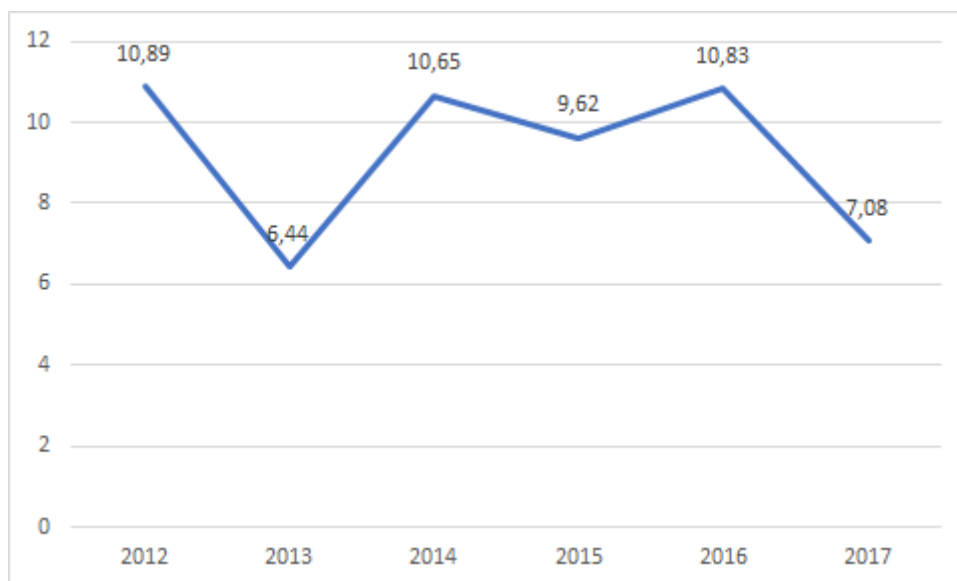

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

¹⁴ Należy odnotować, że wskazane w Programie wartości bazowe wskazują, że przyjęto wskaźniki z grupy „Przedsiębiorstwa, które poniosły nakłady na działalność innowacyjną”, dostępnej w BDL, nie zaś wskaźniki „Udział przedsiębiorstw innowacyjnych – w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych” oraz „Udział przedsiębiorstw innowacyjnych – w ogólnej liczbie przedsiębiorstw z sektora usług”, które wykorzystywane są w systemie Strateg dla monitoringu RPO Wł. Wartości dla wskaźników BDL i Strateg wykazują rozbieżności, co wiązać można z ich metodologią – wskaźniki BDL dotyczą przedsiębiorstw ponoszących nakłady na innowacje, zaś wskaźniki Strateg – przedsiębiorstw, które wprowadziły innowacje na rynek.

Drugi ze wskaźników rezultatu przypisany PI 3c, *Udział przedsiębiorstw innowacyjnych – w ogólnej liczbie przedsiębiorstw z sektora usług (%)*, wskazuje na mniejszy odsetek przedsiębiorstw innowacyjnych w sektorze usług niż w sektorze przemysłowym. W 2013 r. odnotowano najniższą wartość wskaźnika (6,44%). W kolejnych latach jego wartość kształtowała się na poziomie ok. 10%. Najnowsze dostępne dane, dla 2017 r., odnotowują jednak spadek wartości do poziomu 7,08%. Analiza dynamiki zmian wartości wskaźnika wskazuje, iż osiągnięcie przyjętej na 2023 r. wartości docelowej (20,19%) może nie być możliwe.

Wykres 8. Wskaźnik rezultatu PI 3c Udział przedsiębiorstw z sektora usług, które wprowadziły innowacje w % ogółu przedsiębiorstw (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

5.2.3 Oś priorytetowa III Transport

W OP III Transport osiągnięto cel pośredni mierzony wskaźnikiem finansowym *Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych*. Przekroczono znacznie zakładaną na dzień 31.12.2018 roku wartość wskaźnika produktu włączonego do ram wykonania: *Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg* (PI 7b) oraz wskaźnika KEW *Szacowana liczba zakupionych pojazdów kolejowych w podpisanych umowach*. Cele pośrednie RW zostały więc w pełni osiągnięte. Odnotowano także postęp w osiąganiu celów końcowych ram wykonania, mierzonych wskaźnikami produktu: *Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej*

Tabela 14 Wskaźniki wybrane do ram wykonania – stopień osiągnięcia wartości pośrednich i docelowych – OP III

Typ wskaźnika	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru	Cel pośredni na 2018 r.	% realizacji celu pośredniego	Wartość docelowa na koniec 2023 r.	% realizacji wartości docelowej
WF	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	euro	92 013 551	104,7% (96 379 853,87)	490 321 046	19,66%
WP	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg	km	17	297,4% (50,56)	87	58,11%
WP	Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej	szt.	25	132,0% (33)	134	24,63%
WP	Liczba zakupionych pojazdów kolejowych	szt.	0	nie dotyczy (0)	8	0%
KEW powiązany z WP	Szacowana liczba zakupionych pojazdów kolejowych w podpisanych umowach	szt.	8	175,00% (14)	-	-

Źródło: Informacja kwartalna z realizacji RPO WŁ 2014-2020 za IV kw. 2018 r.

PI 4e (Działanie III.1 Niskoemisyjny transport miejski)

Jednym z głównych problemów województwa, skutkującym zaprojektowaniem i wdrożeniem działań w ramach PI 4e, był wysoki poziom emisji zanieczyszczeń gazowych, głównie tlenku węgla, oraz pyłu PM10, benzopirenu, ozonu i PM2,5. Konieczność ograniczenia emitowanych do powietrza zanieczyszczeń była podstawową potrzebą społeczno-gospodarczą stanowiącą przesłankę dla wsparcia inwestycji w niskoemisyjny transport miejski w województwie łódzkim. Wspomniana przesłanka korespondowała również z potrzebą podjęcia skutecznych działań ukierunkowanych na proekologiczne rozwiązania systemu transportu publicznego, do czego z pewnością może przyczynić się zwiększenie liczby zintegrowanych węzłów przesiadkowych, poprawa stanu taboru, jak również długość ścieżek rowerowych.

Bardziej wydajna integracja systemu komunikacji zbiorowej miała pozytywnie wpłynąć na zmianę społecznego przyzwyczajenia do korzystania z transportu prywatnego. Wdrożenie Działania III.1 Niskoemisyjny transport miejski jest również odpowiedzią na społeczną potrzebę ograniczenia hałasu ulicznego i zatłoczenia motoryzacyjnego poprzez wyprowadzenie indywidualnego ruchu samochodowego z centrum miast. Osiągnięcie powyższego możliwe będzie poprzez rozwój komunikacji publicznej do i z regionalnych biegunów wzrostu. Planowanym efektem podjętych w ramach działań interwencji będzie zwiększenie liczby przewozów pasażerów komunikacją miejską. Z uwagi na zidentyfikowaną konieczność poprawy jakości powietrza, w szczególności w miastach, wyodrębniono poddziałania specjalnie im dedykowane.

Wartość alokacji przeznaczona na Działanie III.1, uwzględniająca realokację dokonaną w 2018 r. wynosi 139 800 668 euro (601 534 314 zł). Na dzień 31 grudnia 2018 roku dla Działania III.1 Niskoemisyjny transport miejski przeprowadzono 4 nabory konkursowe oraz 9 naborów pozakonkursowych skutkujących podpisaniem 17 umów o dofinansowanie na kwotę 642 410 614 zł z czego 400 381 565 zł to zakładane dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Wartość zakontraktowanych środków unijnych stanowi 66,6% całkowitej alokacji dla działania z uwzględnieniem rezerwy wykonania.

Tabela 15 Wskaźniki produktu (PI 4e) – postęp rzeczowy

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WP	Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej	szt.	134	116	86,6%	33	24,6%
WP	Liczba wybudowanych zintegrowanych węzłów przesiadkowych	szt.	4	5	125,0%	1	25,0%
WP	Długość ścieżek rowerowych	km	22	20,06	91,2%	0	0,0%

Źródło: RPO WŁ 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014

Deklarowane wartości wskaźników w podpisanych umowach o dofinansowanie pozwalają na osiągnięcie celów na 2023 r. (uwzględniając dopuszczalny margines 85%). W przypadku wskaźnika *Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej*, realizowane projekty umożliwiają zakup 116 sztuk taboru, co oznacza osiągnięcie wskaźnika na poziomie 86,6%. Zatwierdzone wnioski o płatność końcową wskazują na osiągnięcie 24,6% celu na 2023 r. Wskaźnik produktu dotyczący *Liczby wybudowanych zintegrowanych węzłów przesiadkowych* zakładał realizację 4 węzłów do końca roku 2023. W ramach podpisanych już umów o dofinansowanie beneficjenci wybudują 5 węzłów, co oznacza osiągnięcie 125,0% wartości docelowej. Realizacja trzeciego wskaźnika produktu *Długość ścieżek rowerowych* nie znalazła jeszcze odzwierciedlenia w przedłożonych wnioskach o płatność końcową. Niemniej jednak zakontraktowane projekty przewidują budowę lub przebudowę 20,06 km ścieżek rowerowych przy docelowej wartości wskaźnika 22 km. Wobec powyższego pełna realizacja projektów z podpisaną umową dofinansowania pozwoli osiągnąć założony wskaźnik w 91,2%. Biorąc pod uwagę kontrakcję środków na poziomie 66,6%, realizację Działania III.1 należy ocenić jako skuteczną i efektywną.

W poniższej tabeli przedstawiono, zgodnie z metodologią szacowania wartości docelowej w niniejszym badaniu scenariusze realizacji wskaźników w dwóch wariantach, opartych o dane obrazujące stan na koniec 2018 r. W przypadku Działania III.1. uznano jednak, iż należy zmodyfikować przyjętą metodologię szacowania z uwagi na zmiany zapisów Wykazu Projektów Zidentyfikowanych, specyficzne uwarunkowania wynikające z realizacji trybu pozakonkursowego w Poddziałaniu III.1.1 oraz zbyt wysokie średnie koszty jednostkowe, które nie pozwalają na realną ocenę możliwości osiągnięcia wskaźników.

Tabela 16 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego (PI 4e)

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WP	Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej	216 160 545	1 842 231	234	175,0%	181	135,1%	104	77,8%
WP	Liczba wybudowanych zintegrowanych węzłów przesiadkowych	216 160 545	31 600 380	12	296,0%	8	195,1%	8	199,3%
WP	Długość ścieżek rowerowych	81 224 737	11 395 935	27	123,6%	24	110,4%	38,3	174,1%

Źródło: obliczenia własne na podstawie bazy SL2014.

Poniżej zaprezentowano założenia przyjętego nowego sposobu szacowania.

W ramach Poddziałania III.1.1, wdrażanego w trybie pozakonkursowym realizowane są trzy spośród pięciu projektów wpisanych do Wykazu Projektów Zidentyfikowanych¹⁵. Pozostała do dyspozycji kwota wraz z rezerwą wykonania to 37 027 520,96 zł. Zakładając, iż pozostałe zidentyfikowane projekty zostaną podpisane, należy spodziewać się przyrostu wskaźnika *Liczba wybudowanych zintegrowanych węzłów przesiadkowych* o 3 sztuki, natomiast w przypadku *Długości ścieżek rowerowych* – o 25 km. Zidentyfikowane projekty, które nie zostały jeszcze zakontraktowane, nie zakładają realizacji wskaźnika *Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej*. Dla Poddziałania III.1.2 posłużono się wyliczeniem kosztu jednostkowego i pozostałej alokacji wraz z rezerwą wykonania (29 189 420 zł), natomiast w ramach Poddziałania III.1.3, dla którego nie podpisano dotąd żadnej umowy, w prognozach uwzględniono planowaną realizację projektu ujętego na Liście inwestycyjnych projektów strategicznych Miasta Łodzi, dotyczącego przebudowy linii tramwajowej. W ramach projektu przewiduje się możliwość budowy jednego węzła przesiadkowego. Wniosek ten będzie ubiegał się o wsparcie w ramach konkursu zamkniętego w Poddziałaniu III.1.3 w 2019 r.

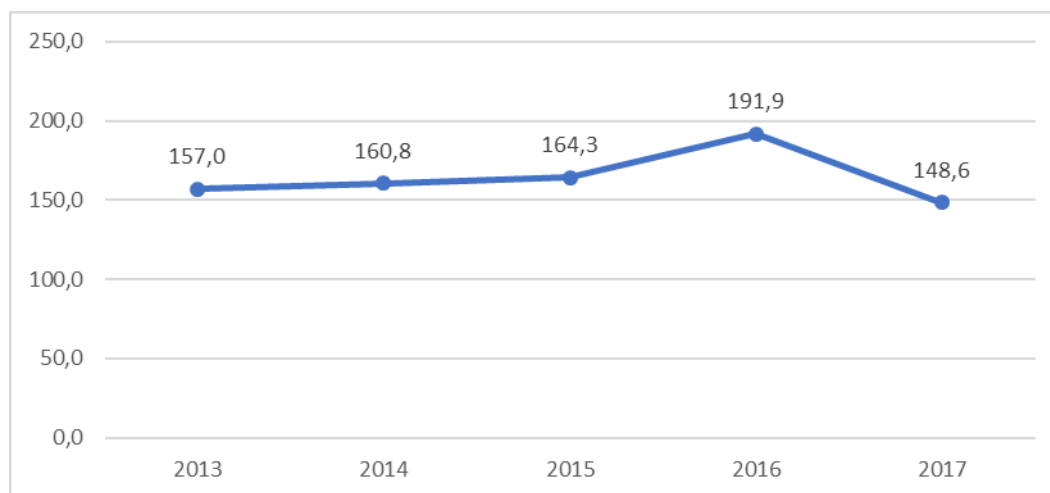
Otrzymane wartości należy jednak skorygować, biorąc pod uwagę czynniki jakościowe, takie jak ryzyko rozwiązania umów, niezakontraktowania wszystkich projektów wpisanych do Wykazu Projektów Zidentyfikowanych czy niezrealizowania części wskaźników z powodu wzrostu kosztów materiałów i prac budowlanych. Biorąc zatem pod uwagę parametr ryzyka, wyniki analiz ilościowych pomniejszono o 15%. Ostatecznie, należy spodziewać się, iż wskaźnik *Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej* zostanie osiągnięty na poziomie 77,8%, tj. zakupione zostaną 104 sztuki taboru. W przypadku wskaźnika *Liczba wybudowanych zintegrowanych węzłów przesiadkowych*, szacowana osiągnięta wartość to 8 obiektów, co oznacza realizację celu na 2023 r. na poziomie 199,3%. Jeśli zrealizowane zostaną projekty zidentyfikowane w trybie pozakonkursowym, wskaźnik *Długość ścieżek rowerowych* zostanie osiągnięty na poziomie 174,1% (około 38 km ścieżek rowerowych).

Wskaźnikiem rezultatu wyznaczonym do monitorowania realizacji celów dla PI 4e jest wskaźnik *Przewozy pasażerów komunikacją miejską w przeliczeniu na jednego mieszkańca obszarów miejskich*, wyrażony w liczbie osób. Wartość bazowa wskaźnika, przyjęta w 2013 r. to 157,0 osób, zaś jako wartość docelową dla 2023 r. przyjęto 169,2 osób. W kolejnych latach wartość wskaźnika stopniowo rosła, osiągając w 2016 r. wartość 191,9 osób. W 2017 r. odnotowano gwałtowny spadek do poziomu 148,6 osób, co oznacza, iż osiągnięta wartość była niższa niż wartość bazowa. Przyczyną spadku wskaźnika był znaczący spadek przewozów komunikacją miejską, spowodowany najprawdopodobniej zamykaniem linii komunikacji

¹⁵ Według stanu na 28.05.2019 r.

międzydzielnicowej oraz rozpoczęciem wielu inwestycji infrastruktury transportowej w łódzkich miastach. Dotychczasowa dynamika wskaźnika oraz skala prowadzonych inwestycji transportowych w miastach województwa pozwala sądzić, iż wartość docelowa wskaźnika zostanie osiągnięta.

Wykres 9. Wskaźnik rezultatu PI 4e - Przewozy pasażerów komunikacją miejską w przeliczeniu na jednego mieszkańca obszarów miejskich [os.]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

PI 7b (Działanie III.2 Drogi)

PI 7b realizowany jest w Działaniu III.2 Drogi. Celem Działania III.2 RPO Wł 2014-2020 jest poprawa stanu oraz powiązania regionalnej sieci dróg województwa łódzkiego z siecią dróg krajowych, transeuropejską siecią transportową TEN-T, jak i poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego w województwie. Interwencje Programu odpowiadają na wyzwanie niewystarczającego zintegrowania sieci drugorzędnych doprowadzających ruch do sieci podstawowej w ramach systemu transportowego. Realizowane inwestycje odpowiedzieć też mają na problem złego stanu dróg, niewystarczających parametrów dróg regionalnych (w tym parametrów bezpieczeństwa) oraz niskiej dostępności drogowej miast subregionalnych i pozostałych miast pełniących rolę lokalnych rynków pracy. W logice interwencji założono, że wsparcie obszarów o najniższej dostępności transportowej poprawi dostępność transportową województwa i umożliwi rozwój powiązań społeczno-gospodarczych w regionie, wpłynie korzystnie na poprawę dostępu do rynku pracy, edukacji i usług społecznych, także dla mieszkańców obszarów wiejskich. Wsparcie PI 7b koncentruje się na drogach wojewódzkich. Zgodnie z zapisami Umowy Partnerstwa wsparcie dróg lokalnych ogranicza się do 15% całej alokacji przeznaczanej na PI 7b. Inwestycje dotyczące dróg lokalnych mogą uzyskać dofinansowanie pod warunkiem, że zapewniają konieczne bezpośrednie połączenia z siecią TEN-T, portami lotniczymi, terminalami towarowymi,

centrami lub platformami logistycznymi, lub zapewniają konieczne bezpośrednie połączenia z istniejącymi lub nowymi terenami inwestycyjnymi.

W Działaniu III.2 *Drogi* założono budowę, przebudowę lub modernizację dróg wojewódzkich i dróg lokalnych (wraz z niezbędną infrastrukturą drogową i techniczną) oraz przedsięwzięcia z zakresu poprawy bezpieczeństwa i przepustowości ruchu drogowego (w tym inteligentne systemy transportowe). Oczekiwanym rezultatem wsparcia jest poprawa drogowej dostępności transportowej województwa łódzkiego poprzez przebudowę lub modernizację 97 km dróg oraz wybudowanie 23 km nowych dróg.

Do dnia 31.12.2018 roku w ramach PI 7b zawarto 29 umów o dofinansowanie, o łącznej wartości 649 736 799,56 zł. Wysokość dofinansowania projektów realizowanych w PI 7b wynosi 525 105 508,93 zł, co stanowi 76,3% alokacji przeznaczonej na ten Priorytet. W zatwierdzonych wnioskach o płatność wykazano wydatkowanie 265 142 123,70 zł, w tym 212 837 373,19 zł wynikających z kontraktacji dofinansowania EFRR. Łącznie wydatkowano więc 30,9% alokacji przypisanej do PI 7b.

W zakontraktowanych projektach założono osiągnięcie wskaźnika *Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg* w wysokości przekraczającej o 44,5% jego wartość docelową przyjętą na 31.12.2023 roku. W zatwierdzonych WoP wykazano zakończenie przebudowy lub modernizacji 50,6 km dróg (58,1% wartości docelowej).

Stopień zakontraktowania wartości docelowej wskaźnika produktu *Całkowita długość nowych dróg* w podpisanych umowach o dofinansowanie wynosi 43,2%.

Postęp rzeczowy i finansowy PI 7b jest zadowalający, zgodny z planami IZ RPO WŁ 2014-2020 przyjętymi na koniec 2018 roku.

Tabela 17 Wskaźniki produktu (PI 7b) – postęp rzeczowy

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. Pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WP	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg (CO14) (PI 7b)	Km	87	126	144,5%	50,6	58,1%
WP	Całkowita długość nowych dróg (CO13) (PI 7b)	Km	23	9,9	43,2%	0	0,0%

Źródło: SZOOP RPO WŁ 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r.

W ramach PI 7b (Działanie III.2. Drogi) zidentyfikowano 163 342 491 zł niewykorzystanej alokacji (z uwzględnieniem rezerwy wykonania). Na liście rezerwowej Poddziałania III.2.1 znajdują się 3 pozytywnie ocenione projekty, wnioskujące o kwotę dofinansowania 154 913 941 zł, czyli 95% niewykorzystanej alokacji. Na dofinansowanie czekają 2 spośród 6 zidentyfikowanych projektów pozakonkursowych: *Budowa drogi wojewódzkiej Nr 714 w śladzie drogi powiatowej Nr 1164E na terenie gminy Brójce* oraz *Budowa dojazdu do węzła na autostradzie A1 – budowa III Etapu Trasy Górna*, na łączną kwotę dofinansowania 81 440 296 zł, czyli 50% niewykorzystanej alokacji.

W ramach wspomnianych interwencji planowana jest przebudowa 2,3 km dróg oraz budowa 5,6 km nowych dróg. W ocenie znajduje się projekt *Rozbudowa ulicy Zawadzkiej nr 4338E wraz z budową ronda na skrzyżowaniu ulicy Zawadzka i Elizy Orzeszkowej w Tomaszowie Mazowieckim* wnioskujący o 7 327 900 zł dofinansowania oraz projekt *Przebudowa drogi gminnej 116116E Podkonice Duże – Chociwek* wnioskujący o 1 371 770 zł dofinansowania. Biorąc pod uwagę, iż w ramach Poddziałania III.2.2. Drogi lokalne pozostało 26 087 077 zł alokacji (z uwzględnieniem rezerwy wykonania), oba projekty mogą zostać objęte wsparciem w wyniku pozytywnej oceny.

Wywiady z przedstawicielami IZ RPO WŁ 2014-2020 wskazują na brak barier kontraktacyjnych dotyczących dalszego wsparcia dróg wojewódzkich, z uwzględnieniem projektów pozakonkursowych. Zdaniem badanych beneficjentów nie występuje ryzyko niezrealizowania wysokości wskaźników zakładanych w projektach.

Prognozując możliwe do pozyskania dodatkowe jednostki wskaźników PI 7b w ramach pozostałej alokacji przyjęto następujące założenia:

- Wykorzystana zostanie pełna kwota alokacji przeznaczonej na Działanie III.2.2. *Drogi lokalne* w wysokości 26 087 077 zł, przy średnim koszcie przebudowy 1 km drogi wynoszącym 1 263 093 zł i średnim koszcie wybudowania 1 km nowej drogi stanowiącym 2 596 198 zł. Daje to możliwość pozyskania dodatkowych 14,46 km przebudowanych dróg oraz 3 km nowych dróg, zgodnie z dotychczasową strukturą udziału poszczególnych wskaźników.
- Zrealizowane zostaną dwa ostatnie zidentyfikowane projekty pozakonkursowe na łączną kwotę dofinansowania 81 440 296 zł, co umożliwi przyrost wskaźnika *Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg* o 2,3 km oraz przyrost wskaźnika *Całkowita długość nowych dróg* o 5,6 km.

- W ramach pozostałej niewykorzystanej alokacji w wysokości 55 815 118 ¹⁶zł możliwe będzie przebudowanie dalszych 4 km dróg wojewódzkich i wybudowanie 1 km drogi. (przy średnim koszcie przebudowy 1 km drogi na poziomie 10 539 228 zł oraz budowy 1 km nowej drogi na poziomie 9 714 286 zł)¹⁷.

Prognozowana wysokość wskaźników możliwa do osiągnięcia w ramach pozostałej alokacji stanowi więc: *Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg* – 20,76 km oraz *Całkowita długość nowych dróg* – 9,6 km. Biorąc pod uwagę stan kontraktacji wskaźników na dzień 31.12.2018 roku, wynoszący odpowiednio 126 km przebudowanych dróg i 9,94 km wybudowanych dróg, prognozuje się, iż wartość docelowa *wskaźnika Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg* w ramach pozostałej alokacji wyniesie 146 km, zaś wartość docelowa *wskaźnika Całkowita długość nowych dróg* – 19,54 km. Przekroczony zostanie cel końcowy RPO Wł. 2014-2020 mierzony długością przebudowanych dróg, cel mierzony długością nowych dróg zostanie osiągnięty w wysokości 85% co wskazuje na brak zagrożenia niepowodzeniem w osiągnięciu celów PI 7b. Biorąc jednak pod uwagę współczynnik ryzyka – możliwy do określenia na poziomie 10% - dotyczący niepełnej realizacji zamierzeń projektowych, prognozowany ekspercko stopień osiągnięcia obu wskaźników programowych PI 7b wynosi odpowiednio: 151% (*Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg*) i 76% (*Całkowita długość nowych dróg*).

¹⁶ Kwota ta powstała po odjęciu od kwoty niewykorzystanej alokacji założonej wartości nierealizowanych projektów pozakonkursowych, kwoty pozostałej na drogi lokalne.

¹⁷ W szacunkach uwzględniono średni koszt przebudowy/budowy dróg wojewódzkich w ramach dofinansowania UE, uwzględniony w projektach, na które podpisano umowy w 2018 roku, a więc w okresie wzrostu cen na materiały i usługi budowlane.

Tabela 18 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji – PI 7b

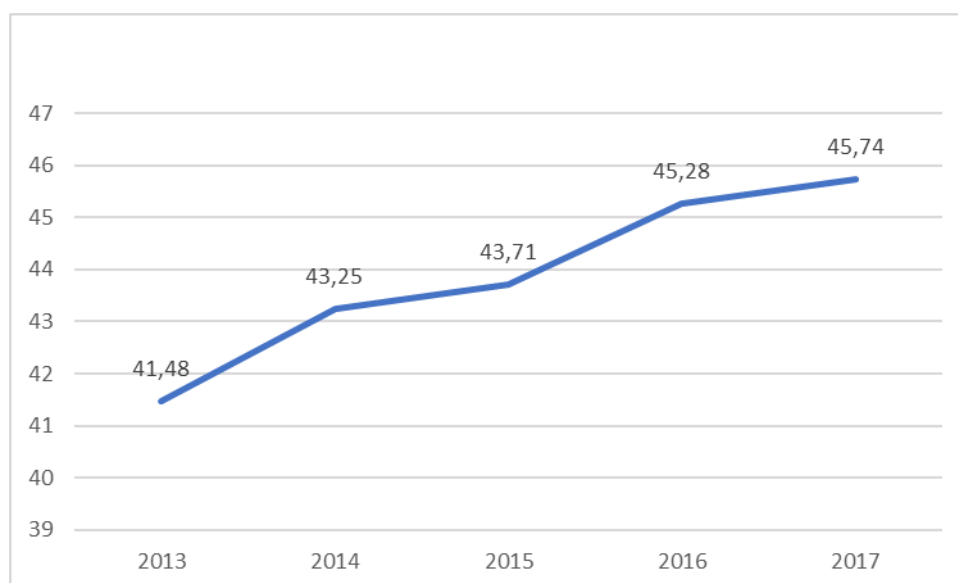
Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WP	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg	236 144 924	3 575 937	192,0	220,4%	191,0	219,9%	131,0	150,6%
WP	Całkowita długość nowych dróg	236 144 924	1 535 526	164,0	711,9%	15,0	65,8%	17,5	76,1%

Źródło: obliczenia własne na podstawie bazy SL2014.

Powyższe prognozy wskazują na brak ryzyka niepowodzenia w osiąganiu celów Programu. Nie występuje nadwyżka alokacji.

W Programie przyjęto także wskaźnik rezultatu *WDDT II (wskaźnik drogowej dostępności transportowej II)*. Założono, iż w latach 2013-2023 wartość wskaźnika wzrośnie z 41,48 do 50,64. Zmiany wartości przedmiotowego wskaźnika są obliczane na podstawie uwzględnienia faktycznie zrealizowanych (w latach 2004-2013) lub planowanych do realizacji (w latach 2014-2020) inwestycji transportowych w ramach POIiŚ, RPO i CEF. W latach 2013-2017 wskaźnik ten wykazywał wyraźną tendencję wzrostową.

Wykres 10. Wskaźnik Drogowej Dostępności Transportowej WDDT II w województwie łódzkim w latach 2013-2017

Źródło: baza danych STRATEG.

Wskaźnik Drogowej Dostępności Transportowej w aktualizacji przeprowadzonej przez MliR w 2017 roku¹⁸ prognozowany jest do osiągnięcia w regionie łódzkim w wysokości 51,67.

Przekroczenie wartości docelowej wskaźnika WDDT II w stosunku do prognoz MliR z roku 2013 wynika z większego niż zakładano na etapie programowania oddziaływania inwestycji POIiŚ 2007-2013, polegającej na budowie drogi ekspresowej S8 Łódź-Wrocław.

PI 7c (Działanie III.3 Transport multimodalny)

PI 7c realizowany jest w Działaniu III.3. Transport multimodalny. Celem wsparcia jest wzrost aktywności multimodalnych terminali przeładunkowych oraz centrów logistycznych w regionie. Wsparcie wykorzystać ma potencjał sektora logistyki w województwie łódzkim,

¹⁸ Oszacowanie oczekiwanych rezultatów interwencji za pomocą miar dostępności transportowej dostosowanych do potrzeb dokumentów strategicznych i operacyjnych dot. perspektywy finansowej 2014-2020 (aktualizacja), IGiPZ PAN 2017 r.

wynikający z położenia regionu na skrzyżowaniu głównych europejskich korytarzy transportowych. Wykorzystanie tego potencjału wymaga inwestycji w infrastrukturę terminali przeładunkowych, a także inwestycje w rozwiązania i techniki zarządzania i monitorowania ruchem, poprawiających jakość świadczonych usług logistycznych (w tym zwiększenie szybkości obsługi klientów) i rozszerzenie ich zakresu. Spodziewanym efektem interwencji jest zwiększenie ilości towarów przyjmowanych, rozdzielanych i wydawanych w obiektach, w których realizowane są usługi logistyczne, oraz wzrost miejsc pracy w przedmiotowym sektorze. Realizacja tych celów zakłada inwestycje w budowę, przebudowę lub modernizację multimodalnych terminali przeładunkowych, w tym terminali położonych w centrach logistycznych, wraz z infrastrukturą towarzyszącą niezbędną do realizacji projektów oraz zakup lub modernizację wyposażenia wykorzystywanego przy świadczeniu usług transportu multimodalnego, z wyłączeniem środków transportu.

Do dnia 31.12.2018 roku w ramach PI 7c nie zawarto żadnej umowy o dofinansowanie projektu mimo przeprowadzenia 2 naborów. W naborze przeprowadzonym w 2018 roku złożono dwa wnioski o dofinansowanie, które jednak nie przeszły oceny formalnej. Zabrakło wymaganej dokumentacji. Beneficjenci ci planują ponowne złożenie WoD po uzupełnieniu brakujących dokumentów.

Postęp rzeczowy i finansowy PI 7c nie jest zadowalający, nie osiągnięto postępu kontraktacji, postępu rzeczowego ani finansowego.

Tabela 19 Wskaźniki produktu (PI 7c) – postęp rzeczowy

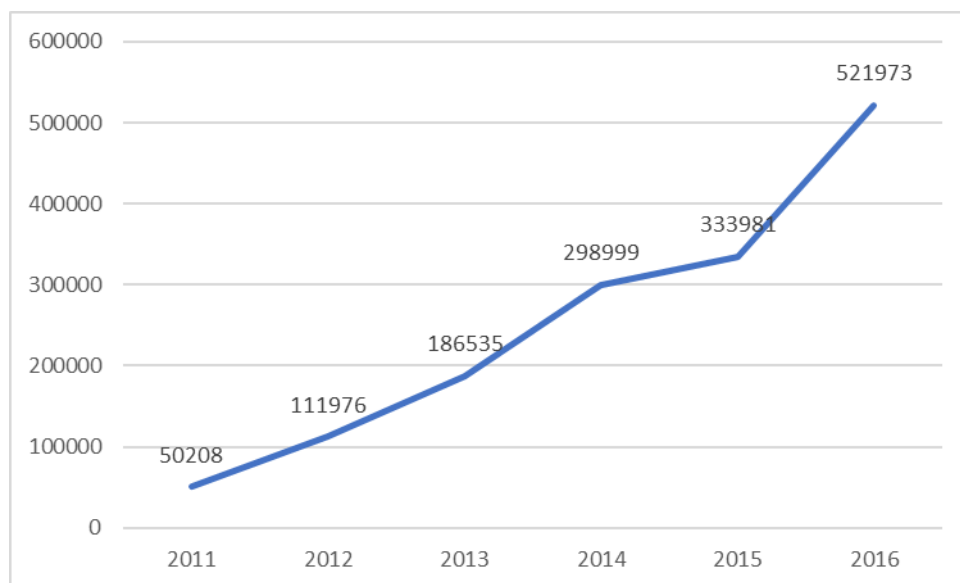
Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. Pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WP	Liczba wspartych intermodalnych terminali przeładunkowych (PI 7c)	szt.	1	0	0,0%	0	0,0%

Źródło: SZOOP RPO Wł 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014

W ramach PI 7c zidentyfikowano bariery kontraktacyjne. Zainteresowanie beneficjentów pozyskaniem wsparcia było wysokie, niemniej jednak niewystarczająca okazała się jakość złożonych wniosków. Obecny etap wdrażania Programu nie stwarza jednak ryzyka nieosiągnięcia celów w perspektywie 2023 roku. Dokonanie prognozy nie jest zasadne ze względu na brak kontraktacji.

W Programie przyjęto także wskaźnik rezultatu dla PI 7c - *Wielkość ładunków obsługiwanych w terminalach intermodalnych (TEU)*. Założono, że w latach 2011-2023 wysokość wskaźnika wzrośnie z 50 208 TEU do 118 338 TEU. Wskaźnik ten wykazywał jednak wyższą dynamikę wzrostu niż założono na etapie programowania. Zakładana w RPO WŁ 2014-2020 wartość docelowa wskaźnika *Wielkość ładunków obsługiwanych w terminalach intermodalnych (TEU)* została przekroczona już w roku 2013.

Wykres 11. Wielkość ładunków obsługiwanych w terminalach intermodalnych (TEU) w latach 2011-2016 w województwie łódzkim

Źródło: baza danych STRATEG.

Na wzrost ten składa się przede wszystkim otwarcie tzw. Nowego Jedwabnego Szlaku i uruchomienia połączeń Łódź-Chengdu (począwszy od 2013 roku). Z roku na rok firma Spedcont zwiększała moce przeładunkowe terminala w Łodzi, wzrastała także zdolność przeładunkowa kolejnych terminali. W kolejnych latach wdrażania Programu planowane jest otwarcie HUB Europa w Łodzi Olechowie (tzw. tiry na tory – przedsięwzięcie partnerskie PKP PLK S.A. i Poczty Polskiej) oraz ujętego w kontrakcie terytorialnym terminala przeładunkowego na terenach Agencji Mienia Wojskowego z udziałem firmy Hatrans i chińskiego inwestora. Powodzenie tych inwestycji może zwielokrotnić w jeszcze większym stopniu prognozowaną w RPO WŁ 2014-2020 wartość docelową wskaźnika *Wielkość ładunków obsługiwanych w terminalach intermodalnych (TEU)*. Ich losy zależne są jednak od decyzji administracyjnych na szczeblu krajowym.

PI 7d (Działanie III.4 Transport kolejowy)

PI 7d realizowany jest w Działaniu III.4 *Transport kolejowy*. Celem wsparcia jest zwiększenie dostępności transportowej województwa łódzkiego w ruchu kolejowym. Interwencje RPO WŁ 2014-2020 odpowiedzieć mają na wyzwanie połączenia sieci kolejowej o znaczeniu

regionalnym z magistralnymi liniami kolejowymi o znaczeniu krajowym i międzynarodowym. Wdrażanie PI 7d w Programie ma pomóc w rozwiązaniu zdiagnozowanych problemów złego stanu technicznego sieci, niedostatecznej jakości infrastruktury służącej obsłudze pasażerów oraz niezadowolającego stanu technicznego taboru. Oczekiwanym efektem wsparcia jest poprawa stanu technicznego infrastruktury, podniesienie jakości usług, przystosowanie infrastruktury kolejowej do potrzeb osób niepełnosprawnych i osób z ograniczoną możliwością poruszania się oraz poprawa bezpieczeństwa i komfortu podróżowania skutkujące zwiększeniem udziału kolei w przewozie osób. W ramach Działania III.4. *Transport kolejowy* przewidziano przebudowę/modernizację infrastruktury liniowej i dworcowej oraz zakup lub modernizację taboru kolejowego do obsługi połączeń regionalnych.

Do dnia 31.12. 2018 roku w ramach PI 7d zawarto 1 umowę o dofinansowanie projektu o całkowitej wartości 237 935 572 zł- *Budowa Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej Etap II*. Założono w nim zakup taboru kolejowego składającego się z 14 fabrycznie nowych, trzyczłonowych elektrycznych zespołów trakcyjnych (EZT), przeznaczonych do wykonywania pasażerskich przewozów regionalnych. Nie rozpoczęto inwestycji modernizujących lub przebudowujących kolejową infrastrukturę liniową i dworcową.

Wysokość dofinansowania projektu *Budowa Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej Etap II* wynosi 164 586 425 zł, co stanowi 35,8% alokacji przeznaczanej na PI 7d. W zatwierdzonych wnioskach o płatność wykazano wydatkowanie 68 802 159 zł, w tym 47 705 611 zł dofinansowania EFRR, co stanowi 10,4% alokacji przeznaczanej na PI 7d.

W realizowanym projekcie *Budowa Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej Etap II* założono zakup 14 pojazdów kolejowych, co przekracza zakładaną w Programie wartość docelową wskaźnika produktu przypisanego do tego typu projektu. Odnotowano opóźnienia w podpisywaniu umów o dofinansowanie 5 zidentyfikowanych projektów pozakonkursowych dotyczących modernizacji kolejowej infrastruktury liniowej i dworcowej. Wybrano jedynie do dofinansowania 2 projekty: *Budowa zintegrowanych węzłów multimodalnych wraz z przebudową przystanków kolejowych na terenie województwa łódzkiego z mijanką w rejonie przystanku Łódź Marysin* oraz *Dokończenie budowy wiaduktu wschodniego na stacji Łódź Kaliska*. Kolejny projekt pozakonkursowy: *Rewitalizacja linii kolejowej nr 16 Łódź Widzew-Kutno na odcinku Zgierz-Ozorków* znajduje się do dnia 31.12.2018 roku na etapie oceny. Jak wynika z doniesień prasowych oferty złożone w styczniu 2019 roku w przetargu na modernizację odcinka Zgierz-Ozorków przekraczają budżet projektu. Biorąc pod uwagę, uzyskano zgodę na zwiększenie dofinansowania UE, sytuacja ta nie stwarza zagrożenia braku postępu w osiągnięciu wartości docelowej wskaźnika programowego *Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych*.

Tabela 20 Wskaźniki produktu (PI 7d) – postęp rzeczowy

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. Pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WP	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych (CO12) (PI 7d)	Km	22	0	0,0%	0	0,0%
WP	Liczba zakupionych pojazdów kolejowych (PI 7d)	szt.	8	14	175,0%	0	0,0%

Źródło: SZOOP RPO WŁ 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r.

W PI 7d do dnia 31.12.2018 roku złożono 5 WoD, z których 3 zostały zatwierdzone, zaś 2 kolejne znajdują się na etapie oceny. Łączna wysokość dofinansowania oczekiwana w wyżej wskazanych projektach wynosi 397 792 859 zł, co stanowi 86% alokacji przeznaczanej na PI 7d.

Osiągnięcie wskaźnika *Liczba zakupionych pojazdów kolejowych* nie jest zagrożone, w zatwierdzonych wnioskach o płatność częściową wykazano jego wysokość w liczbie 4 sztuk, co stanowi 50% wartości docelowej zakładanej w Programie.

Do dnia 31.12.2018 roku nie podpisano jednak ani jednej umowy w ramach Działania III.4 na modernizację linii kolejowych.

W ramach złożonych projektów na to Działanie zaplanowano modernizację, przebudowanie 23,5 km linii kolejowych, co stanowi 107% zakładanej wartości docelowej wskaźnika programowego *Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych*. Mimo, iż wnioskodawca projektu *Rewitalizacja linii kolejowej nr 16 Łódź Widzew – Kutno na odcinku Zgierz – Ozorków*, w ramach którego przewidziano przebudowę/modernizację 21 km linii kolejowych, zaplanował uzyskanie dofinansowania w wysokości wynoszącej 165% założeń wynikających z listy projektów pozakonkursowych, oferty złożone w postępowaniu

przetargowym przekroczyły budżet projektu¹⁹. Konieczne więc było w 2019 roku zwiększenie wysokości dofinansowania przedmiotowej inwestycji.

W kolejnym zidentyfikowanym projekcie pozakonkursowym, zaplanowanym do realizacji w 2019 roku *Rewitalizacja i modernizacja linii kolejowych na terenie województwa łódzkiego – Elektryfikacja odcinka linii nr 25 Tomaszów Maz. – Opoczno*, zaplanowano osiągnięcie wskaźnika *Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych* w wysokości 22 km, co stanowiłoby przekroczenie jego wartości docelowej w Programie.

Prognoza wskaźnika *Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych* wskazuje więc na brak ryzyka nieosiągnięcia zakładanej w Programie jego wartości docelowej. Prognoza ekspercka zakłada, że na koniec 2023 roku możliwe będzie osiągnięcie minimum 23,5 km przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych, co stanowi 107% wartości docelowej.

Prognozowana wartość wskaźnika *Liczba zakupionych pojazdów kolejowych* uzależniona jest od rozstrzygnięć oceny wniosku o dofinansowanie projektu *Łódzka kolej Aglomeracyjna Etap III*. Prognoza ekspercka zakłada, iż na obecnym etapie wdrażania Programu należy przyjąć wartość docelową przedmiotowego wskaźnika wynikającą z podpisanej umowy.

¹⁹ <https://www.rynek-kolejowy.pl/wiadomosci/zgierz--ozorkow-siedem-ofert-ale-budzet-przekracza-nawet-oferta-wlasnej-spolki-plk-90287.html>

Tabela 21 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji – PI 7d

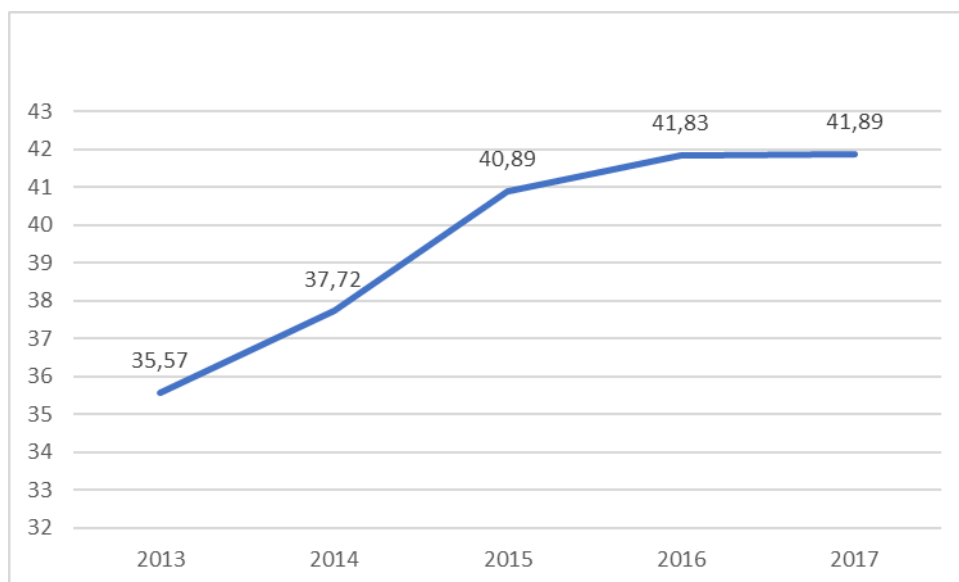
Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WP	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych	295 527 301	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	23,5	107%
WP	Liczba zakupionych pojazdów kolejowych ²⁰	295 527 301	11 756 173	39	489,2%	39	489,2%	14	175%

Źródło: obliczenia własne.

²⁰ Wartość ta może wzrosnąć po pozytywnej weryfikacji projektu Łódzka Kolej Aglomeracyjna Etap III.

W PI 7d przyjęto także wskaźnik rezultatu *Wskaźnik Kolejowej Dostępności Transportowej WKDT II*. Założono, iż w latach 2013-2023 wysokość wskaźnika wzrośnie z 35,57 do 52,40. W latach 2013-2017 odnotować można wzrost przedmiotowego wskaźnika, co związane jest z efektem inwestycji przeprowadzonych w okresie programowania 2007-2013.

Wykres 12. Wskaźnik Kolejowej Dostępności Transportowej WKDT II w województwie łódzkim w latach 2013-2017

Źródło: baza danych STRATEG.

W aktualizowanych prognozach Ministerstwa Rozwoju²¹ przyjęto, iż na koniec roku 2023 wysokość wskaźnika wyniesie 59,97, a więc będzie wyższa od prognozowanej w 2013 roku. Na wzrost ten składają się aktualizacje wpływu inwestycji kolejowych poza regionem łódzkim, wykorzystujących jednak centralne położenie regionu łódzkiego. Ryzyko niepowodzenia przeprowadzenia inwestycji RPO Wł 2014-2020 nie wpływa w istotnym stopniu na prognozowaną wysokość WKDT II. Udział RPO Wł 2014-2020 w generowaniu jego przyrostu stanowi bowiem zaledwie 1,04%.

5.2.4 Oś priorytetowa IV Gospodarka niskoemisyjna

Oś priorytetowa IV Gospodarka niskoemisyjna jest realizowana w ramach celu tematycznego 4 *Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach*. Wśród Priorytetów inwestycyjnych realizujących CT 4 znalazł się PI 4a (Działanie IV.1), PI 4c (Działanie IV.2) oraz PI 4e (Działanie IV.3). Drugim celem tematycznym w tej Osi jest CT 6 *Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego*

²¹ Oszacowanie oczekiwanych rezultatów interwencji za pomocą miar dostępności transportowej dostosowanych do potrzeb dokumentów strategicznych i operacyjnych dot. perspektywy finansowej 2014-2020 (aktualizacja), IGiPZ PAN 2017 r.

gospodarowania zasobami w ramach PI 6e (Działanie IV.4). Działanie IV.1 związane jest z interwencją w zakresie odnawialnych źródeł energii, Działanie IV.2 w zakresie termomodernizacji budynków, Działanie IV.3 w zakresie ochrony powietrza, natomiast Działanie IV.4 – w zakresie zmniejszenia emisji zanieczyszczeń.

Wysokość alokacji przypisana do OP IV wynosi 232 844 770 euro (1 001 884 476 zł wraz z rezerwą wykonania). Zmiany w alokacji dokonane w roku 2018 przyniosły dodatkowe 7 890 000 euro (33 949 092 zł) na rzecz Osi. Pierwotnie kwota przewidziana dla OP IV znajdowała się na poziomie 224 954 770 euro (967 935 384 zł).

Zgodnie z przedstawionymi w tabeli danymi, cele pośrednie (ustanowione na koniec 2018 roku) dla OP IV zostały wykonane. Dla każdego wskaźnika rzeczowego z osobna, poziom realizacji celu pośredniego ukształtował się powyżej 100%. Najlepszy wynik uzyskano w przypadku wskaźnika produktu *Szacowana liczba zmodernizowanych energetycznie budynków w podpisanych umowach* (199,3%). Porównując wartości osiągnięte na koniec IV kwartału 2018 r. z wartościami docelowymi wskaźników ram wykonania, okazuje się, że w przypadku obu wskaźników rzeczowych osiągnięto już ponad 20% wartości na rok 2023. Odnosząc poziom wykonania wskaźników rzeczowych do wskaźnika *Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych*, można zauważyć, że wydatki ukształtowały się na nieco niższym od zakładanego poziomie. Z powodu opóźnień w realizacji projektów, co przełożyło się na wolniejsze tempo certyfikacji w odniesieniu do zakontraktowanych środków, wskaźnik nie został osiągnięty w 100%. Ostatecznie jednak, zgodnie z interpretacją KE o możliwości włączenia do ram wykonania wydatków poniesionych do końca 2018 r., lecz ujętych w deklaracjach przekazanych do KE w 2019 r., wartość wskaźnika finansowego wzrosła do 48 354 865 euro, co oznacza osiągnięcie wartości pośredniej wskaźnika na poziomie 115,5%

Tabela 22 Wskaźniki wybrane do ram wykonania – stopień osiągnięcia wartości pośrednich i docelowych – OP IV (stan na 31.12.2018 r.)

Typ wskaźnika	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru	Cel pośredni na 2018 r.	% realizacji celu pośredniego	Wartość docelowa na koniec 2023 r.	% realizacji wartości docelowej
WF	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	euro	41 859 874	115,5% (48 354 865)	273 935 024	17,7%
WP	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	szt.	60	163,3% (98)	394	24,9%
KEW	Szacowana liczba zmodernizowanych energetycznie budynków w podpisanych umowach	szt.	292	199,3% (582)	-	-
WP	Liczba jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE	szt.	257	151,8% (390)	1 284	30,4%

Źródło: Informacja kwartalna z realizacji RPO WŁ 2014-2020 za IV kw. 2018 r., informacja ujęta we wnioskach przekazanych do KE w 2019 r., stan na 04.04.2019 r.

PI 4a (Działanie IV.1 Odnawialne źródła energii)

W ramach PI 4a realizowane jest działanie IV.1 Odnawialne źródła energii. Celem działania jest zwiększenie produkcji energii ze źródeł odnawialnych. Działanie jest realizowane poprzez dwa poddziałania: Poddziałanie IV.1.1 Odnawialne źródła energii – ZIT oraz IV.1.2

Odnawialne źródła energii. W ramach obu poddziałań wdrażane są inwestycje dotyczą budowy i modernizacji infrastruktury służącej do produkcji i dystrybucji energii elektrycznej i ciepłej pochodzącej ze źródeł odnawialnych oraz zakupu niezbędnych urządzeń służących do produkcji lub dystrybucji wytworzonej energii. Zaplanowana interwencja odpowiada na zidentyfikowane w regionie potrzeby związane z koniecznością zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego poprzez dywersyfikację źródeł energii. Wykorzystywanie lokalnie dostępnych odnawialnych źródeł energii ma przyczynić się także do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń pyłowych do atmosfery, pochodzących ze spalania paliw kopalnych. Podjęte działania sprzyjają także realizacji zobowiązań nałożonych na Polskę w ramach pakietu klimatyczno-energetycznego oraz Strategii Europa 2020 (udział energii ze źródeł odnawialnych w zużyciu energii finalnej ma wynieść 15% w 2020 r.).

Pierwotna alokacja przeznaczona na Działanie IV.1 wynosiła 45 828 417 euro wraz z rezerwą wykonania (197 190 513 zł). Aktualna kwota alokacji, uwzględniająca zmiany dokonane w 2018 r. to 54 578 417 euro (234 840 013 zł). Na dzień 31.12.2018 r. w ramach PI 4a zawarto 87 umów o dofinansowanie o łącznej wartości 206 582 756 zł (z czego dofinansowanie UE wyniosło 119 672 145 zł). Na dzień 31.12.2018 r. poziom kontraktacji wyniósł 50,96%. Dość niski poziom kontraktacji wynika przede wszystkim z tego, iż nierozstrzygnięty nadal pozostaje drugi konkurs w ramach Poddziałania IV.1.2. Pula środków dostępnych w ramach konkursu obejmuje 42 493 000 zł. Powodem nierozstrzygnięcia konkursu jest przedłużająca się ocena złożonych wniosków, wynikająca z dużej liczby złożonych aplikacji i spiętrzenia obowiązków ekspertów, którzy je oceniają.

Wydatkowanie środków mierzone zatwierdzonymi wnioskami o płatność na dzień 31.12.2018 r. kształtowało się na poziomie 38 744 913 zł (z czego dofinansowanie UE wynosi 21 751 688 zł). Realizacja zobowiązań UE na lata 2014-2020 osiągnęła poziom 9,26%. Niska wartość zatwierdzonych środków wynika przede wszystkim z tego, iż znaczna częśći projektów nadal pozostaje w realizacji i nie złożono jeszcze największych wniosków o płatność końcową.

Postęp w osiągnięciu wskaźników realizowanych w ramach PI 4a jest zadowalający. Wartości wskaźników deklarowanych w podpisanych umowach wskazują, iż nie ma ryzyka nieosiągnięcia wartości docelowych. W przypadku wskaźnika *Dodatkowa zdolność wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych*, wartość wskaźnika w zawartych już umowach wskazuje na osiągnięcie wskaźnika na poziomie 102,7%. Zatwierdzone wnioski o płatność końcową zapewniają realizację 5,4% wskaźnika, co wynika z tego, iż wskaźnik ten raportowany jest po zakończeniu projektu. Wskaźnik *Liczba jednostek wytwarzania energii*

elektrycznej z OZE, zgodnie z potencjałem zawartym w podpisanych umowach może zostać zrealizowany na poziomie 96,2%. Dotychczas zatwierdzone wnioski o płatność końcową wskazują na realizację 30,4% wartości docelowej. Z kolei wskaźnik dotyczący jednostek wytwarzających energię ciepłą, według zawartych umów kształtuje się na poziomie 110,8%, przy czym poziom wykonania wskaźnika sięga 16,5%. Wskaźnik *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie*, który również zliczany jest na podstawie wniosków o płatność końcową, ma potencjał (UoD) do realizacji na poziomie 93,5%. Według zatwierdzonych wniosków o płatność na dzień 31.12.2018 r. docelowa wartość wskaźnika została osiągnięta w 21%. W przypadku wskaźnika *Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych*, podpisane umowy pozwalają osiągnąć wskaźnik w 86,3%. Do końca roku 2018 nie zaraportowano natomiast jego wykonania, z uwagi na to, iż jest on liczony po zakończeniu inwestycji, a termin obligujący beneficjentów do wskazania osiągniętej wartości jeszcze nie upłynął.

Tabela 23 Wskaźniki produktu (PI 4a – postęp rzeczowy)

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WP	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych	MW	36	36,97	102,7%	1,81	5,4%
WP	Liczba jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE	szt.	1 284	1 235	96,2%	174	30,4%
WP	Liczba jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE	szt.	2 976	3 297	110,8%	0	16,5%
WP	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	62	58	93,5%	12	21,0%
WP	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych	tony ekwiwalentu CO ₂	34 810	30 026,1	86,3%	0	0%

Źródło: SZOOP RPO Wł 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r.

Uwzględniając środki z rezerwy wykonania, alokacja pozostała do dyspozycji w ramach PI 4a wynosi 115 167 868 zł. Na podstawie dostępnej puli środków oraz kosztów jednostkowych osiągnięcia jednej jednostki danego wskaźnika, dokonano prognoz wartości wskaźników możliwych do osiągnięcia w 2023 r. uwzględniając dwa możliwe warianty, których założenia przedstawiono w rozdziale *Metody badawcze*. Prognozy te zostały następnie skorygowane o 15%, uwzględniając współczynnik ryzyka z uwagi na dość niski poziom kontraktacji, możliwość rozwiązania zawartych umów (zwłaszcza tzw. projektów parasolowych) oraz wzrost kosztów materiałów budowlanych i montażu instalacji. W przypadku wskaźnika *Dodatkowa zdolność wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych*, możliwy poziom osiągnięcia wskaźnika, po uwzględnieniu parametru ryzyka, sięga 171,3%. Dla wskaźnika *Liczba jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE* natomiast, przy założeniu, iż cała pozostała alokacja przeznaczona zostanie na realizację tego wskaźnika (wariant 1), możliwa do osiągnięcia wartość wynosi 209,4%, natomiast przy założeniu, iż pozostałe środki wydane zostaną zgodnie z dotychczasową proporcją (wariant 2) – 188,7%. Biorąc jednak pod uwagę możliwość wystąpienia czynników zewnętrznych, należy spodziewać się osiągnięcia wskaźnika na poziomie 160,4%. Wskaźnik *Liczba jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE* może być osiągnięty w 311,8% (wariant 1) oraz w 217,4% według wariantu 2. Po uwzględnieniu ryzyka wpływu czynników zewnętrznych, wartość ostatecznej prognozy to 184,8%. W przypadku wskaźnika dotyczącego liczby przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie, gdyby wszystkie dostępne środki przeznaczyć na realizację projektów przez przedsiębiorców w ramach Poddziałania IV.1.2, wskaźnik mógłby zostać osiągnięty w 275%, natomiast gdyby podzielić dostępne środki według dotychczasowej proporcji, jego wartość mogłaby sięgnąć 174,1% celu na 2023 r. Po uwzględnieniu czynników zewnętrznych i związanego z nimi ryzyka, prognozuje się osiągnięcie wskaźnika na poziomie 148,0%. Jeśli zaś chodzi o wskaźnik *Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych*, pozostałe środki umożliwiają osiągnięcie wskaźnika na poziomie ok. 170%, przy czym urealniona prognoza wskazuje, iż można spodziewać się osiągnięcia 143,9% wartości docelowej.

Przeprowadzone analizy wskazują, iż prognozowane wartości wskaźników możliwych do osiągnięcia w 2023 r. przekroczą wyznaczone wartości docelowe. Warto zauważyć, iż wysoki poziom osiągnięcia wskaźników (powyżej 85%) umożliwiają już podpisane umowy. Kolejne podpisywane umowy będą zatem prowadziły do przekraczania wartości docelowych. Warto zwrócić uwagę, iż zestawienia dotyczące osiągnięcia wskaźników nie zawierają projektów wdrażanych w ramach trybu pozakonkursowego, w ramach którego do końca 2018 r. nie podpisano żadnej umowy o dofinansowanie. W ramach 4 naborów (wezwań do złożenia wniosku) złożono cztery wnioski o dofinansowanie, przy czym jeden z wnioskodawców zrezygnował z ubiegania się o wsparcie po złożeniu aplikacji. Dwa ze złożonych wniosków otrzymały już pozytywną decyzję o dofinansowaniu. Nierozstrzygnięty pozostaje także drugi konkurs ogłoszony w ramach Poddziałania IV.1.2. Należy zatem przypuszczać, iż wartości wskaźników możliwych do osiągnięcia w ramach tego poddziałania wzrosną co najmniej do poziomu deklarowanego w umowach, które zostaną podpisane.

W przypadku Poddziałania IV.1.2 nie planuje się realizacji kolejnych naborów w 2019 r.

Tabela 24 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego – PI 4a

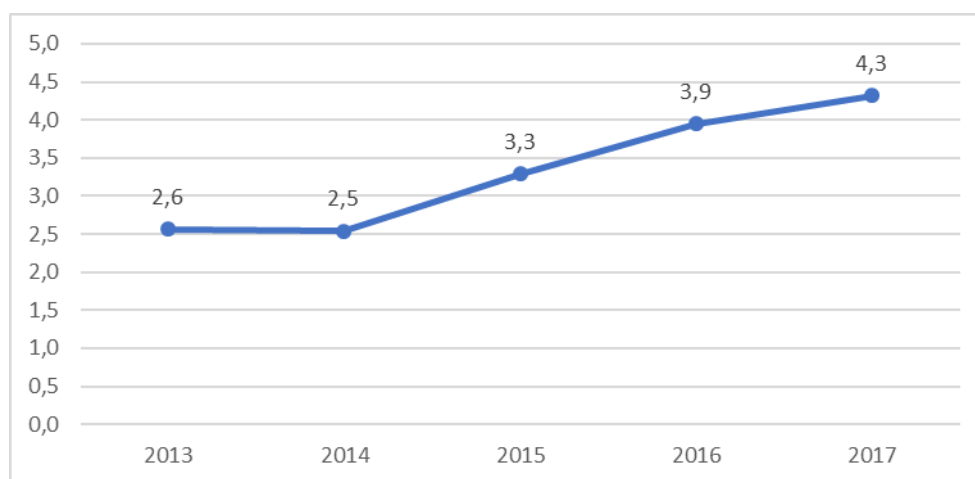
Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WP	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych	115 167 868	3 007 354	75	209,1%	73	201,5%	62	171,3
WP	Liczba jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE	115 167 868	79 198	2 689	209,4%	2 424	188,7%	2 060	160,4%
WP	Liczba jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE	115 167 868	19 252	9 279	311,8%	6 470	217,4%	5 499	184,8%
WP	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	115 167 868	916 034	171	275,0%	108	174,1%	92	148,0%

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WP	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych	115 167 868	3 962	59 093	169,8%	58 922	169,3%	50 084	143,9%

Źródło: obliczenia własne na podstawie bazy SL2014.

W momencie programowania interwencji w ramach RPO WŁ 2014-2020 (2013 r.) udział produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem, który został przyjęty jako wskaźnik rezultatu dla PI 4a, wynosił 2,6% (najniższy wynik w kraju). Docelowa wartość na 2023 r. ustalona została na poziomie 4,7%. Jak wskazuje poniższy wykres, po niewielkim spadku wartości wskaźnika w 2014 r. o 0,1 p.p., w kolejnych latach wartość ta stopniowo rosła, osiągając w 2017 r. 4,3%²². Dotychczasowa dynamika wskaźnika oraz stale rosnący trend rozwoju OZE w Polsce i województwie łódzkim pozwala przypuszczać, iż wartość docelowa zostanie osiągnięta, konieczne jest jednak dalsze wspieranie inwestycji związanych z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii (obecna wartość wskaźnika jest jedną z najniższych w Polsce).

Wykres 13. Wskaźnik rezultatu PI 4a – Udział produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Poziom skuteczności działań podejmowanych w ramach PI 4a należy uznać za zadowalający. Przeprowadzone prognozy wskazują, iż wszystkie wskaźniki produktu zostaną osiągnięte. Jeśli chodzi o efektywność wdrażanej interwencji, porównując koszty jednostkowe realizacji typów projektów w ramach PI 4a należy stwierdzić, iż koszty realizacji projektów dotyczących wytwarzania energii cieplnej są cztery razy niższe niż w przypadku wytwarzania energii elektrycznej, co związane jest z niższym kosztem zakupu i montażu kolektorów słonecznych niż paneli fotowoltaicznych. Porównanie efektywności działań wdrażanych w ramach projektów realizowanych w ramach ZIT oraz poza nim nie jest możliwe na tym etapie wdrażania, z uwagi na to, iż projekty realizowane w trybie pozakonkursowym jeszcze się nie rozpoczęły²³.

²² BDL GUS.

²³ Według stanu na 31.12.2018 r.

PI 4c (Działanie IV.2 Termomodernizacja budynków)

Priorytet inwestycyjny 4c jest realizowany w RPO WŁ 2014-2020 w ramach Działania IV.2. Do realizacji zaplanowano projekty dotyczące głębokiej modernizacji energetycznej budynków użyteczności publicznej, a także wielorodzinnych mieszkalnych budynków komunalnych i niekomunalnych wraz z wymianą wyposażenia tych obiektów na energooszczędne. Zakładana interwencja ma odpowiadać na problem niskiej efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej oraz wielorodzinnych mieszkalnych budynkach komunalnych, związanej ze złym stanem technicznym miejskiej zabudowy. W efekcie przeprowadzonych przedsięwzięć powinno obniżyć się zużycie nośników i paliw ze źródeł nieodnawialnych, co przełoży się na ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza.

W ramach PI 4c na dzień 31.12.2018 r. podpisano 141 umów o dofinansowanie na łączną kwotę projektów 644 226 144 zł (z czego dofinansowanie UE wynosi 403 796 812 zł). Poziomą kontraktacji po tym kątem kształtuje się więc na poziomie 75,36%. Jeśli chodzi zaś o wydatki z zatwierdzonych wniosków o płatność, ich wartość ogółem to 203 244 668 zł (z czego dofinansowanie UE wynosi 127 705 620 zł). Kontraktacja wynikająca z wniosków o płatność znajduje się na poziomie 23,83%. Postęp rzeczowy w przypadku PI 4c nie wskazuje na zagrożenie dla osiągnięcia wartości docelowych wskaźników. Wskaźnik produktu *Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków*, na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie, powinien zostać wykonany w 147,7%. Mimo dostępnych środków finansowych, już na dzień 31.12.2018 r. za pomocą niższych kosztów jednostkowych udało się osiągnąć znacznie wyższą wartość wskaźnika. Zatwierdzone końcowe wnioski o płatność stanowią zaś 24,9% wartości docelowej na rok 2023. Jeśli chodzi o drugi wskaźnik produktu, *Liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii*, podpisane umowy o dofinansowanie wskazują na realizację 4/5 celu na rok 2023. Niezbędne są zatem dodatkowe inwestycje skierowane wobec budynków mieszkalnych. Dotychczas zatwierdzone końcowe wnioski o płatność wskazują na realizację wartości docelowej w 9,2%. Zdecydowana większość projektów jest więc w toku realizacji. Jeśli chodzi zaś o *Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych*, wskaźnik ten (według UoD) osiągnie 15 120,5% celu na rok 2023. Według końcowych wniosków o płatność na dzień 31.12.2018 r. docelowa wartość wskaźnika została już przekroczona ponad 9-krotnie. Z kolei *Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych* (na podstawie UoD) powinien zostać osiągnięty w 132,3%. Wartość docelowa według końcowych wniosków o płatność została zaś zrealizowana w 4,9%.

Należy zwrócić uwagę, że w Działaniu IV.2 wdrażane są także instrumenty finansowe (Poddziałanie IV.2.3), skierowane na głęboką modernizację energetyczną wielorodzinnych budynków mieszkalnych lub budynków użyteczności publicznej. Umowę z Menadżerem Funduszu Funduszy (BGK) podpisano w IV kwartale 2016 roku. Wyboru Pośrednika Finansowego dokonano zaś w III kwartale 2018 r. Za pomocą instrumentów finansowych,

według umowy podpisanej z Bankiem Gospodarstwa Krajowego, mają zostać zmodernizowane 63 budynki, a 1 400 gospodarstw domowych powinno posiadać lepszą klasę zużycia energii w zamieszkałym budynku. Z racji późnego rozpoczęcia wdrażania IF, nie jest możliwe stwierdzenie faktycznego postępu rzeczowego i finansowego. Prawdopodobnym jest, iż pierwsze wskaźniki będą raportowane w drugiej połowie 2019 roku.

Tabela 25 Wskaźniki produktu (PI 4c) – postęp rzeczowy

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg końcowych WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg końcowych WoP)
WP	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków (PI 4c)	szt.	394	582	147,7%	98	24,9%
WP	Liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii (PI 4c)	gospodarstwa domowe	2 750	2 197	79,9%	253	9,2%
WP	Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych (PI 4c)	kWh/rok	1 028 597	155 528 936,2	15 120,5%	9 747 299,7	947,6%
WP	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (PI 4c)	tony ekwiwalentu CO2	86 594	114 551,1	132,3%	4 284,9	4,9%

Źródło: SZOOP RPO WŁ 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r.

Analizując prognozowane wartości docelowe wskaźników w ramach PI 4c, wyliczone na podstawie pozostałej alokacji oraz kosztu jednostkowego realizacji jednej jednostki danego wskaźnika, pomniejszonego o przyjęty parametr ryzyka w wysokości 80%, związany z możliwością rozwiązania części umów i znaczącego wzrostu kosztów usług i materiałów budowlanych, często zgłaszanego przez beneficjentów jako problem występujący podczas realizacji projektów, można wnioskować o wykonaniu celu na rok 2023 przez wszystkie wskaźniki. Najwyższa prognozowana wartość jest przewidywana w przypadku wskaźnika *Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych*. Według przeprowadzonych prognoz można spodziewać się około 18-krotnego przekroczenia wartości docelowej. Wartość tego wskaźnika została w sposób istotny niedoszacowana. W przypadku wskaźnika *Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków* przewiduje się osiągnięcie około 160% wartości docelowej. Za dostępną kwotę możliwa będzie poprawa modernizacji energetycznej znacznie większej liczby budynków niż przewidywano programując perspektywę unijną 2014-2020. Według prognozy, przekroczona zostanie także wartość wskaźnika *Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych*, końcowo mająca osiągnąć ponad 146% wartości zakładanej na 2023 rok.

Warto pamiętać, że wskaźnik *Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych* dla poszczególnych projektów określano na podstawie przeprowadzonych audytów energetycznych. Zalecenia dotyczące przeprowadzenia audytu energetycznego przed wykonaniem projektu inwestycji pozwalają określić zakres projektu oraz przewidywane oszczędności w zużyciu energii. W sytuacji, gdy wnioskodawca ponosi ten koszt samodzielnie, pojawia się pokusa wygenerowania oszczędności w tym zakresie. W efekcie, audyty energetyczne przygotowywane na rzecz przedsięwzięć termomodernizacyjnych są różnej jakości i mogą powodować powstawanie niedokładnie wyliczonych rezultatów w postaci wpływu wykonanych prac na spadek emisji gazów cieplarnianych.

Jednocześnie, za pomocą dostępnej alokacji i przy danym koszcie jednostkowym (uwzględniając wpływ czynników zewnętrznych), możliwe będzie zrealizowanie 88,5% wartości docelowej wskaźnika *Liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii*.

Tabela 26 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego – PI 4c

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WP	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków (PI 4c)	149 050 684	664 564	806	204,6%	806	204,6%	645	163,7%
WP	Liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii (PI 4c)	149 050 684	62 174	4 594	167,1%	3 044	110,7%	2 435	88,5%
WP	Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych (PI 4c)	149 664 484	2 236 655 459	23 007,6%	235 381 743	22 883,8%	188 305 394	18 307,0%	
WP	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (PI 4c)	149 050 684	3 355	158 980	183,6%	158 695	183,3%	126 956	146,6%

Źródło: obliczenia własne na podstawie bazy SL2014.

Uwzględniając wnioski znajdujące się w trakcie oceny (na dzień 31.12.2018 r. były to 4 wnioski) oraz trwające nabory na projekty pozakonkursowe (w ramach projektów zidentyfikowanych w trybie pozakonkursowym, 5 projektów powinno być realizowanych po roku 2018), można zakładać, że alokacja na PI 4c nie zostanie wyczerpana. Cele zostaną wykonane za pomocą umów podpisanych do końca IV kwartału 2018 r. Zidentyfikowane projekty pozakonkursowe w ramach Poddziałania IV.2.1 będą dotyczyły wyłącznie budynków użyteczności publicznej, a więc nie przyczynią się do realizacji wskaźnika *Liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii*. W II kwartale 2019 r. przewiduje się przeprowadzenie naboru w trybie konkursowym w ramach Poddziałania IV.2.2²⁴, obejmującego zarówno budynki użyteczności publicznej, jak i wielorodzinne mieszkalne budynki komunalne. Alokacja przewidziana na konkurs wynosi 72 399 000 zł. Warto wziąć pod uwagę dotychczas przeprowadzone nabory dla omawianego poddziałania. W przypadku pierwszego naboru (RPLD.04.02.02-IZ.00-10-001/15) pozytywnie pod kątem oceny formalnej oceniono 58 wniosków²⁵, do dofinansowania wybrano 54 wnioski²⁶, umowy zaś zawarto w przypadku 44 z nich²⁷. Należy dodać, że złożone wnioski o dofinansowanie nie wyczerpały alokacji przewidzianej na ten nabór (pozostało 37 504 936 zł). Jeśli chodzi o drugi nabór (RPLD.04.02.02-IZ.00-10-001/17), pod względem formalnym pozytywnie oceniono 44 złożone wnioski²⁸, do dofinansowania wybrano 39 projektów²⁹ i w ramach wszystkich podpisano umowy o dofinansowanie³⁰. W tym naborze złożone wnioski przewyższyły zaś kwotowo alokację przewidzianą na nabór (o 10 337 996 zł).

Wskaźnikiem rezultatu w zakresie PI 4c jest *Sprzedaż energii cieplnej na cele komunalno-bytowe*. Punktem wyjścia do określenia celu dla tego wskaźnika na rok 2023 był rok 2013, kiedy to wysokość sprzedaży znajdowała się na poziomie 16 443 292 GJ. Założona wartość docelowa wyniosła 13 802 618 GJ, co można uzasadnić planowanymi inwestycjami w poprawę efektywności energetycznej obiektów, sprzyjającą ograniczeniom w użyciu energii

²⁴ Załącznik do Uchwały Nr 107/19 Zarządu Województwa Łódzkiego z dnia 31 stycznia 2019 r. - Harmonogram naborów wniosków o dofinansowanie w trybie konkursowym dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 na 2019 rok.

²⁵ <https://rpo.lodzkie.pl/images/2016/178-informacja-o-wynikach-oceny-formalnej-termomodernizacja/lista-wnioskow-o-dofinansowanie-ocenionych-pozytywnie-dla-poddzialania-IV.2.2.pdf>.

²⁶ <https://rpo.lodzkie.pl/images/2016/278-zmiana-listy-projektow-iv.2.2/Lista-projektow-wybranych-do-dofinansowania-IV.2.2.pdf>.

²⁷ <https://rpo.lodzkie.pl/images/2016/302-inf-o-umowach-o-dofin-4.2.2/Zalacznik-cz-2-Informacja-o-umowach.pdf>.

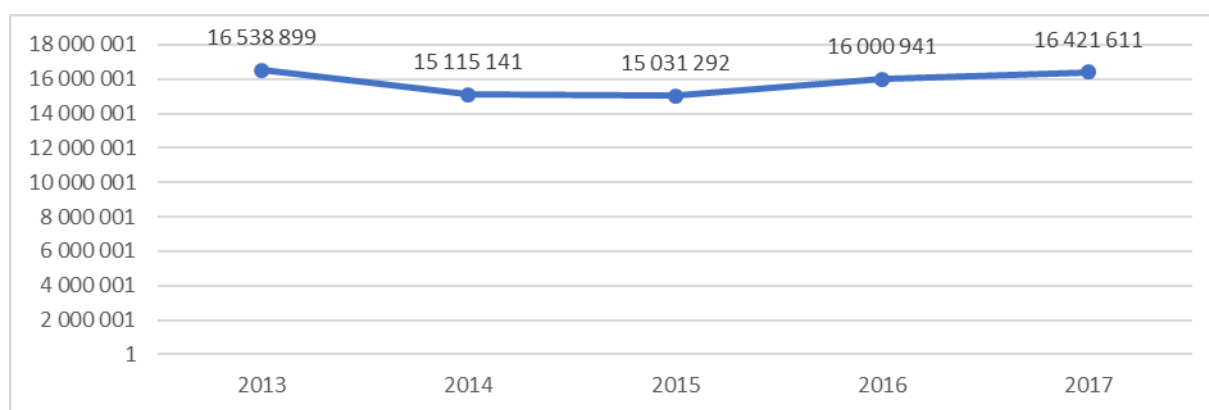
²⁸ <https://rpo.lodzkie.pl/images/2018/365-ocena-formalna-wnioskow-poddzialania-iv-2-2-termomodernizacja-budynkow/Lista-wnioskow-o-dofinansowanie-ocenionych-pozytywnie-pod-wzgleciem-formalnym.pdf>.

²⁹ <https://rpo.lodzkie.pl/images/2018/502-wybr-do-dofin-4.2.2/wybr-do-dofin-4.2.2.pdf>.

³⁰ <https://rpo.lodzkie.pl/images/2019/82-lista-umow-styczen-4.2.2/lista-umow.pdf>;
<https://rpo.lodzkie.pl/images/2018/753-lista-umow-4.2.2/LISTA-umow.pdf>;
<https://rpo.lodzkie.pl/images/2018/669-lista-umow-4.2.2-z-x/zalacznik-umowy.pdf>;
<https://rpo.lodzkie.pl/images/2018/614-umowy-ix-4.2.2/umowy-ix.pdf>.

cieplnej. Między rokiem 2013 a 2015 zaobserwowano spadek wartości wskaźnika, jednak nie udało się zbliżyć do celu. Tendencja wzrostowa wystąpiła zaś w roku 2016 oraz 2017. Omawiany wskaźnik podlega wahaniom głównie ze względu na długość i intensywność sezonu grzewczego w danych latach. W cieplejszych sezonach grzewczych zapotrzebowanie na energię było niższe (np. rok 2015), w związku z czym wielkość sprzedaży spadała. Wartość wskaźnika jest jednocześnie uzależniona od liczby budynków, które są w badanym okresie przyłączone lub odłączone od sieci ciepłowniczej. Warto nadmienić, że coraz powszechniej podejmowana termomodernizacja budynków (np. z zastosowaniem OZE bądź kotłów spełniających wymogi ekoprojektu), ma swoje odzwierciedlenie w niższym zapotrzebowaniu na ciepło sieciowe, aczkolwiek likwidacja nieefektywnych ekologicznie źródeł ogrzewania wiąże się często ze zwiększaniem wielkości sprzedaży energii cieplnej (z uwagi na przyłączenie obiektu do sieci ciepłowniczej). Wobec omówionych trendów, osiągnięcie wartości docelowej wskaźnika jest możliwe.

Wykres 14. Sprzedaż energii cieplnej na cele komunalno-bytowe w województwie łódzkim w latach 2013-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Podsumowując, śródkresowe efekty wdrażania PI 4c są zadowalające i należy spodziewać się osiągnięcia celu przez wszystkie wskaźniki programowe. Wątpliwości może wzbudzać wskaźnik *Liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii*, więc konieczne mogą stać się dodatkowe projekty związane z modernizacją energetyczną budynków mieszkalnych. Przeprowadzone nabory pokazują zdecydowanie wyższą popularność przedsięwzięć realizowanych w budynkach użyteczności publicznej. Nie można jednak jednoznacznie stwierdzić wyższej efektywności kosztowej w przypadku któregoś z typów projektów. Koszt inwestycji jest uzależniony od wielkości obiektu oraz zakresu wykonywanych w nim prac. Duży wpływ na finalną wartość wskaźnika ma Poddziałanie IV.2.3, w ramach którego wdraża się instrumenty finansowe, ponieważ odpowiadają one za ponad połowę jego wartości docelowej na rok 2023. Ze względu na początkową fazę wdrażania instrumentów finansowych w powyższym poddziałaniu, niezbędny jest stały monitoring zainteresowania,

postępów oraz problemów w realizacji, w celu wprowadzenia ewentualnych zmian z zakresie modyfikacji warunków wdrażania IF.

PI 4e (Działanie IV.3 Ochrona powietrza)

Odpowiedzią na oczekiwania społeczne dotyczące podniesienia jakości powietrza jest interwencja w zakresie wymiany źródeł ciepła, realizowana w ramach PI 4e w Działaniu IV.3 RPO Wł 2014-2020. Wynikiem podjętych interwencji ma stać się spadek emisji gazów cieplarnianych oraz zmniejszenie poziomu emisji PM10 i PM 2.5, wynikające chociażby z ograniczenia strat w przesyłaniu ciepła.

Wyżej wymieniona interwencja polega na wsparciu inwestycji związanych nie tylko z modernizacją źródeł ciepła, ale również na inwestycjach związanych z oświetleniem publicznym z wykorzystaniem urządzeń energooszczędnych oraz realizacją przedsięwzięć w zakresie budownictwa pasywnego. Wszystkie te inwestycje mają wpływ na poprawę jakości powietrza.

Cele PI 4e w ramach OP IV są realizowane (na dzień 31.12.2018 r.) przez 22 projekty o łącznej wartości 107 189 994 zł (z czego dofinansowanie UE stanowi 61 060 344 zł). Projekty te wykorzystują 28,82% alokacji przeznaczanej na PI 4e. Ponadto, wartość wydatków w zatwierdzonych wnioskach o płatność wynosi 31 020 314 zł (z czego dofinansowanie UE wynosi 17 166 388 zł), co jest równe 8,10% alokacji dla tego PI.

Do postępu wskaźnika produktu pn. *Liczba budynków wybudowanych z uwzględnieniem standardów budownictwa pasywnego* przyczyniają się projekty pilotażowe bądź demonstracyjne. Ostrożnie założono realizację 4 takich obiektów. Biorąc pod uwagę złożone wnioski o płatność końcową, zakończono budowę jednego budynku pasywnego. Według podpisanych umów o dofinansowanie, oczekiwany poziom wskaźnika ulegnie zwiększeniu do 425,0%. Inaczej się ma sytuacja dla wskaźnika produktu *Liczba wymienionych źródeł ciepła* oraz wskaźnika *Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych*. Pierwszy z wymienionych wskaźników, na podstawie wniosków o płatność końcową notuje realizację na poziomie 20,2%. Wdrożenie podpisanych już umów o dofinansowanie podniesie poziom wskaźnika do pułapu 39,3%. Drugi wskaźnik na podstawie złożonych wniosków o płatność wykazuje osiągnięcie wartości docelowej na poziomie 1,9%. Realizacja zakontraktowanych umów sprawi, że wskaźnik wzrośnie do 22,6%. Najmniej korzystnie kształtuje się sytuacja w przypadku wskaźnika *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie*. Nie zrealizowano żadnego projektu, który przyczyniałby się do realizacji tego wskaźnika. Podpisana jest jedynie jedna umowa o dofinansowanie przewidująca wsparcie jego osiągnięcia.

Postęp rzeczowy w ramach PI 4e w OP IV należy ocenić jako niezadowalający w przypadku 3 z 4 wskaźników. Jednocześnie do końca 2018 roku poziom kontraktacji znajdował się na niskim poziomie w porównaniu z pozostałymi priorytetami w OP IV.

Tabela 27 Wskaźniki produktu (PI 4e) – postęp rzeczowy

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WP	Liczba budynków wybudowanych z uwzględnieniem standardów budownictwa pasywnego (PI 4e)	szt.	4	17	425,0%	1	25,0%
WP	Liczba wymienionych źródeł ciepła (PI 4e)	szt.	84	33	39,3%	17	20,2%
WP	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (PI 4e)	tony ekwiwalentu CO2	6 476	1461,92	22,6%	125,3	1,9%
WP	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (PI 4e)	przedsiębiorstwa	34	1	2,9%	0	0%

Źródło: SZOOP RPO Wł 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r.

Prognozując stopień osiągnięcia wartości docelowej wskaźników w ramach PI 4e posłużono się pozostałą dostępną alokacją oraz średnim kosztem jednostkowym realizowanych projektów. Biorąc pod uwagę czynniki zewnętrzne, wpływające na realizację projektów, takich jak ryzyko rozwiązania umów, nieosiągnięcie deklarowanych wartości wskaźników w poszczególnych projektach oraz wzrost kosztów usług budowlanych w stosunku do założeń budżetowych projektów, przyjęto parametr ryzyka w wysokości 80%. Jeśli chodzi o prognozowane wartości wskaźnika produktu *Liczba budynków wybudowanych z uwzględnieniem standardów budownictwa pasywnego*, charakteryzuje się on niedoszacowaniem. Już zakontraktowane projekty pozwolą na jego kilkukrotne przekroczenie. W przypadku umów podpisanych dla Poddziałania IV.3.2 w roku 2019, można spodziewać się kolejnych projektów realizujących wskaźnik (13 budynków). Konkurs, który zostanie ogłoszony w roku 2019 na wskazane poddziałanie, również przewiduje możliwość budowy tego typu obiektów. Uwzględniając powyższe oraz przyjęty parametr ryzyka dostępna alokacja pozwoli na osiągnięcie 760% wskaźnika (łącznie 30 obiektów).

Zadowolający poziom wskaźnika, bo 109,1%, planuje się osiągnąć dla wskaźnika produktu *Liczba wymienionych źródeł ciepła*. Jednostkowy koszt wymiany źródła ciepła wynoszący 153 587 zł, pozwoli na wymianę kolejnych 82 źródeł ciepła, a ostateczna liczba wymienionych źródeł, po uwzględnieniu czynników zewnętrznych, powinna wynieść 92. Proces osiągania wskaźnika *Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych* do końca 2018 roku był niezadowolający. Obecna proporcja wspieranych projektów przy pozostałej dla działania alokacji pozwoliłaby osiągnąć wskaźnik na poziomie ponad 90%, głównie ze względu na kolejne projekty z podpisanymi umowami w roku 2019, które znacząco wpływają na podwyższenie wskaźnika. Biorąc jednak pod uwagę przyjęty parametr ryzyka, należy przyjąć, iż możliwe będzie osiągnięcie około 76% wartości docelowej wskaźnika.

Podobnie jak w przypadku postępu rzeczowego, tak w przypadku prognoz, niekorzystnie kształtuje się sytuacja w przypadku wskaźnika *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie*. Przy założeniu wykorzystania środków wedle dotychczas występujących proporcji rozdysponowania alokacji oraz uwzględniając czynniki zewnętrzne, wskaźnik uda się osiągnąć na bardzo niskim poziomie. W praktyce jednak umowy o dofinansowanie podpisane do kwietnia 2019 zakładają wsparcie jedynie 2 przedsiębiorstw. Z uwagi na konkurs planowany w roku 2019 dla Poddziałania IV.3.2, istnieje jeszcze możliwość zwiększenia osiągniętej wartości wskaźnika, lecz jest ona w dużym stopniu uzależniona od realizacji typów projektów dotyczących sieci ciepłowniczych, a także budynków pasywnych. Bez wątplenia nie jest jednak możliwe wsparcie przedsiębiorstw w takim zakresie jak zakładano, szacując wartość docelową wskaźnika.

Tabela 28 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego (PI 4e)

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WP	Liczba budynków wybudowanych z uwzględnieniem standardów budownictwa pasywnego (PI 4e)	150 797 874	3 173 691	65	1612,9%	38	950%	30	760,0%
WP	Liczba wymienionych źródeł ciepła (PI 4e)	150 797 874	153 587	1 015	1208,1%	115	136,3%	92	109,1%
WP	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (PI 4e)	150 797 874	41 503	5 095	78,7%	6 152	95%	4 922	76,0%
WP	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (PI 4e)	143 716 495	8 040 366	19	55,5%	4	11,7%	3	9,4%

Źródło: obliczenia własne na podstawie bazy SL2014.

Wskaźnikiem rezultatu określonym na potrzeby oceny postępu w realizacji celu szczegółowego w zakresie PI 4e w OP IV jest wskaźnik *Średnie stężenie roczne PM10 w aglomeracjach i miastach województwa*. Jest to miernik służący ocenie jakości powietrza pod kątem zawartości substancji szkodliwych dla zdrowia ludzkiego. Według Światowej Organizacji Zdrowia, stężenia pyłu zawieszonego bezpieczne dla zdrowia i życia, średnio w roku wynoszą 20 µg/m³³¹. Normy unijne okazują się znacznie mniej rygorystyczne, określając ten poziom w wysokości 40 µg/m³³². W RPO Wł 2014-2020, przyjęta wartość bazowa wskaźnika pochodziła z roku 2012 i wynosiła wówczas 42,06 µg/m³. Celem interwencji jest zaś osiągnięcie w województwie poziomu średniej z 8 województw w Polsce o najniższej wartości średniego stężenia rocznego w roku bazowym, a więc 27,6 µg/m³. Dane GIOŚ za rok 2017 wskazują, że sytuacja w województwie łódzkim nie uległa poprawie, gdyż we wszystkich aglomeracjach i miastach średnie stężenie roczne nie znajdowało się poniżej 35 µg/m³, choć w większości z nich było to ponad 40 µg/m³³³. Z uwagi na podjęte na szeroką skalę działania związane z wymianą przestarzałych urządzeń grzewczych na ekologiczne, a także podejmowane inwestycje w zakresie efektywności energetycznej, wskaźnik w perspektywie kilku lat powinien ulec spadkowi, choć osiągnięcie wartości założonej w Programie może być trudne.

PI 6e (Działanie IV.4. Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń)

Zgodnie z RPO Wł 2014-2020 Wdrażanie priorytetu inwestycyjnego 6e ma na celu przeciwdziałanie zanieczyszczeniu powietrza w województwie łódzkim w szczególności na obszarach, gdzie wartość stężenia szkodliwych pyłów zawieszonych PM10 i PM2,5 przekracza dopuszczalne normy. Podejmowane w ramach PI 6e działania przyczyniały się do ograniczenia emisji powierzchniowej pochodzącej z sektora komunalno-bytowego poprzez likwidację trujących źródeł ciepła i zastąpienie ich źródłami ciepła bardziej ekologicznymi. Podstawowym trybem wyboru projektów w ramach PI 6e był tryb konkursowy. Zgodnie z logiką interwencji w ramach PI 6e wsparciem mogą być objęte przedsięwzięcia wynikające z programów ochrony powietrza przygotowanych przez władze samorządowe. Zgodnie z art. 91 ustawy Prawo ochrony środowiska obowiązek opracowania programu ochrony powietrza spoczywa na Zarządzie Województwa. PI 6e pojawił się jako efekt renegeacji Programu. W listopadzie 2018 r. odbył się dopiero pierwszy nabór w przedmiotowym zakresie i trwa ocena złożonych wniosków. W momencie prowadzenia ewaluacji do dnia 31.12.2018 r. nie

³¹ World Health Organization, WHO Air quality guidelines for particulate matter, ozone, nitrogen dioxide and sulfur dioxide. Global update 2005. Summary of risk assessment, 2006, s.9.

³² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy.

³³ Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Ocena jakości powietrza w strefach w Polsce za rok 2017, Warszawa 2018, s. 58.

podpisano żadnych umów o dofinansowanie. W związku z tym brakuje podstaw do dokonania prognozy osiągnięcia wartości docelowej.

Tabela 29 Wskaźniki produktu (PI 6e) – postęp rzeczowy

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WP	Liczba wymienionych źródeł ciepła (PI 6e)	szt.	1 280	0	0,0%	0	0,0%
WR	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CO34) (PI 6e)	tony ekwiwalentu CO2	3 645	0	0,0%	0	0,0%

Źródło: SZOOP RPO Wł 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r.

5.2.5 Oś priorytetowa V Ochrona środowiska

W OP V Ochrona środowiska osiągnięto cel pośredni mierzony wskaźnikiem finansowym Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych (138%). Przekroczono znacznie zakładaną na dzień 31.12.2018 roku wartość wskaźnika produktu Długość sieci kanalizacyjnej wykazywana z uwzględnieniem częściowych wniosków o płatność (165%); pozostałe wskaźniki produktu przyjęte do RW osiągnięte zostały na poziomie 100%.

Tabela 30 Wskaźniki wybrane do ram wykonania – stopień osiągnięcia wartości pośrednich i docelowych – OP V

Typ wskaźnika	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru	Cel pośredni na 2018 r.	% realizacji celu pośredniego	Wartość docelowa na koniec 2023 r.	% realizacji wartości docelowej
WF	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	euro	6 449 031	138,0% (8 900 164,65)	104 115 362	8,5%
WP	Długość sieci kanalizacyjnej	km	20	165,4% (33,1)	158	20,9%
WP	Szacowana długość sieci kanalizacyjnej w podpisanych umowach	km	100	102,2% (102,2)	-	-
WP	Liczba wspartych oczyszczalni ścieków komunalnych	szt.	1	100,0% (1)	10	10,0%
WP	Szacowana liczba wspartych oczyszczalni ścieków komunalnych w podpisanych umowach	szt.	6	166,7% (10)	-	-

Źródło: Informacja kwartalna z realizacji RPO Wł 2014-2020 za IV kw. 2018 r.

łącznie w ramach OP V złożono dotychczas 116 wniosków o dofinansowanie o wartości dofinansowania UE przekraczającej 209 mln zł. Podpisano 32 umowy, w tym w ramach Działania V.1 (PI 5b) – 12 umów o wartości dofinansowania UE 6,8 3mln zł, zaś w ramach Działania V.3 (PI 6b) – 20 umów o wartości dofinansowania UE równej 126,4 mln zł. W ramach Działania V.3 realizowane są projekty o zdecydowanie wyższej wartości, co wynika z ich zakresu i specyfiki tego typu wsparcia. W ramach Działania V.2 (PI 6a) na 31.12.2018 nie podpisano żadnej umowy, pierwsze z nich zostały jednak zawarte w lutym 2019 roku.

Analizy poczynione w ramach badania ewaluacyjnego pozwalają na wskazanie, iż postęp finansowy w ramach OPV jest nierównomierny. Podczas gdy w Działaniu V.3 wartość dofinansowania w podpisanych umowach w stosunku do dostępnej alokacji sięga 60%, o tyle w Działaniu V.1 ledwie przekroczyła 9,5%. Zgodnie z tym, co napisano powyżej, w Działaniu V.2 poziom ten wynosił na dzień 31.12.2018 0%. Co ciekawe, pomimo różnego poziomu kontraktacji, w obydwu dotychczas realizowanych działaniach osiągnięto identyczny poziom certyfikacji, wynoszący 9,4%. Wynika to z faktu, że w ramach Działania V.1 zakończono i rozliczono projekty, zaś w Działaniu V.3 ich realizacja jest zdecydowanie dłuższa, stąd stosunkowo niewielki jest dotychczasowy udział środków poddanych certyfikacji w stosunku do wartości podpisanych umów. Natomiast w działaniu V.4 Ochrona przyrody wartość dofinansowania w podpisanych umowach o dofinansowanie wynosi ponad 43 mln zł, co stanowi 47,9% dostępnej alokacji, tymczasem wartość złożonych wniosków o płatność wynosi 9,2 mln zł, co stanowi 12,1% dostępnej alokacji.

Wskaźniki postępu rzeczowego ram wykonania zostały w ramach OP 5 powiązane z Działaniem V.3 (PI 6b). Zarówno dwa wskaźniki KEW, jak i dwa właściwe wskaźniki produktu zostały do końca 2018 roku osiągnięte. Niemniej dotychczas podpisane umowy o dofinansowanie nie pozwolą na osiągnięcie wartości docelowych założonych na rok 2023. W przypadku wskaźnika długości sieci kanalizacyjnej, nawet osiągnięcie zakładanych wartości w podpisanych umowach pozwoli na osiągnięcie 63,3% wartości docelowej, zaś w przypadku wskaźnika związanego z liczbą wspartych oczyszczalni poziom dotychczasowej kontraktacji jest wystarczający dla osiągnięcia wartości docelowej wskaźnika produktu dla tego działania. Należy jednak zwrócić uwagę, że podpisanie nowych umów determinuje zgodność z KPOŚK, co może stanowić przeszkodę w realizacji.

PI 5b (Działanie V.1 Gospodarka wodna i przeciwdziałanie zagrożeniom)

Jednym z celów tematycznych Osi priorytetowej V Ochrona środowiska jest CT 5 Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem - PI5b realizowany w ramach Działania V.1. Gospodarka wodna i przeciwdziałanie zagrożeniom. Województwo łódzkie, ze względu na położenie wzdłuż wododziału dwóch głównych rzek Polski, Wisły i Odry, charakteryzuje się ubogimi zasobami wód powierzchniowych. Dlatego ważna jest poprawa bądź utrzymanie właściwego stanu wód i ich wzajemnych zależności, z zachowaniem zrównoważonego zarządzania zasobami wodnymi i

przyrodniczymi. Oczekiwany efekt interwencji podjętych w obszarze ochrony środowiska zgodnie z założeniami przyjętymi w programie będzie: poprawa zdolności adaptacji do zmian klimatu, w tym zwiększenie bezpieczeństwa powodziowego i ograniczenie skutków suszy oraz zwiększenie efektywności funkcjonowania służb ratowniczych, oszczędność zasobów i ochrona czystości wód podziemnych i powierzchniowych, poprawa stanu środowiska (szczególnie różnorodności biologicznej) oraz ukierunkowanie ruchu turystycznego na obszarach cennych przyrodniczo zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. W ramach Poddziałania V.1.1 Gospodarka wodna i zarządzanie ryzykiem wspierane będą projekty, które przyczynią się do zwiększenia wykorzystania wód opadowych lub roztopowych w miejscu ich powstawania (na obszarach miast poniżej 100 tys. mieszkańców), zwiększenia małej retencji wodnej (w tym naturalnej), poprawy bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, pod warunkiem zapewnienia pełnej zgodności tych inwestycji z wymogami prawa Unii Europejskiej. W ramach poddziałania V.1.2 Rozwój Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego wsparciem objęte będą projekty związane z zakupem samochodów ratowniczo-gaśniczych, niezbędnych do skutecznego prowadzenia akcji ratowniczych oraz usuwania skutków zagrożeń naturalnych, w tym wyposażenie tych samochodów w sprzęt służący do prowadzenia akcji ratowniczych. Zgodnie z założeniami przyjętymi w programie efektem realizacji programu będzie podniesienie sprawności jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych.

Alokacja UE ogółem na Działanie V.1. - alokacja główna wraz z rezerwą wykonania (brak zmiany alokacji) wyrażona w euro wynosi:

- 1) Podziałanie RPLD.05.01.01 – Gospodarka wodna i zarządzanie ryzykiem – 14 947 832 EUR;
- 2) Podziałanie RPLD.05.01.02 – Rozwój Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego – 1 660 870 EUR.

Na dzień 31.12.2018 podpisano 12 umów o dofinansowanie projektów, których wartość całkowita wynosi 10 070 064 zł, a wartość dofinansowania UE 6 797 139 zł, co stanowi 9,5% alokacji. Łączne wydatki z zatwierdzonych wniosków o płatność wynoszą 9 981 981 zł, w tym wartość dofinansowania 6 736 694 zł, co stanowi 9,4% alokacji.

Tabela 31 Wskaźniki produktu (PI 5b) – postęp rzeczowy

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WP	Liczba urządzeń dla celów ochrony przeciwpowodziowej	szt.	6	0	0,0%	0	0,0%
WP	Liczba zakupionych samochodów ratowniczo-gaśniczych	szt.	13	13	100,0%	13	100,0%
WP	Liczba ludności odnoszącej korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej (CO20)	osoby	4 102	0	0,0%	0	0,0%

Źródło: SZOOP RPO WŁ 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r.

Stopień osiągnięcia wskaźników postępów rzeczowych jest różny w obu poddziałaniach. O ile w przypadku Rozwoju Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego już osiągnięty został poziom docelowy, to w przypadku gospodarki wodnej i zarządzania ryzykiem aktualny poziom wskaźników jest zerowy. Wynika to z faktu, że praktycznie wszystkie zawarte dotychczas umowy dotyczyły Rozwoju Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, a jedna zawarta (i nie rozwiązana) umowa w drugim poddziałaniu dotyczy zakupu systemu obserwacji przeciwpożarowej do monitorowania lasów dla Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe Nadleśnictwo Brzeziny. Projekty realizowane w poszczególnych poddziałaniach różnią się w istotny sposób specyfiką – zarówno wartością poszczególnych zadań (mała liczba projektów o dużej wartości versus duża liczba projektów o małej wartości), jak i realizacją (projekty infrastrukturalne versus zakupowe).

Tabela 32 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego – Działanie V.1.

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WP	Liczba urządzeń dla celów ochrony przeciwpowodziowej (PI 5b)	64 257 086	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	6	100,0%
WP	Liczba zakupionych samochodów ratowniczo-gaśniczych	645 580	500 062	14	109,9%	14	109,9%	14	109,9%
WP	Liczba ludności odnoszącej korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej (CO20)	64 257 086	0	0	0	0	0	4 102	100,0%

Źródło: obliczenia własne na podstawie bazy SL2014.

Prognoza przedstawiona w powyższej tabeli wynika bezpośrednio z omówionej wcześniej specyfiki projektów realizowanych w poszczególnych poddziałaniach. Ze względu na tę specyfikę w przypadku projektów gospodarki wodnej i zarządzania ryzykiem o powodzeniu może decydować kilka dużych projektów. W bazie wniosków o dofinansowanie można znaleźć projekt Dolina Warty – przebudowa lewostronnego wału przeciwpowodziowego rz. Warty w km 4+250 – 10+010, przebudowa lewostronnego wału przeciwpowodziowego rz. Myji w km 0+000 – 0+715, przebudowa prawostronnego wału przeciwpowodziowego rz. Myji w km 0+000 – 4+250 gm. Sieradz, pow. sieradzki. Wartość ogółem projektu – 13 372 751,47 zł, wydatki kwalifikowalne – 10 881 262,27 zł, wkład UE – 9 249 072,92 zł. Są to kwoty wyższe od łącznych kwot wynikających z dotychczas zawartych umów. Zatem podpisanie umowy na realizację tego projektu i jego dalsza realizacja wydaje się kluczowa dla osiągnięcia zakładanych celów i poprawy relacji między postępami finansowymi i rzeczowymi w najbliższym czasie. Istotne też wydaje się sprawdzenie, czy w najbliższym czasie realne jest zrealizowanie innych podobnych projektów. W ramach analizowanego działania pozostało do wykorzystania 64 727 229,24 zł alokacji (z rezerwą wykonania).

W przypadku wskaźnika Liczba zakupionych samochodów ratowniczo-gaśniczych należy wskazać, że w ramach PI 5b funkcjonował limit narzucony przez KE w Programie warunkujący, że alokacja przeznaczona na wyposażenie dla OSP nie przekroczy 10% alokacji na PI. Jednostkowy koszt wynosi 500 062 zł. Koszt ten jest niższy niż koszt przyjmowany w dokumentach programowych na podstawie danych z okresu programowania 2007-2013 (605 674 zł). Wskaźnik powinien zostać osiągnięty po zrealizowaniu zakontraktowanych projektów, a istnieje możliwość przekroczenia wskaźnika po zakontraktowaniu dodatkowego projektu (w ramach jednego konkursu złożono ponad 80 wniosków, z których zakontraktowano jedynie 11).

Ze względu na sygnalizowane wcześniej problemy nie jest możliwe wyliczenie jednostkowych kosztów dla pozostałych wskaźników. Pozostała do wykorzystania alokacja w większości jest związana z realizacją tych wskaźników.

Przyjmuje się, że prawdopodobne jest po zakontraktowaniu projektu Dolina Warty, o którym była mowa powyżej, osiągnięcie docelowego poziomu wskaźnika Liczba ludności odnoszącej korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej. Weryfikacja przyjętego założenia wymaga pozyskania dodatkowych informacji o projekcie: przewidywanej daty podpisania umowy, wartości wskaźników przyjętych w tym projekcie. Docelowy poziom wskaźnika Liczba urządzeń dla celów ochrony przeciwpowodziowej wydaje się też możliwy do osiągnięcia. Wskaźnik został oszacowany na podstawie rzeczywistego zapotrzebowania na inwestycje w przedmiotowym zakresie, zgłoszonego przez Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Łodzi tj. przebudowy 2 odcinków wałów przeciwpowodziowych

(10,725 km+ 7,002 km). Szacowany koszt obydwu inwestycji to 25 mln PLN. Przyjmowano także budowę 4 zbiorników retencyjnych: Świnice Warckie – 17 850 000,00 zł, Pustelnik – 8 500 000,00 zł, Rembieszów – 8 500 000,00 zł, Domaniew – 4 000 000,00 zł. Wszystkie planowane inwestycje zostały ocenione w MasterPlanach jako inwestycje, które nie wpływają negatywnie na osiągnięcie dobrego stanu wód lub nie pogarszają stanu wód i mogą być realizowane bez dodatkowych obostrzeń wynikających z Ramowej Dyrektywy Wodnej.

Przyjmuje się, że zakładane w programie wskaźniki zostaną osiągnięte. W przypadku wskaźnika liczba zakupionych samochodów ratowniczo-gaśniczych można to przyjąć po uwzględnieniu aktualnie zawartych umów. Możliwe jest przekroczenie wskaźnika. W przypadku pozostałych wskaźników jest prawdopodobne ich osiągnięcie, konieczne jest pozyskanie dodatkowych informacji o projekcie Dolina Warty oraz o projektach uwzględnionych w trakcie szacowania wartości wskaźników. Dodatkowo należy ustalić, jakie jest zainteresowanie planowanym w maju br. konkursem.

PI 6a (Działanie V.2 Gospodarka odpadami)

Tabela 33 Wskaźniki produktu (PI 6a) – postęp rzeczowy

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WP	Liczba wspartych zakładów zagospodarowania odpadów (PI 6a)	szt.	2	0	0%	0	0,0%
WP	Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów (CO17) (PI 6a)	Mg/rok	6 845	0	0	0	0,0%

Źródło: SZOOP RPO WŁ 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r.

W ramach Działania V.2 (PI 6a) do dnia 31.12.2018 r. nie podpisano żadnej umowy o dofinansowanie (pierwsze umowy o dofinansowanie zostały podpisane w lutym 2019 r., kolejne zaś w marcu). Kluczowym problemem wpływającym na powyższy obraz była opóźniona aktualizacja Krajowego Planu Gospodarki Odpadami. Warunkiem wsparcia inwestycji z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi w ramach RPO Wł 2014-2020 było ich uwzględnienie w planie inwestycyjnym uzgodnionym przez Ministra Środowiska będącym załącznikiem do wojewódzkiego planu gospodarki odpadami (warunek ten nie dotyczy przedsięwzięć związanych z likwidacją tzw. dzikich wysypisk odpadów oraz z gospodarką odpadami zawierającymi azbest). Opóźnienia w aktualizacji planu krajowego wpłynęły na powstanie opóźnień w przygotowaniu planu wojewódzkiego (który musiał być zgodny z planem krajowym). Z tego względu dopiero w maju 2018 r. ogłoszony został nabór wniosków w ramach Działania V.2 *Gospodarka odpadami*.

Tabela 34 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego - PI 6a

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana na wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana na wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana na wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WP	Liczba wspartych zakładów zagospodarowania odpadów (PI 6a)	44 365 822	5 622 451	5	250,0%	5	250,0%	5	250,0%
WP	Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów (CO17) (PI 6a)	44 365 822	821	5 000	73,0%	5 000	73,0%	5 000	73,0%

Źródło: SZOOP RPO Wł 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r.

Formułowanie prognoz, mając na uwadze niski poziom zaawansowania wdrażania oraz niewielką liczbę złożonych wniosków o dofinansowanie, jest obarczone dużą niepewnością. Dotychczas przeprowadzony został jeden nabór w 2018 r. (ocena wniosków została zakończona). Zainteresowanie aplikowaniem o wsparcie było na niskim poziomie (do dofinansowania wybrano 7 projektów, wnioskowana kwota wsparcia UE 9 256 345,30 zł). Aktualnie zgodnie z harmonogramem konkursów na 2019 r. nie planuje się ogłaszania naboru na wsparcie projektów w ramach PI6a.

Z zakończonego naboru pięć projektów dotyczy wsparcia tzw. punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Do dofinansowania wybrano też po jednym projekcie z zakresu: likwidacji dzikiego wysypiska śmieci oraz budowy kompostowni. Trudna sytuacja na rynku gospodarki odpadami komunalnymi (czynniki zewnętrzne, takie jak niestabilne prawodawstwo krajowe, trudna sytuacja na rynku surowców wtórnych, rosnące koszty gospodarowania) stanowiła barierę dla realizacji projektów typu instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych (co spowodowało mniejsze zainteresowanie aplikowaniem o wsparcie wśród podmiotów uprawnionych). Projekty typu PSZOK charakteryzują się niską średnią wartością kosztu jednostkowego.

Wyłącznie jeden projekt wybrany do dofinansowania w ramach Działania V.2 *Gospodarka odpadami* (kompostownia w Łodzi) przyczyni się do realizacji zakładanych wartości wskaźników. Prognozowana osiągnięta wartość wskaźników pn. *Liczba wspartych zakładów zagospodarowania odpadów oraz Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów w roku 2023* nie umożliwi realizacji założonych przez IZ RPO WŁ 2014-2020 w Programie wartości docelowych. W sytuacji, gdyby wszystkim projektom wybranym do dofinansowania przyznane zostało wsparcie UE w zakładanej wartości, w ramach Działania V.2 *Gospodarka odpadami* pozostanie alokacja w wysokości ok. 35,1 mln zł.

W związku z analizą WPGO, gdzie znajdują się projekty opiewające na wyższą kwotę niż 8 000 000,00 zł, rekomenduje się zmianę linii demarkacyjnej w zakresie wartości możliwych do wsparcia projektów lub zmniejszenie alokacji na działanie V.2.

W PI 6a na potrzeby monitorowania postępów w realizacji celu szczegółowego przyjęto wskaźnik rezultatu pn. *Udział odpadów komunalnych niepodlegających składowaniu w ogólnej masie odpadów komunalnych wytworzonych*. Wartość docelowa tego wskaźnika (źródło GUS, pomiar raz w roku) została określona na 60% (w roku bazowym 2012 było to 37,5%).

Zgodnie z danymi GUS w roku 2017 w województwie łódzkim wytworzonych zostało 705 883,10 Mg odpadów komunalnych, z tego do składowania skierowano 388 755,30 Mg. W związku z powyższym udział odpadów komunalnych niepodlegających składowaniu w ogólnej masie odpadów komunalnych wytworzonych wyniósł w 2017 r. 44,9%.

Tabela 35. Wskaźniki rezultatu (PI 6a) – postęp rzeczowy i prognozy

Nazwa wskaźnika (jednostka pomiaru)	Założona wartość docelowa w 2023 r.	Realizacja wskaźnika		Prognoza wskaźnika	
		Osiągnięta wartość (rok)	% wartości docelowej w 2023 r.	Szacowana wartość	% wartości docelowej w 2023 r.
Udział odpadów komunalnych niepodlegających składowaniu w ogólnej masie odpadów komunalnych wytworzonych (%)	60	44,93% (2017)	74,88%	44,93%	125,12%

Źródło: SZOOP RPO WŁ 2014-2020, dane GUS, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r.

Wstępne szacunki pozwalają na prognozowanie, iż w 2023 r. wartość wskaźnika względem tej obserwowanej w roku 2017 pozostanie przynajmniej na niezmienionym poziomie. Teoretycznie można zakładać, iż wartość wskaźnika powinna systematycznie maleć w kolejnych latach wdrażania Programu. Powyższe będzie wynikało z planowanej poprawy jakości selektywnej zbiórki, rozwoju instalacji do zagospodarowywania odpadów (w tym recyklingu), wzrostu świadomości społeczeństwa w zakresie pożądaných sposobów postępowania z odpadami komunalnymi oraz wdrażania działań z zakresu zapobiegania powstawaniu odpadów. Niemniej z uwagi na wzrastający wolumen wytwarzanych odpadów oraz trudną sytuację na rynku gospodarki odpadami komunalnymi, aktualnie nie zaleca się zmiany wartości docelowej wskaźnika na rok 2023 określonej w Programie. Decyzja o ewentualnej zmianie docelowej wartości wskaźnika może zostać podjęta w roku 2022 (w momencie, gdy w statystyce publicznej dostępne będą dane dotyczące masy wytworzonych i poddanych składowaniu odpadów komunalnych za rok 2021).

Z uwagi na przyjętą metodę sprawozdawczości dla wskaźnika *udział odpadów komunalnych niepodlegających składowaniu w ogólnej masie odpadów komunalnych wytworzonych* (dane GUS / STRATEG) zaleca się jego bieżące monitorowanie. W tym celu pomocne mogą być sprawozdania wójtów, burmistrzów lub prezydentów miast z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi. Zgodnie z obowiązującymi przepisami do 31 marca za rok poprzedni wyżej wymienione podmioty mają obowiązek złożenia sprawozdań do Urzędu Marszałkowskiego. Informacje w tych sprawozdaniach mogą dostarczyć cennych informacji dotyczących trendów zmian dla analizowanego wskaźnika. Z uwagi na dotychczasowy brak stabilności obowiązującego prawodawstwa (o czym jest mowa w rozdziale 5.3.1 niniejszego Raportu, traktującego o przyczynach nieosiągnięcia zakładanych wartości wskaźników) wszelkie dane dotyczące statystyki publicznej związanej z gospodarką

odpadami komunalnymi będą podlegały dalszym i istotnym zmianom w ciągu nadchodzących kilku najbliższych lat.

PI 6b (Działanie V.3 Gospodarka wodno-kanalizacyjna)

Zgodnie z tym, co napisano we wstępie do opisu OP V, postęp finansowy i rzeczowy osiągnięty w PI 6b można ocenić jako zadowalający. Dotychczasowy poziom kontraktacji daje możliwość osiągnięcia ok. 60% wskaźnika finansowego i wskaźników rzeczowych ram wykonania. Na postęp finansowy wpływa przede wszystkim postęp w Poddziałaniu V.3.2, w ramach którego podpisano umowy o wartości dofinansowania sięgającej ponad 103 mln zł. Natomiast projekty realizowane na obszarze ZIT osiągnęły wartość dofinansowania przekraczającą 26,5 mln zł.

W przypadku pozostałych wskaźników występuje większe zróżnicowanie. Podpisane umowy i realizacja projektów zgodna z założeniami pozwoli na osiągnięcie zakładanej wartości wskaźnika *Liczba wspartych oczyszczalni ścieków komunalnych* wynoszącej 10. Możliwa w ramach RPO WŁ 2014-2020 przebudowa tejże kanalizacji nie cieszyła się do tej pory zainteresowaniem ze strony beneficjentów, w związku z czym nie należy zakładać faktycznej realizacji tego typu projektów.

Dalsze wsparcie w ramach PI 6b dotyczące kanalizacji powinno więc być związane z realizacją projektów polegających na budowie kanalizacji sanitarnej. Nie powinno się preferować wsparcia oczyszczalni bez budowy sieci kanalizacyjnej.

W przypadku wskaźników rezultatu przypisanych do PI 6b należy zauważyć, że dotychczas podpisane umowy nie pozwolą na osiągnięcie w pełni zakładanej wartości wskaźnika *Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonych oczyszczania ścieków* (realizacja projektów zgodnie z założeniami pozwoli na osiągnięcie blisko 93%). Możliwe są więc dwa rozwiązania – podpisanie kolejnej umowy o dofinansowanie o wartości wskaźnika rezultatu na poziomie co najmniej 2 tys. RLM (dotychczasowe wdrażanie Działania pozwala stwierdzić, że jedna tego typu umowa wystarczy) lub korekta wartości docelowej wskaźnika do poziomu ok 2 170 RLM.

Drugi ze wskaźników rezultatu, czyli *Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonych zaopatrzenia w wodę* nie osiągnął dotychczas poziomu pozwalającego stwierdzić, że wartość docelowa nie jest zagrożona. Szacunkowa wartość w podpisanych umowach o dofinansowanie sięga ok 45% zakładanej wartości docelowej, w związku z czym konieczne jest podpisanie dalszych umów o dofinansowanie.

Tabela 36 Wskaźniki produktu (PI 6b) – postęp rzeczowy

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WP	Liczba wspartych oczyszczalni ścieków komunalnych	szt.	10	10	100,0%	1	10,0%
WP	Długość sieci kanalizacyjnej	km	158	102,2	64,7%	0	0%
WP	Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonych oczyszczania ścieków (CO19)	RLM	23 424	21741	92,8%	0	0,0%
WP	Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonych zaopatrzenia w wodę (CO18)	osoby	2 213	1012	45,7%	0	0,0%

Źródło: SZOOP RPO Wł 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r.

Tabela 37 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego – PI 6b

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana na wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana na wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana na wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WP	Liczba wspartych oczyszczalni ścieków komunalnych	87 894 111	7 474 599	22	217,6%	17	170,6%	17	170,6%
WP	Długość sieci kanalizacyjnej	87 894 111	866 970	204	128,9%	174	110,4%	174	110,4%
WP	Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonych oczyszczania ścieków (CO19)	87 894 111	4 802	40 044	171,0%	37 094	158,4%	37 094	158,4%
WP	Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonych zaopatrzenia w wodę (CO18)	87 894 111	21 172	5 163	233,3%	1 727	78,0%	5 163	233,3%

Źródło: SZOOP RPO Wł 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r.

Przedstawione w powyższej tabeli prognozy oparte na dotychczasowym koszcie jednostkowym uzyskania wskaźnika pokazują, że w przypadku obydwu wskaźników produktu nie będzie problemów z osiągnięciem wartości docelowych na rok 2023 przy założeniu, że uda się zakontraktować całą alokację dostępną na Działanie V.3, a w nowych umowach poziom realizacji wskaźników nie będzie odbiegać od dotychczasowego. Zachowanie proporcji udziału projektów związanych z modernizacją bądź budową oczyszczalni w stosunku do działań z zakresu sieci kanalizacyjnej pozwoli na osiągnięcie w pierwszym wskaźniku 170% wartości docelowej, zaś w drugim – 110%.

Realizacja projektów związanych z oczyszczaniem ścieków będzie w dalszym ciągu wpływać na wskaźnik rezultatu *Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszanego oczyszczania ścieków*, który według szacunków osiągnie wartość 158%.

Większe problemy obserwuje się w przypadku wskaźnika rezultatu *Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszanego zaopatrzenia w wodę*. W jego przypadku realizacja projektów w ramach Działania V.1 zgodna z dotychczasową proporcją zagraża osiągnięciu wartości docelowej. Należy w związku z tym dążyć do zawarcia umów o dofinansowanie, które będą przyczyniać się zwiększenia liczby osób korzystających z nowej infrastruktury wodociągowej. Na ten wskaźnik rezultatu wpływ mają wskaźniki ujęte w SZOOP RPO WŁ 2014-2020, w szczególności *Długość wybudowanej sieci wodociągowej*, który w dotychczas podpisanych umowach osiąga wartość 59,7%. W drugiej połowie programowania należy więc większy nacisk kłaść na projekty związane z infrastrukturą służącą poprawie zaopatrzenia w wodę. Wprognozie eksperckiej założono optymistyczny scenariusz, zgodnie z którym taka koncentracja będzie mieć miejsce.

PI 6d (Działanie V.4 Ochrona przyrody)

Tabela 38 Wskaźniki produktu (PI 6d) – postęp rzeczowy

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WP	Liczba wspartych form ochrony przyrody (PI 6d)	szt.	21	76	361,9%	0	0%
WP	Liczba ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji ekologicznej objętych wsparciem (PI 6d)	szt.	11	2	18,18%	1	9,09%
WP	Liczba opracowanych dokumentów planistycznych z zakresu ochrony przyrody (PI 6d)	szt.	2	0	0,0%	0	0,0%
WP	Powierzchnia siedlisk wspieranych w celu uzyskania lepszego statusu ochrony (CO23) (PI 6d)	ha	550	4016,05	730,2%	3696,00	672,0%

Źródło: SZOOP RPO Wł 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r.

Podstęp realizacji działania przebiega zadowalająco. Od uruchomienia Programu złożonych zostało 26 wniosków o dofinansowanie i zawartych zostało 21 umów o dofinansowanie. Poziom ten świadczy o wysokiej jakości składanych wniosków w trym obszarze. Na dzień 31.12.2018 umowy zawarte w ramach działania opiewają na kwotę 32 966 218 zł, z czego zrealizowano płatności na kwotę 9 279 196 zł. Poziom realizacji zobowiązań UE na lata 2014-2020 wynosi zatem 12,4%.

W zakresie wskaźnika Powierzchnia siedlisk wspieranych w celu uzyskania lepszego statusu ochrony (CO23) nie identyfikuje się problemu z osiągnięciem zakładanej wartości docelowej wskaźnika. Według wartości aktualnej na podstawie danych monitoringowych cel końcowy został osiągnięty na poziomie 672%. Spowodowane jest to większym niż przewidywano zainteresowaniem ze strony beneficjentów przedmiotowym zakresem. Odnośnie wskaźnika Liczba opracowanych dokumentów planistycznych z zakresu ochrony przyrody (PI 6d), jedyny podpisana w tym zakresie umowa została rozwiązana.

W prognozie eksperckiej, oprócz pozostałej jeszcze alokacji, uwzględniono prawdopodobieństwo realizacji wskaźnika przez wybrane w przyszłości projekty i ewentualne ryzyko niewykonania założeń umów o dofinansowanie lub zmiany kosztu jednostkowego wskaźnika wynikającej z innych przyczyn.

Tabela 39 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego – PI 6d

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WP	Liczba wspartych form ochrony przyrody (PI 6d)	27 480 791	222 836	199	949,2%	159	757,8%	159	757,8%
WP	Liczba ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji ekologicznej objętych wsparciem (PI 6d)	32 464 584	328 976	101	915,3%	5	47,5%	98	890,9%
WP	Liczba opracowanych dokumentów planistycznych z zakresu ochrony przyrody (PI 6d)	27 480 791	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	2	100,0%
WP	Powierzchnia siedlisk wspieranych w celu uzyskania lepszego statusu ochrony (CO23) (PI 6d)	27 480 791	3 071	12 965	2357,2%	8 409	1528,9%	12 965	2357,2%

Źródło: SZOOP RPO Wł 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r.

5.2.6 Oś priorytetowa VI Rewitalizacja i potencjał endogeniczny regionu

W ramach osi priorytetowej VI realizowane są trzy cele tematyczne:

- CT 6 Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami, Działanie VI.1. Dziedzictwo kulturowe i infrastruktura kultury
- CT 8 Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników, Działanie VI.2 Rozwój gospodarki turystycznej
- CT 9 Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją, Działanie VI.3 Rewitalizacja i rozwój potencjału społeczno-gospodarczego.

Interwencja zaplanowana w ramach OP VI jest zorientowana na niwelowanie skutków wykluczenia społecznego na terenach problemowych (w tym obszarach zdegradowanych) oraz wykorzystanie i rozwój potencjałów endogenicznych regionu łódzkiego opartych na walorach przyrodniczo-kulturowych, szczególnie w aspekcie tworzenia warunków sprzyjających rozwojowi gospodarki turystycznej, w tym powstawania nowych miejsc pracy.

W ramach interwencji nastąpić ma również podniesienie jakości i dostępności usług kulturalnych poprzez realizację przedsięwzięć z zakresu ochrony, zachowania zasobów dziedzictwa kulturowego oraz rozwoju instytucji kultury. Planowane w ramach OP VI przedsięwzięcia w zakresie usług kulturalnych i turystycznych, rozwoju potencjałów endogenicznych obszarów o specyficznych potrzebach oraz rewitalizacji obszarów zdegradowanych mają przyczynić się do ożywienia społeczno-gospodarczego regionu, jak i wpłynąć na podniesienie jakości i atrakcyjności życia mieszkańców województwa łódzkiego. Ograniczenie występowania negatywnych zjawisk społecznych ma wynikać z realizacji szerokiego spektrum inwestycji infrastrukturalnych prowadzących do aktywizacji społeczno-gospodarczej na terenach problemowych, włączenia społecznego oraz zwiększenia poziomu uczestnictwa w kulturze mieszkańców województwa.

Alokacja w ramach Osi VI wynosiła 279 125 837 euro (687 897 805 zł). W trakcie dotychczasowej realizacji RPO Wł 2014-2020 nie dokonywano zmian wielkości alokacji. Do 31.12.2018 r. w ramach OP złożono 176 wniosków o dofinansowanie i zawarto 115 umów. W podziale na poszczególne PI:

- w ramach PI 6c zawarto 25 umów (74% alokacji)
- w ramach PI 8b – 59 umów (93,5% alokacji)
- w ramach PI 9b – 31 umów (93% alokacji)

Całkowita wartość zakontraktowanych projektów wyniosła:

- w ramach PI 6c – 205 107 900,51 zł (wkład UE 129 971 617,01 zł)
- w ramach PI 8b – 518 744 140,62 zł (wkład UE 240 878 425,48 zł)
- w ramach PI 9b – 1 435 982 831,70 zł (wkład UE 714 981 415,48 zł)

Łącznie zakontraktowano projekty o wartości 2 159 834 872,83 zł, przy wkładzie środków UE 1 085 831 457,97 zł.

Do 31.12.2018 wydatkowano, w podziale na poszczególne PI: w ramach PI 6c – 16,3% alokacji; w ramach PI 8b – 14,2% alokacji, w ramach PI 9b – 3% alokacji.

Ocena postępu rzeczowego w ramach Osi VI

W OP VI *Rewitalizacja i potencjał endogeniczny regionu* osiągnięto cel pośredni ram wykonania mierzony wskaźnikiem finansowym *Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych*. Znacznie przekroczono zakładaną na 31.12.2018 roku wysokość wskaźnika KEW *Szacowana wartość powierzchni obszarów objętych rewitalizacją w podpisanych umowach (PI 9b)*. Cele pośrednie ram wykonania zostały więc osiągnięte. Odnotowano także postęp w osiąganiu celu końcowego ram wykonania mierzonego wskaźnikiem *Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (PI 9b)*, polegający na podpisaniu umów przewidujących rewitalizację 118 hektarów, co stanowi powierzchnię niemal trzykrotnie większą od celu pośredniego ustalonego dla kluczowego etapu wdrażania.

Tabela 40 Wskaźniki wybrane do ram wykonania – stopień osiągnięcia wartości pośrednich i docelowych – OP VI

Typ wskaźnika	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru	Cel pośredni na 2018 r.	% realizacji celu pośredniego	Wartość docelowa na koniec 2023 r.	% realizacji wartości docelowej
WF	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	euro	25 162 924	100,4% (25 270 058 zł)	328 383 338	7,7%
WP	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	Ha	0	nie dotyczy	55	0,0%
KEW	Szacowana wartość powierzchni obszarów objętych rewitalizacją w podpisanych umowach	Ha	41	287,9% (118,0)	nie dotyczy	nie dotyczy

Źródło: Informacja kwartalna z realizacji RPO Wł 2014-2020 za IV kw. 2018 r.

PI 6c (Działanie VI.1. Dziedzictwo kulturowe i infrastruktura kultury)

Działanie VI.1 realizowane jest poprzez dwa Poddziałania:

Poddziałanie VI.1.1 Dziedzictwo kulturowe i infrastruktura kultury - ZIT

Poddziałanie VI.1.2 Dziedzictwo kulturowe i infrastruktura kultury

Tabela 41 Wskaźniki produktu (PI 6c) – postęp rzeczowy

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WP	Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem (PI 6c)	szt.	20	25	125,0%	0	0%
WP	Liczba instytucji kultury objętych wsparciem (PI 6c)	szt.	6	18	300,0%	1	16,7%
WP	Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne (CO09) (CO23) (PI 6c)	odwiedziny/rok	48 000	446 098	929,4%	0	0,0%

Źródło: SZOOP RPO Wł 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r.

Celem szczegółowym działania jest zwiększona partycypacja w kulturze na terenie województwa. Interwencja jest odpowiedzią na zidentyfikowane na etapie programowania zjawisko zbyt niskiej partycypacji, czego przyczyną jest niedostateczny rozwój obiektów dziedzictwa kulturowego oraz niedostateczny potencjał instytucji kultury. Kultura jest zarazem jednym z elementów wizerunku regionu, który zaliczyć można do jego mocnych stron. Dzięki projektom wspartym w ramach działania nastąpi podniesienie atrakcyjności turystycznej i gospodarczej regionu poprzez wyeksponowanie cennych obiektów kulturowych i ich zbiorów oraz poszerzenie oferty usług kulturalnych województwa, budujących tożsamość regionalną.

W ramach działania dofinansowywane są projekty obejmujące prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków w celu umożliwienia im pełnienia funkcji kulturalnych wraz z zakupem niezbędnego wyposażenia.

W odniesieniu do infrastruktury instytucji kultury wsparcie dotyczy robót budowlanych (z wyłączeniem prac polegających na budowie nowego budynku w określonym miejscu oraz odbudowie) lub zakupu wyposażenia, mających wpływ na podniesienie jakości i dostępności oferty kulturalnej. Możliwa będzie także realizacja inwestycji niezbędnych do dostosowania istniejących obiektów do pełnienia nowych funkcji kulturalnych, w tym edukacyjnych.

Wskaźnik produktu w roku 2023 osiągnąć miał w założeniach poziom dwudziestu sztuk. W oparciu o dane z kontraktacji wskaźnik ten został zrealizowany w 125% (25 obiektów objętych wsparciem). Do chwili obecnej nie zakończyły się jeszcze projekty, w których wykazano wartość tego wskaźnika. Wskaźnik *Liczba instytucji kultury objętych wsparciem wg danych o kontraktacji* zrealizowany jest w 300%, a stan realizacji wskaźnika w oparciu o wnioski o płatność wynosi 16,7%. Postęp rzeczowy, mierzony wskaźnikami produktu uznac należy za zadowalający, zwłaszcza w sytuacji, gdy do wykorzystania pozostaje jeszcze 27% alokacji, a – wg informacji IZ RPO WŁ 2014-2020 – dodatkowe projekty pozostają na listach rezerwowych. Stosunkowo niższy poziom realizacji wskaźnika dotyczącego zabytków nieruchomości przypisać należy temu, że w większym stopniu jego realizacja zależy od czynnika rynkowego, jakim jest wzrost cen usług budowlanych i materiałów budowlanych, co utrudnia znalezienie wykonawców planowanych prac po założonych we wnioskach o dofinansowanie cenach. W przypadku wspieranych instytucji kultury tempo postępu rzeczowego można uznać za adekwatne do tempa postępu finansowego.

W przypadku wskaźnika *Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne*, jego wartość wynikająca z deklaracji beneficjentów wyrażonych w umowach o dofinansowanie osiąga 929,4% oczekiwanej. Należy jednak zauważyć, że ta zakładana wartość opiera się na szacunkach, które zależne są od licznych czynników koniunkturalnych:

konkurencyjności innych destynacji turystycznych czy koniunktury gospodarczej, wpływającej na ruch turystyczny. Można przyjąć, że na etapie programowania wartość docelowa tego wskaźnika została niedoszacowana, jednak osiągnięcie liczby odwiedzin zakładanej w projektach trudno uznać za gwarantowane. Wynika to również z tego, że metody prognozowania wielkości wskaźnika przez beneficjentów nie mogą zostać poddane ocenie.

Tabela 42 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego – PI 6c

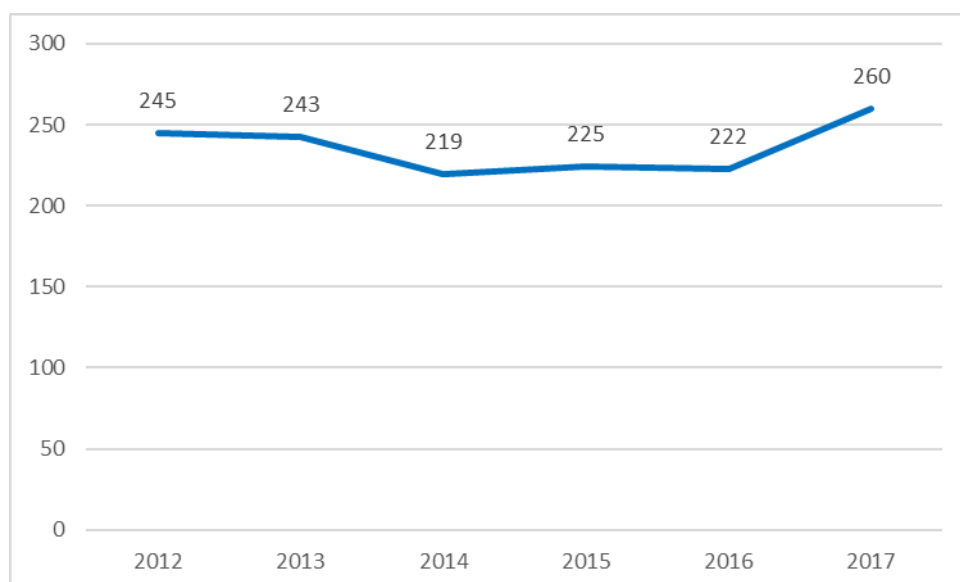
Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WP	Liczba zabytków nieruchomości objętych wsparciem (PI 6c)	60 114 558	2 313 777	51	254,9%	38	190,0%	36	180,0%
WP	Liczba instytucji kultury objętych wsparciem (PI 6c)	60 114 558	4 803 291	31	516,6%	27	450,0%	26	433,3%
WP	Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne (CO09) (CO23) (PI 6c)	60 114 558	252	684 720	1426,5%	678 901	1414,4%	509 000	1060,4%

Źródło: SZOOP RPO Wł 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r.

Czynniki ryzyka uwzględnione przy prognozie eksperckiej: zmienna sytuacja w zakresie natężenia ruchu turystycznego i uczestnictwa w kulturze, zmiana kosztów prac technicznych (np. usług budowlanych), nieprawidłowości w realizacji projektów skutkujące rozwiązaniem niektórych umów.

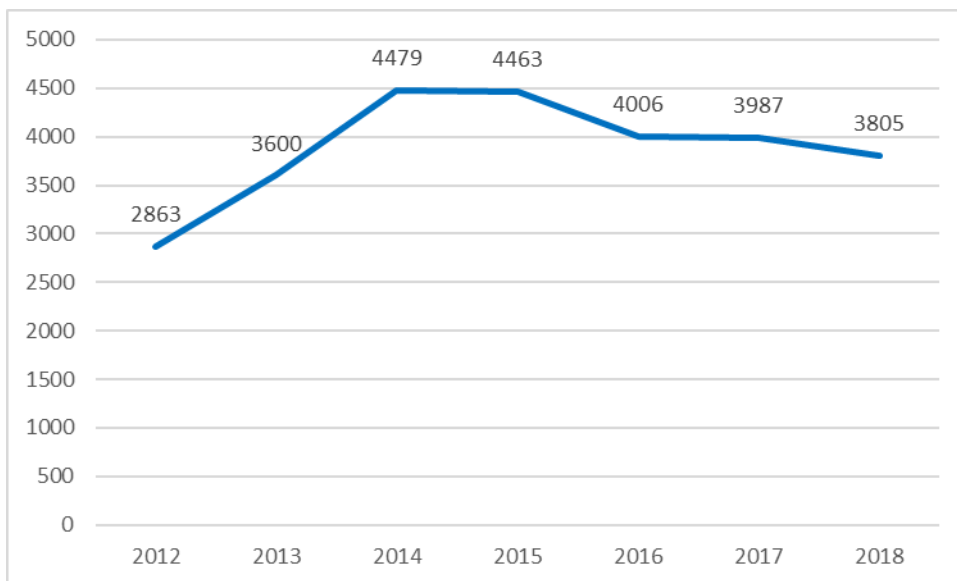
Zgodnie z przeprowadzonymi prognozami znacznie przekroczone zostaną wartości docelowe wszystkich trzech omawianych wskaźników. Jak już wspomniano, wartość wskaźnika rezultatu zależy jednak w dużej mierze od czynników koniunkturalnych. O tego rodzaju wahaniami koniunkturalnymi można wnioskować obserwując zmiany wartości wskaźników rezultatu przyporządkowanych do PI 6c. Od 2014 roku obserwowany jest trend powolnego spadku liczby osób zwiedzających muzea w przeliczeniu na 10 tysięcy mieszkańców. Z kolei liczba widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych przypadających na tysiąc ludności podlegała na przestrzeni lat 2012-2017 wahaniom sięgającym 17% wartości z roku poprzedniego. W świetle tych danych statystycznych osiągnięcie liczby odwiedzin zakładanej w podpisanych umowach o dofinansowanie należy przyjmować obecnie za obciążone znacznym ryzykiem. Dlatego przy eksperckiej prognozie wartości tego wskaźnika rezultatu przyjęto poziom niższy o 25% od tego, jaki wynikałby z dotychczasowych kosztów jednostkowych, częstości zastosowania wskaźnika i pozostałej alokacji. Natomiast w przypadku wskaźników dotyczących liczby wspartych zabytków i instytucji kultury zagrożenia wydają się wynikać jedynie ze wzrostu kosztów prac technicznych (np. usług budowlanych) i zwykłego, niewielkiego ryzyka rozwiązania niektórych umów. W prognozie przyjęto więc bardziej optymistyczne założenia.

Wykres 15. Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych na 1000 ludności

Źródło: baza danych STRATEG.

Wykres 16. Zwiedzający muzea i oddziały na 10 tys. mieszkańców

Źródło: baza danych STRATEG.

PI 8b (Działanie VI.2 Rozwój gospodarki turystycznej)

Poddziałanie VI.2.1 Rozwój gospodarki turystycznej

Poddziałanie VI.2.2 Rozwój gospodarki turystycznej – miasto Łódź

Tabela 43 Wskaźniki produktu (PI 8b) – postęp rzeczowy

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WP	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CO01) (Podziałanie VI.2.1)	przedsiębiorstwa	15	27	180,0%	1	6,7%
WP	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CO02) (Podziałanie VI.2.1)	przedsiębiorstwa	15	27	180,0%	1	6,7%
WP	Liczba wybudowanej infrastruktury turystycznej (Dz. VI.2)	sztuka	36	157	436,1%	4	11,1%
WP	Liczba przebudowanej infrastruktury turystycznej (Dz. VI.2)	sztuka	16	32	200,0%	0	0%
WP	Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach (CO08) (Dz. VI.2)	EPC	165	343,3	208,1%	2,83	1,7%

Źródło: SZOOP RPO WŁ 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r.

Celem PI 8b (działanie VI.2) jest wzrost wykorzystania zasobów przyrodniczych i kulturowych województwa łódzkiego a przez to rozwój gospodarki turystycznej³⁴ w regionie (w tym rozwój produktów regionalnych³⁵). Interwencja odpowiada na - zidentyfikowany na etapie przygotowania Programu - problem niewystarczającego wykorzystania potencjału endogenicznego regionu (związanego z jego dziedzictwem kulturowym i przyrodniczym); powiązany z nim problem niskiej jakości infrastruktury turystycznej, co z kolei utrudnia rozwój działalności gospodarczej i powstawanie nowych miejsc pracy w województwie. W ramach interwencji zaplanowano objęcie wsparciem do 2023 roku 15 przedsiębiorstw; przyznanie dotacji 15 przedsiębiorstwom; zwiększenie zatrudnienia we wspartych przedsiębiorstwach poprzez utworzenie w nich 165 nowych miejsc pracy/ pełnych etatów (EPC); wdrożenie 36 inwestycji polegających na wybudowaniu infrastruktury turystycznej oraz 16 inwestycji zakładających przebudowę infrastruktury turystycznej. Na wsparcie przewidziano 59 897 859 EUR, tj. 257 728 507,71 zł (alokacja UE ogółem na Działanie/ Poddziałania w PI). Począwszy od maja 2016 roku do grudnia 2018 roku w ramach działania VI.2 przeprowadzono cztery nabory wniosków o dofinansowanie: po dwa w poddziałaniu VI.2.1 i VI.2.2. Według danych zawartych w informacji kwartalnej za IV kwartał 2018 r. w ramach ww. działania od uruchomienia Programu zawarto 59 umów o dofinansowanie. Wartość dofinansowania UE wszystkich projektów w ww. PI/ działaniu wyniosła 240 878 425,48 zł; Oznacza to 93,5% zakontraktowania alokacji UE ogółem (z rezerwą wykonania) przeznaczonych na PI/ Działanie VI.2. Wydatki z zatwierdzonych wniosków o płatność stanowią 14,2% alokacji UE (kwalifikowalny wkład UE: 36 656 287,05 zł). Alokacja pozostała w PI wynosi 16 850 082,23 zł, w tym w Poddziałaniu VI.2.1 - 12 547 282,23 zł, Poddziałaniu VI.2.2 - 4 302 800,00 zł.

Postęp rzeczowy w działaniu VI.2 według deklaracji beneficjentów zawartych w umowach o dofinansowanie w przypadku wszystkich wskaźników jest zdecydowanie powyżej zakładanego ($\geq 180\%$) – beneficjenci szacują osiągnięcie wartości wyższych niż zakładane. Dla czterech spośród pięciu wskaźników szacowane do osiągnięcia przez beneficjentów wartości docelowe zostały przekroczone dwukrotnie lub niemalże dwukrotnie; dotyczy to następujących wskaźników: *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie, Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje, Wzrost zatrudnienia we wspieranych*

³⁴ Gospodarka turystyczna to całość różnorodnych funkcji gospodarczych i społecznych rozwijanych w celu zaspokajania potrzeb związanych z zapotrzebowaniem na szeroko pojęte produkty turystyczne, RPO Wł 2014-2020 WERSJA 3.0 Łódź, 2 marca 2018 r., Załącznik do Uchwały Nr 276/18 Zarządu Województwa Łódzkiego z dnia 2 marca 2018 r., s. 148

³⁵ Produkt regionalny – produkt rolny lub środek spożywczy, posiadający przyznaną przez Komisję Europejską: Chronioną Nazwę Pochodzenia (ChNP), Chronione Oznaczenie Geograficzne (ChOG), Gwarantowaną Tradycyjną Specjalność/ Świadectwo Szczególnego Charakteru (GTS), RPO Wł 2014-2020 WERSJA 3.0, op. cit.

przedsiębiorstwach, Liczba przebudowanej infrastruktury turystycznej. Ponad czterokrotnie została przekroczona deklarowana przez beneficjentów do osiągnięcia wartość wskaźnika *Liczba wybudowanej infrastruktury turystycznej.* W przypadku omawianego wskaźnika obserwujemy również najwyższy poziom realizacji celu na 2023 rok (58,3% wg. WoP pośrednich, 11,1% wg. WoP końcowego). Dla wskaźników: *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie* oraz *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje* poziom ten wynosi 6,7% wg. WoP końcowego; dla wskaźnika *Liczba przebudowanej infrastruktury turystycznej* 0% wg. WoP końcowego, 12,5% wg. WoP pośrednich; dla wskaźnika *Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach* 1,7% wg. WoP końcowego. Odnosząc te wyniki do postępu finansowego - zarówno poziomu zakontraktowania alokacji UE ogółem (z rezerwą wykonania) przeznaczonej na działanie, jak również wydatków z zatwierdzonych wniosków o płatność – należy mówić o adekwatności postępu rzeczowego do finansowego.

Wartości wskaźników wg. WoP, wyraźnie niższe niż szacowane w umowach, są związane ze specyfiką realizowanych projektów i osiągniętych w ich ramach produktów. Projekty w szczególności związane z budową, przebudową infrastruktury turystycznej, wymagające przeprowadzenia prac budowlanych w celu przystosowania istniejących obiektów do pełnienia funkcji turystycznych lub związane z inwestycjami przyczyniającymi się do tworzenia lub rozwoju produktów regionalnych, to przedsięwzięcia długoterminowe, w których produkt i rezultat to najczęściej efekt końcowy projektu. Czynniki takie jak: aktualność potrzeb, których dotyczy interwencja, skala potrzeb większa niż przewidywana, wysoka atrakcyjność wsparcia w formie dotacji wpłynęły na to, że wartości wskaźników deklarowanych do osiągnięcia przez beneficjentów (wg. UoD) są wyższe niż zakładano na etapie przygotowania Programu. Ponadto, istotnym czynnikiem powodującym, że wartości wskaźników deklarowane do osiągnięcia przez beneficjentów są wyższe jest również zróżnicowana kwota dotacji, o którą ubiegają się beneficjenci. I tak na przykład wartość docelową wskaźników *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie, Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje*, obliczono bowiem w oparciu o podział alokacji na kategorii interwencji. Na kategorii interwencji, które dotyczą przedsiębiorców założono alokację na poziomie ok. 28 897 000 EUR. Dostępną alokację podzielono przez maksymalną wartość całkowitych kosztów kwalifikowalnych możliwą w 1 projekcie w PI 8b (2 mln EUR) uzyskując wartość docelową wskaźnika. Kwota dofinansowania projektów w PI 8b jest bardzo zróżnicowana – w wyniku przeprowadzonych naborów dofinansowano projekty różnej wielkości. Dwukrotne przekroczenie (wg. UoD) zakładanej wartości wskaźnika *Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach* może być wynikiem nieprawidłowo oszacowanej wartości docelowej wskaźnika. Na etapie przygotowania Programu brak było danych z poprzedniego okresu programowania, które pomogłyby trafnie oszacować wartość wskaźnika (na podst. uwag w informacji kwartalnej za IV kw. 2018 r.).

Jak wynika z przeprowadzonych przez Wykonawcę analiz umów o dofinansowanie, liczba projektów, w ramach których są osiągnane poszczególne wskaźniki jest mniejsza niż łączna

liczba wszystkich UoD zawartych w PI/ Działaniu VI.2. Nie jest to sytuacja nietypowa, nie wszystkie wskaźniki określone dla PI muszą być osiągnięte w ramach każdej zawartej umowy o dofinansowanie. Wskaźniki mają zmierzyć, na ile cel projektu (w przypadku wskaźników rezultatu) lub przewidziane w nim działania (wskaźniki produktu) zostały zrealizowane, tj., kiedy można uznać, że zidentyfikowany we wniosku o dofinansowanie problem został rozwiązany lub złagodzony, a projekt zakończył się sukcesem. We wniosku o dofinansowanie ujmowane są wskaźniki odpowiednie dla projektu, tylko niektóre są obligatoryjne dla Działania/ Podziałania i tylko niektóre muszą być monitorowane we wszystkich projektach / umowach.

Wskaźniki *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie* oraz *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje* wg. stanu na koniec grudnia 2018 roku były osiągnięte w 32 projektach w ramach Działania³⁶; wartość dofinansowania UE projektów (UoD) realizujących ww. wskaźniki wyniosła: 122 926 959,44 zł. Wskaźnik *Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach* był osiągnięty w 42 projektach w Działaniu; wartość dofinansowania UE projektów (UoD) realizujących ww. wskaźnik wyniosła: 171 321 675,68 zł. Wskaźnik *Liczba wybudowanej infrastruktury turystycznej* był osiągnięty w 51 projektach realizowanych w ramach Działania; wartość dofinansowania UE projektów (UoD) realizujących ww. wskaźniki wyniosła: 204 184 822 zł. Wskaźnik *Liczba przebudowanej infrastruktury turystycznej* był osiągnięty w ramach 17 projektów w ramach Działania; wartość dofinansowania UE projektów (UoD) realizujących ww. wskaźnik wyniosła: 60 132 146 zł. Średni koszt jednostkowy poszczególnych wskaźników we wszystkich dotychczas realizowanych UoD kształtował się następująco: dla wskaźnika *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie* oraz *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje* osiągnął wartość: 4 552 850,35 zł³⁷; dla wskaźnika *Liczba wybudowanej infrastruktury turystycznej* – 1 300 540 zł; dla wskaźnika *Liczba przebudowanej infrastruktury turystycznej* – 1 879 130 zł; dla wskaźnika *Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach* - 499 000,02 zł.

Mając na uwadze alokację, która pozostała w Pi 8b oraz obliczony średni koszt jednostkowy poszczególnych wskaźników - przygotowano dwuwariantową ilościową prognozę³⁸

³⁶ Zgodnie z przyjętą Metodologią szacowania wartości docelowych dla wskaźników wybranych do realizacji w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 wskaźnik *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie* odpowiada *Liczbie przedsiębiorstw otrzymujących dotacje*.

³⁷ Wartość dofinansowania UE UoD realizujących wskaźnik / Wartość docelowa zakładana w projektach mających podpisaną UoD.

³⁸ Podstawą prognozowania w wariantcie 1 było założenie, że wszystkie pozostałe/ „wolne” środki w PI / Działaniu zostaną przeznaczone na dofinansowanie projektów realizujących danych wskaźnik, dla którego obliczony został średni koszt jednostkowy. Natomiast podstawą prognozowania w wariantcie 2 było założenie, że tylko część pozostałych/ „wolnych” środków w danym PI / Działaniu - zgodnie z dotychczasową proporcją - zostanie przeznaczona na dofinansowanie projektów realizujących dany wskaźnik, dla którego obliczony został średni koszt jednostkowy. W tabeli zaprezentowano wyniki obu wariantów prognozy. Wartości wskazane w kolumnach „Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1” oraz „Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2” to całkowite prognozowane

pozwalającą (dla alokacji pozostałej / dostępnej w PI 8b) ocenić maksymalną, możliwą do osiągnięcia wartość poszczególnych wskaźników oraz dodatkową prognozę ekspercką.

wartości wskaźnika do osiągnięcia (tj. wartość docelowa w UoD + prognozowana z kosztu jednostkowego w UoD).

Tabela 44 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego –PI 8b

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WP	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CO01) (Podziałanie VI.2.1)	12 547 282,23 ³⁹	4 552 850	30 ⁴⁰	198,4%	29 ⁴¹	190,1%	30	198,4%
WP	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CO02)	12 547 282,23	4 552 850	30	198,4%	29	190,1%	30	198,4%

³⁹ Alokacja pozostała w Podziałaniu VI.2.1 wynosi 12 547 282,23 zł; w Podziałaniu VI.2.2 – 4 302 800,00 zł. Łącznie alokacja pozostała w Działaniu VI.2 wynosi 16 850 082,23 zł. Różna kwota pozostałej alokacji dla poszczególnych wskaźników wynika z realizacji wskaźnika w ramach projektów dofinansowanych wyłącznie w ramach jednego Podziałania lub obu Podziałania / Działania VI.2.

⁴⁰ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy wyliczonym koszcie jednostkowym i pozostałej w Działaniu alokacji wynosi 3 jednostek wskaźnika. Wartość 30 to całkowita prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia (wartość docelowa w UoD i prognozowana z kosztu jednostkowego).

⁴¹ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy wyliczonym koszcie jednostkowym i pozostałej w Działaniu alokacji to 2 jednostki wskaźnika. Wartość 29 to całkowita prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia (wartość docelowa w UoD i prognozowana z kosztu jednostkowego).

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
	(Podziałanie VI.2.1)								
WP	Liczba wybudowanej infrastruktury turystycznej (Dz. VI.2)	16 850 082,23	1 300 540	170 ⁴²	472,1%	169 ⁴³	468,8%	157	436,1%
WP	Liczba przebudowanej	16 850 082,23	1 879 130	41 ⁴⁴	256,0%	34 ⁴⁵	215,0%	32	200%

⁴² Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy wyliczonym koszcie jednostkowym i pozostałej w Działaniu alokacji wynosi 13 jednostek wskaźnika. Wartość 170 to całkowita prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia (wartość docelowa w UoD i prognozowana z kosztu jednostkowego).

⁴³ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy wyliczonym koszcie jednostkowym i pozostałej w Działaniu alokacji wynosi 12 jednostki wskaźnika. Wartość 169 to całkowita prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia (wartość docelowa w UoD i prognozowana z kosztu jednostkowego).

⁴⁴ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy wyliczonym koszcie jednostkowym i pozostałej w Działaniu alokacji wynosi 9 jednostek wskaźnika. Wartość 41 to całkowita prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia (wartość docelowa w UoD i prognozowana z kosztu jednostkowego).

⁴⁵ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy wyliczonym koszcie jednostkowym i pozostałej w Działaniu alokacji wynosi 2 jednostek wskaźnika. Wartość 34 to całkowita prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia (wartość docelowa w UoD i prognozowana z kosztu jednostkowego).

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
	infrastruktury turystycznej (Dz. VI.2)								
WP	Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach (CO08) (Dz. VI.2)	16 850 082,23	499 000	377 ⁴⁶	228,5%	369 ⁴⁷	223,6%	343	207.9%

Źródło: obliczenia własne na podstawie bazy SL2014

⁴⁶ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy wyliczonym koszcie jednostkowym i pozostałej w Działaniu alokacji wynosi 34 jednostek wskaźnika. Wartość 377 to całkowita prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia (wartość docelowa w UoD i prognozowana z kosztu jednostkowego).

⁴⁷ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy wyliczonym koszcie jednostkowym i pozostałej w Działaniu alokacji wynosi 26 jednostek wskaźnika. Wartość 369 to całkowita prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia (wartość docelowa w UoD i prognozowana z kosztu jednostkowego).

Zgodnie z przeprowadzoną dwuwariantową prognozą (w obu wariantach), przy obecnym stanie kontraktacji środków przeznaczonych na PI/ Działanie, jak również ze względu na wartość poszczególnych wskaźników zadeklarowaną (w UoD) do osiągnięcia, przy wykorzystaniu pozostałej kwoty alokacji wyraźnie przekroczone zostałyby wartości wszystkich wskaźników. Do osiągnięcia celów końcowych wystarczająca jest realizacja zobowiązań wynikających z zawartych UoD – skuteczne wdrożenie zakontraktowanych projektów zapewniłoby osiągnięcie wartości docelowych wszystkich wskaźników w analizowanym PI/ Działaniu VI.2. Z tego powodu przedstawiona w tabeli prognoza ekspercka koncentruje się na wartościach wskaźników już wykazanych w zakontraktowanych projektach (w UoD). Na podstawie dotychczasowego przebiegu wdrażania projektów dofinansowanych w ramach Działania (braku umów rozwiązanych przez beneficjentów, adekwatnego do specyfiki projektów postępu w osiąganiu zakładanych wartości wskaźników, wyraźnie wyższych od docelowych wartości wskaźników zakładanych do osiągnięcia wg. UoD, braku zgłoszeń ze strony beneficjentów o specyficznych trudnościach związanych z realizacją projektów i w związku z tym brakiem konieczności podejmowania przez IZ działań zaradczych, kolejny planowany w 2019 roku nabór wniosków o dofinansowanie projektów) nie przewiduje się ryzyka nieosiągnięcia wartości wskaźników deklarowanych przez beneficjentów w umowach o dofinansowanie. Alokację pozostałą w PI wynoszącą około 16 850 082,23 zł można wykorzystać na dofinansowanie około 3 projektów w Poddziałaniu VI.2.1 w ramach, których osiągane będą wskaźniki: *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie oraz Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje*.

Dla PI 8b przyjęto dwa specyficzne dla Programu wskaźnik rezultatu: *Nowo utworzone miejsca pracy w turystyce (według sekcji I PKD)*, *Liczba pracujących w turystyce (według sekcji I PKD)*.

Wskaźnik *Nowo utworzone miejsca pracy w turystyce (według sekcji I PKD)*, obejmuje miejsca pracy powstałe w ciągu roku w działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (tj. działalności w ramach sekcji I Polskiej Klasyfikacji Działalności/ PKD 2007), w:

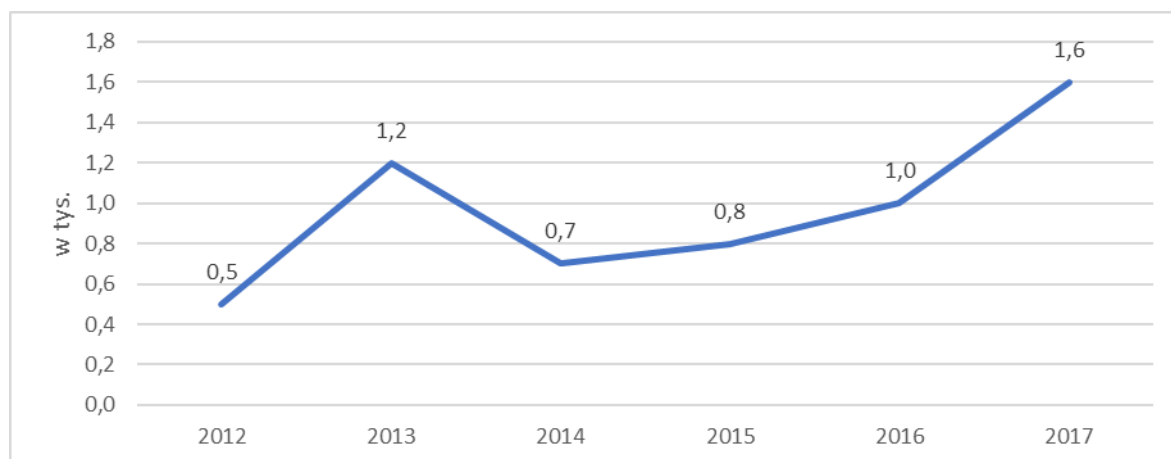
- jednostkach istniejących – w wyniku zmian organizacyjnych, np. rozszerzenia lub zmiany profilu działalności,
- jednostkach nowo powstałych – wszystkie miejsca pracy.

Dla wskaźnika jako bazową przyjęto wartość wynoszącą 530 / 0,5 tys. Wartość bazową określono na podstawie danych GUS. Jako cel na 2023 rok przyjęto wzrost wartości wskaźnika o 74,7% (926 / 0,9 tys. nowo utworzonych miejsc pracy). Szacując wartość docelową wskaźnika analizie poddano dane historyczne GUS z okresu 2009-2012 odnosząc je do liczby zatrudnionych w turystyce (Sekcja I) i uzyskując wynik średni dla lat 2009-2012. Wartość docelową oszacowano odnosząc średni udział do prognozowanej liczby zatrudnionych w turystyce (Sekcja I) w 2023 r., oszacowanej na podstawie trendu liniowego prognozy zamieszczonej w Raporcie z dnia 30 maja 2014 r. zleconym na potrzeby MIR *Ocena*

wpływu realizacji polityki spójności na kształtowanie się wybranych wskaźników makroekonomicznych na poziomie krajowym i regionalnym za pomocą modeli makroekonomicznych HERMIN, zrealizowanego przez Wrocławską Agencję Rozwoju Regionalnego.

Jak pokazuje wykres poniżej, w latach 2012 – 2017, za które dostępne są dane GUS, obserwujemy wyraźny wzrost analizowanej zmiennej w czasie - wskaźnik na koniec 2017 r. osiągnął wartość 1,6 tys., wyższą o 0,7 tys. od zakładanej do osiągnięcia w 2023 roku (wynoszącej 0,9 tys.). Znaczne przekroczenie jego wartości docelowej już w 2017 roku (o 0,7 tys.) jak również istotny wzrost wartości wskaźnika na przestrzeni analizowanego okresu (o ok. 220%: z 0,5 tys. w 2012 r. do 1,6 tys. w 2017 r.), pozwala sądzić, że do 2023 roku trend wzrostowy może być kontynuowany, co spowoduje znaczące przekroczenie wartości wskaźnika zakładanej do osiągnięcia w 2023 roku.

Wykres 17. Wskaźnik rezultatu PI 8b Liczba pracujących w turystyce (według sekcji I PKD) [tys.]

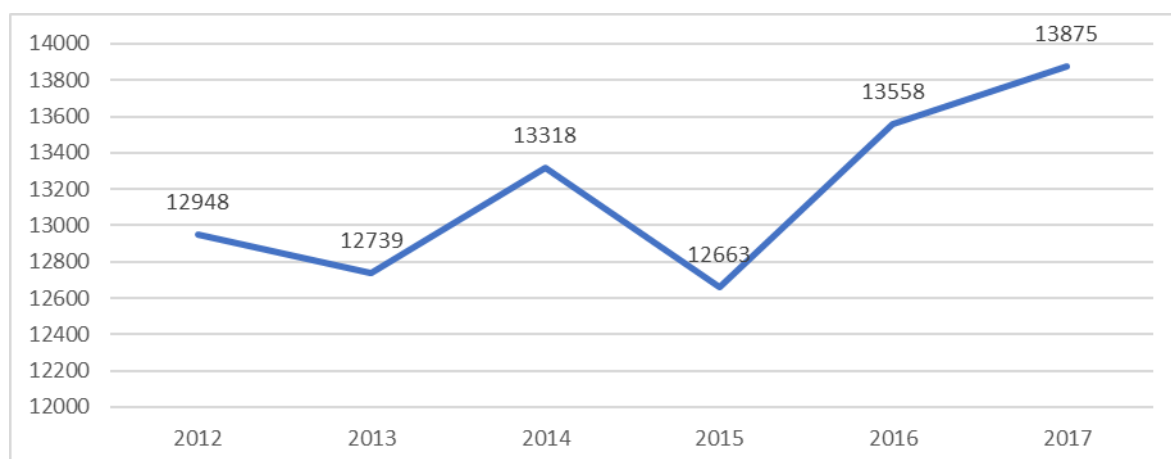
Źródło: dane GUS / Strateg.

Wskaźnik *Liczba pracujących w turystyce (według sekcji I PKD)* obejmuje pracujących (tj. wykonujących pracę przynoszącą zarobek lub dochód) w sekcji "I" PKD 2007 związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi. Do pracujących w sekcji I PKD 2007 zalicza się: 1) osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy; 2) pracodawców i pracujących na własny rachunek; 3) osoby wykonujące pracę nakładczą; 4) agentów (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin oraz osobami zatrudnionymi przez agentów); 5) członków spółdzielni produkcji rolniczej (rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni powstałych na ich bazie oraz spółdzielni kółek rolniczych); 6) duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie. Dane prezentowane są według stanu w dniu 31 XII, bez przeliczenia pracujących niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych, przy przyjęciu zasady jednorazowego ujmowania pracującego w głównym miejscu pracy.

Dla wskaźnika jako bazową przyjęto wartość wynoszącą 12 948 osób. Wartość bazową określono na podstawie danych GUS. Jako cel na 2023 rok przyjęto wzrost wartości wskaźnika o 1,1% (do 13 093 osób). Szacując wartość docelową odniesiono się do celu interwencji wdrażanej w ramach PI 8b przyjmując założenie, że bezwzględna liczba pracujących w turystyce będzie rosła, z utrzymaniem prognozowanej dynamiki (tj. dla kategorii „pracujący w wieku 15-64 wg Bael” - na podstawie trendu liniowego prognozy zamieszczonej w Raporcie z dnia 30 maja 2014 r. zleconym na potrzeby MIR *Ocena wpływu realizacji polityki spójności na kształtowanie się wybranych wskaźników makroekonomicznych na poziomie krajowym i regionalnym za pomocą modeli makroekonomicznych HERMIN*, zrealizowanego przez Wrocławską Agencję Rozwoju Regionalnego).

Jak pokazuje wykres poniżej, w latach 2012-2017, za które dostępne są dane GUS, w początkowym okresie wdrażania Programu wskaźnik fluktuował / kierunek trendu do roku 2015 był zróżnicowany (w roku 2013 w stosunku do roku 2012 obserwujemy spadek wartości wskaźnika o 1,6%, następnie w 2014 roku wzrost o 4,5% i ponowny spadek w 2015 roku poniżej wartości odnotowanej dla roku 2013). Natomiast w latach 2015-2017, zgodnie założeniami poczynionym na etapie przygotowania Programu, przede wszystkim za sprawą korzystnych procesów zachodzących w Polsce i na łódzkim rynku pracy (min. spadku poziomu bezrobocia i wzrostu wskaźnika zatrudnienia), obserwujemy wyraźny wzrost analizowanej zmiennej w czasie - wskaźnik na koniec 2017 r. osiągnął wartość wyższą o 6% (o 782 pracujących) od zakładanej do osiągnięcia w 2023 roku. Mimo zróżnicowanego w latach 2012-2015 kierunku zmian wartości wskaźnika, znaczne przekroczenie jego wartości docelowej w 2017 roku (o 6% w stosunku do wartości docelowej) jak również istotny wzrost wartości wskaźnika w latach (o 7,2% w roku 2017 w stosunku do roku 2012) pozwala sądzić, że do 2023 roku trend wzrostowy może być kontynuowany. Należy mieć przy tym na uwadze, cel interwencji jakim jest rozwój aktywności gospodarczej w obszarze turystyki a przez to utrzymanie i wzrost zatrudnienia w gospodarce turystycznej.

Wykres 18. Wskaźnik rezultatu PI 8b Liczba pracujących w turystyce (według sekcji I PKD)

Źródło: dane GUS / BDL

PI 9b (Działanie VI.3 Rewitalizacja i rozwój potencjału społeczno-gospodarczego)

PI 9b realizowany jest w ramach Działania VI.3 *Rewitalizacja i rozwój potencjału społeczno-gospodarczego*. Celem wsparcia jest przywrócenie lub nadanie funkcji społecznych i gospodarczych na terenach zdegradowanych. Interwencje PI 9b odpowiadają na wyzwanie narastających problemów społecznych na terenach zdegradowanych, takich jak ubóstwo, niska aktywność społeczna oraz ograniczony dostęp do usług publicznych. Oczekiwanym efektem wsparcia jest wzrost rozwoju społeczno-gospodarczego obszarów zdegradowanych, wprowadzenie ładu przestrzennego oraz podniesienie poziomu bezpieczeństwa rewitalizowanych terenów. Realizacja przedsięwzięć ze sfery gospodarczej ma służyć przede wszystkim aktywizacji obszarów zmarginalizowanych pod względem gospodarczym. W Działaniu VI.3. przewidziano następujące typy projektów: przebudowa, remont lub modernizacja budynków prowadząca do przywrócenia lub nadania obiektom nowych funkcji, wraz z możliwością zakupu sprzętu i wyposażenia niezbędnego do realizacji celu projektu, zagospodarowanie przestrzeni publicznej funkcjonalnie powiązanej z obiektami poddawanyymi rewitalizacji, przebudowa, prace konserwatorsko-restauratorskie, wielorodzinnych budynków mieszkalnych.

Działanie VI.3. RPO Wł 2014-2020 realizowane jest w trzech poddziałaniach: Poddziałanie VI.3.1 *Rewitalizacja i rozwój potencjału społeczno-gospodarczego – ZIT*, Poddziałanie VI.3.2 *Rewitalizacja i rozwój potencjału społeczno-gospodarczego*, Poddziałanie VI.3.3 *Rewitalizacja i rozwój potencjału społeczno-gospodarczego – miasto Łódź*.

Niski w stosunku do pozostałych PI poziom wydatkowania wynika z harmonogramów realizowanych projektów, związany jest z opóźnionym w stosunku do założeń podpisaniem umów o dofinansowanie, wymagających wpierw przygotowania przez potencjalnych beneficjentów programów rewitalizacji oraz wzrostem cen na materiały i usługi budowlane.

Wartość wskaźników dla PI 9b szacowana na podstawie podpisanych umów w realizowanych projektach wskazuje na znaczne przekroczenie ich wartości docelowych. Podpisanie umów o dofinansowanie w ostatnim kwartale 2017 roku oraz cykl inwestycyjny projektów wpłynęły na brak osiągnięcia wartości docelowej programowych wskaźników produktu, tj. wykazywania ich we wnioskach o płatność końcową do dnia 31.12.2018 roku. Na podstawie ostatniego aktualnego wniosku o płatność pośrednią jego wartość wskaźników przedstawia się następująco *Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją- 4,26 ha, Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach 5 szt., Wyremontowane budynki mieszkalne na obszarach miejskich (CO40)-10 jednostek mieszkalnych.*

Postęp kontraktacji Działania VI.3. należy uznać za w pełni satysfakcjonujący, nie rokujący zagrożenia nieosiągnięcia celów PI 9b.

Tabela 45 Wskaźniki produktu (PI 9b) – postęp rzeczowy

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. Pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WP	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (PI 9b)	szt.	55	118	214,6%	0	0,0%
WP	Wyremontowane budynki mieszkalne na obszarach miejskich (CO40) (PI 9b)	jednostki mieszkalne	8	1429	17 862,5%	0	0,0%
WP	Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach (PI 9b)	szt.	34	275	808,8%	0	0,0%

Źródło: SZOOP RPO Wł 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018.

W PI 9b (Działanie VI.3 Rewitalizacja i rozwój potencjału społeczno-gospodarczego) odnotowano wysoki stan zakontraktowania alokacji – 93,1%.

Na realizację czeka ponadto projekt pozakonkursowy ZIT ŁOM *Rewitalizacja miejscowości Parzęczew - etap II* ujęty na dzień 31.12.2018 roku w Wykazie zidentyfikowanych projektów pozakonkursowych, zakładający uzyskanie dofinansowania w wysokości 5 795 613 zł. W projekcie tym założono zrewitalizowanie 8,79 ha oraz wsparcie na tym obszarze 4 obiektów infrastruktury. Ponadto identyfikowane są kolejne projekty pozakonkursowe. W kolejnych latach wdrażania Programu nie przewiduje się naboru projektów w trybie konkursowym. Przewiduje się przeznaczenie ewentualnej nadwyżki środków, po kontraktacji projektów pozakonkursowych, na dofinansowanie projektów z listy rezerwowej przeprowadzonego naboru konkursowego.

Prognoza wysokości wskaźników w ramach pozostałej alokacji Działania VI.3 oparta jest o kwotę alokacji w wysokości 47 210 566 zł⁴⁸ oraz koszty jednostkowe wskaźników programowych wynikające z podpisanych umów. Biorąc pod uwagę, iż średni koszt zrewitalizowania 1 ha w projektach realizowanych zarówno w trybie pozakonkursowym jak i w trybie konkursowym wynosi 6 056 785 zł⁴⁹, średni koszt wsparcia 1 obiektu na zrewitalizowanych terenach stanowi 2 599 572 zł⁵⁰, zaś średni koszt wyremontowania 1 budynku mieszkalnego równa się 372 239 zł⁵¹. Prognoza osiągnięcia w ramach pozostałej alokacji wskaźników *Powierzchnia zrewitalizowanych obszarów, Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na zrewitalizowanych obszarach oraz Wyremontowane budynki mieszkalne na obszarach miejskich* wynosi odpowiednio 8 ha, 18 sztuk oraz 94 jednostki mieszkalne⁵².

⁴⁸ Kwotę tę obliczono po odjęciu od całej alokacji przeznaczonej na PI 9b w wysokości 767 987 594. zł wartości dofinansowania wszystkich podpisanych umów w wysokości 714 882 353 zł oraz założonej wartości dofinansowania projektu *Rewitalizacja miejscowości Parzęczew - etap II* ujętego na dzień 31.12.2018 roku w Wykazie zidentyfikowanych projektów pozakonkursowych.

⁴⁹ Wartość tę obliczono poprzez podzielenie wysokości dofinansowania realizowanych umów w wysokości 714 882 353 zł przez zakładaną w podpisanych umowach o dofinansowanie wartość docelową wskaźnika w wysokości 118,03 ha.

⁵⁰ Wartość tę obliczono poprzez podzielenie wysokości dofinansowania realizowanych umów w wysokości 714 882 353 zł przez wartość docelową przedmiotowego wskaźnika w podpisanych umowach w wysokości 275 sztuk.

⁵¹ Wartość tę otrzymano poprzez podzielenie wysokości dofinansowania realizowanych umów w wysokości 714 882 353 zł przez zakładaną w podpisanych umowach o dofinansowanie wartość docelową wskaźnika w wysokości 1429 jednostek mieszkalnych.

⁵² Przy założeniu dotychczasowej struktury udziałowej wskaźników – średnio 2,33 wspartego obiektu na zrewitalizowany 1 ha oraz 12,1 wyremontowanych jednostek mieszkalnych na 1ha w postępowaniach konkursowych i pozakonkursowych.

łącznie z wysokościami wskaźników założonymi do osiągnięcia w umowach o dofinansowanie podpisanych do dnia 31.12.2018 roku, wysokościami wskaźników zaplanowanych do osiągnięcia w projekcie pozakonkursowym *Rewitalizacja miejscowości Parzęczew - etap II*, oraz prognozowanymi wysokościami wskaźników możliwych do pozyskania w ramach pozostałej alokacji zakładane w RPO Wł 2014-2020 wartości docelowe wskaźników programowych zostaną wielokrotnie przekroczone.

Przy prognozach należy jednak zastosować ostrożnościowy wariant uwzględniający ryzyko nieosiągnięcia celów zakładanych w realizowanych projektach. Zakłada się, że ok. 10% zawartych umów zostanie rozwiązanych (ok 4 umów z uwzględnieniem całej alokacji przeznaczonej na PI 9b), w tym 2 umowy osiągające wskaźnik *Wyremontowane budynki mieszkalne na obszarach miejskich*. Na podstawie założeń realizowanych projektów można przyjąć, iż średnio na 1 projekt przypadają 4 ha rewitalizowanej powierzchni, 9 obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach oraz 110 jednostek mieszkalnych wyremontowanych budynków mieszkalnych. Oznacza to, iż w wariancie ostrożnościowym prognozowana wysokość wskaźnika *Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją* wyniesie 119 ha (wartość wynikająca z podpisanych umów pomniejszona o 16 ha czyli o 4 ha w każdym z 4 projektów możliwych do rozwiązania), *Wyremontowane budynki mieszkalne na obszarach miejskich* – 1257 jednostek mieszkalnych, zaś wskaźnika *Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach* – 261 sztuk⁵³. Przyjęcie wariantu ostrożnościowego również zakłada przekroczenie zakładanych wartości docelowych wskaźników programowych PI 9b.

⁵³ Wartości te obliczono poprzez odjęcie od prognozowanej na podstawie kosztu jednostkowego wysokości poszczególnych wskaźników średniej wysokości wskaźnika przypadającej na jeden projekt x 4 (wskaźnik *Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją* i *Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach*) lub x2 (wskaźnika *Wyremontowane budynki mieszkalne na obszarach miejskich*). Oznacza to, iż w wariancie ostrożnościowym od 135 ha powierzchni objętej rewitalizacją odjęto 16 ha (4 rozwiązane projekty x 4 ha powierzchni rewitalizowanej założonej w tych projektach, uzyskując ekspercką wartość docelową wskaźnika *Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją* w wysokości 119 ha. W przypadku wskaźnika *Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach* od prognozowanej wartości 297 sztuk odjęto 16 sztuk (4 rozwiązane umowy po 4 obiekty założone w tych projektach do wsparcia) uzyskując ekspercką wartość docelową w wysokości 281 sztuk. Ekspercka prognoza wskaźnika *Wyremontowane budynki mieszkalne na obszarach miejskich* zakłada rozwiązanie 2 umów monitorujących przedmiotowy wskaźnik, zakładających wyremontowanie po 110 jednostek mieszkalnych. Oznacza to że wartość docelowa powstanie po odjęciu od prognozowanych na podstawie podpisanych umów 1477 jednostek mieszkalnych 220 jednostek mieszkalnych – wyniesie ona więc 1257 jednostek mieszkalnych.

Tabela 46 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji – PI 9b

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WP	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (PI 9b)	53 105 242	6 056 785	127	230,5%	127	230,5%	119	216,4%
WP	Wyremontowane budynki mieszkalne na obszarach miejskich (CO40) (PI 9b)	53 105 242	372 239	1572	19 645,8%	1 535	19 189,4%	1257	15 712,5%
WP	Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach (PI 9b)	53 105 242	2 599 572	295	868,9%	295	868,9%	261	767,6%

Źródło: obliczenia własne.

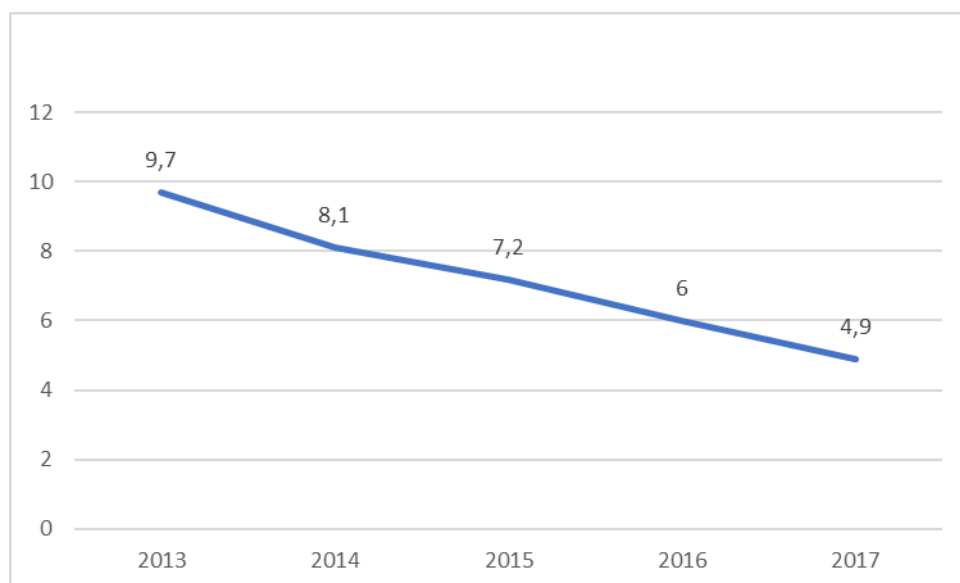
Przedstawione powyżej prognozy wskazują na brak ryzyka nieosiągnięcia celów końcowych Programu w PI 9b. Identyfikacja projektów pozakonkursowych oraz lista rezerwowa projektów naboru konkursowego nie pozwalają na stwierdzenie występowania nadwyżki alokacji w Działaniu VI.3. RPO WŁ 2014-2020.

Brak złożonych wniosków o płatność końcową w projektach Działania VI.3 uniemożliwia weryfikację przeprowadzonej prognozy w oparciu o skuteczność realizacyjną projektów wybranych do dofinansowania.

W Programie przyjęto także dwa wskaźniki rezultatu *Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym* oraz *Osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców*.

W przypadku wskaźnika rezultatu *Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym* założono, iż w latach 2013-2023 spadnie on z 9,7% do 7,6%. Zakładana w Programie wartość docelowa specyficznego wskaźnika rezultatu została przekroczona już w roku 2015.

Wykres 19 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%) w województwie łódzkim w latach 2013-2017

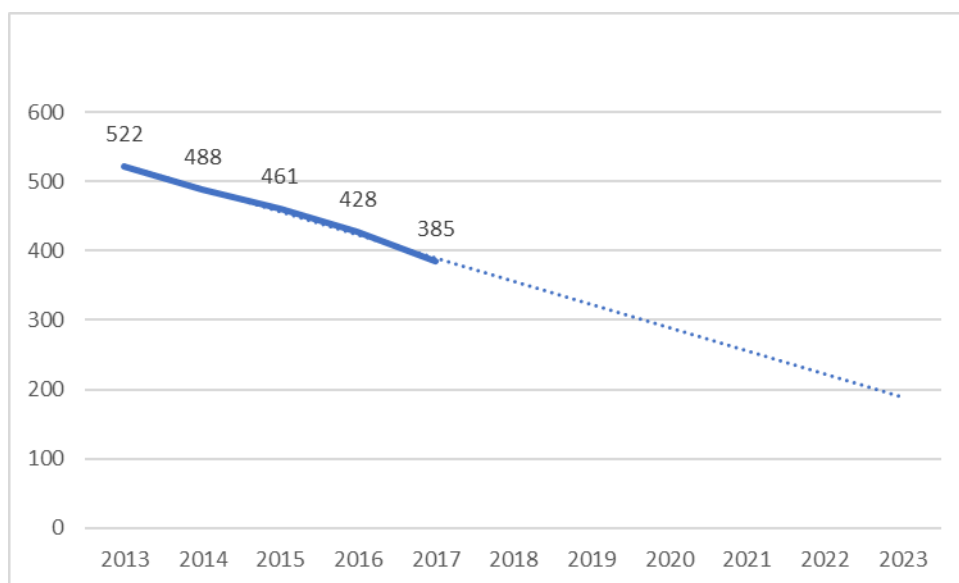
Źródło: baza danych STRATEG.

Należy podkreślić, że prognozowanie wartości docelowej wskaźnika *Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym* powinno zostać oparte nie tyle na linii trendu (która szacuje brak bezrobotnych w roku 2023), ile na analizie wpływu czynników warunkujących spadek wartości przedmiotowego wskaźnika. W latach 2013-2017 można odnotować ożywienie gospodarcze w skali całego kraju, skutkujące spadkiem bezrobocia we wszystkich regionach Polski. W kolejnych latach wdrażania Programu

prognozowane jest jednak zahamowanie wzrostu PKB. Mimo iż w 2018 roku wzrost PKB osiągnął poziom rekordowy w wysokości 5,1 proc, na rok 2019 prognozowane jest obniżenie jego tempa do 3,5 proc, zaś w roku 2020 do 3,2 proc⁵⁴. Oznacza to, iż spadek bezrobocia w województwie łódzkim będzie niższy niż w dotychczasowym okresie wdrażania RPO WŁ 2014-2020, możliwy będzie nawet w roku 2021 jego wzrost w stosunku do poziomu 2017 roku o 0,5 p.p. Zakładana w Programie wartość docelowa wskaźnika rezultatu pozostaje jednak niezagrażona.

Kolejny wskaźnik rezultatu PI 9b *Osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców* został założony do osiągnięcia w roku 2023 w wysokości 417,8 osób. Wartość docelowa wskaźnika została osiągnięta już w 2017 roku. W kolejnych latach prognozowany jest dalszy spadek wysokości wskaźnika wynikający zarówno z ożywienia rynku pracy jak i oddziaływania tzw. pakietu dla rodzin, czyli kolejnych narzędzi polityki rodzinnej planowanych do wdrożenia począwszy od 2019 roku.

Wykres 20 Osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców w województwie łódzkim w latach 2013-2017

Źródło: baza danych STRATEG.

Analiza regresji liniowej wskazuje na prognozowane osiągnięcie w roku 2023 wartości wskaźnika *Osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców* w wysokości wynoszącej około 200 osób. Biorąc pod uwagę wspomniane wyżej prognozowane przez KE obniżenie tempa wzrostu PKB Polski w kolejnych latach wdrażania Programu liczba

⁵⁴ <https://www.pb.pl/ke-obniza-prognozy-pkb-dla-polski-na-lata-2019-2020-952623>

ta może być w roku 2023 wyższa niż wynika z regresji liniowej. Niemniej wartość docelowa przedmiotowego wskaźnika założona w RPO WŁ 2014-2020 pozostaje niezagrożona.

5.2.7 Oś priorytetowa VII Infrastruktura dla usług społecznych

W OP VII Infrastruktura dla usług społecznych nieznacznie przekroczone cel pośredni ram wykonania mierzony wskaźnikiem finansowym *Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych*. Znacznie przekroczone cele pośrednie RW mierzone wskaźnikami KEW: *Szacowana liczba uruchomionych systemów teleinformatycznych w instytucjach publicznych w podpisanych umowach* oraz *Szacowana liczba wspartych podmiotów leczniczych*.

Do dnia 31.12.2018 roku cel końcowy ram wykonania mierzony wskaźnikiem *Liczba uruchomionych systemów teleinformatycznych w instytucjach publicznych* został osiągnięty. Jego wartość docelowa została przekoczona o 116,7%. Warto dodać, że z końcem 2018 roku osiągnięta (na podstawie zatwierdzonych wniosków o płatność końcową) wartość tego wskaźnika produktu wynosiła 13 sztuk, co oznacza, że poziom realizacji wartości docelowej był już ponad dwukrotnie przekoczony. Z kolei informacje pochodzące z zawartych do końca 2018 roku UoD wskazują, że wartość tego wskaźnika może w 2023 roku wynieść nawet 81 sztuk.

Odnotowano także postęp w osiąganiu celu końcowego mierzonego wskaźnikiem produktu *Liczba wspartych podmiotów leczniczych*.

Tabela 47 Wskaźniki wybrane do ram wykonania – stopień osiągnięcia wartości pośrednich i docelowych – OP VII

Typ wskaźnika	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru	Cel pośredni na 2018 r.	% realizacji celu pośredniego	Wartość docelowa na koniec 2023 r.	% realizacji wartości docelowej
WF	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	euro	11 583 966,00	111,2% (12 884 757,70)	150 278 366	8,6%
WP	Liczba uruchomionych systemów teleinformatycznych w instytucjach publicznych	szt.	0	nie dotyczy (13)	6	216,7%
KEW	Szacowana liczba uruchomionych systemów teleinformatycznych w instytucjach publicznych w podpisanych umowach	szt.	4	2025,0% (81)	nie dotyczy	nie dotyczy
WP	Liczba wspartych podmiotów leczniczych	szt.	1	100% (1)	9	22,22%
KEW	Szacowana liczba wspartych podmiotów leczniczych w podpisanych umowach	szt.	7	385,7% (27)	nie dotyczy	nie dotyczy

Źródło: Informacja kwartalna z realizacji RPO WŁ 2014-2020 za IV kw. 2018 r.

PI 2c (Działanie VII.1 Technologie informacyjno-komunikacyjne)

W ramach tego Działania wyodrębniono trzy Poddziałania: Poddziałanie VII.1.1 Technologie informacyjno-komunikacyjne – ZIT; Poddziałanie VII.1.2 Technologie informacyjno-komunikacyjne; Poddziałanie VII.1.3 Technologie informacyjno-komunikacyjne – miasto Łódź. Na Działanie przeznaczono w sumie 176 762 367 zł, w tym na Poddziałanie VII.1.1 9 164 224 zł, VII.1.2 – 161 143 943 zł, VII.1.3 – 6 454 200 zł. Kwoty te (uwzględniające środki rezerwy wykonania) nie ulegały dotychczas zmianom (tj. do dnia 28.02.2019 r.).

Interwencja koncentruje się na wsparciu: rozwoju usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną (w szczególności usług o wysokim poziomie dojrzałości), w zakresie e-administracji (w tym systemów informacji przestrzennej), e-bezpieczeństwa, e-zdrowia (czego efektem będzie zwiększenie dostępności usług elektronicznych oraz poprawa stopnia ich wykorzystania przez mieszkańców województwa łódzkiego); digitalizacji informacji sektora publicznego, będących w posiadaniu instytucji szczebla regionalnego i lokalnego, wraz z zapewnieniem powszechnego, otwartego dostępu do tych zasobów (dzięki czemu nastąpić powinien wzrost wykorzystania oraz jakości udostępnianych w postaci cyfrowej informacji sektora publicznego) oraz wsparciu zasobów sprzętowych jednostki objętej wsparciem (wsparcie w tzw. „infrastrukturę informatyczną” będzie możliwe jedynie wtedy, o ile warunkować to będzie realizację celów projektu, a przeprowadzona analiza wykaże niedostępność zasobów w ramach administracji publicznej).

W Programie przyjęto dwa wskaźniki produktu mierzące efekty interwencji w ramach PI 2c: *Liczba uruchomionych systemów teleinformatycznych w instytucjach publicznych, Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 3 - dwustronna interakcja.*

Jak pokazały przeprowadzone analizy, za trafne uznać można sam zakres interwencji (wpisujący się w pełni w założenia PI 2c oraz potrzeby regionu), przewidzianą alokację (o czym świadczy wysoki poziom kontraktacji środków uzyskany po 4 latach wdrażania) oraz wybrane wskaźniki programowe – odpowiadające typom projektów, które są wdrażane w ramach Działania⁵⁵. Mniej trafne okazały się szacowane wartości docelowe tych wskaźników, co – jak omówiono w dalszej części rozdziału – wynika w dużej mierze z przyczyn obiektywnych, w tym z ograniczeń informacyjnych istniejących w momencie ich szacowania (na które IZ RPO WŁ 2014-2020 nie miała wpływu).

Wartości docelowe obu wskaźników produktu przyjęte na rok 2023 zostały już osiągnięte a nawet przekroczone – nie tylko w oparciu o szacowane wartości pochodzące z zawartych UoD, ale także w oparciu o zatwierdzone dotychczas wnioski o płatność końcową.

⁵⁵ Warto podkreślić, że sami beneficjenci Działania VII.1 w badaniu CAWI wskazali, że wskaźniki trafnie mierzą efekty projektów – odpowiedziało tak 18 z 24 badanych.

Tabela 48 Wskaźniki produktu (PI 2c) – postęp rzeczowy

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WP	Liczba uruchomionych systemów teleinformatycznych w instytucjach publicznych (PI 2c)	szt.	6	81	1350,0%	13	216,7%
WP	Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 3 – dwustronna interakcja (PI 2c)	szt.	61	273	447,5%	68	111,5%

Źródło: SZOOP RPO Wł 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r.

Do 31.12.2018 roku zakontraktowano 91,6%, a certyfikowano 6,4% dostępnej w ramach Działania alokacji (wliczając w to środki rezerwy wykonania). Oceniając postęp rzeczowy w odniesieniu do postępu finansowego widać zatem, że ten pierwszy znacząco przewyższa ten drugi. Oznacza to, że za określoną pulę środków udało się zawrzeć umowy oraz uzyskać efekty znacząco przewyższające założenia ustalone na etapie programowania.

Poziom kontraktacji oznacza, że w ramach Działania pozostaje nadal około 14 808 028 zł dostępnej alokacji (wraz ze środkami rezerwy wykonania). Uwzględniając koszty jednostkowe wskaźników (wyliczone na podstawie dotychczas zawartych UoD) oszacowano prognozowane wartości wskaźników, jakie mogłyby być osiągnięte na koniec 2023 roku. Prognozy przeprowadzono w dwóch wariantach: 1/ przy założeniu, że cała dostępna wciąż alokacja zostaje przeznaczona tylko na projekty realizujące jeden z dwóch wskaźników, 2/ dostępna alokacja przeznaczona jest na projekty realizujące oba wskaźniki w proporcjach zgodnych z dotychczasową proporcją. W wariantcie nr 1, prognozowany poziom realizacji wskaźnika *Liczba uruchomionych systemów teleinformatycznych w instytucjach publicznych* mógłby wynieść około 1479,7%, a wskaźnika *Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 3 - dwustronna interakcja* – 511,1%. W wariantcie nr 2, prognozowany poziom realizacji pierwszego z wskaźników wyniósłby również około 1473,4%, a drugiego – 488,5%.

Przeprowadzone prognozowanie zostało skorygowane o inne dostępne dane oraz założenia. Przede wszystkim zwrócić należy uwagę na dotychczasowy poziom zainteresowania aplikowaniem o wsparcie w ramach Działania. W opinii przedstawicieli IZ RPO Wł 2014-2020, znacznie niższy niż zakładano, okazał się potencjał JST do realizacji projektów z zakresu e-administracji, na które zaś przeznaczono w ramach naborów najwięcej środków. Potwierdzają to także analizowane dane. Przykładowo w ramach naboru RPLD.07.01.02-IZ.00-10-001/16 złożono wnioski poprawnie formalnie na łączną kwotę alokacji ponad 35,6 mln zł, a na nabór przeznaczono aż 103,7 mln zł. W kolejnym naborze (RPLD.07.01.02-IZ.00-10-001/17) złożone wnioski (poprawnie formalnie) opiewały na kwotę blisko 74 mln zł, podczas gdy przeznaczona alokacja wynosiła nieco ponad 83 mln zł. O relatywnie niskim poziomie zainteresowania tego typu wsparciem świadczy także, w opinii przedstawicieli IZ RPO Wł 2014-2020, mała liczba projektów zidentyfikowanych w trybie pozakonkursowym (w ramach ZIT). Z drugiej jednak strony, większy poziom zainteresowania przejawiały jak dotąd podmioty lecznicze w regionie, o czym świadczy fakt, że w przeprowadzonym w 2017 roku naborze (alokacja 49,8 mln zł) złożono wnioski (poprawnie formalnie) na kwotę dofinansowania UE równą blisko 59 mln zł. W zakończonym w kwietniu 2019 roku naborze w ramach Poddziałania VII.1.2 (projekty z zakresu e-zdrowia) również złożono WoD znacznie przekraczające kwotę alokacji, jaka została przeznaczona na ten nabór. Na konkurs przeznaczono kwotę blisko 3 145 179 zł, a z informacji przekazanych przez IZ RPO Wł 2014-

2020 wynika, że w sumie złożono 15 WoD na łączną kwotę dofinansowania 24,7 mln zł. Zgodnie z zapisami w harmonogramie naborów na 2019 rok, można zakładać, że wyłonione projekty będą realizować oba wskaźniki produktu wskazane w Programie. Jednakże brak aktualnie informacji nt. tego ile z nich przejdzie pomyślnie ocenę formalną i merytoryczną oraz jaka będzie kwota wnioskowanego wsparcia z tych projektów wybranych ostatecznie do dofinansowania.

Przyjmując teoretycznie, że do dofinansowania wybrane zostaną projekty na łączną kwotę alokacji odpowiadającej kwocie przeznaczonyj na ten konkurs, to kwota wciąż dostępnej alokacji wynosiłaby około 11 662 849 zł. W chwili obecnej brak jest informacji co do planów przeznaczenia tych środków na kolejne projekty w ramach Działania VII.1. Jak jednak wspomniano, zainteresowanie w ramach zakończonyj, w kwietniu 2019 r., konkursu było dość duże i być może IZ RPO Wł 2014-2020 zdecyduje się na zwiększenie kwoty przeznaczonyj na ten właśnie konkurs, w wyniku czego zawarte zostałyby umowy na kwotę wyższą niż zakładane 3 145 179 zł.

Szacując prognozowane wartości wskaźników, jakie teoretycznie mogłyby zostać osiągnięte w ramach Działania VII.1, można zatem przyjąć dwie sytuacje. W pierwszej z nich, IZ RPO Wł 2014-2020 decyduje się realokować pozostałą alokację (w wysokości około 11,7 mln zł) na inne Działania RPO Wł 2014-2020, w których stwierdzono istotny deficyt alokacji względem istniejących potrzeb. W wyniku takiej decyzji, szacowane wartości wskaźników osiągnięte na koniec 2023 roku mogłyby wynosić: w przypadku wskaźnika *Liczba uruchomionych systemów teleinformatycznych w instytucjach publicznych* 83 szt., a w przypadku wskaźnika *Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 3 - dwustronna interakcja* – 278 szt.⁵⁶ W drugiej możliwej sytuacji, IZ RPO Wł 2014-2020 decyduje się przeznaczyć pozostałe środki (około 11,7 mln zł) na kolejne projekty w Działaniu VII.1 (np. na kolejne projekty z zakresu e-zdrowia, będące aktualnie w ocenie). W wyniku tego szacowane wartości wskaźników osiągnięte na koniec 2023 roku mogłyby wynosić: w przypadku wskaźnika *Liczba uruchomionych systemów teleinformatycznych w instytucjach publicznych* 88 szt., a w przypadku wskaźnika *Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 3 - dwustronna interakcja* – 298 szt.⁵⁷.

⁵⁶ Prognozę oparto na założeniu, że projekty z zakresu e-zdrowia wybrane do dofinansowania (dla których kwota wsparcia UE nie przekroczy kwoty 3 145 179 zł) będą przyczyniać się do osiągnięcia obu wskaźników zgodnie z dotychczasowymi proporcjami (tzw. Wariant 2 prognoz) oraz z uwzględnieniem kosztów jednostkowych wskaźników obliczonych na podstawie UoD (koszty te wskazano w kolejnej tabeli). Wyliczone wartości wskaźników są zatem wynikiem działania: Wartość docelowa wskaźnika założona w UoD + (3 145 179 / koszt jednostkowy wskaźnika).

⁵⁷ Prognozę oparto na założeniu, że projekty z zakresu e-zdrowia wybrane do dofinansowania (dla których kwota wsparcia UE wyniosłaby około 11,7 mln zł) będą przyczyniać się do osiągnięcia obu wskaźników zgodnie z dotychczasowymi proporcjami (tzw. Wariant 2 prognoz) oraz z uwzględnieniem kosztów jednostkowych

Na podstawie zebranych dotychczas informacji można jednak przyjąć, że bardziej prawdopodobna byłaby sytuacja pierwsza⁵⁸ (tym bardziej, że w chwili obecnej nie wiadomo, ile ze złożonych WoD przejdzie pozytywnie ocenę formalną oraz merytoryczną oraz jaka będzie kwota wnioskowanego wsparcia z tych projektów wybranych ostatecznie do dofinansowania). Jednakże do wskazania wartości wskaźników, które ostatecznie mogą zostać osiągnięte na koniec 2023 roku przyjęto, że mogą wystąpić jeszcze inne okoliczności, które będą miały wpływ na osiągnięte wartości. Po pierwsze, do kwietnia 2019 roku rozwiązano tylko jedną z zawartych UoD, co stanowi zaledwie 2% wszystkich umów zawartych w PI 2c (54). Po drugie, analiza WoP końcowych (wedle stanu z kwietnia 2019 roku) wskazała, że w przypadku obu analizowanych wskaźników założone - w zakończonych projektach - wartości docelowe zostały osiągnięte w 100,0%. Po trzecie jednak, w badaniu ilościowym, 12,5% beneficjentów przyznało, że poziom realizacji wartości docelowych wskaźnika *Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 3 - dwustronna interakcja* może być na poziomie 75,0%-99,0%. Kolejne 12,5% badanych nie potrafiło wskazać, na jakim poziomie zrealizują - założone w UoD - wartości docelowe wskaźnika. W przypadku zaś wskaźnika *Liczba uruchomionych systemów teleinformatycznych w instytucjach publicznych* 18,2% badanych nie potrafiło wskazać takiej informacji, co może (ale nie musi) oznaczać, że również w przypadku tych badanych zachodzi ryzyko niezrealizowania założonych celów. Wskazane okoliczności pozwalają zakładać, że ryzyko w postaci zmniejszenia oszacowanych na koniec 2023 roku wartości wskaźników jest relatywnie nieduże i nie powinno przekroczyć 15,0%-20,0%.

W związku z tym na potrzeby prowadzonej eksperckiej prognozy przyjęto, że ostatecznie szacowane wartości wskaźników - jakie prawdopodobnie będą osiągnięte w 2023 roku – mogą być na poziomie 20,0% niższym od poziomu oszacowanego na podstawie dotychczas zawartych UoD oraz tych UoD, które zostaną jeszcze zawarte (na kwotę dofinansowania UE nie wyższą niż 3 145 179 zł) w ramach zakończonego, w kwietniu tego roku, konkursu w Poddziałaniu VII.1.2. W przypadku wskaźnika *Liczba uruchomionych systemów teleinformatycznych w instytucjach publicznych* przyjęty sposób liczenia wyglądał następująco: 83 – (83 *20%), co w efekcie dało wartość 66 sztuk. W przypadku wskaźnika *Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 3 - dwustronna interakcja* przyjęty sposób liczenia wyglądał zaś tak: 278 – (278 *20%), co w efekcie dało

wskaźników obliczonych na podstawie UoD. Wyliczone wartości wskaźników są zatem wynikiem działania: Wartość docelowa wskaźnika założona w UoD + (14 808 028 / koszt jednostkowy wskaźnika).

⁵⁸ Szacowane wartości wskaźników osiągnięte na koniec 2023 roku mogłyby, w tej sytuacji, wynosić: w przypadku wskaźnika *Liczba uruchomionych systemów teleinformatycznych w instytucjach publicznych* 83 szt., a w przypadku wskaźnika *Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 3 - dwustronna interakcja* – 278 szt. Wartości te zostały wykorzystane do przeprowadzenia dalszej oceny eksperckiej.

wartość 222 sztuki. Wynik przeprowadzonej analizy eksperckiej przedstawiają dwie ostatnie kolumny poniższej tabeli. Gdyby jednak zawarto umowy na kwotę wyższą niż 3 145 179 zł, szacowane wartości wskaźników również uległyby zwiększeniu (uwzględniając wskazane w tabeli koszty jednostkowe).

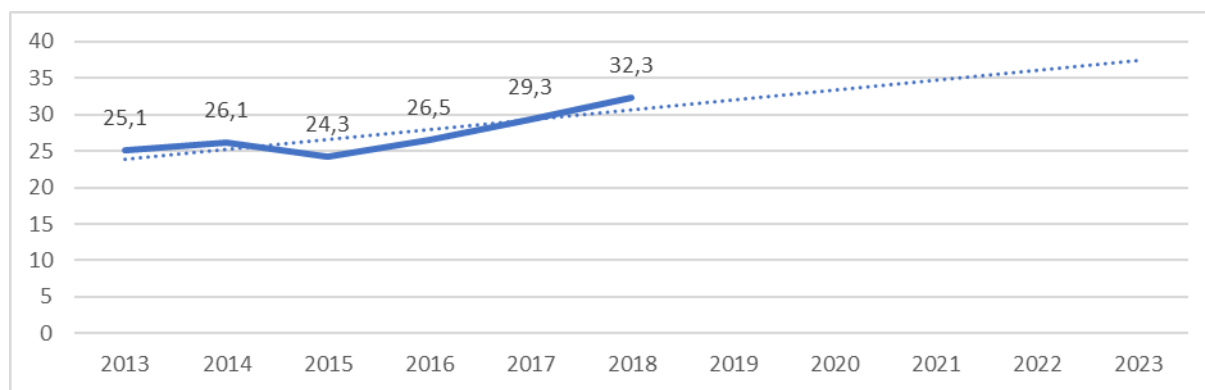
Tabela 48 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji – PI 2c

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WP	Liczba uruchomionych systemów teleinformatycznych w instytucjach publicznych (PI 2c)	14 808 028	1 902 420	89	1479,7%	88	1473,4%	66	1100,0%
WP	Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 3 - dwustronna interakcja (PI 2c)	14 808 028	382 156	312	511,1%	298	488,5%	222	363,9%

Źródło: obliczenia własne.

W ramach badania analizie poddano także wskaźnik rezultatu określony dla tego Działania w RPO Wł 2014-2020: *Odsetek obywateli korzystających z e-administracji*. Co prawda w samym Programie (tabela 3 VII-2c) nie wskazano ani wartości bazowej, ani wartości docelowej dla 2023 roku, to jednak autorzy *Metodologii szacowania wartości docelowych...*⁵⁹ wskazali w dokumencie obie te wartości. W roku 2014 wartość bazowa wynosiła 26,1%, a wartość docelową określono na poziomie 37,1%. By ocenić możliwość realizacji wartości docelowej na takim poziomie, przeprowadzono analizę regresji liniowej, wykorzystując dane na temat wartości tego wskaźnika w regionie łódzkim dla lat 2013-2018⁶⁰.

Wykres 21 Regresja liniowa⁶¹ dla wskaźnika rezultatu *Odsetek obywateli korzystających z e-administracji*

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych strateg.gov.pl.

Przeprowadzona analiza wskazuje, że wskaźnik rezultatu w roku 2023 przyjąć może wartość 37,5%, co pozwoliłoby w pełni zrealizować wartość docelową wskazaną w *Metodologii szacowania wartości docelowych...* Osiągnięcie Wartości docelowej w opinii ewaluatora nie jest zagrożone. Co prawda, ograniczający wpływ na jego realizację może mieć nadal relatywnie niski odsetek mieszkańców regionu łódzkiego posiadających podstawowe lub ponadpodstawowe umiejętności cyfrowe - w roku 2018 odsetek takich osób w województwie wynosił 44,9% (średnia dla kraju wynosiła wówczas 45,9%) oraz odsetek gospodarstw domowych posiadających dostęp do szerokopasmowego Internetu – w 2018

⁵⁹ Metodologia szacowania wartości docelowych dla wskaźników wybranych do realizacji w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020.

⁶⁰ Co prawda w statystyce publicznej istnieją dane dla roku 2012, jednak Wykonawca podjął decyzję o ich nieuwzględnianiu w analizie z uwagi na wprowadzone, w roku 2013, zmiany metodologii pomiaru wskaźnika. Zmiana metodologii skutkowała tym, że relatywnie wysokie wartości wskaźnika w roku 2012 zostały zweryfikowane w roku 2013. Przyjęcie do analizy wartości wskaźnika z 2012 roku zafałszowałoby istotnie wynik regresji.

⁶¹ Współczynnik dopasowania: $R^2 = 0,7267$.

roku odsetek ten wynosił 76,0% (podczas gdy średnia dla kraju wynosiła 79,0%). Z drugiej jednak strony, pozytywny wpływ na wartość wskaźnika będzie miał odsetek przedsiębiorców posiadających dostęp do Internetu szerokopasmowego – w roku 2017 wskaźnik w regionie wyniósł już 93,7%⁶². Można bowiem zakładać, że użytkownicy posiadający szybkie i stabilne łącza internetowe oraz umiejętności cyfrowe będą skłonni do korzystania z uruchamianych e-usług w pierwszej kolejności. Dla realizacji wartości docelowej wskaźnika rezultatu istotne będzie również stopniowe uruchamianie kolejnych planowanych, w ramach projektów RPO Wł 2014-2020, e-usług. Im wcześniej zostaną one uruchomione, tym większa jest szansa, że do 2023 roku nastąpi widoczny wzrost liczby osób korzystających z nich. Moment uruchamiania kolejnych e-usług zależeć będzie jednak od sprawności realizacji poszczególnych projektów, na co wpływają często czynniki niezależne od systemu wdrażania RPO Wł 2014-2020. Wpływ na wskaźnik będą mieć także e-usługi uruchamiane i rozwijane na poziomie centralnym (np. w ramach POPC). Popyt na nowe e-usługi w obszarze administracji, a co za tym idzie – wzrost liczby osób korzystających z nich, będzie także uzależniony od tego, czy i kiedy potencjalni użytkownicy pozyskają wiedzę o istnieniu danej usługi i możliwości załatwienia danej sprawy przez Internet.

Mając na uwadze przedstawione wyżej informacje, pozytywnie można ocenić zarówno skuteczność, jak i efektywność osiągania założonych w ramach Działania VII.1 celów. Wskaźniki przyjęte w Programie już w chwili obecnej zostały osiągnięte (na podstawie zatwierdzonych wniosków o płatność), a szacowane wartości, jakie najpewniej zostaną zrealizowane do 2023 roku, znacząco przekroczą przyjęte w Programie wartości docelowe. Warto podkreślić także raz jeszcze, że w ramach przedmiotowego Działania kwota wciąż dostępnej alokacji (tj. po rozstrzygnięciu naboru RPLD.07.01.02-IZ.00-10-001/19 zgodnie z założeniami) może wynieść niemal 11,7 mln zł.

PI 9a (Działania VII.2 Infrastruktura ochrony zdrowia i VII.3 Infrastruktura opieki społecznej)

PI 9a realizowany jest w ramach Działania VII.2. *Infrastruktura ochrony zdrowia* oraz w ramach Działania VII.3 *Infrastruktura opieki społecznej*. Założono realizację dwóch celów szczegółowych: 1) zwiększona dostępność i jakość usług zdrowotnych odpowiadających na zdiagnozowane potrzeby regionalne, 2) zwiększona dostępność i jakość usług społecznych ograniczających ubóstwo i wykluczenie społeczne. Wsparcie odpowiada na wyzwanie dysproporcji wewnątrzregionalnych w dostępie do infrastruktury społecznej, wyzwanie rosnącej skali chorób cywilizacyjnych i starzenia się społeczeństwa oraz problem ubóstwa i wykluczenia społecznego. Oczekiwany efekt wsparcia jest zwiększenie jakości i dostępności usług zdrowotnych oraz usług społecznych. W ramach celu szczegółowego PI 9a

⁶² Strateg.gov.pl.

odnoszącego się do ochrony zdrowia przewidziano budowę lub przebudowę, remont infrastruktury ochrony zdrowia oraz zakup wyposażenia i wyrobów medycznych niezbędnych do realizacji świadczeń medycznych. W Działaniu VII.3. *Infrastruktura opieki społecznej* wsparcie uzyskują projekty infrastrukturalne, których realizacja przyczyni się do rozwoju usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, a także usług opieki środowiskowej dla osób zależnych lub niesamodzielnych), przebudowy/ remontu mieszkalnictwa wspomaganego, socjalnego i chronionego, budowy/przebudowy lub adaptacji budynków wraz z zakupem wyposażenia niezbędnego do świadczenia usług w zakresie opieki nad dziećmi w wieku do lat 3.

Do dnia 31.12.2018 roku W ramach PI 9a podpisano 48 umów o dofinansowanie o wartości całkowitej wynoszącej 333 070 515 zł. Wysokość dofinansowania w tych projektach stanowi 241 251 784 zł, czyli 88,0% alokacji przeznaczonej na PI 9a. W zatwierdzonych wnioskach o płatność wykazano wydatki całkowite w kwocie 38 708 365 zł. Wartość wydatkowanego dofinansowania EFRR wynosi 21 968 045 zł, czyli 8,0% alokacji.

W podpisanych umowach o dofinansowanie zaplanowano przekroczenie wartości docelowych programowych wskaźników produktu *Liczba wspartych podmiotów leczniczych, Liczba wybudowanych/rozbudowanych/zmodernizowanych obiektów świadczących usługi społeczne* oraz wskaźnika *Ludność objęta ulepszonymi usługami zdrowotnymi*. Niski jest natomiast poziom kontraktacji działań zakładających monitorowanie wskaźnika *Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej*, który zaplanowano w realizowanych projektach w wysokości stanowiącej zaledwie 12,5% jego wartości docelowej. W styczniu 2019 roku podpisano kolejne umowy o dofinansowanie projektu osiągnącego przedmiotowy wskaźnik. Na dzień 30.04.2019 roku szacowana na podstawie podpisanych umów wartość docelowa wskaźnika wynosi 187 osób.

Postęp rzeczowy i finansowy osiągnięcia celów PI 9a należy uznać zadowalający, stwarzający jednak ryzyko nieosiągnięcia wartości docelowej wskaźnika *Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej*.

Tabela 49 Wskaźniki produktu (PI 9a) – postęp rzeczowy

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. Pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WP	Liczba wspartych podmiotów leczniczych (PI 9a)	szt.	9	27	300,0%	1	11,1%
WP	Liczba wybudowanych/rozbudowanych/zmodernizowanych obiektów świadczących usługi społeczne (PI 9a)	szt.	14	18	128,6%	1	7,1%
WP	Ludność objęta ulepszonymi usługami zdrowotnymi (CO36) (PI 9a)	osoby	1 500 000	8 942 834	596,2%	758 455	50,6%
WP	Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej (CO35) (PI 9a)	osoby	955	120	12,6%	0	0,0%

Źródło: SZOOP RPO Wł 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r.

W Działaniu VII.2. *Infrastruktura ochrony zdrowia* zakontraktowano 94,5% alokacji. Zdaniem badanych przedstawicieli IZ RPO Wł oraz badanych beneficjentów nie występuje zagrożenie nieosiągnięcia zakładanych w projektach wartości docelowych wskaźników programowych.

Niewykorzystana kwota alokacji stanowi 11 207 326,70 zł⁶³. Biorąc pod uwagę, iż średni koszt wsparcia podmiotu leczniczego w realizowanych projektach wynosi 7 179 856,72 zł⁶⁴, w ramach pozostałej alokacji możliwe będzie wsparcie dodatkowych 1-2 podmiotów leczniczych, obejmujących ulepszonymi usługami zdrowotnymi dodatkowe 331 216 osób⁶⁵. Prognozowana wysokość wskaźnika produktu Działania VII.2. wynosi więc, łącznie z wartością zakontraktowaną w podpisanych umowach o dofinansowanie 29 wspartych podmiotów leczniczych (317,3% wartości docelowej). W przypadku wskaźnika *Ludność objęta ulepszonymi usługami zdrowotnymi* należy stwierdzić, że szacunki beneficjentów dotyczące skali oddziaływania realizowanego wsparcia nie są wiarygodne, zakładają one bowiem objęcie usługami liczbę beneficjentów przekraczającą blisko trzykrotnie ludność województwa łódzkiego. Wynika to z nieprecyzyjnej definicji wskaźnika, umożliwiającej również uwzględnienie mieszkańców sąsiednich województw. W prognozie eksperckiej przyjęto więc jako wartość docelową liczbę ludności regionu. Uzasadnieniem rekomendacji jest realizacja inwestycji przez szpitale wojewódzkie umożliwiające uzyskanie takiej skali wsparcia w skali regionu.

W Działaniu VII.3 *Infrastruktura opieki społecznej* do dnia 31.12.2018 roku zakontraktowano 69% alokacji przeznaczonej na to Działanie. Zdaniem badanych przedstawicieli IZ RPO Wł oraz badanych beneficjentów nie występuje zagrożenie nieosiągnięcia zakładanych w projektach wartości docelowych wskaźników programowych. Zbyt wysokie ceny usług budowlanych, wymagające od beneficjentów zwiększenia budżetów projektów lub przesuwania terminu zakończenia projektów nie pociągnęły za sobą szerokiej skali rozwiązywania umów. W roku 2018 odnotowano tylko jeden taki przypadek.

W 2019 roku podpisano jeszcze 8 kolejnych umów o dofinansowanie projektu, zakładających osiągnięcie wskaźnika *Liczba wybudowanych/rozbudowanych/zmodernizowanych obiektów świadczących usługi społecznej* w wysokości 8 sztuk. Wśród nich znajdują się 3 projekty

⁶³ Wartość tę uzyskano poprzez odjęcie od całej alokacji przeznaczonej na Działanie VII.2 w wysokości 205 063 458 zł wysokości dofinansowania wynikającej z podpisanych umów – 193 856 131 zł.

⁶⁴ Wartość tę uzyskano poprzez podzielenie wartości dofinansowania podpisanych umów w wysokości 193856131 zł przez wysokość wskaźnika zakładana w tych umowach – 27 sztuk

⁶⁵ Wartość tę uzyskano poprzez podzielenie pozostałej alokacji w wysokości 11 207 326,70 przez koszt jednostkowy wsparcia 1 osoby ulepszonymi usługami zdrowotnymi w projektach, mających podpisaną umowę o dofinansowanie.

oddziaływujące na wskaźnik *Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej*.

Łączna kwota dofinansowania umów podpisanych w 2019 roku wynosi 15 858 987,37 zł.

Łącznie z wartościami wskaźników zakładanymi w realizowanych projektach (z uwzględnieniem 8 projektów na które podpisano umowy w 2019 roku), prognozowana wysokość wskaźników na dzień 31.12.2023 roku w ramach pozostałej alokacji stanowi odpowiednio: *Liczba wybudowanych/rozbudowanych/zmodernizowanych obiektów świadczących usługi społecznej* – 38 sztuk (271% wartości docelowej) i *Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej* – 187 sztuk (20% wartości docelowej). W wariantcie ostrożnościowym jednak należy przyjąć, iż może wystąpić sytuacja rozwiązania 10% umów, czyli 3 projektów Działania VII.2, 2 projektów Działania VII.3 w tym 1 projektu monitorującego wskaźnik dotyczący potencjału objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej. Sytuacja ta pociągnie za sobą niższe od prognozowanej na podstawie kosztu jednostkowego osiągnięcie wysokości wskaźników programowych. Biorąc pod uwagę – na podstawie dotychczasowych doświadczeń Programu – że średnio na 1 umowę przypada 1 wsparty podmiot leczniczy, 2 obiekty świadczące usługi społeczne i średnio 20 osobowy potencjał, prognozowana ekspercko wysokość wskaźników programowych PI 9a wynosi odpowiednio: 26 wspartych podmiotów leczniczych, 34 obiekty świadczące usługi społeczne o potencjale 167 osób⁶⁶.

⁶⁶ Wysokości te oszacowano poprzez odjęcie od prognozowanej na podstawie kosztu jednostkowego wysokości wskaźnika (w przypadku wskaźnika *Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej* od wysokości wskaźnika zakładanej w podpisanych umowach) jego wartości wynikającej z pomnożenia średniej wysokości wskaźnika w projekcie przez zakładaną liczbę rozwiązywanych umów.

Tabela 50. Prognozowany poziom realizacji wskaźników produktu na rok 2023 przy pozostałej alokacji – PI 9a

Typ wskaźnika	Typ wskaźnika	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WP	Liczba wspartych podmiotów leczniczych (PI 9a)	11 207 326	7 179 857	29	317,3%	29	317,3%	26	288,9%
WP	Liczba wybudowanych/rozbudowanych/zmodernizowanych obiektów świadczących usługi społeczne (PI 9a)	34 905 429	1 644 459	39	280,2%	36	260,1%	34	242,9%
WP	Ludność objęta ulepszonymi usługami zdrowotnymi (CO36) (PI 9a)	11 207 326	22	9 462 440	630,8%	9 459 842	630,7%	2 471 000	164,7%
WP	Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej (CO35) (PI 9a)	34 905 429	66 395	646	67,6%	243	25,4%	167	17,5%

Źródło: obliczenia własne.

Prognozowany stopień osiągnięcia celów w PI 9a świadczy o braku ryzyka nieosiągnięcia większości skwantyfikowanych celów Programu. Występuje jednak zagrożenie wystąpienia niepowodzenia w osiągnięciu wskaźnika *Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej* w ramach pozostałej alokacji. Zagrożenie to związane jest z niską priorytetyzacją inwestycji w infrastrukturę opieki nad dzieckiem do lat 3 bądź w placówki opiekuńczo-wychowawcze, świetlice i kluby dla dzieci wśród beneficjentów. W ramach pozostałej kwoty alokacji przeznaczonej na PI 9a nie będzie możliwe przeciwdziałanie temu zagrożeniu. Ewentualne podwyższenie alokacji o kwotę niezbędną do sfinansowania przedsięwzięć mogących osiągnąć wartość docelową przedmiotowego wskaźnika wynoszącą 33 463 318zł⁶⁷ nie zagwarantowałyby jednak przyrostu wskaźnika ze względu na mniejsze niż zakładano zainteresowanie potencjalnych beneficjentów tą formą wsparcia. REKOMENDACJA. Ze względu na niski potencjał aplikacyjny zaleca się więc obniżenie wartości docelowej wskaźnika *Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej* zaleca się obniżenie jego wartości docelowej do wysokości wynikającej z wariantu ostrożnościowego – 167 osób.

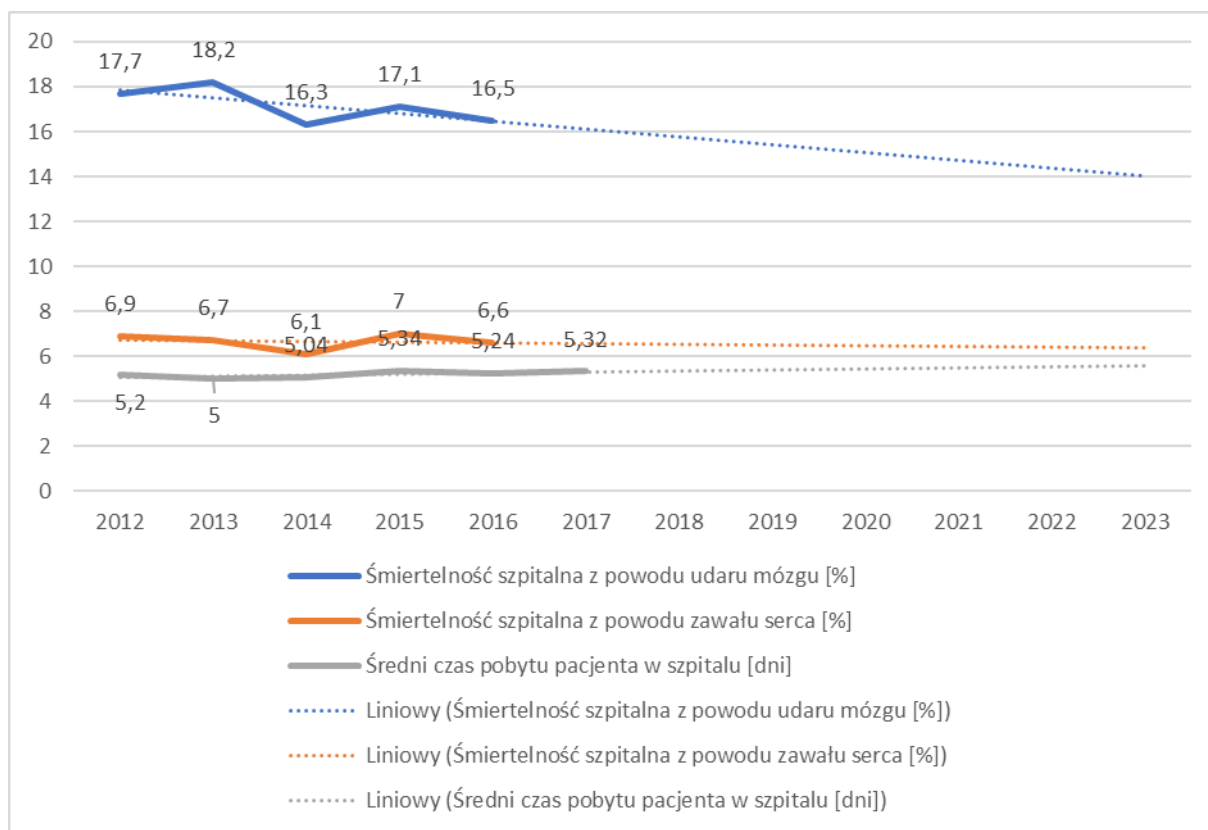
W Programie przyjęto także cztery wskaźniki rezultatu PI 9a.

Dla Działania VII.2 są to wskaźniki odnoszące się do umieralności mieszkańców na choroby cywilizacyjne. W Programie przyjęto, iż w roku 2023 śmiertelność szpitalna z powodu udaru mózgu [%] wyniesie 16,04 (w stosunku do 17,68 w roku 2012), śmiertelność szpitalna z powodu zawału serca stanowić będzie 6,53% (spadek z 6,94% w roku 2012), zaś średni czas pobytu chorego w szpitalu nie przekroczy 5,48 dnia (nie podano wartości bazowej).

Analiza danych z lat 2012-2016 wskazuje na pozytywne tendencje w zakresie spadku śmiertelności z powodu chorób cywilizacyjnych układu krążenia. *Średni czas pobytu chorego w szpitalu* jest w roku 2017 krótszy niż zakładana w Programie wartość docelowa przedmiotowego wskaźnika, niemniej należy podkreślić, że w stosunku do roku 2012 wskaźnik ten wykazuje tendencję rosnącą, a nie malejącą co pozostaje w sprzeczności z założeniami RPO Wł 2014-2020.

⁶⁷ Kwotę tę trzymano poprzez odjęcie od wartości docelowej wskaźnika *Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej* (955) prognozowanej wysokości wskaźnika (451) i pomnożenie otrzymanej liczby osób (504) przez średni koszt pozyskania jednostki wskaźnika w wysokości 66 395 zł.

Wykres 22 Wskaźniki rezultatu dla Działania VII.2 RPO Wł 2014-2020 dla lat 2012-2016/17

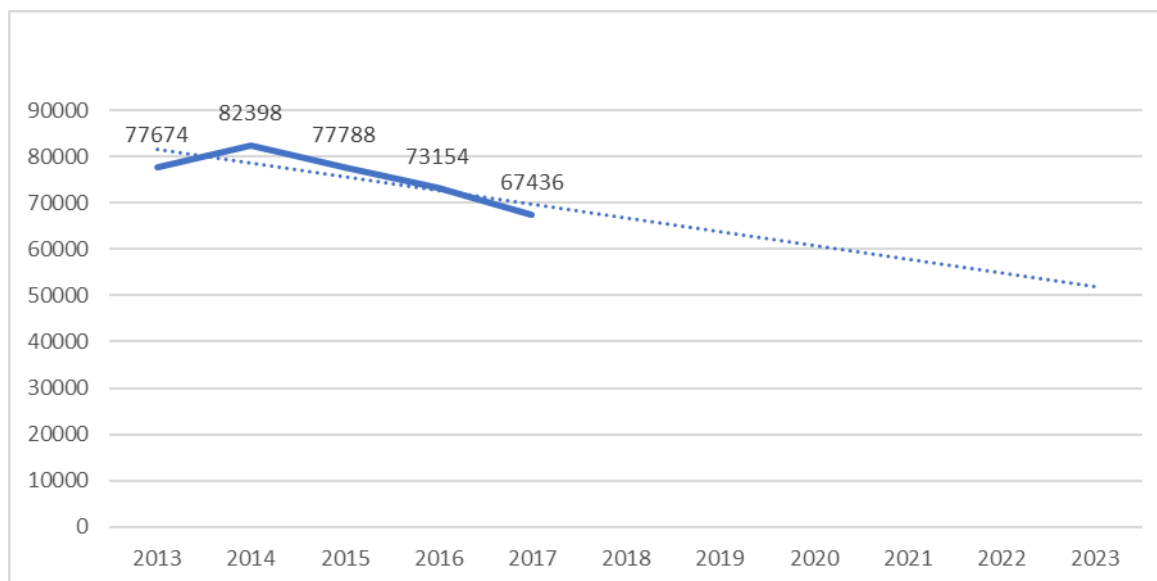

Źródło: baza danych STRATEG.

Analiza regresji liniowej wskazuje na brak ryzyka nieosiągnięcia zakładanych w Programie wartości docelowych wskaźników rezultatu.

Dla Działania VII.3 przyjęto wskaźnik rezultatu *Liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej*. W Programie założono, że wysokość wskaźnika spadnie w latach 2013-2023 z 89 147 sztuk do 77 544 sztuk. Wartość docelowa przedmiotowego wskaźnika została przekroczona w roku 2016.

Wykres 23 Liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w województwie łódzkim w latach 2013-2017

Źródło: baza danych STRATEG.

Analiza regresji liniowej wskazuje na prognozę znacznego przekroczenia wartości docelowej wskaźnika rezultatu *Liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej* co jest związane nie tylko z ożywieniem gospodarczym, ale także wprowadzeniem tzw. pakietu dla rodzin, przyczyniającego się do wychodzenia gospodarstw z systemu pomocy społecznej.

PI 10a (Działanie VII.4 Edukacja)

PI 10a realizowany jest w Działaniu VII.4 Edukacja w ramach pięciu poddziałań: Poddziałanie VII.4.1 *Kształcenie zawodowe i ustawiczne*, Poddziałanie VII.4.2 *Edukacja przedszkolna*, Poddziałanie VII.4.3 *Edukacja ogólna*, Poddziałanie VII.4.4 *Kształcenie zawodowe i ustawiczne – miasto Łódź*, Poddziałanie VII.4.5 *Edukacja ogólna – miasto Łódź*. Celem wsparcia jest podniesienie jakości kształcenia w regionie oraz jego dostępności, ze szczególnym uwzględnieniem orientacji na wyzwania i potrzeby wojewódzkiego rynku pracy. Oczekiwanym efektem wsparcia jest wzrost poziomu wykształcenia społeczeństwa poprzez nabywanie kompetencji, opartych na indywidualnych predyspozycjach i umiejętności, ułatwiających dostosowanie do zmieniających się warunków i potrzeb rynku pracy. W ramach PI 10a przewidziano budowa/adaptację/rozbudowę/przebudowę/remont lub modernizację istniejącej infrastruktury, doposażenie, wyposażenie przedszkoli, szkół i placówek w odpowiedni do nauki sprzęt, narzędzia, materiały techno-dydaktyczne oraz zakup oprogramowania.

Do dnia 31.12.2018 roku w ramach PI 10a podpisano 26 umów o dofinansowanie projektu o łącznej wartości 116 124 606 zł, w tym wykorzystującej dofinansowanie EFRR w wysokości 70 019 905 zł, czyli 70,9% alokacji przeznaczonej na PI 10a. Wydatkowano 18 808 756 zł. Kwota

dofinansowania wykazanego w zatwierdzonych wnioskach o płatność wynosi 11 851 325 zł czyli 12%. Tempo wydatkowania nie jest zgodne z założeniami IZ RPO Wł 2014-2020, oddziałują na nie czynniki zewnętrzne, wzrost cen materiałów i usług budowlanych.

Postęp kontraktacyjny i rzeczowy PI 10a jest zadowalający. W podpisanych umowach o dofinansowanie zaplanowano osiągnięcie wskaźników: *Liczba obiektów infrastruktury jednostek organizacyjnych systemu oświaty, Liczba obiektów infrastruktury wychowania przedszkolnego, Liczba obiektów infrastruktury wychowania przedszkolnego, Liczba obiektów infrastruktury szkół lub placówek systemu oświaty oraz odpowiadającego im wskaźnika Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej w wysokości przekraczającej ich wartość docelową w Programie. Wskaźnik Liczba obiektów infrastruktury w zakresie kształcenia zawodowego i ustawicznego został przyjęty w realizowanych projektach w wysokości 75% jego wartości docelowej, co wynika z nierozpoczęcia kontraktacji w Poddziałaniu VII.4.4 Kształcenie zawodowe i ustawiczne – miasto Łódź.*

Tabela 51 Wskaźniki produktu (PI 10a) – postęp rzeczowy

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. Pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WP	Liczba obiektów infrastruktury jednostek organizacyjnych systemu oświaty (PI 10a)	szt.	31	32	103,2%	3	10%
WP	Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej (CO35) (PI 10a) – kształcenie zawodowe i ustawiczne	Os.	1796	2702	150%	0	0%
WP	Liczba obiektów infrastruktury w zakresie kształcenia zawodowego i ustawicznego (PI 10a)	szt.	16	12	75,0%	0	0,0%
WP	Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej (CO35) (PI 10a) – edukacja przedszkolna	Os.	952	1191	125%	223	23,4%
WP	Liczba obiektów infrastruktury wychowania przedszkolnego (PI 10a)	szt.	8	9	112,5%	2	25,0%

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. Pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WP	Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej (CO35) (PI 10a) – edukacja ogólna	os	910	1726	189,7%	290	31,9%
WP	Liczba obiektów infrastruktury szkół lub placówek systemu oświaty w zakresie kształcenia ogólnego (PI 10a)	szt.	7	11	157,1%	1	14,3%

Źródło: SZOOP RPO Wł 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r.

W ramach PI 10a (Działanie VII.4) odnotowano zróżnicowany stopień kontraktacji alokacji ze względu na Poddziałanie.

W obszarze wsparcia kształcenia zawodowego (Poddziałania VII.4.1. i Poddziałanie VII.4.4.) zakontraktowano 57,4% alokacji, wyłącznie w ramach Poddziałania VII.4.1. Zdaniem badanych przedstawicieli IZ RPO Wł 2014-2020 oraz ŁOM, opóźnienia kontraktacji w Poddziałaniu VII.4.4 wynikają z założeń Programu, zakładających realizację inwestycji na obszarze rewitalizowanym. Beneficjenci planują przed ubieganiem się o dofinansowanie infrastruktury kształcenia zawodowego zakończyć inne prace rewitalizacyjne.

W roku 2019 podpisano jeszcze umowę o dofinansowanie projektu *Nauczanie Rolnicze XXI wieku –Modernizacja i rozbudowa bazy kształcenia zawodowego w Zespole Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego Im. Jadwigi Dziubińskiej w Zduńskiej Dąbrowie* na kwotę dofinansowania 2 886 788 zł. Kwota pozostałej alokacji na oba poddziałania oferujące wsparcie dla infrastruktury kształcenia zawodowego i ustawicznego wynosi 17 150 004 zł⁶⁸. W jej ramach, przy średnim koszcie jednostkowym wskaźnika *Liczba obiektów infrastruktury w zakresie kształcenia zawodowego i ustawicznego* wynoszącym 2 252 775 zł, możliwe będzie pozyskanie dodatkowych 8 jednostek wskaźnika⁶⁹. Przy założeniu średniego potencjału szkoły/placówki kształcenia zawodowego i ustawicznego w wysokości 225 osób⁷⁰, prognozowany przyrost jednostek wskaźnika *Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej w obszarze kształcenia zawodowego i ustawicznego* wyniesie 1800 osób⁷¹.

W obszarze kształcenia ogólnego (Poddziałanie VII.4.3 i Poddziałanie VII.4.5.) łącznie zakontraktowano 69,1% alokacji przeznaczonej na ten obszar wsparcia, w tym 92,1% alokacji przeznaczonej na Poddziałanie VII 4.3. W 2019 roku podpisano 6 umów o dofinansowanie projektów w ramach Poddziałania VII.4.5. na łączną kwotę dofinansowania 5 747 943,79 zł. Zakładają one wsparcie 6 obiektów infrastruktury szkół lub placówek systemu oświaty w zakresie kształcenia ogólnego, o łącznym potencjale w zakresie opieki nad dziećmi lub

⁶⁸ Od wysokości alokacji na oba poddziałania w wysokości 47 070 089 zł odjęto wartość dofinansowania projektów, które podpisały umowę o dofinansowanie do dnia 31.12.2018 roku - 27 033 297 zł oraz wartość dofinansowania projektu, z którym podpisano umowę o dofinansowanie w 2019 roku – 2 886 788 zł.

⁶⁹ Średni koszt jednostkowy wskaźnika Liczba obiektów infrastruktury w zakresie kształcenia zawodowego i ustawicznego obliczono poprzez podzielenie wartości dofinansowania projektów realizujących wskaźnik (27 033 297 zł) przez wysokość wskaźnika zakładaną w realizowanych projektach – 12 sztuk.

⁷⁰ Na podstawie dotychczasowych doświadczeń Programu, wysokość tę uzyskano poprzez podzielenie zakładanego w projektach Potencjału objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej - 2702 osoby przez liczbę szkół kształcenia zawodowego planowanych do objęcia wsparciem (12).

⁷¹ Wysokość tę uzyskano poprzez pomnożenie liczby 225 (średni potencjał szkoły) przez 8 szkół prognozowanych do wsparcia w ramach pozostałej alokacji.

infrastruktury edukacyjnej wynoszącym 941 osób. W ramach pozostałej alokacji przeznaczonej na wsparcie kształcenia ogólnego w Programie wynoszącej 2 085 669,42 zł możliwe będzie wsparcie jeszcze 2-3 szkół kształcenia ogólnego (przy średnim koszcie jednostkowym wynoszącym 957 991 zł), generujących potencjał 471 osób.⁷²

W obszarze edukacji przedszkolnej (Poddziałanie VII.4.2.) wykorzystano 95% alokacji. Pozostała alokacja w wysokości 1 307 729 zł nie pozwala na dalsze osiągnięcie wskaźników programowych. Średni koszt jednostki wskaźnika *Liczba obiektów infrastruktury wychowania przedszkolnego* wynosi bowiem 2 785 107 zł.⁷³

Łącznie, w ramach PI 10a (z uwzględnieniem założeń dotyczących osiągnięcia wskaźników w już realizowanych projektach) prognozowane jest osiągnięcie - w ramach pozostałej alokacji - wartości docelowej wskaźnika *Liczba obiektów infrastruktury w zakresie kształcenia zawodowego i ustawicznego* w wysokości 21 sztuk co stanowi 131% celu końcowego na poziomie Programu. Wskaźnik *Liczba obiektów infrastruktury wychowania przedszkolnego* osiągnięty zostanie na koniec okresu programowania w wysokości 9 sztuk, czyli 112,5% jego wartości docelowej. Kolejny programowy wskaźnik produktu *Liczba obiektów infrastruktury szkół lub placówek systemu oświaty w zakresie kształcenia ogólnego* prognozowany jest do osiągnięcia w liczbie 20 sztuk, co stanowi 286% wartości docelowej. Wysokości te składają się na łączną wartość wskaźnika *Liczba obiektów infrastruktury jednostek organizacyjnych systemu oświaty* w wysokości 50 sztuk, czyli 161% jego wartości docelowej.

Wskaźnik *Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej* generowany jest we wszystkich obszarach wsparcia.

Prognozowana wartość wskaźnika w obszarze kształcenia zawodowego - w ramach pozostałej alokacji - wynosi 4502 osób (251% wartości docelowej), w obszarze edukacji przedszkolnej – 1191 osób (125% wartości docelowej), zaś w obszarze edukacji ogólnej –

⁷² Kwotę pozostałej alokacji uzyskano poprzez odjęcie od alokacji przeznaczonej na wsparcie kształcenia ogólnego w ramach Działania VII.4 w wysokości 25 327 593 zł kwoty dofinansowania projektów, które podpisały UoD do dnia 31.12.2018 roku w wysokości 17 493 980 zł oraz kwoty dofinansowania projektów, które podpisały umowę o dofinansowanie w 2019 roku w wysokości 5 747 943,79 zł. Średni koszt jednostkowy wskaźnika *Liczba obiektów infrastruktury szkół lub placówek systemu oświaty w zakresie kształcenia ogólnego* obliczono poprzez podzielenie wartości dofinansowania projektów, które podpisały UoD do dnia 31.12.2018 roku przez wysokość wskaźnika zakładaną w tych projektach (11). Podzielenie wartości pozostałej alokacji przez średni koszt jednostkowy daje prognozowaną wysokość wskaźnika *Liczba obiektów infrastruktury szkół lub placówek systemu oświaty w zakresie kształcenia ogólnego* w jej ramach. Potencjał wspartej infrastruktury stanowi średnio w jednej wspartej szkole kształcenia ogólnego 157 osób, co przy prognozowanej liczbie -23 szkół możliwych do dofinansowania w ramach pozostałej alokacji daje liczbę 471 osób.

⁷³ Średni koszt jednostkowy wskaźnika *Liczba obiektów infrastruktury wychowania przedszkolnego* obliczono poprzez podzielenie wysokości dofinansowania projektów, które podpisały UoD do dnia 31.12.2018 roku w kwocie 25 065 961 zł przez zakładaną w tych projektach wartość docelową wskaźnika (9 sztuk).

3138 osób (345% wartości docelowej). Łącznie, w skali całego Programu wysokość wskaźnika wyniesie w 2023 roku 8831 osób, co stanowi 241% jego wartości docelowej.

Nie zidentyfikowano czynników ryzyka, które mogłyby spowodować rozwiązywanie umów, ze względu na wysoki priorytet nadawany wsparciu infrastruktury edukacyjnej przez beneficjentów. Przyjęto jednak ekspercko ostrożnościowy wariant zakładający nieosiągnięcie 10% zakładanych wysokości wskaźników, wynikający z możliwych opóźnień w realizacji prac budowlanych.

Tabela 52 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji – PI 10a⁷⁴

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WP	Liczba obiektów infrastruktury jednostek organizacyjnych systemu oświaty (PI 10a)	29 178 134	2 174 789	45	145,2%	45	145,2%	45	145,2%
WP	Liczba obiektów infrastruktury w zakresie kształcenia zawodowego i ustawicznego (PI 10a)	20 036 792	2 252 775	21	131,2%	21	131,2%	19	118,7%
WP	Liczba obiektów infrastruktury wychowania przedszkolnego (PI 10a)	1 307 729	2 785 107	9	112,5%	9	112,5%	8	100,0%

⁷⁴ Prognozowaną wartość wskaźnika według oceny eksperckiej uzyskano poprzez zastosowanie mnożnika 90% do wartości docelowej prognozowanej na podstawie dotychczasowej kontraktacji i pozostałej alokacji (kolumna 3 w tabeli)

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WP	Liczba obiektów infrastruktury szkół lub placówek systemu oświaty w zakresie kształcenia ogólnego (PI 10a)	7 833 613	1 590 362	16	228,6%	16	228,6%	18	257,1%
WR	Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej (CO35) (PI 10a)	20 036 792	10 136	2499	274,6%	2499	274,6%	7948	873,4%

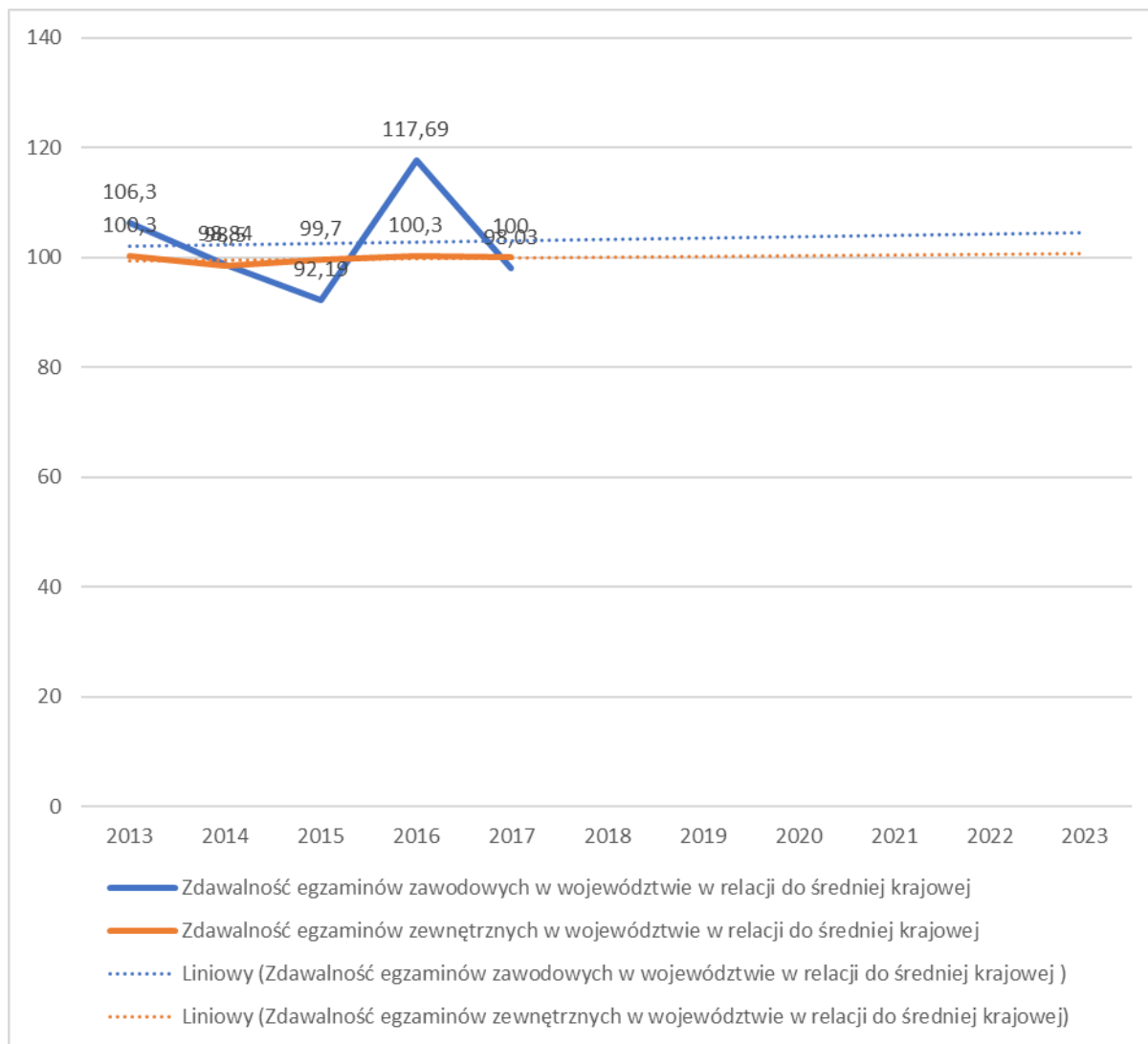
Źródło: obliczenia własne.

Przeprowadzone wyżej prognozy wskazują na brak zagrożenia nieosiągnięcia celów końcowych PI 10a. Analiza stopnia osiągnięcia wskaźników programowych w projektach, w których złożono końcowy wniosek o płatność wskazuje na pełne osiąganie zamierzonych celów projektowych. Biorąc pod uwagę wysokie zainteresowanie potencjalnych wnioskodawców pozyskaniem wsparcia, cała kwota alokacji przeznaczona na wsparcie infrastruktury edukacyjnej powinna zostać wykorzystana.

W Programie przyjęto także 3 wskaźniki rezultatu: *Zdawalność egzaminów zawodowych w województwie w relacji do średniej krajowej (Polska =100)*, *Zdawalność egzaminów zewnętrznych w województwie w relacji do średniej krajowej (Polska =100)* oraz *Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych edukacją przedszkolną*.

W Programie założono, iż wskaźnik rezultatu *Zdawalność egzaminów zawodowych w województwie w relacji do średniej krajowej* wzrośnie ze 106,3% w 2013 roku do 107% w roku 2023. W latach 2013-2017 odnotować należy silną fluktuację przedmiotowego wskaźnika, który wykazuje jednak tendencje spadkowe, a nie wzrostowe w stosunku do wartości bazowej. Trend ten może być wynikiem wzrastającej zatrudnialności absolwentów szkół kształcenia zawodowego na ożywionym rynku pracy, co powoduje niższe znaczenie zdanego egzaminu zawodowego przy przyjmowaniu do pracy. W przypadku wskaźnika rezultatu odnoszącego się do kształcenia ogólnego – *Zdawalność egzaminów zewnętrznych w województwie w relacji do średniej krajowej* przyjęto założenie, że jego wysokość wzrośnie ze 100,3% w 2013 roku do 101,1% w roku 2023. W latach 2013-2017 wskaźnik wykazywał tendencje spadkowe, co wynika z szybszego przyrostu wyników egzaminów kończących poszczególne etapy edukacji ogólnej w pozostałych województwach niż w województwie łódzkim.

Wykres 24. Zdawalność egzaminów zawodowych w województwie łódzkim w relacji do średniej krajowej (Polska-100) oraz Zdawalność egzaminów zewnętrznych w województwie łódzkim w relacji do średniej krajowej (Polska-100) w latach 2013-2017

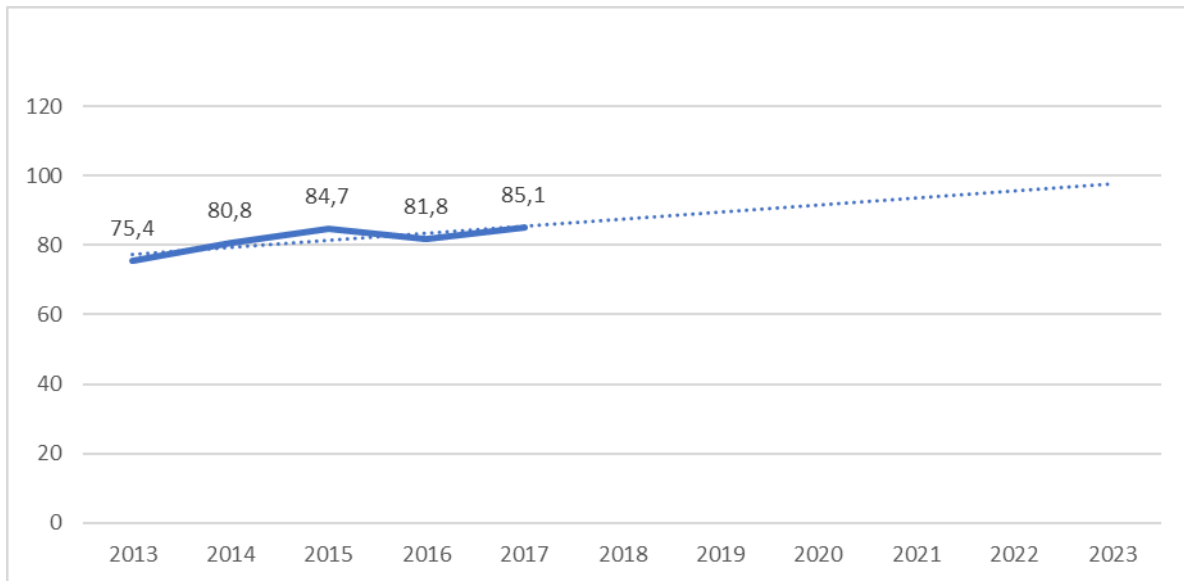

Źródło: baza danych STRATEG.

Analiza regresji liniowej wskazuje na tendencje stagnacyjne obu przedmiotowych wskaźników rezultatu. Osiągnięcie ich wartości docelowych wydaje się więc być zagrożone.

Ostatni specyficzny wskaźnik rezultatu PI 10a przyporządkowany do Działania IV.2 – *Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych edukacją przedszkolną* został założony do osiągnięcia w roku 2023 w wysokości 90%. W latach 2013-2017 odnotowano tendencję wzrostową przedmiotowego wskaźnika.

Wykres 25. Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych edukacją przedszkolną w województwie łódzkim w latach 2013-2017

Źródło: baza danych STRATEG.

Analiza regresji liniowej wskazuje na brak ryzyka dla nieosiągnięcia zakładanej na rok 2023 wartości docelowej specyficznego wskaźnika rezultatu *Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych edukacją przedszkolną*.

5.2.8 Oś priorytetowa VIII Zatrudnienie

W Osi Priorytetowej VIII Zatrudnienie, wpisującej się w Cel Tematyczny 8 RPO WŁ 2014-2020, zaplanowano interwencje wdrażane w ramach trzech Działań i sześciu Poddziałań: Działanie VIII.1 Wsparcie aktywności zawodowej osób po 29. roku życia przez powiatowe urzędy pracy (PI 8i); Działanie VIII.2 Wsparcie aktywności zawodowej osób po 29. roku życia (PI 8i); Poddziałanie VIII.2.1 Wsparcie aktywności zawodowej osób po 29 roku życia; Poddziałanie VIII.2.2 Wsparcie aktywności zawodowej osób po 29 roku życia – miasto Łódź; Działanie VIII.3 Wsparcie przedsiębiorczości (PI 8iii); Poddziałanie VIII.3.1 Wsparcie przedsiębiorczości w formach bezzwrotnych; Poddziałanie VIII.3.2 Wsparcie przedsiębiorczości w formach zwrotnych; Poddziałanie VIII.3.3 Wsparcie przedsiębiorczości w formach bezzwrotnych – ZIT; Poddziałanie VIII.3.4 Wsparcie przedsiębiorczości w formach bezzwrotnych – miasto Łódź.

Interwencja wdrażana w ramach VIII OP realizuje cel związany ze wzrostem zatrudnienia w grupie osób bezrobotnych i biernych zawodowo (PI 8i); oraz cel związany ze zwiększeniem liczby trwałych, nowych przedsiębiorstw (start-up) (PI 8iii).

Pierwotna alokacja UE ogółem (alokacja główna + rezerwa wykonania) dla OP VIII przed uwzględnieniem zmian w Programie wynosiła 170 608 375 EUR, tj. 734 093 715,95 zł. i na koniec grudnia 2018 roku nie uległa zmianie.

Jak wynika z analizy danych przeprowadzonej przez Ewaluatora i zbieżnych z nimi danych zawartych w informacji kwartalnej (za IV kwartał 2018 rok) poziom kontraktacji alokacji w VIII OP oraz postęp rzeczowy w poszczególnych PI są zróżnicowane.

Na poziomie całej OP, postęp rzeczowy w zakresie wdrażania interwencji w ramach poszczególnych PI / działań / poddziałań przekłada się na realizację 25,7% wartości docelowej wskaźnika finansowego ram wykonania. Informacje na temat stopnia realizacji przyjętych wartości pośrednich i docelowych (na 2023 rok) wskaźnika produktu RW oraz wskaźnika finansowego przedstawia tabela poniżej.

Tabela 53 Wskaźniki wybrane do ram wykonania – stopień osiągnięcia wartości pośrednich i docelowych – OP VIII

Typ wskaźnika	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru	Cel pośredni na 2018 r.	% realizacji celu pośredniego	Wartość docelowa na koniec 2023 r.	% realizacji wartości docelowej
WF	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	euro	47 021 215,00	102,74% (48 309 507,25)	188 084 860,00	25,7%
WP	Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie (CO01)	osoby	7 328	232,12% (17 010)	31 575	53,87 %

Źródło: Informacja kwartalna z realizacji RPO Wł 2014-2020 za IV kw. 2018 r.

Wartość pośrednia wskaźnika postępu finansowego wyznaczona na rok 2018 dla PI 8i oraz 8iii została osiągnięta na poziomie 102,74%. Odniesienie tego wyniku do postępu rzeczowego w zakresie realizacji wskaźnika produktu *Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie*, wskazuje na brak zgodności między postępowaniem rzeczowym i finansowym - poziom realizacji wartości docelowej wskaźnika produktu na 2018 rok wynosi 232,12%. W przypadku wskaźnika produktu *Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie* obserwujemy wyraźnie wyższy - niż dla wskaźnika finansowego - poziom jego wykonania. Realizacja celu pośredniego na 2018 rok przekracza założoną wartość wskaźnika ponad dwukrotnie w stosunku do osiągniętego poziomu wskaźnika finansowego; wartość wskaźnika produktu została zrealizowana przy kosztach niższych niż pierwotnie zakładano.

Zgodnie z danymi przedstawionymi w tabeli powyżej, cel pośredni dla wskaźnika *Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie* został zrealizowany na poziomie 232,12% / 17 010 osób objętych wsparciem w programie (wartość osiągnięta w projektach na podstawie wniosków o płatność). Realizacja wskaźnika odbiega od założeń, co sugeruje, że nie były one trafne w odniesieniu do 2018 roku, niemniej jednak wynik ma wyraźnie pozytywny wpływ na realizację (ilościowych) celów końcowych Programu - należy zauważyć, że osiągnięty cel pośredni (na 2018 rok) stanowi 53,87% wartości docelowej zakładanej na rok 2023 a zadeklarowany przez Beneficjentów w umowach o

dofinansowanie poziom osiągnięcia wartości końcowej wskaźnika w Programie (na 2023 rok) wynosi 78,7% (wartość zakładana do osiągnięcia w projektach mających podpisaną umowę o dofinansowanie to 24 861 osób). Biorąc pod uwagę obserwowaną w regionie, w okresie wdrażania Programu, zmianę wskaźników dotyczących rejestrowanego bezrobocia, poziom wykonania celu pośredniego Programu (na 2018 rok) oraz prognozowany wg umów o dofinansowanie stopień osiągnięcia wartości końcowej wskaźnika w Programie (na 2023) należy uznać za bardzo dobry wynik. Począwszy od roku 2013 w województwie systematycznie spada stopa bezrobocia⁷⁵ i liczba zarejestrowanych bezrobotnych (między rokiem 2013 i 2018 stopa bezrobocia spadła o 7,9 p.p.; z 14,1% w 2013 r. do 6,1% w 2018 r.⁷⁶; o 85 590 osób zmniejszyła się liczba zarejestrowanych bezrobotnych, z 151 626 osób do 66 036 osób). Zmniejszenie w okresie wdrażania Programu populacji odbiorców wsparcia oferowanego w ramach PI 8i oraz PI 8iii to istotny czynnik mogący determinować dalsze osiągnięcie wartości końcowej wskaźnika (na 2023 rok). Zagadnienie zewnętrznych uwarunkowań realizacji wskaźnika zostało szerzej opisane w rozdziale 5.3 raportu.

Wskaźnik był osiągnięty w projektach realizowanych w ramach dwóch Priorytetów Inwestycyjnych (PI 8i oraz 8iii) i trzech Działań składających się na wymienione PI OP VIII:

- Działania VIII.1 Wsparcie aktywności zawodowej osób po 29. roku życia przez powiatowe urzędy pracy (PI 8i);
- Działania VIII.2 Wsparcie aktywności zawodowej osób po 29. roku życia (PI 8i);
- Działania VIII.3 Wsparcie przedsiębiorczości (PI 8iii).

Według danych zawartych w informacji kwartalnej za IV kwartał 2018 r. w ramach ww. Działań od uruchomienia programu zawarto 182 umowy o dofinansowanie projektów/ UoD: 136 w ramach PI 8i oraz 46 w ramach PI 8iii (projekty zostały wybrane w ramach 12 przeprowadzonych naborów wniosków o dofinansowanie projektów konkursowych i pozakonkursowych; po 6 naborów w ramach PI 8i oraz PI 8iii).

Wartość dofinansowania UE wszystkich projektów w wymienionych Działaniach wyniosła 381 548 472,64 zł; oznacza to 55,5% zakontraktowania alokacji UE ogółem (z rezerwą

⁷⁵ Definicja pojęcia stosowana w BAEL/ Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności, GUS: „stopa bezrobocia – procentowy udział bezrobotnych danej kategorii w liczbie aktywnych zawodowo danej kategorii, Zeszyt metodologiczny. Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności. GUS 2018 r.

⁷⁶ Źródło: Bezrobocie rejestrowane w Polsce, Ministerstwo Rodziny, Pracy i polityki Społecznej, <http://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analizy>.

wykonania) przeznaczonej na Działania (PI 8i oraz PI 8iii)⁷⁷ oraz 59,5% zakontraktowania alokacji głównej (bez rezerwy wykonania)⁷⁸.

Według analiz przeprowadzonych przez Wykonawcę (dane dot. umów o dofinansowanie wg stanu na 31.12.2018 r.), wskaźnik był osiągnięty w ramach wszystkich 182 projektów/ umów o dofinansowanie realizowanych w Działaniu VIII.1, VIII.2, VIII.3 (PI 8i oraz 8iii). Wartość dofinansowania UE projektów (umów o dofinansowanie) realizujących wskaźnik w ww. Działaniach / PI wyniosła 381 548 472,64 zł, w tym:

- wartość dofinansowania UE projektów realizujących wskaźnik w PI 8i wyniosła: 257 419 012,75 zł; co stanowi: 51,7% alokacji UE ogółem (z RW) przeznaczonej na PI 8i; 37,4% alokacji UE ogółem (z RW) łącznie na PI 8i oraz 8iii/ Działania/ Poddziałania, w tym: w Działaniu VIII.1 - 226 159 287,00 zł, w Działaniu VIII.2 (Poddziałanie VIII.2.1 i VIII.2.2) – 31 259 725,75 zł,
- wartość dofinansowania UE projektów (UoD) realizujących wskaźnik w PI 8iii, Działanie VIII.3 (Poddziałanie VIII.3.1, VIII.3.2, VIII.3.3, VIII.3.4) wyniosła: 124 129 459,89 zł; co stanowi: 65,4% alokacji UE ogółem (z RW) na PI 8iii; 18,0% alokacji UE ogółem (z RW) łącznie na PI 8i oraz 8iii/ Działania/ Poddziałania.

Średni koszt jednostkowy wskaźnika we wszystkich dotychczas realizowanych UoD (trwających i zakończonych) osiągnął wartość: 15 347,27 zł/osoba⁷⁹. Należy jednak zwrócić uwagę na wyraźną różnicę średniego kosztu jednostkowego wskaźnika uzyskanego w ramach obu Priorytetów Inwestycyjnych (8i oraz 8iii), co ważniejsze - w ramach poszczególnych Działań.

Uzyskany w PI 8i, Działanie VIII.1 i VIII.2 średni koszt jednostkowy wskaźnika jest ponad czterokrotnie niższy niż w PI 8iii Działanie VIII.3: odpowiednio 11 582,93 zł⁸⁰ w PI 8i w stosunku do 47 072,23 zł⁸¹ w PI 8iii. Oznacza to, że ponad czterokrotnie wyższą efektywnością kosztową w zakresie osiągnięcia wskaźnika *Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie* wykazują się projekty

⁷⁷ Alokacja UE ogółem (z rezerwą wykonania) na Działania/ Poddziałania po uwzględnieniu zmian w Programie (zł) (EUR wg kursu 4,3028 zł z 28.12.2018) wynosi 687 897 805,27 zł; Alokacja UE ogółem na Działanie/ Poddziałania po uwzględnieniu zmian w Programie [EUR] (z RW) 159 872 131,00 euro, w tym: 498 238 526,47 zł na PI 8i oraz 189 659 278,80 zł na PI 8iii.

⁷⁸ Alokacja główna na Działanie/ Poddziałania po uwzględnieniu zmian w Programie [EUR] (bez rezerwy wykonania) – 10 736 244 euro) 149 135 887,00 euro; Alokacja UE ogółem (z RW) na Działania/ Poddziałania po uwzględnieniu zmian w Programie (zł) (EUR wg kursu 4,3028 zł z 28.12.2018) wynosi 641 701 894,59 zł.

⁷⁹ Koszt jednostkowy wskaźnika (wartość dofinansowania UE dotychczas realizowanych UoD (trwających i zakończonych) / wartość docelową zakładaną w UoD (381 548 472,64 zł / 24 861 osób).

⁸⁰ Koszt jednostkowy wskaźnika (wartość dofinansowania UE dotychczas realizowanych UoD (trwających i zakończonych) / wartość docelową zakładaną w UoD (257 419 012,75 zł / 22 224 osoby).

⁸¹ Koszt jednostkowy wskaźnika (wartość dofinansowania UE dotychczas realizowanych UoD (trwających i zakończonych) / wartość docelową zakładaną w UoD (124 129 459,89 zł / 2 637 osoby).

nakierowane na wsparcie aktywności zawodowej osób po 29 roku życia niż na wsparcie rozwoju przedsiębiorczości. Wynika to w szczególności z celu i specyfiki projektów, tj. form wsparcia adresowanych do osób bezrobotnych w ramach wyżej wymienionych Priorytetów Inwestycyjnych. W ramach PI 8i wsparcie jest przede wszystkim świadczone w formie instrumentów i usług rynku pracy takich jak np. poradnictwo zawodowe, pośrednictwo pracy, szkolenia, staże, praktyki zawodowe, subsydiowane zatrudnienie, również bezzwrotne dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej. W ramach PI 8iii osoby bezrobotne są wspierane poprzez: dotacje na uruchomienie działalności gospodarczej oraz - uzupełniającą tę formę wsparcia - działania doradczo-szkoleniowe i finansowe wsparcie pomostowe.

Z kolei uzyskany w PI 8i Działanie VIII.1 średni koszt jednostkowy wskaźnika jest prawie 2,5 krotnie niższy niż w Działaniu VIII.2: odpowiednio 10 744,93 zł (Działanie VIII.1) w stosunku do 26 581,39 zł (Działanie VIII.2). Oznacza to, że niemalże 2,5 krotnie wyższą efektywnością kosztową w zakresie osiągania wskaźnika *Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie* wykazują się projekty nakierowane na wsparcie aktywności zawodowej osób po 29 roku życia realizowane przez powiatowe urzędy pracy/ PUP niż projekty realizowane przez podmioty inne niż PUP. Doświadczenia z realizacji przedsięwzięć testujących model zlecenia (outsourcingu) przez urzędy pracy usług aktywizacyjnych podmiotom prywatnym⁸² zdobyte w perspektywie 2007-2013 wskazywały na osiągnięcie wyższego kosztu jednostkowego omawianego wskaźnika przez podmioty prywatne niż przez PUP. Urzędy pracy, realizując zadania w zakresie aktywizacji zawodowej oraz łagodzenia skutków bezrobocia, nie ponoszą kosztów pośrednich świadczenia tych usług, ponieważ stanowią one przedmiot ich statutowej działalności.

Projekty realizowane w ramach Działania VIII.1 przez powiatowe urzędy pracy charakteryzują się również wyższą skutecznością, tj. wyższym poziomem osiągnięcia wartości docelowej analizowanego wskaźnika niż projekty realizowane w ramach Działania VIII.2 przez podmioty inne niż PUP.

- Cel pośredni (na 2018 r.) dla wskaźnika *Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie* w projektach realizowanych przez PUP w ramach Działania VIII.1 został osiągnięty na poziomie 252,1% / 14 180 osób⁸³ (wg WoP); zaś cel końcowy (na 2023 r.) na poziomie 58,8%⁸⁴.

⁸² Na zlecenie działań aktywizacyjnych zezwala art. 66d ustawy z dnia z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy

⁸³ Zakładana wartość w Programie pośrednia (2018) to 5 625 osób.

⁸⁴ Zakładana wartość w Programie końcowa (2023) to 24 122 osoby.

- W Działaniu VIII.2 wartość pośrednia (na 2018 r.) wskaźnika *Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie* została zrealizowana na poziomie 94,1% / 1 225 osób objętych wsparciem⁸⁵ (wg WoP), co stanowi 24,8%⁸⁶ wartości końcowej (na 2023 r.), w tym: w Poddziałaniu VIII.2.1 wartość wskaźnika na 2018 r. została zrealizowana na poziomie 124,9% (1 172 osoby objęte wsparciem), co stanowi 29,1% wartości końcowej; w Poddziałaniu VIII.2.2 – na poziomie 24,7% (53 osoby objęte wsparciem), co stanowi 5,7% wartości końcowej.

PI 8i (Działanie VIII.1 Wsparcie aktywności zawodowej osób po 29. roku życia przez powiatowe urzędy pracy; VIII.2 Wsparcie aktywności zawodowej osób po 29. roku życia) (Poddziałanie VIII.2.1 Wsparcie aktywności zawodowej osób po 29 roku życia; Poddziałanie VIII.2.2 Wsparcie aktywności zawodowej osób po 29 roku życia – miasto Łódź)

⁸⁵ Zakładana wartość w Programie pośrednia (2018) to 1 153 osoby.

⁸⁶ Zakładana wartość w Programie końcowa (2023) to 4 943 osoby.

Tabela 54 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 8i) – postęp rzeczowy

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WP	Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie (PI 8i Dz. VIII.1, VIII.2)	osoby	29 065	22 224	76,5%	15 405	53,0%
WP	Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie (PI 8i Dz. VIII.1)	osoby	24 122	21 048	87,3%	14 180	58,8%
WP	Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie (PI 8i Dz. VIII.2)	osoby	4 943	1 176	23,8%	1 225	24,8%
WP	Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie (PI 8i Dz. VIII.1, VIII.2)	osoby	20 126	9 903	49,2%	12 454	61,9%
WP	Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie (PI 8i Dz. VIII.1)	osoby	15 438	8 826	57,2%	10 949	70,9%

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WP	Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie (PI 8i Dz. VIII.2)	osoby	4 688	1 077	23,0%	1 505	32,1%
WP	Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (PI 8i Dz. VIII.1, VIII.2)	osoby	15 095	5 959	39,5%	6 936	45,9%
WP	Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (PI 8i Dz. VIII.1)	osoby	11 579	5 564	48,1%	6 410	55,4%
WP	Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (PI 8i Dz. VIII.2)	osoby	3 516	395	12%	526	15%
WP	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie (PI 8i Dz. VIII.1, VIII.2)	osoby	15 095	4 569	30,3%	5 044	33,4%
WP	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie (PI 8i Dz. VIII.1)	osoby	11 579	3 756	32,4%	4 094	35,4%
WP	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych	osoby	3 516	813	24%	950	27%

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
	wsparciem w programie (PI 8i Dz. VIII.2)						
WP	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie (PI 8i Dz. VIII.1 VIII.2)	osoby	2 516	1 159	46,1%	1 580	62,8%
WP	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie (PI 8i Dz. VIII.1)	osoby	1 930	956	49,5%	1 150	59,6%
WP	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie (PI 8i Dz. VIII.2)	osoby	586	203	35%	430	74%
WP	Liczba osób, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie (PI 8i; Dz. VIII.1)	osoby	3 881	5 454	140,5%	3 544	91,3%
WP	Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie (PI 8i; Dz. VIII.2)	osoby	2 382	851	35,7%	736	30,9%
WR	Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (PI 8i; Dz. VIII.1, VIII.2) / Liczba osób	osoby	45%	11 922	119,2%	11 280	162,7%

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
	bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie						
WR	Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (PI 8i; Dz. VIII.1) / Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie	osoby	45%	11 147	117,7%	10 852	170,1%
WR	Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (PI 8i; Dz. VIII.2 PDz. VIII.2.1, VIII 2.2) / Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie	osoby	45%	742 PDz. VIII.2.1 33 PDz. VIII.2.2	148,3% PDz. VIII.2.1 114,6% PDz. VIII.2.2	425 PDz. VIII.2.1 3 PDz. VIII.2.2	80,6% PDz. VIII.2.1 12,6% PDz. VIII.2.2
WR	Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (PI 8i; Dz. VIII.1, VIII.2) / Liczba osób	osoby	45%	3 168	118,1%	4 983	159,7%

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
	długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie						
WR	Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (PI 8i; Dz. VIII.1) / Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie	osoby	45%	2 931	117,1%	4 814	166,9%
WR	Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (PI 8i; Dz. VIII.2 PDz. VIII.2.1, VIII.2.2) / Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie	osoby	45%	231 PDz. VIII.2.1 6 PDz. VIII.2.2	134,0% PDz. VIII.2.1 111,1% PDz. VIII.2.2	167 PDz. VIII.2.1 2 PDz. VIII.2.2	73,3% PDz. VIII.2.1 22,2% PDz. VIII.2.2
WR	Liczba pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (PI 8i; Dz. VIII.1, VIII.2) / Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	osoby	37%	577	134,6%	964	164,9%

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WR	Liczba pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (PI 8i; Dz. VIII.1) / Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	osoby	37%	461	130,3%	820	192,7%
WR	Liczba pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (PI 8i; Dz. VIII.2 PDz. VIII.2.1, VIII 2.2) / Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	osoby	37%	114 PDz. VIII.2.1 2 PDz. VIII.2.2	155,6% PDz. VIII.2.1 108,1% PDz. VIII.2.2	144 PDz. VIII.2.1 0 PDz. VIII.2.2	92,7% PDz. VIII.2.1 0,0% PDz. VIII.2.2
WR	Liczba pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (PI 8i; Dz. VIII.2) / Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	osoby	40%	437	128,4%	231	78,5%
WR	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu / Liczba osób bezrobotnych (PI 8i; Dz. VIII.1, VIII.2) (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem	osoby	30%	1 018	15,3%	936	20,3%

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
	w programie						
WR	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu / Liczba osób bezrobotnych (PI 8i; Dz. VIII.1) (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie	osoby	30%	316	5,0%	426	10%
WR	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu / Liczba osób bezrobotnych (PI 8i; Dz. VIII.2 PDz.VIII.2.1, VIII.2.2) (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie	osoby	30%	670 PDz. VIII.2.1 32 PDz. VIII.2.2	200,8% PDz. VIII.2.1 166,7% PDz. VIII.2.2	510 PDz. VIII.2.1 0 PDz. VIII.2.2	145,1% PDz. VIII.2.1 0,0% PDz. VIII.2.2
WR	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (PI 8i; Dz. VIII.1, VIII.2) / Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie	osoby	30%	229	12,8%	394	18,9%
WR	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (PI 8i; Dz. VIII.1) / Liczba	osoby	30%	59	3,5%	153	8%

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
	osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie						
WR	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (PI 8i; Dz. VIII.2, PDz. VIII.2.1, VIII.2.2) / Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie	osoby	30%	166 PDz. VIII.2.1 4 PDz. VIII.2.2	144,5% PDz. VIII.2.1 111,1% PDz. VIII.2.2	241 PDz. VIII.2.1 0 PDz. VIII.2.2	158,8% PDz. VIII.2.1 0,0% PDz. VIII.2.2
WR	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (PI 8i; Dz. VIII.2) / Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	osoby	30%	411	161,1%	377	170,7%
WR	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (PI 8i; Dz. VIII.1, VIII.2) / Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	osoby	30%	123	35,4%	240	50,6%
WR	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (PI 8i; Dz. VIII.1) / Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych	osoby	30%	11	3,8%	33	9,6%

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
	wsparciem w programie						
WR	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (PI 8i; Dz. VIII.2, PDz. VIII.2.1, VIII.2.2) / Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	osoby	30%	110 PDz. VIII.2.1 2 PDz. VIII.2.2	185,2% PDz. VIII.2.1 133,3% PDz. VIII.2.2	207 PDz. VIII.2.1 0 PDz. VIII.2.2	164,3% PDz. VIII.2.1 0,0% PDz. VIII.2.2
WR	Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej (PI 8i, Dz. VIII.1)	szt.	3881	5 303	136,6%	3 461	89,2%

Źródło: SZOOP RPO Wł 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r.

Celem PI 8i (Działanie VIII.1 Wsparcie aktywności zawodowej osób po 29. roku życia przez powiatowe urzędy pracy oraz VIII.2 Wsparcie aktywności zawodowej osób po 29. roku życia) jest zwiększenie zatrudnienia w grupie osób bezrobotnych i biernych zawodowo.

Interwencje wdrażane w ramach PI 8i w szczególności odpowiadają na - zidentyfikowany na etapie przygotowania Programu - problem wysokiego bezrobocia w regionie, w tym: wysokiego odsetka i dużej liczby osób pozostających w sytuacji szczególnej na rynku pracy: długotrwale bezrobotnych, osób po 50 roku życia, kobiet, osób niepełnosprawnych, o niskich kwalifikacjach oraz biernych zawodowo, jak również wysokiego odsetka i dużej liczby bezrobotnych mężczyzn między 30 a 49 rokiem życia. Interwencja wdrażana w ramach PI 8i, w założeniach ma przyczynić się do eliminacji barier związanych z ponownym wejściem na rynek pracy i umożliwić przejście od bezrobocia do zatrudnienia. Na wsparcie wyżej wymienionych grup osób w ramach PI 8i przewidziano 115 794 024 EUR, tj.

498 238 526,47 zł / alokacja UE ogółem (z rezerwą wykonania) na PI 8i po uwzględnieniu zmian w Programie⁸⁷. Począwszy od czerwca 2015 roku do grudnia 2018 roku w ramach Działań VIII.1, VIII.2 przeprowadzono łącznie 9 naborów wniosków o dofinansowanie (5 w Działaniu VIII.1 oraz 4 w Działaniu VIII.2). Według danych zawartych w informacji kwartalnej za IV kwartał 2018 r. w ramach PI 8i od uruchomienia Programu zawarto 136 umów o dofinansowanie/ UoD. Wartość dofinansowania UE wszystkich projektów w PI 8i wyniosła 257 419 012,75 zł. Oznacza to 51,67% zakontraktowania alokacji UE ogółem (z rezerwą wykonania) przeznaczonej na PI 8i, Działanie VIII.1 oraz VIII.2. Wydatki z zatwierdzonych wniosków o płatność stanowią 30,33% alokacji UE ogółem (kwalifikowalny wkład UE: 151 117 013,81 zł). Postęp rzeczowy w ramach PI 8i jest zróżnicowany. Zakładane na etapie przygotowania Programu wartości docelowe (na 2023 rok) pięciu wskaźników rezultatu zostały wyraźnie przekroczone osiągając poziom >159%, <170,7% (stan wg WoP). Są to następujące wskaźniki:

- *Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (PI 8i; Dz. VIII.1, VIII.2) / Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie*
- *Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (PI 8i; Dz. VIII.1, VIII.2) / Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie*
- *Liczba pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (PI 8i; Dz. VIII.1, VIII.2) / Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie*
- *Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (PI 8i; Dz. VIII.2) / Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie*

⁸⁷ EUR: 4,3028 zł wg kursu z 28.12.2018 rok.

- *Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (PI 8i; Dz. VIII.1, VIII.2) / Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie*

Należy zauważyć, że w przypadku wyżej wymienionych wskaźników wartość osiągnięta/ poziom wykonania (wg WoP) jest wyższy niż deklarowany przez Beneficjentów w UoD. Dotyczy to również większości (zgodnie z wartościami wykazanymi w tabeli powyżej) wskaźników przewidzianych dla PI 8i. Prawdopodobnie ze względu na występującą od 2013 roku poprawę sytuacji na regionalnym rynku pracy i spadek odsetka oraz liczby osób bezrobotnych Beneficjenci (w szczególności powiatowe urzędy pracy z terenu województwa łódzkiego) przyjmują bardzo ostrożne podejście do szacowania wartości wskaźników, które planują osiągnąć, w efekcie osiągają wartości wyższe niż deklarowane w UoD. Może to oznaczać, że rzeczywisty potencjał Beneficjentów w zakresie realizacji celów rzeczowych jest większy niż deklarowany, jednocześnie skala potrzeb w regionie większa niż wynika to z jej oceny przez Beneficjentów. Powyższe jest dobrym prognostykiem osiągnięcia końcowych wartości wskaźników (na 2023 rok). Ponadto, w przypadku trzech spośród wyżej wskazanych wskaźników rezultatu, tj.:

- *Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (PI 8i; Dz. VIII.1, VIII.2) / Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie*
- *Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (PI 8i; Dz. VIII.1, VIII.2) / Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie*
- *Liczba pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (PI 8i; Dz. VIII.1, VIII.2) / Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie*

uwagę zwraca osiągnięcie ponad dwukrotnie wyższych wartości ww. wskaźników w Działaniu VIII.1 niż Działaniu VIII.2; co oznacza, że w przypadku analizowanych wskaźników wyraźnie wyższą skutecznością w realizacji ilościowych celów PI 8i wykazują się jednak powiatowe urzędy pracy.

Bardzo wysoki stopień wykonania (wg WoP) oraz poziom szacowany do realizacji (przekraczający wartość zakładaną na 2023 rok) dotyczy wskaźników:

- *Liczba osób, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie (PI 8i; Dz. VIII.1): 91,3% wg WoP; 140,5% wg UoD,*
- *Liczba pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (PI 8i; Dz. VIII.2) / Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie: 78,5% wg WoP; 128,4% wg UoD,*
- *Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej (PI 8i, Dz. VIII.1): 82,9% wg WoP; 136,6% wg UoD*

Dla kolejnych pięciu wskaźników produktu i rezultatu wartości docelowe (na 2023 rok) zostały osiągnięte na poziomie >45%, <63% (wg WoP), w tym, dla jednego z nich, szacowany poziom realizacji (wg UoD) pozostaje wyższy niż osiągnięty według stanu na koniec grudnia 2018 roku. Ze względu na wartości już osiągnięte oraz szacowane / zadeklarowane przez Beneficjentów do osiągnięcia, dla pięciu wskazanych poniżej wskaźników, realizacja rzeczowych celów końcowych PI 8i wydaje się niezagrażona, choć cele te będzie trudno osiągnąć ze względu na spadek liczby osób bezrobotnych i pozostających bez pracy oznaczający zmniejszenie populacji odbiorców wsparcia oferowanego w ramach PI 8i; dotyczy to następujących wskaźników:

- *Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie (PI 8i Dz. VIII.1, VIII.2): 53% wg WoP; 76,5% wg UoD,*
- *Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie (PI 8i Dz. VIII.1, VIII.2): 61,9% wg WoP; 49,2 wg UoD,*
- *Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (PI 8i Dz. VIII.1, VIII.2): 45,9% wg WoP; 39,5% wg UoD*
- *Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie (PI 8i Dz. VIII.1 VIII.2): 62,8% wg WoP; 46,1% wg UoD,*

Najniższy poziom realizacji, poniżej 46% zarówno wg WoP jak i UoD dotyczy następujących wskaźników produktu:

- *Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie (PI 8i Dz. VIII.1, VIII.2): 33,4% wg WoP; 30,3% wg UoD*
- *Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie (PI 8i; Dz. VIII.2): 30,9% wg WoP; 35,7% wg UoD*

Relatywnie niskim poziomem realizacji wykazują się również następujące wskaźniki rezultatu:

- *Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu / Liczba osób bezrobotnych (PI 8i; Dz. VIII.1, VIII.2) (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie: 20,3% wg WoP; 15,3% wg UoD*
- *Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (PI 8i; Dz. VIII.1, VIII.2) / Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie: 18,9% wg WoP; 12,8% wg UoD*

Osiągnięcie wartości końcowych wyżej wskazanych czterech wskaźników może być zagrożone.

Alokacja, która pozostała w PI 8i wynosi: **240 819 513,72 zł**; w dekompozycji na Działania, kształtuje się następująco:

- Działanie VIII.1: **99 054 181,0 zł**;

- Działania VIII.2: 141 765 332 (w tym: Poddziałanie VIII.2.1: **111 419 256,66 zł**; Poddziałanie VIII.2.2: **30 346 076,05 zł**).

Zgodnie z *Harmonogramem naborów wniosków o dofinansowanie projektów w trybie konkursowym dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 na 2019 rok*⁸⁸ na 2019 rok zaplanowano:

- w I kwartale nabór wniosków o dofinansowanie projektów w Działaniu VIII.2 Poddziałaniu VIII.2.1 Wsparcie aktywności zawodowej osób po 29. roku życia (typ projektu nr 1 – programy aktywizacji zawodowej, których celem jest powrót do zatrudnienia). W ramach dofinansowanych projektów wsparciem będą mogły zostać objęte takie grupy docelowe jak: osoby w wieku 30 lat i więcej pozostające bez pracy (bezrobotne i bierne zawodowo), które znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, tj.: osoby w wieku 50 lat i więcej, osoby długotrwale bezrobotne, kobiety, osoby z niepełnosprawnościami, osoby o niskich kwalifikacjach. W świetle wyników w zakresie postępu rzeczowego ukierunkowanie wsparcia na ww. grupy należy uznać za właściwe – skuteczna realizacja dofinansowanych projektów pozwoli podnieść (zwiększyć) wartość tych wskaźników, które wg stanu na koniec grudnia 2018 roku wykazywały się niższym poziomem osiągnięcia wartości docelowych. Orientacyjna kwota przeznaczona na dofinansowanie projektów w ramach konkursu wynosi 13 000 000 EUR / ok. 55 612 000,00 zł; co pomniejszy alokację pozostałą w Poddziałaniu VIII.2.1 o około 50%;

biorąc pod uwagę powyższe, w Poddziałaniu VIII.2.1 pozostaną środki, w wysokości ok 55 807 256,66 zł;

- w I kwartale nabór wniosków o dofinansowanie projektów w Działaniu VIII.2 Poddziałaniu VIII.2.2 Wsparcie aktywności zawodowej osób po 29. roku życia – miasto Łódź (typ projektu nr 1 – programy aktywizacji zawodowej, których celem jest powrót do zatrudnienia). W ramach dofinansowanych projektów wsparciem będą mogły zostać objęte osoby w wieku 30 lat i więcej pozostające bez pracy (bezrobotne i bierne zawodowo), które znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, tj.: osoby w wieku 50 lat i więcej, osoby długotrwale bezrobotne, kobiety, osoby z niepełnosprawnościami, osoby o niskich kwalifikacjach. Ukierunkowanie wsparcia na ww. grupy należy uznać za właściwe – skuteczna realizacja dofinansowanych projektów pozwoli podnieść (zwiększyć) wartość tych wskaźników, które wg stanu na koniec grudnia 2018 roku wykazywały się niższym poziomem osiągnięcia wartości docelowych. Orientacyjna kwota przeznaczona na dofinansowanie projektów w ramach konkursu wynosi: 5 541 515 EUR / ok. 23 706 000,00 zł; co pomniejszy alokację pozostałą w Poddziałaniu VIII.2.2 o około 78,1%;

⁸⁸ Załącznik do Uchwały Nr 362/19 Zarządu Województwa Łódzkiego z dnia 18 marca 2019 r.

biorąc pod uwagę powyższe, w Poddziałaniu VIII.2.2 pozostaną środki, w wysokości ok. 6 640 076,05 zł;

- w Działaniu VIII.1 Wsparcie aktywności zawodowej osób po 29. roku życia przez powiatowe urzędy pracy w kolejnych latach wdrażania Programu będzie udzielane wsparcie w trybie pozakonkursowym.

Mając na uwadze alokację, która pozostała w Pi 8i / w poszczególnych Działaniach / Poddziałaniach (z wyłączeniem kwot przeznaczonych na dofinansowanie projektów w ramach konkursów zaplanowanych na 2019 rok), oraz obliczony średni koszt jednostkowy poszczególnych wskaźników - przygotowano dwuwariantową ilościową prognozę pozwalającą (dla alokacji pozostałej / dostępnej w PI 8i) ocenić **maksymalną, możliwą do osiągnięcia** wartość poszczególnych wskaźników oraz dodatkową prognozę ekspercką.

Tabela 55 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego – PI 8i

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji - Ocena ekspercka ⁸⁹	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WP	Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie (PI 8i Dz. VIII.1, VIII.2)	240 819 513,72	11 582,93 ⁹⁰	43 014 ⁹¹	148,0%	43 014 ⁹²	148,0%	24 705 ⁹³	85%
WP	Liczba osób o niskich	240 819 513,72	25 574,21 ⁹⁴	19 319 ⁹⁵	96,0%	19 167 ⁹⁶	95,0%	17 107 ⁹⁷	85%

⁸⁹ Całkowita prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia (tj. wartość docelowa w UoD + prognozowana z kosztu jednostkowego w UoD)

⁹⁰ Wartość dofinansowania UE projektów (UoD) realizujących wskaźnik 257 419 012,75 zł / wartość docelowa zakładana w projektach mających podpisaną UoD: 22 224

⁹¹ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 20 790

⁹² Jw.

⁹³ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 2 481

⁹⁴ Wartość dofinansowania UE projektów (UoD) realizujących wskaźnik 257 419 012,75 zł / wartość docelowa zakładana w projektach mających podpisaną UoD: 9 903

⁹⁵ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 9 416

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji - Ocena ekspercka ⁸⁹	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
	kwalfikacjach objętych wsparciem w programie (PI 8i Dz. VIII.1, VIII.2)								
WP	Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (PI 8i Dz. VIII.1, VIII.2)	240 819 513,72	42 449,24 ⁹⁸	11 632 ⁹⁹	77,1%	11 533 ¹⁰⁰	76,0%	12 831 ¹⁰¹	85%
WP	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej	240 819 513,72	55 688,16 ¹⁰²	8 893 ¹⁰³	58,9%	8 843 ¹⁰⁴	59,0%	8 843	59%

⁹⁶ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 9 264

⁹⁷ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 4 653

⁹⁸ Wartość dofinansowania UE projektów (UoD) realizujących wskaźnik 252 955 049,35 zł / wartość docelowa zakładana w projektach mających podpisaną UoD: 5 959

⁹⁹ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 5 673

¹⁰⁰ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 5 574

¹⁰¹ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 5 895

¹⁰² Wartość dofinansowania UE projektów (UoD) realizujących wskaźnik 254 439 216,55 zł / wartość docelowa zakładana w projektach mających podpisaną UoD: 4 569

¹⁰³ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 4 324

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji - Ocena ekspercka ⁸⁹	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
	objętych wsparciem w programie (PI 8i Dz. VIII.1, VIII.2)								
WP	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie (PI 8i Dz. VIII.1 VIII.2)	240 819 513,72	218 961,96 ¹⁰⁵	2 258 ¹⁰⁶	89,8%	2 243 ¹⁰⁷	89,0%	2 139 ¹⁰⁸	85%
WP	Liczba osób, które otrzymały	99 054 181,00	39 375,40 ¹⁰⁹	7 969 ¹¹⁰	205,4%	7 842 ¹¹¹	202,0%	6 036	183%

¹⁰⁴ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 4 274

¹⁰⁵ Wartość dofinansowania UE projektów (UoD) realizujących wskaźnik 253 776 910,08 zł / wartość docelowa zakładana w projektach mających podpisaną UoD: 1 159

¹⁰⁶ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 1 099

¹⁰⁷ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 1 084

¹⁰⁸ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 559

¹⁰⁹ Wartość dofinansowania UE projektów (UoD) realizujących wskaźnik 214 753 435,00 zł / wartość docelowa zakładana w projektach mających podpisaną UoD: 5 454

¹¹⁰ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 2 515

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji - Ocena ekspercka ⁸⁹	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
	bezwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie (PI 8i; Dz. VIII.1)								
WP	Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie (PI 8i; Dz. VIII.2)	141 765 332,71	34 307,58 ¹¹²	4 983 ¹¹³	209,2%	4 710 ¹¹⁴	198,0%	2 025 ¹¹⁵	85%
WR	Liczba osób pracujących po	240 819 513,72	22 082,53 ¹¹⁶	22 827 ¹¹⁷	138,0%	23 075 ¹¹⁸	140,0%	11 280 ¹¹⁹	162,7%

¹¹¹ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 2 388

¹¹² Wartość dofinansowania UE projektów (UoD) realizujących wskaźnik 29 195 750,30 zł / wartość docelowa zakładana w projektach mających podpisaną UoD: 851

¹¹³ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 4 132

¹¹⁴ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 3 859

¹¹⁵ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 1 174

¹¹⁶ Wartość dofinansowania UE projektów (UoD) realizujących wskaźnik 263 267 977,49 zł / wartość docelowa zakładana w projektach mających podpisaną UoD: 11 922

¹¹⁷ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 10 905

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji - Ocena ekspercka ⁸⁹	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
	opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (PI 8j; Dz. VIII.1, VIII.2) / Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie								
WR	Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	240 819 513,72	81 096,21 ¹²⁰	6 137 ¹²¹	117,3%	6 131 ¹²²	118,0%	4 983 ¹²³	159,7%

¹¹⁸ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 11 153

¹¹⁹ Wartość z zatwierdzonych wniosków o płatność wg stanu na koniec grudnia 2018 r.

¹²⁰ Wartość dofinansowania UE projektów (UoD) realizujących wskaźnik 256 912 807,06 zł / wartość docelowa zakładana w projektach mających podpisaną UoD: 3168

¹²¹ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 2 969

¹²² Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 2 963

¹²³ Wartość z zatwierdzonych wniosków o płatność wg stanu na koniec grudnia 2018 r.

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji - Ocena ekspercka ⁸⁹	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
	(PI 8i; Dz. VIII.1, VIII.2) / Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie								
WR	Liczba pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (PI 8i; Dz. VIII.1, VIII.2) / Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	240 819 513,72	451 162,99 ¹²⁴	1 110 ¹²⁵	132,9%	1 116 ¹²⁶	135,0%	964 ¹²⁷	164,9%
WR	Liczba pracujących po opuszczeniu	141 765 332,71	85 483,43 ¹²⁸	2 095 ¹²⁹	105,1%	2 418 ¹³⁰	128,0%	2 095	105,1%

¹²⁴ Wartość dofinansowania UE projektów (UoD) realizujących wskaźnik 260 321 043,82 zł / wartość docelowa zakładana w projektach mających podpisaną UoD: 577

¹²⁵ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 533

¹²⁶ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 539

¹²⁷ Wartość z zatwierdzonych wniosków o płatność wg stanu na koniec grudnia 2018 r.

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji - Ocena ekspercka ⁸⁹	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
	programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (PI 8i; Dz. VIII.2) / Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie								
WR	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu / Liczba osób bezrobotnych (PI 8i; Dz. VIII.1,	240 819 513,72	104 736,57 ₁₃₁	3 317 ¹³²	30,2%	1 970 ¹³³	18,0%	3 317	30,2%

¹²⁸ Wartość dofinansowania UE projektów (UoD) realizujących wskaźnik 37 356 261,04 zł / wartość docelowa zakładana w projektach mających podpisaną UoD: 437

¹²⁹ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 1 658

¹³⁰ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 1 981

¹³¹ Wartość dofinansowania UE projektów (UoD) realizujących wskaźnik 106 621 827,03 zł / wartość docelowa zakładana w projektach mających podpisaną UoD: 1 018

¹³² Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 2 299

¹³³ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 952

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji - Ocena ekspercka ⁸⁹	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
	VIII.2) (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie								
WR	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (PI 8i; Dz. VIII.1, VIII.2) / Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie	240 819 513,72	399 540,63 ¹³⁴	831 ¹³⁵	23,8%	443 ¹³⁶	13,0%	831	23,8%
WR	Liczba osób, które uzyskały	141 765 332,71	90 891,15 ¹³⁷	1 970 ¹³⁸	131,8%	2 274 ¹³⁹	161,0%	1 970	131,8%

¹³⁴ Wartość dofinansowania UE projektów (UoD) realizujących wskaźnik 91 494 804,06 zł / wartość docelowa zakładana w projektach mających podpisaną UoD: 229

¹³⁵ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 602

¹³⁶ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 214

¹³⁷ Wartość dofinansowania UE projektów (UoD) realizujących wskaźnik 37 356 261,04 zł / wartość docelowa zakładana w projektach mających podpisaną UoD: 411

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji - Ocena ekspercka ⁸⁹	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
	kwalfikacje po opuszczeniu programu (PI 8i; Dz. VIII.2) / Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie								
WR	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (PI 8i; Dz. VIII.1, VIII.2) / Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	240 819 513,72	486 125,28 ₁₄₀	618 ¹⁴¹	91,3%	238 ¹⁴²	35,0%	238	35,0%

¹³⁸ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 1 559

¹³⁹ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 1 863

¹⁴⁰ Wartość dofinansowania UE projektów (UoD) realizujących wskaźnik 59 793 409,01 zł / wartość docelowa zakładana w projektach mających podpisaną UoD: 123

¹⁴¹ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 495

¹⁴² Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 115

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji - Ocena ekspercka ⁸⁹	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WR	Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej (PI 8i, Dz. VIII.1)	99 054 181,00	41 345,67 ¹⁴³	7 698 ¹⁴⁴	198,4%	7 625 ¹⁴⁵	196,0%	7 625	196,0%

Źródło: obliczenia własne na podstawie bazy SL2014

¹⁴³ Wartość dofinansowania UE projektów (UoD) realizujących wskaźnik 219 256 098,50zł / wartość docelowa zakładana w projektach mających podpisaną UoD: 5 303

¹⁴⁴ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 2 395

¹⁴⁵ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 2 322

Zgodnie z przeprowadzoną ilościową prognozą (w obu wariantach), przy obecnym stanie kontrakcji środków przeznaczonych na PI 8i (jak również ze względu na zadeklarowaną przez Beneficjentów w UoD wartość wskaźnika do osiągnięcia, przede wszystkim wartość już osiągniętą i wykazaną w WoP, przy wykorzystaniu pozostałej kwoty alokacji wyraźnie przekroczone zostałyby wartości wskazanych poniżej wskaźników produktu:

- Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie (PI 8i Dz. VIII.1, VIII.2)
- Liczba osób, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie (PI 8i; Dz. VIII.1)

Należy zauważyć, że w przypadku wskaźnika Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie (PI 8i Dz. VIII.1, VIII.2), do osiągnięcia celu końcowego na poziomie nie mniejszym niż 85% zakładanej wartości docelowej / 24 705 osób, wystarczające będzie objęcie wsparciem jeszcze 2 481 osób, co przy obliczonym średnim koszcie jednostkowym wskaźnika wynoszącym 11 582,93 zł oznacza alokację konieczną do osiągnięcia zakładanej wartości w wysokości **28 740 145,00 zł**; alokacja pozostała w PI/ Działaniu jest wystarczająca do osiągnięcia tego celu.

W przypadku wskaźnika Liczba osób, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie (PI 8i; Dz. VIII.1) do osiągnięcia celu końcowego wystarczająca będzie realizacja zobowiązań wynikających z UoD (szacowana w UoD wartość końcowa wskaźnika wynosi 140,5%). Jednakże, ze względu na rozpoznaną skuteczność¹⁴⁶, trafność atrakcyjność i tej formy wsparcia można brać pod uwagę zwiększenie wartości analizowanego wskaźnika. Ze względu na czynnik grupy docelowej - osób pozostających bez pracy o znacznym stopniu oddalenia od rynku pracy i cel tej formy wsparcia polegający na aktywizacji zawodowej i włączeniu do rynku pracy wyżej wymienionych osób, wskazane jest ograniczenie ryzyka związanego z realizacją zwiększonej wartości analizowanego wskaźnika. Jeśli zakładana na 2023 rok wartość wskaźnika wzrosłaby o 15% tj. 582 osób objętych wsparciem, to przy obliczonym średnim koszcie jednostkowym wskaźnika wynoszącym 39 375,40 zł środki konieczne do osiągnięcia zwiększonej wartości wynosiłyby **22 916 482,80 zł**. Alokacja pozostała w PI/ Działaniu jest wystarczająca do osiągnięcia tego celu.

Ponadto, przy wykorzystaniu pozostałej kwoty alokacji wyraźnie przekroczone zostałyby wartości następujących wskazanych poniżej wskaźników rezultatu:

¹⁴⁶ Badanie skuteczności wsparcia realizowanego w ramach komponentu regionalnego PO KL 2007-2013, PAG UNICONSULT 2014 rok

- Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (PI 8i; Dz. VIII.1, VIII.2) / Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie; w przypadku wskaźnika do osiągnięcia celu końcowego wystarczająca będzie realizacja zobowiązań wynikających z UoD
- Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (PI 8i; Dz. VIII.1, VIII.2) / Liczba osób długotrwale bezrobotnymi objętych wsparciem w programie; w przypadku wskaźnika do osiągnięcia celu końcowego wystarczająca będzie realizacja zobowiązań wynikających z UoD
- Liczba pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (PI 8i; Dz. VIII.1, VIII.2) / Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie; w przypadku wskaźnika do osiągnięcia celu końcowego wystarczająca będzie realizacja zobowiązań wynikających z UoD
- Liczba pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (PI 8i; Dz. VIII.2) / Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie; w przypadku wskaźnika do osiągnięcia celu końcowego wystarczająca będzie realizacja zobowiązań wynikających z UoD
- Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (PI 8i; Dz. VIII.2) / Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie; w przypadku wskaźnika do osiągnięcia celu końcowego wystarczająca będzie realizacja zobowiązań wynikających z UoD
- Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (PI 8i; Dz. VIII.1, VIII.2) / liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie; w przypadku wskaźnika do osiągnięcia celu końcowego wystarczająca będzie realizacja zobowiązań wynikających z UoD
- Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej (PI 8i, Dz. VIII.1); w przypadku wskaźnika do osiągnięcia celu końcowego wystarczająca będzie realizacja zobowiązań wynikających z UoD

W przypadku wskaźnika produktu Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie (PI 8i Dz. VIII.1, VIII.2) do osiągnięcia celu końcowego na poziomie nie mniejszym niż 85% zakładanej wartości docelowej / 17 107 osób, wystarczające będzie objęcie wsparciem jeszcze 4 653 osób, co przy obliczonym średnim koszcie jednostkowym wskaźnika wynoszącym 25 574,21 zł oznacza alokację konieczną do osiągnięcia zakładanej wartości w wysokości ok. **118 999 356,00 zł**; alokacja pozostała w PI/ Działaniu jest wystarczająca do osiągnięcia tego celu.

W przypadku wskaźnika produktu Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie (PI 8i Dz. VIII.1, VIII.2) do osiągnięcia celu końcowego na poziomie nie

mniejszym niż 85% zakładanej wartości docelowej / 2 139 osób, wystarczające będzie objęcie wsparciem jeszcze 559 osób, co przy obliczonym średnim koszcie jednostkowym wskaźnika wynoszącym 218 961,96 zł oznacza alokację konieczną do osiągnięcia zakładanej wartości w wysokości ok. **122 312 150,00 zł**; alokacja pozostała w PI/ Działaniu jest wystarczająca do osiągnięcia tego celu.

Ze względu na niski poziom wykonania (wg WoP) i poziom szacowany przez Beneficjentów (wg UoD) oraz poprawę sytuacji na rynku pracy (spadek liczby osób bezrobotnych i pozostających bez pracy, tj. zmniejszenie populacji odbiorców wsparcia) w przypadku wskaźników wskazanych poniżej należy rozważyć obniżenie ich wartości docelowej. Należy przy tym uwzględnić wyniki naborów wniosków o dofinansowanie projektów (realizowanych w trybie konkursowym i pozakonkursowym) zaplanowanych do realizacji w 2019 roku:

- Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie (PI 8i Dz. VIII.1, VIII.2): 33,4% wg WoP; 30,3% wg UoD
- Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie (PI 8i; Dz. VIII.2): 30,9% wg WoP; 35,7% wg UoD

Podsumowując, alokacja, która pozostała w PI 8i wynosi: 240 819 513,72 zł [w Działaniu VIII.1: 99 054 181,0 zł; w Działaniu VIII.2: 141 765 332 (w tym: Poddziałanie VIII.2.1: 111 419 256,66 zł; Poddziałanie VIII.2.2: 30 346 076,05 zł)] umożliwia dalsze osiągnięcie celów interwencji PI 8i wyrażonych wskaźnikami a nawet – w zależności od wskaźnika i przyjętego sposobu postępowania – przekroczenie wartości i wykorzystanie całej alokacji pozostałej w PI 8i.

Jednocześnie, dopuszcza się możliwość „uwolnienia” części alokacji pozostałej w PI 8i, tj. przesunięcia jej na obszary o większym potencjale absorpcyjnym i potrzebach wsparcia.

PI 8iii (Działanie VIII.3 Wsparcie przedsiębiorczości) (Poddziałanie VIII.3.1 Wsparcie przedsiębiorczości w formach bezzwrotnych, Poddziałanie VIII.3.2 Wsparcie przedsiębiorczości w formach zwrotnych, Poddziałanie VIII.3.3 Wsparcie przedsiębiorczości w formach bezzwrotnych – ZIT, Poddziałanie VIII.3.4 Wsparcie przedsiębiorczości w formach bezzwrotnych – miasto Łódź)

Tabela 56 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 8iii) – postęp rzeczowy

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WP	Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie (PI 8iii, Dz. VIII.3)	osoby	2 510	2 637	105,1%	1 605	63,9%
WP	Liczba osób pozostających bez pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie (PI 8iii, Dz. VIII.3)	osoby	1 891	2 055	108,7%	1 474	77,9%
WP	Liczba osób pozostających bez pracy, które skorzystały z instrumentów zwrotnych na podjęcie działalności gospodarczej w programie (PI 8iii, Dz. VIII.3)	osoby	591	591	100,0%	56	9,5%
WR	Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej (PI 8iii, Dz. VIII.3)	szt.	2 580	2 686	104,1%	1 573	61,0%

Źródło: SZOOP RPO WŁ 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r.

Celem PI 8iii (Działanie VIII.3 Wsparcie Przedsiębiorczości; Poddziałanie VIII.3.1 Wsparcie Przedsiębiorczości w formach bezzwrotnych, VIII.3.2 Wsparcie Przedsiębiorczości w formach zwrotnych, VIII.3.3 Wsparcie Przedsiębiorczości w formach bezzwrotnych - ZIT, VIII.3.4 Wsparcie Przedsiębiorczości – miasto Łódź) jest wzrost liczby nowopowstałych przedsiębiorstw typu start-up. Interwencje wdrażane w ramach PI 8iii odpowiadają na zidentyfikowany na etapie przygotowania Programu – problem niskiej przedsiębiorczości, w szczególności w zakresie indywidualnej działalności gospodarczej; niskiego potencjału rynku pracy do generowania nowych miejsc pracy (przez sektor mikro, małych, średnich przedsiębiorstw); braku kapitału finansowego na założenie i rozwój własnej działalności gospodarczej w powiązaniu z brakiem kompetencji niezbędnych do prowadzenia przedsiębiorstwa.

Wsparcie w ramach PI 8iii kierowane jest do osób w wieku 30 lat i więcej pozostających bez pracy (bezrobotnych i biernych zawodowo), planujących założenie i prowadzenie działalności gospodarczej, w tym przede wszystkim osób będących w sytuacji szczególnej na rynku pracy, tj.: osób w wieku 50 lat i więcej, długotrwale bezrobotnych, kobiet, osób z niepełnosprawnościami, osób o niskich kwalifikacjach. Na wsparcie wyżej wymienionych grup osób w ramach PI 8iii przewidziano 44 078 107 EUR, tj. 189 659 278,80 zł / alokacja UE ogółem (z rezerwą wykonania) na PI 8iii po uwzględnieniu zmian w Programie¹⁴⁷, w tym: Poddziałanie VIII.3.1 - 20 378 107 EUR / 87 682 918,00 zł; Poddziałanie VIII.3.2 – 7 000 000 EUR / 30 119 600,00 zł, Poddziałanie VIII.3.3 - 9 200 000 EUR / 39 585 760,00 zł; Poddziałanie VIII.3.4 - 7 500 000 EUR / 32 271 000,00 zł. W ramach Działania VIII.3 przeprowadzono łącznie 6 naborów wniosków o dofinansowanie projektów (tryb konkursowy); 2 w Poddziałaniu VIII.3.1 Wsparcie przedsiębiorczości w formach bezzwrotnych; 2 w Poddziałaniu VIII.3.3 Wsparcie przedsiębiorczości w formach bezzwrotnych - ZIT; 2 w Poddziałaniu VIII.3.4 Wsparcie przedsiębiorczości w formach bezzwrotnych – miasto Łódź.

Ponadto, Centrum Obsługi Przedsiębiorcy/ COP pełniące rolę Instytucji Pośredniczącej w Programie, 15 listopada 2016 roku dofinansowało (wybrany w trybie pozakonkursowym w ramach Działania VIII.3: Wsparcie przedsiębiorczości, Poddziałania VIII.3.2: Wsparcie przedsiębiorczości w formach zwrotnych) projekt pn. „Instrumenty Finansowe dla rozwoju województwa łódzkiego”. Beneficjentem projektu jest Bank Gospodarstwa Krajowego / BGK. Całkowity koszt projektu to 35 664 587,73 zł, kwota dofinansowania z Europejskiego Funduszu Społecznego wynosi 30 314 900,00 zł. Projekt będzie realizowany do 31 grudnia 2023 roku.

Według danych zawartych w informacji kwartalnej za IV kwartał 2018 r. w ramach PI 8iii od uruchomienia Programu zawarto 46 umów o dofinansowanie/ UoD. Wartość

¹⁴⁷ EUR: 4,3028 zł wg kursu z 28.12.2018

dofinansowania UE wszystkich projektów w PI 8iii wyniosła 124 129 459,89 zł. Oznacza to 65,45% zakontraktowania alokacji UE ogółem (z rezerwą wykonania) przeznaczonej na PI 8iii, Działanie VIII.3. Wydatki z zatwierdzonych wniosków o płatność stanowią 33,85% alokacji UE ogółem (kwalifikowalny wkład UE: 64 201 354,72 zł).

Postęp rzeczowy w ramach PI 8iii w przypadku trzech spośród czterech wskazanych poniżej wskaźników należy uznać za zadawalający; poziom realizacji wskaźników (wg WoP) wynosi $\geq 61\%$, $< 78\%$; szacowany / deklarowany przez Beneficjentów (wg UoD) stopień osiągnięcia wartości wskaźników wynosi $> 104\%$, $< 108\%$; dotyczy następujących wskaźników:

- Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie (PI 8iii, Dz. VIII.3)
- Liczba osób pozostających bez pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie (PI 8iii, Dz. VIII.3)
- Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej (PI 8iii, Dz. VIII.3)

Najniższy poziom wykonania wynoszący 9,5% wg WoP dotyczy wskaźnika Liczba osób pozostających bez pracy, które skorzystały z instrumentów zwrotnych na podjęcie działalności gospodarczej w programie (PI 8iii, Dz. VIII.3). Osiągnięcie wartości końcowej wymienionego wskaźnika należy uznać za zagrożone.

Alokacja, pozostała w PI 8iii wynosi **65 529 818,91 zł**.

Zgodnie z Harmonogramem naborów wniosków o dofinansowanie projektów w trybie konkursowym dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 na 2019 rok¹⁴⁸ na 2019 rok zaplanowano:

¹⁴⁸ Załącznik do Uchwały Nr 362/19 Zarządu Województwa Łódzkiego z dnia 18 marca 2019 r.

- w II i III kwartale, trzy nabory wniosków o dofinansowanie projektów w Działaniu VIII.3, Poddziałaniu VIII.3.1 Wsparcie przedsiębiorczości w formach bezzwrotnych oraz VIII.3.3 Wsparcie przedsiębiorczości w formach bezzwrotnych – ZIT, jak również VIII.3.4 Wsparcie przedsiębiorczości w formach bezzwrotnych – miasto Łódź (1 typ projektu - dotacje na uruchomienie działalności gospodarczej; 2 typ projektu - finansowe wsparcie pomostowe służące pokryciu bieżących wydatków powstałych w początkowym okresie prowadzenia działalności gospodarczej; 3 typ projektu - wsparcie szkoleniowo – doradcze). W ramach dofinansowanych projektów wsparcie w formie dotacji będą mogły otrzymać osoby w wieku 30 lat i więcej pozostające bez pracy (bezrobotne i bierne zawodowo), planujące założenie i prowadzenie działalności gospodarczej, w tym przede wszystkim osoby będące w sytuacji szczególnej na rynku pracy, tj.: osoby w wieku 50 lat i więcej, długotrwale bezrobotni, kobiety, osoby z niepełnosprawnościami, osoby o niskich kwalifikacjach. Należy zauważyć, że względu na wartość wskaźników szacowaną do osiągnięcia w już zawartych UoD skuteczna realizacja dofinansowanych (nowych) projektów / umów o dofinansowanie spowoduje przekroczenie wartości wskaźników odnoszących się do formy wsparcia w postaci dotacji.

Orientacyjna kwota przeznaczona na dofinansowanie projektów w ramach konkursu dla Poddziałania VIII.3.1 wynosi: 6 800 000 EUR / ok. 29 089 000,00 zł; dla Poddziałania VIII.3.3 wynosi 1 170 000 EUR / ok 5 005 000 zł; dla Poddziałania VIII.3.45 689 698 EUR / ok. 24 339 000 zł. Łącznie, orientacyjna kwota w ww. Podziałania wynosząca 58 433 000,00 zł pomniejszy alokację pozostałą w PI 8iii o około 90%. **Biorąc pod uwagę powyższe, w PI 8iii pozostaną środki, w wysokości ok. 7 096 818,91 zł.**

Mając na uwadze alokację, która pozostała w Pi 8iii (z wyłączeniem kwot przeznaczonych na dofinansowanie projektów w ramach konkursów zaplanowanych na 2019 rok), oraz obliczony średni koszt jednostkowy poszczególnych wskaźników - przygotowano dwuwariantową ilościową prognozę pozwalającą (dla alokacji pozostałej / dostępnej w PI 8iii) ocenić maksymalną, możliwą do osiągnięcia wartość trzech wskaźników osiąganą w Poddziałaniach wykazujących się potencjałem w zakresie absorpcji środków, z wyłączeniem wskaźnika o najniższym stopniu realizacji Liczba osób pozostających bez pracy, które skorzystały z instrumentów zwrotnych na podjęcie działalności gospodarczej w programie (PI 8iii, Poddziałanie VIII.3.2). Przygotowano również prognozę ekspercką.

Tabela 57 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego – PI 8iii

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji - Ocena ekspercka ¹⁴⁹	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WP	Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie (PI 8iii, Dz. VIII.3)	65 529 818,91	47 072,23 ¹⁵⁰	4 029 ¹⁵¹	160,5%	4 029	161,0%	4 029	160,5%
WP	Liczba osób pozostających bez	65 725 118,91	44 076,15 ¹⁵²	3 546 ¹⁵³	187,5%	3 494 ¹⁵⁴	185,0%	3 494	185,0%

¹⁴⁹ Całkowita prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia (tj. wartość docelowa w UoD + prognozowana z kosztu jednostkowego w UoD)

¹⁵⁰ Wartość dofinansowania UE projektów (UoD) realizujących wskaźnik 124 129 459,89 zł / wartość docelowa zakładana w projektach mających podpisaną UoD: 2 637

¹⁵¹ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 1 392

¹⁵² Wartość dofinansowania UE projektów (UoD) realizujących wskaźnik 90 576 479,70 zł / wartość docelowa zakładana w projektach mających podpisaną UoD: 2 055

¹⁵³ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 1 491

¹⁵⁴ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 1 439

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji - Ocena ekspercka ¹⁴⁹	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
	pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie (PI 8iii, Dz. VIII.3)								
WP	Liczba osób pozostających bez pracy, które skorzystały z instrumentów zwrotnych na podjęcie działalności gospodarczej w programie	--	51 294,25	587	99,4%	587	99,0%	591	100,0%
WR	Liczba utworzonych miejsc	65 529 818,91	45 007,96 ¹⁵⁵	4 141 ¹⁵⁶	160,5%	4 103 ¹⁵⁷	159,0%	2 686 ¹⁵⁸	104,1%

¹⁵⁵ Wartość dofinansowania UE projektów (UoD) realizujących wskaźnik 120 891 379,70 zł / wartość docelowa zakładana w projektach mających podpisaną UoD: 2 686

¹⁵⁶ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 1 455

¹⁵⁷ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 1 417

¹⁵⁸ Wartość z umów o dofinansowanie wg stanu na koniec grudnia 2018 r.

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji - Ocena ekspercka ¹⁴⁹	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
	pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej (PI 8iii, Dz. VIII.3)								

Źródło: obliczenia własne na podstawie bazy SL2014

Zgodnie z przeprowadzoną prognozą (w obu wariantach), przy obecnym stanie kontraktacji środków przeznaczonych na PI 8iii (jak również, ze względu na zadeklarowaną przez Beneficjentów w UoD wartość wskaźnika do osiągnięcia, oraz wartość już osiągniętą i wykazaną w WoP), jeśli alokacja pozostała w PI 8iii byłaby przeznaczona na dofinansowanie projektów realizujących analizowane wskaźniki przekroczone zostaną ich wartości docelowe. W przypadku wskaźnika *Liczba osób pozostających bez pracy, które skorzystały z instrumentów zwrotnych na podjęcie działalności gospodarczej w programie (PI 8iii, Poddziałanie VIII.3.2)*, powodzenie osiągnięcia wartości docelowej przede wszystkim zależy od realizacji zobowiązań wynikających z zawartej umowy o dofinansowanie przez podmiot wdrażający, tj. Bank Gospodarstwa Krajowego.

5.2.9 Oś priorytetowa IX Włączenie społeczne

Oś priorytetowa IX *Włączenie społeczne* realizuje cel tematyczny 9 *Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem*.

Wyzwania, które podejmowane są w ramach OP IX odpowiadają na konieczność walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym, co zostało wskazane w Strategii Europa 2020. Interwencje mają na celu podniesienie poziomu aktywności zawodowej, w tym wzrost zatrudnienia, przeciwdziałanie ubóstwu, wspieranie rozwoju przedsiębiorstw społecznych, a także zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych. Jako planowane efekty działań wskazano: wzrost liczby osób, u których zostanie przywrócona zdolność do wypełniania ról społeczno-zawodowych, wzrost liczby trwałych miejsc świadczenia usług społecznych lub zdrowotnych, stworzenie warunków do deinstytucjonalizacji, funkcjonujących form wsparcia m.in. pomocy dziecku i rodzinie oraz rozwój przedsiębiorczości społecznej, co w konsekwencji przyczyni się do ograniczenia zjawiska wykluczenia społecznego i ubóstwa¹⁵⁹.

Na działania realizowane w ramach OP IX przeznaczono łącznie kwotę 697 416 933 zł. Środki rezerwy wykonania wynoszą 46 835 169 zł. Alokacja główna (wraz z rezerwą wykonania) przed uwzględnieniem zmian w Programie zatwierdzonych przez Komisję Europejską w dniu 29.05.2018 r w ramach PI9i wynosiła 403 698 868 zł, co stanowiło 57,9% alokacji głównej. W ramach PI9i 80,4% (324 533 320 zł) alokacji na całe działanie przeznaczono na Poddziałanie IX.1.1, 13,8% (55 715 288 zł) na Poddziałanie IX.1.2 oraz 5,8% na Poddziałanie IX.1.3 (23 450 260 zł). Alokacja główna (wraz z rezerwą wykonania) w ramach PI 9iv wynosiła 229 551 140 zł, co stanowiło 32,9% alokacji na całą oś. W ramach Poddziałania 183 511 180 zł przeznaczono na Poddziałanie IX.2.1, co stanowiło 79,9% alokacji na PI 9iv oraz 46 039 960 zł na Poddziałanie IX.2.2. Na realizację PI 9v przeznaczono 64 166 925 zł, co stanowiło 9,2% alokacji głównej (wraz z rezerwą wykonania), z czego 89,0% (57 108 564 zł) na Poddziałanie IX.3.1 oraz 7 058 360 zł na Poddziałanie IX.3.2. W październiku 2018 roku nastąpiły zmiany w alokacji w ramach PI 9i oraz PI 9iv. Z Poddziałania IX.1.2 realokowano 3 744 069zł do Poddziałania IX.1.1. W związku z powyższym aktualna kwota alokacji dla wyżej wymienionych poddziałań wynosi kolejno 51 971 219 zł oraz 328 277 389 zł. W ramach PI 9iv przesunięto 3 744 069 zł z Poddziałania IX.2.1 do Poddziałania IX.2.2. Aktualnie alokacja dla Poddziałania IX.2.1 wynosi 179 767 111 zł, natomiast dla Poddziałania IX.2.2 49 784 029 zł.

W ramach OP IX zakontraktowano łącznie z rezerwą wykonania 324 142 690 zł (stan na 31.12.2018, na podstawie UoD), co stanowi 46,5% całej alokacji przeznaczonej na tę oś. Pozostała alokacja wynosi 373 274 243 zł. W ramach OP IX do końca 2018 roku podpisano 258 umów o dofinansowanie, w tym: 154 w ramach aktywnego włączenia (PI 9i), 94

¹⁵⁹ Na podstawie SZOOP RPO WŁ 2014-2020 (wersja zaktualizowana w listopadzie 2018 r.)

dotyczące działań na rzecz poprawy dostępu do wysokiej jakości usług (PI 9iv) oraz 10 na realizację interwencji z zakresu wspierania przedsiębiorczości społecznej i ekonomii społecznej (PI 9v). Do końca 2018 roku w 118 projektach zakończono realizację działań. Wśród projektów zakończonych najwięcej (76) było takich, w których prowadzono działania w ramach PI 9i¹⁶⁰. Stopień kontraktacji różni się w zależności od priorytetu inwestycyjnego. Na podstawie danych o wydatkach z zawartych umów/decyzji o dofinansowanie z informacji kwartalnej można stwierdzić, że w PI 9v jest on najwyższy i wynosi 59% (38 066 270zł), następnie nieco niższy w PI 9iv– 55,5% (127 371 478 zł) oraz najniższy w PI 9i – 39% (158 704 942 zł). Biorąc pod uwagę wartości wkładu UE podane w zawartych umowach o dofinansowanie do wydania pozostało: 61% alokacji dla PI 9i, 44,5% dla PI 9iv oraz 41% dla PI 9v.

W OP IX zidentyfikowano trudności pojawiające się zarówno na etapie naboru wniosków, jak i realizacji projektów. W Poddziałaniu IX.1.2 w projektach realizowanych w ramach ZIT zidentyfikowano problem dotyczący rekrutacji uczestników przez beneficjentów. Przyczyn tej sytuacji można szukać w zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej (spadek bezrobocia) oraz zmianach w polityce społecznej na poziomie państwa (Rodzina 500 plus/Program Rodzina 500 plus).

W Poddziałaniach IX.1.1 oraz IX.1.2 pojawiły się trudności z niską ilością składanych wniosków. W Poddziałaniu IX.1.1 w konkursach dedykowanych PCPR oraz OPS w ostatnim konkursie podzielonym na rundy w 2018 roku na 198 uprawnionych jednostek, wnioski złożyło 11 jednostek oraz 2 nieuprawnione do złożenia wniosków w tym konkursie podmioty. Łączna wartość tych projektów wynosi nieco ponad 30% całkowitej alokacji przeznaczonej na konkurs¹⁶¹. Przyczyn niskiego zainteresowania potencjalnych beneficjentów można szukać w obciążeniu administracyjnym i kadrowym instytucji świadczących pomoc społeczną (konieczność zaangażowania się w inne ustawowe zadania), niedoświadczeniu kadry ww. instytucji w pracy metodą projektu, a także deklarowanym przez OPS i PCPR braku grupy docelowej projektów¹⁶². Potencjalni beneficjenci projektów realizowanych w ramach PI 9i obawiają się, że nie uda im się zrekrutować uczestników projektów, ponieważ zmniejsza się grupa osób, która jest zainteresowana powrotem na rynek pracy.

W Poddziałaniu IX.2.2 występują problemy kadrowe związane z sytuacją na rynku pracy – brakuje personelu medycznego¹⁶³. Zidentyfikowano rosnące potrzeby w Działaniu IX.2, zwłaszcza, jeśli chodzi o opiekę nad osobami starszymi i osobami z niepełnosprawnościami.

¹⁶⁰ Na podstawie bazy projektów SL2014.

¹⁶¹ Na podstawie danych przedstawionych w informacji kwartalnej (IV 2018).

¹⁶² Na podstawie IDI z przedstawicielami IZ oraz IP.

¹⁶³ Na podstawie danych przedstawionych w informacji kwartalnej (IV 2018).

Przewiduje się, że wkrótce osoby urodzone w czasie wyżu demograficznego po II wojnie światowej osiągną wiek senioralny i część z nich będzie wymagała wsparcia w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych. Dotyczy to również innych grup społecznych np. noworodków z wadami wrodzonymi i ich rodzin. Szacuje się, że w Polsce wady wrodzone dotyczą ok 2,0-5,0%¹⁶⁴ noworodków. Wraz z postępowaniem technologicznym i rozwojem medycyny zwiększa się ich przeżywalność, zatem, również konieczne są większe nakłady na zapewnienie tym osobom możliwie jak najwyższej jakości usług opiekuńczych. Planuje się realokację środków z Działania IX.1 do Działania IX.2. Zasadność tych zmian została opisana w dalszych rozdziałach.

Tabela 58 Wskaźniki wybrane do ram wykonania – stopień osiągnięcia wartości pośrednich i docelowych – OP IX

Typ wskaźnika	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru	Cel pośredni na 2018 r.	% realizacji celu pośredniego	Wartość docelowa na koniec 2023 r.	% realizacji wartości docelowej
WF	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	euro	26 314 886	106,8% (28 097 518,62)	190 687 578	14,0%
WP	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	osoby	4300	184,2% (7 919)	28 174	28,1%

Źródło: Informacja kwartalna z realizacji RPO Wł 2014-2020 za IV kw. 2018 r.

Cel pośredni ram wykonania mierzony wskaźnikiem finansowym dla całej OP IX RPO Wł 2014-2020, czyli całkowitą kwotą wydatków kwalifikowalnych zaplanowaną do osiągnięcia do końca 2018 roku wynosi 26 314 886 euro. Do dnia 31.12.2018 roku łącznie certyfikowano 28 096 404 euro, co stanowi 106,8% celu pośredniego, zatem cel na rok 2018 został wykonany. Niewielkie zainteresowanie potencjalnych beneficjentów w postaci instytucji OPS i PCPR niesie za sobą ryzyko niewykorzystania alokacji, w szczególności na Działanie IX.1.

Zgodnie z przedstawionymi w tabeli danymi, cel pośredni dla wskaźnika produktu (ustanowiony na koniec 2018 roku) został zrealizowany na poziomie 184,2% – objęto

¹⁶⁴ Źródło: Uniwersyteckie Centrum Zdrowia Kobiety i Noworodka Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego.

wsparciem 7 918 zamiast planowanych 4300 osób. Realizacja wskaźnika rzeczowego odbiega od założeń, co wskazuje, że nie były one trafne w odniesieniu do 2018 r. Niemniej efekt ma pozytywny wpływ na realizację programu. Należy zwrócić uwagę na fakt, że cel na 2018 rok stanowi 28,1% wartości docelowej na rok 2023.

PI 9i (Działanie IX.1 Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym)

W regionie w okresie programowania utrzymywał się wysoki poziom ubóstwa i zagrożenia ubóstwem oraz wykluczeniem społecznym. Zdiagnozowano również korelację występowania zjawiska bierności zawodowej z wykluczeniem społecznym. W tym celu w ramach PI 9i zaplanowano do realizacji kompleksowe i indywidualnie dostosowane programy aktywizacji społeczno-zawodowej. Założono, że wsparcie będzie koncentrowało się zarówno na diagnozie sytuacji jednostki, jak i dalszych działaniach – służących wzrostowi zatrudnienia. Istotne są tutaj programy rozwijające kompetencje społeczne i poradnictwo psychologiczne, poradnictwo zawodowe, kursy, szkolenia, staże, pośrednictwo pracy oraz stworzenie możliwości skorzystania z konsultacji prawnych. Priorytetem jest wsparcie psychologiczno-społeczne, a następnie poradnictwo zawodowe. Projekty ukierunkowane są na przywrócenie jednostce zdolności do pełnienia ról społecznych, aby umożliwić jej powrót na rynek pracy. Dodatkowo założono, że wspierane będzie również tworzenie i funkcjonowanie podmiotów integracji społecznej. Działania w ramach PI 9i powiązane są z Programem Operacyjnym Pomoc Żywnościowa (PO PŻ). Założono kryteria premiujące dla projektów realizowanych na obszarach wiejskich i objętych rewitalizacją w ramach PI 9b. Przyjęto, że nabory wniosków będą organizowane w trybie konkursowym. Część alokacji została wydzielona dla ZIT oraz Łodzi.

Tabela 59 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 9i) – postęp rzeczowy

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WP	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie (PI 9i)	os.	6 894	3 729	54,1%	2 452	35,6%
WP	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie (PI 9i)	os.	27 577	12 156	44,1%	7 521	27,3%
WR	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu (PI 9i)	os.	56%	5 588	82,1%	613	14,6%
WR	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (PI 9i)	os.	20%	2 512	103,3%	789	52,5%
WR	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu (PI 9i)	os.	15%	4 337	237,9%	1 448	128,4%

Źródło: SZOOP RPO WŁ 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r.

PI 9iv (Działanie IX.2 Usługi na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym)

W ramach PI 9iv założono dwa główne cele, pierwszym jest poprawa dostępu do realizowanych w regionie usług społecznych ograniczających ubóstwo i wykluczenie społeczne. Drugi cel to poprawa dostępu do usług zdrowotnych odpowiadających na zdiagnozowane potrzeby w regionie. Wynika to z niskiej dostępności usług dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Projekty skierowane są przede wszystkim do: osób (oraz ich otoczenia, jeśli jest to niezbędne) i rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, kandydatów do sprawowania rodzinnej pieczy zastępczej oraz do przysposobienia dziecka, podmiotów świadczących usługi na rzecz osób zależnych lub niesamodzielnych, dzieci w zakresie wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji oraz ich otoczenia, podmiotów świadczących usługi na rzecz osób zależnych lub niesamodzielnych. Rezultatem działań podjętych w ramach RPO WŁ 2014-2020 będzie przede wszystkim poprawa dostępności do wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych. Założono, że w wyniku interwencji wzrośnie liczba trwałych miejsc świadczenia usług zdrowotnych i społecznych oraz zostaną stworzone warunki do deinstytucjonalizacji form wsparcia pomocy osobom niesamodzielnym. Główny nacisk położono na dążenie do deinstytucjonalizacji usług społecznych oraz ich spersonalizowania np. poprzez zapewnienie usług asystenckich osobom z niepełnosprawnościami oraz asystenta rodzinnego rodzinom z dysfunkcjami. Zaplanowano wspieranie istniejących placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży zagrożonych lub dotkniętych ubóstwem/wykluczeniem społecznym, rozwijanie kompetencji rodzin zastępczych oraz usług służących usamodzielnieniu, np. usług wspomaganych w postaci mieszkań. Część działań przeznaczona została na poprawę opieki nad osobami niesamodzielnymi – głównie osób z niepełnosprawnościami i seniorów. Istotne jest także wspieranie najmłodszych dzieci w diagnozowaniu wad rozwojowych poprzez wdrożenie programów zdrowotnych. Preferowane będą projekty, których realizacja zakłada prowadzenie działań na obszarach dotąd nieobjętych wsparciem lub objętych w niewystarczającym stopniu oraz realizowane w ramach zintegrowanych form opieki środowiskowej. Przyjęto, że nabory wniosków będą organizowane w trybie konkursowym.

Tabela 60 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 9iv) – postęp rzeczowy

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WP	Liczba dzieci objętych programami zdrowotnymi w programie (PI 9iv)	os.	9000	4 308	0,0%	0	0,0%
WP	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami asystenckimi i opiekuńczymi świadczonymi w społeczności lokalnej w programie (PI 9iv)	os.	Nie dotyczy	1 299	Nie dotyczy	793	Nie dotyczy
WP	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie (PI 9iv)	os.	6 064	8 507	140,3%	7 270	119,9%
WP	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami w postaci mieszkań chronionych i wspomaganych w programie (PI 9iv)	os.	Nie dotyczy	72	Nie dotyczy	16	Nie dotyczy
WP	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami wspierania rodziny i pieczy zastępczej w programie (PI 9iv)	os.	Nie dotyczy	723	Nie dotyczy	6 013	Nie dotyczy

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WP	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami zdrowotnymi w programie (PI 9iv)	os.	Nie dotyczy	4 960	Nie dotyczy	955	Nie dotyczy
WR	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które opuściły opiekę instytucjonalną na rzecz usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej w programie (PI 9iv)	os.	Nie dotyczy	83	Nie dotyczy	0	Nie dotyczy
WR	Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług asystenckich i opiekuńczych istniejących po zakończeniu projektu (PI 9iv)	szt.	Nie dotyczy	355	Nie dotyczy	0	Nie dotyczy
WR	Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług w mieszkaniach wspomaganych i chronionych istniejących po zakończeniu projektu (PI 9iv)	szt.	Nie dotyczy	30	Nie dotyczy	0	Nie dotyczy
WR	Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu (PI 9iv)	szt.	Nie dotyczy	147	Nie dotyczy	213	Nie dotyczy
WR	Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu (PI 9iv)	szt.	3 526	3 281	93%	1 322	37%

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WR	Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług zdrowotnych istniejących po zakończeniu projektu (PI 9iv)	szt.	Nie dotyczy	661	Nie dotyczy	23	Nie dotyczy

Źródło: SZOOP RPO Wł 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r.

Postęp rzeczowy jest adekwatny do postępu finansowego. Należy zwrócić uwagę na wskaźnik *Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami zdrowotnymi w programie*, którego wartość docelowa (pomimo planów zwiększenia alokacji na Działanie IX.2) ulegnie zmniejszeniu. Przyczyną jest zmiana definicji wskaźnika, a dokładniej grupy docelowej, która będzie realizowała ten wskaźnik. Założono, że będą to osoby, które skorzystają z konsultacji. Definicję zmieniono na osoby, u których wykryto wady rozwojowe i z tego tytułu zostają objęte rehabilitacją w ramach programu. Zmiana definicji wskaźnika nie wynikała z interwencji IZ RPO Wł 2014-2020. Były to zmiany wychodzące od MliR.

PI 9v (Działanie IX.3 Rozwój ekonomii społecznej)

W województwie łódzkim na etapie programowania zaobserwowano małą liczbę podmiotów ekonomii społecznej. Interwencja ma na celu wzmocnić potencjał podmiotów ekonomii społecznej, tak by stały się one atrakcyjnym pracodawcą dla osób zagrożonych ubóstwem/wykluczeniem społecznym, a co za tym idzie, także by dążyły do ekonomizacji. Działania służyć będą m.in. utworzeniu nowych miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych oraz wzmocnieniu ich konkurencyjności.

Tabela 61 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 9v) – postęp rzeczowy

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WP	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie (PI 9v)	os.	597	501	83,9%	398	66,7%
WP	Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem (PI 9v)	szt.	531	700	131,8%	772	145,4%
WP	Liczba interesariuszy ekonomii społecznej objętych wsparciem (PI 9v)	szt.	400	400	100,0%	5	1,3%
WP	Liczba regionalnych raportów o rozwoju ekonomii społecznej (PI 9v)	szt.	6	8	133,3%	3	50,0%
WR	Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych (PI 9v)	szt.	773	416	53,8%	186	24,1%
WR	Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych dla osób z niepełnosprawnościami (PI 9v)	szt.	66	76	115,2%	91	137,9%

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WR	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (PI 9v)	os.	66%	500	151,2%	39	14,8%
WR	Liczba podmiotów, które otrzymały do wykorzystania regionalny raport o rozwoju ekonomii społecznej (PI 9v)	szt.	430	800	186%	421	97,9%

Źródło: SZOOP RPO Wł 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r.

W odniesieniu do zakontraktowanych środków stopień realizacji wskaźników produktu jest wysoki. W odniesieniu do środków rozliczonych jest on nieco niższy, ale wciąż na wysokim poziomie. W ramach wskaźników rezultatu wysokim stopniem realizacji zarówno w odniesieniu do środków zakontraktowanych, jak i rozliczonych charakteryzuje się wskaźnik *Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem*. Jego wartość docelowa została już zrealizowana. Na etapie programowania nie przewidziano tak dużego rozwoju sektora ekonomii społecznej, który nastąpił w ciągu ostatnich 4 lat. Ogółem postęp rzeczowy dla PI 9v jest szybszy, niż postęp finansowy.

PI 9i (Działanie IX.1 Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym)

Tabela 62 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego – PI 9i

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WP	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie (PI 9i)	233 730 098	44 390	8 250	120,0%	8 109	118%	5 791	84%
WP	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie (PI 9i)	233 730 098	13 982	28 295	102,6%	28 149	102%	17 649	64%
WR	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu (PI 9i)	233 730 098	29 446	13 121	83,0%	12 889	82%	8 120	52%

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WR	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (PI 9i)	233 730 098	67 110	5 752	101,7%	5 787	103%	3 646	65%
WR	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu (PI 9i)	233 730 098	33 485	10 358	244%	9806	232%	6 178	146%

Źródło: SZOOP RPO WŁ 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r.

W Działaniu IX.1 niewykorzystana jeszcze alokacja wynosi 233 730 098 zł (uwzględniając rezerwę wykonania). Koszt jednostkowy poszczególnych wskaźników, obliczony na podstawie wartości projektów z podpisaną umową o dofinansowanie, które realizują dany wskaźnik, został przedstawiony w tabeli powyżej. Na tej podstawie została oszacowana całkowita prognozowana wartość wskaźników po wykorzystaniu pozostałej alokacji oraz prognozowany % osiągnięcia wartości wskaźników po wykorzystaniu pozostałej alokacji.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że tylko w przypadku jednego wskaźnika rezultatu (*Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu*) obecna alokacja nie wystarczy do osiągnięcia zakładanej wartości docelowej (przy zachowaniu obecnych warunków realizacji Działania wskaźnik ten osiągnie szacunkowo 82% zakładanej wartości docelowej). Należy dodać, że przyczyną takiego stanu jest częściowo brak definicji wskaźnika w momencie jego prognozowania. Nie był znany fakt, że do wskaźnika nie mogą być wliczane osoby, które w okresie 4 tygodni po opuszczeniu programu podjęły zatrudnienie.

W celu osiągnięcia zakładanej wartości i rozwiązania tego problemu można przyjąć mniejszą wartość docelową tego wskaźnika, zwiększyć alokację na całe Działanie IX.1 lub zwiększyć udział tego typu projektów, dla których koszt jednostkowy tego wskaźnika jest relatywnie niski. Z przeprowadzonej analizy wynika, że przy obecnej alokacji osiągnięte wartości pozostałych wskaźników będą nieco wyższe, niż planowano.

Biorąc pod uwagę nierozstrzygnięte jeszcze konkursy oraz planowane nabory na 2019 rok, wydatki na Działanie IX.1 wyniosą 91 142 047 zł. Można zatem założyć, że pozostała alokacja wyniesie około 142 588 051 zł. Dodatkowo należy zwrócić uwagę na fakt, że tendencje na rynku pracy nie wskazują, aby bezrobocie miało wzrosnąć, jest ono malejące. Rodzina 500 plus Program Rodzina 500 plus, z którego skorzystania mają możliwość potencjalni uczestnicy projektów dodatkowo może wpłynąć na zmniejszenie ich chęci uczestnictwa w projektach. W tym przypadku wskaźniki produktu i rezultatu mogłyby zostać nieosiągnięte. W związku z trudnościami w realizacji projektów w ramach Działania IX.1 opisanymi w poprzednim rozdziale oraz planowaną realokacją środków z Działania IX.1 na Działanie IX.2 w wysokości 11 mln euro zaleca się obniżenie wartości docelowych dla wskaźników, które są zagrożone nieosiągnięciem zakładanej wartości docelowej i zostały wymienione w tabeli powyżej.

Według instytucji świadczących pomoc społeczną (OPS, PCPR) sytuację niechęci podejmowania zatrudnienia potencjalni uczestnicy projektów uzasadniali świadczeniem Rodzina 500 plus. Zmiana wskaźników dodatkowo uzasadniona jest malejącym bezrobociem w województwie łódzkim. Niemniej potrzeby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym nie zmieniają się, należy natomiast zauważyć, że pierwszą zaspokojoną potrzebą powinna być integracja społeczna i nabycie kompetencji społecznych, następnie dążenie do podjęcia pracy.

Warto jednak docenić potencjał i doświadczenie tych instytucji, które są beneficjentami wsparcia w bezpośredniej pracy z osobami ubogimi i zagrożonymi wykluczeniem społecznym. Nie należy zatem całkowicie rezygnować z naborów skierowanych wyłącznie do wymienionych instytucji, natomiast zalecane jest kontynuowanie działań polegających na udzielaniu wnioskodawcom wsparcia w zakresie przygotowania i realizacji projektu. W obszarze aktywizacji społeczno-zawodowej grupą docelową mogą stać się osoby głęboko wykluczone, w najtrudniejszej sytuacji zawodowej tj. pozostające bez pracy dłużej niż 12 miesięcy. W tym przypadku również zasadne jest realokowanie części środków na Działanie IX.2, ponieważ przyczyną pozostawania bez pracy może być np. konieczność opieki nad osobą niesamodzielną.

PI 9iv (Działanie IX.2 Usługi na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym)

Tabela 63 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego – PI 9iv

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WP	Liczba dzieci objętych programami zdrowotnymi w programie (PI 9iv)	108 033 249	339			8 810	98%	9 000	100,0%
WP	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami asystenckimi i opiekuńczymi świadczonymi w społeczności lokalnej w programie (PI 9iv)	118 592 173	21 648	4 778	b.d.	2 341	b.d.	2107	b.d.
WP	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie (PI 9iv)	118 592 173	7 649	18 818	310,0%	15 234	251%	13 711	226%

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WP	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami w postaci mieszkań chronionych i wspomaganych w programie (PI 9iv)	118 592 173	159 117	572	b.d.	130	b.d.	114	b.d.
WP	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami wspierania rodziny i pieczy zastępczej w programie (PI 9iv)	118 592 173	45 743	2 345	b.d.	1 303	b.d.	1 303	b.d.
WP	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami zdrowotnymi w programie (PI 9iv)	118 592 173	9 994	15 329	160,4%	8 795	92%	8 599	90%
WR	Liczba osób zagrożonych ubóstwem	118 592 173	184 645	538	b.d.	148	b.d.	133	b.d.

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
	lub wykluczeniem społecznym, które opuściły opiekę instytucjonalną na rzecz usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej w programie (PI 9iv)								
WR	Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług asystenckich i opiekuńczych istniejących po zakończeniu projektu (PI 9iv)	118 592 173	72 535	1 369	b.d.	638	b.d.	574	b.d.
WR	Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług w mieszkaniach wspomaganych i chronionych istniejących po zakończeniu projektu (PI 9iv)	118 592 173	381 881	238	b.d.	54	b.d.	47	b.d.

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WR	Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu (PI 9iv)	118 592 173	106 762	831	b.d.	265	b.d.	265	b.d.
WR	Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu (PI 9iv)	118 592 173	19 833	7 206	204,4%	5 834	165%	5 250	148%
WR	Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług zdrowotnych istniejących po zakończeniu projektu (PI 9iv)	118 592 173	72 445	2 042	343,7%	1 171	197%	1054	177%

Źródło: SZOOP RPO Wł 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r.

W Działaniu IX.2 niewykorzystana jeszcze alokacja wynosi 118 592 173 zł. Koszt jednostkowy poszczególnych wskaźników, obliczony na podstawie wartości projektów z podpisaną umową o dofinansowanie, które realizują dany wskaźnik, został przedstawiony w tabeli powyżej. Na tej podstawie została oszacowana całkowita prognozowana wartość wskaźników po wykorzystaniu pozostałej alokacji oraz prognozowany % osiągnięcia wartości wskaźników po wykorzystaniu pozostałej alokacji.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że obecna alokacja wystarczy do osiągnięcia założonych wartości docelowych wszystkich wskaźników.

Biorąc pod uwagę planowane na 2019 rok wydatki w wysokości 21 640 000 zł można szacować, że do wydania pozostanie ok. 96 952 173 zł. Alokacja będzie wystarczająca, aby zrealizować wartości docelowe wskaźników. W prognozie eksperckiej uwzględniono czynniki dodatkowe, które mogą mieć wpływ na realizację wskaźników w obszarze usług społecznych. Pierwszym z nich jest sytuacja demograficzna regionu, czyli starzenie się społeczeństwa, co będzie znaczące zarówno dla rozwoju usług społecznych, jak i zdrowotnych. W obszarze zdrowia prawdopodobnie widoczna będzie coraz wyższa przeżywalność noworodków, co wynika z postępu technologicznego. Znaczenie może mieć również upowszechnianie profilaktyki zdrowia w szkołach oraz większa świadomość rodziców na temat konieczności podejmowania działań profilaktycznych. Dodatkowo znaczenie będzie miała dostępność kadry medycznej i asystenckiej, która obecnie jest niska. W obszarze usług społecznych należy również wziąć pod uwagę możliwy wzrost cen usług i materiałów niezbędnych do tworzenia mieszkań chronionych i wspomaganych.

W obszarze usług społecznych zdiagnozowano wciąż rosnące potrzeby oraz wysoki potencjał aplikacyjny. W związku z powyższym planuje się przeniesienie ok. 47 330 800 zł na Działanie IX.2 z Działania IX.1 również z uwagi na kończące się środki do rozdysponowania w Działaniu IX.2. Konieczne będzie zatem zwiększenie wartości docelowych wskaźników. Ich realizacja nie powinna być zagrożona.

PI 9v (Działanie IX.3 Rozwój ekonomii społecznej)

Tabela 64 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego - PI 9v

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WP	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie (PI 9v)	23 326 294	67 430	847	141,9%	847	142%	678	124%
WP	Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem (PI 9v)	23 326 294	48 260	1 183	222,9%	1 183	223%	946	178%
WP	Liczba interesariuszy ekonomii społecznej objętych wsparciem (PI 9v)	2 774 360	7 141	789	197,1%	659	165%	527	132%
WP	Liczba regionalnych raportów o rozwoju ekonomii społecznej (PI 9v)	2 774 360	535 500	13	219,7%	13	220%	13	220%
WR	Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych (PI 9v)	23 326 294	81 207	703	91,0%	703	91%	703	91%

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WR	Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych dla osób z niepełnosprawnościami (PI 9v)	23 326 294	444 504	128	194,7%	128	195%	128	195%
WR	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (PI 9v)	23 326 294	67 565	845	151,2%	845	151%	676	121%
WR	Liczba podmiotów, które otrzymały do wykorzystania regionalny raport o rozwoju ekonomii społecznej (PI 9v)	2 774 360	5 355	1 318	306,5%	1 318	307%	1 054	247%

Źródło: SZOOP RPO Wł 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r.

W Działaniu IX.3 niewykorzystana jeszcze alokacja wynosi 26 100 654 zł. Koszty jednostkowe poszczególnych wskaźników, obliczone na podstawie wartości projektów z podpisaną umową o dofinansowanie, które realizują dany wskaźnik, zostały przedstawione w tabeli powyżej. Na tej podstawie została oszacowana całkowita prognozowana wartość wskaźników po wykorzystaniu pozostałej alokacji oraz prognozowany % osiągnięcia wartości wskaźników po wykorzystaniu pozostałej alokacji.

W prognozie eksperckiej dodatkowo uwzględniono czynniki, które mogą mieć wpływ na realizację wskaźników. Podobnie jak w przypadku działań w obszarze PI 9i również w PI 9v znaczenie będzie mieć spadek bezrobocia w regionie oraz prawdopodobne dalsze polepszanie się sytuacji materialnej rodzin. Kolejnym czynnikiem, który należy uwzględnić jest trwałość PES, w szczególności stowarzyszeń i fundacji. Przewiduje się, że NGO, pomimo polepszania się ich ogólnej kondycji, wciąż mogą charakteryzować się niestabilnością działania. Dodatkowo dane dotyczące przyrostu podmiotów ekonomii społecznej w województwie łódzkim latach 2016-2017 sugerują, że ich może pozostać na podobnym poziomie lub zwiększyć się nieznacznie. Z przeprowadzonej analizy wynika, że obecna alokacja wystarczy do osiągnięcia założonych wartości docelowych wszystkich wskaźników.

Działania w ramach OP IX są realizowane skutecznie i cechują się wysoką efektywnością. Niemniej zmieniają się potrzeby w obszarze wykluczenia społecznego. Ta sytuacja może spowodować poważne zagrożenie osiągnięcia wskaźników z uwagi na brak uczestników projektów. Środkiem zapobiegawczym w tej sytuacji jest realokowanie środków w ramach Działań w OP IX.

5.2.10 Oś priorytetowa X Adaptacyjność pracowników i przedsiębiorstw w regionie

W Osi Priorytetowej X Adaptacyjność pracowników i przedsiębiorstw w regionie, wpisującej się w Cel Tematyczny 8 RPO WŁ 2014-2020, zaplanowano interwencje wdrażane w ramach trzech Działań i pięciu Poddziałań: Działanie X.1 Powrót na rynek pracy osób sprawujących opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3 (PI 8iv); Działanie X.2 Rozwój pracowników i przedsiębiorstw (PI 8v): Poddziałanie X.2.1 Konkurencyjność przedsiębiorstw i ich pracowników; Poddziałanie X.2.2 Wdrożenie programów typu outplacement; Działanie X.3 Ochrona, utrzymanie i przywrócenie zdrowia (PI 8vi): Poddziałanie X.3.1 Programy z uwzględnieniem rehabilitacji medycznej ułatwiające powroty do pracy oraz umożliwiające wydłużenie aktywności zawodowej; Poddziałanie X.3.2 Programy profilaktyczne dotyczące chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu; Poddziałanie X.3.3 Działania uzupełniające populacyjne programy profilaktyczne w kierunku wczesnego wykrywania nowotworu jelita grubego, piersi i szyjki macicy.

Interwencja wdrażana w ramach X OP realizuje cel związany ze wzrostem poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób pełniących opiekę nad dzieckiem

do lat 3 (PI 8iv); cel związany ze zwiększeniem adaptacyjności przedsiębiorstw poprzez wzrost kompetencji i kwalifikacji pracowników sektora MŚP (małych i średnich przedsiębiorstw), w tym przedsiębiorstw dotkniętych procesami restrukturyzacji (PI 8v); jak również cel odnoszący się do utrzymania i przedłużenia aktywności zawodowej mieszkańców województwa (w szczególności osób powyżej 50 roku życia) poprzez wdrożenie programów zdrowotnych.

Pierwotna alokacja UE ogółem (alokacja główna + rezerwa wykonania) dla OP X przed uwzględnieniem zmian w Programie wynosiła 115 023 713 EUR, tj. 494 924 032,30 zł, i na koniec grudnia 2018 roku nie uległa zmianie.

Jak wynika z analizy danych przeprowadzonej przez Ewaluatora i zbieżnych z nimi danych zawartych w informacji kwartalnej (za IV kwartał 2018 rok) poziom kontraktacji alokacji w X OP oraz postęp rzeczowy w poszczególnych PI są zróżnicowane.

Na poziomie całej OP postęp rzeczowy w zakresie wdrażania interwencji w ramach poszczególnych PI / działań / poddziałań przekłada się na realizację 12,7% wartości docelowej wskaźnika finansowego ram wykonania. Informacje na temat stopnia realizacji przyjętych wartości pośrednich i docelowych (na 2023 rok) wskaźników produktu RW i wskaźnika finansowego przedstawia tabela poniżej.

Tabela 65 Wskaźniki wybrane do ram wykonania – stopień osiągnięcia wartości pośrednich i docelowych – OP X

Typ wskaźnika	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru	Cel pośredni na 2018 r.	% realizacji celu pośredniego	Wartość docelowa na koniec 2023 r.	% realizacji wartości docelowej
WF	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	12 186 284	141,4% (17 234 181,13)	135 322 016,00	12,7%
WP	Liczba osób opiekujących się dziećmi w wieku do lat 3 objętych wsparciem w programie	osoby	1 462	125,7% (1 838)	4 872	37,7%
WP	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, objętych wsparciem w programie	osoby	4 056	184,4% (7 481)	27 038	27,67%

Źródło: Informacja kwartalna z realizacji RPO Wł 2014-2020 za IV kw. 2018 r.

Wartość pośrednia **wskaźnika postępu finansowego** (zdefiniowanego jako całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowanych) wyznaczona na rok 2018 dla PI 8iv, PI 8v, 8vi została osiągnięta na poziomie 141,4% / 12 186 284 EUR, co stanowi 12,7% wartości docelowej (na 2023 rok). Cel pośredni dla wskaźnika **Liczba osób opiekujących się dziećmi w wieku do lat 3 objętych wsparciem w programie** został zrealizowany na poziomie 125,7% / 1 838 osób objętych wsparciem w Programie (wartość osiągnięta w projektach na podstawie wniosków o płatność/ WoP). Osiągnięty cel pośredni (na 2018 rok) stanowi 37,7% wartości docelowej (2023 rok). Szacowany / deklarowany przez Beneficjentów w umowach o dofinansowanie/ UoD poziom osiągnięcia wartości końcowej wskaźnika w Programie (na

2023 rok) wynosi 59,3% (wartość docelowa zakładana w projektach mających podpisaną UoD to 2 891 osób).

Analizowany wskaźnik produktu odnosi się do przedsięwzięć wspierających aktywny udział w rynku pracy lub też (ponowne) włączenie do rynku pracy oraz służących zwiększeniu dostępu do opieki nad dziećmi w wieku do lat 3. Wskaźnik był osiąganym w projektach realizowanych w ramach PI 8iv Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę - Działanie X.1 Powrót na rynek pracy osób sprawujących opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3. Według analiz przeprowadzonych przez Ewaluatora i zbieżnych z nimi danych zawartych w informacji kwartalnej za IV kwartał 2018 r., w ramach PI 8iv Działanie X.1, od uruchomienia programu zawarto 120 umów o dofinansowanie projektów (UoD). Wartość dofinansowania UE wszystkich projektów / UoD zawartych w PI 8iv Działaniu X.1 realizujących analizowany wskaźnik wyniosła 75 796 845,13 zł; Oznacza to 58,32% zakontraktowania alokacji UE ogółem (z rezerwą wykonania) przeznaczonej na PI 8iv Działanie X.1¹⁶⁵ Średni koszt jednostkowy wskaźnika we wszystkich dotychczas realizowanych UoD (trwających i zakończonych) osiągnął wartość: 26 218,21 zł/osoba¹⁶⁶. Obliczony dla projektów trwających i zakończonych osiąganym, rzeczywisty średni koszt jednostkowy wskaźnika ma wartość nieco wyższą od szacowanej na etapie przygotowania Programu. Podstawą oszacowania kosztu jednostkowego wskaźnika na etapie programowania były dane dotyczące kosztu utworzenia miejsca opieki nad dzieckiem do lat 3 oraz kosztu aktywizacji zawodowej osoby sprawującej opiekę nad dzieckiem (Osiągnięta wartość wskaźnika *Liczba osób opiekujących się dziećmi w wieku do lat 3 objętych wsparciem w programie* jest zbieżna z wartością wskaźnika *Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3* – Działanie X.1. Wsparcie w postaci miejsca opieki nad dzieckiem do lat 3 jest obligatoryjne, traktuje się zatem jedno utworzone miejsce jako wsparcie udzielone jednej osobie sprawującej opiekę nad dzieckiem. Zatem wartość i sposób szacowania wskaźnika *Liczba osób opiekujących się dziećmi w wieku do lat 3 objętych wsparciem w programie* jest analogiczny jak w przypadku wskaźnika: *Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3*). Przyjęto, iż w ramach przedsięwzięcia wsparciem objęte będą osoby pracujące, bezrobotne i bierne zawodowo, sprawujące opiekę nad dzieckiem w wieku do lat 3. Dla każdej z tych grup przewidziano wsparcie w postaci miejsca opieki nad dzieckiem do lat 3, dla osób bezrobotnych i biernych zawodowo wsparcie towarzyszące w postaci aktywizacji zawodowej. Pod uwagę wzięto następujące dane: (1) koszty pobytu i żywienia dziecka w dostępnych form opieki nad

¹⁶⁵ Alokacja UE ogółem (z rezerwą wykonania) na PI 8iv, Działanie X.1 po uwzględnieniu zmian w Programie (zł) (EUR wg kursu 4,3028 zł z 28.12.2018) wynosi 129 970 850,11 zł; Alokacja UE ogółem na Działanie/ Poddziałanie po uwzględnieniu zmian w Programie [EUR] (z rezerwą wykonania) 30 206 110 EUR

¹⁶⁶ Wartość dofinansowania UE UoD realizujących wskaźnik (trwających i zakończonych) / wartość docelowa zakładana w UoD (75 796 845,13 zł / 2 891 osób)

dzieckiem do lat 3 (żłobek, klub dziecięcy, opiekun dzienny) określone w *Sprawozdaniu rady ministrów z realizacji ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 w latach 2011-2012*. Koszty te powiększono o 30%, biorąc pod uwagę (2) nakłady inwestycyjne związane z koniecznością dostosowania i wyposażenia miejsca opieki nad dzieckiem (żłobek, klub dziecięcy). Uwzględniono również (3) koszt wynagrodzenia osoby sprawującej w (nowo)utworzonym miejscu opiekę nad dzieckiem (jako podstawę przyjęto minimalne wynagrodzenie w kraju uwzględniające koszty pracodawcy). Średni koszt utworzenia miejsca opieki nad dzieckiem do lat 3 wyniósł 14 870,10 zł. Przeliczono powyższy koszt z cen bieżących na ceny stałe, uwzględniono wartość wskaźnika inflacji CPI - Consumer Price Index. Do oszacowania kosztu jednostkowego aktywizacji zawodowej m.in. posłużyły dane historyczne z projektów realizowanych w Poddziałaniu 8.1.2 PO KL zakładających wsparcie w postaci aktywizacji zawodowej dla osób, które utraciły pracę lub zagrożonych jej utratą; średni koszt wyniósł 6 874,00 zł. Koszty jednostkowe powiększone o koszty zarządzania odniesiono do alokacji podzielonej ze względu na udział w grupie docelowej poszczególnych kategorii odbiorców wsparcia (osoby pracujące i osoby bezrobotne i bierne zawodowo / procent osób z poszczególnych grup przyjęto zgodnie z danymi statystycznymi BAEL z 2013 r.).

Cel pośredni (na 2018 rok) dla wskaźnika ***Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, objętych wsparciem w programie*** został zrealizowany na poziomie 184,4% / 7 481 osób objętych wsparciem w programie (wartość osiągnięta w projektach na podstawie WoP). Zrealizowana wartość pośrednia wskaźnika (na 2018 rok) stanowi 27,6% wartości docelowej (na rok 2023). Szacowany/ deklarowany przez Beneficjentów w UoD poziom osiągnięcia wartości końcowej wskaźnika wynosi 84,4% (wartość docelowa zakładana w projektach mających podpisaną UoD to 22 817 osób). Analizowany wskaźnik produktu dotyczy przedsięwzięć wspierających procesy adaptacyjne przedsiębiorstw z sektora MŚP poprzez zapewnienie usług rozwojowych dostępnych w Bazie Usług Rozwojowych / BUR. Wskaźnik był osiągany w projektach realizowanych w ramach PI 8v Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, Działanie X.2 Rozwój pracowników i przedsiębiorstw. Według analiz przeprowadzonych przez Ewaluatora i zbieżnych z nimi danych zawartych w informacji kwartalnej za IV kwartał 2018 r., w ramach PI 8v Działania X.2, od uruchomienia programu zawarto 49 umów o dofinansowanie projektów (UoD). Wartość dofinansowania UE wszystkich projektów / UoD zawartych w PI 8v, Działanie X.2 wyniosła 170 231 881,71 zł; Oznacza to 60,35% zakontraktowania alokacji UE ogółem (z rezerwą wykonania) przeznaczonej na PI 8v Działanie X.2¹⁶⁷. Przy czym, według analiz przeprowadzonych przez Wykonawcę (dane dot.

¹⁶⁷ Alokacja UE ogółem (z rezerwą wykonania) na PI 8v / Działanie X.2 po uwzględnieniu zmian w Programie (zł) (EUR wg kursu 4,3028 zł z 28.12.2018) wynosi 282 084 025,19 zł; Alokacja UE ogółem na Działanie/ Poddziałanie po uwzględnieniu zmian w Programie [EUR] (z rezerwą wykonania) 65 558 247 EUR

UoD wg stanu na 31.12.2018 r.) analizowany wskaźnik był osiągnięty w ramach 32 projektów / UoD realizowanych w Działaniu X.2. Wartość dofinansowania UE projektów (UoD) realizujących wskaźnik w Działaniu X.2 wyniosła 155 376 988,17 zł. Średni koszt jednostkowy wskaźnika we wszystkich dotychczas realizowanych UoD (trwających i zakończonych) osiągnął wartość: 6 809,70 zł/osoba¹⁶⁸. Obliczony dla projektów trwających i zakończonych osiągnięty, rzeczywisty średni koszt jednostkowy wskaźnika ma wartość wyższą od szacowanej w Programie. Na etapie przygotowania Programu podstawą oszacowania średniego kosztu jednostkowego wskaźnika były dane historyczne dotyczące średniego kosztu wsparcia jednego uczestnika w projektach szkoleniowych realizowanych w Poddziałaniu 8.1.1 PO KL (wartość UoD w Poddziałaniu 8.1.1 / wartość wskaźnika: *Liczba pracujących osób dorosłych, które zakończyły udział w projektach szkoleniowych* zakładana do osiągnięcia w ramach UoD zawartych Poddziałaniu). Z uwagi na zmianę systemu dystrybucji środków do przedsiębiorców w ramach przedmiotowej interwencji – z systemu podażowego na Podmiotowy System Finansowania/ PSF, pod uwagę wzięto współczynnik różnicy kosztów, który uwzględniał: zmniejszenie kosztów jednostkowych o średnią wartość kosztów zarządzania i kosztów pośrednich w projektach PO KL (-30%) z uwagi na brak tego typu kosztów w przypadku PSF; wzrost kosztów jednostkowych z uwagi na koncepcję szkoleń dopasowanych do przedsiębiorcy / zindywidualizowanych (+23,43%). Na podstawie powyższych danych określono średni koszt wsparcia na osobę (przy uwzględnieniu cen stałych oraz wartość wskaźnika inflacji CPI / Consumer Price Index) który wyniósł 4 446,49 zł.

PI 8iv (Działanie X.1 Powrót na rynek pracy osób sprawujących opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3)

¹⁶⁸ Wartość dofinansowania UE UoD realizujących wskaźnik (trwających i zakończonych) / wartość docelową zakładaną w UoD (155 376 988,17 zł / 22 817 osób)

Tabela 66 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 8iv) – postęp rzeczowy

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WP	Liczba osób opiekujących się dziećmi w wieku do lat 3 objętych wsparciem w programie (PI 8iv Dz. X.1)	osoby	4 872	2 891	59,3%	1 838	37,7%
WP	Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 (PI 8iv Dz. X.1)	szt.	4 872	2 557	52,5%	1 347	27,6%
WR	Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/ wychowaniem dziecka lub utrzymały zatrudnienie, po opuszczeniu programu (PI 8iv Dz. X.1)	osoby	80%	1 333	122,9%	362	51,1%
WR	Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu (PI 8iv Dz. X.1)	osoby	40%	1 287	209,6%	418	104,1%

Źródło: SZOOP RPO Wł 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r.

Celem interwencji wdrażanej w ramach PI 8iv / Działanie X.1 jest zwiększenie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3. Projekty dofinansowane w ramach PI 8iv, w założeniach, powinny umożliwiać godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz wspierać równość mężczyzn i kobiet we wszystkich obszarach życia, w tym w sferze zawodowej. Wsparcie oferowane w Działaniu X.1 ma charakter skorelowany, tj. integrujący element zapewnienia miejsca opieki nad dzieckiem do lat 3 w formach instytucjonalnych i pozainstytucjonalnych (żłobki, kluby dziecięce, opiekun dzienny, niania), oraz – w przypadku osób pozostających bez pracy (bezrobotnych i biernych zawodowo) – z elementem aktywizacji zawodowej w formie doradztwa zawodowego, pośrednictwa pracy, szkoleń, której celem jest włączenie do rynku pracy; przy czym pierwszy z tych elementów ma charakter obligatoryjny, drugi – fakultatywny. Wsparcie kierowane jest do osób, dla których opieka nad dzieckiem do lat 3 jest czynnikiem uniemożliwiającym podjęcie zatrudnienia (tj. osób bezrobotnych i biernych zawodowo) oraz do osób pracujących i jednocześnie sprawujących opiekę nad dzieckiem do lat 3.

Na wsparcie wymienionych grup osób w ramach PI 8iv przewidziano 30 206 110 EUR, tj. 129 970 850,11 zł / alokacja UE ogółem na PI 8iv po uwzględnieniu zmian w Programie¹⁶⁹. Począwszy od grudnia 2015 roku do grudnia 2018 roku w ramach Działania X.1 przeprowadzono łącznie 10 naborów wniosków o dofinansowanie projektów. Zgodnie z informacją kwartalną za IV kwartał 2018 rok, od uruchomienia Programu w ramach przeprowadzonych naborów liczba złożonych wniosków o dofinansowanie po ocenie formalno-merytorycznej wyniosła 155, zawarto 120 umów o dofinansowanie projektów. Wartość dofinansowania UE wszystkich projektów w PI 8iv wyniosła 75 796 845,13 zł, co stanowi 58,3% realizacji zobowiązań UE na lata 2014-2020. Wydatki z zatwierdzonych wniosków o płatność stanowią 22,18% alokacji UE ogółem (kwalifikowalny wkład UE to 28 833 820,30 zł)

Poziom wykonania / realizacji końcowych celów rzeczowych Działania X.1 PI 8iv jest zróżnicowany. Ponad dwukrotnie przekroczona została wartość wskaźnika rezultatu *Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu*; w przypadku analizowanego wskaźnika skuteczna realizacja zobowiązań wynikających z zwartych UoD spowoduje jego pięciokrotne przekroczenie (209,6% w stosunku do zakładanej wartości docelowej wynoszącej 40%). Za zadawalający i zgodny z postępowaniem finansowym należy uznać stopień realizacji wskaźnika rezultatu *Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/ wychowaniem dziecka lub utrzymały zatrudnienie, po opuszczeniu programu*. W ocenie przedstawiciele Instytucji wdrażających Program, czynnikiem utrudniającym osiągnięcie celów interwencji, wyrażonych

¹⁶⁹ EUR: 4,3028 zł wg kursu z 28.12.2018 rok

analizowanym wskaźnikiem, jest sposób jego pomiaru. Wskaźnik *Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/ wychowaniem dziecka lub utrzymały zatrudnienie, po opuszczeniu programu* służy do pomiaru liczby osób pracujących, które dzięki udziałowi w projekcie i otrzymanemu wsparciu powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/ wychowaniem dziecka (tj. podjęły zatrudnienie) lub utrzymały zatrudnienie na skutek interwencji polegającej na zapewnieniu miejsca opieki nad dziećmi w wieku do lat 3. Zatem do wartości wskaźnika włącza się osoby, które powróciły na rynek pracy po urlopie macierzyńskim lub rodzicielskim oraz osoby, które utrzymały zatrudnienie (we wskaźniku uwzględniane są osoby, które w dniu przystąpienia do projektu były pracujące). Za datę zakończenia udziału w projekcie przyjmuje się datę zakończenia wsparcia w postaci zapewnienia miejsca opieki nad dzieckiem do lat 3, z którego odbiorca wsparcia skorzystał – a więc potencjalnie długi czas. Podjęcie lub utrzymanie zatrudnienia przez osobę objętą wsparciem w projekcie nie oznacza zakończenia udziału w projekcie. Wartość wskaźnika nie uwzględnia osób, które podjęły lub utrzymały zatrudnienie w trakcie trwania projektu (jeśli nie kontynuują zatrudnienia po zakończeniu udziału w projekcie).

Relatywnie niski poziom realizacji dotyczy wskaźników produktu: *Liczba osób opiekujących się dziećmi w wieku do lat 3 objętych wsparciem w programie* oraz *Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3* (>27%, <38% według WoP); w przypadku analizowanych wskaźników za optymistyczne należy uznać wartości szacowane/ zadeklarowane do osiągnięcia przez Beneficjentów w UoD (>52% <60%). Osiągnięcie wartości wyżej wymienionych wskaźników jest związane ze specyfiką samej interwencji jak również sposobem pomiaru wskaźnika *Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3*. Wskaźnik mierzy liczbę utworzonych miejsc w żłobkach, klubach dziecięcych, u dziennych opiekunów. Odnosi się do utworzonego miejsca (nie utworzonych punktów opieki), tj. miejsca opieki nad jednym dzieckiem. Pojęcia: żłobek, klub dziecięcy, dzienny opiekun są rozumiane zgodnie z ustawą z dnia 4 lutego 2011r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2018 r. poz. 603 z późn. zm.). Utworzenie miejsca opieki nad dziećmi do lat 3 między innymi wymaga poniesienia nakładów inwestycyjnych na dostosowanie / adaptację punktu opieki nad dziećmi (żłobka, klubu dziecięcego) tak by spełniał wymagania / warunki określone w ustawie z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3¹⁷⁰. Koszty te są wyższe niż szacowano na etapie przygotowania Programu. Beneficjenci zgłaszają również trudności ze znalezieniem odpowiedniej bazy lokalowej (pozyskaniu odpowiedniego lokalu). Ponadto, istotną barierą zniechęcającą potencjalnych wnioskodawców do ubiegania się o wsparcie jest wymóg zapewnienia trwałości utworzonego miejsca opieki.

Alokacja, która pozostała w PI 8iv / Działaniu X.1 wynosi **54 174 004,98 zł**. Zgodnie z *Harmonogramem naborów wniosków o dofinansowanie projektów w trybie konkursowym*

¹⁷⁰ Dz. U. 2011 Nr 45 poz. 235

dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 na 2019 rok na II (czerwiec i lipiec) i III kwartał (wrzesień) 2019 roku zaplanowano trzy nabory wniosków o dofinansowanie projektów. Orientacyjne kwoty przeznaczone na dofinansowanie projektów w ramach planowanych konkursów wynoszą: **1 300 000 EUR / ok. 5 561 000,00 zł** (nabór w czerwcu); **1 300 000 EUR / ok. 5 561 000,00 zł** (nabór w lipcu); **3 000 000,00 EUR / ok. 12 833 000, 00 zł**. Pomniejszą to alokację pozostałą w Działaniu X.1 o około 44,2% / łącznie 23 955 000,00 zł. Skuteczne przeprowadzenie naborów zakończone podpisaniem umów o dofinansowanie projektów powinno spowodować, że w PI 8iv / Działaniu X.1 pozostaną środki w wysokości ok. 30 219 004,98 zł.

Mając na uwadze alokację, która pozostała w Pi 8iv (z wyłączeniem kwot przeznaczonych na dofinansowanie projektów w ramach konkursów zaplanowanych na 2019 rok), oraz obliczony średni koszt jednostkowy poszczególnych wskaźników - przygotowano dwuwariantową ilościową prognozę¹⁷¹ pozwalającą (dla alokacji pozostałej / dostępnej w PI 8iv) ocenić **maksymalną, możliwą do osiągnięcia** wartość poszczególnych wskaźników oraz dodatkową prognozę ekspercką.

¹⁷¹ Podstawą prognozowania w wariantach 1 i 2 było założenie, że wszystkie pozostałe/ „wolne” środki w PI / Działaniu zostaną przeznaczone na dofinansowanie projektów realizujących dany wskaźnik, dla którego obliczony został średni koszt jednostkowy. Natomiast podstawą prognozowania w wariantach 3 i 4 było założenie, że tylko część pozostałych/ „wolnych” środków w danym PI / Działaniu - zgodnie z dotychczasową proporcją - zostanie przeznaczona na dofinansowanie projektów realizujących dany wskaźnik, dla którego obliczony został średni koszt jednostkowy. W tabeli zaprezentowano wyniki obu wariantów prognozy.

Tabela 67 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego –PI 8iv

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WP	Liczba osób opiekujących się dziećmi w wieku do lat 3 objętych wsparciem w programie (PI 8iv Dz. X.1)	54 174 004,98	26 218,21 ¹⁷²	4 957 ¹⁷³	101,8%	4 957 ¹⁷⁴	102,0%	4 141	85%
WP	Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 (PI 8iv)	54 174 004,98	26 828,22 ¹⁷⁵	4 576 ¹⁷⁶	93,9%	4 384 ¹⁷⁷	90,0%	4 141	85%

¹⁷² Koszt jednostkowy wskaźnika: wartość dofinansowania UE dotychczas realizowanych UoD (trwających i zakończonych) / wartość docelową zakładaną w UoD (75 796 845,13 zł / 2 891 osób)

¹⁷³ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 2 066

¹⁷⁴ Jw.

¹⁷⁵ Koszt jednostkowy wskaźnika: wartość dofinansowania UE dotychczas realizowanych UoD (trwających i zakończonych) / wartość docelową zakładaną w UoD (68 599 761,04 zł / 2 557)

¹⁷⁶ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 2 019

¹⁷⁷ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 1 827

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
	Dz. X.1)								
WR	Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/ wychowaniem dziecka lub utrzymały zatrudnienie, po opuszczeniu programu (PI 8iv Dz. X.1)	54 174 004,98	43 866,97 ¹⁷⁸	2 567 ¹⁷⁹	138,1%	2 285 ¹⁸⁰	123,0%	1 333 ¹⁸¹	130,0%
WR	Liczba osób pozostających bez pracy,	54 174 004,98	53 843,60 ¹⁸²	2 293 ¹⁸³	217,8%	2 206 ¹⁸⁴	210,0%	1 287 ¹⁸⁵	209,6%

¹⁷⁸ Koszt jednostkowy wskaźnika: wartość dofinansowania UE dotychczas realizowanych UoD (trwających i zakończonych) / wartość docelową zakładaną w UoD (58 474 668,61 zł / 1 333)

¹⁷⁹ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 1 234

¹⁸⁰ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 952

¹⁸¹ Wartość z umów o dofinansowanie wg stanu na koniec grudnia 2018 r.

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
	które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu (PI 8iv Dz. X.1)								

Źródło: obliczenia własne na podstawie bazy SL2014

¹⁸² Koszt jednostkowy wskaźnika: wartość dofinansowania UE dotychczas realizowanych UoD (trwających i zakończonych) / wartość docelową zakładaną w UoD (69 296 709,55 zł / 1 287)

¹⁸³ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 1 006

¹⁸⁴ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 919

¹⁸⁵ Wartość z umów o dofinansowanie wg stanu na koniec grudnia 2018 r.

Zgodnie z przeprowadzoną ilościową prognozą (w obu wariantach), przy obecnym stanie kontrakcji środków przeznaczonych na PI 8iv (jak również ze względu na zadeklarowaną przez Beneficjentów w UoD wartość wskaźnika do osiągnięcia i wartość już osiągniętą i wykazaną w WoP), przy wykorzystaniu pozostałej kwoty alokacji na dofinansowanie projektów realizujących wskaźnik przekroczone zostałyby wartości trzech wskaźników:

- *Liczba osób opiekujących się dziećmi w wieku do lat 3 objętych wsparciem w programie*
- *Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem / wychowaniem dziecka lub utrzymały zatrudnienie, po opuszczeniu programu*
- *Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu*

Należy jednak pamiętać, że według stanu na koniec grudnia 2018 roku i danych z WoP przekroczona została wartość docelowa (na 2023 rok) wskaźnika rezultatu *Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu*. W przypadku drugiego wskaźnika rezultatu *Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/ wychowaniem dziecka lub utrzymały zatrudnienie, po opuszczeniu programu* osiągnięcie celu końcowego zapewnia skuteczna realizacja zobowiązań wynikających z zawartych UoD.

W przypadku wskaźnika produktu *Liczba osób opiekujących się dziećmi w wieku do lat 3 objętych wsparciem w programie* do osiągnięcia celu końcowego na poziomie nie mniejszym niż 85% zakładanej wartości docelowej / 4 141 osób, wystarczające będzie objęcie wsparciem jeszcze 1 250 osób, co przy obliczonym średnim koszcie jednostkowym wskaźnika wynoszącym 26 218,21 zł oznacza alokację konieczną do osiągnięcia zakładanej wartości w wysokości ok. 32 772 762,50 zł; alokacja pozostała w PI/ Działaniu jest wystarczająca do osiągnięcia tego celu.

W przypadku wskaźnika produktu *Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3* do osiągnięcia celu końcowego na poziomie nie mniejszym niż 85% zakładanej wartości docelowej / 4 141 miejsc, wystarczające będzie utworzenie 1 584 miejsc opieki, co przy obliczonym średnim koszcie jednostkowym wskaźnika wynoszącym 26 828,22 zł oznacza alokację konieczną do osiągnięcia zakładanej wartości w wysokości ok. 42 495 900,48 zł. **Jednakże, ze względu na identyfikowane bariery wdrażania celów interwencji wyrażonych ww. wskaźnikiem (opisane w rozdziale 5.3.1 Raportu) można rozważyć obniżenie jego wartości do poziomu określonego w zawartych UoD (zgodnie ze stanem na koniec grudnia 2018 roku).**

W przypadku decyzji o osiągnięciu celu końcowego analizowanych dwóch wskaźników na poziomie nie mniejszym niż 85% zakładanej wartości docelowej alokacja pozostała w PI **(54 174 004,98 zł)** nie zapewniłaby realizacji celów końcowych ustanowionych na

wskazanym poziomie. **Do osiągnięcia oczekiwanych wartości końcowych dwóch wskaźników produktu niezbędne byłyby dodatkowe środki.**

PI 8v (Działanie X.2 Rozwój pracowników i przedsiębiorstw) (Poddziałanie X.2.1 Konkurencyjność przedsiębiorstw i ich pracowników; Poddziałanie X.2.2 Wdrożenie programów typu outplacement)

Tabela 68 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 8v) – postęp rzeczowy

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WP	Liczba mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw objętych usługami rozwojowymi w programie (PI 8v, Dz. X.2)	szt.	7 063	3 880	54,9%	1 446	20,5%
WP	Liczba osób pracujących o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie (PI 8v, Dz. X.2)	osoby	10 815	6 820	63,1%	1 864	17,2%
WP	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, objętych wsparciem w programie (PI 8v, Dz. X.2)	osoby	27 038	22 662	83,8%	7 481	27,7%
WP	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie (PI 8v, Dz. X.2)	osoby	8 111	4 390	54,1%	1 074	13,2%
WP	Liczba pracowników zagrożonych zwolnieniem z pracy oraz osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy objętych wsparciem w programie (PI 8v, Dz. X.2)	osoby	1 492	3 389	227,1%	2 610	174,9%
WR	Liczba mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, które	szt.	40%	2 615	168,5%	580	100,3%

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
	zrealizowały swój cel rozwojowy dzięki udziałowi w programie (PI 8v, Dz. X.2)						
WR	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu (PI 8v, Dz. X.2)	osoby	40%	14 180	168,0%	3 948	166,2%
WR	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, w wieku 50 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu (PI 8v, Dz. X.2)	osoby	40%	1 677	95,5%	696	162,0%
WR	Liczba osób pracujących o niskich kwalifikacjach, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu (PI 8v, Dz. X.2)	osoby	40%	2 513	92,1%	1256	168,5%
WR	Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie (PI 8v, Dz. X.2)	osoby	60%	2 068	101,7%	707	45,1%

Źródło: SZOOP RPO Wł 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r.

Celem PI 8v (Działanie X.2 Rozwój pracowników i przedsiębiorstw; Poddziałanie X.2.1 Konkurencyjność przedsiębiorstw i ich pracowników; Poddziałanie X.2.2 Wdrożenie programów typu outplacement) jest podniesienie kompetencji i kwalifikacji pracowników przedsiębiorstw i przedsiębiorców z sektora MŚP, w szczególności przechodzących procesy adaptacyjne i restrukturyzacyjne. Interwencja wdrażana w ramach PI 8v odpowiada na - zidentyfikowany na etapie przygotowania Programu – problem dezaktualizujących się, niskich kompetencji pracowników przedsiębiorstw (zwłaszcza po 50 roku życia), problem niskiej adaptacyjności pracowników i przedsiębiorstw z sektora MMŚP, występujący w szczególności w podmiotach doświadczających procesów restrukturyzacyjnych i związanych z nimi zwolnień pracowników.

Należy podkreślić, że wsparcie przewidziane w ramach PI 8v jest dystrybuowane do przedsiębiorców i pracowników przedsiębiorstw w ramach Podmiotowego Systemu Finansowania/ PSF, zastępującego system podażowy, oceniany jako niedostosowany do faktycznych potrzeb odbiorców wsparcia ze względu na ograniczanie ich wpływu na oferowane przez rynek formy wsparcia (na metodykę i tematykę szkoleń i/lub zakres usług doradczych).

Na wsparcie w ramach PI 8v przewidziano 65 558 247 EUR, tj. 282 084 025,19 zł / alokacja UE ogółem na PI 8v po uwzględnieniu zmian w Programie¹⁸⁶; w tym na Podziałanie X.2.1 49 168 685 EUR, tj. 211 563 017,82 zł; na Podziałanie X.2.2 16 389 562 EUR, tj. 70 521 007,37 zł.

W ramach Działania X.2 do grudnia 2018 roku przeprowadzono łącznie 8 naborów wniosków o dofinansowanie, w tym 4 w Podziałaniu X.2.1 (z powodu wystąpienia zdarzeń niezależnych od IOK anulowano konkurs nr RPLD.10.02.01-IZ.00-10-001/16) oraz 4 w Poddziałaniu X.2.2. Zgodnie z informacją kwartalną za IV kwartał 2018 r., od uruchomienia Programu w ramach przeprowadzonych naborów liczba złożonych wniosków o dofinansowanie po ocenie formalno-merytorycznej wyniosła 108. W ramach PI 8v zawarto 49 umów o dofinansowanie projektów. Wartość dofinansowania UE wszystkich projektów w PI 8v wyniosła 170 231 881,71 zł, co stanowi 60,35% realizacji zobowiązań UE na lata 2014-2020. Wydatki z zatwierdzonych wniosków o płatność stanowią 15,44% alokacji UE ogółem (kwalifikowalny wkład UE to 43 560 859,40 zł).

Postęp rzeczowy w ramach PI 8v w przypadku pięciu spośród dziesięciu wskaźników należy uznać za zadawalający - poziom realizacji >100% według danych w WoP, dotyczy to następujących wskaźników:

¹⁸⁶ EUR: 4,3028 zł wg kursu z 28.12.2018

- *Liczba pracowników zagrożonych zwolnieniem z pracy oraz osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy objętych wsparciem w programie; w przypadku analizowanego wskaźnika realizacja zobowiązań zawartych w UoD spowoduje ponad dwukrotne (227,1%) przekroczenie jego wartości docelowej*
- *Liczba mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, które zrealizowały swój cel rozwojowy dzięki udziałowi w programie w przypadku analizowanego wskaźnika realizacja zobowiązań zawartych w UoD spowoduje wyraźne przekroczenie jego wartości docelowej (168,5%)*
- *Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu w przypadku analizowanego wskaźnika realizacja zobowiązań zawartych w UoD spowoduje wyraźne przekroczenie jego wartości docelowej (168,0%)*
- *Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, w wieku 50 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu*
- *Liczba osób pracujących o niskich kwalifikacjach, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu*

Ponadto, skuteczna realizacja zobowiązań wynikających z już zawartych UoD zapewnia nieznaczne przekroczenie (101,7%) wartości końcowej wskaźnika rezultatu *Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie*. Zadawalający (powyżej 54%) szacowany stopień realizacji (wynikający z UoD) dotyczy pozostałych czterech wskaźników:

- *Liczba mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw objętych usługami rozwojowymi w programie*
- *Liczba osób pracujących o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie*
- *Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, objętych wsparciem w programie*
- *Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie.*

Spośród nich najniższy poziom realizacji celów końcowych (<20% wg WoP) dotyczy następujących wskaźników:

- *Liczba osób pracujących o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie (17,2% wg WoP)*
- *Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie (13,2% wg WoP)*

Postęp w realizacji celów interwencji wyrażonych wskaźnikami był determinowany, trwającym w czasie, przygotowaniem procedury ustalania trybu wdrażania Podmiotowego

Systemu Finansowania Usług Rozwojowych; jak również problemami związanymi z zapewnieniem pełnej funkcjonalności Bazy Usług Rozwojowych (internetowej bazy ofert usług rozwojowych, szkoleniowych i doradczych), przygotowanej w ramach projektu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości pn. „Rozwój i utrzymanie ogólnopolskiego Rejestru Usług Rozwojowych (RUR)”, finansowego ze środków POWER. W początkowym okresie funkcjonowania Bazy (lata 2015-2016) – odnotowywano niski stopień jej nasycenia dostępnymi dla przedsiębiorców ofertami usług szkoleniowych i doradczych. Między innymi wynikało to, z prowadzonych z Komisją Europejską, konsultacji na temat kryteriów jakości warunkujących uzyskanie wpisu do rejestru i świadczenia usług rozwojowych, co z kolei wiązało się z koniecznością nowelizacji rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 24 maja 2011 r. w sprawie Krajowego Systemu Usług (KSU) dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw. Nabór na Operatorów Systemu Popytowego, którym zostało powierzone zadanie związane z obsługą MŚP oraz dystrybucją dofinansowania na usługi rozwojowe miał miejsce w 2017 roku. Pierwszym operatorem i dystrybutorem środków dla przedsiębiorców w województwie łódzkim została Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna. Pierwsze środki dla przedsiębiorców były dostępne na przełomie 2017/2018 roku.

Alokacja, która pozostała w PI 8v wynosi: **111 852 143,48 zł**; w tym w Poddziałaniu X.2.1 - 86 317 740,37 zł, w Poddziałaniu X.2.2 - 25 534 403,11 zł.

Zgodnie z *Harmonogramem naborów wniosków o dofinansowanie projektów w trybie konkursowym dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020* na 2019 rok zaplanowano przeprowadzenie (w I kwartale) jednego naboru wniosków o dofinansowanie projektów w Poddziałaniu X.2.1 Konkurencyjność przedsiębiorstw i ich pracowników. W ramach dofinansowanych projektów wsparciem będą mogły zostać objęci mikro, mali i średni przedsiębiorcy i ich pracownicy; premiiowane będą interwencje wspierające pracowników po 50 roku życia oraz o niskich kwalifikacjach. W świetle wyników w zakresie postępu rzeczowego ukierunkowanie wsparcia na ww. grupy należy uznać za właściwe – skuteczna realizacja dofinansowanych projektów pozwoli podnieść (zwiększyć) wartość tych wskaźników, które wg. stanu na koniec grudnia 2018 roku wykazywały się niższym poziomem osiągnięcia wartości docelowych. Orientacyjna kwota przeznaczona na dofinansowanie projektów w ramach konkursu wynosi 14 000 000 EUR / ok. 59 890 000,00 zł; co pomniejszy alokację pozostałą w Poddziałaniu X.2.1 o około 54%; Biorąc pod uwagę powyższe, w Poddziałaniu X.2.1 pozostaną środki, w wysokości ok **51 962 143,48 zł**.

W 2019 roku nie przewidziano naborów wniosków o dofinansowanie projektów w Poddziałaniu X.2.2.

Mając na uwadze alokację, która pozostała w Pi 8v w poszczególnych Poddziałaniach (z wyłączeniem kwot przeznaczonych na dofinansowanie projektów w ramach konkursów zaplanowanych na 2019 rok), oraz obliczony średni koszt jednostkowy poszczególnych

wskaźników - przygotowano dwuwariantową ilościową prognozę¹⁸⁷ pozwalającą (dla alokacji pozostałej / dostępnej w PI 8v) ocenić maksymalną, możliwą do osiągnięcia wartość poszczególnych wskaźników oraz dodatkową prognozę ekspercką.

¹⁸⁷ Podstawą prognozowania w wariantcie 1 było założenie, że wszystkie pozostałe/ „wolne” środki w PI / Działaniu zostaną przeznaczone na dofinansowanie projektów realizujących danych wskaźnik, dla którego obliczony został średni koszt jednostkowy. Natomiast podstawą prognozowania w wariantcie 2 było założenie, że tylko część pozostałych/ „wolnych” środków w danym PI / Działaniu - zgodnie z dotychczasową proporcją - zostanie przeznaczona na dofinansowanie projektów realizujących dany wskaźnik, dla którego obliczony został średni koszt jednostkowy. W tabeli zaprezentowano wyniki obu wariantów prognozy.

Tabela 69 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego –PI 8v

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WP	Liczba mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw objętych usługami rozwojowymi w programie (PI 8v, Dz. X.2)	86 317 740,37	32 279,71	6 554 ¹⁸⁸	92,8%	6 554	93,0%	6 003	85,0%
WP	Liczba osób pracujących o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie (PI 8v, Dz. X.2)	86 317 740,37	18 364,41	11 520 ¹⁸⁹	106,5%	11 520	107,0%	9 193	85,0%
WP	Liczba osób pracujących,	111 852 143,48	6 856,28	38 975 ¹⁹⁰	144,2%	37 552 ¹⁹¹	139,0%	22 982	85,0%

¹⁸⁸ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 2 674

¹⁸⁹ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 4700

¹⁹⁰ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 16 313

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
	łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, objętych wsparciem w programie (PI 8v, Dz. X.2)								
WP	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie (PI 8v, Dz. X.2)	86 317 740,37	28 529,68	7 415 ¹⁹²	91,4%	7 415	91,0%	6 894	85,0%
WP	Liczba pracowników	25 534 403,11	13 274,30	5 312 ¹⁹³	356,1%	5 312	356,1%	3 389 ¹⁹⁴	227,1%

¹⁹¹ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 14 890

¹⁹² Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 3 025

¹⁹³ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 1 923

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
	zagrożonych zwolnieniem z pracy oraz osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy objętych wsparciem w programie (PI 8v, Dz. X.2)								
WR	Liczba mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, które zrealizowały swój cel rozwojowy dzięki udziałowi w programie (PI 8v, Dz. X.2)	86 317 740,37	47 894,94	4 417 ¹⁹⁵	168,5%	4 417	168,5%	2 615 ¹⁹⁶	168,5%
WR	Liczba osób, które uzyskały	86 317 740,37	8 832,53	23 952 ¹⁹⁷	168,0%	23 952	168,0%	14 180 ¹⁹⁸	168,0%

¹⁹⁴ Wartość z umów o dofinansowanie wg stanu na koniec grudnia 2018 r.

¹⁹⁵ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 1 802

¹⁹⁶ Wartość z umów o dofinansowanie wg stanu na koniec grudnia 2018 r.

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
	kwalfikacje lub nabyty kompetencje po opuszczeniu programu (PI 8v, Dz. X.2)								
WR	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, w wieku 50 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu (PI 8v, Dz. X.2)	86 317 740,37	74 684,12	2 832 ¹⁹⁹	95,5%	2 832	96,0%	696 ²⁰⁰	162,0%

¹⁹⁷ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 9 772

¹⁹⁸ Wartość z umów o dofinansowanie wg stanu na koniec grudnia 2018 r.

¹⁹⁹ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 1 155

²⁰⁰ Wartość z wniosków o płatność wg stanu na koniec grudnia 2018 r.

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WR	Liczba osób pracujących o niskich kwalifikacjach, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu (PI 8v, Dz. X.2)	86 317 740,37	27 498,26	5 652 ²⁰¹	122,7%	4 244 ²⁰²	92,0%	1 256 ²⁰³	168,5%
WR	Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie (PI 8v, Dz. X.2)	25 534 403,11	22 404,32	3 207 ²⁰⁴	100,6%	3 241 ²⁰⁵	102,0%	3 207	100,6%

Źródło: obliczenia własne na podstawie bazy SL2014

²⁰¹ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 3 139

²⁰² Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 1 731

²⁰³ Wartość z wniosków o płatność wg stanu na koniec grudnia 2018 r.

²⁰⁴ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 1 139

²⁰⁵ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 1 173

Ze względu na osiągniętą lub przekroczoną (na podstawie WoP, według stanu na koniec grudnia 2018 roku) wartość wskaźników:

- *Liczba pracowników zagrożonych zwolnieniem z pracy oraz osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy objętych wsparciem w programie*
- *Liczba mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, które zrealizowały swój cel rozwojowy dzięki udziałowi w programie*
- *Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu; Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie*
- *Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, w wieku 50 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu oraz Liczba osób pracujących o niskich kwalifikacjach, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu*

jak również, wysoki szacowany poziom realizacji wskaźnika: *Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie* - przede wszystkim warto przyrzeć się wynikom ilościowej prognozy możliwych do osiągnięcia wartości pozostałych wskaźników.

W przypadku wskaźnika *Liczba mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw objętych usługami rozwojowymi w programie*, do osiągnięcia celu końcowego na poziomie nie mniejszym niż 85% zakładanej wartości docelowej / 6 003 osób, wystarczające będzie objęcie wsparciem jeszcze 2 123 osób, co przy obliczonym średnim koszcie jednostkowym wskaźnika wynoszącym 32 279,71 zł oznacza alokację konieczną do osiągnięcia zakładanej wartości w wysokości 68,5 mln zł.

W przypadku wskaźnika *Liczba osób pracujących o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie*, do osiągnięcia celu końcowego na poziomie nie mniejszym niż 85% zakładanej wartości docelowej / 9 192 osoby, wystarczające będzie objęcie wsparciem jeszcze 2 373 osób, co przy obliczonym średnim koszcie jednostkowym wskaźnika wynoszącym 18 364,41 zł oznacza alokację konieczną do osiągnięcia zakładanej wartości w wysokości 43,5 mln zł.

W przypadku wskaźnika *Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, objętych wsparciem w programie*, do osiągnięcia celu końcowego na poziomie nie mniejszym niż 85% zakładanej wartości docelowej / 22 982 osoby, wystarczające będzie objęcie wsparciem jeszcze 320 osób, co przy obliczonym średnim koszcie jednostkowym wskaźnika wynoszącym 6 856,28 zł oznacza alokację konieczną do osiągnięcia zakładanej wartości w wysokości 2,1 mln zł.

W przypadku wskaźnika *Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie*, do osiągnięcia

celu końcowego na poziomie nie mniejszym niż 85% zakładanej wartości docelowej / 6 894 osoby, wystarczające będzie objęcie wsparciem jeszcze 2 504 osób, co przy obliczonym średnim koszcie jednostkowym wskaźnika wynoszącym 28 529,68 zł oznacza alokację konieczną do osiągnięcia zakładanej wartości w wysokości 71,4 mln zł. Łącznie środki konieczne do osiągnięcia wartości końcowych analizowanych czterech wskaźników na poziomie 85% to około 185,5 mln zł. Alokacja pozostała w PI 8v (111 852 143,48 zł) jest niewystarczająca do osiągnięcia wartości końcowych analizowanych czterech wskaźników.

Aby zrealizować rzeczowe cele końcowe interwencji warto rozważyć możliwość przesunięcia na PI 8v dodatkowych środków. .

PI 8vi (Działanie X.3 Ochrona, utrzymanie i przywrócenie zdrowia) (Poddziałanie X.3.1 Programy z uwzględnieniem rehabilitacji medycznej ułatwiające powroty do pracy oraz umożliwiające wydłużenie aktywności zawodowej, Poddziałanie X.3.2 Programy profilaktyczne dotyczące chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu, Poddziałanie X.3.3 Działania uzupełniające populacyjne programy profilaktyczne w kierunku wczesnego wykrywania nowotworu jelita grubego, piersi i szyjki macicy)

Tabela 70 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 8vi) – postęp rzeczowy

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WP	Liczba osób objętych programem zdrowotnym dzięki EFS (PI 8vi, Dz. X.3)	osoby	37 329	38 498	103,1%	7 369	19,7%
WP	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie (PI 8vi, Dz. X.3)	osoby	24 961	35 050	140,4%	7 159	28,7%
WP	Liczba wdrożonych programów zdrowotnych istotnych z punktu widzenia potrzeb zdrowotnych regionu, w tym pracodawców (PI 8vi, Dz. X.3)	szt.	10	5	50,0%	5	50,0%
WR	Liczba osób, które dzięki interwencji EFS zgłosiły się na badanie profilaktyczne (PI 8vi, Dz. X.3)	osoby	30 990	26 852	86,6%	5 119	16,5%
WR	Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie (PI 8vi, Dz. X.3)	%	10	2 629	288,7%	51	72,8%
WR	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie (PI 8vi, Dz. X.3)	%	10	2 140	242,5%	33	26,3%

Źródło: SZOOP RPO Wł 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r.

Celem PI 8vi (Działanie X.3 Ochrona, utrzymanie i przywrócenie zdrowia; Poddziałanie X.3.1 Programy z uwzględnieniem rehabilitacji medycznej ułatwiający powroty do pracy oraz umożliwiające wydłużenie aktywności zawodowej; Poddziałanie X.3.2 Programy profilaktyczne dotyczące chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu; Poddziałanie X.3.3 Działania uzupełniające populacyjne programy profilaktyczne w kierunku wczesnego wykrywania nowotworu jelita grubego, piersi i szyjki macicy), jest utrzymanie i przedłużenie aktywności zawodowej mieszkańców województwa, w szczególności osób powyżej 50 roku życia, poprzez wdrożenie programów zdrowotnych. Interwencja realizowana w ramach PI 8vi odpowiada na - zidentyfikowany na etapie przygotowania Programu – problem:

- starzenia się ludności (region należy do obszarów z największym nasileniem problemów demograficznych w kraju);
- małej liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, wzrastającej liczby osób w wieku poprodukcyjnym - ograniczanie zasobów pracy spowodowane jest m.in. starzeniem się społeczeństwa i zbyt wczesnym wychodzeniem z rynku pracy;
- wysokiego odsetka biernych zawodowo w grupie 50+ z przyczyn zdrowotnych;
- przeciętnego trwania życia krótszego niż w innych regionach;
- wysokiej umieralności osób dorosłych (z powodu złego stanu zdrowia);
- niskiej zgłaszalności na badania profilaktyczne i niskiej świadomości zdrowotnej społeczeństwa.

Wsparcie w ramach PI 8vi kierowane jest do mieszkańców regionu będących w wieku aktywności zawodowej, przede wszystkim do osób powyżej 50 roku życia.

Na wsparcie wyżej wymienionych grup osób w ramach PI 8vi / Działanie X.3 przewidziano 19 259 356,00 EUR, tj. 82 869 157,00 zł / alokacja UE ogółem na PI 8vi po uwzględnieniu zmian w Programie²⁰⁶; w tym na Poddziałanie X.3.1 - 8 711 175 EUR, tj. 37 482 443,73 zł; Poddziałanie X.3.2 – 4 000 000 EUR, tj. 17 211 200,00 zł; Poddziałanie X.3.3 – 6 548 181 EUR, tj. 28 175 513,21 zł.

W ramach PI 8vi, Działanie X.3 do grudnia 2018 roku przeprowadzono łącznie 10 naborów wniosków o dofinansowanie, w tym w Poddziałaniu X.3.1 - 2; w Poddziałaniu X.3.2 - 3; w Poddziałaniu X.3.3 – 5 naborów. Zgodnie z informacją kwartalną za IV kwartał 2018 r., od uruchomienia Programu w ramach przeprowadzonych naborów liczba złożonych wniosków o dofinansowanie po ocenie formalno-merytorycznej wyniosła 45. W ramach PI 8vi zawarto 40 umów o dofinansowanie. Wartość dofinansowania UE wszystkich projektów w PI 8vi wyniosła 23 866 749,31 zł., co stanowi 28,80% zakontraktowania alokacji UE ogółem (z rezerwą wykonania) przeznaczonej na PI 8vi. Wydatki z zatwierdzonych wniosków o płatność stanowią 2,6% alokacji UE ogółem (kwalifikowalny wkład UE to 2 153 191,73zł).

²⁰⁶ EUR: 4,3028 zł wg kursu z 28.12.2018

Postęp rzeczowy w ramach PI 8vi w przypadku trzech spośród sześciu wskaźników należy uznać za zadawalający - poziom realizacji >50%, <73% według danych w WoP, dotyczy to wskaźnika produktu: *Liczba wdrożonych programów zdrowotnych istotnych z punktu widzenia potrzeb zdrowotnych regionu, w tym pracodawców* oraz dwóch wskaźników rezultatu: *Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie; Liczba osób w wieku 50 lat i więcej, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie*. Należy przy tym zauważyć, że wartości docelowe wyżej wskazanych wskaźników rezultatu zostały przekroczone.

Wyraźnie wyższy od zrealizowanego (według stanu na koniec grudnia 2018 rok) jest szacowany / deklarowany przez Beneficjentów w UoD poziom realizacji wskaźników: >86%, <289%.

Alokacja, pozostała w PI 8vi wynosi **59 002 407,69 zł**, w tym: w Poddziałaniu X.3.1 - **26 543 228,22 zł**; w Poddziałaniu X.3.2 - **14 461 778,02 zł**; w Poddziałaniu X.3.3 - **17 997 401,45 zł**.

Zgodnie z *Harmonogramem naborów wniosków o dofinansowanie projektów w trybie konkursowym dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 na 2019 rok*²⁰⁷ na 2019 rok zaplanowano:

- w I kwartale jeden nabór wniosków o dofinansowanie projektów w Poddziałaniu X.3.1 Programy z uwzględnieniem rehabilitacji medycznej ułatwiające powroty do pracy oraz umożliwiające wydłużenie aktywności zawodowej. Orientacyjna kwota przeznaczona na dofinansowanie RPZ w ramach konkursu dla Poddziałania X.3.1 wynosi: 3 500 000 EUR / ok. 14 972 000,00 zł. Skuteczne przeprowadzenie naboru pomniejszy alokację pozostałą w Poddziałaniu o około 57%. Biorąc pod uwagę powyższe, w **Poddziałaniu pozostaną środki, w wysokości ok. 11,57 mln zł**;
- w III i IV kwartale dwa nabory wniosków o dofinansowanie projektów w Poddziałaniu X.3.2 Programy profilaktyczne dotyczące chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu. Orientacyjna kwota przeznaczona na dofinansowanie projektów w ramach konkursu dla Poddziałania X.3.2 wynosi: 1 000 000 EUR / ok. 4 277 000 zł (nabór w III kwartale) oraz 2 000 000 EUR / ok. 8 555 000,00 zł. Skuteczne przeprowadzenie naboru pomniejszy alokację pozostałą w Poddziałaniu o około 89%. **Biorąc pod uwagę powyższe, w Poddziałaniu pozostaną środki, w wysokości ok. 1,6 mln zł**;

²⁰⁷ Załącznik do Uchwały Nr 362/19 Zarządu Województwa Łódzkiego z dnia 18 marca 2019 r.

- w II kwartale jeden nabór wniosków o dofinansowanie projektów w Poddziałaniu X.3.3 Działania uzupełniające populacyjne programy profilaktyczne w kierunku wczesnego wykrywania nowotworu jelita grubego, piersi i szyjki macicy. Orientacyjna kwota przeznaczona na dofinansowanie Programów wynosi: 700 000 EUR / ok. 2 994 000,00 zł. Skuteczne przeprowadzenie naboru pomniejszy alokację pozostałą w Poddziałaniu o około 17%. Biorąc pod uwagę powyższe, w **Poddziałaniu pozostaną środki, w wysokości ok. 15 mln zł.**

Mając na uwadze alokację, która pozostała w Pi 8vi (z wyłączeniem kwot przeznaczonych na dofinansowanie projektów w ramach konkursów zaplanowanych na 2019 rok), oraz obliczony średni koszt jednostkowy wybranych wskaźników - przygotowano dwuwariantową ilościową prognozę pozwalającą (dla alokacji pozostałej / dostępnej w Pi 8vi) ocenić maksymalną, możliwą do osiągnięcia wartość wskaźników oraz prognozę ekspercką.

Tabela 71 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego –PI 8vi

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WP	Liczba osób objętych programem zdrowotnym dzięki EFS	59 002 407,69	619,95	133 671 ²⁰⁸	358,1%	133 671	358,0%	55 994 ²⁰⁹	150%
WP	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie	59 002 407,69	680,93	121 699 ²¹⁰	487,6%	121 699	488,0%	49 922 ²¹¹	200%
WP	Liczba wdrożonych programów zdrowotnych istotnych z punktu widzenia potrzeb zdrowotnych regionu, w tym pracodawców	41 005 006,24	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	10	100%

²⁰⁸ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 95 173

²⁰⁹ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 17 496

²¹⁰ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 86 649

²¹¹ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 14 872

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WR	Liczba osób, które dzięki interwencji EFS zgłosiły się na badanie profilaktyczne	32 459 179,47	481,44	94 273 ²¹²	304,2%	94 273	304,2%	26 852	86,6% ²¹³
WR	Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie	26 543 228,22	4 160,98	9 008 ²¹⁴	288,7%	9 008	288,7%	51	72,8% ²¹⁵
WR	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej,	26 543 228,22	4 255,71	8 377 ²¹⁶	277,0%	7 332 ²¹⁷	242,0%	33	26,3% ²¹⁸

²¹² Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 67 421

²¹³ Co najmniej wartość z umów o dofinansowanie wg stanu na koniec grudnia 2018 r.

²¹⁴ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 6 379

²¹⁵ Co najmniej wartość z wniosków o płatność wg stanu na koniec grudnia 2018 r.

²¹⁶ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 6 237

²¹⁷ Prognozowana wartość wskaźnika do osiągnięcia przy danym koszcie jednostkowym i pozostałej alokacji to 5 192

²¹⁸ Co najmniej wartość z wniosków o płatność wg stanu na koniec grudnia 2018 r.

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
	które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie								

Źródło: obliczenia własne na podstawie bazy SL2014

Przygotowana prognoza (w obu wariantach) i obecny stan kontraktacji środków przeznaczonych na PI 8vi pokazuje, że jeśli wykorzystana zostanie pozostała w PI 8vi kwota alokacji kilkakrotnie przekroczone zostaną zakładane wartości wskaźników. Należy podkreślić, że do osiągnięcia celów końcowych PI 8vi w pierwszej kolejności wystarczająca jest realizacja zobowiązań wynikających z zawartych z Beneficjentami UoD. Sugeruje się rozważenie możliwości realizacji wartości wskaźników produktu na poziomie: 150% (55 994) dla wskaźnika *Liczba osób objętych programem zdrowotnym dzięki EFS*; 200% (49 922) dla wskaźnika *Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie*. Zgodnie z obliczonym średnim kosztem jednostkowym wskaźników alokacja pozostała w PI 8vi (59 002 407,69 zł) będzie wystarczająca do realizacji wartości wskaźników na prognozowanym poziomie.

5.2.11. Oś priorytetowa XI Edukacja, Kwalifikacje, Umiejętności

Oś priorytetowa XI „Edukacja, Kwalifikacje, Umiejętności” obejmuje zakres interwencji CT 10 „Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie”. Składa się ona z następujących działań:

- Działanie XI. 1 Wysoka jakość edukacji (PI 10i – „Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia”)
- Działanie XI. 2 Kształcenie osób dorosłych (PI10iii – „Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji”)
- Działanie XI. 3 Kształcenie zawodowe (PI10iv – „Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami”).

Tabela 72 Wskaźniki wybrane do ram wykonania – stopień osiągnięcia wartości pośrednich i docelowych – OP XI

Typ wskaźnika	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru	Cel pośredni na 2018 r.	% realizacji celu pośredniego	Wartość docelowa na koniec 2023 r.	% realizacji wartości docelowej
WF	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	euro	21 108 962	147,16% (31 063 947,80)	152 963 491	20,31%
WP	Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych	szt.	87	201,15% (175)	289	60,55%
WP	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy	osoby	3 365	254,65% (8 569)	11 215	76,41%
WP	Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego doposażonych w programie w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego	szt.	68	186,76% (127)	226	56,19%

Źródło: Informacja kwartalna z realizacji RPO WŁ 2014-2020 za IV kw. 2018 r.

Cele pośrednie ram wykonania w Osi priorytetowej XI „Edukacja, kwalifikacje, umiejętności” zostały osiągnięte, a nawet przekroczone, czasami znacznie (ponad dwukrotnie). Do tej pory została jednak certyfikowana jedna piąta wydatków, dlatego duże znaczenie będzie miała sprawność procesu wydatkowania i certyfikacji w kolejnych latach. Wysokie wartości wskaźników wiążą się z wyższymi niż zakładano liczbami uczestników poszczególnych projektów (uczniowie, nauczyciele, szkoły). Cel końcowy nie został jeszcze zrealizowany dla żadnego ze wskaźników – osiągnął on wartości w przedziale 56-76% swojej docelowej wartości. Postęp rzeczowy jest zatem szybszy niż zakładano przy ustalaniu ram wykonania.

PI 10i (Działanie XI.1 Wysoka jakość edukacji)

Na realizację PI 10i składa się Działanie XI.1 „Wysoka jakość edukacji”, a w jego ramach 4 poddziałania:

- XI.1.1 Edukacja przedszkolna
- XI.1.2 Kształcenie ogólne
- XI.1.3 Edukacja przedszkolna – miasto Łódź
- XI.1.4 Kształcenie ogólne – miasto Łódź

Działanie XI.1 jest odpowiedzią na niski wskaźnik edukacji przedszkolnej, szczególnie dla dzieci w grupie wiekowej 3-4 lata oraz dzieci z obszarów wiejskich (w 2012 roku spośród 20 600 dzieci w wieku 3-4 lat zamieszkałych na wsi wychowaniem przedszkolnym było objętych tylko 7670, czyli 37%²¹⁹). W marcu 2018 wsparcie w ramach RPO Wł 2014-2020 w obszarze edukacji zostało rozszerzone na wszystkie dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym a tylko te z grupy wiekowej 3-4 lata. Problemem, który mają rozwiązać zaprojektowane interwencje jest także niedostosowanie sieci placówek wychowania przedszkolnego do lokalnych i regionalnych uwarunkowań, uwzględniając przy tym potrzeby dzieci z niepełnosprawnościami.

Przewidziano zatem z jednej strony dofinansowanie istniejących już miejsc przedszkolnych, poszerzenie ich oferty o szereg zajęć o charakterze wspierającym, z drugiej zaś wsparcie powstawania nowych miejsc wychowania przedszkolnego.

Liczne badania wskazują, że interwencja publiczna na etapie edukacji przedszkolnej – tj. zapewnienie dostępu do niej dzieciom z grup defaworyzowanych lub zagrożonych słabszymi wynikami edukacyjnymi w przyszłości (np.: dzieci z różnego rodzaju deficytami) – jest najbardziej efektywnym działaniem w zakresie wyrównywania szans edukacyjnych uczniów. W tej logice mieścić się także zapewnienie dzieciom lepszej i bardziej różnorodnej oferty edukacji przedszkolnej. Ma to także pozytywny wpływ na zwiększenie szans zawodowych rodziców, a poprzez to dodatnio wpływa na sytuację materialną rodzin.

²¹⁹ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS (<https://bdl.stat.gov.pl>).

W zakresie kształcenia ogólnego wyzwaniem jest polaryzacja przestrzenna ludności w kontekście szans edukacyjnych, w tym przede wszystkim deficyty w zakresie kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych, które to determinują pozycję w strukturze społecznej i na rynku pracy. Planuje się zatem opracować skuteczne systemy szkolenia nauczycieli oraz doposażenie szkół w sprzęt i materiały dydaktyczne, adekwatne do wyzwań XXI wieku. Nacisk jest także położony na kompetencje w zakresie stosowania nowoczesnych technologii informatyczno-komunikacyjnych tak przez uczniów jak i nauczycieli.

Do dnia 31.12.2018 roku podpisano 179 umów na łączną kwotę 101 283 847,38 zł, w tym dofinansowanie z UE wynosi 86 085 898,67 zł, co oznacza ponad 40,37% alokacji UE przeznaczonej na PI 10i.

Łączna wartość wydatków kwalifikowalnych wykazanych we wnioskach o płatność złożonych i skorygowanych do 31.12.2018 roku wyniosła 60 582 786,1 zł, w której 51 621 807,85 zł stanowiło dofinansowanie UE. Oznacza to wykorzystanie 24,21% alokacji UE przeznaczonej na PI 10i.

Tabela 73 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 10i) – postęp rzeczowy

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WP	Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej (PI 10i)	os.	2 678	3 042	113,6%	2 343	87,5%
WP	Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie (PI 10i)	szt.	2 678	1 263	47,2%	966	36,1%
WP	Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie (PI 10i)	os.	1 248	3 240	259,6 %	2 519	201,8%
WP	Liczba nauczycieli objętych wsparciem z zakresu TIK w programie (PI 10i)	os.	1 248	2 318	185,7%	1 782	142,8%
WP	Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych (PI 10i)	szt.	289	199	68,9%	175	60,6%
WP	Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały doposażone w programie (PI 10i)	szt.	289	166	57,4%	142	49,1%

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WP	Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie (PI 10i)	os.	6 450	19 337	299,8%	18 865	292,5%
WR	Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu (PI 10i)	os.	80%	3 081	117,6%	2 158	107,1%
WR	Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych (PI 10i)	os.	95%	201	106,3%	139	83,6%
WR	Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują wyposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych (PI 10i)	os.	95%	170	107,8%	115	85,3%
WR	Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu (PI 10i)	os.	80%	19 304	124,8%	10 839	71,8%

Źródło: SZOOP RPO Wł 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r.

Dla większości przyjętych wskaźników nie istnieje ryzyko ich niezrealizowania. Część z nich już teraz została przekroczona nawet prawie trzykrotnie („liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie”). Może to wynikać ze zbyt zachowawczego podejścia przy ich projektowaniu.

Istnieją jednak wskaźniki, których stopień zakontraktowanych umów nie wypełnia celu przyjętego na koniec roku 2023. Chodzi tu w pierwszej kolejności o wskaźnik „liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie”, którego realizacja wartości docelowej na podstawie wniosków o płatność wynosi lekko ponad 36%, a na podstawie umów o dofinansowanie 57%. Taka rozbieżność w stosunku do pierwotnie przyjętych planów wynika ze zmiany, jaka zaszła w edukacji przedszkolnej w okresie, jaki upłynął w okresie pomiędzy planowaniem działań a ich realizacją. Od 1 września 2016 dzieci w wieku 4-6 lat (a od 1 września 2017 dzieci w wieku 3-6 lat) mają zapewnione wychowanie przedszkolne. Tym samym mogło spaść zainteresowanie beneficjentów tym obszarem interwencji. Efekt wpływu tej zmiany widać we wszystkich praktycznie działaniach nastawionych na edukację przedszkolną w poszczególnych RPO WŁ 2014-2020. W dużych aglomeracjach miejskich - takich jak np. miasto Łódź - problem deficytu miejsc opieki przedszkolnej praktycznie przestał istnieć. Jak informuje przedstawiciel IZ RPO WŁ 2014-2020: „rozważa się ograniczenie wymogu generowania nowych miejsc przedszkolnych; dotyczy to Obszaru Strategicznej Interwencji (OSI) – Miasta Łodzi gdzie nie istnieją rzeczywiste deficyty w zakresie dostępności miejsc wychowania przedszkolnego (największy bezwzględny ubytek dzieci w wieku przedszkolnym odnotuje w regionie Miasto Łódź). Z analizy regionalnej obszaru edukacji przedszkolnej (Analiza poziomu upowszechnienia edukacji przedszkolnej na obszarze województwa łódzkiego BPPWŁ styczeń 2017), wynika, że nie należy oczekiwać w najbliższych latach zwiększonego popytu na miejsca w placówkach wychowania przedszkolnego. Niemniej niezbędne jest wsparcie już istniejących form opieki przedszkolnej w zakresie jakości usług oraz oferty zajęć zwiększających szanse edukacyjne dzieci. Tym samym w konsekwencji nie wyklucza się konieczności korekty wartości przyjętego wskaźnika liczby miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie dla OSI – po przeglądzie śródkresowym”. Dwa kolejne wskaźniki – „liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych” oraz „liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały wyposażone w programie” przedstawiają jedno i to samo zagadnienie. W tym obszarze, do zrealizowania wskaźników, konieczne będzie ogłoszenie kolejnych naborów.

W Działaniu XI.1 „Wysoka jakość edukacji” zakontraktowanych zostało prawie 40% środków unijnych, choć dotychczasowe wydatki stanowią niewiele ponad 24% realizacji zobowiązań do roku 2023. Pozostała w PI10i alokacja to 123 359 057,95 złotych. Realizacja już podpisanych umów pozwoli na realizację wartości docelowych większości wskaźników. Wyjątkiem pozostają trzy z nich (dotyczące praktycznie rzecz biorąc dwóch kwestii):

1. *„liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych” oraz „liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały doposażone w programie”;*
2. *„liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej”.*

W roku 2019 planuje się przeprowadzenie naborów na kwotę ponad 36 milionów złotych. Kwota ta nie wyczerpie pozostałej alokacji, ale niewątpliwie poprawi wartości omawianych wskaźników. Na samą edukację przedszkolną (Poddziałanie XI.1.1 oraz Poddziałanie XI.1.3) planuje się (marzec 2019 – na podstawie harmonogramu konkursów planowanych do realizacji w 2019 roku) przeznaczyć 31 mln zł z 47,4 mln zł dostępnych w ramach niewykorzystanej do tej pory alokacji. Kolejne 4,3 mln zł na edukację przedszkolną planuje się przeznaczyć w konkursie zaplanowanym na III kwartał 2019 roku. Na tę chwilę trudno powiedzieć w jakim stopniu kwota ta będzie przeznaczona na rozwój nowych miejsc opieki przedszkolnej a w jakim na poszerzenie oferty już istniejących przedszkoli. Przeznaczenie jednak pozostałej alokacji na Poddziałanie XI.1.1 lub XI.1.3 pozwoliłoby na zrealizowanie wskaźnika *„liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie”*.

Pozostała alokacja pozwoli także ze sporym nadatkiem zrealizować wspomniane dwa wskaźniki: *liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych* oraz *„liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały doposażone w programie”*, choć planowany na IV kwartał 2019 roku konkurs w ramach Poddziałania XI.1.4 (Kształcenie ogólne – miasto Łódź) będzie prawdopodobnie niewystarczający do realizacji ww. wskaźników.

Tabela 74 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego - PI 10i

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WP	Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej (PI 10i)	50 535 346,29	7 124,49	10 135	378,5%	9 781	365%	8 803	329%
WP	Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie (PI 10i)	50 535 346,29	17 630,79	4 129	154,2%	4 061	152%	3 655	136,5%
WP	Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie (PI 10i)	127 172 456,77	22 990,98	8 714	698,2%	8 026	643%	7 223	579%
WP	Liczba nauczycieli objętych wsparciem z zakresu TIK w programie (PI 10i)	76 637 110,48	22 989,22	5 624	450,7%	5 126	411%	4 613	370%
WP	Liczba szkół i placówek systemu oświaty	76 637 110,48	297 809,52	456	157,9%	440	152%	396	132,9%

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
	wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych (PI 10i)								
WP	Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały doposażone w programie (PI 10i)	76 637 110,48	316 182,99	408	141,3%	367	127%	330	114,2%
WP	Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie (PI 10i)	76 637 110,48	3 084,47	44 183	685,0%	42 758	663%	38 482	596,6%
WR	Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu (PI 10i)	127 172 456,77	23 577,18	8 475	120,3%	7 632	118%	6 869	107%

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WR	Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych (PI 10i)	76 637 110,48	294 846,25	461	106,3%	445	106%	401	96%
WR	Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują wyposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych (PI 10i)	76 637 110,48	322 411,20	408	105,1%	376	108%	338	97%
WR	Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu (PI 10i)	76 637 110,48	3 097,71	44 044	124,6%	42 685	125%	38 417	112%

Źródło: SZOOP RPO Wł 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r. Ocena ekspercka pochodzi z prognozy opartej na proporcjonalnym wykorzystaniu pozostałej alokacji pomniejszonej o 10% jako ryzyko niewykonania części z umów już podpisanych lub tych, które zostaną podpisane.

PI 10iii (Działanie XI.2 Kształcenie osób dorosłych)

Na realizację PI 10iii składa się Działanie XI.2 „Kształcenie osób dorosłych”, a w jego ramach 2 poddziałania:

- XI.2.1 Kształcenie osób dorosłych.
- XI.2.2 Kształcenie osób dorosłych – miasto Łódź.

Planowane interwencje ukierunkowane są na osoby dorosłe, które z własnej woli chcą uczestniczyć w procesie uczenia się przez całe życie a zagrożone są posiadaniem zbyt niskich lub nieodpowiednich kwalifikacji do oczekiwań rynku pracy. W tym obszarze chodzi głównie o kompetencje z zakresu TIK oraz językowe, identyfikowane jako kluczowe dla możliwości podjęcia zatrudnienia.

Jest to odpowiedź na niski poziom uczestnictwa osób dorosłych we wskaźnikach dotyczących szkolenia się i podnoszenia swoich kompetencji – tak na drodze formalnej, jak i pozaformalnej oraz nieformalnej. Spodziewanym efektem realizacji interwencji jest dopasowanie kompetencji osób znajdujących się w szczególnie niekorzystanej sytuacji na rynku pracy do oczekiwań pracodawców. Przyczyni się to do poprawy zatrudnialności ww. grupy osób oraz zwiększy ich poziom integracji społecznej.

Do dnia 31.12.2018 roku podpisano 20 umów na łączną kwotę 13 447 731,10 zł, w tym dofinansowanie z UE wynosi 11 430 571,43 zł, co oznacza ponad 39,66% alokacji UE na PI 10iii.

Łączna wartość wydatków kwalifikowalnych wykazanych we wnioskach o płatność złożonych i skorygowanych do 31.12.2018 roku wyniosła 1 889 193,35 zł, w której 1 623 660,90 zł stanowiło dofinansowanie UE. Oznacza to wykorzystanie 5,63% alokacji UE na PI 10iii.

Tabela 75 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 10iii) – postęp rzeczowy

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WP	Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie (PI 10iii)	os.	5 887	4 832	82,1%	1 211	20,6%
WP	Liczba osób w wieku 25 lat i więcej objętych wsparciem w programie (PI 10iii)	os.	1 293	4 197	324,6%	1 006	77,8%
WP	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie (PI 10iii)	os.	5 684	1 599	28,1%	342	6,0%
WR	Liczba osób o niskich kwalifikacjach, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu (PI 10iii)	os.	80%	4 146	107,3%	538	55,5%
WR	Liczba osób w wieku 25 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu (PI 10iii)	os.	80%	3 629	108,1%	435	54,1%
WR	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu (PI 10iii)	os.	80%	1 390	108,7%	197	72,0%

Źródło: SZOOP RPO Wł 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r.

Obecny stopień zakontraktowanych środków – na podstawie umów o dofinansowanie – stwarza wysokie prawdopodobieństwo osiągnięcia rezultatów końcowych dla większości wskaźników. W badaniach respondenci wskazywali, że założone cele zostaną osiągnięte, choć nie będą przekroczone.

Obszarem napotykającym trudności jest kształcenie dorosłych, szczególnie z grupy wiekowej 50+. Tutaj stopień zakontraktowanych umów pozwala szacować realizację wskaźnika na poziomie 30% wartości docelowej, co jest wysoce niezadowalającym wynikiem. Problem ten jest efektem zmiany, jaka zaszła na rynku pracy w ciągu ostatnich 6 lat, to jest w okresie od zatwierdzenia RPO Wł 2014-2020. Radykalny spadek stopy bezrobocia spowodował, że mniej osób jest zainteresowanych inwestowaniem w swoje kwalifikacje i kompetencje, gdyż po prostu pracują i nie mają czasu na dodatkowe aktywności. Beneficjenci sygnalizowali, że są problemy z naborem uczestników do projektów, a wręcz zachodzi zjawisko konkurencji o uczestnika, który finalnie idzie tam, gdzie oferuje mu się większe profity z udziału. Nie jest to jednak tak jednoznacznie dobry wynik, bo niski stopień uczestnictwa w kształceniu ustawicznym, szczególnie grup o słabej pozycji na rynku pracy, stwarza dla nich spore ryzyko, zwłaszcza w sytuacji recesji gospodarczej. Oczywiście nie jest też tak, że gdy osoba pracuje, to nie podnosi swoich kompetencji – środowisko pracy bardzo często staje się środowiskiem, w którym odbywa się kształcenie nieformalne. Kluczowym pytaniem jest wówczas kwestia jakości tego kształcenia oraz jego potencjału na przyszłość.

Rekrutacja do programów dla osób 50+ przebiega trudno, gdyż kryteria premiujące w każdym z projektów dotyczą osób z wykształceniem co najwyżej gimnazjalnym (ISCED 2) oraz pochodzących z obszarów wiejskich. Konkursy na projekty były ogłoszone na przełomie 2016 i 2017 roku, a ich faktyczna realizacja rozpoczęła się w połowie 2017 roku. Dodatkowo beneficjenci wystąpili o przedłużenie umów do maksymalnego okresu, a mimo tego 2 umowy zostały rozwiązane.

W Działaniu XI.2 „Kształcenie osób dorosłych” zakontraktowanych zostało 40% środków unijnych. Pozostała alokacja to 16 mln złotych. Wykonanie już podpisanych umów pozwoli na realizację wartości docelowych większości wskaźników.

Istnieje problem realizacji wskaźnika – „*liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie*”. Niewykorzystana do tej pory alokacja nie pozwoli na zrealizowanie docelowej wartości wskaźnika.

W ostatnim naborze, ogłoszonym na dzień 15 grudnia 2018, którego wyniki nie zostały jeszcze rozstrzygnięte, do oceny formalno-merytorycznej zostało przekazane 139 wniosków na łączną kwotę 108 mln zł. Kolejny konkurs jest planowany na IV kwartał 2019 na kwotę 2,1 mln zł. Nie istnieje zatem ryzyko niewykorzystania alokacji w tym działaniu.

Tabela 76 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego - PI 10iii

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WP	Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie (PI 10iii)	17 392 870,31	2 365,60	12 184	207,0%	12 184	207%	10 966	186,3%
WP	Liczba osób w wieku 25 lat i więcej objętych wsparciem w programie (PI 10iii)	17 392 870,31	2 723,51	10 583	818,5%	10 583	818%	9 525	736,7%
WP	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie (PI 10iii)	17 392 870,31	7 148,58	4 032	70,9%	4 032	71%	3 629	63,8%
WR	Liczba osób o niskich kwalifikacjach, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu	17 392 870,31	2 757,01	10 455	107,3%	10 455	107%	9 410	97%

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
	programu (PI 10iii)								
WR	Liczba osób w wieku 25 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu (PI 10iii)	17 392 870,31	3 149,79	9 151	108,1%	9 151	108%	8 236	97%
WR	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu (PI 10iii)	17 392 870,31	8 223,43	3 505	108,7%	3 505	109%	3 155	98%

Źródło: SZOOP RPO WŁ 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r. Ocena ekspercka pochodzi z prognozy opartej na proporcjonalnym wykorzystaniu pozostałej alokacji pomniejszonej o 10% jako ryzyko niewykonania części z umów już podpisanych lub tych, które zostaną podpisane. Przyjęcie takich założeń jest potęgowane faktem, że obecnie jest trudniej pozyskać odbiorców wsparcia spośród grup docelowych.

PI 10iv (Działanie XI.3 Kształcenie zawodowe)

Na realizację PI 10iv składa się Działanie XI.3 „Kształcenie zawodowe”, a w jego ramach 3 poddziałania:

- XI.3.1 Kształcenie zawodowe.
- XI.3.2 Kształcenie zawodowe – miasto Łódź.
- XI.3.3 Program stypendialny dla uczniów zdolnych szkół prowadzących kształcenie zawodowe.

Wsparcie w ramach tego działania przeznaczone jest do szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe. Planuje się z jednej strony doposażenie ich w nowoczesny sprzęt dydaktyczny, a z drugiej podniesienie i uaktualnienie kompetencji i kwalifikacji u nauczycieli. W projektowane działania wmontowano również istotny komponent szkoleń i stażów u pracodawców tak, aby uczniowie w największym stopniu zdobywali wiedzę praktyczną. Przewidziano także organizację tradycyjnych, pozaszkolnych form kształcenia ustawicznego oraz organizację innych kursów umożliwiających uzyskanie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych bądź nabycie uprawnień zawodowych. Wsparciem są również objęte centra kształcenia zawodowego i ustawicznego oraz kwalifikacyjne kursy zawodowe dla osób dorosłych.

W ramach tego priorytetu dokonano zmiany alokacji i przekierowania jej części (5 312 500 euro) na nowo opracowany program stypendialny dla uczniów szkół zawodowych.

Projektowane działania są odpowiedzią na niedopasowanie kompetencyjne (z ang. skill mismatch) absolwentów szkół zawodowych oraz niski poziom kształcenia w tych szkołach, który nie odpowiada obecnym realiom rynkowym, a będący efektem niedoinwestowania szkół i placówek, niedoposażenia w nowoczesny sprzęt. Efekty ww. zjawisk widać także w niskich wynikach egzaminów zawodowych oraz znacznym odsetku uczniów, którzy do egzaminu zawodowego w ogóle nie podchodzą. W celu poprawy jakości kształcenia zaprojektowano również szereg form podnoszenia kompetencji dla nauczycieli szkół zawodowych.

Jedną z odpowiedzi na niedopasowanie kompetencji absolwentów do oczekiwań rynku pracy ma być także całozyciowe doradztwo zawodowe, dzięki któremu wybory edukacyjne uczniów będą się cechowały większą racjonalnością oraz będą dokonywane z myślą o przyszłej karierze zawodowej.

Do dnia 31.12.2018 roku podpisano 222 umowy na łączną kwotę 246 351 353,26 zł, w tym dofinansowanie z UE wynosi 209 393 340,28 zł, co oznacza ponad 65,98% alokacji UE na PI 10iv.

Łączna wartość wydatków kwalifikowalnych wykazanych we wnioskach o płatność złożonych i skorygowanych do 31.12.2018 roku wyniosła 83 345 305,81 zł, w której 70 905 581,44 zł stanowiło dofinansowanie UE. Oznacza to wykorzystanie 22,34% alokacji UE na PI 10iv.

Tabela 77 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 10iv) – postęp rzeczowy

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WP	Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu objętych wsparciem w programie (PI 10iv)	os.	2 381	1 454	61,2%	748	31,4%
WP	Liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia w programie (PI 10iv)	os.	4 112	9 062	220,4%	2207	53,7%
WP	Liczba podmiotów realizujących zadania centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego objętych wsparciem w programie (PI 10iv)	szt.	17	4	23,5%	4	23,5%
WP	Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wyposażonych w programie w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego (PI 10iv)	szt.	226	255	112,8%	127	56,2%
WP	Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie (PI 10iv)	os.	1 569	1 071	68,3%	0	0,0%

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Jedn. pomiaru	Wartość docelowa (2023)	Realizacja wskaźnika (wg UoD)	% realizacji wartości docelowej (wg UoD)	Realizacja wskaźnika (wg WoP)	% realizacji wartości docelowej (wg WoP)
WP	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy (PI 10iv)	os.	11 215	16 635	148,3%	8 569	76,4%
WR	Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu (PI 10iv)	os.	80%	1 635	140,4%	617	103,1%
WR	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia (PI 10iv)	os.	86%	7 783	99,9%	1 692	89,2%
WR	Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wykorzystujących wyposażenie zakupione dzięki EFS (PI 10iv)	szt.	95%	269	111,0%	116	96,14%
WR	Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu (PI 10iv)	os.	80%	1 315	153,5%	0	0,0%

Źródło: SZOOP RPO Wł 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r.

Problemy, które pojawiły się przy realizacji wskaźników mają różnorodną naturę. Część z nich – odnosząca się do wsparcia dla osób dorosłych – wynika z kryteriów projektów, które kładły nacisk na osoby z co najwyżej wykształceniem gimnazjalnym oraz pochodzące z terenów wiejskich. Beneficjenci sygnalizowali problemy rekrutacyjne odbiorców wsparcia oraz wystąpili o maksymalne wydłużenie realizacji projektów.

W przypadku wskaźnika „*liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie*” należy zauważyć, że jest to nowy wskaźnik dodany do SZOOP RPO WŁ 2014-2020 i dopiero projekty wyłonione w naborach w II kwartale 2018 zawierają ten wskaźnik.

Niska wartość wskaźnika „*liczba podmiotów realizujących zadania centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego objętych wsparciem w programie*” wynika z niskiego poziomu zainteresowania podmiotów realizujących zadania centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego.

W Działaniu XI.3 „Kształcenie zawodowe” zakontraktowanych zostało 66% środków unijnych. Pozostała alokacja to 105 mln złotych. Istnieje ryzyko niezrealizowania następujących wskaźników:

1. *Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu objętych wsparciem w programie*
2. *Liczba podmiotów realizujących zadania centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego objętych wsparciem w programie*
3. *Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie*

W przypadku ww. wskaźników kwota niewykorzystanej alokacji wystarczy na ich realizację. Warto tutaj nadmienić, że na Działanie XI.3.1 (Kształcenie zawodowe) oraz Działanie XI.3.2 (Kształcenie zawodowe – miasto Łódź), których to dotyczą ww. wskaźniki, planuje się przeprowadzenie konkursów w II kwartale 2019 na kwotę odpowiednio – 40,6 mln i 21,4 mln, co łącznie będzie stanowiło 60% dostępnej jeszcze alokacji.

Na chwilę obecną trudno orzec o prognozowanym poziomie omawianych wskaźników, gdy nie są znane szczegółowe informacje odnośnie do projektów, które będą realizowane. Na podstawie doświadczeń realizacji projektów z innych województw, dotyczących kształcenia zawodowego – a w szczególności objęcia działaniem nauczycieli i uczniów – można postawić hipotezę, że ww. wskaźniki zostaną zrealizowane. Problematiczne może być osiągnięcie wskaźnika dla CKZiU – pojawiły się informacje, iż podmioty te nie zgłaszają się do projektów w wystarczającym stopniu. Warto na zakończenie przypomnieć, że w trakcie przeprowadzanych badań i wywiadów z osobami odpowiedzialnymi za realizację RPO w woj.

łódzkim, nikt z rozmówców nie wspomniał o ryzyku niewykonania któregoś ze wskaźników. Może to świadczyć o tym, że wspomniane zagrożenie jest bardzo niewielkie. Tym niemniej w odpowiedzi na zaistniały problem IZ RPO WŁ 2014-2020 informuje, że *“w ramach podejmowanych środków zaradczych planowane jest wprowadzenie kryteriów premiujących dla projektów zakładających wsparcie i rozwój ukierunkowanych branżowo centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego lub innych zespołów realizujących zadania CKZiU dla określonej branży/zawodu we współpracy z pracodawcami. Ponadto zwiększono dopuszczalny poziom cross-finansingu oraz środków trwałych dla tego typu projektu, aby zachęcić do tworzenia i rozwoju ukierunkowanych branżowo centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego”*.

Tabela 78 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego – PI 10iv

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WP	Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu objętych wsparciem w programie (PI 10iv)	105 756 648,75	104 763,57	2 460	103,3%	2 271	95%	2 044	86%
WP	Liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia w programie (PI 10iv)	105 756 648,75	10 272,62	19 185	466,6%	14 139	344%	12 725	308%
WP	Liczba podmiotów realizujących zadania centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego objętych wsparciem w programie (PI 10iv)	105 756 648,75	702 988,55	154	908,5%	6	37%	5	29%

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WP	Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wyposażonych w programie w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego (PI 10iv)	105 756 648,75	639 190,32	420	186,0%	398	176%	358	158%
WP	Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie (PI 10iv)	105 756 648,75	15 357,78	7 957	507,2%	1 671	107%	1503	96%
WP	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy (PI 10iv)	105 756 648,75	9 902,66	27 315	243,6%	25 956	231%	23 360	208%

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WR	Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu (PI 10iv)	105 756 648,75	93 989,23	2 755	140,0%	2 551	140%	2 296	126%
WR	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia (PI 10iv)	105 756 648,75	11 840,66	16 715	101,3%	12 144	100%	10 930	90%
WR	Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wykorzystujących doposażenie zakupione dzięki EFS (PI 10iv)	105 756 648,75	590 241,34	448	112,2%	419	111%	377	100%

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Pozostała alokacja (zł)	Koszt jednostkowy wskaźnika (zł)	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 1	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 1	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – WARIANT 2	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – WARIANT 2	Prognozowana wartość wskaźnika przy pozostałej alokacji – Ocena ekspercka	Prognozowany % realizacji wartości docelowej – Ocena ekspercka
WR	Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu (PI 10iv)	105 756 648,75	15 012,57	8 360	179,7%	2 052	172%	1 847	155%

Źródło: SZOOP RPO Wł 2014-2020, obliczenia własne na podstawie danych SL2014 na dzień 31.12.2018 r. Ocena ekspercka pochodzi z prognozy opartej na proporcjonalnym wykorzystaniu pozostałej alokacji pomniejszonej o 10% jako ryzyko niewykonania części z umów już podpisanych lub tych, które zostaną podpisane.

5.2.12. Oś Priorytetowa XII Pomoc techniczna

Pierwotna alokacja na Oś Priorytetową XII Pomoc Techniczna w RPO Wł 2014-2020 wynosiła 67 616 476 euro (290 940 173 zł). W roku 2018 nie zmieniono jej łącznej wartości, inaczej tylko rozłożono ją między poszczególne Działania. Dotychczas w Osi XII zawarto 24 umowy o łącznej wartości ogółem 317 486 640 zł i wkładzie UE wynoszącym 269 863 644 zł, co oznacza wykorzystanie niemal całości alokacji. Jeśli chodzi o złożone wnioski o płatność, w ich ramach zatwierdzono wydatki o łącznej wartości ogółem 135 931 506 zł, dofinansowane ze środków UE kwotą 115 541 741 zł, co odpowiada 39,7% alokacji UE na Oś XII.

Do końca 2018 r. ze środków pomocy technicznej sfinansowano 17,3 tys. etatomiesięcy. Zakupiono 1018 urządzeń oraz elementów wyposażenia stanowisk pracy. W szkoleniach wzięło udział ogółem 3 782 pracowników. Opracowano 506 ekspertyz i przeprowadzono 7 ewaluacji. Zorganizowano 44 konferencje i 21 posiedzeń sieci tematycznych, grup roboczych, komitetów oraz innych ciał angażujących partnerów. Zakończono 8 działań informacyjno-promocyjnych o szerokim zasięgu. Ogólna liczba odwiedzin internetowego Serwisu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego, dostępnego pod adresem <https://rpo.lodzkie.pl/>, przekroczyła 3,3 mln wizyt.

Zgodnie z założeniami podpisanych umów o dofinansowanie, przytoczone wartości wzrosną do końca okresu programowania, w przypadku większości wskaźników – około dwukrotnie. W kontekście przeglądu śródkresowego pozwala to sformułować wniosek, że postęp rzeczowy odpowiada czasowi, jaki upłynął od rozpoczęcia realizacji Programu. Również postęp wydatkowania, zbliżający się już do progu 50%, można ocenić jako adekwatny.

Ponieważ Oś XII pełni niejako funkcje wspierające względem pozostałych interwencji w Programie, sukces w osiągnięciu zakładanych wartości wskaźników ram wykonania, wysoka kontraktacja czy realizacja zobowiązań względem UE na lata 2014-2020 na poziomie płatności - wszystko to wskazuje na skuteczne wdrażanie Pomocy technicznej w Programie. Szerszą analizę roli działań finansowanych z Pomocy Technicznej we wdrażaniu całego Programu zawarto w rozdziale 5.3.2.

5.3. Ocena założeń oraz kontekstu realizacji RPO Wł 2014-2020

W niniejszym rozdziale odpowiadamy na pytanie badawcze:

Jakie są podstawowe przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości (w kontekście nieosiągnięcia wartości śródkresowych/ ryzyka nieosiągnięcia wartości

docelowych) wskaźników ram wykonania, wskaźników rezultatu i wskaźników produktu założonych na etapie programowania interwencji?

W odpowiedzi na to pytanie starano się uwzględnić:

- czynniki wewnętrzne to jest kontekst instytucjonalny, system wdrażania i realizacji projektów, wybierane projekty, wnioskodawcy (beneficjenci, beneficjenci nieskuteczni, potencjalni wnioskodawcy), realizowane projekty;
- czynniki zewnętrzne to jest społeczne, gospodarcze, środowiskowe;
- trafność i poprawność metod stosowanych przy szacowaniu wartości wskaźników na etapie programowania interwencji, trafność doboru wskaźników do charakteru interwencji oraz zdefiniowanych priorytetów rozwojowych, stopień w jakim wskaźniki odzwierciedlają stopień osiągnięcia celów interwencji oraz
- regulacje prawne.

5.3.1. Przyczyny przekroczenia lub nieosiągnięcia zakładanych wartości wskaźników

Oś priorytetowa I

Ocena stopnia osiągnięcia zakładanych wartości wskaźników powinna uwzględniać przede wszystkim wysoki poziom celów określonych dla Działań realizujących Cel Tematyczny 1, których wielkość zdecydowanie wyróżnia województwo łódzkie na tle całego kraju. Możliwość osiągnięcia wyznaczonych celów nie do końca znajduje swoje uzasadnienie w doświadczeniach poprzedniego okresu programowania. Nie uwzględnia także zmienionych założeń dla interwencji w tym obszarze oraz realiów społeczno-gospodarczych charakteryzujących województwo łódzkie, gdzie pomimo promowania Łodzi jako silnego ośrodka akademickiego, potencjał akademicki nie do końca jest powiązany z jej potencjałem gospodarczym. Warto podkreślić, iż wsparcie sfery B+R w ramach RPO WŁ 2014-2020 było przedmiotem odrębnego badania ewaluacyjnego²²⁰, którego najważniejsze wnioski uwzględniono w opisie czynników oddziałujących na wdrażanie interwencji w ramach PI 1a i PI 1b.

PI 1a (Działanie I.1 Rozwój infrastruktury badań i innowacji)

Na stopień osiągnięcia zakładanych wartości wskaźników istotny wpływ mają czynniki zewnętrzne o charakterze prawnym i rynkowym. Czynnikiem o charakterze prawnym o pozytywnym wpływie jest reforma systemu nauki i szkolnictwa wyższego ściślej wiążąca

²²⁰ Raport końcowy z badania ewaluacyjnego „Ocena trafności wsparcia sfery B+R w ramach RPO WŁ 2014-2020”, LB&E Sp. z o.o. i Stowarzyszenie STOS na zlecenie Województwa Łódzkiego, Warszawa, marzec 2019.

system oceny parametrycznej uczelni i jej pracowników z oceną współpracy z sektorem gospodarczym, co przekłada się na wielkość strumieni finansowania uczelni z budżetu państwa. Ta wzmocniona zależność (występująca już wcześniej, choć w niewielkiej skali) może stanowić zachętę do tworzenia powiązań gospodarczych środowiska naukowego ze środowiskiem biznesowym. Jednocześnie należy pamiętać, że prowadzona reforma dopiero początkuje zmiany, jakim będą podlegały uczelnie, i nie jest w stanie zmienić z dnia na dzień podejścia władz uczelni do aktywnego poszukiwania źródeł finansowania poza systemem nauki i szkolnictwa wyższego. Utrzymywanie wysokiej dotacji ministerialnej (statutowej) do prowadzonej przez uczelnie działalności (głównie naukowej i dydaktycznej) nie tworzy bodźców do ich transformacji w kierunku nawiązywania bliższych relacji z sektorem gospodarczym i poszukiwania w tym obszarze źródeł generowania dochodów. Negatywny wpływ na skuteczność osiągania wyznaczonych w Programie celów zaznaczył przedłużający się proces uzyskiwania zgody Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego na współfinansowanie wkładu krajowego z budżetu państwa, przyjęcie rozporządzenia wykonawczego nieuwzględniającego wymagań RPO Wł 2014-2020 i brak ustalonej procedury w zakresie pozyskania przedmiotowej dotacji. Także wprowadzenie trudnych, rygorystycznych warunków dla wnioskodawców, związanych z koniecznością uzgadniania projektów z Ministerstwem Inwestycji i Rozwoju, Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Narodowym Centrum Badań i Rozwoju oraz ich wcześniejszego włączenia na listę projektów kwalifikujących się do wsparcia ze środków EFRR stanowiącą załącznik nr 5b do Kontraktu Terytorialnego dla Województwa Łódzkiego, mogło powstrzymywać potencjalnych wnioskodawców przed składaniem wniosków o dofinansowanie projektu.

Czynniki rynkowe mają negatywny wpływ na osiągnięcie zakładanych wartości wskaźników. Należy tu wymienić przede wszystkim: długi proces inwestycyjny związany z realizacją projektów utrudniający prowadzenie rzetelnej kalkulacji finansowej dla projektów, silny wzrost kosztów materiałów i usług budowlanych, co dezaktualizuje wstępnie poczynione założenia kosztowe oraz trudności wykonawców inwestycji z pozyskaniem wykwalifikowanych pracowników do jej realizacji.

Bardzo istotnym czynnikiem wewnętrznym wpływającym negatywnie na skuteczność realizacji jest konieczność zapewnienia wkładu własnego do części gospodarczej i niegospodarczej projektu, co wynika z faktu, że udział wkładu własnego wnioskodawcy musi być zasadniczo wolny od wszelkiego wsparcia publicznego. Wymóg wkładu własnego do projektu racjonalizuje planowane wydatki, ale jednocześnie silnie wpływa na rachunek ekonomiczny, co w sytuacji intensywnie obecnie prowadzonego planu inwestycyjnego czołowych łódzkich uczelni może je powstrzymywać przed angażowaniem się w kolejne przedsięwzięcia, obarczone relatywnie wysokim ryzykiem.

Czynnikiem o istotnym znaczeniu jest także wysoki poziom proceduralnej trudności, jakim obciążona jest realizacja projektów, gdzie część projektu musi być przeznaczona do

wykorzystania gospodarczego, co na projektodawców nakłada konieczność wypracowania modelu biznesowego dla działań podejmowanych w uwarunkowaniach nakładanych przez Program.

PI 1b (Działanie I.2 Inwestycje przedsiębiorstw w badania i innowacje)

Oceniając skuteczność osiągnięcia wyznaczonych wskaźników należy mieć przede wszystkim na uwadze fakt, że prace B+R charakteryzują się relatywnie wysokim poziomem ryzyka, co w sytuacji nie uzyskania oczekiwanego efektu tych prac z ekonomicznego punktu widzenia powinno prowadzić do zaniechania ich kontynuacji. Taki powód wskazują niektórzy beneficjenci wnosząc o rozwiązanie umowy o dofinansowanie. Innym powodem rezygnacji są zmieniające się realia rynkowe w zakresie kosztów prac (w tym głównie budowlanych).

Projekty B+R w obecnym okresie programowania cechuje znacznie większy – w porównaniu z poprzednim okresem planowania – stopień złożoności. Wcześniej były to głównie projekty inwestycyjne, obecnie są one znacznie bardziej wymagające i realizowane w dłuższym czasie. Ta złożoność projektów znajduje swoje odzwierciedlenie w niskiej jakości merytorycznej wielu projektów. Czynnikiem o negatywnym wpływie są także nie do końca zrozumiałe dla przedsiębiorców wymogi w zakresie pomocy publicznej, jakimi cechuje się wsparcie udzielane w ramach Działania I.2.

Wreszcie należy wspomnieć o barierze tworzonej przez niski potencjał przedsiębiorstw do prowadzenia prac B+R. Takie projekty wymagają profesjonalnego zaplecza techniczno-badawczego oraz wyspecjalizowanych kadr. Silny wzrost wynagrodzeń uderza szczególnie mocno w projekty badawczo-rozwojowe, gdzie dużą część wydatków stanowią wydatki na pracowników naukowych i kadrę badawczą. Wykorzystanie infrastruktury badawczej wyłącznie na własne cele przedsiębiorcy może nie uzasadniać jej zakupu, a przede wszystkim jej późniejszego, kosztownego utrzymania. Ekonomiczna racjonalność wymagałaby świadczenia usług na rzecz innych podmiotów, co w sytuacji niskiego poziomu współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami może być trudne w realizacji. To wszystko przekłada się na ogólnie niskie zainteresowanie przedsiębiorstw realizacją projektów dotyczących rozwoju infrastruktury B+R oraz prowadzenia prac B+R i nawet aktywna promocja i tworzenie zachęt dla przedsiębiorstw nie są w stanie przynieść zadowalających efektów.

Wyniki odrębnego badania ewaluacyjnego, zrealizowanego na zlecenie Województwa Łódzkiego, dotyczącego wsparcia sfery B+R w Programie akcentowały również znaczenie konkurencyjności wsparcia krajowego z PO IR względem pomocy oferowanej w ramach RPO Wł 2014-2020. Podkreślano również, że analizowane wsparcie w Programie było niewystarczająco promowane, stąd część firm nie zdawała sobie w ogóle sprawy z istnienia omawianej formy pomocy. Bariery dla firm mogły być również m.in.: konieczność wpisywania się w inteligentną specjalizację regionu, skomplikowany proces przygotowania, a następnie długa ocena wniosków czy wreszcie - w przypadku Poddziałania I.2.2 -

ograniczenie wartości komponentu wdrożeniowego do 50% wartości kosztów kwalifikowalnych w projekcie, jak również konieczność opisanie komponentu wdrożeniowego już na etapie składania wniosku o dofinansowanie (bon na innowacje) oraz brak możliwości zakupu w ramach projektu badawczego aparatury badawczej²²¹.

Oś priorytetowa II

PI 3a (Działanie II.1 Otoczenie biznesu)

Interwencja zaprogramowana w ramach Działania II.1 ukierunkowana jest na zapewnienie odpowiednich uwarunkowań dla zakładania firm, a następnie sukcesywnego kontynuowania i rozwijania ich działalności. Pierwsze z poddziałań – II.1.1 Tereny inwestycyjne – ma za cel wspieranie przygotowania terenów przeznaczonych pod inwestycje gospodarcze. Poddziałanie to cechuje się niskim zaawansowaniem wdrażania i nieosiąganiem zakładanych wartości wskaźników. Należy przy tym podkreślić, iż nie jest to zjawisko charakterystyczne wyłącznie dla województwa łódzkiego, ale dostrzegane jest również w innych regionach kraju.

Głównych przyczyn niesatysfakcjonujących postępów w zakresie przygotowywania terenów inwestycyjnych upatruje się w zapisach Umowy Partnerstwa. Przede wszystkim, potencjalnych wnioskodawców zniechęca ryzyko, iż wsparcie z RPO WŁ 2014-2020 będzie podlegało proporcjonalnemu zmniejszeniu, jeśli teren objęty projektem nie zostanie w pełni skomercjalizowany przez MŚP w określonym terminie (nie późniejszym niż moment złożenia dokumentów zamknięcia RPO WŁ 2014-2020). Jednostki samorządu terytorialnego nie są często w stanie zaakceptować takiego zagrożenia, zdając sobie sprawę z własnych ograniczeń budżetowych. Upowszechnianie retoryki głoszącej, iż w najgorszym przypadku (tj. jeśli dojdzie do proporcjonalnego zwrotu), JST będzie miała do czynienia z nieoprocentowanym instrumentem zwrotnym – może wpłynąć na percepcję Poddziałania w gronie gmin o lepszym zapleczu finansowym, dla których niepełne wykorzystanie terenu przez MŚP przestanie stanowić jednoznaczny symbol porażki we wdrażaniu przedsięwzięcia. Trzeba jednak uczciwie podkreślić, iż takie miękkie działania związane ze zmianą postrzegania zjawiska sukcesu/porażki w projekcie – choć niekiedy podnoszone jako niezbędne – w praktyce będą mieć prawdopodobnie ograniczony efekt na poziom zainteresowania tego typu wsparciem. Ostatecznie bowiem decyzja jest podejmowana w oparciu o konkretne wyliczenia finansowe oraz szacunki, czy dana JST byłaby w stanie ewentualnie podołać wymaganym od niej zwrotom. Innym zapisem Umowy Partnerstwa, który bywa postrzegany przez potencjalnych wnioskodawców jako niekorzystny, jest ograniczenie głoszące, iż wydatki na wewnętrzną infrastrukturę komunikacyjną – jako uzupełniający element projektu – stanowić mogą jedynie mniejszą część jego budżetu. Sprawia to, że dla części zainteresowanych podmiotów wsparcie okazuje się nieadekwatne do potrzeb.

²²¹ Tamże.

Uczestnicy wywiadu grupowego trafnie wypunktowali, iż logika wsparcia w omawianym poddziałaniu jest odwróceniem standardowego, biznesowego postępowania. Od beneficjenta oczekuje się komercjalizacji terenu inwestycyjnego w okresie 12 miesięcy. Aby w tak krótkim okresie tego dokonać, zasadnym byłoby wcześniejsze podjęcie negocjacji z potencjalnym inwestorem, zaprezentowanie mu oferty, wskazanie atutów danej JST itd. To wszystko jest możliwe, aczkolwiek wydzierżawienie terenu inwestycyjnego powstałego przy wsparciu RPO WŁ 2014-2020 finalnie musi się odbyć na konkurencyjnych warunkach, z poszanowaniem Pzp. W skrajnym wariantcie może się więc okazać, iż takie postępowanie wygrałby inny podmiot (którego oferta może okazać się długofalowo o wiele gorsza, ale celniej wpisze się w warunki postępowania), aniżeli przyciągany od dłuższego czasu inwestor. Z drugiej strony, zamknięcie całego procesu pozyskania inwestora w okresie 12 miesięcy wydaje się niemal nierealne. Tym samym, wymagania formułowane w poddziałaniu można uznać za restrykcyjne i nieodpowiadające realiom prowadzenia biznesu.

Powyższe spostrzeżenia znajdują potwierdzenie w wynikach badania zrealizowanego na zlecenie Województwa Łódzkiego, mającego na celu identyfikację czynników wpływających na skuteczność interwencji oraz określenie sposobów przeciwdziałania ryzykom realizacji inwestycji w ramach PI 3a. Dodatkowo, poza kwestiami opisanymi wyżej, w ramach przedmiotowej ewaluacji ustalono m.in., iż przede wszystkim zdecydowana większość JST w regionie ocenia położone na ich obszarze wolne tereny inwestycyjne jako co najwyżej średnio atrakcyjne, zaś sam proces pozyskania inwestora jawi się im jako trudny lub bardzo trudny. Badane JST wskazywały na problemy ze spełnieniem kryterium dotyczącym efektywności projektu rozumianego jako wymóg wskazania – już na etapie aplikowania – konkretnych firm zainteresowanych ulokowaniem inwestycji na terenach, których miałyby dotyczyć projekt. Wyzwaniem było również zapewnienie wkładu własnego. W omawianym badaniu, wśród kwestii stanowiących destymulanty wdrażania Poddziałania II.1.1 wskazywane przez JST, znalazły się również: brak własnych terenów inwestycyjnych, nieposiadanie środków na zakup działek, brak zainteresowania ze strony MŚP oraz obawa przed ryzykiem niespełnienia założonych w poddziałaniu wskaźników²²².

Poddziałanie II.1.2 Profesjonalizacja usług biznesowych ma z kolei na celu wspieranie IOB, profesjonalizację ich usług oraz wsparcie korzystania przez MŚP z ich oferty doradczej. Zgodnie z literaturą przedmiotu, IOB mogą być traktowane jako ośrodki wiedzy, informacji oraz ważny element ekosystemu wspierania innowacji. Firmy, dzięki ich wsparciu, mogą m.in. dążyć do poszerzenia działalności (skali lub rynków) czy też zwiększenia stopnia specjalizacji. Do tej pory miały miejsce dwa, zakończone podpisaniem umów, nabory w ramach Poddziałania II.1.2. W przypadku typu I (tj. *Kreowanie oraz rozwój specjalistycznych usług świadczonych przez IOB na rzecz MŚP*) i III (tj. *Kreowanie oraz rozwój specjalistycznych*

²²² Raport końcowy z badania ewaluacyjnego „Wsparcie terenów inwestycyjnych w województwie łódzkim – warunki powodzenia inwestycji i optymalizacja systemu wdrażania Poddziałania II.1.1 Tereny inwestycyjne RPO WŁ 2014-2020”, Danae Sp. z o.o. i Realizacja Sp. z o.o. na zlecenie Województwa Łódzkiego, Łódź, styczeń 2019.

usług świadczonych przez inkubatory przedsiębiorczości na rzecz MŚP) – na 9 podpisanych umów, aż 3 zostały rozwiązane. W przypadku typu II i IV (tj. wsparcie prorozwojowych usług doradczych o specjalistycznym charakterze świadczonych MŚP przez IOB na podstawie zapotrzebowania przedsiębiorstwa na usługę oraz wsparcie prorozwojowych usług doradczych o specjalistycznym charakterze świadczonych MŚP znajdującym się we wczesnej fazie rozwoju (do 24 miesięcy) przez inkubatory przedsiębiorczości na podstawie zapotrzebowania przedsiębiorstwa na usługę) – 1 z 7 podpisanych umów została rozwiązana.

Choć w ramach przedmiotowej ewaluacji dla województwa łódzkiego wybrzmiało to słabiej niż jest w innych regionach, to jako problematyczny jawi się brak popytu na usługi IOB. Instytucje te na etapie składania wniosku przeszacowują zapotrzebowanie na swoje usługi. Powoduje to, że nie są w stanie zrealizować postawionych przed sobą założeń projektowych, czego konsekwencją jest m.in. rozwiązywanie umów i / lub renegocjowanie ich. Z kolei firmy w umiarkowanym stopniu są zainteresowane ofertą doradczą IOB, o czym świadczy np. jedynie 7 poprawnych formalnie wniosków złożonych w popytowym schemacie wsparcia. Dodatkowo, o zainteresowanie potencjalnych usługobiorców IOB wsparte z RPO WŁ 2014-2020 muszą walczyć z ofertą PARP, która bez wątpienia jest dużo bardziej rozpoznawalną instytucją wśród firm. Wreszcie, czynnikiem negatywnie wpływającym na osiągnięcie zakładanych wartości wskaźników jest niepodpisanie do końca 2018 r. umowy z podmiotem wyłonionym do dofinansowania w ramach naboru RPLD.02.01.02-IP.02-10-035/18. Z wkładem UE na poziomie 8 964 971,15 zł, projekt ten byłby wartościowo około 2 razy większy aniżeli wszystkie pozostałe 12 realizowanych projektów łącznie. Należy podkreślić, iż w momencie opracowywania niniejszego raportu, tj. w lipcu 2019 r., umowa została już podpisana, zaś projekt jest realizowany.

PI 3b (Działanie II.2 Internacjonalizacja przedsiębiorstw)

W przypadku działań internacjonalizacyjnych, ich skuteczność jest w dużej mierze uzależniona od kwestii znajdujących się poza sferą oddziaływania IZ RPO WŁ 2014-2020. Przykładowo, na potencjał proeksportowy silnie oddziałuje sytuacja geopolityczna czy też – bardziej bezpośrednio – koniunktura na rynkach docelowych oraz ich zdolność do absorpcji eksportowanych dóbr i usług. Załamanie w gospodarkach krajów, do których planowana jest ekspansja produktowa/usługowa, może zniwelować efekty działań podejmowanych w ramach RPO WŁ 2014-2020 nawet, jeśli zostały one przeprowadzone w sposób wzorcowy. Choć w kontekście Funduszy Europejskich kursy euro przywoływany jest głównie w kontekście rewidowania wysokości wsparcia, w omawianym Działaniu II.2 kursy walutowe same w sobie mogą stanowić stymulantę i / lub ograniczenie dla podejmowanych działań, wpływając na ekonomiczną opłacalność wchodzenia na nowe rynki.

Relatywnie mniej problematycznie przebiega wdrażanie instrumentów marketingu terytorialnego, tj. Poddziałanie II.2.2 Promocja gospodarcza regionu (zakontraktowanie na poziomie ok. 2/3) oraz Poddziałanie II.2.3 Promocja gospodarcza regionu – miasto Łódź (zakontraktowanie na poziomie ponad 9/10). Równocześnie jednak, w mniejszym stopniu wpływają one na osiągnięte wartości wskaźników aniżeli Poddziałanie II.2.1 Modele

biznesowe MŚP. Należy przy tym podkreślić, iż zasadniczo w jego przypadku (tj. Poddziałania II.2.1) można mówić o osiągnięciu/przekraczaniu (poza 1 wyjątkiem, tj. wskaźnikiem *Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje) (CO06)*) zakładanych wartości wskaźników nawet wbrew zidentyfikowanym przeciwnościom – tym samym, nie mają one charakteru determinującego.

Zdaniem uczestników zogniskowanego wywiadu grupowego, pozytywne jest już samo to, że Poddziałanie II.2.1 jest w RPO Wł 2014-2020, zaś przez jego ustanowienie docenia się to, że przedsiębiorcy z województwa łódzkiego chcą się rozwijać i podejmować działania ukierunkowane na zaprezentowanie własnej oferty szerokiemu gronu potencjalnych odbiorców. Wysokość możliwego do otrzymania wsparcia została uznana za adekwatną. Wadami Poddziałania II.2.1 są natomiast: 1) rozumienie „nowego rynku”, które bardziej restrykcyjnie interpretuje wymagania dotyczące pomocy wywozowej aniżeli programy krajowe (jak np. Go to Brand), 2) brak jednoznacznych wskazań w dokumentacji naborowej (regulaminach konkursów wraz z załącznikami, udostępnianych wnioskodawcom np. na stronach internetowych), dla ilu lat z rzędu odnosi się deklarowana liczba dotycząca zawieranych kontraktów zagranicznych oraz 3) duży stopień zbiurokratyzowania procesu aplikowania, realizacji i rozliczania projektu. Zauważono, iż w Poddziałaniu II.2.1 można dostać wsparcie na opracowanie strategii internacjonalizacji oraz na wyjazdy na targi, konferencje itd. Jeśli dla kogoś rozliczenie projektu I typu, z metaforyczną „1 fakturą dla zewnętrznego podmiotu za opracowanie tejże strategii” będzie szczególnie czasochłonne, jest duże ryzyko, iż nie zdecyduje się on na kolejne przedsięwzięcia.

PI 3c (Działanie II.3 Zwiększenie konkurencyjności MŚP)

Na warunki zakładania, prowadzenia i rozwoju firm w analizowanym okresie wpływały m.in. zmiany prawodawstwa (w tym kwestii fiskalnych dotyczących tzw. uszczelnienia VAT) czy wzrost PKB w kraju. O ile dobra sytuacja ekonomiczna pozwalała firmom na rozwój, o tyle kwestie podatkowe były i są wyzwaniem. Firmy obawiają się kontroli skarbowych m.in. z uwagi na dość częste poczucie niepewności, czy będą w stanie sprostać zmieniającym się przepisom; same kontrole są zaś postrzegane jako pracochłonne i czasochłonne. Warto podkreślić, iż w latach 2015-2018 firmy z regionu mogły wspierać się w swoich działaniach inwestycyjnych wykorzystując nie tylko narzędzia zaproponowane w ramach RPO Wł 2014-2020, ale też np. z PO IR czy programów wdrażanych centralnie przez Komisję Europejską (np. Horyzont2020). Co ciekawe, ten ostatni sposób był szczególnie mocno akcentowany przez uczestników wywiadu grupowego jako sposób na uniknięcie obciążeń biurokratycznych właściwych polskim programom. Od 2015 r. sytuacja dla rozwoju MŚP była sprzyjająca, co znajdowało wyraz m.in. w obecności taniego pieniądza kredytowego²²³ czy też większej skłonności inwestorów do wchodzenia w ryzykowne przedsięwzięcia biznesowe. Choć same w sobie zjawiska te należy oceniać pozytywnie z punktu widzenia ich wpływu na rozwój

²²³ Podstawowe stopy procentowe NBP w latach 1998 - 2015 [dostępne online: https://www.nbp.pl/home.aspx?f=/dzienne/stopy_archiwum.htm; data dostępu: 20.02.2019 r.]

gospodarczy regionu, to mogły one stanowić m.in. o konkurencji pomiędzy ofertą publiczną RPO Wł 2014-2020, a okresowo tanimi propozycjami sektora komercyjnego.

W przypadku interwencji skierowanych do MŚP – nie tylko stricte w kontekście Poddziałania II.3.1, choć w jego przypadku również obserwuje się to zjawisko – problematyczny może być brak koncentracji tematycznej w ramach naborów, przez co konkurują ze sobą zupełnie różne przedsięwzięcia, o odmiennej specyfice, charakterze wdrażania itd. Zdaniem uczestników zogniskowanego wywiadu grupowego, pozytywnie na jakość realizowanych projektów mogłoby wpłynąć organizowanie naborów dedykowanych, w ramach których dość ściśle określano by grupę docelową. Innym wyzwaniem dostrzeganym przez uczestników zogniskowanego wywiadu grupowego był brak rozbudowanego, merytorycznego uzasadnienia wydawanych decyzji o nieprzyznaniu dofinansowania. Wskazywano, iż można się od niej odwołać formalnie, jednak brak jest ścieżki odwołania od merytorycznych aspektów oceny. Podkreślano, iż asesory oceniający wnioski robią to w sposób niewystandaryzowany, bez odpowiedniego zestawu narzędzi obiektywizujących ich decyzje.

Poddziałanie II.3.1 cechuje się najwyższą kontraktacją; każdorazowo w ramach naboru dla Poddziałania II.3.1 składana jest wysoka liczba wniosków, co świadczy o popularności tego instrumentu wsparcia wśród jego adresatów. Dla wnioskodawców problematyczne bywa wykazanie, iż dysponują faktycznymi wynikami prac B+R oraz udowodnienie innowacyjności w skali regionalnej. Bardzo często innowacyjność planowanego nakładu inwestycyjnego mylnie przekładana jest na innowacyjność planowanej oferty – a to dopiero ta ostatnia stanowi warunek do uznania spełnienia warunków naboru. Wreszcie, mimo upływu czasu i zwiększania się świadomości wnioskodawców, nie do uniknięcia są sytuacje, w których projekty odpadają na skutek niespełnienia kryterium dostępu dotyczącego analizy finansowej – okazuje się, iż mimo deklaracji składającego aplikację, w opinii oceniającego wniosek firma nie ma środków na realizację planowanego przedsięwzięcia. Zdarzają się także wnioski niedopracowane, źle przygotowane i / lub po prostu słabe.

W przypadku Poddziałania II.3.2 – choć nie identyfikuje się poważnych problemów we wdrażaniu – można jednak z całą pewnością przyjąć, iż osiągnęte wartości wskaźników mogłyby być wyższe, gdyby nie perturbacje związane z uruchomieniem podziałania. Wskazywano, iż długi okres negocjacji pomiędzy ministrem właściwym ds. rozwoju regionalnego oraz Komisją Europejską i rozważania dotyczące procedury (tj. przetarg vs. konkurs) wpłynęły na późniejsze niż zakładano uruchomienie instrumentu. Uczestnicy zogniskowanego wywiadu grupowego oraz niektórzy z respondentów wywiadów pogłębionych z przedstawicielami instytucji systemu wdrażania akcentowali wprawdzie, iż Bank Gospodarstwa Krajowego relatywnie sprawnie został wyłoniony jako Manager Funduszu Funduszy, jednak równocześnie podkreślali czasochłonność wyboru pośredników finansowych w przetargach. Problematyczna może być również postrzegana przez sektor finansowy nieopłacalność pełnienia tej funkcji przy malejących kosztach zarządzania, którą silniej odczuwają zwłaszcza przez niewielkie podmioty. Potencjalnie, to właśnie ten czynnik mógł sprawić, iż niektórzy pośrednicy z perspektywy 2007-2013 nie zdecydowali się ubiegać

o pełnienie tej funkcji ponownie. Drugim takim czynnikiem może być wymaganie bardzo niskiej szkodowości (tj. udziału kredytów przeterminowanych wśród wszystkich udzielonych kredytów) w instrumencie. Jeśli nawet mamy do czynienia z obecnym pośrednikiem finansowym, to w ramach niskich kosztów zarządzania na ogół nie może on sobie pozwolić na intensywne działania marketingowe, przez co jego oferta może zostać niezauważona przez adresatów. Dodatkowo, przedstawiciele instytucji systemu wdrażania dostrzegają brak elastyczności procedury wyboru pośredników, co – nakładając się na długi okres jej trwania – powoduje, iż finalny kształt rozwiązania może niekoniecznie przystawać do dynamicznie zmieniających się warunków gospodarczych oraz konkurencyjnej oferty komercyjnej. Dla odbiorców ostatecznych problematyczne może być zapewnienie zabezpieczenia. Przez trudność rozumie się nie tylko pozyskanie odpowiednich środków, ale także ich właściwe udokumentowanie prawne.

Oś priorytetowa III

PI 4e (Działanie III.1 Niskoemisyjny transport miejski)

Jeżeli chodzi o wskaźnik produktu *Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej*, jego prognozowana realizacja wyniesie 77,8%. Zachowanie dotychczasowego wzrostu wskaźnika może okazać się trudne ze względu na przewidywany wzrost kosztu jednostkowego jednostki taboru. Może się tak stać za sprawą zmiany wymogów Komisji Europejskiej dotyczących parametrów technicznych taboru autobusowego, który może zostać dofinansowany w ramach wsparcia. W trakcie przygotowywania programu zakładano bowiem, iż autobusy kupowane i modernizowane w ramach projektów mogą być zasilane paliwem diesel (Euro-6). Jednak od momentu zmiany Umowy Partnerstwa oraz zmienionych w tej kwestii programów operacyjnych, nie było możliwości ogłaszania nowych naborów wniosków dopuszczających wsparcie pojazdów zasilanych paliwem diesel Euro-6, a jedynie paliwem alternatywnym.

Istotnym problemem mającym wpływ na osiągnięcie wskaźnika produktu *Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej* jest ograniczona liczba producentów jednostek taboru niskoemisyjnego. Wzrost popytu wywołany realizacją działań mających na celu ochronę powietrza zarówno w szesnastu regionalnych programach operacyjnych, jak i w programach krajowych znacząco wpłynął na ceny i czas dostarczenia produktu.

Ponadto należy zwrócić uwagę na znaczny wzrost cen i zmniejszający się kapitał ludzki zdolny wykonywać zakres projektowy. Znacząca zmiana tych czynników nie mogła pozostać bez wpływu na osiągnięcie również pozostałych wskaźników produktu tj. *Liczba wybudowanych zintegrowanych węzłów przesiadkowych* oraz *Długość ścieżek rowerowych*. Omawiany czynnik skutkowało niedoszacowaniem wydatków, co skutkowało przedłużającymi się lub anulowanymi procedurami przetargowymi. Wzrost kosztów był nawet przyczyną rezygnacji z podpisanej już umowy o dofinansowanie. Należy podkreślić również, iż prognozowane przekroczenie wartości dwóch wskaźników może nie być tak znaczące. Do przekroczenia

wartości docelowych dojdzie, jeśli uda się podpisać projekty zidentyfikowane oraz wyłonić projekt w Poddziałaniu III.1.3.

Mimo zidentyfikowanych negatywnych czynników wpływających na wdrażanie wsparcia, należy spodziewać się, iż dwa spośród trzech wskaźników programowych zostaną osiągnięte. Skuteczność wdrażania potwierdza trafność założonej logiki interwencji oraz dobór wskaźników mierzących efekty programu. Zwiększenie alokacji dla Poddziałania III.1.2 oraz III.1.3 o 46 110 000 euro (198 402 108 zł²²⁴), przeprowadzone w 2018 r. umożliwi zrealizowanie wyznaczonych w Programie celów (m. in. poprzez większe wsparcie dla projektów realizowanych na terenie Miasta Łodzi).

PI 7b (Działanie III.2 Drogi)

W PI 7b (Działanie III.2 Drogi) zidentyfikowano wpływ czynników zewnętrznych na tempo kontraktacji projektów pozakonkursowych oraz tempo osiągania wskaźników programowych. Czynniki te związane są z postępującym wzrostem cen materiałów i usług budowlanych, wynikających z ożywienia gospodarczego oraz kumulacji zamówień budowlanych będących skutkiem wydatkowania środków UE w całym kraju. Wzrost cen powoduje u beneficjentów konieczność zabezpieczenia dodatkowych środków w budżetach własnych, co wiąże się z przesuwaniem terminu zakończenia projektu. Biorąc pod uwagę, iż realizowane i zaplanowane projekty zostały założone do zakończenia najpóźniej w 2021 roku, dalsze opóźnienia nie spowodują zagrożenia nieosiągnięcia efektów w perspektywie roku 2023. Interwencje drogowe mają wysoki priorytet w planach inwestycyjnych beneficjentów stąd też nie występuje ryzyko rezygnacji z zamierzonych i realizowanych interwencji w wyniku braku środków w budżetach własnych w danym roku.

W Działaniu III.2 Drogi prognozowane jest znaczne przekroczenie wartości docelowej wskaźnika *Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg*. Przekroczenie wartości docelowej przedmiotowego wskaźnika nie wynika z błędnie założonych kosztów jednostkowych. Przyjęty koszt jednostkowy dla wskaźnika *Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg* w części dotyczącej dróg lokalnych (2 684 118 zł) wyliczony został na podstawie danych pochodzących z Narodowego Programu Przebudowy Dróg Lokalnych - Etap II Bezpieczeństwo - Dostępność - Rozwój w 2014 r. Średni koszt jednostki wskaźnika *Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg* w realizowanych projektach jest wyższy i wynosi 3 575 937 zł. Przekroczenie wartości docelowej przedmiotowego wskaźnika wynika z przeznaczenie wyższej kwoty alokacji na wsparcie infrastruktury drogowej niż założono na etapie programowania oraz priorytetyzowania przez beneficjentów tego typu projektu w relacji do budowy nowych dróg.

²²⁴ Według kursu euro 1 euro = 4,3028 zł.

Prognoza osiągnięcia celów końcowych Działania III.2 Drogi przewiduje także niepełne osiągnięcie wartości docelowej wskaźnika *Całkowita długość nowych dróg*. Budowa nowych dróg realizowana jest do dnia 31.12.2018 roku na drogach lokalnych. Średni rzeczywisty koszt osiągnięcia jednostki wskaźnika jest porównywalny z założeniami poczynionymi na etapie programowania (odpowiednio 2 134 704 zł i 2 953 319 zł). Inne jest jednak zapotrzebowanie na budowę dróg lokalnych niż przewidywano. Beneficjenci preferują przebudowę istniejących szlaków drogowych.

PI 7c (Działanie III.3 Transport multimodalny)

Na etapie programowania zidentyfikowano 2 potencjalnych beneficjentów wsparcia w obszarze transportu multimodalnego, z których żaden nie starał się o dofinansowanie w dwóch przeprowadzonych dotychczas konkursach. Odnotowano jednak zainteresowanie innych wnioskodawców. Jak wynika z badania przeprowadzonego z przedstawicielem IZ RPO Wł 2014-2020 wystąpiły czynniki zewnętrzne wpływające na skuteczność kontraktacji. Jeden z potencjalnych beneficjentów nie złożył WoD w naborze 2018 roku co spowodowane jest brakiem możliwości wykupienia terenu od PKP na realizację inwestycji w koniecznej lokalizacji. Pozostali beneficjenci złożyli WoD, niestety bez wymaganych dokumentów – np. opinii środowiskowej. Obecny stan kontraktacji uniemożliwia ocenę przekroczenia lub nieosiągnięcia zakładanych wartości docelowych wskaźników programowych Działania III.3 Transport multimodalny.

PI 7d (Działanie III.4 Transport kolejowy)

W Działaniu III.4. *Transport kolejowy* zidentyfikowano występowanie czynnika rynkowego związanego ze znacznym wzrostem cen materiałów i usług budowlanych na rynku inwestycji kolejowych. Doświadczenia województwa zachodniopomorskiego, warmińsko-mazurskiego, opolskiego czy lubelskiego wskazują na dwukrotnie wyższe ceny ofert wykonania prac przewidzianych w projektach kolejowych w stosunku do pierwotnych kosztorysów inwestycyjnych. Zwiększenie przez beneficjenta PKP PLK S.A. wnioskowanej kwoty dofinansowania projektu *Rewitalizacja linii kolejowej nr 16 Łódź Widzew – Kutno na odcinku Zgierz – Ozorków* o 65% w stosunku do pierwotnych założeń było więc w pełni uzasadnione, niemniej kwota ta okazała się za niska w stosunku do ofert złożonych w przetargu w styczniu 2019 roku. Pod znakiem zapytania stoi również możliwość realizacji założeń kolejnego zidentyfikowanego projektu pozakonkursowego *Rewitalizacja i modernizacja linii kolejowych na terenie województwa łódzkiego – Elektryfikacja odcinka linii nr 25 Tomaszów Maz. – Opoczno*. Wspomniany czynnik rynkowy nie pociąga za sobą jednak ryzyka nieosiągnięcia zakładanej w Programie wartości docelowej wskaźnika *Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych.*, dzięki uzyskaniu zgody na zwiększenie dofinansowania projektu *Rewitalizacja linii kolejowej nr 16 Łódź Widzew – Kutno na odcinku Zgierz – Ozorków*.

W prognozie przewidziano znaczne (75%) przekroczenie zakładanej wartości docelowej wskaźnika *Liczba zakupionych pojazdów kolejowych*. Tendencja ta wynika z niższego niż zakładano na etapie programowania kosztu nabycia jednego pojazdu (odpowiednio 11 756 173 zł i 17 000 000 zł).

Oś priorytetowa IV Gospodarka niskoemisyjna

PI 4a (Działanie IV.1 Odnawialne źródła energii)

Województwo łódzkie jest regionem, w którym stosunek wyprodukowanej energii do energii zużytej, mimo stopniowego zmniejszania się w ostatnich latach, jest największy w Polsce (278,7%)²²⁵. Oznacza to, iż województwo nie tylko samodzielnie pokrywa swoje zapotrzebowanie na energię, ale także sprzedaje nadwyżki wyprodukowanej energii do innych części kraju. Jednak z uwagi na to, iż zdecydowana większość wyprodukowanej energii pochodzi ze źródeł konwencjonalnych, których zasoby kurczą się, a ich eksploatacja staje się coraz bardziej kosztochłonna²²⁶, istnieje potrzeba dążenia do zwiększenia stopnia dywersyfikacji źródeł pozyskiwania energii poprzez wykorzystywanie lokalnie dostępnych odnawialnych źródeł energii. Województwo posiada potencjał do wykorzystywania energii słonecznej i wiatrowej, a z uwagi na typowo rolniczy charakter gospodarki, posiada znaczące możliwości produkcji energii z biomasy i biogazu. Ze względu na dostępne zasoby wód termalnych, istnieje również możliwość wykorzystywania ciepła geotermalnego.

Celem interwencji w ramach PI 4a, odpowiadającym na zidentyfikowane potrzeby jest zwiększenie produkcji z energii odnawialnej.

Wdrażana interwencja przyczynia się do realizacji zobowiązań, które przyjęła Polska w ramach pakietu klimatyczno-energetycznego oraz założeń Strategii Europa 2020, która zakłada, że do 2020 r. poziom energii odnawialnej w ogólnym bilansie zużycia nośników energii (energy mix) w Unii Europejskiej wyniesie 20%²²⁷. Jako cel dla Polski przyjęte zostało, że udział energii ze źródeł odnawialnych w ogólnym zużyciu energii brutto w 2020 r. wyniesie 15%. Założenia dotyczące zwiększania udziału OZE w miksie energetycznym znalazły się również w krajowych²²⁸ i regionalnych²²⁹ dokumentach strategicznych.

Wymagania i zalecenia zawarte w dokumentach strategicznych i operacyjnych, wynikające z ogólnoświatowej debaty na temat znaczenia zwiększania produkcji czystej energii wpływają również na podniesienie społecznej świadomości na temat potrzeby inwestowania w odnawialne źródła energii oraz wynikających z tego korzyści gospodarczych, zdrowotnych i

²²⁵ BDL GUS.

²²⁶ Polski sektor energetyczny 2050 - 4 scenariusze, Forum Energii, 2017 r.

²²⁷ EUROPA 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, 03.03.2010, Bruksela.

²²⁸ Polityka Energetyczna Polski do 2030 roku. Ministerstwo Gospodarki i Pracy. Dokument przyjęty przez Radę Ministrów 10.11.2009 r.

²²⁹ Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020, Łódź, 2013.

ekologicznych. Świadomość ta ma z kolei przełożenie na zainteresowanie wsparciem oferowanym w ramach interwencji wdrażanych w RPO Wł 2014-2020.

W kontekście nadal aktualnych potrzeb związanych ze zwiększaniem udziału energii produkowanej z OZE w produkcji energii ogółem, logikę interwencji wdrażanej w ramach PI 4a oraz dobór wskaźników programowych należy uznać za trafny. Świadczy o tym przede wszystkim znaczące zainteresowanie wnioskodawców aplikujących o środki w ramach organizowanych naborów, a także prognozowane osiągnięcie docelowych wartości wskaźników mierzących wdrażanie interwencji. Jako uzasadnione i słuszne należy ocenić również zwiększenie alokacji na Poddziałanie IV.1.2 o 37 649 500 zł (8 750 000 euro), biorąc pod uwagę jego znaczący potencjał absorpcyjny oraz osiągnięte efekty wsparcia.

Wśród czynników sprzyjających skuteczności realizacji projektów można wymienić postępujący spadek kosztów wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych, zwłaszcza energii słonecznej i wiatrowej z uwagi na postęp technologiczny oraz rosnącą konkurencję na stale rozszerzającym się rynku OZE. Dodatkowo, stopniowo rosną i będą nadal rosnać koszty produkcji energii ze źródeł konwencjonalnych, co skłania do inwestowania w instalacje do produkcji czystej energii²³⁰. Z drugiej jednak strony, w związku z dużym popytem na usługi związane z dystrybucją tychże instalacji (wywołanym w dużym stopniu wdrażaniem interwencji w ramach programów operacyjnych), ceny samej budowy lub montażu instalacji rosną, co może mieć przełożenie na mniejszą efektywność kosztową projektu oraz opóźnienia wynikające z nierozstrzygnięcia ogłaszanych postępowań publicznych z powodu przekroczenia kwoty przeznaczonej na sfinansowanie zamówienia.

Czynnikiem negatywnie wpływającym na realizację celów interwencji jest natomiast niestabilność i niska przewidywalność regulacji prawnych dotyczących OZE oraz kierunków strategicznego rozwoju krajowej energetyki na szczeblu rządowym. Poważnym ograniczeniem dla rozwoju energetyki wiatrowej są wymogi dotyczące lokalizacji farm wiatrowych, wynikające z Ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych. Ograniczenia te wymuszają zachowanie odległości wynoszącej co najmniej dziesięciokrotność wysokości instalacji wiatrowej od budynków mieszkalnych, budynków o funkcji mieszanej, form ochrony przyrody oraz leśnych kompleksów promocyjnych, co znacznie ogranicza potencjalny obszar lokalizacji elektrowni wiatrowych²³¹.

Czynnikiem ograniczającym zainteresowanie pozyskiwaniem środków może być także brak środków finansowych na zapewnienie wkładu własnego potencjalnych wnioskodawców (jednostek samorządu terytorialnego oraz podmiotów prywatnych) oraz brak chęci zmiany sposobu wytwarzania energii z powodu przyzwyczajień, braku wiedzy na temat możliwości otrzymania wsparcia czy braku świadomości ekologicznej.

²³⁰ Polski sektor energetyczny 2050 – 4 scenariusze, Forum Energii, 2017 r.

²³¹ Ustawa z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych odnawialnych.

Jeśli pozostała alokacja dostępna w ramach Działania IV.1 zostanie wykorzystana, można spodziewać się przekroczenia docelowych wartości wskaźników dotyczących liczby wspartych jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej, co wynika z tego, iż szacunki dotyczące zainteresowania beneficjentów zakładały, że będą oni w swoich projektach realizować różne rodzaje instalacji i elektrowni, w tym także duże inwestycje dotyczące energii geotermalnej, wodnej czy wiatrowej. Okazało się jednak, iż potencjalni odbiorcy wsparcia nie są zainteresowani tego rodzaju inwestycjami i wolą produkować energię z wykorzystaniem energii słonecznej. W związku z tym, iż instalacje słoneczne są mniejsze i mają mniejszą moc niż elektrownie geotermalne, wiatrowe i biomasowe, a wskaźnik odnosi się do liczby sztuk wspartych instalacji, beneficjenci mogli za pozyskane dofinansowanie wybudować więcej jednostek wytwarzania energii niż pierwotnie zakładano, co przełożyło się na przekroczenie wartości wskaźników.

Warto zauważyć także, iż projekty realizowane w ramach PI 4a dotyczą przede wszystkim budowy nowych jednostek wytwarzania energii (tylko jeden projekt zakłada przebudowę takiej jednostki). Na etapie programowania zakładano natomiast, iż proporcja między projektami dotyczącymi budowy i przebudowy jednostek będzie kształtować się na poziomie 2:1. Jak wynika z zestawienia wskaźników deklarowanych w podpisanych umowach, niedobór projektów dotyczących przebudowy jednostek kompensowany jest przez nadwyżkę projektów dotyczących budowy nowych jednostek, co prowadzi do osiągnięcia łącznej, docelowej wartości wskaźnika. Brak zainteresowania inwestycjami dotyczącymi modernizacji jednostek wytwarzających ciepło i energię wynika z tego, iż najbardziej pożądane projekty polegają na budowie nowych, małych instalacji, przede wszystkim paneli fotowoltaicznych, kolektorów słonecznych i pomp ciepła. Założenia dotyczące docelowej wartości tego wskaźnika błędnie zakładały zainteresowanie projektami dotyczącymi przebudowy już istniejących jednostek wytwarzających energię elektryczną i ciepło (np. wykorzystujących biomasę, energię geotermalną czy wodną). Wśród przyczyn braku zainteresowania tymi rodzajami odnawialnych źródeł jest większy niż w przypadku energii słonecznej stopień skomplikowania inwestycji, konieczność zapewnienia surowca (biomasa) oraz stosunkowo wysokie koszty modernizacji elektrowni tego rodzaju.

PI 4c (Działanie IV.2 Termomodernizacja budynków)

Wśród czynników determinujących zainteresowanie działaniami dotyczącymi efektywności energetycznej, a także ich powodzenie, istotną rolę odgrywają uwarunkowania zewnętrzne – rynkowe, prawne oraz środowiskowe. Tematyka oszczędności w wykorzystywaniu oraz użytkowaniu energii jest szeroko komentowana na forum unijnym, a zapisy Dyrektywy o efektywności energetycznej zwracają szczególną uwagę na rolę sektora publicznego w procesie zwiększania efektywności użytkowania energii²³².

²³² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/27/UE z dnia 25 października 2012 r. w sprawie efektywności energetycznej, zmiany dyrektyw 2009/125/WE i 2010/30/WE oraz uchylecia dyrektyw 2004/8/WE i 2006/32/WE.

Obserwowane wahania cen energii na rynku, rosnące jej zużycie oraz coraz silniejsza potrzeba zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego poszczególnych państw i regionów skutkują inwestycjami pozwalającymi zapewnić znaczne oszczędności w ponoszonych kosztach wykorzystywania i użytkowania energii. Województwo łódzkie należy do regionów w Polsce o wysokim zużyciu energii, według danych GUS od roku 2012 systematycznie wzrastającym (w roku 2012 było to 11 035 GWh, a w roku 2017 – 13 796 GWh). Jednocześnie gospodarka województwa łódzkiego w ostatnich latach znajdowała się wśród najbardziej energochłonnych w Polsce. Zużycie energii w przeliczeniu na 1 mln zł PKB w roku 2016 wynosiło 0,11 GWh, przy średniej dla Polski 0,09 GWh.

Między rokiem 2012 a 2017 wzrosło zużycie energii w gospodarstwach domowych w województwie – z 1 902 GWh do 1 950 GWh. Zauważyć można jednak lekki spadek w sprzedaży energii cieplnej do budynków mieszkalnych – z 13 799 269 GJ do 13 261 062 GJ. Należy jednak mieć na uwadze, że mimo spadku w latach 2012-2014, od roku 2015 do 2017 obserwowano ponowny przyrost liczby sprzedanych GJ. Jeśli trend zostanie utrzymany, wartość z roku 2012 zostanie przekroczona.

Budynki odpowiadają obecnie za 40% finalnego zużycia energii²³³. O ile te nowobudowane muszą spełniać restrykcyjne normy związane z energochłonnością i ich zapotrzebowanie energetyczne jest niskie, to budynki starsze potrzebują kilkukrotnie więcej energii np. do ogrzania pomieszczeń, ze względu na wysokie straty powodowane m. in. nieszczelnością przegród zewnętrznych. Kryterium kosztowe w dużej mierze przesądza o zainteresowaniu generowanym przez bezzwrotne wsparcie modernizacji energetycznej budynków.

Nie bez znaczenia dla interwencji zaplanowanej w RPO Wł 2014-2020 są również plany gospodarki niskoemisyjnej, w ramach których identyfikuje się lub wskazuje inwestycje służące zmniejszeniu emisji i zwiększeniu efektywności energetycznej. Z uwagi na ich obowiązywanie na obszarach charakteryzujących się największymi problemami z jakością powietrza, możliwe jest osiągnięcie efektów szczególnie korzystnych dla zdrowia mieszkańców.

Na realizację celów Programu oddziaływać mogą uwarunkowania rynkowe. Ze względu na zaawansowanie perspektywy unijnej 2014-2020, wykonawcy z rynku budowlanego realizują znaczną liczbę inwestycji. Niewielka konkurencja na rynku budowlanym oraz obciążenie wykonawców sprawiają, że niejednokrotnie złożone oferty przewyższają kwotowo środki, którymi dysponuje beneficjent w ramach projektu. Postępowania przetargowe związane z robotami budowlanymi często pozostają bez rozstrzygnięcia i są kilkukrotnie ponawiane. W pojedynczych przypadkach obserwuje się także rezygnacje z kontynuacji robót z powodu wzrostu cen materiałów i robocizny. W konsekwencji wzrostu kosztów inwestycji, beneficjenci nie mogą zwiększać kwoty dofinansowania, lecz muszą dokonywać pokrycia nadwyżki z własnych środków. Powoduje to próby obniżania kosztów w ramach początkowo

²³³ Strategia modernizacji budynków: Mapa drogowa 2050, Kraków 2014, s.11.

wykonanych kosztorysów, np. poprzez zakup tańszych materiałów wykończeniowych. Koszty inwestycji były szacowane z uwzględnieniem ówczesnych uwarunkowań na rynku.

Niemożliwe stało się wyliczenie z kilkuletnim wyprzedzeniem nakładów, jakie mogą stać się konieczne. Powyższe uwarunkowania w największym stopniu mają znaczenie dla zmian w harmonogramach projektów realizowanych w ramach PI 4c. Dotychczas problemy związane ze wzrostem cen usług budowlanych nie wpłynęły w drastyczny sposób na powodzenie przedsięwzięć, jednak należy spodziewać się kontynuacji obecnych trendów na rynku i możliwego oddziaływania na planowane inwestycje.

W przypadku wdrażanych instrumentów finansowych najistotniejszym czynnikiem wpływającym na opóźnienia w osiąganiu wskaźników jest przedłużająca się procedura wyłaniania Pośredników Finansowych przez Menadżera Funduszu Funduszy. Umowa z Bankiem Gospodarstwa Krajowego została podpisana w IV kwartale 2016 r., natomiast Pośrednik Finansowy został wyłoniony w I kwartale 2018 r. Jednocześnie, w ramach PI 4c dostępne są także dotacje, skierowane do podobnych grup wnioskodawców, przez co instrumenty finansowe wobec budynków użyteczności publicznej oraz komunalnych budynków mieszkalnych nie cieszą się popularnością. Jedynym wnioskodawcą, który może ubiegać się o wsparcie na termomodernizację wyłącznie w ramach instrumentów finansowych, są wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe. Rozpoczęcie wdrażania instrumentów finansowych przez Pośrednika Finansowego w przypadku PI 4c miało miejsce w czasie, gdy potencjalni odbiorcy mieli już zaplanowany budżet na dany rok. Omówione uwarunkowania w najbliższych latach będą mieć przełożenie na postęp we wdrażaniu IF w ramach Poddziałania IV.2.3.

Z drugiej strony warto dodać, że do osiągania pozytywnych efektów w ramach PI 4c przyczynia się zastosowany pozakonkursowy tryb wyboru projektów dla Poddziałania IV.2.1, skierowany do ZIT Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego. Projekty zidentyfikowane w Strategii ZIT i wprowadzone do dokumentu pn. Wykaz projektów zidentyfikowanych przez właściwą instytucję w ramach trybu pozakonkursowego (Załącznik nr 4 do SZOOP RPO WŁ 2014-2020), muszą być sprecyzowane pod kątem zakresu – powstaje wówczas tzw. fizyka projektowa. Projekty ZIT, adresowane do obszarów spójnych przestrzennie oraz funkcjonalnie, pozwalają osiągać większe oddziaływanie.

Na znacząco większą liczbę budynków poddanych modernizacji energetycznej (w stosunku do założeń programowych) wpływa sposób szacowania liczby inwestycji możliwych do realizacji za pomocą dostępnej alokacji. Wartość docelowa założona na rok 2023 w liczbie 394 budynków, już na dzień 31.12.2018 r., na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie, znacznie przekroczyła cel. PI 4c konsumuje znaczne środki finansowe, jednakże są one przekazywane na rzecz inwestycji mniejszych kubaturowo niż pierwotnie zakładano. Inwestycje termomodernizacyjne w perspektywie unijnej 2007-2013 nie były tak popularne, jak ma to miejsce w perspektywie 2014-2020, a jeśli były realizowane, to w dużym stopniu w obiektach o bardzo dużym metrażu. Obecnie koszt jednostkowy wskaźnika jest znacznie niższy, ponieważ poprawy efektywności energetycznej dokonuje się przede

wszystkim w placówkach edukacyjnych i innych, gminnych bądź powiatowych obiektach użyteczności publicznej. W przypadku zachowania dotychczasowego poziomu docelowego wskaźnika, jego wartość w roku 2023 zostanie w jeszcze większym stopniu przekroczona.

Przewidywane znaczne przekroczenie wartości docelowej wskaźnika Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych jest wynikiem niedoszacowania jego wartości na etapie programowania perspektywy 2014-2020. Z uwagi na brak adekwatnego wskaźnika w ramach RPO WŁ 2007-2013, wartość wskaźnika została oszacowana na podstawie tego wskaźnika w województwie śląskim²³⁴. Zastosowany przelicznik nie odpowiada skali wsparcia podjętego w RPO WŁ 2014-2020. W przypadku zachowania dotychczasowego poziomu docelowego wskaźnika, jego wartość w roku 2023 zostanie przekroczona 18-krotnie.

PI 4e (Działanie IV.3 Ochrona powietrza)

Dość niski poziom osiągnięcia wskaźnika Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych do końca 2018 roku, wynika z niewielkiego zainteresowania wsparciem związanym z sieciami ciepłowniczymi. Realizacja takich projektów skutkuje silnym wpływem na redukcję emisji zanieczyszczeń do środowiska. Do końca 2018 roku nie realizowano wielu projektów tego typu. Warto jednak nadmienić, że w roku 2019 podpisano umowy o dofinansowanie pozwalające wnioskować o możliwości wykonania wskaźnika na poziomie ponad 90%, chociaż należy liczyć się z możliwością, iż wartość deklarowana w umowach nie zostanie ostatecznie osiągnięta z uwagi na czynniki zewnętrzne.

Dla odnotowanego postępu rzeczowego wskaźnika Liczba budynków wybudowanych z uwzględnieniem standardów budownictwa pasywnego, istotne znaczenie mają korzyści ekonomiczne wynikające z mniejszego zużycia energii niż w przypadku obiektów budowanych w tradycyjnych technologiach budowlanych. Dofinansowanie tego typu budynków staje się atrakcyjną formą pokrycia nakładów finansowych budowy, które są wyższe niż dla drugiego wspomnianego typu budynków. Ponadto, dodatkowym motywatorem dla pozyskiwania wsparcia na ten cel są zapisy Dyrektywy w sprawie charakterystyki energetycznej budynków, nakładającej na państwa członkowskie UE od początku 2019 roku obowiązek budowy nowych budynków zajmowanych przez władze publiczne oraz będących ich własnością, jako o niemal zerowym zużyciu energii. Od roku 2020 każdy nowopowstały budynek będzie musiał spełniać standardy budynku pasywnego.

Na zainteresowanie wsparciem, szczególnie w kontekście wskaźnika Liczba wymienionych źródeł ciepła, z pewnością oddziałuje rosnąca z roku na rok świadomość społeczna na temat potrzeby dbałości o jakość powietrza. Alarmujące pomiary stężeń szkodliwych substancji w powietrzu, najbardziej zauważalne na obszarach miejskich, w coraz większym stopniu

²³⁴ Załącznik nr 2 do SZOOP RPO WŁ 2014-2020 – Metodologia szacowania wartości docelowych dla wskaźników wybranych do realizacji w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020, s. 26.

przekładają się na zmianę postaw społecznych. Jednocześnie dostrzegane są korzyści ekonomiczne płynące z likwidacji nieefektywnych urządzeń grzewczych.

Z kolei postęp wskaźnika Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie, realizowany w ramach Poddziałania IV.3.2, związany z inwestycjami dotyczącymi ciepłownictwa oraz wymiany źródeł ciepła, na dzień 31.12.2018 r. wskazywał na zagrożenie dla osiągnięcia celu wyznaczonego na rok 2023. Wskaźnik oszacowano w oparciu o koszty jednostkowe inwestycji w zakresie projektów dotyczących źródeł ciepła i ciepłownictwa, dofinansowanych w RPO w perspektywie unijnej 2007-2013 na obszarze całego kraju. Założono, że w zakresie ciepłownictwa, projekty będą realizowane przez duże przedsiębiorstwa, a w zakresie wymiany ciepła – przez małe. W odniesieniu do wsparcia budownictwa pasywnego w niniejszym poddziałaniu, przyjęto, że 1 z 3 zaplanowanych projektów zostanie wykonany przez dużego przedsiębiorcę.

W praktyce, wg stanu na koniec 2018 r. do realizacji wskaźnika przyczynia się jeden projekt. Jednocześnie postęp wskaźnika w dużej mierze jest zależny od postępu w zakresie Liczby wymienionych źródeł ciepła. Ten wskaźnik jest z kolei realizowany w 4 projektach. Okazuje się, że inwestycje są podejmowane przez jednostki organizacyjne JST. Dodatkowo, zainteresowanie przedsięwzięciami z zakresu ciepłownictwa należy ocenić jako niskie. Dotychczas projekty były podejmowane przez JST w zakresie przebudowy systemów grzewczych lub rozbudowy systemu ciepłowniczego w zakresie sieci cieplnych z przyłączami do budynków czy też wykonania węzłów cieplnych. Nie były one jednak dedykowane wsparciu przedsiębiorstw. Zakresem wsparcia nie są w tym przypadku objęte inwestycje dotyczące sieci ciepłowniczych w ramach Strategii ZIT (z uwagi na linię demarkacyjną między projektami RPO a POIiŚ tego typu projektu nie ma w Poddziałaniu IV.3.1), charakteryzujące się największym potencjałem realizacyjnym (długość istniejącej sieci). Umowy podpisane dla Poddziałania IV.3.2 w roku 2019 nie przewidują realizacji projektów przez przedsiębiorstwa. Budowa obiektów o charakterze pasywnym także należy do potencjalnych obszarów wsparcia przedsiębiorstw, jednakże prawie wszystkie dotychczasowe projekty, dotyczyły bezpośrednio obiektów użyteczności publicznej obsługiwanych przez JST.

Ograniczeniem wpływającym na realizację projektów dotyczących sieci ciepłowniczych może być linia demarkacyjna pomiędzy projektami współfinansowanymi w ramach RPO oraz POIiŚ. Przedsięwzięcia, które mają być realizowane na obszarze oddziaływania Strategii ZIT, mogą ubiegać się o wsparcie wyłącznie w przypadku programu krajowego. Wyłączono więc obszary charakteryzujące się największym potencjałem realizacyjnym. Inną kwestią w zakresie tego typu projektu jest wymóg podejmowania inwestycji stanowiących element efektywnego systemu ciepłowniczego. W przypadku sieci innych niż wskazane, udzielanie pomocy publicznej wymaga indywidualnej notyfikacji KE. Na interwencję w ramach RPO Wł 2014-2020 w dużym stopniu oddziałują krajowe programy związane z poprawą efektywności energetycznej, np. „Czyste Powietrze”, który umożliwia dofinansowanie termomodernizacji jednorodzinnych budynków mieszkalnych. Odgrywa rolę swoistej kampanii społecznej na

temat korzyści płynących z inwestycji w modernizację energetyczną budynków i likwidację nieekologicznych źródeł ogrzewania.

PI 6e (Działanie IV.4 Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń)

Z uwagi na uruchomienie działania dotyczącego zmniejszenia emisji zanieczyszczeń dopiero pod koniec 2018 rok nie zidentyfikowano problemów z osiągnięciem wskaźników w ramach złożonych, lecz nie ocenionych jeszcze wniosków na okres prowadzenia badania ewaluacyjnego.

Oś Priorytetowa V

Problemy w realizacji zakładanych wartości wskaźników w zakresie Osi priorytetowej V miały wieloraki charakter i wynikały zarówno z czynników zewnętrznych jak i wewnętrznych. W przypadku większego zainteresowania można wskazać na atrakcyjną formę pomocy szczególnie w zakresie projektów związanych z ochroną przyrody. Natomiast przyczyn braku pełnego wykorzystania alokacji należy upatrywać głównie w tym, iż z uwagi na trudną sytuację na rynku gospodarki odpadami podmioty uprawnione do wnioskowania odkładały w czasie swoje plany realizacji inwestycji. Pośród najważniejszych czynników specyficznych dla OP V był obserwowany wzrost cen usług i materiałów na rynku budowlanym. Część potencjalnych wnioskodawców odwlekała w czasie decyzje o realizacji projektów z tego właśnie względu. We wnioskach o płatność sygnalizowane są następujące problemy: przedłużające się procedury przetargowe, często wskazywana przyczyna tej sytuacji to oferty wyższe od zakładanych pierwotnie koszty; oraz opóźnienia w realizacji – zarówno w przypadku zadań budowlanych (przedłużające się pozyskanie praw do gruntu, dłuższy okres uzyskiwania pozwoleń, w tym środowiskowych, nieprzewidziane zdarzenia podczas realizacji: inne od zakładanych warunki gruntowe lub przyrodnicze, odkrycia archeologiczne), jak i dostaw – niewywiązywanie się wykonawców z warunków umownych. Istotną kwestią w przypadku analizowanego zadania są zmiany Prawa Wodnego, w tym utworzenie spółki Wody Polskie i przedłużające się przejmowanie przez spółkę zadań związanych z gospodarką wodną.

PI 5b (Działanie V.1 Gospodarka wodna i zapobieganie zagrożeniom)

W Działaniu V.1 dominującym problemem jest niskie zainteresowanie potencjalnych wnioskodawców oferowanym wsparciem. Rolę takiego potencjalnego wnioskodawcy pełnią Wody Polskie.

PI 6a (Działanie V.2 Gospodarka odpadami)

W zakresie projektów w przedmiocie gospodarki odpadami identyfikowano brak stabilnego prawodawstwa krajowego w zakresie dotyczącym branży gospodarki odpadami komunalnymi. W zakresie gospodarki odpadami komunalnymi finansowane są wyłącznie projekty wynikające z planu inwestycyjnego stanowiącego załącznik do WPGO. Z kolei możliwość zakończenia prac nad planem wojewódzkim była ograniczona przedłużającym się

przygotowaniem planu Krajowego (z którym wszystkie plany wojewódzkie musiały być zgodne). Można wskazać, iż uchwalenie Krajowego Planu Gospodarowania Odpadami 2022 nastąpiło zbyt późno względem rozpoczęcia perspektywy finansowej 2014-2020, co przełożyło się na utrudnienie wdrażania wsparcia w ramach Działania V.2 RPO Wł 2014-2020. Proces tworzenia planu wojewódzkiego był szczególnie pracochłonny dla pracowników Urzędu Marszałkowskiego (konieczne było pozyskanie wymaganych przepisami prawa uzgodnień i opinii z resortem ochrony środowiska, rozpatrywanie skarg składanych przez podmioty chcące wpisać swoje projekty do WPGO).

Wskazać należy, iż niestabilna sytuacja prawna w Polsce w zakresie regulacji związanych z gospodarką odpadami komunalnymi skutkuje tym, iż wiele podmiotów działających na rynku gospodarki odpadami decyduje o opóźnieniu wdrażania swoich inwestycji. Plan realizacji części zamierzeń inwestycyjnych mógł też zostać odłożony w czasie przez potencjalnych wnioskodawców wskutek braku zbilansowania strony popytowej i podażowej na surowce wtórne (aktualnie branża odpadowa wyraźnie wskazuje na problemy ze znalezieniem podmiotów chętnych do zagospodarowania frakcji surowcowych). Istotne w tym zakresie było wprowadzenie przez Chiny z początkiem 2018 r. zakazu importu surowców. Koszty działalności RIPOK pokrywane są w przeważającej części z opłat pobieranych za przyjęcie odpadów do zagospodarowania. Istotną częścią składową (10-30%) przychodów tych instalacji stanowią zyski ze sprzedaży surowców wtórnych. Ważnym czynnikiem wpływającym na trudności we wdrażaniu projektów dotyczących gospodarki odpadami była specyfika projektów mogących ubiegać się o wsparcie. Inwestycje związane z gospodarką odpadami komunalnymi często napotykać na sprzeciw ze strony społeczności lokalnych (co szczególnie ogranicza możliwości budowy nowych zakładów gospodarowania odpadami). Podnoszone w tym zakresie są takie argumenty, jak zanieczyszczenie środowiska ze strony zakładu (możliwość przedostawania się zanieczyszczeń do powietrza, gruntu i dalej do wód). Wskazywane są uciążliwości odorowe funkcjonowania takich zakładów. Również zwiększeniu może ulec ruch pojazdów obsługujących zakład (konieczność transportu odpadów). Z tego względu przygotowanie do realizacji tego typu projektów może być szczególnie pracochłonne i kosztochłonne. Istotne w tym elemencie są prace projektowe i studialne (wymierzone na odpowiednie sparametryzowanie przepustowości zakładu, dostosowania technologii do strumienia odpadów itp.). Natomiast w momencie, gdy inwestor posiada już komplet zgód i decyzji administracyjnych umożliwiających prowadzenie prac sama rzeczowa realizacja projektu nie jest szczególnie skomplikowana. Projekty typu PSZOK są prostymi inwestycjami, które mogą być sprawnie zaprojektowane, wybudowane i oddane do użytkowania (nawet w kilka miesięcy).

Duże zmiany w funkcjonowaniu i planowaniu inwestycji w branży odpadów komunalnych wynikały z ustawowego wprowadzenia możliwość stosowania tak popularnego w innych krajach członkowskich w gospodarce odpadami zamówień in-house (możliwość bezprzetargowego zlecenia zadań z zakresu gospodarowania odpadami powołanej do tego

celu spółce komunalnej). Była to istotna zmiana, która spowodowała brak pewności przedsiębiorstw odnośnie tego, jakie rozwiązania będą stosowane w określonych gminach (i jakie w związku z powyższym przyjmować strategie inwestycyjne).

Kolejnym aktem prawnym, który był szeroko komentowany, było Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 grudnia 2016 r. w sprawie szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów. Rozporządzenie wprowadziło ujednolicony standard selektywnego zbierania odpadów na terenie całego kraju. W praktyce powyższe wiąże się z koniecznością zwiększenia kosztów ponoszonych na gospodarowanie odpadami (większa liczba pojemników, konieczność ich utrzymywania, zapewnienia miejsca itp., transportu większej liczby frakcji, zmiany częstotliwości odbioru oraz dostosowanie technologii przetwarzania na instalacjach). Rozporządzenie weszło w życie 1 lipca 2017 r. Natomiast resort środowiska wydłużył termin dostosowania się gmin do wymagań do 1 stycznia 2020 r. (nowelizacja rozporządzenia z dnia 29 grudnia 2018 r. - skierowana do uzgodnień dopiero w dniu 20 grudnia 2018 r.). W praktyce powyższa nowelizacja skutkuje tym, iż gminy będą mogły funkcjonować na dotychczasowych zasadach, gdy dotychczasowe umowy zostaną rozwiązane albo wygasną przed 30 czerwca 2019 r. Powyższe skutkowało tym, iż zamierzenia inwestycyjne części podmiotów były odkładane w czasie do momentu ugruntowania się sytuacji prawnej (obniżone zainteresowanie aplikowaniem o wsparcie w ramach Działania V.2 *Gospodarka odpadami*).

Kolejną kwestią, która utrudnia zwiększenie efektywności funkcjonowania systemów gospodarki odpadami komunalnymi jest brak pełniejszej implementacji przepisów regulujących finansowe zaangażowanie producentów opakowań w zakresie tzw. „rozszerzonej odpowiedzialności producenta” (system kaucyjny). Brak takich rozwiązań skutkuje tym, iż strona popytu na surowce wtórne nie jest odpowiednio rozwinięta (a w ślad za powyższym inwestycje w zakłady gospodarujące takimi odpadami).

Podmioty działające na rynku gospodarki odpadami komunalnymi w Polsce napotykają aktualnie na duże problemy w stabilnym funkcjonowaniu (co przekłada się na niższe zainteresowanie inwestowania i zarazem aplikowania o wsparcie na te inwestycje). Ceny większości frakcji odzyskiwanych surowców istotnie spadły (np. w przypadku odpadów z tworzyw sztucznych wpływ na to miało głównie zaprzestanie importu odpadów przez Chiny). Z drugiej strony koszty organizacji systemów gospodarowania odpadami w gminach ciągle rosną. W tym zakresie wskazać należy na rosnące koszty paliw (wykorzystywanie sprzętu do odbioru i zagospodarowania odpadów), energii (funkcjonowanie zakładów) i pracy (koszty zatrudnienia, wzrost płacy minimalnej). Kolejnym istotnym czynnikiem wpływającym na

wzrost kosztów są coraz to wyższe opłaty za korzystanie ze środowiska, w tym za składowanie i magazynowanie odpadów w postaci tzw. opłaty marszałkowskiej²³⁵.

W zakresie kosztów funkcjonowania zakładów gospodarowania odpadami wskazać należy na zeszłoroczną aktualizację ustawy o odpadach (wprowadzono m.in. wymóg stosowania wizyjnego systemu kontroli miejsca magazynowania lub składowania odpadów). Prawne uregulowanie tej kwestii ma na celu ułatwić nadzór nad gospodarowaniem odpadami i pomóc ustalić przyczynę i/lub sprawców zjawisk takich jak np. pożary.

Kolejnym hamulcem do aplikowania o wsparcie w ramach OPV była uchylona w styczniu 2016 r. podstawa prawna funkcjonowania Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 11 września 2012 r. w sprawie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych (Dz.U. 2012 poz. 1052). Dokument ten określał płaszczyznę porównania technologii, dzięki czemu zagwarantowany był jednolity sposób konkurencji między poszczególnymi (dobór optymalnej technologii i rozwiązań, które gwarantowałyby odpowiednią jakość wybieranego strumienia odpadów). Powyższa sytuacja w lepszym położeniu stawiała część zakładów zagospodarowania odpadów, które od lat nie podejmowały istotnych inwestycji np. w usprawnienie technologii funkcjonowania zakładu (w efekcie czego mogą być bardziej konkurencyjne cenowo, gdyż nie poniosły nakładów, które muszą być teraz kompensowane zwiększonymi stawkami świadczonych usług). W przypadku projektów typu PSZOK, część gmin mogła w ogóle nie być zainteresowana ubieganiem się o wsparcie. Skala potrzeb inwestycyjnych oraz kosztów utrzymania wytworzonej infrastruktury nakazuje władarzom gmin priorytetyzowanie działań związanych z wydatkowaniem środków budżetowych (szczególnie, iż gospodarka odpadami komunalnymi jest deficytową pozycją budżetu). Dlatego, pomimo ustawowego obowiązku tworzenia mieszkańcom gminy dostępu do PSZOK, część władarzy gmin mogła liczyć na to, iż wykorzysta wsparcie, które w ramach RPO WŁ 2014-2020 skierowane zostanie do sąsiednich JST (sprawa ta dotyczy szczególnie gmin wiejskich). W świetle obowiązujących przepisów gmina jest zobowiązana utworzyć taką stacjonarną infrastrukturę samodzielnie lub wspólnie z inną gminą lub gminami. Brak jest też jakichkolwiek wytycznych co do standardu funkcjonowania PSZOK. W praktyce gminy z liczbą mieszkańców 20 tys. (szczególnie wiejskie) mogą nie być zainteresowane realizacją tego typu projektów, gdyż są w stanie na swoim terenie zorganizować PSZOK o niskim standardzie funkcjonowania. Wszystkie powyższe czynniki o charakterze zewnętrznym nie powinny mieć negatywnego wpływu na proces realizacji projektów już wybranych do dofinansowania. W ramach pierwszego naboru

²³⁵ Opłata ta jest ustalana w drodze rozporządzenia Rady Ministrów i waloryzowana w drodze obwieszczenia Ministra Środowiska. W 2013 r. jej wysokość wynosiła za 1 tonę odpadów niesegregowanych 115,41 zł, w 2014 r. - 119,68 zł, w 2017 r. - 120,76 zł, a w już 2019 r. - 170 zł. Natomiast od 2020 r. ma ona wynieść 270 zł (co wpływa na koszty zagospodarowania odpadów w RIPOK, a w konsekwencji na stawki opłat jakie ponoszą mieszkańcy).

wybrano głównie (83%) projekty typu PSZOK, które w większości (80%) wdrażane będą przez JST. Ponadto nie są to projekty podatne na koniunkturę na rynku gospodarki odpadami jak np. inwestycje dotyczące zakładów gospodarowania odpadami. Jeden projekt dotyczący likwidacji dzikiego wysypiska odpadów również nie będzie narażony na negatywny wpływ wynikający z opisanych powyżej czynników zewnętrznych.

Brak jest możliwości sformułowania działań zaradczych mogących wpływać na złagodzenie wpływu wylistowanych czynników. Są to czynniki o charakterze systemowym, na które IZ RPO Wł 2014-2020 nie ma wpływu. Wprowadzenie określonych zmian w prawodawstwie (które aktualnie wciąż nastrocza wiele problemów podmiotom zaangażowanym w działalność sektora gospodarki odpadami komunalnymi) było niezbędnym sposobem podjąć działania zmierzające do gruntownej przebudowy logiki systemu gospodarowania odpadami komunalnymi w całym kraju.

Nie zidentyfikowano czynników o charakterze wewnętrznym, które powodowałyby istotne problemy w trakcie prowadzonych naborów. Należy podkreślić duże kompetencje Urzędu oraz jego pracowników w zakresie tematyki związanej z gospodarką odpadami komunalnymi. W strukturach urzędu zatrudnione są osoby, które brały udział w tworzeniu WPGO. W skład Komisji Oceny Projektów powoływani byli zarówno pracownicy Urzędu (ocena formalna, merytoryczna), jak również eksperci zewnętrzni (na potrzeby oceny w ramach kryteriów merytorycznych w zakresie analizy ekonomiczno-finansowej). Fakt ten pozytywnie wpływa m.in. na konstrukcję warunków wsparcia (dobór odpowiednich kryteriów oceny itp.) oraz późniejsze wdrażanie i rozliczanie projektów. Wsparcie w ramach PI6a udzielane było w trybie konkursowym (wskutek modyfikacji SZOOP RPO Wł 2014-2020 z 2018 r. wybór projektów do dofinansowania rozszerzono o tryb pozakonkursowy). Ograniczeniem w realizacji części projektów typu PSZOK w ramach RPO Wł 2014-2020 związane było z demarkacją z programem krajowym. Mianowicie projekty typu PSZOK mogły uzyskać wsparcie w ramach RPO Wł 2014-2020 wyłącznie w sytuacji, gdy wartość kosztów kwalifikowalnych nie przekraczała 2 mln PLN i projekty były dedykowane do obsługi gmin o liczbie mieszkańców mniejszej niż 20 tys. Ponadto wprowadzono ograniczenie (demarkacja) zgodnie z którym, projekty w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi nie mogły przekroczyć 8 mln PLN kosztów kwalifikowalnych (mogło to ograniczać krąg zainteresowanych o wsparcie w ramach RPO).

Konstruując warunki wsparcia nie pominięto żadnej istotnej grupy docelowej. Przewidziano także wszystkie istotne typy projektów, przyczyniające się do realizacji celów Działania (warto podkreślić, iż w województwie łódzkim typologia wspieranych projektów była nawet szersza, niż w innych regionach). Również szczegółowe warunki wsparcia zostały sformułowane w sposób przejrzysty (w tym m.in. regulamin konkursu i załączniki do regulaminu, kryteria oceny itp.). W tym zakresie nie identyfikuje się żadnych istotnych czynników, które mogłyby powodować problemy we wdrażaniu. W ramach kryteriów oceny

stosowano takie, które przyczyniać się miały do premiowania projektów dojrzałych (mogących zagwarantować bezproblemową realizację zgodnie z zasadą n+3). Ponadto premiowano takich wnioskodawców, którzy zapewniali większy wkład własny w finansowanie projektu oraz takich, którzy posiadali odpowiedni stopień gotowości organizacyjno-instytucjonalnej.

W ramach kryteriów oceny premiowano wśród wnioskodawców projektów typu PSZOK liczbę frakcji odpadów komunalnych objętych selektywnym zbieraniem w punktach selektywnego zbierania odpadów komunalnych. W toku opracowywania kryteriów przeanalizowano zapisy WPGO oraz planu inwestycyjnego. W planie inwestycyjnym nie zawsze zostały wskazane kody a zamiast tego np. numer grupy odpadów. Ponadto w planie inwestycyjnym znajdują się również PSZOK-i z 4 czy 6 kodami odpadów, dlatego zdecydowano się na premiowanie co najmniej 7 frakcji aby zachęcić inwestorów do zwiększania liczby zbieranych frakcji. W przepisach regulujących tworzenie PSZOK jest mowa o obowiązkowych frakcjach odpadów a nie kodach odpadów. Przyjęcie frakcji zamiast kodów odpadów oraz premiowanie PSZOK zbierających co najmniej 7 frakcji zostało również przyjęte w kryteriach POIiŚ.

W ramach kryteriów wyboru projektów typu PSZOK wspierano te, które zakładały utworzenie punktu napraw (przygotowanie do ponownego użycia) i / lub – utworzenie punktu przyjmowania rzeczy używanych niestanowiących odpadów (co uznać należy za korzystne, gdyż w pełni wpisuje się w hierarchię sposobów postępowania z odpadami, przez zapobieganie ich powstawaniu). Co prawda w PSZOK zbierane jest z reguły raptem kilka procent wytwarzanych na terenie gminy odpadów, jednak ważne dla środowiska jest możliwość pozostawienia tam odpadów problemowych (w tym niebezpiecznych). Rozwój PSZOK (pomimo, iż obiekty te stanowią uzupełnienie systemu gospodarki odpadami komunalnymi, nie zaś jego „rdzeń”) jest istotny, gdyż umożliwia mieszkańcom danej gminy pozbycie się kluczowych frakcji odpadów. Dzięki temu odpady te nie trafiają do strumienia odpadów zmieszanych (bądź co gorsza np. do lasu). Pozytywnie wpływa to na zwiększenie masy odpadów zbieranych w sposób selektywny. Umożliwia także zwiększenie możliwości odpowiedniego zagospodarowania tych odpadów (tj. poprzez odzysk czy recykling). PSZOKpełnią też istotną rolę w edukacji ekologicznej mieszkańców.

Warto podkreślić, iż IZ RPO WŁ 2014-2020 w zakresie kryteriów wyboru projektów premiowała takie PSZOK, które zapewniać będą odpowiednio wysoką dostępność PSZOK dla mieszkańców gminy. Ważnym aspektem w zakresie skuteczności udzielonego wsparcia na PSZOK będą szczegółowe zasady ich organizacji (regulaminy funkcjonowania, godziny otwarcia, kadra pracująca w punktach i jej odpowiednie podejście do mieszkańców, estetyka miejsca i ubioru pracowników, lokalizacja i wysoka dostępność dla mieszkańców). Dlatego sugeruje się by IZ RPO WŁ 2014-2020 rozwinęła opisany na wstępie kierunek i przygotowała krótkie zalecenia dla beneficjentów odnośnie uwzględnienia w projektach zasad

odpowiedniej organizacji PSZOK, które zwiększą efektywność wspieranych projektów. Gminy, które dotychczas nie miały doświadczenia w prowadzeniu takiego punktu mogą napotkać na istotne problemy w trakcie jego funkcjonowania²³⁶.

PI 6b (Działanie V.3 Gospodarka wodno-kanalizacyjna)

W zakresie wsparcia oferowanego w ramach PI 6b (Działanie V.3) nie odnotowano odstępstw od zakładanych wartości docelowych wskaźników odnoszących się do oczyszczalni ścieków, kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej. Zgodnie z tym, co napisano we wstępie do opisu OP V, postęp finansowy i rzeczowy osiągnięty w PI 6b można ocenić jako zadowalający. Natomiast z uwagi na brak zainteresowania ze strony beneficjentów odpowiednimi typami projektów nie osiągnięto wskaźników Długość przebudowanej kanalizacji sanitarnej, Liczba nowych przydomowych oczyszczalni ścieków, Liczba wybudowanych ujęć wody. Powodem takiego stanu rzeczy może być konieczność przejścia długotrwałej procedury administracyjnej związanej z budową własnej oczyszczalni

PI 6d (Działanie V.4 Ochrona przyrody)

W zakresie wsparcia dostępnego w ramach PI 6d (Działanie V.4) odnotowane małe zainteresowanie wsparciem. Miało miejsce istotne przekroczenie zakładanej wartości wskaźnika Powierzchnia siedlisk wspieranych w celu uzyskania lepszego statusu ochrony (CO23) (PI 6d) – poziom realizacji na 31.12.2018 wyniósł na podstawie aktualnie rozpatrzonych wniosków o płatność 672,30%. Wyższy niż prognozowano poziom wartości wskaźnika może wynikać z różnorodności sposobu mierzenia oddziaływania projektu powierzchni chronionej, co jest trudne do precyzyjnego zmierzenia. Znaczące przekroczenie wartości wskaźnika dotyczącego Długości utworzonych szlaków turystycznych na poziomie 549,60% wynika z dużego zainteresowania tą formą wsparcia beneficjentów, którymi są

²³⁶ W zaleceniach powinny się znaleźć sugestie zawarcia odpowiednich zapisów w regulaminach funkcjonowania wspartych PSZOK oraz zasad ich funkcjonowania np. odnośnie:

- sposobu i możliwości weryfikacji źródeł pochodzenia odpadów, tak by zabezpieczyć PSZOK przed próbą dostarczania do niego odpadów ze źródeł innych niż od mieszkańców;
- liczby godzin funkcjonowania takiego obiektu w tygodniu i dostosowania do lokalnych potrzeb;
- wydłużonych godziny funkcjonowania – by zapewnić dostęp do PSZOK w godzinach np. późno popołudniowych / wieczornych,
- możliwości i charakteru prowadzenia działań informacyjno-edukacyjnych w ramach PSZOK (np. budowa ścieżek edukacyjnych itp.),
- współpracy z gminnymi placówkami oświatowymi (organizacja konkursów dla dzieci i młodzieży o tematyce odpadowej),
- otwarcia PSZOK w weekendy (np. w sezonie, w którym mieszkańcy wytwarzają odpady zielone).

Tego typu zalecenia mogłyby też zostać rozesłane do podmiotów, które już otrzymały wsparcie w ramach Programu, ale także dla wszystkich innych gmin w województwie łódzkim.

gminy. Zgodnie z danymi monitorującymi wskaźnik został przekroczony z uwagi na inny (generujący niższe koszty) niż planowany zakres wsparcia.

Oś Priorytetowa VI

PI 6c (Działanie VI.1. Dziedzictwo kulturowe i infrastruktura kultury)

Wszystkie wskaźniki produktu w tym Działaniu zostały przekroczone. W zakresie wskaźników produktu *Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem* oraz *Liczba instytucji kultury objętych wsparciem* wynika to przede wszystkim – tak w ocenie przedstawicieli IZ RPO WŁ 2014-2020, jak i w ocenie ewaluatora, – z niewłaściwej estymacji potencjału absorpcyjnego potencjalnych beneficjentów. Wynika to w głównej mierze z braku innych zewnętrznych źródeł inwestycji w obszarze kultury. W poprzednim okresie programowania obok środków RPO beneficjenci mogli korzystać ze wsparcia EOG; ponadto w miarę popularnym i łatwo dostępnym źródłem finansowania były Programy MKiDN, takie jak: Kultura Dostępna, Infrastruktura Domów Kultury, Infrastruktura Szkolnictwa Artystycznego, Infrastruktura Kultury, Ochrona Zabytków Archeologicznych, Kultura Ludowa i Tradycyjna, Wspieranie Działań Muzealnych, Ochrona Zabytków, Edukacja Kulturalna, Edukacja Artystyczna, Regionalne Kolekcje Sztuki Współczesnej. W latach 2016-2018 pojawiły się liczne kontrowersje co do kryteriów przyznawania dotacji w ramach tych Programów, a przede wszystkim odnotowywano znaczące (do kilku miesięcy) opóźnienia w ogłaszaniu konkursów, a następnie ocenie projektów, co w przypadku rocznych projektów, których rozliczenie musiało nastąpić najpóźniej w styczniu roku następnego – mogło stanowić czynnik wręcz zaporowy. RPO WŁ 2014-2020 stał się w tych okolicznościach praktycznie jedynym źródłem wsparcia przedsięwzięć i inwestycji z zakresu kultury.

Przekroczenie wielkości wskaźnika *Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne (CO09)* wynika z kolei z braku odpowiednich, wiarygodnych danych porównawczych z okresu 2007-2013, a także braku innych porównawczych danych rynkowych. Instytucje kultury w Polsce w stosunkowo niewielkim zakresie zamawiają badania rynku, odnoszące się do ich oferty; brak również odnoszących się do regionu łódzkiego diagnoz potrzeb z zakresu uczestnictwa w kulturze, jak również badań publiczności poszczególnych obiektów i imprez. W związku z tym szacunki programujących i szacunki beneficjentów mogły okazać się skrajnie rozbieżne.

PI 8b (Działanie VI.2 Rozwój gospodarki turystycznej)

Postęp rzeczowy w PI 8b / Działaniu VI.2 według deklaracji beneficjentów zawartych w UoD w przypadku wszystkich wskaźników jest zdecydowanie powyżej zakładanego.

Czynniki takie jak: aktualność potrzeb, których dotyczy interwencja, skala potrzeb większa niż przewidywana, wysoka atrakcyjność wsparcia w formie dotacji wpłynęły na to, że wartości wskaźników deklarowanych do osiągnięcia przez beneficjentów (wg. UoD) są wyższe niż

zakładano na etapie przygotowania Programu. Ponadto, istotnym czynnikiem powodującym, że wartości wskaźników deklarowane do osiągnięcia przez beneficjentów są wyższe niż zakładano jest również zróżnicowana kwota dotacji, o którą ubiegają się beneficjenci. Należy zauważyć, że wartość docelową wskaźników *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie*, *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje*, obliczono w oparciu o podział alokacji na kategorii interwencji. Na kategorii interwencji, które dotyczą przedsiębiorców założono alokację na poziomie ok. 28 897 000 EUR. Dostępną alokację podzielono przez maksymalną wartość całkowitych kosztów kwalifikowalnych możliwą w 1 projekcie w PI 8b (2 mln EUR) uzyskując wartość docelową wskaźnika. Jednakże kwota dofinansowania projektów w PI 8b jest bardzo zróżnicowana – w wyniku przeprowadzonych naborów dofinansowano projekty różnej wielkości (w Działaniu są projekty, dla których kwota dofinansowania jest bliska zakładanej / maksymalnej – 2 mln EUR i o dużo niższej kwocie dofinansowania), w wyniku czego możliwe były dofinansowanie ich większej liczby.

Istotnym czynnikiem determinującym dwukrotne przekroczenie w UoD zakładanej wartości wskaźnika *Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach* jest brak doświadczeń i danych historycznych zgromadzonych w perspektywie finansowej 2007-2013 przesądzających o poprawności metod stosowanych na potrzeby szacowania wartości wskaźnika na etapie przygotowania Programu (na podst. uwag w informacji kwartalnej za IV kw. 2018 r.). W rezultacie podstawą szacunku była bardzo mała populacja osób zatrudnionych w projektach o podobnym charakterze (11 osób w działaniu III.5 RPO WŁ 2007-2013); wskaźnik oszacowano mnożąc wartość wskaźnika *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie* przez średnie zatrudnienie w przedsiębiorstwach; źródłem danych stanowiących podstawę oszacowania wartości wskaźnika były cztery z sześciu projektów realizowanych w ww. Działaniu (z analizy wyłączone zostały 2 projekty o najwyższej wartości szacowanego wskaźnika zatrudnieniowego z uwagi na ich specyfikę co dodatkowo zaniżyło średni koszt jednostkowy wskaźnika).

W przypadku wskaźnika *Liczba wybudowanej infrastruktury turystycznej* podstawą szacowania kosztu jednostkowego były dane dotyczące projektów realizowanych w ramach RPO WŁ w latach 2007-2013, w których osiągniany był wskaźnik *Liczba wybudowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych*. Koszt dofinansowania UE dla jednej jednostki wskaźnika wyliczono dzieląc wartość dofinansowania ww. projektów przez uzyskaną wartość wskaźnika *Liczba wybudowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych*. Następnie, uśredniono koszty jednostkowe uzyskane w poszczególnych projektach. Wyliczony średni koszt jednostkowy przemnożono przez wartość indeksu cen (WCPBM), co dało kwotę 4 446 679,20 zł / jedna jednostka wskaźnika. Alokację na wskaźniki podzielono zgodnie z założeniem, iż jej 70% będzie przeznaczony na wybudowanie infrastruktury turystycznej a 30% na jej przebudowanie (analiza potrzeb przeprowadzona na etapie programowania i doświadczenia z realizacji projektów w perspektywie 2007-2013 pokazały, że w regionie jest większe zapotrzebowanie na budowę infrastruktury turystycznej niż jej przebudowę). Alokację (70%) podzielono przez wyliczony koszt jednostkowy uzyskując wartość docelową

wskaźnika (36 szt.). Biorąc pod uwagę skalę zainteresowania przedsięwzięciami nakierowanymi na wybudowanie i przebudowanie infrastruktury turystycznej oraz deklaracje beneficjentów co do wartości wskaźników, przyjęte założenie dotyczące podziału alokacji na wskaźniki należy uznać za słuszne:

- po pierwsze, skala zainteresowania przedsięwzięciami nakierowanymi na wybudowanie infrastruktury turystycznej jest niemalże pięciokrotnie większa niż projektami w ramach, których można przebudować taką infrastrukturę (wg. UoD wartość wskaźnika *Liczba wybudowanej infrastruktury turystycznej* wynosi 157 szt. w stosunku do wartości wskaźnika *Liczba przebudowanej infrastruktury turystycznej wynoszącej 32 szt.*);
- po drugie, ponad czterokrotnie większa od zakładanej jest skala zainteresowania projektami, których celem jest wybudowanie infrastruktury turystycznej; jednocześnie należy zauważyć, że średni koszt jednostkowy wskaźnika *Liczba wybudowanej infrastruktury turystycznej* (1 300 540,00 zł) jest ponad trzykrotnie niższy niż zakładano.

Również w przypadku wskaźnika *Liczba przebudowanej infrastruktury turystycznej* podstawą szacowania kosztu jednostkowego były dane historyczne dotyczące projektów realizowanych w perspektywie 2007-2013, w których osiągnął wskaźnik *Liczba przebudowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych* oraz wskaźnik *Liczba przebudowanych obiektów dziedzictwa kulturowego*. Koszt dofinansowania UE jednostkowej wartości wskaźnika wyliczono dzieląc wartość dofinansowania ww. projektów przez uzyskaną w projektach wartość wskaźników. Koszty jednostkowe uzyskane w projektach uśredniono. Wyliczony średni koszt jednostkowy przemnożono przez wartość indeksu cen (WCPBM), co dało kwotę 4 160 812,33 zł / jedna jednostka wskaźnika. Alokację na wskaźnik (30%) podzielono przez wyliczony koszt jednostkowy uzyskując wartość docelową wskaźnika (16 szt.). Skala zainteresowania projektami nakierowanymi na przebudowanej infrastruktury turystycznej jest dwukrotnie wyższa od zakładanej na etapie przygotowania Programu. Uzyskany w projektach - nieco ponad dwukrotnie niższy - średni koszt jednostkowy (1 879 130,00 zł) umożliwił dofinansowanie większej liczby projektów w konsekwencji wyższą szacowaną wartość wskaźnika. Co istotne, wśród czynników zewnętrznych sprzyjających zainteresowaniu przedsięwzięciami nakierowanymi na wykorzystanie walorów przyrodniczych i kulturowych województwa łódzkiego należy wymienić znaczący na tle innych regionów przyrost w ostatniej dekadzie obszarów prawnie chronionych, co może być postrzegane jako szansa na wykorzystanie tego potencjału dla rozwoju turystyki.

Tabela 79. Obszary prawnie chronione [ha]

Obszary prawnie chronione ogółem [ha]													
ROK	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
POLSKA	10 175 896,7	10 042 300,8	10 101 478,6	10 101 985,7	10 103 727,1	10 140 718,5	10 146 264,1	10 147 099,9	10 164 813,60	10 165 112,01	10 175 972,90	10 167 023,66	10 175 600,82
DOLNOŚLĄSKIE	361 597,4	361 849,1	360 918,8	359 688,8	362 429,7	369 870,5	371 007,0	371 020,0	371 109,66	371 093,36	371 124,91	371 513,51	371 492,17
KUJAWSKO- POMORSKIE	581 507,4	581 616,0	581 615,6	574 957,8	561 923,9	571 128,7	571 168,7	571 180,7	571 360,47	571 349,06	571 358,53	571 390,00	569 620,11
LUBELSKIE	572 112,7	570 421,6	570 425,1	570 428,4	569 801,8	570 006,1	570 005,6	570 164,2	570 095,37	570 282,95	571 524,60	571 612,98	570 741,21
LUBUSKIE	549 524,6	547 765,7	547 725,7	542 824,4	543 502,1	543 885,3	544 366,6	543 398,8	543 254,64	544 932,27	542 821,02	532 297,91	540 253,19
ŁÓDZKIE	298 808,9	299 055,0	342 633,8	342 640,1	342 985,2	356 839,3	357 140,3	357 329,4	357 794,06	357 795,47	357 795,84	358 153,75	358 385,94
MAŁOPOLSKIE	894 385,2	790 295,5	790 332,6	790 348,6	790 351,8	790 263,2	790 342,8	790 843,6	790 766,43	790 794,92	804 605,48	804 436,65	804 558,17
MAZOWIECKIE	1 053 608,2	1 053 630,0	1 053 625,4	1 054 110,3	1 054 889,4	1 055 242,8	1 055 438,5	1 055 514,5	1 055 517,78	1 055 504,53	1 055 738,03	1 056 439,01	1 056 520,22
OPOLSKIE	255 463,0	255 469,2	255 827,6	256 064,3	257 063,6	256 261,4	256 263,4	256 272,3	256 275,07	256 280,87	256 245,50	260 475,51	259 828,01
PODKARPACKIE	851 455,9	794 216,1	794 193,6	794 328,8	794 682,9	797 643,7	797 648,3	797 638,7	800 560,15	800 703,64	801 228,18	801 270,88	801 235,11
PODLASKIE	644 999,7	644 996,2	645 093,1	645 103,9	645 476,1	645 561,4	645 634,4	645 990,7	646 091,35	645 058,25	642 313,97	638 841,50	638 840,76
POMORSKIE	596 097,6	594 770,7	595 996,8	597 337,8	598 119,3	598 064,4	598 215,8	598 230,0	597 955,49	598 308,79	598 303,36	598 303,46	597 713,99

Obszary prawnie chronione ogółem [ha]													
ŚLĄSKIE	271 243,1	271 288,7	272 480,5	272 637,8	272 770,4	273 172,2	273 175,7	273 574,8	273 643,58	273 644,58	273 727,92	271 871,65	271 803,48
ŚWIĘTOKRZYSKIE	725 285,9	733 272,6	738 065,5	748 709,1	755 972,0	755 759,1	755 645,0	755 645,9	760 462,35	761 960,78	761 644,47	756 846,81	761 670,22
WARMIŃSKO- MAZURSKIE	1 118 802,0	1 118 541,4	1 118 968,0	1 119 438,8	1 123 370,5	1 126 155,3	1 129 431,6	1 129 457,7	1 129 487,32	1 129 519,00	1 129 519,28	1 129 435,99	1 129 859,38
WIELKOPOLSKIE	924 862,2	936 521,9	941 117,4	941 719,2	948 293,2	948 446,1	948 334,5	948 260,6	943 576,59	943 994,64	944 053,12	943 927,64	943 091,44
ZACHODNIOPOMO RSKIE	476 142,9	488 591,1	492 459,1	491 647,6	482 095,2	482 419,0	482 445,9	482 578,0	496 863,29	493 888,90	493 968,69	500 206,41	499 987,42

Źródło: BDL GUS.

PI 9b (Działanie VI.3 Rewitalizacja i rozwój potencjału społeczno-gospodarczego)

Rewitalizacja i rozwój potencjału społeczno-gospodarczego wskazuje na wielokrotne przekroczenie zakładanych wartości docelowych wskaźników programowych. Kwestia ta wynika z nieadekwatności założeń przyjętych w metodologii szacowania wartości docelowych dla Działania VI.3. RPO Wł 2014-2020, opartych o doświadczenia perspektywy 2007-2013, w których zakres wsparcia obejmował przede wszystkim nadawanie nowych funkcji gospodarczych rewitalizowanym obszarom bądź rewaloryzację obiektów zabytkowych o wysokich walorach kulturowych. Zakres wsparcia rewitalizacji w bieżącym okresie programowania dotyczy natomiast przywrócenia lub nadawania nowych funkcji społecznym obszarom problemowym, uszczegółowia on, iż wsparta infrastruktura powinna zostać przeznaczona na cele związane z włączeniem społecznym bądź aktywizacją społeczno-zawodową. W metodologii szacowania wskaźników na etapie programowania przyjęto, iż średni koszt wybudowania jednego obiektu na zrewitalizowanych obszarach wyniesie 4 982 067,91 zł, podczas gdy w umowach o dofinansowanie średni koszt rzeczywisty tego wskaźnika jest blisko połowę niższy i stanowi 2 599 572 zł. Różnica ta wynika głównie ze zmiany definicji wskaźnika *Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach*. W okresie programowania średni koszt jednostkowy wskaźnika liczono wyłącznie w odniesieniu do budynków, podczas gdy w bieżącej perspektywie finansowej jego definicja odnosi się także do mniej kosztochłonnych obiektów małej infrastruktury. Koszt ten jest główną składową budżetów projektów Działania VI.3 RPO Wł 2014-2020, stąd też determinuje on niższy niż zakładano na etapie programowania średni koszt jednostkowy kolejnego wskaźnika programowego – *Powierzchnia zrewitalizowanych obszarów* (odpowiednio 7 895 478,16 zł zakładany w 2014 roku i 6 056 785 zł koszt rzeczywisty). Wyższa jest także skala prac remontowych dotycząca budynków mieszkalnych na rewitalizowanym terenie. W Metodologii szacowania wartości docelowych wskaźników EFRR w RPO Wł 2014-2020 założono, iż koszt jednostkowy wyremontowania budynku mieszkalnego stanowić będzie 7 971 308,65 zł, podczas gdy koszt rzeczywisty pozyskania jednostki wskaźnika (uzyskany poprzez podzielenie wartości dofinansowania realizowanych projektów przez zakładaną w tych projektach wartość docelową wskaźnika) wynosi blisko dwudziestokrotnie mniej, czyli 372 239 zł. Różnica w koszcie jednostkowym w przypadku przedmiotowego wskaźnika wynika z rozbieżności w metodologii jego szacowania na etapie programowania oraz metodologii jego liczenia po ostatecznych uzgodnieniach Komisji Europejskiej. Przy programowaniu wartość docelową wskaźnika *Wyremontowane budynki mieszkalne na obszarach miejskich* szacowano w oparciu o koszt dotyczący wyremontowania całego budynku mieszkalnego, podczas gdy bieżąca metodologia jego szacowania zakłada odniesienie do jednostek mieszkalnych

Wystąpił także kolejny czynnik opóźniający wdrażanie Programu. Czas potrzebny do przygotowania i przyjęcia programu rewitalizacji (poza reżimem ustawy o rewitalizacji) wynosił około 6 do 12 miesięcy, zaś czas potrzebny do przygotowania i przyjęcia Gminnego

Programu Rewitalizacji średnio szacowany jest na około 12 miesięcy [informacja oparta przez IZ RPO Wł 2014-2020 na materiałach udostępnianych przez Krajowe Centrum Wiedzy o Rewitalizacji].

Kolejnym czynnikiem, silnie wpływającym na postęp realizacji Działania VI.3 RPO Wł 2014-2020 są wzrastające ceny usług budowlanych na rynku, skutkujące koniecznością zabezpieczenia dodatkowych środków w budżetach projektów, powtarzania zamówień publicznych. Pociągnęło to za sobą opóźnienia realizacyjne i niższe niż zakładano tempo wydatkowania środków.

Oś Priorytetowa VII

PI 2c (Działanie VII.1 Technologie informacyjno-komunikacyjne)

W przypadku Działania VII.1 docelowe wartości wskaźników określone w Programie zostały już zrealizowane z końcem 2018 roku, a szacowane wartości na podstawie zawartych UoD wskazują, że ostateczny poziom ich realizacji znacznie przekroczy założenia wskazane w RPO Wł 2014-2020.

Analizując czynniki wpływające na poziom realizacji celów Programu (wyrażonych wskaźnikami), warto najpierw zwrócić uwagę na kwestie związane z samym wdrażaniem, które teoretycznie mogły mieć ograniczający wpływ na poziom realizacji założeń. Dotyczy to, po pierwsze, projektów ZIT w ramach omawianego Działania. W sprawozdaniach kwartalnych wskazywano bowiem na problemy w zawarciu porozumienia między IZ RPO Wł 2014-2020 a IP RPO Wł 2014-2020 (SŁOM), co było niezbędne do rozpoczęcia wdrażania Poddziałania ZIT (w tym VII.1.1). Porozumienie to zawarto dopiero 22.10.2015 r. Z kolei w 2017 roku zwracano uwagę na możliwość występowania problemów i opóźnień w realizacji projektów ZIT z uwagi na zmianę Wytycznych w zakresie trybu wyboru projektów na lata 2014-2020, które wymagały podjęcia przez IZ RPO Wł 2014-2020 oraz IP RPO Wł 2014-2020 (SŁOM) odpowiednich działań zaradczych. Wystąpienie tych trudności w rzeczywistości nie miało zbyt dużego wpływu na realizację wskaźników z uwagi na liczbę projektów ZIT realizowanych w ramach Działania - do końca 2018 roku zawarto 3 umowy o dofinansowanie takich projektów. Po drugie, zgodnie ze wskazanymi wyżej informacjami postęp wdrażania (wyrażony kontraktowaniem alokacji w kolejnych naborach) był niższy, niż zakładano – przede wszystkim w obszarze e-administracji, gdzie suma wnioskowanej kwoty dofinansowania w złożonych wnioskach była niższa niż alokacja przeznaczona na nabory.

Istotnym elementem wpływającym na to, że aktualny jak i ostateczny poziom realizacji wskaźników znacząco przekroczy wartości docelowe, jest sposób szacowania wartości docelowych tych wskaźników²³⁷. W przypadku wskaźnika *Liczba uruchomionych systemów*

²³⁷ Metodologia szacowania wartości docelowych dla wskaźników wybranych do realizacji w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020.

teleinformatycznych w instytucjach publicznych, szacowanie wartości docelowej wskaźnika dokonano w oparciu o metodologię, która bazowała na koszcie jednostkowym dla projektów zgłoszonych do realizacji w ramach fiszek projektowych, przez potencjalnych Beneficjentów w sierpniu 2014 roku - przy czym pod uwagę wzięto tylko te projekty, które deklarowały osiągnięcie przedmiotowego wskaźnika. Bazowano na szacowanym koszcie projektu, dla którego wyliczono wartość dofinansowania UE. Założoną 85% wartość porównano ze średnią wartością dofinansowania projektów realizowanych w perspektywie 2007-2013 (14 000 000 zł), których zakres realizacji odpowiadał tym zgłoszonym do realizacji w fiskach projektowych (20 000 000 zł). Następnie, uśredniono koszt jednostkowy dla obydwu perspektyw osiągając wartość 17 000 000 zł. Po uwzględnieniu indeksu cen (WCPSP²³⁸) wartość w cenach stałych na 2014 r. wyniosła 17 567 904 zł. Przedmiotowy koszt jednostkowy przyrównano do alokacji na dany typ projektu i kategorię interwencji. Założono, iż wartość wskaźnika odnosi się do 75,0% alokacji na PI (na podstawie udziału alokacji na kategorię interwencji w alokacji na PI). Do szacowania przedmiotowego wskaźnika brano także pod uwagę wartość alokacji z kategorii interwencji 81. Alokację (75,0% na PI) podzielono przez koszt jednostkowy uzyskując wartość docelową. Jak się jednak okazało, rzeczywisty koszt jednostkowy wskaźnika jest niższy od przeprowadzonego szacowania, co najpewniej wynika z istotnie wysokich kosztów wskazywanych - przez potencjalnych beneficjentów - w fiskach projektowych. Sama IZ RPO Wł 2014-2020 w sprawozdaniach kwartalnych wskazywała bowiem, że wartość docelową tego wskaźnika szacowano w oparciu o zapotrzebowanie ze strony podmiotów zainteresowanych wsparciem, które deklarowały wysoki koszt jednostkowy projektów - co nie znalazło odzwierciedlenia na etapie wdrażania, stąd znaczne przekroczenie wartości docelowej.

W przypadku wskaźnika *Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 3 – dwustronna interakcja* liczenie kosztu jednostkowego oparto na danych z podobnych projektów realizowanych w ramach RPO Wł 2007-2013. Koszt jednostkowy wyliczono w następujący sposób: wyselekcjonowano projekty zawierające wskaźnik: *Liczba uruchomionych on-line usług na poziomie 3 – dwustronna interakcja*. Odrzucono jeden projekt o wartości dofinansowania znacznie odbiegającej od średniej wartości projektu. Koszt dofinansowania dla jednostkowej wartości wskaźnika wyliczono dzieląc wartość dofinansowania UE dla poszczególnych projektów przez wartość wskaźnika dla każdego projektu i uśredniając otrzymane w ten sposób koszty jednostkowe poszczególnych projektów, uzyskując koszt jednostkowy w wysokości 1 331 418 zł. Uzyskaną wartość (w cenach stałych dla 2014 r.) przeliczono z uwzględnieniem indeksu cen (WCPSP), co dało wartość 1 375 895 zł. Przedmiotowy koszt jednostkowy przyrównano do alokacji na dany typ projektu i kategorię interwencji. Założono, iż wartość wskaźnika odnosi się do 56% alokacji

²³⁸ Wskaźnik cen produkcji sprzedanej przemysłu.

na PI (na podstawie udziału alokacji na 78 kategorię interwencji w alokacji na PI). Do szacowania przedmiotowego wskaźnika brano także pod uwagę alokację z kategorii interwencji 81. Alokację (56% na PI) podzielono przez koszt jednostkowy uzyskując wartość docelową.

Można przyjąć, że obliczony w ten sposób średni koszt jednostkowy był wyższy w poprzedniej perspektywie finansowej z uwagi na to, że w latach 2007-2013 w ramach projektów inwestowano w znacznie większym zakresie w zakup sprzętu komputerowego (tj. standardowe wyposażenie w postaci drukarek, skanerów, komputerów stacjonarnych i przenośnych, itp.), którego koszty znacząco wpływały na koszt jednostkowy wskaźnika dotyczącego uruchomienia jednej e-usługi. W aktualnej perspektywie finansowej ograniczono zaś możliwość finansowania zakupu takiego sprzętu jedynie do sytuacji, gdy jest to niezbędne do realizacji głównych celów projektu²³⁹. Kolejną przyczyną tak wysokiego szacowanego poziomu realizacji tego wskaźnika jest specyfika samych e-usług. Pojedynczą usługą online są bardzo wąskie/skonkretyzowane działania, tj. takie, które wymagają przygotowania zindywidualizowanego formularza elektronicznego. Przykładowo, w przypadku usługi publicznej „wymeldowanie z pobytu stałego lub czasowego” konieczne byłoby przygotowanie dwóch odrębnych formularzy (jednego odnoszącego się do pobytu stałego, drugiego do pobytu czasowego), a co za tym idzie - stworzenie dwóch odrębnych e-usług.

Duża liczba e-usług na 3. oraz wyższym poziomie dojrzałości, które zostaną uruchomione to także efekt wciąż znacznego zapotrzebowania na tego typu inwestycje w urzędach i jednostkach samorządowych. W regionie łódzkim (wedle danych z 2015 roku) wciąż 35% urzędów administracji publicznej nie udostępniało żadnych usług elektronicznych innych niż opartych o tzw. wzór pisma ogólnego²⁴⁰.

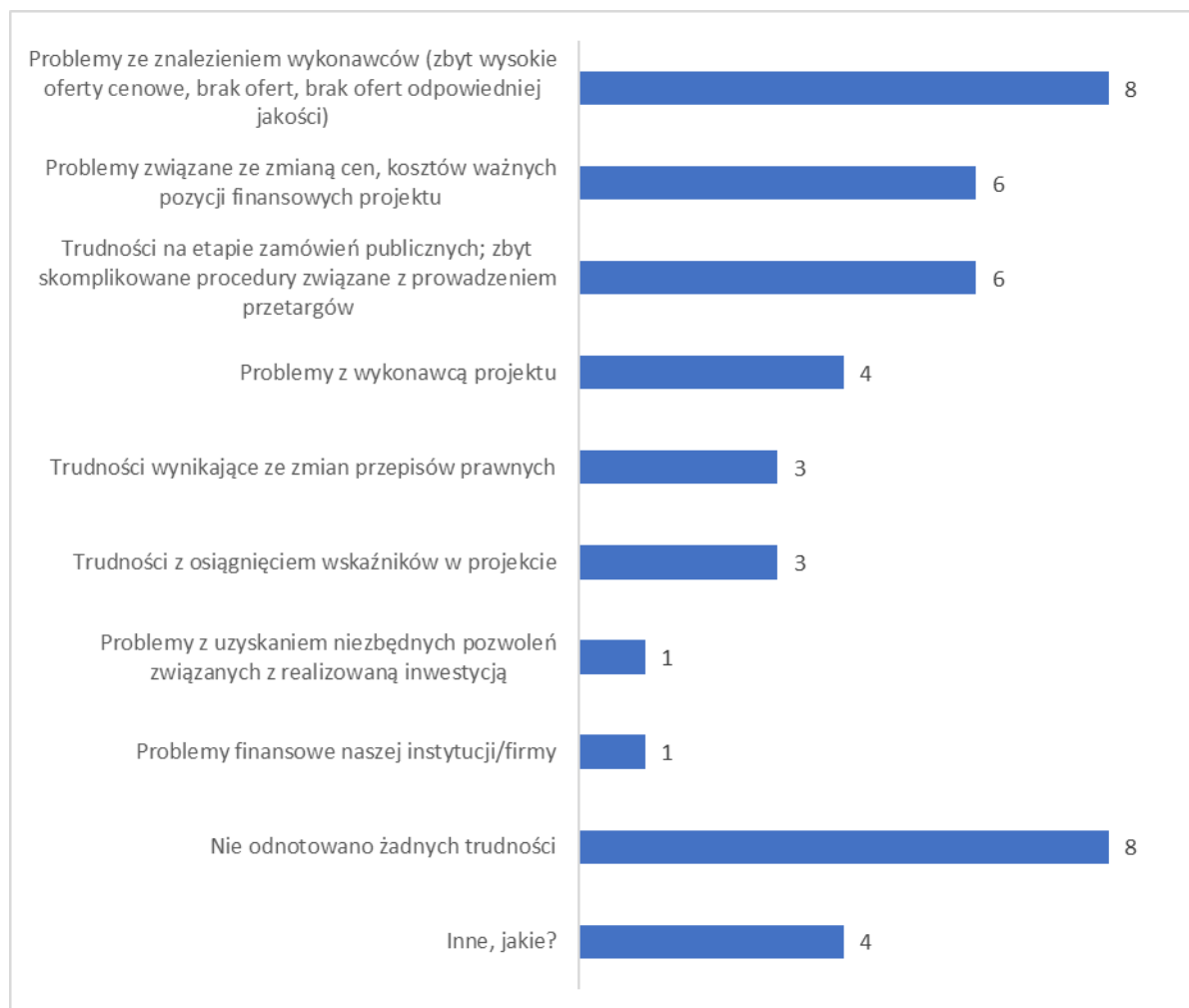
Analiza sprawozdań kwartalnych, wyników badania ilościowego z beneficjentami oraz informacji przekazanych przez przedstawicieli IZ RPO Wł 2014-2020 i IP RPO Wł 2014-2020 (SŁOM) w ramach wywiadów pogłębionych, wskazuje, że dość powszechnym problemem beneficjentów są kwestie związane z ogłaszaniem i rozstrzygnięciem przetargów oraz wyborem wykonawców. Wynika to np. z dużej liczby pytań do SIWZ oraz sytuacji na rynku wykonawców, która nierzadko przejawia się brakiem złożonych ofert lub składaniem ofert o budżetach znacznie przekraczających środki będące w dyspozycji zamawiających. W badaniu ilościowym beneficjenci wskazywali także na trudności występujące na etapie procedur udzielania zamówień publicznych (zbyt skomplikowane procedury związane z prowadzeniem

²³⁹ Inwestowanie w tzw. twardą infrastrukturę (tj. sprzęt, wyposażenie) możliwe jest jedynie wtedy, gdy warunkuje to realizację celów projektu, a dokonana analiza wykaże niedostępność zasobów w ramach administracji publicznej.

²⁴⁰ Wpływ cyfryzacji na działanie administracji publicznej w Polsce, ASM, Warszawa 2015.

przetargów), trudności związane ze zmianą cen i kosztów istotnych pozycji finansowych inwestycji.

Wykres 26 Trudności napotymane w trakcie realizacji projektów przez beneficjentów Działania VII.1

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI z beneficjentami, n=24. Przedstawione odpowiedzi nie sumują się do 24, ponieważ respondenci mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

Powyższe problemy przekładają się z kolei na wydłużenie okresu realizacji projektów (wskazało tak 6 badanych beneficjentów z 16, którzy wskazali na jakąkolwiek trudność na etapie realizacji) oraz konieczność zmian harmonogramów projektów. Niemal połowa badanych beneficjentów (11 z 24) przyznała, że realizacja rzeczowo-finansowa nie przebiega zgodnie z harmonogramem załączonym do UoD. Opóźnienia te najczęściej wynoszą od 3 do 6 miesięcy i w zdecydowanej większości przypadków już były lub niebawem będą powodem aneksowania zawartych umów. Mając na uwadze identyfikowane trudności po stronie beneficjentów, IZ RPO WŁ 2014-2020 zdecydowała się akceptować, bez zbędnej zwłoki, uzasadnione zmiany w harmonogramach projektów.

Mając na uwadze wskazane czynniki negatywnie wpływające na proces realizacji inwestycji i skuteczność wdrażania Działania, można stwierdzić, że w najbliższym czasie wciąż aktualne pozostaną przede wszystkim te dotyczące problemów z wykonawcami. W związku z tym zasadne będzie utrzymanie przez IZ RPO WŁ 2014-2020 podjętych dotychczas działań zaradczych, tj. elastycznego podejścia do wnioskowanych, przez beneficjentów, zmian w harmonogramach inwestycji.

PI 9a (Działanie VII.2. Infrastruktura ochrony zdrowia, Działanie VII.3. Infrastruktura opieki społecznej)

W przypadku Działania VII.2. *Infrastruktura ochrony zdrowia* prognoza zakłada znaczne przekroczenie wartości docelowych wskaźników programowych. Wynika to z przyjęcia na etapie programowania nieadekwatnych założeń dotyczących kosztu jednostkowego wskaźnika *Liczba wspartych podmiotów leczniczych*. Rzeczywisty koszt jednostkowy w realizowanych projektach jest ponad 2,5 krotnie niższy niż zakładano (odpowiednio 7 179 857 zł i 19 546 235,42 zł). Należy w tym miejscu podkreślić, że tak znaczna różnica kosztów jednostkowych wynika także z wpływu czynników regulacyjnych. Przyczyną powolnej kontraktacji było opóźnienie wdrażania związane z późniejszym zatwierdzeniem kryteriów wyboru projektów (przełom III/IV kwartału 2016 r.), dopiero po przyjęciu w lipcu 2016 r. przez Komitet Sterujący ds. koordynacji interwencji EFSI w sektorze zdrowia odpowiednich rekomendacji, uruchomienie wsparcia stało się możliwe. Dopiero przyjęcie rekomendacji otwierało regionom możliwość uzgadniania w Planach Działania interwencji zgodnej z mapami.

Zidentyfikowano także znaczne przekroczenie w realizowanych projektach zakładanej wartości docelowej wskaźnika *Ludność objęta ulepszonymi usługami zdrowotnymi*. Prognozowana wartość ponad czterokrotnie przekracza liczbę populacji całego regionu łódzkiego. Problem z planowaną w projektach wartością przedmiotowego wskaźnika wynika z niejednoznacznej definicji wskaźnika. Nie odnosi się ona bowiem do potencjału danego podmiotu leczniczego, ale do zakresu ludnościowego jego oddziaływania. Podmioty lecznicze objęte wsparciem mogły więc zakładać, że ulepszonymi usługami zdrowotnymi mogą zostać też objęci pacjenci z innych województw. Ponadto, z racji odrębnego liczenia wskaźnika dla każdego wspartego podmiotu leczniczego, ten sam zakres mieszkańców regionu liczony był wielokrotnie.

W Działaniu VII.3 *Infrastruktura opieki społecznej* prognoza zakłada znaczne przekroczenie wartości docelowej wskaźnika *Liczba wybudowanych/rozbudowanych/zmodernizowanych obiektów świadczących usługi społeczne*, wynikające z nieadekwatnych założeń dotyczących kosztu jednostkowego. W realizowanych interwencjach koszt ten jest niższy niż zakładano. Ponadto wskaźnik ten osiągnąć jest nie w 14% alokacji przeznaczonej na PI 9a jak zakładano na etapie programowania, ale w alokacji wynoszącej 25% wszystkich środków przeznaczonych na ten Priorytet Inwestycyjny. W Działaniu VII.3 RPO WŁ 2014-2020

zidentyfikowano ponadto zagrożenie niepowodzeniem w osiągnięciu wartości docelowej wskaźnika *Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej*. Wynika on z wyższego niż zakładano na etapie programowania kosztu jednostkowego wsparcia infrastruktury żłobkowej, infrastruktury świetlic, placówek opiekuńczo-wychowawczych – odpowiednio 66 395 zł w realizowanych projektach i 20 200 zł założonych na etapie programowania. Ponadto odnotowano mniejsze niż przypuszczano zainteresowanie potencjalnych beneficjentów pozyskaniem wsparcia na ten typ interwencji – w ramach Działania VII.3 RPO Wł 2014-2020 w całym okresie programowania złożono tylko 6 wniosków realizujących przedmiotowy wskaźnik. Występuje również konkurencja ze strony krajowego programu „Maluch”, oferującego wsparcie na tworzenie żłobków.

Podobnie jak w przypadku innych Priorytetów Inwestycyjnych zakładających przebudowę/modernizację infrastruktury, w realizowanych projektach odnotowano występowanie czynnika wzrostu cen materiałów i usług budowlanych. Skutkuje on koniecznością zabezpieczenia dodatkowych środków i przesuwaniem terminów zakończenia projektów. Odnotowano jednak tylko jeden przypadek rozwiązania umowy o dofinansowanie z powodu braku możliwości beneficjenta do zagwarantowania wystarczającej kwoty środków.

PI 10a (Działanie VII.4 Edukacja)

W PI 10a zidentyfikowano silny wpływ czynników prawnych, regulacyjnych na postęp kontraktacji w ramach Poddziałania VII.4.3 *Edukacja ogólna* i Poddziałania VII.4.5 *Edukacja ogólna – miasto Łódź*. Odnotowano opóźnienia związane z naborem na wsparcie związane z reformą edukacji i koniecznością opracowania nowych planów wsparcia edukacji ogólnej na szczeblu gmin. Opóźnienie to nie wpłynęło jednak w istotnym stopniu na stan wykorzystania alokacji w kolejnych latach wdrażania Programu. Nie spowodowało także ryzyka nieosiągnięcia wskaźników programowych. Prognozowane jest ich znaczne przekroczenie, co wynika z niższych niż zakładano na etapie programowania kosztów jednostkowych wsparcia. Średni koszt jednostkowy wsparcia obiektu infrastruktury edukacyjnej wynosi w realizowanych projektach 1 590 362 zł, podczas gdy na etapie programowania zakładano szerszą skalę inwestycji w jednym obiekcie, przy koszcie jednostkowym szacowanym na poziomie blisko dwukrotnie wyższym, czyli 2 752 320,65 zł. Opóźnienia kontraktacji we wskazanych wyżej Poddziałaniach oraz w Poddziałaniu VII.4.1 i Poddziałaniu VII.4.4 wynikało także z konieczności zapewnienia spełnienia kryterium: „Projekt EFRR jest komplementarny z projektem EFS”. Kryterium to zakłada, że projekt jest realizowany w powiązaniu z interwencją podjętą ze środków EFS w ramach RPO Wł 2014-2020, jako element uzupełniający przedsięwzięcia EFS. W związku z powyższym w pierwszej kolejności musiały być przeprowadzone nabory na projekty komplementarne w ramach EFS.

Przekroczony zostanie także znacznie wskaźnik *Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej* monitorowany we wszystkich

obszarach wsparcia (we wszystkich Poddziałaniach Działania VII.4). Wynika on z rodzaju przeprowadzonych inwestycji – skoncentrowanych na przebudowie i doposażeniu pracowni, sal szkolnych użytkowanych przez większość uczniów danej szkoły/placówki.

Oś priorytetowa VIII

PI 8i (Działanie VIII.1 Wsparcie aktywności zawodowej osób po 29. roku życia przez powiatowe urzędy pracy; Działanie VIII.2 Wsparcie aktywności zawodowej osób po 29. roku życia) (Poddziałanie VIII.2.1 Wsparcie aktywności zawodowej osób po 29 roku życia; Poddziałanie VIII.2.2 Wsparcie aktywności zawodowej osób po 29 roku życia – miasto Łódź)

Potrzeba wsparcia w obszarze rynku pracy, którego celem miał być wzrost zatrudnienia w grupie osób bezrobotnych i biernych zawodowo, na etapie przygotowania Programu znajdowała potwierdzenie w sytuacji społeczno-gospodarczej regionu. Do roku 2013 w województwie łódzkim notowano wysokie i wzrastające rejestrowane bezrobocie. W roku 2011 liczba osób bezrobotnych w województwie wynosiła 131 617, a stopa bezrobocia 12,7%. W stosunku do roku 2011 w roku 2013 liczba osób bezrobotnych w regionie wrosła o 20 009 (w powiatowych urzędach pracy zarejestrowanych było 151 036 osób bezrobotnych), zaś stopa bezrobocia wzrosła o 1,4 p.p. osiągając wartość 13,4%. Od 2014 roku odnotowuje się spadek rejestrowanego bezrobocia w regionie (w 2014 r. liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych wynosiła 126 157 a stopa bezrobocia 11,9%). W stosunku do roku 2011 w roku 2018 liczba bezrobotnych spadła o połowę, do 66 036, a stopa bezrobocia o 6,6 p.p. W latach 2013-2018 wskaźnik ten systematycznie malał, spadek jego wartości był jednak wolniejszy niż w odniesieniu do danych uśrednionych dla kraju. Nadal stopa bezrobocia w regionie pozostaje wyższa niż wynik dla Polski.

Tabela 80 Liczba osób bezrobotnych i stopa bezrobocia w województwie łódzkim i w porównaniu do Polski

rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
zarejestrowani bezrobotni - ogółem (w tys.) w woj. łódzkim	131 617	151 036	151 626	126 157	109 510	91 041	72 662	66 036
spadek liczby bezrobotnych rok do roku				-25 469	-16 647	-18 469	-18 379	-6 626
Polska - stopa bezrobocia (%)	12,5	13,4	13,4	11,5	9,8	8,3	6,6	5,8
woj. łódzkie - stopa bezrobocia (%)	12,7	14,0	14,1	11,9	10,3	8,6	6,8	6,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych dot. bezrobocia rejestrowanego w Polsce, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, psz.praca.gov.pl

W świetle wyżej wskazanych zmian na rynku pracy problematyczna może być dalsza (do roku 2023) realizacja wskaźników związanych z wsparciem osób bezrobotnych w ramach RPO WŁ 2014-2020, zmniejszeniu uległa bowiem populacja potencjalnych odbiorców wsparcia adresowanego do tej grupy w ramach Działania VIII.1 oraz VIII.2 jak również VIII.3. Problem ten, w szczególności dotyczy podmiotów (Beneficjentów Działania VIII.2 i VIII.3) niebędących powiatowymi urzędami pracy. Projekty realizowane przez powiatowe urzędy pracy/PUP (Działanie VIII.1) charakteryzują się wyższym poziomem osiągnięcia wartości wskaźników związanych ze wsparciem osób bezrobotnych niż projekty o podobnym zakresie i charakterze wsparcia, realizowane przez Beneficjentów Działania VIII.2. Cel pośredni (na 2018 r.) dla wskaźnika *Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie* w projektach realizowanych przez PUP wg. WoP został osiągnięty na poziomie 252,1% (14 180 osób)²⁴¹; zaś cel końcowy (na 2023 r.) na poziomie 58,8%²⁴². Z kolei w Działaniu VIII.2 wartości docelowe wskaźnika na 2018 r. wg. WoP zostały zrealizowane na poziomie 106,3% (1 225 osób)²⁴³, wartości zakładane na 2023 r. według WoP na poziomie 24,8%.²⁴⁴

Należy sądzić, że czynniki determinujące większą skuteczność projektów realizowanych przez PUP wynikają z charakteru statutowej działalności powiatowych urzędów pracy, w tym: bezpośredniego dostępu do potencjalnych odbiorców wsparcia (osób bezrobotnych, pozostających w sytuacji szczególnej na rynku pracy).

Za aktualne należy uznać występowanie – identyfikowanych na etapie przygotowania Programu – dysproporcji w sytuacji na rynku pracy poszczególnych powiatów województwa. Wśród powiatów wykazujących się na koniec 2018 r. wyższą stopą bezrobocia niż odpowiadający jej wskaźnik dla Polski i dla całego województwa należy wymienić powiat kutnowski, łaski, łęczycki, łódzki wschodni, pabianicki, pajęczański, poddębicki, tomaszowski, wieluński, zgierski, zduńskowolski, brzeziński. Warto zaznaczyć, że w powiatach zmniejszyła się jednak bezwzględna liczba zarejestrowanych bezrobotnych (tj. zbiorowość potencjalnych odbiorców wsparcia).

Tabela 81 Liczba osób bezrobotnych i stopa bezrobocia w powiatach województwa łódzkiego i w porównaniu do Polski

rok	2017		2018	
	Bezrobotni w tys.	Stopa bezrobocia w %	Bezrobotni w tys.	Stopa bezrobocia w %
powiaty				

²⁴¹ Zakładana wartość w Programie pośrednia (2018) to 5 625 osób

²⁴² Zakładana wartość w Programie końcowa (2023) to 24 122 osoby

²⁴³ Zakładana wartość w Programie pośrednia (2018) to 1 153 osoby

²⁴⁴ Zakładana wartość w Programie końcowa (2023) to 4 943 osoby

Polska	1 081,7	6,6	968,9	5,8
woj. łódzkie	72,7	6,8	66	6,1
bełchatowski	3,2	5,9	3,0	5,6
kutnowski	3,9	9,4	3,7	8,9
łaski	1,7	9,4	1,5	8,0
łęczycki	1,7	8,1	1,5	7,3
łowicki	1,9	5,8	1,8	5,5
łódzki wschodni	2,3	8,1	2,0	7,1
opoczyński	1,8	6,2	1,8	5,9
pabianicki	3,6	7,8	3,2	6,9
pajęczański	1,6	7,8	1,5	7,4
piotrkowski	2,0	6,4	1,9	5,7
poddębicki	1,2	7,1	1,1	6,6
radomszczański	3,2	7,2	2,7	6,0
rawski	0,9	4,3	0,8	3,7
sieradzki	3,2	6,1	3,2	6,1
skierniewicki	0,7	4,3	0,6	3,8
tomaszowski	3,7	7,9	3,6	7,4
wieluński	2,4	7,1	2,2	6,6
wieruszowski	0,9	4,8	0,9	4,6
zduńskowolski	1,9	7,5	1,8	7,0
zgierski	4,8	7,9	4,3	6,9
brzeziński	0,9	7,7	0,8	6,8
m. Łódź	21,9	6,4	19,3	5,5
m. Piotrków Trybunalski	2,0	5,7	1,9	5,3
m. Skierniewice	1,1	6,2	1,0	5,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych dot. bezrobocia rejestrowanego w Polsce, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, psz.praca.gov.pl

Na etapie przygotowania Programu diagnozowano również problem wysokiego odsetka osób bezrobotnych będących w sytuacji szczególnej na rynku pracy, przede wszystkim osób długotrwale bezrobotnych, osób po 50 roku życia oraz o niskich kwalifikacjach.

Identyfikowany w województwie na etapie przygotowania Programu problem wysokiego i wzrastającego odsetka osób długotrwale bezrobotnych w ogóle zarejestrowanych

bezrobotnych (mimo niewielkich fluktuacji obserwowanych w analizowanym okresie) pozostaje nadal aktualny. Co istotne, od 2015 r. systematycznie rośnie w regionie odsetek długotrwale bezrobotnych kobiet. Mimo utrzymującego się w czasie, na zbliżonym poziomie, odsetka długotrwale bezrobotnych, wraz ze spadkiem w regionie liczby zarejestrowanych bezrobotnych zmniejszała się również liczba osób długotrwale bezrobotnych, a zatem zbiorowość potencjalnych odbiorców wsparcia adresowanego do tej grupy w ramach Działania VIII.1, oraz Działania VIII.2. Spadek liczby osób długotrwale bezrobotnych w województwie powinien być powodem do niepokoju o realizację wartości końcowych (na 2023 r.) wskaźnika *Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie* w szczególności przez podmioty inne niż powiatowe urzędy pracy. Warto przypomnieć, że podobnie jak w przypadku wskaźnika *Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie* wyższą skutecznością w realizacji wskaźnika *Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie* ponownie wykazują się powiatowe urzędy pracy realizujące projekty w ramach Działania VIII.1 – w tym zakresie cel końcowy (na 2023 r.) w projektach PUP został osiągnięty na poziomie 55,4% (według WoP); z kolei w Działaniu VIII.2 wartość wskaźnika zakładana na 2023 rok według WoP została zrealizowana na poziomie 15%.

Tabela 82 Liczba osób długotrwale bezrobotnych (ogółem i kobiety) i stopa bezrobocia długotrwałego w województwie łódzkim

rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
długotrwale bezrobotni – ogółem (w tys.)	77 053	84 443	75 150	63 467	52 220	40 567	35 062
kobiety (w tys.)	40 281	43 042	37 919	32 380	27 304	21 887	19 625
kobiety (%)	52,3	51,0	50,5	51,0	52,3	54,0	56,0
długotrwale bezrobotni w ogóle bezrobotnych (%)	51,0	55,7	59,6	58,0	57,4	55,8	53,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych dot. bezrobocia rejestrowanego w Polsce, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, psz.praca.gov.pl

W okresie przygotowania Programu w województwie odnotowywano zwiększający się odsetek osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia. W 2012 roku bezrobotni powyżej 50 r.ż. stanowili 26,4% ogółu bezrobotnych; w roku 2013 już 27,4%. W kolejnych latach (2014-2015) obserwujemy nieznaczny wzrost odsetka osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia: z 30,7% do 31,7%. Mimo iż zmniejsza się w regionie liczba osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia (tj. grupa potencjalnych odbiorców wsparcia w PI 8i), co dalszą realizację wartości wskaźników związanych ze wsparciem osób bezrobotnych powyżej 50 r.ż. może czynić problematyczną, to wyzwania rozwojowe związane ze wsparciem tej grupy osób należy

uznać za aktualne (przede wszystkim ze względu na wzrost w okresie wdrażania Programu odsetka bezrobotnych pow. 50 r.ż. - o 4,2 p.p. w 2018 r. w stosunku do 2012 r.).

Tabela 83 Liczba bezrobotnych powyżej 50 r.ż. w województwie łódzkim

rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
bezrobotni pow. 50 r. ż. (w tys.)	39 923	41 539	36 657	33 574	28 851	22 352	20 175
bezrobotni pow. 50 r.ż. w ogóle bezrobotnych (%)	26,4	27,4	29,1	30,7	31,7	30,8	30,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych dot. bezrobocia rejestrowanego w Polsce, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, psz.praca.gov.pl

Na etapie przygotowania RPO Wł 2014-2020 problemem wymagającym interwencji była duża liczba osób biernych zawodowo (zgodnie z definicją BAEL pozostających poza siłą roboczą, które nie zostały zaklasyfikowane jako pracujące lub bezrobotne). Na przestrzeni lat 2012 – 2018 (IV kwartał) liczba ta spadła w regionie z 1 018 tys. osób do 862 tys. osób. Jednocześnie współczynnik aktywności zawodowej²⁴⁵ w województwie wzrósł o 0,6 p.p. z 56,5% w 2012 roku do 57,1% w 2018 roku (w grupie wieku 55-64 lata o 7,7 p.p. / z 45,1% w 2012 roku do 52,8% w 2018 roku). Z kolei wskaźnik zatrudnienia²⁴⁶ w grupie wieku 15-64 lata zwiększył się o 4,3 p.p. / z 50,9% w 2012 roku do 55,2% w 2018 roku (w grupie wieku 55-64 lata o 11,10 p.p.). Wskazuje to na występowanie korzystnych procesów na regionalnym rynku pracy, jednocześnie rodzi ryzyko nieosiągnięcia końcowych wartości wskaźnika: *Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie*. Opisane obserwacje i wnioski znajdują potwierdzenie w opiniach przedstawicieli Instytucji odpowiedzialnych za realizację Działania VIII.2.; według stanu na koniec grudnia 2018 roku realizacja wskaźnika produktu *Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie* jest na poziomie wyraźnie niższym niż pozostałych wskaźników określonych dla PI 8i.

Tabela 84 Liczba osób biernych zawodowo, współczynnik aktywności zawodowej i wskaźnik zatrudnienia w województwie łódzkim

rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
bierni zawodowo (tys. osób)	1 018	1 029	1 048	1 026	887	858	862
współczynnik aktywności zawodowej	56,6	57,6	58,3	57,2	56,6	57,3	57,1

²⁴⁵ Współczynnik aktywności zawodowej - procentowy udział aktywnych zawodowo danej kategorii w ogólnej liczbie ludności danej kategorii (wyróżnianej m.in. ze względu na wiek, poziom wykształcenia, stan cywilny) - Zeszyt metodologiczny. Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności GUS, Warszawa 2018 r.

²⁴⁶ Wskaźnik zatrudnienia – procentowy udział pracujących danej kategorii w ogólnej liczbie ludności danej kategorii - Zeszyt metodologiczny. Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności GUS, Warszawa 2018 r.

(%)							
wskaźnik zatrudnienia w grupie wieku 15 - 64 lata (%)	50,9	52,2	52,8	53,1	54,3	55,8	55,2
wskaźnik zatrudnienia w grupie wieku 55-64 lata (%)	39,5	44,5	46,2	46,2	47,8	52,8	50,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL/GUS

Warto zwrócić uwagę na wyraźną różnicę w liczbie biernych zawodowo kobiet i mężczyzn – status biernych zawodowo w okresie wdrażania Programu częściej posiadały kobiety niż mężczyźni, choć liczba biernych zawodowo kobiet w roku 2018 w stosunku do roku 2012 spadła o 14,3% / 92 tys. W kolejnych latach wdrażania Programu należy kontynuować działania zapewniające w projektach, adekwatny do diagnozowanej sytuacji, udział kobiet wśród odbiorców wsparcia.

Tabela 85 Struktura osób biernych zawodowo wg. BAEL w podziale na płeć w województwie łódzkim

płeć	mężczyźni							kobiety						
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
rok	tys. osób	tys. osób	tys. osób	tys. osób	tys. osób	tys. osób	tys. osób	tys. osób	tys. osób	tys. osób	tys. osób	tys. osób	tys. osób	tys. osób
woj. łódzkie	376	383	388	394	330	309	312	642	646	661	632	557	549	550

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL/GUS

Duża liczba osób bezrobotnych rejestrujących się w powiatowych urzędach pracy województwa łódzkiego to osoby bez kwalifikacji. W okresie wdrażania Programu ich udział w łącznej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych kształtował się na poziomie od 32% w 2012 r. do 33,6% w 2018 r. W końcu 2017 r. dwie najliczniejsze grupy wśród zarejestrowanych bezrobotnych stanowiły osoby posiadające wykształcenie gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe oraz zasadnicze zawodowe (odpowiednio 33,4% oraz 23,2% ogółu bezrobotnych²⁴⁷). Udział pierwszej z wymienionych grup utrzymał się na poziomie z 2016 r. W ujęciu terytorialnym największy udział takich osób występował w Łodzi. Oznacza to, że wśród powiatów z najwyższym odsetkiem osób bez kwalifikacji oraz najniższym odsetkiem osób bez doświadczenia zawodowego znajduje się główne miasto regionu. W roku 2018, podobnie jak rok wcześniej, bezrobocie w województwie łódzkim różniło się od bezrobocia rejestrowanego w całym kraju właśnie pod względem większego udziału bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych. Niemały udział w łącznej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych

²⁴⁷ Na podstawie danych dot. bezrobocia rejestrowanego w Polsce, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, psz.praca.gov.pl

stanowią również osoby bez doświadczenia zawodowego, choć w okresie wdrażania Programu odsetek ten zmalał.

Tabela 86 Bezrobotni bez kwalifikacji i doświadczenia zawodowego w województwie łódzkim

rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
zarejestrowani bezrobotni ogółem w woj. łódzkim	151 036	151 626	126 157	109 510	91041	72 662	66 036
bez kwalifikacji	48 331	49 316	41 170	36 686	30 792	24 610	22 205
bez kwalifikacji (%)	32,0%	32,5%	32,6%	33,5%	33,8%	33,9%	33,6%
bez doświadczenia zawodowego	30 215	30 496	24 587	20 326	15 456	11 706	10 247
bez doświadczenia zawodowego (%)	20,0%	20,1%	19,5%	18,6%	17,0%	16,1%	15,5%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych dot. bezrobocia rejestrowanego w Polsce, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, psz.praca.gov.pl

Posiadanie kwalifikacji oraz doświadczenia zawodowego to niezmiennie ważne czynniki charakteryzujące populację osób bezrobotnych, ponieważ różnicują status jednostki na rynku pracy (osoba bezrobotna vs pracująca), decydując niemalże bezpośrednio o możliwości pozyskania zatrudnienia, tym samym dalszego doskonalenia kwalifikacji i poszerzania doświadczenia zawodowego. Mimo aktualnych problemów związanych ze znaczącym - na tle innych regionów - udziałem bezrobotnych bez kwalifikacji w zbiorowości zarejestrowanych bezrobotnych, poziom realizacji wybranych wskaźników pozwalających monitorować skuteczność wsparcia skierowanego do osób o niskich kwalifikacjach (w szczególności w ramach Działania VIII.2) daje powody do niepokoju o realizację celów końcowych Programu (na 2023 rok). Podobnie jak w przypadku wskaźnika Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie oraz wskaźnika Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie - wyższą skutecznością w realizacji wskaźnika Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie ponownie wykazują się powiatowe urzędy pracy realizujące projekty w ramach Działania VIII.1 – w tym zakresie cel końcowy (na 2023 r.) w projektach PUP został osiągnięty na poziomie 70.9% (według WoP); z kolei w Działaniu VIII.2 wartość wskaźnika zakładana na 2023 rok według WoP została zrealizowana na poziomie 30%.

Ponadto, na niezadawalający (niski) poziom realizacji wskaźników:

- Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu / Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie,

- Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu / Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie

wpłynął również brak w dostępnej ofercie szkoleniowej takich form doskonalenia / kształcenia, które kończą się nabyciem kwalifikacji przez szkolącego się (zgodnie z rozumieniem pojęcia kwalifikacji wskazanym w załączniku 8 do Wytycznych w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020²⁴⁸). Większość szkoleń oferowanych w ramach projektów prowadzi do nabycia kompetencji (tj. wiedzy i umiejętności, które nie są walidowane przez instytucję uprawnioną do certyfikacji), nie zaś do nabycia kwalifikacji.

PI 8iii (Działanie VIII.3 Wsparcie przedsiębiorczości Podziałanie VIII. 3.1, 3.2, 3.3, 3.4)

Na etapie przygotowania RPO Wł 2014-2020 diagnozowano w regionie: niski poziom przedsiębiorczości (w szczególności w zakresie zakładania indywidualnej działalności gospodarczej) oraz ograniczoną możliwością generowania miejsc pracy przez sektor MMŚP (Mikro, Małych i Średnich Przedsiębiorstw), co między innymi wynikało z braku możliwości pozyskania kapitału finansowego na założenie i rozwój własnej działalności. Problemy te pozostają nadal aktualne. Pod względem liczby podmiotów gospodarki narodowej w sektorze prywatnym wpisanych do rejestru REGON województwo łódzkie – z liczbą podmiotów wynoszącą na koniec 2018 roku 240 462; co stanowi 5,7% wszystkich podmiotów w sektorze prywatnym w Polsce - uplasowało się w 2018 roku na siódmej pozycji w kraju. Wprawdzie liczba ta w 2018 roku w stosunku do roku 2012 wzrosła o 5,8% / 13 084 podmioty, jednakże region pozostawał w grupie siedmiu województw wykazujących słabszy przyrost liczby podmiotów w sektorze prywatnym. Nasycenie podmiotami gospodarczymi w województwie w 2012 roku wynosiło 927 podmiotów na 10 tys. mieszkańców, co umiejscawiało region na 10 pozycji w kraju i było jednym z niższych wyników w Polsce. W 2017 roku wskaźnik ten był nieco wyższy (993 podmioty na 10 tys. mieszkańców), aczkolwiek nadal niski w porównaniu z wynikiem dla kraju i wynikiem dla poszczególnych województw, tym samym nie wpłynął na zmianę niskiej pozycji regionu wśród innych województw. Jeśli chodzi o liczbę osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w regionie na 1000 mieszkańców, województwo łódzkie z wynikiem wynoszącym na koniec 2017 roku 73 osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności (wspólnie z województwem śląskim) zajmowało ósmą pozycję w kraju, osiągając wynik gorszy niż dla Polski.

²⁴⁸ Kwalifikacja to określony zestaw efektów uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych nabytych w edukacji formalnej, edukacji pozaformalnej lub poprzez uczenie się nieformalne, zgodnych z ustalonymi dla danej kwalifikacji wymaganiami, których osiągnięcie zostało sprawdzone w walidacji oraz formalnie potwierdzone przez instytucję uprawnioną do certyfikowania.

Tabela 87 Podmioty gospodarki narodowej w sektorze prywatnym wpisane do rejestru REGON – ogółem; Polska i województwa

Nazwa	sektor prywatny – ogółem									
	rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	% w ogóle podmiotów / 2018	wzrost/spadek 2018 do 2012 (%)
Polska		3 851 828	3 947 500	3 996 274	4 028 506	4 071 719	4 140 861	4 188 932	100	8,8%
dolnośląskie		321 590	332 013	335 478	338 368	342 052	348 761	354 380	8,5	10,2%
kujawsko-pomorskie		182 059	185 352	186 173	186 702	187 261	189 032	190 909	4,6	4,9%
lubelskie		160 129	163 918	165 777	166 363	166 893	170 299	173 424	4,1	8,3%
lubuskie		102 970	105 106	105 314	105 731	106 075	107 299	107 580	2,6	4,5%
łódzkie		227 378	231 286	232 961	234 614	236 268	238 996	240 462	5,7	5,8%
małopolskie		335 267	343 113	348 728	352 956	359 929	369 066	380 243	9,1	13,4%
mazowieckie		686 267	712 055	728 806	740 534	756 810	774 978	778 286	18,6	13,4%
opolskie		94 496	95 835	95 864	95 819	95 520	95 804	96 114	2,3	1,7%
podkarpackie		148 938	153 599	156 506	158 141	160 548	164 199	167 672	4,0	12,6%
podlaskie		91 491	93 353	95 187	95 713	96 309	97 699	99 427	2,4	8,7%
pomorskie		257 079	263 894	268 106	272 446	276 555	283 176	285 700	6,8	11,1%
śląskie		437 137	444 171	445 791	447 042	447 965	450 659	452 620	10,8	3,5%
świętokrzyskie		104 721	106 608	106 911	106 915	107 363	108 688	110 110	2,6	5,1%
warmińsko-mazurskie		114 283	116 630	117 890	117 942	118 222	119 926	121 683	2,9	6,5%
wielkopolskie		378 154	388 121	394 561	396 329	400 567	407 436	414 541	9,9	9,6%

Nazwa	sektor prywatny – ogółem								
zachodniopomorskie	209 869	212 446	212 201	212 356	212 700	214 484	215 292	5,1	2,6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL/GUS

Tabela 88 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności; Polska i województwa

Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności						
rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017
POLSKA	1032	1057	1071	1089	1103	1121
dolnośląskie	1156	1194	1207	1230	1244	1271
kujawsko-pomorskie	897	914	919	927	931	940
lubelskie	767	787	799	809	816	834
lubuskie	1052	1075	1079	1093	1098	1110
łódzkie	927	947	957	968	979	993
małopolskie	1024	1045	1059	1079	1097	1121
mazowieckie	1319	1364	1391	1432	1469	1503
opolskie	977	996	1000	1008	1010	1016
podkarpackie	728	750	763	776	788	803
podlaskie	790	808	825	835	842	854
pomorskie	1157	1184	1199	1221	1239	1264
śląskie	982	1001	1007	1019	1025	1033
świętokrzyskie	848	866	872	880	887	900
warmińsko-mazurskie	827	845	854	860	865	874
wielkopolskie	1121	1148	1165	1179	1191	1210
zachodniopomorskie	1261	1277	1279	1290	1295	1308

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL/GUS

Tabela 89 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności; Polska i województwa

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności						
rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Polska	76	77	77	77	77	78
dolnośląskie	80	81	81	81	81	82
kujawsko-pomorskie	67	68	68	68	68	68
lubelskie	58	60	60	61	60	62
lubuskie	75	77	76	76	76	76
łódzkie	71	72	72	72	72	73

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności						
małopolskie	77	78	78	79	79	80
mazowieckie	91	93	93	94	94	95
opolskie	71	72	72	72	71	71
podkarpackie	55	57	57	58	58	59
podlaskie	62	63	64	64	64	65
pomorskie	84	86	86	87	87	89
śląskie	73	74	73	73	73	73
świętokrzyskie	66	67	67	67	67	68
warmińsko-mazurskie	60	61	61	61	60	61
wielkopolskie	85	87	87	86	86	87
zachodniopomorskie	95	95	94	94	94	94

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL/GUS

Pod względem liczby nowo zarejestrowanych podmiotów w 2012 roku region plasował się na dalszej (siódmej) pozycji w kraju, w 2018 roku uległa ona pogorszeniu; z wynikiem wynoszącym 88 jednostek nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. ludności województwo spadło na ósmą pozycję w kraju; wynik osiągnięty w 2018 roku przez region jest gorszy niż wynik dla Polski.

Tabela 90 Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności; Polska województwa

Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności							
rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Polska	93	95	93	94	91	94	102
dolnośląskie	104	113	101	105	99	106	112
kujawsko-pomorskie	85	88	82	82	77	80	90
lubelskie	72	72	71	69	67	75	86
lubuskie	106	98	93	96	92	95	103
łódzkie	86	86	85	81	82	82	88
małopolskie	96	93	95	98	96	101	110
mazowieckie	115	123	120	128	127	125	134
opolskie	68	74	68	67	63	65	73

Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności							
podkarpackie	66	72	70	67	67	73	77
podlaskie	79	73	77	72	68	72	83
pomorskie	110	113	113	114	111	119	125
śląskie	83	81	80	79	76	77	83
świętokrzyskie	74	75	71	71	73	77	86
warmińsko-mazurskie	80	82	79	74	72	75	86
wielkopolskie	102	103	102	102	97	100	111
zachodniopomorskie	109	110	111	109	104	109	113

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL/GUS

Nadal niższa w województwie łódzkim niż w pozostałych regionach Polski jest liczba nowo powstałych miejsc pracy i dynamika ich przyrostu – w 2012 roku wynik dla regionu wynosił 179 nowych miejsc pracy na 10 tys. ludności; w 2017 o 54% więcej.

Tabela 91 Liczba nowo powstałych miejsc pracy na 10 tys. ludności; Polska i województwa

Liczba nowopowstałych miejsc pracy w przeliczeniu na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym								
rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	wzrost - 2017 do 2012 (n)	wzrost 2018 do 2012 (%)
Polska	189	206	254	248	260	295	106	56,2
dolnośląskie	176	229	242	263	285	324	148	84,3
kujawsko-pomorskie	98	134	191	185	181	202	104	105,7
lubelskie	131	138	147	152	196	189	58	44,4
lubuskie	179	164	178	191	206	228	49	27,3
łódzkie	179	190	244	253	247	276	96	53,7
małopolskie	168	226	231	251	328	321	152	90,4
mazowieckie	281	292	493	377	377	465	184	65,5
opolskie	204	142	190	157	242	213	9	4,5

Liczba nowopowstałych miejsc pracy w przeliczeniu na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym								
podkarpackie	149	177	149	206	164	227	78	52,2
podlaskie	170	113	98	160	146	208	37	21,9%
pomorskie	181	232	280	278	282	265	84	46,7%
śląskie	198	196	213	242	239	293	95	48,3%
świętokrzyskie	174	182	204	165	168	200	26	14,8%
warmińsko-mazurskie	194	153	157	192	173	202	8	4,0%
wielkopolskie	220	276	328	301	307	351	131	59,4%
zachodniopomorskie	161	135	177	195	243	261	100	62,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL/GUS

Na etapie przygotowania Programu przyjęto, że dysponowanie przez potencjalnego przedsiębiorcę odpowiednimi, co do wielkości, źródłami finansowania działalności gospodarczej nie tylko powinno umożliwiać jej zakładanie, ale również - w pierwszym okresie funkcjonowania – jej prowadzenie, przede wszystkim ze względu na zapewnione bezpieczeństwo finansowe, tj. utrzymanie płynności finansowej. Dostęp do źródeł finansowania jest wskazywany jako jeden z kluczowych elementów rozwoju przedsiębiorstw działających w systemach nowoczesnych gospodarek rynkowych. Osoby bezrobotne, osoby pozostające bez pracy, ze względu na swój status zawodowy mają ograniczony dostęp do kapitału finansowego - brak zatrudnienia (brak ciągłości historii zawodowej), nieposiadanie odpowiedniej zdolności kredytowej i niedysponowanie wystarczającymi zabezpieczeniami finansowymi to bariery w pozyskaniu środków finansowych ze źródeł komercyjnych na założenie własnej działalności gospodarczej. Posiadanie własnego kapitału ma bardzo duże znaczenie w finansowaniu działalności przedsiębiorstw, brak dostępności zewnętrznych źródeł finansowania przedsięwzięć polegających na zakładaniu własnej działalności hamuje realne możliwości ich powstawania i rozwoju²⁴⁹. Wsparcie, które osoby bezrobotne i pozostające bez pracy mogą uzyskać w ramach Działania VIII.3 mogłoby znacząco wypełnić lukę w dostępie do kapitału i wesprzeć proces rozwoju przedsiębiorczości w regionie. Pomimo tego poziom osiągnięcia zakładanych wartości wskaźników w PI 8iii jest

²⁴⁹ M.in. Kapitał własny jako źródło finansowania działalności przedsiębiorstw, J. Grzywacz, M. Lipski, Zeszyty Naukowe PWSZ w Płocku Nauki Ekonomiczne, t. XXIV, 2016

zróżnicowany; niezadawalający dla wskaźnika *Liczba osób pozostających bez pracy, które skorzystały z instrumentów zwrotnych na podjęcie działalności gospodarczej w programie*. Przyczyn tej sytuacji należy upatrywać w opisywanym powyżej spadku stopy bezrobocia oraz liczby zarejestrowanych bezrobotnych jak również spadku liczby osób pozostających bez pracy / biernych zawodowo co oznacza zmniejszenie się populacji potencjalnych odbiorców wsparcia w Działaniu VIII.3.

Wśród innych, istotnych czynników warunkujących postęp w realizacji celów PI 8iii należy wskazać (podnoszone w informacji kwartalnej za IV kwartał 2018 rok):

- duże opóźnienia w zatwierdzeniu sposobu wdrażania IF wynikające z problemów interpretacyjnych dotyczących postępowania / procedury wyboru Menadżera Funduszu Funduszy w skali krajowej, czego skutkiem było zawarcie umowy z Menadżerem – Bankiem Gospodarstwa Krajowego dopiero 18.11.2016 r.,
- obowiązek przeprowadzenia przez Menadżera Funduszu Funduszy postępowań o udzielenie zamówienia publicznego w celu wyboru Pośredników Finansowych, co wydłużyło rozpoczęcie procesu faktycznego wsparcia (przetarg ogłoszono w połowie roku, umowę z Pośrednikiem Finansowym podpisano 3.10.2017 r.).

Wśród istotnych barier w osiągnięciu oczekiwanej wartości ww. wskaźnika należy wskazać konkurencję ze strony środków dotacyjnych skierowanych do tej samej grupy docelowej w ramach Poddziałania VIII.3.1, VIII.3.3, VIII.3.4, również w ramach Działania VIII.1. Dotacje oferowane zarówno w ramach PI 8iii jak również w ramach PI 8i są atrakcyjniejszym produktem dla ostatecznych odbiorców wsparcia. Zgodnie z wynikami badania Ocena trafności zastosowania instrumentów finansowych oraz możliwości wdrożenia pomocy zwrotnej i wsparcia opartego na wejściach kapitałowych w ramach RPO Wł 2014-2020²⁵⁰ wobec formy wsparcia w postaci zwrotnych instrumentów potencjalnie konkurencyjne mogą być również instrumenty finansowe oferowane z innych środków, przede wszystkim pożyczki udzielane przez Łódzką Agencję Rozwoju Regionalnego S.A. ze środków Działania 6.2 „Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia” PO KL²⁵¹ w ramach tzw. drugiego obrotu (rewolwingu) – zwłaszcza, że posiadają parametry zbliżone do pożyczki oferowanej w ramach Poddziałania VIII.3.2. Autorzy badania zauważają również, że dodatkowo w województwie łódzkim została określona wysoka alokacja na udzielanie tego typu pożyczek (7 000 000 EUR). Ze względu na poprawę sytuacji na rynku pracy (oznaczającą możliwość podjęcia zatrudnienia w innych formach) oraz dostępności alternatywnych, bardziej atrakcyjnych źródeł finansowania należy sądzić, że liczba osób planowana do objęcia wsparciem (591) pozostaje na zbyt wysokim poziomie. Dodatkowym czynnikiem, który może

²⁵⁰ Ocena trafności zastosowania instrumentów finansowych oraz możliwości wdrożenia pomocy zwrotnej i wsparcia opartego na wejściach kapitałowych w ramach RPO Wł 2014-2020, Raport końcowy, Warszawa, 8 grudnia 2017 r., Policy & Action Group Uniconsult Sp. z o. o., IMAPP Sp. z o.o.

²⁵¹ Program Operacyjny Kapitał Ludzki

determinować osiągnięcie wartości docelowej wskaźnika produktu Liczba osób pozostających bez pracy, które skorzystały z instrumentów zwrotnych na podjęcie działalności gospodarczej w programie, jest sama grupa docelowa Poddziałania VIII.3.2, składająca się z osób pozostających bez pracy - o statusie bezrobotnych i biernych zawodowo. Dla wskazanych grup osób – ze względu na ich sytuację zawodową i finansową „na wejściu” – sam koncept / mechanizm instrumentu zwrotnego (pożyczki) może być czynnikiem blokującym chęć przystąpienia do projektu i podjęcia pozytywnej decyzji o skorzystaniu z takiej formy wsparcia. Z tego powodu podczas wdrażania interwencji przewidującej taką formę wsparcia niezwykle istotne jest podejmowanie szeregu działań promocyjnych kierowanych do potencjalnych grup docelowych, celem których byłoby informowanie o preferencyjnych warunkach udzielenia pożyczki, m.in. wydłużonym maksymalnym okresie spłaty (w Poddziałaniu VIII.3.2 określonym na 84 miesiące), dopuszczalnej karencji (w Poddziałaniu VIII.3.2 określonej na 12 miesięcy od udzielenia pożyczki), korzystnym oprocentowaniu (złożenie oprocentowania z wkładu Programu, czyli 0,1 stopy redyskonta weksli przyjmowanych przez NBP (zatem 0,175%). Przede wszystkim większe powodzenie tej formy wsparcia zapewniłaby sytuacja luki finansowej, polegająca na braku na rynku / niskiej dostępności alternatywnych źródeł finansowania działalności gospodarczej.

Oś Priorytetowa IX

W OPIX wskaźnik RW Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie został znacząco przekroczony w stosunku do wartości docelowej na rok 2018. Wartość wskaźnika na rok 2018 została obniżona w trakcie realizacji Programu²⁵². Na etapie Programowania wskaźnik wynosił 5 376 osób, obecnie 4 300 osób. Nawet, gdyby nie dokonano zmiany wskaźnik docelowy na rok 2018 zostałby zrealizowany w 140%. Zmiana podyktowana była trudnościami pojawiającymi się na etapie naborów wniosków – niski potencjał aplikacyjny PCPR oraz OPS, a także w realizacji projektów – wycofywanie się beneficjentów z realizacji. Przyczyny tej sytuacji zostały opisane w dalszej części tego rozdziału.

Niedokładne oszacowanie wskaźnika na rok 2018 może wynikać z zastosowania danych historycznych z PO KL 2007-2013. W obecnej perspektywie założono niższy koszt jednostkowy na uczestnika w projektach realizowanych w PI9i przez OPS i PCPR (8 287 zł dla 1 typu projektów)), a nieco wyższy dla pozostałych beneficjentów w ramach konkursów otwartych (19 605 zł). Dla 2 typu projektu przyjęto koszt jednostkowy 9 837 zł²⁵³. Dla PI 9v założono koszt 55 062 zł. Niemniej, nabory dotyczące OPS w poprzedniej perspektywie były organizowane w trybie pozakonkursowym. W perspektywie 2014-2020 zastosowano tryb

²⁵² Źródło: Opis zmian Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020.

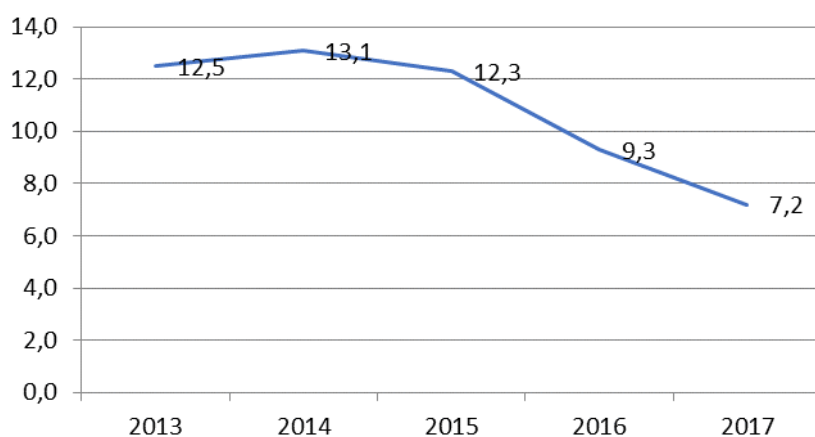
²⁵³ Źródło: Załącznik do PO zawierający informacje dotyczące ustanowienia ram wykonania do przekazania KE

konkursowy²⁵⁴. Na podstawie analizy kosztów jednostkowych w projektach obliczono, że koszt w ramach PI9i jest nieco niższy i wynosi 13 519,66 zł, natomiast dla PI 9v 52 828,15 zł.

PI 9i (Działanie IX.1 Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym)

Czynniki zewnętrzne, które znacząco wpłynęły na realizację działań w ramach PI 9i to przede wszystkim czynniki zewnętrzne powodujące konieczność zmiany ustaleń z okresu programowania RPO WŁ 2014-2020. Istotnym czynnikiem jest znaczący spadek bezrobocia oraz zagrożenia ubóstwem w województwie łódzkim w ostatnich latach.

Wykres 27 Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym w województwie łódzkim (%)

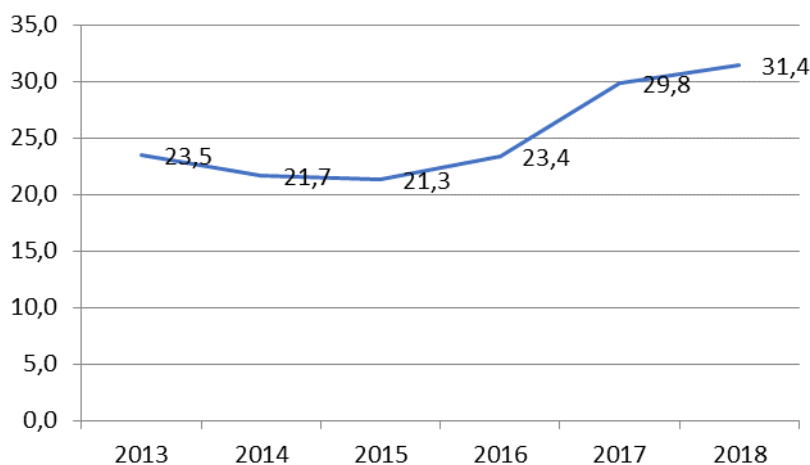

Źródło: dane BDL/GUS.

Na podstawie danych GUS można stwierdzić, że w latach 2013-2017 wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym spadł niemalże dwukrotnie i wynosił w 2017 roku 7,2%. W całej Polsce systematycznie spada również wskaźnik zagrożenia ubóstwem oraz wskaźnik deprivacji materialnej.

²⁵⁴ Na podstawie wywiadu IDI z przedstawicielem IP

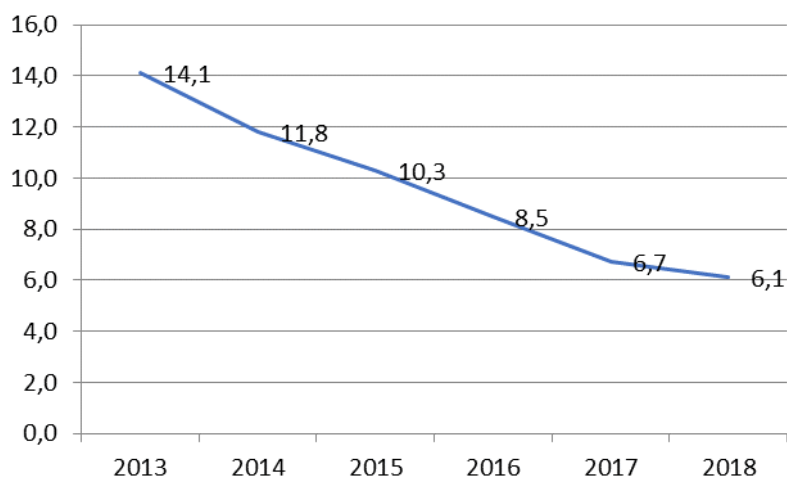
Wykres 28 Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wieku 16-64 lata wg BAEL w województwie łódzkim (%)

Źródło: dane BDL/GUS.

Od 2013 roku w województwie o prawie 8 p.p. wzrósł również wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wieku 16-64 lata wg BAEL. W IV kwartale 2018 roku wyniósł 31,4%, co sprawia, że województwo łódzkie znajduje się w pierwszej dwójce województw osiągających najlepszy wynik pod tym względem.

Wykres 29 Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie łódzkim (%)

Źródło: dane BDL/GUS.

Z danych GUS wynika, że stopa bezrobocia rejestrowanego obniżyła się z 14,1% w 2013 roku do 6,1% w 2018. W tym czasie również dwukrotnie spadło bezrobocie rejestrowane długotrwałe. Niemniej wciąż wyzwaniem są osoby pozostające bez pracy minimum 12 miesięcy. Ich udział w liczbie wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych nie zmienił się w latach 2013-2014 i w 2018 roku wynosił 40,9%. To właśnie do tych osób powinno być obecnie głównie kierowane wsparcie. Można wnioskować, że są to osoby w głębokim

kryzysie lub o niskich kompetencjach społeczno-zawodowych lub też trudnej sytuacji życiowej spowodowanej np. niepełnosprawnością lub uzależnieniem. Czas pozostawania bez pracy sugeruje, że są one w grupie wysokiego ryzyka zagrożeniem wykluczeniem społecznym i ubóstwem. Sytuacja społeczno-gospodarcza powoduje, że w obszarze aktywizacji społeczno-zawodowej nie ma już tak dużych potrzeb, jak zakładano. Zmniejszająca się skala ubóstwa i wykluczenia społecznego powoduje, że w jej zasięgu coraz większy udział mają kategorie osób szczególnie trudne do objęcia skuteczną aktywizacją i reintegracją zawodową.

Kolejnym czynnikiem zewnętrznym, który powoduje, że zmniejsza się liczba osób gotowych do powrotu na rynek pracy są zmiany w polityce społecznej kraju - wprowadzenie programu Rodzina 500 plus. Jak wynika z wywiadu IDI z przedstawicielem IP – beneficjenci wskazują, że ten program może obniżać motywację do uczestnictwa w projektach współfinansowanych ze środków EFS. Z drugiej strony program Rodzina 500 plus przyczynia się do spadku ubóstwa.

Do czynników zewnętrznych, które poza podanymi powyżej, wyjaśniają niską aktywność aplikacyjną części potencjalnych beneficjentów - OPS i PCPR oraz mogą mieć wpływ na wskaźniki, można zaliczyć również braki kadrowe w tych instytucjach lub też często zmieniające się kadry. Ta sytuacja powoduje, że OPS i PCPR w związku z realizacją swoich ustawowych zadań, nie widzą możliwości lub też korzyści z poświęcania dodatkowego czasu na aplikowanie o środki. W zakresie obsługi samych projektów, trudnością są zmiany kadrowe, gdyż wymaga to poświęcenia czasu na wdrażanie się kolejnych osób w realizację działań. Ta sytuacja może doprowadzić do opóźnienia realizacji projektów. Kolejnym czynnikiem zewnętrznym, który również przyczynia się do konieczności realokowania środków z Działania IX.1 jest zobligowanie beneficjentów do osiągnięcia wskaźnika efektywności społeczno-zatrudnieniowej w obecnej perspektywie. Instytucje obawiają się, że w związku z sytuacją na rynku pracy nie będą w stanie osiągnąć tego wskaźnika.

Czynnikiem wewnętrznym jest zastosowanie trybu konkursowego dla wszystkich typów beneficjentów. W poprzedniej perspektywie dla OPS przeznaczony był tryb pozakonkursowy. W związku z tym na początku realizacji RPO Wł 2014-2020 wiele wniosków złożonych nie trafiło do realizacji z uwagi na błędy w aplikowaniu. Bariery wewnętrzną, która wpływa na realizację PI 9i są również trudności w pozyskaniu uczestników przez innych beneficjentów – niezwiązanych z OPS i PCPR. Są to zazwyczaj organizacje pozarządowe lub przedsiębiorstwa, które nie mają stworzonej bazy klientów. W związku z tym prowadzona jest rekrutacja otwarta, co zdiagnozowano jako działanie nieskuteczne. Z tego powodu rozwiązywano również umowy o dofinansowanie²⁵⁵.

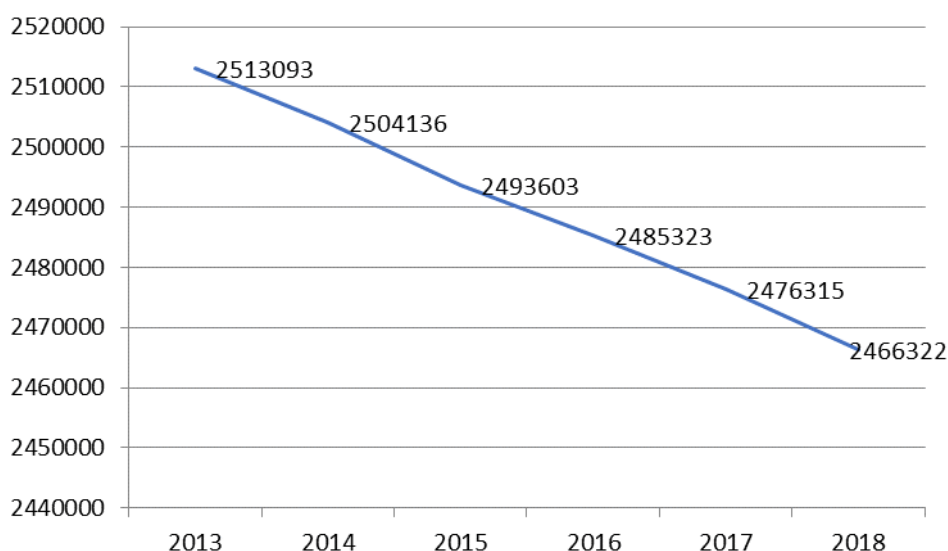
²⁵⁵ Na podstawie wywiadów IDI z przedstawicielami IZ RPO Wł 2014-2020 oraz IP RPO Wł 2014-2020.

Wszystkie wyżej wymienione czynniki będą miały wpływ na przyszłe projekty, w szczególności realizowane w 2019 roku. W związku z tym konieczna jest realokacja części środków na działania, w których potrzeby są wyższe. Według planów IP RPO WŁ 2014-2020 i IZ RPO WŁ 2014-2020 będzie to ok. 11 mln euro przeznaczonych dodatkowo na realizację celów PI 9iv.

PI 9iv (Działanie IX.2 Usługi na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym)

Do czynników zewnętrznych, które pozytywnie wpływają na realizację wskaźników, ale również pokazują konieczność podjęcia większych działań w ramach PI 9iv są zmiany w sytuacji społeczno-gospodarczej. Z analizy aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej regionu i kraju (m.in. starzenie się społeczeństwa) wynika, że potrzeby w zakresie usług są nadal aktualne. Na podstawie analizy danych GUS dla województwa łódzkiego ustalono, że w 2017 roku przeciętne trwanie życia to 75 lat dla mężczyzn oraz 81 lat dla kobiet.

Wykres 30 Liczba ludności w województwie łódzkim (osoby)

Źródło: dane BDL/GUS.

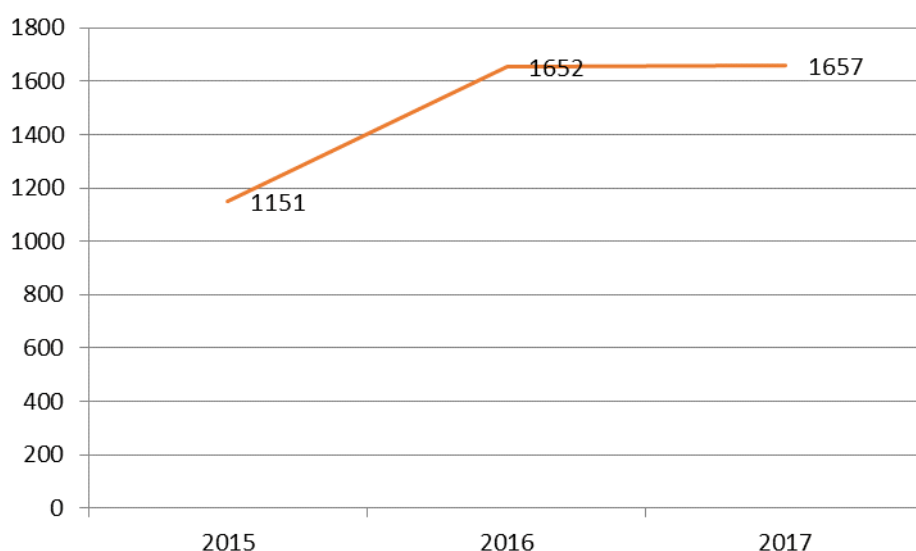
W województwie łódzkim w okresie realizacji RPO WŁ 2014-2020 spada również stopniowo liczba ludności. Dodatkowo w 2017 roku 26 677 rodzin pobierało świadczenia opieki społecznej z powodu niepełnosprawności, natomiast 33 103 rodzin dotkniętych było długotrwałą lub ciężką chorobą. Obecnie takich rodzin jest więcej, niż rodzin pobierających świadczenia z tytułu bezrobocia. Ponadto 12 950 rodzin dotknęła bezradność w sprawach

opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego²⁵⁶. Kolejnym czynnikiem są trudności w znalezieniu kadry, zatrudnionej w srebrnej gospodarce, która mogłaby wziąć udział w projekcie²⁵⁷.

PI 9v (Działanie IX.3 Rozwój ekonomii społecznej)

W województwie łódzkim od 2015 wzrosła znacznie liczba podmiotów ekonomii społecznej. W 2017 roku działało 1 657 PES. wśród nich 1 492 było organizacje pozarządowych, 93 spółdzielni socjalnych oraz 62 CIS, KIS, WTZ i ZAZ²⁵⁸.

Wykres 31 Liczba podmiotów ekonomii społecznej w województwie łódzkim (szt.)

Źródło: Raport: Stan ekonomii społecznej w regionie łódzkim w roku 2017.

Ekonomia społeczna to prężnie rozwijający się sektor polskiej gospodarki. Według danych GUS w 2017 roku było ich 90 tys. w całym kraju, zatem prognozowany wskaźnik 1 510 podmiotów dla województwa łódzkiego nie wydaje się przeszacowany. W okresie programowania ekonomia społeczna była znacznie mniej rozwiniętą dziedziną, stąd założone wartości wskaźników są nieco niższe, niż osiągnięte. W ostatnich latach nastąpił przyrost podmiotów ekonomii społecznej, zatem niemożliwe było przewidzenie sytuacji, w której sektor ekonomii społecznej rozwinie się tak dynamicznie. Ponadto jak wynika z *Metodologii szacowania wartości docelowych dla wskaźników wybranych do realizacji w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020* nie uwzględniono w

²⁵⁶ Źródło: dane BDL GUS.

²⁵⁷ Na podstawie wywiadu IDI z przedstawicielem IP RPO WŁ 2014-2020 oraz informacji kwartalnej (IV 2018).

²⁵⁸ Źródło: Instytut Badawczy IPC Sp. z o.o, Openfield Sp. z o.o (2018) na zlecenie Regionalnego Centrum Polityki Społecznej w Łodzi, Raport: Stan ekonomii społecznej w regionie łódzkim w roku 2017, s.29.

szacowaniu wartości wskaźnika tempa realizacji projektów, które w obecnej perspektywie jest znacznie szybsze, niż w poprzedniej.

Jak stwierdzono w raporcie ewaluacyjnym podsumowującym okres programowania 2007-2013 w Polsce, istnieje „związek pomiędzy kompleksowym wsparciem udzielanym przez OWES (szkolenia, doradztwo, finansowanie PES) a liczbą utworzonych PES”, a „ekonomia społeczna jest skutecznym narzędziem do aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym”²⁵⁹. Jednocześnie przytoczona wcześniej liczba spółdzielni socjalnych i CIS, KIS, WTZ oraz ZAZ funkcjonujących w województwie łódzkim sugeruje, że sektor ekonomii społecznej nie jest jeszcze nasycony i istnieje pole do jego rozwoju. W związku z tym przyjęta logika interwencji wydaje się trafna i aktualna. Dodatkowo ze wspomnianej ewaluacji ex-post wynika wniosek, że „w celu zwiększenia skuteczności wsparcia ważne są działania kładące nacisk na animację lokalną i tworzenie partnerstw”. Potwierdza to trafność przewidzianych w RPO Wł 2014-2020 działań służących stymulowaniu współpracy, sieciowaniu i koordynacji.

Oś priorytetowa X

PI 8iv (Działanie X.1 Powrót na rynek pracy osób sprawujących opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3)

Na etapie przygotowania Programu diagnozowano w regionie niski wskaźnik opieki instytucjonalnej nad dzieckiem do lat 3, nieadekwatne do potrzeb zaplecze instytucjonalne związane z opieką nad dzieckiem do lat 3 oraz niższy - niż dla mężczyzn - współczynnik aktywności zawodowej kobiet / niski udział kobiet w rynku pracy. Jeżeli różnice w dostępie do rynku pracy kobiet i mężczyzn mają się zmniejszyć, a aktywność ekonomiczna mieszkańców (kobiet) wzrosnąć upowszechnienie opieki żłobkowej pozostaje nadal jednym z głównych wyzwań przed którym stoi region.

Niezmiennie widoczna jest w województwie niska dostępność miejsc opieki nad dziećmi do lat 3. Co prawda, sytuacja w regionie w okresie wdrażania Programu nieznacznie się poprawiła, ale wyniki porównań w tym zakresie z innymi regionami przedstawiają się na niekorzyść województwa łódzkiego, pozostającego na 8 pozycji w kraju ze względu na współczynnik użłobkowania (*liczba dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3*). Począwszy od 2014 roku osiągnięta w regionie wartość współczynnika użłobkowania jest niższa niż wynik dla kraju (region charakteryzuje się relatywnie niskim poziomem użłobkowania). Jeszcze mniej korzystnie wygląda sytuacja objęcia opieką dzieci w wieku do lat 3 w żłobkach na wsi – łódzkie znajduje się w grupie trzech województw z najniższym odsetkiem dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach na wsi.

²⁵⁹Evalu i WiseEuropa (2017) na zlecenie Ministerstwa Rozwoju. Badanie wpływu polityki spójności 2007-2013 na poziom ubóstwa zapobieganie wykluczeniu społecznemu, s. 83.

Tabela 92 Dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3; Polska i województwa

Region/rok	dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3					
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
Polska	38	48	59	68	78	86
Dolnośląskie	66	81	100	113	125	139
Kujawsko-pomorskie	30	35	43	49	56	65
Lubelskie	26	33	38	45	53	61
Lubuskie	51	63	77	79	93	101
Łódzkie	48	52	58	64	77	83
Małopolskie	32	43	52	63	76	89
Mazowieckie	42	54	69	77	87	95
Opolskie	72	87	97	112	123	125
Podkarpackie	33	40	48	57	66	76
Podlaskie	40	48	62	70	78	82
Pomorskie	23	39	54	60	63	70
Śląskie	34	42	51	61	72	81
Świętokrzyskie	26	34	39	43	53	58
Warmińsko-mazurskie	26	31	38	42	53	57
Wielkopolskie	31	40	54	61	75	84
Zachodniopomorskie	46	60	73	86	93	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL/GUS

Tabela 93 Odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach na wsi; Polska i województwa

Odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach na wsi						
Region	2012	2013	2014	2015	2016	2017
POLSKA	0,2	0,5	0,9	1,1	1,6	2,0
Dolnośląskie	0,3	0,7	2,0	2,7	3,3	3,9
Kujawsko-pomorskie	0,3	0,6	0,7	0,9	1,2	1,5
Lubelskie	0,0	0,0	0,2	0,2	0,3	0,8
Lubuskie	0,1	0,4	0,8	0,8	0,9	1,7
Łódzkie	0,0	0,1	0,2	0,2	0,5	1,0
Małopolskie	0,2	0,4	0,7	0,9	1,4	1,8
Mazowieckie	0,5	0,8	1,2	1,5	2,0	2,2
Opolskie	0,3	0,4	0,7	0,9	1,5	1,8
Podkarpackie	0,0	0,2	0,5	0,7	1,2	1,4
Podlaskie	0,0	0,0	0,4	0,4	0,5	0,9
Pomorskie	0,1	1,4	1,9	2,1	2,3	3,1
Śląskie	0,1	0,7	1,1	1,4	1,9	2,7
Świętokrzyskie	0,1	0,3	0,5	0,6	1,0	1,3
Warmińsko-mazurskie	0,1	0,3	0,5	0,8	1,0	1,3
Wielkopolskie	0,3	0,8	1,4	1,7	2,3	2,8
Zachodniopomorskie	0,1	0,2	0,5	0,6	0,9	1,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL/GUS.

Zdiagnozowany na etapie przygotowywania RPO WŁ 2014-2020 niższy niż dla mężczyzn współczynnik aktywności zawodowej kobiet jest nadal widoczny (w okresie wdrażania Programu poziom wskaźnika podlegał niewielkim fluktuacjom), w stosunku do 2012 roku w roku 2017 jego wartość wzrosła o 0,4 p.p.

Tabela 94 Współczynnik aktywności zawodowej; Polska i województwa

Współczynnik aktywności zawodowej	mężczyźni						kobiety					
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]
Polska	64,3	64,4	64,7	64,6	64,8	65,2	48,1	48,2	48,5	48,4	48,3	48,4
Dolnośląskie	61,9	62,7	64,3	64,6	65,6	64,6	46,5	46,2	46,9	46,9	48,2	48,5
Kujawsko-pomorskie	65,1	65,1	64,6	64,0	64,3	64,7	48,2	47,3	46,9	46,8	46,6	45,7
Lubelskie	64,5	64,7	63,4	63,3	63,7	64,0	49,1	49,1	49,7	48,9	47,0	46,6
Lubuskie	61,6	63,1	62,1	62,4	63,9	64,5	46,5	46,4	46,6	47,5	48,0	47,1
Łódzkie	65,6	66,0	66,9	65,6	65,2	66,6	48,7	50,0	50,6	49,8	49,0	49,1
Małopolskie	63,1	64,3	63,6	63,6	64,4	64,4	48,1	47,9	48,7	48,1	48,1	48,5
Mazowieckie	68,8	67,7	69,6	69,3	67,7	68,4	52,6	52,4	54,2	53,8	52,9	52,7
Opolskie	65,2	64,1	63,2	63,2	65,2	66,8	44,7	44,4	46,0	46,2	45,0	45,4
Podkarpackie	63,3	64,3	63,1	62,4	64,9	64,9	49,4	48,5	46,4	46,5	47,4	48,5
Podlaskie	63,7	63,4	63,9	63,8	64,8	63,8	48,3	48,1	48,5	48,7	48,0	48,0
Pomorskie	64,1	64,8	65,2	67,0	67,1	67,5	47,5	47,5	46,8	48,6	49,4	49,6
Śląskie	61,1	60,8	61,6	61,2	60,6	60,7	46,3	46,6	46,7	45,8	46,8	46,7
Świętokrzyskie	65,3	63,6	63,3	64,0	64,0	63,7	49,1	47,3	47,5	48,3	46,8	46,7
Warmińsko-mazurskie	59,6	59,7	59,4	60,0	63,1	63,5	43,6	44,7	43,6	44,7	44,7	45,3
Wielkopolskie	67,1	68,1	67,8	67,0	67,8	69,1	48,2	49,0	48,5	48,8	49,2	49,5
Zachodniopomorskie	61,4	61,7	61,7	60,7	61,6	61,6	43,8	44,2	44,7	44,3	45,5	46,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL/GUS

Na etapie przygotowania Programu odnotowywano w regionie relatywnie dużą liczbę osób biernych zawodowo. W okresie wdrażania Programu status osoby biernej zawodowo częściej niż mężczyzn dotyczył kobiet. Ze względu na liczbę biernych zawodowo kobiet w 2018 roku region uplasował się w szóstce województw o największej populacji kobiet biernych zawodowo. Co istotne, w roku 2018 w stosunku do roku 2012 wzrosła o 70 tys. zbiorowość biernych zawodowo z powodu obowiązków rodzinnych i związanych z prowadzeniem domu.

Jest to jedyna, spośród innych zbiorowości wyróżnionych ze względu na przyczynę bierności, dla której - w analizowanym okresie - odnotowano wzrost.

Tabela 95 Przyczyny bierności zawodowej; województwo łódzkie

Przyczyny bierności zawodowej						
Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	[tys. osób]	[tys. osób]	[tys. osób]	[tys. osób]	[tys. osób]	[tys. osób]
choroba, niepełnosprawność	122	128	126	133	117	107
emerytura	548	540	539	530	502	501
nauka, uzupełnianie kwalifikacji	207	210	188	185	151	142
obowiązki rodzinne i związane z prowadzeniem domu	80	81	79	97	82	87
wyczerpane wszystkie znane możliwości poszukiwania pracy	11	13	16	14	10	9
przekonanie o niemożności znalezienia pracy	15	17	14	16	13	10

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL / GUS.

Tabela 96 Liczba biernych zawodowo w podziale na płeć; województwa; IV kwartał lata 2012-2018

Wyszczególnienie	mężczyźni							kobiety						
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	tys. osób	tys. osób	tys. osób	tys. osób	tys. osób	tys. osób	tys. osób	tys. osób	tys. osób	tys. osób	tys. osób	tys. osób	tys. osób	tys. osób
DOLNOŚLĄSKIE	391	389	375	358	381	384	384	630	616	632	648	622	626	588
KUJAWSKO-POMORSKIE	257	255	262	272	286	288	279	429	428	452	473	472	473	475
LUBELSKIE	311	326	350	378	297	302	302	482	480	493	539	478	469	464
LUBUSKIE	155	147	149	148	143	141	138	230	237	220	223	217	217	222
ŁÓDZKIE	376	383	388	394	330	309	312	642	646	661	632	557	549	550
MAŁOPOLSKIE	452	458	443	417	437	439	459	701	717	673	678	700	716	735
MAZOWIECKIE	659	677	661	686	663	657	652	1 113	1 102	1 099	1 124	1 081	1 102	1 073
OPOLSKIE	123	121	128	135	124	118	121	213	214	218	230	215	211	207
PODKARPACKIE	297	294	310	300	282	280	283	428	439	453	454	441	428	443
PODLASKIE	162	166	159	166	157	161	154	238	247	246	247	253	254	251
POMORSKIE	307	297	307	301	281	289	280	482	470	496	486	480	474	479
ŚLĄSKIE	744	747	670	620	676	686	686	1 101	1 062	1 005	974	1 032	1 036	1 050
ŚWIĘTOKRZYSKIE	201	205	200	198	178	177	187	303	310	319	305	285	279	289
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	220	235	238	233	199	199	210	322	335	344	350	318	315	321
WIELKOPOLSKIE	409	379	380	370	426	428	420	693	676	677	602	757	775	736
ZACHODNIOPOMORSKIE	222	215	212	205	259	248	226	361	346	323	328	383	376	374

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL / GUS.

Pomimo aktualności potrzeb w regionie związanych z wdrażaniem interwencji nakierowanej na zapewnienie kompleksowego wsparcia poprzez utworzenie miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 oraz zapewnienie działań aktywizujących zawodowo osoby sprawujące opiekę nad dziećmi - rozpoznaje się występowanie trudności związanych z realizacją projektów w ramach PI 8iv. W okresie wdrażania Programu odnotowano zmienny potencjał w zakresie absorpcji środków realizujących cele PI 8iv. Wysoki deklarowany potencjał w zakresie absorpcji wyrażany zainteresowaniem (po stronie Beneficjentów) kolejnymi naborami nie pokrywa się z rzeczywistymi możliwościami Beneficjentów. Zawarte umowy o dofinansowanie realizacji projektów są rozwiązywane bądź też Beneficjenci odstępują od zawarcia umowy. Do czynników negatywnie wpływających na dotychczasowy zróżnicowany poziom realizacji celów rzeczowych określonych dla PI 8iv, należy zaliczyć trudności w realizacji projektów związane z problemem znalezienia adekwatnej – ze względu na wymagane standardy opieki żłobkowej - bazy lokalowej. W projektach konieczna jest adaptacja punktu, w którym zapewnione będzie miejsce opieki żłobkowej, co wymaga poniesienia nakładów inwestycyjnych. Istotną barierą zniechęcającą potencjalnych wnioskodawców do ubiegania się o wsparcie jest wymóg jest zapewnienia trwałości utworzonego miejsca opieki. Przy dynamicznie zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej i zależnych od niej decyzjach prokreacyjnych potencjalnych odbiorców wsparcia jest to istotnym czynnikiem zniechęcającym uprawnione podmioty (przede wszystkim jednostki samorządu terytorialnego) do ubiegania się o środki.

Zauważa się również, że potrzeby związane z opieką nad dziećmi do lat 3 ewoluują w stronę podnoszenia jakości świadczonych usług, przy zmniejszających się barierach związanych z ich dostępnością (infrastrukturą).

PI 8v (Działanie X.2 Rozwój pracowników i przedsiębiorstw) (Poddziałanie X.2.1 Konkurencyjność przedsiębiorstw i ich pracowników; Poddziałanie X.2.2 Wdrożenie programów typu outplacement)

Problem dezaktualizujących się / niskich kwalifikacji lub braku kwalifikacji pracowników w województwie został opisany w badaniu Barometr zawodów 2018, gdzie wskazywane jest niedopasowanie popytu na kwalifikacje do ich podaży, oznaczające, że wymagania pracodawców odnośnie kwalifikacji pracowników nie są spełniane. Funkcjonujące w regionie średnie i małe firmy nie mogą sobie pozwolić na zatrudnienie osób bez lub o niskich kwalifikacjach. Przedsiębiorcom brakuje bowiem funduszy, czasu i miejsca na doskonalenie wiedzy i umiejętności pracowników. Powszechnym problemem przedsiębiorców są ograniczone możliwości znalezienia i zatrudnienia „praktyków” posiadających aktualne uprawnienia zawodowe. W tym kontekście warto spojrzeć na dane dotyczące liczby bezrobotnych rejestrowanych w okresie wdrażania Programu z powodu nieadekwatnych, niskich kwalifikacji. Duża liczba bezrobotnych rejestrujących się w powiatowych urzędach pracy województwa łódzkiego to osoby bez kwalifikacji. W okresie wdrażania Programu ich udział w łącznej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych kształtował się na poziomie od 32%

w 2012 r. do 33,6% w 2018 r. W końcu 2017 r. dwie najliczniejsze grupy wśród zarejestrowanych bezrobotnych stanowiły osoby posiadające wykształcenie gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe oraz zasadnicze zawodowe (odpowiednio 33,4% oraz 23,2% ogółu bezrobotnych).

Mimo aktualności problemów związanych z niskimi kwalifikacjami pracowników w regionie, poziom realizacji wskaźnika *Liczba osób pracujących o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie (PI 8v, Dz. X.2)* jest niższy od osiągniętych wartości pozostałych wskaźników (wg stanu na 31.12.2018 r.), jednocześnie rokujący, jeśli chodzi o wartości szacowane / deklarowane do osiągnięcia przez Beneficjentów w UoD. Warto zauważyć, że w naborach wniosków o dofinansowanie stosuje się kryteria dostępu zobowiązujące Wnioskodawców do zastosowania preferencji dla osób o niskich kwalifikacjach i jednocześnie zapewnienia w grupie docelowej udziału takich osób na określonym poziomie. Należy sądzić, że problemy w realizacji wartości wskaźnika są przede wszystkim wynikiem obniżania się liczebności osób pozostających bez pracy, ale również ograniczaniem zasobów pracy w regionie spowodowanym m.in. starzeniem się społeczeństwa oraz zbyt wczesnym wychodzeniem z rynku pracy. Istotnym czynnikiem jest zmiana struktury ludności w regionie - na przestrzeni lat zmniejsza się liczba osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, a wzrasta w wieku poprodukcyjnym.

Brak kwalifikacji lub niskie / zdezaktualizowane kwalifikacje obniżają adaptacyjność do zmian pracowników przedsiębiorstw, co jest szczególnie istotne w sytuacji restrukturyzacji zakładu pracy. Na etapie przygotowania Programu (w 2012 roku), w wyniku zwolnień z przyczyn dotyczących zakładu pracy, w powiatowych urzędach pracy województwa łódzkiego zarejestrowanych było 8 541 osób. W 2018 roku już 3 127 osób (o 63% mniej). Mimo to - ze względu na liczbę zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy w wyniku zwolnień - region nieustannie negatywnie wyróżnia się na tle innych województw. Warto również zwrócić uwagę na rok 2017, w którym zwolnienia grupowe objęły wyraźnie większą liczbą pracowników niż w latach wcześniejszych. Należy sądzić, że to właśnie występująca w regionie skala potrzeb związanych ze wsparciem pracowników zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy lub zagrożonych zwolnieniem oraz objętych zwolnieniami monitorowanymi jest bezpośrednim powodem przekroczenia wartości następujących wskaźników:

- Liczba pracowników zagrożonych zwolnieniem z pracy oraz osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy objętych wsparciem w programie ((PI 8v, Dz. X.2; wskaźnik produktu)
- Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu (PI 8v, Dz. X.2; wskaźnik rezultatu)
- Liczba osób pracujących o niskich kwalifikacjach, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu (PI 8v, Dz. X.2; wskaźnik rezultatu).

Jednocześnie należy zauważyć, że Beneficjenci Działania X.2 zobowiązywali się w umowach o dofinansowanie do realizacji wyższej wartości wskaźników (objęcia wsparciem większej liczby osób) i taką wartość osiągnęli.

Tabela 97 Zwolnieni z przyczyn dot. zakładu pracy w poszczególnych województwach

Zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy (osoby)								
rok		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Dolnośląskie	O	5611	6634	5409	4922	3844	2747	2080
	K	3134	3533	2943	2756	2172	1592	1194
Kujawsko-Pomorskie	O	4957	6578	5434	4268	3512	2774	2375
	K	2632	3507	2987	2364	2033	1666	1423
Lubelskie	O	4682	5604	4427	4023	3393	2530	2186
	K	2309	2767	2280	2112	1822	1375	1190
Lubuskie	O	2089	3244	2619	2307	1755	1210	935
	K	1009	1707	1393	1266	1067	739	541
Łódzkie	O	8541	9544	7413	6257	4896	3673	3127
	K	4870	5212	4114	3610	2804	2119	1881
Małopolskie	O	7720	11972	10277	8233	6007	4433	3516
	K	4081	6141	5577	4807	3548	2807	2207
Mazowieckie	O	12997	16673	14802	12526	10632	7967	6188
	K	6444	8381	7682	6689	5752	4342	3431
Opolskie	O	2492	2941	2442	1824	1499	1040	882
	K	1294	1576	1291	1044	869	597	537
Podkarpackie	O	4700	6074	5823	5327	4277	3534	3039
	K	2367	2914	3028	2706	2301	1870	1721
Podlaskie	O	2065	2554	2037	1784	1624	1211	1004
	K	1030	1255	1000	892	777	624	498
Pomorskie	O	4873	5805	4875	3843	2866	2239	1716
	K	2796	3160	2729	2278	1764	1423	1104
Śląskie	O	9320	12448	9498	7904	6243	4325	3418
	K	5407	6989	5504	4771	3835	2677	2109

Zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy (osoby)								
Świętokrzyskie	O	2818	4304	3903	3247	2755	2121	1807
	K	1383	2077	1945	1719	1466	1191	1021
Warmińsko-Mazurskie	O	3325	4548	3858	3178	2611	1981	1598
	K	1798	2276	1962	1729	1459	1116	899
Wielkopolskie	O	8242	10070	7945	6651	4731	3219	2631
	K	4361	5366	4511	3839	2726	1870	1596
Zachodniopomorskie	O	3310	4469	3826	3179	2420	1750	1351
	K	1733	2382	2100	1783	1369	1036	812

O-ogółem; K-Kobiety

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych dot. bezrobocia rejestrowanego w Polsce, Ministerstwo Rodziny, Pracy i polityki Społecznej, psz.praca.gov.pl

Tabela 98 Zwolnieni z przyczyn dot. zakładu pracy w województwie łódzkim - dynamika zmian w latach

rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy w woj. łódzkim (osoby - ogółem)	8 541	9 544	7 413	6 257	4 896	3 673	3 127
zmiana rok do roku		1003	-2131	-1156	-1361	-1223	-546
zmiana rok do roku (%)		11,7	-22,3	-15,6	-21,8	-25,0	-14,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych dot. bezrobocia rejestrowanego w Polsce, Ministerstwo Rodziny, Pracy i polityki Społecznej, psz.praca.gov.pl

Tabela 99 Zwolnienia grupowe i monitorowane w województwie łódzkim w latach 2011-2018

rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
zwolnienia grupowe w okresie sprawozdawczym w woj. łódzkim (osoby - ogółem)	3 161	2 010	1 400	815	833	651	1 027	343
zwolnienia monitorowane w okresie sprawozdawczym w woj. łódzkim (osoby - ogółem)	1 059	0	57	38	123	98	54	42

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych dot. bezrobocia rejestrowanego w Polsce, Ministerstwo Rodziny, Pracy i polityki Społecznej, psz.praca.gov.pl

Należy podkreślić, że na niższą niż oczekiwana realizację pozostałych wskaźników w PI 8v miała również wpływ długotrwała procedura zmiany trybu wdrażania PSF / Podmiotowego Systemu Finansowania Usług Rozwojowych oraz problemy związane z uruchomieniu Bazy Usług Rozwojowych – aktualizowanej w ramach projektu POWER „Rozwój i utrzymanie ogólnopolskiego Rejestru Usług Rozwojowych (RUR)”, którego celem jest zapewnienie powszechnego dostępu do wysokiej jakości usług rozwojowych świadczonych na rzecz przedsiębiorstw i pracowników.

Instytucja Zarządzająca RPO w województwie łódzkim pierwszą umowę na obsługę Podmiotowego Systemu Finansowania Województwa Łódzkiego podpisała 31 maja 2017 r. Operatorem wsparcia została Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna, która w czasie 22 miesięcy miała/ma do rozdysponowania 400 tys. bonów rozwojowych (na szkolenia i doradztwo). Pierwsze środki dla przedsiębiorców były dostępne w ostatnim kwartale 2017 r.

PI 8vi (Działanie X.3 Ochrona, utrzymanie i przywrócenie zdrowia) (Poddziałanie X.3.1 Programy z uwzględnieniem rehabilitacji medycznej ułatwiające powroty do pracy oraz umożliwiające wydłużenie aktywności zawodowej, Poddziałanie X.3.2 Programy profilaktyczne dotyczące chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu, Poddziałanie X.3.3 Działania uzupełniające populacyjne programy profilaktyczne w kierunku wczesnego wykrywania nowotworu jelita grubego, piersi i szyjki macicy)

Na etapie przygotowania Programu województwo łódzkie należało do obszarów z największym nasileniem problemów demograficznych w kraju związanych z procesem starzenia się ludności w regionie, zmniejszaniem się liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym i wzrostem w wieku poprodukcyjnym. W regionie notuje się najniższy w kraju udział ludności w wieku produkcyjnym (w 2017 r. było to 60% populacji co uplasowało region na 16/ ostatnim miejscu w Polsce), oraz najwyższy udział ludności w wieku poprodukcyjnym (1 miejsce w Polsce), tj. 23,1%. Wskaźniki dla Polski ogółem, to odpowiednio: 61,2% oraz 20,8%. Obserwowane w regionie zmiany w strukturze wieku grup ekonomicznych ludności mogą mieć poważne konsekwencje dla rozwoju gospodarczego regionu związane ze wspomnianym już ograniczaniem zasobów pracy.

Tabela 100 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem; Polska i województwa

grupa	w wieku przedprodukcyjnym						w wieku produkcyjnym						w wieku poprodukcyjnym					
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2012	2013	2014	2015	2016	2017
rok	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]
Polska	18,3	18,2	18,0	18,0	17,9	18,0	63,9	63,4	63,0	62,4	61,8	61,2	17,8	18,4	19,0	19,6	20,2	20,8
Dolnośląskie	17,0	16,9	16,8	16,8	16,8	16,9	64,8	64,2	63,5	62,8	62,0	61,2	18,2	19,0	19,7	20,5	21,2	21,9
Kujawsko-pomorskie	18,8	18,5	18,3	18,2	18,1	18,1	64,1	63,7	63,3	62,7	62,2	61,5	17,1	17,8	18,4	19,1	19,8	20,4
Lubelskie	18,6	18,3	18,1	17,9	17,7	17,7	63,0	62,7	62,4	62,1	61,6	61,1	18,4	18,9	19,5	20,0	20,6	21,2
Lubuskie	18,6	18,4	18,3	18,1	18,1	18,1	64,9	64,4	63,8	63,1	62,4	61,7	16,4	17,2	18,0	18,8	19,5	20,3
Łódzkie	17,1	17,0	16,9	16,8	16,8	16,9	62,9	62,4	61,9	61,4	60,7	60,0	20,0	20,6	21,2	21,8	22,5	23,1
Małopolskie	19,4	19,2	19,0	18,9	18,9	18,9	63,4	63,1	62,8	62,4	62,0	61,5	17,3	17,7	18,2	18,6	19,1	19,5
Mazowieckie	18,6	18,5	18,5	18,6	18,7	18,9	62,9	62,4	62,0	61,4	60,7	60,1	18,6	19,0	19,5	20,0	20,6	21,0
Opolskie	16,6	16,3	16,2	16,0	15,9	15,9	65,1	64,7	64,3	63,8	63,2	62,6	18,3	18,9	19,6	20,2	20,9	21,4

grupa	w wieku przedprodukcyjnym						w wieku produkcyjnym						w wieku poprodukcyjnym						
	rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]
Podkarpackie	19,5	19,1	18,8	18,5	18,4	18,3	63,8	63,7	63,5	63,2	62,9	62,4	16,7	17,2	17,7	18,2	18,8	19,3	
Podlaskie	18,2	17,9	17,7	17,4	17,4	17,4	63,7	63,6	63,4	63,1	62,7	62,2	18,1	18,5	19,0	19,4	19,9	20,4	
Pomorskie	19,7	19,6	19,5	19,4	19,4	19,6	63,8	63,4	62,8	62,2	61,6	60,9	16,4	17,1	17,7	18,4	19,0	19,5	
Śląskie	17,0	16,9	16,8	16,8	16,8	16,9	64,3	63,8	63,2	62,5	61,8	61,1	18,7	19,3	20,0	20,7	21,4	22,0	
Świętokrzyskie	17,6	17,3	17,0	16,8	16,7	16,6	63,2	62,9	62,6	62,1	61,6	61,1	19,2	19,8	20,4	21,0	21,7	22,3	
Warmińsko-mazurskie	19,3	19,0	18,8	18,5	18,4	18,4	65,0	64,7	64,2	63,7	63,1	62,5	15,7	16,3	17,0	17,7	18,5	19,1	
Wielkopolskie	19,4	19,3	19,2	19,2	19,2	19,3	64,1	63,6	63,1	62,6	62,0	61,3	16,5	17,1	17,7	18,2	18,8	19,4	
Zachodniopomorskie	17,9	17,7	17,5	17,3	17,3	17,3	65,0	64,5	63,8	63,1	62,3	61,5	17,1	17,9	18,7	19,5	20,4	21,2	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL/GUS

Co istotne ograniczanie zasobów pracy w regionie spowodowane jest zbyt wczesnym wychodzeniem z rynku pracy. Konieczność przeciwdziałania dezaktywacji zawodowej z przyczyn zdrowotnych (zmniejszenie okresów dezaktywacji zawodowej osób w wieku aktywności zawodowej z przyczyn zdrowotnych) stanowi ciągle aktualny problem, gdyż na tle pozostałych regionów w województwie łódzkim odnotowuje się na przestrzeni lat wysoki odsetek osób biernych zawodowo z powodu choroby lub niepełnosprawności, a absencja chorobowa jest dłuższa niż średnia długość nieobecności w pracy z powodu choroby w innych województwach i w Polsce.

Tabela 101 Bierni zawodowo wg przyczyn: choroba, niepełnosprawność; Polska i województwa

Bierni zawodowo wg przyczyn: choroba, niepełnosprawność						
rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Region	[tys. osób]	[tys. osób]	[tys. osób]	[tys. osób]	[tys. osób]	[tys. osób]
Dolnośląskie	160	153	129	129	141	139
Kujawsko-pomorskie	108	98	101	111	114	102
Lubelskie	142	139	148	137	119	109
Lubuskie	72	69	68	66	61	57
Łódzkie	122	128	126	133	117	107
Małopolskie	177	172	172	161	164	156
Mazowieckie	215	203	211	221	208	201
Opolskie	31	28	30	31	30	31
Podkarpackie	105	104	105	99	88	89
Podlaskie	42	43	44	45	47	48
Pomorskie	119	127	118	115	105	104
Śląskie	233	236	221	212	215	186
Świętokrzyskie	64	65	66	66	56	56
Warmińsko-mazurskie	91	89	94	89	79	76
Wielkopolskie	179	165	156	152	181	172
Zachodniopomorskie	88	85	88	91	97	86

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL/GUS

Tabela 102 Przeciętna długość zaświadczenia lekarskiego w dniach (absencja chorobowa z tytułu choroby własnej); Polska i wojództwa

Przeciętna długość zaświadczenia lekarskiego w dniach (absencja chorobowa z tytułu choroby własnej)						
Region	2012	2013	2014	2015	2016	2017
POLSKA	12,46	12,31	12,53	12,38	12,43	12,41
Dolnośląskie	12,06	11,86	12,11	11,76	11,90	11,76
Kujawsko-pomorskie	13,35	13,17	13,36	13,19	13,14	13,12
Lubelskie	12,71	12,48	12,77	12,73	12,77	12,79
Lubuskie	12,61	12,27	12,71	12,55	12,67	12,66
Łódzkie	14,03	13,81	13,92	13,78	13,83	13,76
Małopolskie	12,04	11,97	12,16	12,03	12,01	12,04
Mazowieckie	12,55	12,64	12,76	12,66	12,52	12,51
Opolskie	11,67	11,55	11,89	11,54	11,70	11,62
Podkarpackie	12,43	12,29	12,56	12,59	12,73	12,87
Podlaskie	11,72	11,69	12,02	12,11	12,08	12,14
Pomorskie	12,81	12,56	12,75	12,61	12,62	12,63
Śląskie	11,25	11,17	11,39	11,26	11,40	11,38
Świętokrzyskie	12,73	12,65	12,93	12,94	12,94	12,97
Warmińsko-mazurskie	13,26	13,10	13,41	13,28	13,33	13,27
Wielkopolskie	12,53	12,25	12,44	12,18	12,28	12,26
Zachodniopomorskie	12,81	12,46	12,77	12,62	12,64	12,63

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL/GUS

Pomimo nie tracących na aktualności potrzeb związanych z wdrożeniem interwencji nakierowanej na utrzymanie i przedłużenie aktywności zawodowej mieszkańców wojództwa realizacja rzeczowych celów końcowych Programu jest na niezadawalającym poziomie, przede wszystkim dotyczy to następujących wskaźników: Liczba osób objętych programem zdrowotnym dzięki EFS (19,7% wg WoP); Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie (28,7% wg WoP); Liczba osób, które dzięki interwencji EFS zgłosiły się na badanie profilaktyczne (16,5% wg. WoP). Źródła niskiej zgłaszalności na badania profilaktyczne a zatem ryzyk w osiągnięciu celów końcowych Programu upatruje się w:

- niezmiennie niskiej świadomości zdrowotnej społeczeństwa²⁶⁰;
- małym zainteresowaniu (po stronie potencjalnych beneficjentów) realizacją interwencji polegającej na świadczeniu usług zdrowotnych ze względu na skomplikowaną ścieżkę wdrażania projektów zdrowotnych (w zależności od rodzaju choroby/ dolegliwości stosowane są różne interwencje); małym zainteresowaniu tą formą wsparcia po stronie uczestników;
- trudnościach w oszacowaniu właściwych wartości wskaźników ze względu na problem w przewidywaniu rodzaju niezbędnych do wykonania świadczeń zdrowotnych;
- braku doświadczenia u Beneficjentów w realizacji projektów finansowanych ze środków EFS.

Oś priorytetowa XI Edukacja, Kwalifikacje, Umiejętności

W Osi priorytetowej XI „Edukacja, Kwalifikacje, Umiejętności” stwierdzono następujące oddziaływanie czynników zewnętrznych:

- Wprowadzenie prawa do edukacji przedszkolnej dla dzieci od 4. roku życia wpłynęło na mniejszą liczbę projektów, które na celu miały otwieranie nowych punktów opieki przedszkolnej (Działanie XI.1.1 oraz XI.1.3)
- Także wzrost kosztów inwestycyjnych (budowlanych) w stosunku do okresu, w którym były tworzone założenia programu spowodował, że beneficjenci w mniejszym zakresie niż zakładano aplikują o środki związane z tworzeniem nowych miejsc przedszkolnych (Działanie XI.1.1 oraz XI.1.3)
- Poprawa sytuacji osób na rynku pracy skutkowałą trudnościami w rekrutacji osób w wieku 50+ do udziału w programach (Działanie XI.2.1). Niezależnie od sytuacji na rynku pracy jest to kategoria osób przejawiająca wyjątkowo niską skłonność do uczestnictwa w edukacji, również na tle europejskim, co zresztą było powodem ukierunkowania wsparcia w ramach PI 10iii na tę grupę. Wskaźnik *liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie* jest obciążony ryzykiem niewykonania.
- Wzrost kosztów szeregu aktywności w projektach może negatywnie wpływać na możliwość realizacji poszczególnych działań. Ma to miejsce w przypadku Działania XI.2.1, gdzie dostępna alokacja nie pozwoli na realizację wskaźnika *liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie*.

W Osi priorytetowej XI „Edukacja, Kwalifikacje, Umiejętności” stwierdzono następujące oddziaływanie czynników wewnętrznych:

²⁶⁰ Strategia Rozwoju Polityki Zdrowotnej dla Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020, str. 18, 19. Analiza SWOT dla ochrony zdrowia w Polsce; Policy Paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020. Krajowe ramy strategiczne, str. 112, 118.

- Duże zainteresowanie szkół projektowanymi działaniami zaowocowało przekroczeniem wskaźników z ram wykonania: *liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych; liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy, liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wyposażonych w programie w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego*. Można zatem przyjąć, że wartości określone w ramach wykonania były w tym zakresie przyjęte na zbyt niskim poziomie.
- W obszarze kształcenia ogólnego (Działanie XI.1.2) także widać znacząco przekroczoną liczbę nauczycieli objętych działaniami w programie. Także w tym wypadku może to być efekt przyjęcia zbyt rygorystycznych wartości celu końcowego. Na podstawie umów o dofinansowanie wskaźnik *liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie* osiągnął 268% swojej wartości docelowej.
- Podobna do powyższej jest sytuacja ze wskaźnikiem (Działanie XI.1.2) *liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie*. Jego wartość na podstawie umów o dofinansowanie wynosi 306%.
- W ocenie Instytucji Zarządzającej na poziom realizacji wskaźników wpływ miało odpowiednie zaprojektowanie kryteriów wyboru projektów.
- Dodatkowe punkty premiujące projekty faktycznie utrudniają ich późniejszą realizację. W Działaniu XI.2.1 przy aktywizacji osób 50+ założono wyższą ocenę projektów, które obejmą osoby z wykształceniem co najwyżej gimnazjalnym oraz pochodzące z obszarów wiejskich. W efekcie beneficjenci złożyli takie projekty, ale później mieli poważne problemy z ich realizacją właśnie z powodów rekrutacyjnych. Mamy tutaj de facto do czynienia ze zbyt wąsko określoną grupą docelową czy też raczej dodatkowo premiowaną grupą docelową.
- Niski stopień zainteresowania projektami RPO przeznaczonymi dla Centrów Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego (Działanie XI.3.1). W efekcie niższego niż zakładano stopnia aplikowania wskaźnik *liczba podmiotów realizujących zadania centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego objętych wsparciem w programie* może zostać niezrealizowany.

5.3.2. Rola systemu instytucjonalnego

W niniejszym podrozdziale odpowiadamy na pytania badawcze:

- Czy i w jakim stopniu system instytucjonalny skutecznie wspiera realizację interwencji, czy potrzebne są dostosowania w zakresie wsparcia instytucjonalnego w tym stworzenie dodatkowych regulacji wspierających system realizacji RPO Wł 2014-2020? W jakim stopniu działania związane z zarządzaniem interwencją wpływały na skuteczność i efektywność udzielanego wsparcia? (tj. harmonogram realizacji projektów oraz trafność ich doboru w kontekście generowanych efektów i realizowanych celów, proces wyboru i działania info-promo)?
- Czy należy wdrożyć dodatkowe rozwiązania instytucjonalne (lub skorygować/udoskonalić działanie obecnie istniejących rozwiązań) w celu zapewnienia większej skuteczności i efektywności realizacji interwencji? Jakie rozwiązania przyczynią się do osiągnięcia tego celu?

Na system instytucjonalny realizacji RPO składa się m.in. system wyboru projektów. Był on przedmiotem odrębnej ewaluacji²⁶¹, obejmującej okres do jesieni 2017, a więc do wejścia w życie nowelizacji ustawy wdrożeniowej²⁶², wprowadzającej istotne zmiany w procesie wnioskowania o dofinansowanie. W momencie zakończenia ewaluacji nie była jeszcze możliwa pełna ocena skutków nowelizacji, choć zauważono zbieżność niektórych jej zapisów z wnioskami płynącymi z ewaluacji.

Wspomniana ewaluacja uwidoczniała znaczenie dwóch aspektów systemu instytucjonalnego: dokumentacji, z którą wnioskodawca musi się zapoznać i którą musi złożyć, oraz informacji dla wnioskodawców. Ich potencjalne znaczenie dla skuteczności i efektywności udzielanego wsparcia wynika z tego, że błędy formalne i niewystarczająca umiejętność przygotowania wniosku mogą wyeliminować potencjalnie wysoce skuteczne i efektywne projekty już w fazie naboru i oceny wniosków. Z punktu widzenia wnioskodawcy jako obciążenie jawi się obszerność dokumentacji, której załączenie do wniosku o dofinansowanie jest wymagane. W przeprowadzonym w ramach niniejszej ewaluacji badaniu kwestionariuszowym wniosek ten się potwierdza – 57% beneficjentów uważało, że we wniosku o dofinansowanie trzeba podać zbyt szczegółowe dane, a 32%, że wymagana dokumentacja była zbyt obszerna. Podobnie wnioski płyną z badania metodą CJM, którego wyniki zostały zaprezentowane w ramce na końcu niniejszego rozdziału. Nowelizacja ustawy wdrożeniowej wprowadziła uproszczenia w

²⁶¹ Raport końcowy z badania ewaluacyjnego pn. „System wyboru projektów ze szczególnym uwzględnieniem kryteriów wyboru projektów”, ITTI Sp. z o.o. na zlecenie Województwa Łódzkiego, Poznań, listopad 2017.

²⁶² Ustawa z dnia 7 lipca 2017 r. o zmianie ustawy o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 2017 poz. 1475.

tym zakresie, redukując zbędne obciążenie wnioskodawców. Naturalnie nie wszystkie wymagania dotyczące dokumentacji należy rozpatrywać w kategoriach utrudnień. Niektóre z tych wymagań mogą być narzędziem do zapewnienia prawidłowej realizacji, odpowiedniej skuteczności i efektywności projektu.

W zakresie drugiego wymienionego aspektu za element skutecznie wspierający realizację interwencji należy uznać szkolenia dla potencjalnych beneficjentów zorganizowane w roku 2017 przez IOK, dotyczące np. pomocy publicznej, kwalifikowalności wydatków w projektach, tworzenia partnerstw w projektach współfinansowanych z EFS. Zostały one bardzo wysoko ocenione przez odbiorców. Można zatem założyć, że sprzyjały dobremu przygotowaniu i sprawnej realizacji projektów. Ponadto w ewaluacji systemu wyboru projektów odnotowano stopniowy wzrost oceny jakości

i dostępności informacji na temat naborów w Punktach Informacyjnych, Instytucjach Organizujących Konkursy oraz na stronie internetowej www.rpo.lodzkie.pl. W przeprowadzonym badaniu CATI 20% beneficjentów sygnalizowało niedobór zrozumiałych i praktycznych informacji dotyczących zasad przygotowania wniosku i dokumentacji projektowej. Mimo to 90% beneficjentów ogólnie pozytywnie oceniało dostęp do informacji na etapie przygotowywania wniosku o dofinansowanie. Respondenci, z którymi rozmawiano realizując badanie CJM, podawali pojedyncze przypadki, w których niemożność uzyskania jednoznacznej informacji ze strony IP RPO WŁ 2014-2020 przesądziła o odstąpieniu od realizacji projektu. Jednak również w ich przypadku ogólna ocena dostępu wnioskodawców do informacji rysuje się zdecydowanie pozytywnie. Można więc stwierdzić, że prowadzone działania informacyjno-promocyjne odnosiły więc zamierzony skutek.

W przeprowadzonej ewaluacji²⁶³ działań informacyjno-promocyjnych uznano je za skuteczne. W szczególności na podstawie badań z przedsiębiorcami stwierdzono, że znajomość punktów kontaktowych i informacyjnych w WUP i COP jest wśród nich dość rozpowszechniona. Osoby korzystające z Punktów kontaktowych wysoko oceniły jakość obsługi oraz zakres informacji, które uzyskały. W raporcie z ewaluacji sformułowano wniosek, że dotychczas prowadzone działania komunikacyjne pozytywnie wpływały na liczbę zgłaszanych wniosków i realizację projektów.

Wnioskodawcy cenią sobie możliwość konsultacji z ekspertami dziedzinowymi i/lub oceniającymi wnioski, czy to na etapie przygotowania wniosku o dofinansowanie, czy to dla

²⁶³ Raport końcowy z badania ewaluacyjnego pn. „Ewaluacja Strategii komunikacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 oraz działań przewidzianych w Rocznym planie działań informacyjnych i promocyjnych na rok 2018 w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020”, Evalo Sp. z o.o. na zlecenie Województwa Łódzkiego, Łódź, styczeń 2019.

omówienia wniosku, który dofinansowania nie otrzymał. Pewnym wyzwaniem mogłoby być pogodzenie takiej możliwości z zasadą bezstronności oceny oraz zapewnienie odpowiednich zasobów kadrowych.

W przywoływanej ewaluacji ogólna ocena kryteriów wyboru projektów była pozytywna, choć oczywiście zaproponowano pewne szczegółowe udoskonalenia. Co więcej, liczba odnotowywanych negatywnych uwag interesariuszy wobec kryteriów wyboru z czasem malała. Na tej podstawie można sądzić, że zestaw kryteriów wyboru projektów spełnia swoją rolę w zakresie sprawności realizacji, skuteczności i efektywności interwencji, dlatego nie wymaga gruntownych zmian, a jedynie drobnych udoskonalień. Ponadto pozytywnie oceniono podejmowane przez COP działania, zmierzające do zwiększenia liczby kryteriów merytorycznych, w zakresie których możliwe jest poprawienie lub uzupełnienie złożonego wniosku o dofinansowanie. Kolejnym krokiem w tym kierunku byłoby szersze zastosowanie preselekcji, umożliwiającej dopracowanie wniosków o dofinansowanie o wysokim potencjale pod względem jakości, skuteczności i efektywności. Tego rodzaju postulat pojawił się również w zogniskowanym wywiadzie grupowym, zorganizowanym na potrzeby niniejszej ewaluacji i dotyczącym Działania VI.3.

Wspomniane działania były tylko jednym z szeregu środków zaradczych na poziomie systemu instytucjonalnego podejmowanych w związku z niezadowalającym postępem finansowym w Osi priorytetowej I. Jak podano w dokumentach sprawozdawczych²⁶⁴, do innych środków należały:

²⁶⁴ Informacja kwartalna z realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020, składana po IV kwartale 2018 r., Tabela 4.

- usprawnienia dot. naboru – m.in. zwiększenie liczby konkursów realizowanych w rundach, uproszczenie języka regulaminu i formularza wniosku o dofinansowanie, redukcja liczby załączników, możliwość korekty oczywistych omyłek pisarskich oraz poprawy wniosków o dofinansowanie w zakresie oceny kryteriów formalnych, zmiana kryteriów wyboru projektów poprzez przeformułowanie kryteriów blankietowych tak, aby precyzyjnie wskazywać zakres wniosków o dofinansowanie podlegający ocenie oraz sposób oceny, zmiany w zakresie przebiegu oceny – wprowadzono kryt. merytoryczne dopuszczające (odnoszące się do zgodności projektu z właściwym typem projektu), którego niespełnienie wstrzymuje dalszą ocenę, wprowadzono 2 etapy oceny formalnej (ocena poprawności wyliczeń w zakresie wnioskowanej kwoty dofinansowania następuje po etapie oceny merytorycznej), szerszy zakres oceny panelowej projektów w ramach oceny merytorycznej – ocena taka umożliwi przedstawienie dodatkowych wyjaśnień przez wnioskodawców w celu potwierdzenia spełnienia kryteriów merytorycznych, komunikacja w formie elektronicznej z wnioskodawcami,
- uproszczenie metod rozliczania wydatków – koszty pośrednie rozliczane metodą stawki ryczałtowej w wysokości równej 25% całkowitych bezpośrednich wydatków kwalifikowanych projektu z wyłączeniem kosztów podwykonawstwa (dotyczy Poddziałania I.2.2 Projekty B+R przedsiębiorstw),
- podjęcie współpracy z Narodowym Centrum Badań i Rozwoju w zakresie organizacji konkursów na projekty B+R w ramach Wspólnego Przedsięwzięcia (WP) pn. „Łódzkie w dobrym zdrowiu”,
- ankiety kierowane do wnioskodawców po zakończonym procesie naboru - w celu dalszego ulepszania oferty COP kierowanej do potencjalnych beneficjentów,
- szkolenia eksperckie w zakresie analizy finansowej, będące odpowiedzią na potrzeby wnioskodawców sygnalizowane w ankietach,
- aktywizacja beneficjentów do regularnego i terminowego składania wniosków o płatność, wezwania do złożenia wniosku o płatność,
- prowadzenie działań szkoleniowo-informacyjnych w stosunku do beneficjentów, celem ograniczenia błędów w składanych wnioskach o płatność,
- wprowadzenie wewnętrznych procedur mających usprawnić proces weryfikacji wniosków o płatność - aktualizacja Instrukcji wykonawczej,
- bieżące monitorowanie postępów wdrażania projektów w celu ich realizacji zgodnie z pierwotnymi założeniami - również w zakresie terminu,
- intensyfikacja działań informacyjno-promocyjnych.

Występujące problemy we wdrażaniu interwencji spotkały się więc z adekwatną reakcją systemu instytucjonalnego.

W ramach przeprowadzonego benchmarkingu zidentyfikowano również rozwiązania stosowane w odniesieniu do CT 1 w innych RPO. Należało do nich:

- zwiększenie kwoty dofinansowania, aby nie doprowadzić do zerwania umów. Aby było to możliwe, konieczne było czynienie oszczędności w ramach danego działania, tak aby zwiększone dofinansowanie mieściło się w ramach ogólnej alokacji na konkurs (woj. śląskie);
- odpowiednie zarządzanie kadrami – z jednej strony stabilne kierownictwo, z drugiej delegowanie pracowników do zadań aktualnie wymagających najwięcej pracy, dzięki czemu praca była płynna i nie generowano opóźnień (woj. dolnośląskie);
- uproszczenie procedury konkursowej (dzięki uproszczeniom w dokumentacji, umożliwieniu wnioskodawcom składania załączników do wniosku jedynie w formie elektronicznej bez konieczności wysyłania wersji papierowych pocztą, wprowadzeniu możliwości wysyłania odpowiedzi urzędowych jedynie drogą mailową) w celu zachęcenia przedsiębiorców do składania wniosków (woj. podkarpackie);
- wyznaczanie harmonogramu w taki sposób, aby konkursy nie kumulowały się w jednym miesiącu albo w jednym kwartale. Dzięki temu możliwa była swobodna ocena wniosków i płynne przechodzenie od naboru do naboru (woj. podkarpackie).

Wymienione środki zaradcze ukazują, w jak wielu aspektach systemu instytucjonalnego możliwe jest podejmowanie działań, które pośrednio oddziałują na sprawność realizacji, skuteczność i efektywność interwencji. Przytoczone rozwiązania mają z reguły charakter drobnych usprawnień. Nie stwierdzono bowiem potrzeby bardziej gruntownych i zasadniczych zmian w systemie instytucjonalnym towarzyszącym realizacji RPO Wł 2014-2020.

W ramce poniżej zaprezentowano wyniki badania metodą CJM, przeprowadzonego wśród które służyło zidentyfikowaniu barier we wnioskowaniu o dofinansowanie i przyczyn odstąpienia od realizacji projektów. Zebrany materiał sugeruje, że winą za tego typu niepowodzenia z reguły nie można obarczać systemu realizacji RPO Wł 2014-2020. Badanie miało charakter jakościowy i jako takie pozwoliło przeanalizować konkretne przypadki, nie umożliwiając określenia częstości występowania opisywanych zjawisk. Samodzielnie nie może więc stanowić podstawy do formułowania ogólnych wniosków, natomiast ilustruje tego typu wnioski przedstawione w niniejszym rozdziale i temu właśnie służy poniższa ramka.

Bariery przy wnioskowaniu o dofinansowanie i realizacji projektów – wyniki badania CJM

Jednym z obszarów prowadzonego badania było rozpoznanie i odtworzenie działań podejmowanych przez podmioty uprawnione do aplikowania, które w sposób nieskuteczny ubiegały się o pozyskanie dofinansowania (wnioski zostały wycofane, negatywnie ocenione, odrzucone z powodu braku alokacji lub mimo pozytywnej oceny nie doszło do podpisania umowy o dofinansowanie). Główną techniką badawczą zastosowaną w tym celu była wywodząca się z badań marketingowych, a w ostatnich latach przeszczepiona na grunt badań społecznych – Customer Journey Map. Polega ona na połączeniu tradycyjnych technik jakościowych (indywidualne wywiady pogłębione) z obserwacjami zachowania respondenta. Doskonale sprawdza się w diagnozowaniu barier leżących zarówno po stronie samych wnioskodawców (np. niewłaściwe zarządzanie projektem, brak zasobów, problemy finansowe), jak i barier zewnętrznych (np. związane z rynkiem zbytu, sytuacją w branży), w tym uwarunkowania RPO, współpraca z IZ RPO Wł 2014-2020/IP RPO Wł 2014-2020. W ramach badania przeprowadzonego przy zastosowaniu techniki Customer Journey Map identyfikowano wszelkie bariery na głównych etapach cyklu życia projektu, przy czym istotnym elementem oceny były odnotowywane przez ewaluatora obserwacje dotyczące przede wszystkim biegłości w poszukiwaniu informacji o dostępnych możliwościach finansowania.

Na etapie przedaplikacyjnym nie stwierdzono żadnych utrudnień związanych chociażby z dostępnością informacji o prowadzonych naborach wniosków. Informacja w tym zakresie była łatwo dostępna i pozyskiwana w czasie, który umożliwił przygotowanie wniosku aplikacyjnego. Przejrzystość i nawigacja stron oferujących informacje o konkursach i naborach zostały ocenione jako dobre. Warto wspomnieć, że informacja ta była zawsze efektem samodzielnych, regularnych, pochodzących z własnej inicjatywy poszukiwań wnioskodawców bądź została pozyskana jako rezultat uczestnictwa w spotkaniu informacyjnym zorganizowanym przez IP RPO Wł 2014-2020. Na podstawie przeprowadzonych rozmów można stwierdzić, iż wnioskodawcy wykorzystują rozsyłany przez IP RPO Wł 2014-2020 newsletter z informacjami o planowanych konkursach i spotkaniach informacyjnych.

Firmy konsultingowe były angażowane dopiero na etapie późniejszym – aplikacyjnym. Współpraca z wyspecjalizowanymi firmami konsultingowymi na etapie aplikowania sprawiała, że główny ciężar związany z przygotowaniem wniosku projektowego o odpowiednio wysokiej jakości był przenoszony przez wnioskodawców na firmy konsultingowe. Przyczyną zlecenia tych zadań była chęć oszczędzenia czasu i przeznaczenia go na inne działania. Innym powodem jest strategia, w myśl której odpowiednie zadania niezwiązane bezpośrednio z główną działalnością wnioskodawcy miały być wykonane przez fachowców. Przez część respondentów proces aplikacyjny był postrzegany jako skomplikowany. Wskazywali oni, iż poleganie na firmach doradczych jest wręcz koniecznością. W niektórych przypadkach jednak działania firm konsultingowych stanowiły

przyczynę niepowodzenia w aplikowaniu. Jeden z odrzuconych wniosków w całości przygotowany przez zewnętrzną firmę został sklasyfikowany jako plagiat. Nie zawiniły więc tu – potencjalnie niezrozumiałe czy nieprecyzyjne – kryteria wyboru projektów, które rzadko były wymieniane jako przyczyny porażki w aplikowaniu.

Ilość wymaganych dokumentów została oceniona jako stanowczo zbyt duża i postulowano uproszczenie dokumentacji. Ponadto dokumenty są składane 2 razy – wraz z wnioskiem, a następnie przy podpisywaniu umowy. Pojawił się postulat, by dokumentacja została uproszczona i składana jeden raz wzorem procedur obowiązujących w NCBiR.

Respondenci wskazywali także na inne czynniki zewnętrzne. Były to przede wszystkim uwarunkowania ekonomiczne, wśród których wymieniany był wzrost płac w odniesieniu do niektórych branż. Motywowało to do wstrzymania innych działań generujących dodatkowe koszty. Nie bez znaczenia, zwłaszcza w przypadku planowanej przez firmy ekspansji na rynki zagraniczne, była destabilizacja wschodnich rynków zbytu, związana przede wszystkim z wojną na Ukrainie.

Pojawiały się natomiast wątpliwości w samym procesie aplikowania, których wnioskodawcy nie byli w stanie rozstrzygnąć. Były to takie czynniki wewnętrzne, jak błąd w numerze konkursu czy przekształcenie własnościowe w przedsiębiorstwie. Wspomniany błąd w numerze konkursu, polegający na zamianie kolejności dwóch cyfr, został zdiagnozowany dopiero na etapie przygotowań do podpisania umowy. Należy zauważyć, że mówimy o wniosku, który nie był jeszcze składany w Generatorze Wniosków Aplikacyjnych RPO WŁ 2014-2020, dlatego w odniesieniu do tego czynnika nie należy już formułować rekomendacji o charakterze technicznym. Można natomiast wyrazić ogólną opinię, że błąd techniczny nie powinien przekreślać szans na realizację projektu ocenionego pozytywnie, zwłaszcza jeśli wnioskodawca ma doświadczenie w prawidłowej realizacji i rozliczeniu projektów unijnych. Ewentualne błędy tego typu powinny zostać wykryte na etapie negocjacji, nie późniejszym. Warto zastanowić się nad wspomnianym powodem odstąpienia od realizacji projektu, jakim była niejasna sytuacja prawna związana z przekształceniem własnościowym dokonującym się wówczas w przedsiębiorstwie. Firma nie otrzymała od IP RPO WŁ 2014-2020 klarownej informacji, czy przekształcenie firmy będzie traktowane jako kontynuacja działalności. Mimo dobrej woli IP RPO WŁ 2014-2020 przy rozwiązaniu tej zawichości prawnej, postępujący wówczas równoległe z procesem kontraktowania proces przekształceniowy firmy i brak pełnej wiedzy, jaki będzie ostateczny kształt przyjętych rozwiązań prawnych, nie pozwolił na wydanie klarownej i wiążącej interpretacji. Wnioskodawca nie był skłonny ponosić ryzyka ewentualnej konieczności zwrotu dotacji. Warto więc zwrócić uwagę, jak duża jest wśród wnioskodawców obawa związana z biurokracją i formalnościami, rodząca kolejną, jeszcze większą obawę – o konieczność zwrotu dotacji lub kolejne odrzucenie wniosku.

Wśród pozostałych czynników wewnętrznych należy wymienić takie, jak: przekroczenie dopuszczalnej wartości pomocy de minimis czy konflikty pomiędzy członkami konsorcjów, którzy wspólnie złożyli wnioski, co uniemożliwiło przystąpienie do realizacji projektu. W

przypadku wniosków złożonych przez jedną instytucję rolę odgrywały konflikty wewnątrz organizacji i zmiany kadrowe. W odniesieniu do kadr nie można pominąć także zgłaszanych braków zasobów, w tym kompetencyjnych. Problem niedostatków w zakresie personelu zgłaszali przede wszystkim ci wnioskodawcy, którzy pozyskali dofinansowanie na inne projekty, które obecnie są wdrażane. Pozwala to na wniosek, że obciążenia realizacyjne w prowadzonych w ramach RPO projektach są zbyt duże i należy dążyć do ich zmniejszenia.

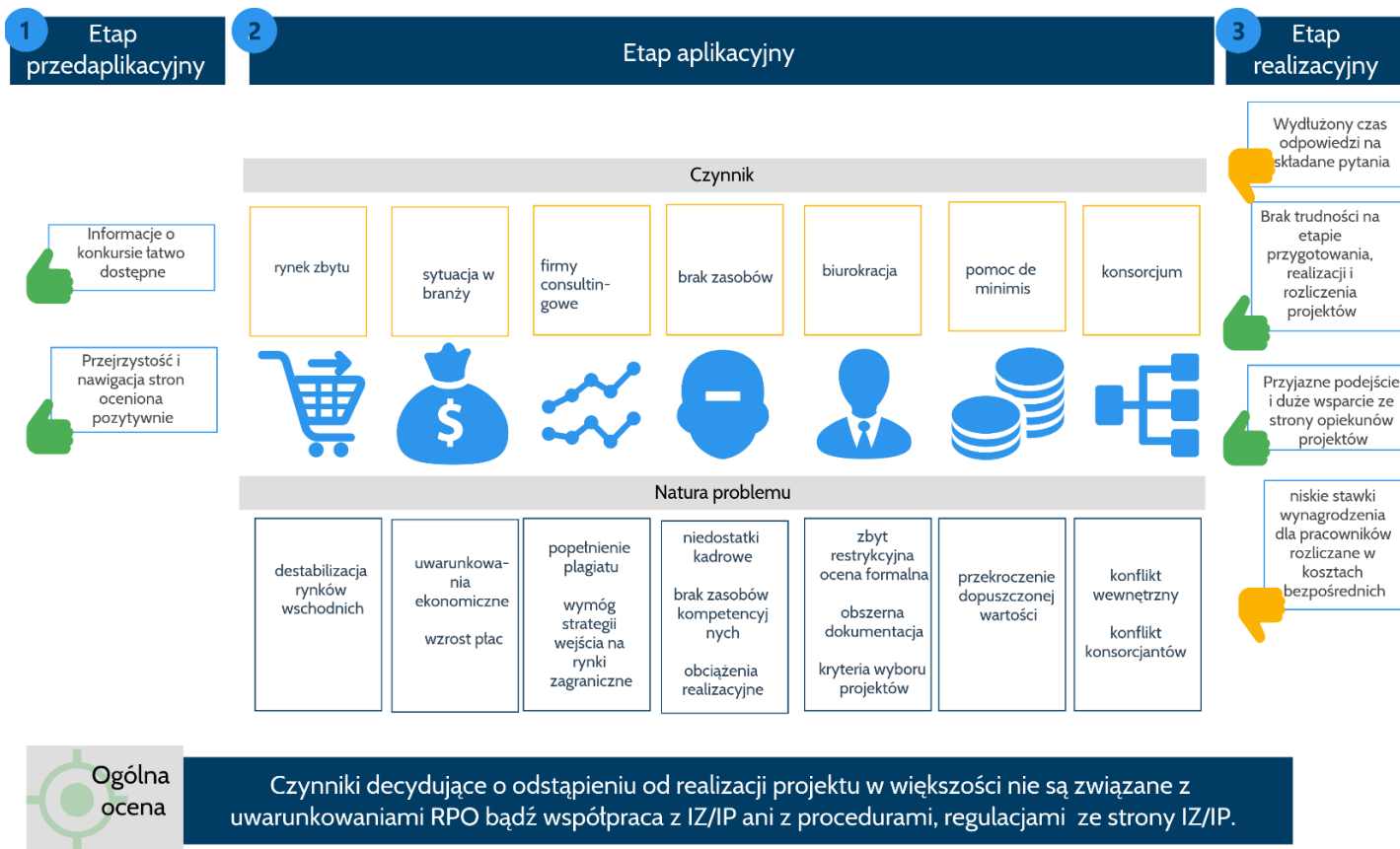
Należy obiektywnie stwierdzić, że czynniki decydujące o odstąpieniu od realizacji projektu w większości nie są związane z uwarunkowaniami RPO bądź współpracą z IZ RPO Wł 2014-2020/IP RPO Wł 2014-2020 ani z procedurami, regulacjami ze strony IZ RPO Wł 2014-2020/IP RPO Wł 2014-2020.

Z uwagi na fakt, że wnioskodawcy objęci analizą Customer Journey Map, którzy ubiegali się o dofinansowanie w sposób nieskuteczny, złożyli również wnioski, które zostały pozytywnie ocenione w ramach RPO Wł 2014-2020, mogli się odnieść także do etapu realizacyjnego i ocenić ewentualne trudności, jakich doświadczali na tym etapie. Ocena jest niejednoznaczna, niektórzy respondenci nie wskazywali trudności występujących na etapie przygotowania, realizacji i rozliczenia projektów. Wyrazili przekonanie, że są w stanie samodzielnie zarządzać całym cyklem projektu. Wyrażono obawę, iż działania rozpoczęte przed podpisaniem umowy mogą nie zostać rozliczone w ramach dotacji. Rozpoczęcie ich bywa niezbędne już podczas oczekiwania na wyniki. Utrudnia to również właściwe zaplanowanie polityki kadrowej. Ponadto zwrócono uwagę na niskie stawki wynagrodzenia dla pracowników rozliczane w kosztach bezpośrednich, co powoduje odpływ personelu do innych projektów. Problem stanowi także stosunkowo długa reakcja Instytucji Pośredniczącej związana z udzielaniem odpowiedzi na kierowane do niej pytania.

Poniższy schemat stanowi wizualizację postrzegania przez wnioskodawców rozmaitych kwestii determinujących ich gotowość do przygotowania i złożenia wniosku o realizację projektu w ramach RPO Wł 2014-2020.

Schemat 1. Mapa ścieżek wnioskodawców w ramach RPO Wł 2014-2020 (Customer Journey Map)

Customer Journey Map

Źródło: opracowanie własne na podstawie obserwacji i wywiadów przeprowadzonych wśród nieskutecznych wnioskodawców.

5.3.3. Podejmowane środki zaradcze

W tym podrozdziale odpowiadamy na pytanie badawcze:

Czy konieczne było wprowadzenie środków zaradczych służących zwiększeniu skuteczności wdrażania interwencji w ramach danej osi priorytetowej RPO WŁ 2014-2020? Jakie środki zostały wprowadzone? Czy i w jakim zakresie przyniosły one oczekiwane/nieoczekiwane efekty?

Oś priorytetowa I

PI 1a (Działanie I.1 Rozwój infrastruktury badań i innowacji)

Głównym środkiem zaradczym było prowadzenie dialogu z projektodawcami i pośredniczenie w wyjaśnianiu kwestii budzących wątpliwości z Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Z uwagi na dużą złożoność projektów i szereg nowych elementów, które pojawiły się w programie (np. współfinansowanie wkładu krajowego z budżetu państwa wymagające nowelizacji prawnych), takie wsparcie było oczekiwane przez projektodawców i pozwoliło utrzymać ich zainteresowanie realizacją projektu finansowanego w ramach PI 1a. Wspomagającą rolę IZ w poprawnym przygotowaniu wniosku o dofinansowanie wysoko ocenili obaj ankietowani w badaniu CATI respondenci realizujący projekt w ramach Działania I.1).

PI 1b (Działanie I.2 Inwestycje przedsiębiorstw w badania i innowacje)

Szerokie spektrum działań zaradczych zostało podjętych w celu zwiększenia skuteczności wdrażania interwencji w ramach Działania I.2. Wiele z tych działań miało charakter usprawniający funkcjonowanie Programu i objęło usprawnienia dotyczące naboru, w tym m.in. zwiększenie liczby konkursów realizowanych w rundach (aż 15 przeprowadzonych dotychczas), uproszczenie języka regulaminu i formularza wniosku o dofinansowanie, redukcję liczby załączników, komunikację w formie elektronicznej z wnioskodawcami, możliwość korekty oczywistych omyłek pisarskich oraz poprawy wniosków o dofinansowanie w zakresie oceny kryteriów formalnych oraz merytorycznych (w opinii 83,4% respondentów badania CATI uwagi zgłaszane przez Instytucję Organizującą Konkurs miały pozytywny wpływ na projekt), zmianę kryteriów wyboru projektów poprzez przeformułowanie kryteriów tak, aby precyzyjnie wskazywać zakres wniosku o dofinansowanie podlegający ocenie oraz sposób oceny. Zmianie uległ także przebieg oceny, gdzie wprowadzono kryteria merytoryczne dopuszczające (odnoszące się do zgodności projektu z właściwym typem projektu), których niespełnienie wstrzymuje dalszą ocenę, wprowadzono dwa etapy oceny formalnej (ocena poprawności wyliczeń w zakresie wnioskowanej kwoty dofinansowania następuje po etapie oceny merytorycznej) oraz szerszy zakres oceny panelowej projektów w ramach oceny merytorycznej. Ocena panelowa jest sprawdzonym rozwiązaniem w procesach

oceny stosowanych przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju dając możliwość przedstawienia przez wnioskodawców dodatkowych wyjaśnień do złożonego wniosku w celu potwierdzenia spełnienia kryteriów merytorycznych.

Szereg wprowadzonych usprawnień dotyczyło także samego procesu realizacji projektu. Umożliwiono zastosowanie uproszczonych metod rozliczania wydatków – rozliczanie kosztów pośrednich metodą stawki ryczałtowej w wysokości równej 25% całkowitych bezpośrednich wydatków kwalifikowalnych projektu z wyłączeniem kosztów podwykonawstwa (w odniesieniu do Poddziałania I.2.2 Projekty B+R przedsiębiorstw). Wprowadzono ponadto zmiany w katalogu wydatków kwalifikowalnych, gdzie wyróżniono koszty pośrednie i koszty na przeprowadzenie prac przedwdrożeniowych. Ponadto, w projektach realizowanych przez konsorcja wprowadzono możliwość finansowania zadań realizowanych przez jednostki naukowe bez pomocy publicznej (po spełnieniu określonych warunków).

W zakresie wsparcia informacyjno-doradczego należy wymienić organizację licznych szkoleń dla wnioskodawców dostarczających im wiedzy umożliwiającej generowanie odpowiedniej jakości (w tym szkoleń eksperckich w zakresie analizy finansowej, będących odpowiedzią na potrzeby wnioskodawców sygnalizowane w ankietach) i właściwie sprofilowanych projektów badawczo-rozwojowych. Dostęp do odpowiednich informacji potrzebnych na etapie przygotowania wniosku o dofinansowanie wysoko oceniło 86,1% respondentów badania CATI. Należy także wspomnieć o ciągłym wsparciu beneficjentów już wyłonionych projektów B+R i monitorowaniu przebiegu wdrażania tych projektów. Jako stałe działanie prowadzona jest aktywizacja beneficjentów do regularnego i terminowego składania wniosków o płatność oraz prowadzenie działań szkoleniowo-informacyjnych kierowanych do beneficjentów, celem ograniczenia błędów w składanych wnioskach o płatność. Do zwiększenia liczby składanych wniosków ma się także przyczynić podjęcie współpracy z Narodowym Centrum Badań i Rozwoju w zakresie organizacji konkursów na projekty B+R w ramach Wspólnego Przedsięwzięcia (WP) pn. „Łódzkie w dobrym zdrowiu”. Na jego realizację planuje się przeznaczyć kwotę 100 mln zł na projekty, które poprawią jakość życia oraz wspomogą aktywne i zdrowe starzenie się. W ramach konkursu organizowanego przez NCBIR (w ramach Poddziałania 4.1.1 PO IR), do którego mogą aplikować konsorcja naukowe składające się z jednostek naukowych oraz przedsiębiorców, ogłoszono jak dotychczas jeden konkurs (z terminem naboru do 12.10.2018 r., którego wyniki nie są jeszcze znane). W ramach konkursów organizowanych w województwie łódzkim (Poddziałanie 1.2.2 Projekty B+R przedsiębiorstw - Wspólne Przedsięwzięcie Województwa Łódzkiego i Narodowego Centrum Badań i Rozwoju), gdzie aplikować mogą przedsiębiorcy lub konsorcja przemysłowe z wiodącą rolą przedsiębiorcy, odbył się jeden nabór, w ramach którego zostały złożone dwa wnioski na łączną kwotę dofinansowania 4 859,7 tys. zł (wobec przeszło 21,5 mln zł ogólnej

puli środków przeznaczonej na dofinansowanie projektów). Wyniki tego konkursu można zatem ocenić jako dalekie od oczekiwań.

Poza wyżej wymienionymi działaniami zachętą do większej intensyfikacji składania wniosków ma być możliwość wprowadzenia do projektów - obok realizowanych prac badawczo-rozwojowych - komponentu wdrożeniowego, co powinno docelowo znacząco skrócić czas realizacji procesu innowacyjnego (począwszy od prac B+R po wdrożenie ich wyników lub komercjalizację), stanowiąc istotny argument w decyzjach przedsiębiorców o realizacji projektu.

Ogół działań podjętych w zakresie zwiększenia skuteczności w osiągnięciu celów w OP I należy ocenić wysoko, lecz ich ostateczny efekt nie jest do końca zależny od zaproponowanych i wdrożonych rozwiązań.

Wyniki benchmarkingu

Województwo śląskie

Województwem, w którym podobnie jak w województwie łódzkim wystąpiły problemy z realizacją wskaźnika postępu finansowego w działaniach Celu Tematycznego 1 jest województwo śląskie. Według informacji kwartalnej z IV kwartału 2018 w RPO SL „Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowanych” wyniosła 21 % realizacji celu pośredniego/wartości docelowej, co oznacza, że cel pośredni na 2018 r. nie został osiągnięty. Według komentarza z Informacji kwartalnej przyczyną takiego stanu rzeczy jest „brak potencjału we wnioskach o płatność beneficjentów wynikający z braku odpowiednio przygotowanych projektów. Do tej sytuacji przyczyniły się m.in. bardzo skomplikowane przepisy zwłaszcza w obszarze pomocy publicznej oraz warunków spełnienia efektu zachęty. Wiele projektów zostaje ocenionych negatywnie, gdyż nie mają charakteru badawczego, są jedynie rozwojem opracowanych już technologii.

Natomiast wskaźnik produktu ram wykonania *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje* udało się osiągnąć na poziomie 360 % realizacji celu pośredniego/wartości docelowej.

W osi pierwszej, podobnie jak w innych osiach finansowanych z EFRR podstawowym czynnikiem wpływającym na niepowodzenia związane z realizacją projektów jest problem z wyłanianiem wykonawców w ramach procedur udzielania zamówień publicznych. Wiąże się to głównie ze wzrostem cen robót wykonawczych, prowadzącym do unieważniania postępowań o udzielenie zamówień prowadzonych przez beneficjentów. Kwoty oferowane przez wykonawców niejednokrotnie przekraczają dwu lub trzykrotnie kwoty zgłaszane przez beneficjentów na etapie wniosków o dofinansowanie. Unieważnianie przetargów i konieczność ich ponownego ogłoszenia prowadzi zaś do niedotrzymania terminów realizacji i zakończenia projektów. Wybór wykonawcy jest problemem niezależnie od osi, dotyczy wszystkich działań realizowanych w ramach RPO WSL 2014-2020. Problematyczny jest

zarówno wzrost cen, jak i brak dostępności wykonawców na rynku – projekty, których realizacja rozpoczęła się na początku perspektywy finansowej trwają po kilka lat, przez co wykonawcy nie mogą brać kolejnych zleceń w projektach, których realizacja rozpoczyna się później. Zjawisko niedopasowania cen oszacowanych na etapie projektu do aktualnych rynkowych cen wzmacniane jest przez fakt długiego okresu pomiędzy momentem wyboru projektu a podpisaniem umowy o dofinansowanie. Trudności ze znalezieniem wykonawców w oczywisty sposób przekładają się na problemy z realizacją zakładanych wskaźników.

Aby pomóc beneficjentom IZ RPO WSL niejednokrotnie decydowała się zwiększać kwotę dofinansowania, aby nie doprowadzić do zerwania umów. Aby było to możliwe konieczne było czynienie oszczędności w ramach danego działania, tak aby zwiększone dofinansowanie mieściło w ramach ogólnej alokacji na konkurs.

IZ prosiła również beneficjentów projektów wybieranych nieco później o zgłaszanie przynajmniej wskaźników rzeczowych, aby móc je wykazać na koniec 2018 roku.

Z punktu widzenia IZ trudności sprawia też współpraca z przedsiębiorcami, w porównaniu ze współpracą z JST. Przedsiębiorcy często mają dużo mniejsze doświadczenie ze środkami unijnymi, co przekłada się na trudności ze spełnieniem wymogów formalnych czy z administrowaniem projektem.

Województwo dolnośląskie

Wskaźnik produktu ram wykonania Inwestycje produkcyjne: Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI 1) osiągnięto z końcem 2018 roku na poziomie 90,75% wartości zakładanej do 2023 co stanowi 358,60% wartości zakładanej do końca 2018 roku natomiast wskaźnik postępu finansowego osiągnięto na poziomie 217,75% wartości zakładanej do końca 2018 roku co stanowi 27,59% wartości zakładanej do osiągnięcia w 2023 roku.

W Priorytecie Inwestycyjnym 1 wskaźnik związany z zatrudnieniem znacznie jest przekroczony. Wynika to głównie z czynników zewnętrznych, takich jak polepszenie koniunktury wpływające na większą chęć przedsiębiorców do zatrudniania pracowników. Jest to sytuacja odwrotna do poprzedniej perspektywy, kiedy to w związku z kryzysem nie udało się osiągnąć wskaźników związanych z zatrudnieniem.

Przekroczenie realizacji wskaźników w osi pierwszej wynika z dużego zainteresowania instrumentami finansowymi wśród przedsiębiorców.

Ze strony IZ na pewno pozytywnie na realizację całości RPO wpłynęło zarządzanie kadrami – z jednej strony stabilne kierownictwo, z drugiej delegowanie pracowników do zadań aktualnie wymagających najwięcej pracy, dzięki czemu praca była płynna i nie generowano opóźnień.

Województwo podkarpackie

Podobnie jak w innych województwach, w podkarpackim największym zainteresowaniem wśród MŚP cieszą się dotacje dla przedsiębiorców i instrumenty finansowe. W opinii przedstawicieli IZ RPO WP by podejmować bardziej ryzykowne inwestycje przedsiębiorcy muszą się najpierw pewnie czuć na rynku. W opinii IZ wśród przedsiębiorców istnieje pewien dystans i rezerwa w stosunku do dotacji na innowacje. Firmy biorące udział w konkursach z działania 1.2 to zazwyczaj firmy, które już kiedyś z takiego wsparcia skorzystały, co może świadczyć o tym, że dopiero po uzyskaniu takiego wsparcia firma widzi wartość dodaną inwestycji w innowacje. Wymogi dotyczące współpracy nauki i biznesu a także fakt, że 30% projektu ma być wykorzystywane gospodarczo są często zniechęcające dla potencjalnych beneficjentów. Początkowo w działaniu 1.1 efekty projektów miały być komercjalizowane w 100%, jednak pod naciskiem uczelni zmieniono ten wymóg, w związku z czym wyniki badań w niewielkim stopniu są później gospodarczo wykorzystywane.

Wskaźniki udało się zrealizować dzięki mini projektom, bonom na innowacje, o kwotach dofinansowania maksymalnie 50 tysięcy złotych. Wątpliwości budzi jednak skuteczność i trwałość efektów projektów realizowanych w ramach takich bonów.

Generalnie jednak w konkursach ogłoszonych w 1.1, 1.2 na projekty badawcze, czy to prace, czy na infrastrukturę nie zdarzyło się, żeby cała alokacja przewidziana na konkursy była wykorzystana. Zgłaszanych projektów jest na tyle mało, że praktycznie każdy kto spełnia minimum punktowe ma szansę na uzyskanie dofinansowania.

Ze strony zarządzania RPO podjęte zostały również wszelkie możliwe kroki mające na celu uproszczenie procedury konkursowej (poprzez uproszczenie dokumentacji na tyle, na ile to możliwe mając na uwadze przepisy prawa), aby zachęcić przedsiębiorców do aplikowania. Co więcej, w ramach harmonogramu konkursów pierwszej osi, starano się dążyć do tego, aby konkursy nie kumulowały się w jednym miesiącu, albo w jednym kwartale. Dzięki temu możliwa była swobodna ocena wniosków i płynne przechodzenie od naboru do naboru.

Podobnie jak w innych województwach problemem jest także niechęć jednostek naukowych do podejmowania współpracy z przedsiębiorcami w celu zapewnienia wkładu własnego, wynikająca z przyzwyczajenia uczelni do subwencji.

Województwo wielkopolskie

W Wielkopolsce, podobnie jak w innych województwach nadal jest duże zapotrzebowanie na wsparcie finansowe dla przedsiębiorców, jednak alokacja w ramach programu jest niewielka. Nie zanotowano większych problemów z realizacją działań w CT1, a wskaźniki realizowane są systematycznie. W działaniu 1.1 konieczne jest wpisanie projektów do kontraktu terytorialnego, a ocena fiszek projektowych jest czasochłonna. W związku z czym czas przed złożeniem projektu jest za długi w ocenie wnioskodawców. Przekłada się to jednak na brak

problemów na etapie realizacyjnym, ponieważ składane projekty są dobrze przemyślane i jest ich niewiele. Pozytywnie na realizację tego działania wpływa duży potencjał jednostek naukowych z regionu. W do tej pory nie wykorzystano całej alokacji na to działanie, planowany jest kolejny nabór na wrzesień 2019. IZ nie dysponowała żadnymi środkami dodatkowych zachęt dla przedsiębiorców w tym działaniu poza ogłoszeniem kolejnego naboru. W działaniu 1.2 problemem były wymagania dotyczące działalności badawczo rozwojowej – mimo dużej liczby przedsiębiorstw w województwie niewiele z nich prowadzi działalność na tyle innowacyjną, aby mogły startować w konkursach z działania 1.2. Dlatego przesuwno część środków z działania 1.2 do innych działań. W opinii IZ zainteresowanie projektami jest duże, jednak ich jakość nie jest zadowalająca.

Oś priorytetowa II

PI 3a (Działanie II.1 Otoczenie biznesu)

W przypadku Działania II.1. podjęto kilka środków zaradczych, których efekty na ten moment nie są jeszcze znane, aczkolwiek potencjalnie powinny one przełożyć się na wzrost skuteczności wdrażania. Korespondują one z oczekiwaniami potencjalnych wnioskodawców, ale też z niektórymi wypowiedziami uczestników wywiadu grupowego, którzy wyraźnie wskazywali na „przeregulowanie” omawianego wsparcia.

Jeśli chodzi o Poddziałanie II.1.1, przy wprowadzaniu środków zaradczych brano pod uwagę ustalenia z badania pn. „Wsparcie terenów inwestycyjnych w województwie łódzkim – warunki powodzenia inwestycji i optymalizacja systemu wdrażania Poddziałania II.1.1 Tereny inwestycyjne RPO WŁ 2014-2020”²⁶⁵. Uwzględniając m.in. wnioski z tej ewaluacji, zredukowano najmniejszy możliwy obszar terenu inwestycyjnego z 3ha do 1 ha. Dodatkowo, złączono kryterium głoszące, iż JST w okresie trwałości musi pozyskać minimum 2 inwestorów, zastępując je 1 inwestorem. Wreszcie, zdecydowano się także wprowadzić nowy typ projektu, w którym potencjalnymi beneficjentami byłyby same firmy, które mogłyby uzyskać wsparcie na uzbrajanie własnych terenów inwestycyjnych. Wydaje się, iż zmiany te powinny pozytywnie wpłynąć na zainteresowanie poddziałaniem, aczkolwiek - biorąc pod uwagę moment perspektywy finansowej, w jakim się znajdujemy - będzie to raczej nadal niewystarczające, aby wykorzystać przeznaczoną na Poddziałanie II.1.1 alokację czy też osiągnąć zakładane wartości wskaźników w ich pierwotnej, zakładanej wielkości.

Jeśli chodzi o Poddziałanie II.1.2, ono również zostało przemodelowane w oparciu o wyniki i doświadczenia pierwszego naboru. Wsparcie zostało skonkretyzowane i obejmuje również

²⁶⁵ Wsparcie terenów inwestycyjnych w województwie łódzkim – warunki powodzenia inwestycji i optymalizacja systemu wdrażania Poddziałania II.1.1 Tereny inwestycyjne RPO WŁ 2014-2020. Danae Sp. z o.o. i Realizacja Sp. z o.o. na zlecenie Województwa Łódzkiego. Łódź 2019.

wdrożenie danej usługi. Odnosząc się do doświadczeń ostatniego naboru, rozwiązanie to wydaje się być skuteczne - choć potencjalnie na wzrost zainteresowania nim mógł również wpłynąć brak naboru na typowe inwestycje w ramach Poddziałania II.3.1 i tym samym kalkulowanie potencjalnych wnioskodawców, gdzie mogą otrzymać alternatywną formę wsparcia. W typie projektów ukierunkowanym na profesjonalizację IOB również dokonano zmian bazujących na wnioskach z wcześniejszego naboru. Wprowadzono swoisty program inkubacyjno-akceleracyjny, umożliwiając IOB udzielanie grantów MŚP.

PI 3b (Działanie II.2 Internacjonalizacja przedsiębiorstw)

W przypadku Poddziałania II.2.1 środki interwencji wpływające na zwiększenie skuteczności wdrażania wsparcia podjęto już na etapie określania jego kształtu, czerpiąc z doświadczeń lat 2007-2013. Inaczej niż w poprzednim okresie programowania, tym razem otrzymane wsparcie może zostać przeznaczone na udział w wydarzeniach międzynarodowych odbywających się w Polsce. Jest to przede wszystkim efektywne, ponieważ w niektórych przypadkach może wygenerować rezultat zbliżony do wyjazdów zagranicznych, lecz przy mniejszym koszcie / wysiłku dla beneficjenta.

PI 3c (Działanie II.3 Zwiększenie konkurencyjności MŚP)

Działania zaradcze w ramach II.3.1 przyjmowały bardzo szerokie spektrum form. Podstawowym narzędziem było upraszczanie brzmienia kryteriów wyboru projektów, które dzięki temu miały być lepiej rozumiane przez wnioskodawców, a docelowo - składane wnioski silniej ukierunkowane na pozytywne przejście procesu oceny. Kolejnym krokiem podjętym przez instytucje systemu wdrażania, który miał wspomóc proces wdrażania Poddziałania II.3.1, było wprowadzenie możliwości uzupełnień/poprawek w zakresie oceny spełniania kryteriów merytorycznych. Wreszcie, podczas zogniskowanego wywiadu grupowego, jego uczestnicy wskazali na odejście od premiowania innowacyjności w skali światowej przy wyborze projektów jako na środek potencjalnie zaradczy. Osoby biorące udział w spotkaniu wprawdzie podkreśliły słuszność zamysłu stojącego za tym rozwiązaniem, jednak ich zdaniem praktyka wdrażania dowodzi, iż finalnie przynosi on niejednoznacznie pozytywne efekty. Ocena wpisywania się w wysokie technologie i usługi wiedzochłonne sprowadza się do weryfikacji z listą takowych sformułowaną przez Eurostat, natomiast w ramach tego spisu nie ma m.in. wielu kodów PKD właściwych regionalnym inteligentnym specjalizacjom. Powoduje to, iż kryterium wpisywania się w IS oraz kryterium przynależenia do wysokich technologii i usług wiedzochłonnych nie są ze sobą komplementarne.

Oś Priorytetowa III Transport

PI 4e (Działanie III.1 Niskoemisyjny transport miejski)

W zakresie Działania III.1 nie było potrzeby podejmowania środków zaradczych.

PI 7b (Działanie III.2 Drogi)

W Działaniu III.2. *Drogi* w ramach środków zaradczych, przeciwdziałających konsekwencjom tendencji wzrostu cen materiałów i usług budowlanych - Instytucja Zarządzająca na bieżąco udziela zgody na przedłużenie okresu realizacji projektu, jeśli opóźnienie wynika z konieczności zabezpieczenia dodatkowych środków przez beneficjenta w kolejnym roku budżetowym. Wskazany środek zaradczy jest konieczny, zapobiega rozwiązywaniu umowy przez beneficjentów.

PI 7c (Działanie III.3 Transport multimodalny)

W Działaniu III.3. *Transport multimodalny* Instytucja Zarządzająca, po niepowodzeniu pierwszego naboru, podjęła decyzję o złagodzeniu zapisów w Programie pod kątem demarkacji z programem krajowym, w celu zwiększenia zainteresowania potencjalnych wnioskodawców. W rezultacie zastosowania przedmiotowego środka zaradczego złożono 2 wnioski o dofinansowanie projektu, które jednak nie przeszły pozytywnej oceny formalnej ze względu na brak wszystkich wymaganych dokumentów. Ponadto dokonano przesunięcia 40 000 000 euro z PI 7c na PI 7d i PI 4e w celu zabezpieczenia środków na ewentualne ryzyka związane ze wzrostem cen materiałów i usług budowlanych i wyższą niż założono wnioskowaną kwotę o dofinansowanie w tych Priorytetach Inwestycyjnych. Ten czynnik zaradczy zapobiega niewykorzystaniu alokacji przeznaczonej na PI 7c w wyniku zdiagnozowanego potencjału aplikacyjnego.

PI 7d (Działanie III.4 Transport kolejowy)

W Działaniu III.4 *Transport kolejowy* podejmowano środki zaradcze polegające na zwiększeniu alokacji przeznaczonej pierwotnie na PI 7d o 15 000 000 euro. Przyjęty środek zaradczy, choć konieczny w świetle wzrastających cen na materiały i usługi budowlane i ryzyka nieosiągnięcia celu końcowego PI 7d mierzonego wskaźnikiem produktu *Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych* może okazać się niewystarczający. Ponadto w ramach przyjętego dodatkowego środka zaradczego podpisanie umowy na dofinansowanie projektu *Rewitalizacja linii kolejowej nr 16 Łódź Widzew – Kutno na odcinku Zgierz – Ozorków* przesunięte zostało na okres po zakończeniu przetargu na wykonanie prac przetargowych, w celu ewentualnej modyfikacji WoD i możliwości ponownego jego złożenia.

Oś Priorytetowa IV Gospodarka niskoemisyjna

PI 4a (Działanie IV.1 Odnawialne źródła energii)

W zakresie Działania IV.1 nie było potrzeby podejmowania środków zaradczych.

PI 4c (Działanie IV.2 Termomodernizacja budynków)

W związku z problemami w postępie wdrażania instrumentów finansowych dla PI 4c, opisanymi w niniejszym raporcie, podjęto odpowiednie działania zaradcze. Z racji opóźnień w zakresie wyboru Menadżera Funduszu Funduszy (wynikających z uwarunkowań na poziomie krajowym), Instytucja Pośrednicząca podjęła współpracę z Bankiem Gospodarstwa Krajowego w zakresie skonstruowania warunków biznesowych dla przetargu na wybór Pośrednika Finansowego. W celu usprawnienia wdrażania wsparcia, informacje na temat możliwości uzyskania pożyczki termomodernizacyjnej przekazywano podczas różnego typu spotkań prowadzonych przez Instytucję Pośredniczącą, a także w ramach konsultacji z odbiorcami pożyczek w punkcie konsultacyjnym IP RPO WŁ 2014-2020. Menadżer Funduszu Funduszy podjął również kampanię informacyjno-promocyjną w mediach na temat udzielanego wsparcia. Instytucja Pośrednicząca monitorowała powyższe działania, proponując – w razie potrzeby – dodatkowe czynności. Aktywność w zakresie promocji pożyczki termomodernizacyjnej kontynuowana była także przez Pośredników Finansowych (np. w postaci uczestnictwa w zebraniach wspólnot mieszkaniowych). Dodatkową czynnością była także kontrola BGK, sprawdzająca poprawność realizacji projektu. Zaleca się w przyszłej perspektywie finansowej unikanie dublowania wsparcia dotacyjnego ze wsparciem udzielanym w ramach instrumentów finansowych na realizację takich samych typów projektów oraz na rzecz takich samych odbiorców wsparcia.

Biorąc zaś pod uwagę trudności związane z rynkiem usług budowlanych, w trakcie realizacji części przedsięwzięć dokonywano zmian w harmonogramach projektów, wydłużając terminy ich realizacji. Działania tego typu podejmowano ze względu na problemy związane z wyłanianiem wykonawców inwestycji w procedurach przetargowych. Decydowano się na nie w sytuacjach braku negatywnego oddziaływania na powodzenie interwencji. Dodatkowym działaniem zapobiegającym konsekwencjom uwarunkowań rynkowych były zmiany w zakresach rzeczowych inwestycji, poprzez ograniczanie wielkości podejmowanych działań lub zmiany w ich typie. Podejście takie stosowano tylko po rozpatrzeniu zgodności z kryteriami wyboru projektu w ramach naboru, w którym dane przedsięwzięcie uzyskało dofinansowanie, a także w przypadku braku wpływu na docelowe wartości wskaźników zakładane we wniosku o dofinansowanie. Możliwe były korekty związane np. z rodzajem użytych materiałów wykończeniowych.

PI 4e (Działanie IV.3 Ochrona powietrza)

W ramach Działania IV.3, podobnie, jak w przypadku Działania IV.2. problemem okazały się opóźnienia w realizacji projektów, związane ze wzrostem cen na rynku budowlanym. Działaniem zaradczym było w tym przypadku wydłużanie terminów zakończenia projektów a także bieżące przekazywanie informacji o zagrożeniach i ewentualnej konieczności aktualizacji wykonanych kosztorysów inwestorskich.

PI 6e (Działanie IV.4 Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń)

W zakresie działania IV.4 nie zidentyfikowano działań zaradczych ponieważ działanie to zostało uruchomione dopiero pod koniec 2018 roku.

Oś priorytetowa V

PI 5b (Działanie V.1. Gospodarka wodna i przeciwdziałanie zagrożeniom)

W zakresie działania V.1 identyfikowano problemy dotyczące osiągnięcia celu działania jakim było zwiększone bezpieczeństwo przeciwpowodziowe i przeciwpożarowe w regionie. Podejmowane działania naprawcze dotyczyły wyłączenie projektów dotyczących wód opadowych lub roztopowych z warunku odnoszącego się do Masterplanów lub aPGW; wskazanie na możliwość realizacji remontów urządzeń dla celów ochrony przeciwpowodziowej. Kolejne działania zaradcze podejmowane przez IZ wynikały z dostosowania kształtu RPO Wł 2014-2020 do zmieniającego się otoczenia prawnego. Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne wprowadziła zmiany dotyczące struktury podmiotów, w tym organów administracji właściwych w sprawach gospodarowania wodami oraz ich kompetencji i odpowiedzialności. Na mocy ww. ustawy, Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych został rozwiązany, a w jego miejsce utworzono Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie. Powyższe oznacza przejęcie przez organ administracji rządowej zadań związanych z gospodarowaniem wodami. Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie jako państwowa osoba prawna nie było uprawnione do aplikowania o środki w ramach Działania V.1. Kolejnym działaniem było uzupełnienie katalogu beneficjentów o PGW Wody Polskie.

PI 6a (Działanie V.2 Gospodarka odpadami)

W zakresie Działanie V.2 Gospodarka odpadami, z uwagi na niskie zainteresowanie aplikowaniem o wsparcie w ramach pierwszego naboru IZ RPO Wł 2014-2020 była zmuszona zmniejszyć alokację na PI 6a. Alokacja na PI 6a przed uwzględnieniem zmian w Programie zatwierdzonych przez Komisję Europejską w dniu 29.05.2018 r. wynosiła 45 310 919 EUR. Po zmianie RPO Wł 2014-2020 i SZOOP z marca 2018 r. kwota ta została pomniejszona o 35 mln zł i aktualnie w momencie realizacji niniejszego badania wynosi 10 310 919 EUR. W ślad za wprowadzonymi zmianami dotyczącymi alokacji modyfikacji uległy docelowe (tj. zakładane do osiągnięcia w 2023 r.) wartości wskaźników produktu i rezultatu. Działanie to uznać należy za słuszne. Skala środków przypisana do Działania V.2 *Gospodarka odpadami* w pierwotnym kształcie z uwagi na dynamicznie zmieniające się uwarunkowania formalno prawne w branży gospodarki odpadami jest zbyt duża. Niemożliwe byłoby wydatkowanie pełnej kwoty przyznanej pierwotnie alokacji. Kwestia ta była niezależna od IZ RPO Wł 2014-2020. Na etapie konstruowania warunków wsparcia w ramach Programu nie można było przewidzieć szeregu zmian prawnych jakie miały miejsce w ostatnich latach. Ponadto

niemożliwe było przewidzenie wystąpienia problemów na rynku surowców wtórnych (trudności ze znalezieniem podmiotów skłonnych do zagospodarowania wysegregowanych frakcji surowcowych odpadów – szczególnie w zakresie tworzyw sztucznych, a tym samym do inwestowania w zakłady gospodarowania odpadami).

Dodatkowo, w celu zwiększenia skuteczności wdrażanych w ramach PI6a projektów (w ramach modyfikacji SZOOP) przewidziano wykorzystanie mechanizmu cross-financingu w odniesieniu do inwestycji z zakresu odpadów komunalnych. Powyższe jest możliwe w sytuacji, gdy zastosowanie tego mechanizmu jest uzasadnione z punktu widzenia skuteczności lub efektywności osiągania założonych celów i rezultatów. Wartość cross-financingu nie może przekroczyć 10% finansowania unijnego w ramach projektu. Tego typu założenie będzie pozytywnie wpływać na wzrost świadomości społeczeństwa w zakresie odpowiedniego sposobu gospodarowania odpadami (a zatem przyczyniać się będzie do realizacji celów postawionych w Działaniu V.2 poprawy sytuacji w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi – m.in. zwiększenie poziomów selektywnej zbiórki itp.). Zasadne będzie zastosowanie jako środka zaradczego akcji informacyjnej przeprowadzanej przed ogłoszeniem konkursu w postaci mailowego poinformowania potencjalnych beneficjentów wskazanych w WPGO o planowanym konkursie oraz próby zebrania wstępnych informacji co do zamiarów aplikowania o dofinansowanie.

Niezależnie do powyższych zmian dokonano również aktualizacji RPO Wł 2014-2020 poprzez doprecyzowanie sposobów unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest oraz dodanie rekultywacji zamkniętych składowisk odpadów komunalnych; dodanie zapisu o braku możliwości wsparcia instalacji z zakresu mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów. Wprowadzono także możliwości wykorzystania cross-financingu. Wprowadzono również pozakonkursowy trybu wyboru projektów oraz doprecyzowano, iż warunek dotyczący uwzględnienia w Planie Inwestycyjnym dotyczy tylko odpadów komunalnych, z wyłączeniem projektów dotyczących azbestu i dzikich wysypisk odpadów. W celu zwiększenia liczby planowanych do realizacji projektów usunięto linię demarkacyjną z POIŚ. Finalnie dokonano zmniejszenia wartości planowanych do realizacji wskaźników produktu.

PI 6b (Działanie V.3 Gospodarka wodno-kanalizacyjna)

W ramach działania nie odnotowano znaczących problemów wymagających podejmowania działań naprawczych.

PI 6d (Działanie V.4 Ochrona przyrody)

W ramach OPV zidentyfikowano problemy w zakresie ochrona przyrody, czyli w zakresie tych działań, które związane są z przeciwdziałaniem degradacji środowiska i ochroną przyrody. Wskazują na to wywiady IDI z przedstawicielami IZ. Potwierdza to badanie desk research. Analiza danych monitoringowych wskazuje na niewielkie zainteresowanie składaniem wniosków w Poddziałaniu 5.4.1. W tym zakresie prowadzono akcje informacyjne, lecz, zgodnie z treścią wywiadów IDI, nie przełożyło się to na jakość składanych wniosków . W

wyniku podejmowanych działań naprawczych dokonano zmiany w RPO WŁ 2014-2020 poprzez dodanie typu projektu dotyczącego ochrony czynnej.

Oś priorytetowa VI

PI 6c (Działanie VI.1. Dziedzictwo kulturowe i infrastruktura kultury)

Nie było potrzeby podejmowania środków zaradczych.

PI 8b (Działanie VI.2 Rozwój gospodarki turystycznej)

Nie było potrzeby podejmowania środków zaradczych.

PI 9b (Działanie VI.3 Rewitalizacja i rozwój potencjału społeczno-gospodarczego)

W Działaniu VI.3. *Rewitalizacja i rozwój potencjału społeczno-gospodarczego* podejmowano środki zaradcze na etapie opracowywania przez gminy programów rewitalizacji w postaci ciągłego wsparcia merytorycznego dotyczącego zasad i warunków formułowania zapisów tych dokumentów w bieżącej perspektywie finansowej. Podjęte środki zaradcze należy uznać za konieczne, umożliwiły one sprawną kontraktację w kolejnych latach wdrażania Programu. Ponadto, na bieżąco- w odpowiedzi na wzrastające ceny materiałów i usług budowlanych Instytucja Zarządzająca udziela zgody na przedłużenie okresu realizacji projektów, związane z koniecznością zabezpieczenia środków przez beneficjenta w kolejnym roku budżetowym. Udzielana jest także zgoda na zmianę zakresu projektu poprzez zmianę materiałów wykonawczych w celu obniżenia kosztów materiałów budowlanych i umożliwienia realizacji inwestycji. Podejmowane środki zaradcze należy uznać za konieczne. Zapobiegają one rozwiązywaniu umów przez beneficjentów.

Oś priorytetowa VII

PI 2c (Działanie VII.1 Technologie informacyjno-komunikacyjne)

W ramach Działania VII.1 nie zidentyfikowano podejmowania działań zaradczych za wyjątkiem ogólnych rozwiązań, dotyczących zdecydowanej większości beneficjentów RPO WŁ 2014-2020 – np. w zakresie wyrażania zgód na zmiany w harmonogramach czy zakresach projektów. Należy jednak podkreślić, że brak innych działań wynika przede wszystkim z tego, że nie były one w tym przypadku konieczne – główne trudności we wdrażaniu projektów są natury zewnętrznej, a IZ RPO WŁ 2014-2020 nie dysponuje narzędziami wpływu w tym zakresie.

PI 9a (Działanie VII.2 Infrastruktura ochrony zdrowia, Działanie VII.3 Infrastruktura opieki społecznej)

PI 10a (Działanie VII.4 Edukacja)

W ramach PI 9a (Działanie VII.2. *Infrastruktura ochrony zdrowia*, Działanie VII.3. *Infrastruktura opieki społecznej*) oraz w ramach PI 10a (Działanie VII.4 *Edukacja*) na bieżąco

podejmowane są środki zaradcze związane z wyrażaniem zgody na przedłużanie okresu realizacji projektu, w związku z koniecznością zabezpieczenia przez beneficjentów dodatkowych środków na wzrastające ceny materiałów i usług budowlanych. Podejmowane środki zaradcze należy uznać za zasadne. Zapobiegają one rozwiązywaniu umów przez beneficjentów

Oś priorytetowa VIII

PI 8i (Działanie VIII.1 Wsparcie aktywności zawodowej osób po 29. roku życia przez powiatowe urzędy pracy, Działanie VIII.2 Wsparcie aktywności zawodowej osób po 29. roku życia)

Aby zrealizować cel szczegółowy określony dla Działania VIII.1 oraz VIII.2 (odnoszący się do wzrostu zatrudnienia w grupie osób bezrobotnych i biernych zawodowo) wyrażony katalogiem wskaźników produktu i rezultatu (wyróżniających formy wsparcia oraz kategorie odbiorców wsparcia), podejmowano następujące działania zaradcze:

Stosowano kryteria dostępu (w projektach powiatowych urzędów pracy) oraz kryteria premiujące projekty zapewniające większy udział wśród odbiorców wsparcia osób pozostających w sytuacji szczególnej na rynku pracy: osób po 50. roku życia, osób długotrwale bezrobotnych, kobiet, osób z niepełnosprawnościami, osób o niskich kwalifikacjach.

Przygotowano i przeprowadzono bezpośrednio, grupowe spotkania informacyjne z przedstawicielami powiatowych urzędów pracy z terenu województwa łódzkiego oraz przedstawicielami potencjalnych wnioskodawców Działania VIII.2. Za pośrednictwem strony internetowej Programu udostępniono materiały ze spotkania z przedstawicielami powiatowych urzędów pracy dotyczące przygotowania wniosków w ramach Działania VIII.1 RPO WŁ 2014-2020.

Na stronie Programu uruchomiono zakładkę *Często zadawane pytania*, dzięki której można uzyskać informacje dotyczące: efektywności zatrudnieniowej, możliwych form wsparcia, grup docelowych, promocji projektów, wskaźników. Lista pytań i odpowiedzi poszerza się wraz z kolejnym ogłoszonym naborem wniosków o dofinansowanie projektów / konkursem.

Do środków zaradczych opracowanych na poziomie krajowym należy zaliczyć przygotowanie załącznika nr 8 do Wytycznych w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020 (lipiec 2018 rok, MliR) poświęconego podstawowym informacjom nt. uzyskiwania kwalifikacji w ramach projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz zawierającego listę sprawdzającą czy dany dokument można uznać za potwierdzający kwalifikację na potrzeby mierzenia wskaźników monitorowania EFS dot. uzyskiwania kwalifikacji.

Ze względu na występowanie niespójności danych we wnioskach o płatność z danymi zawartymi w formularzu monitorowania uczestników projektów, powodujące konieczność poprawy wniosków o płatność / WoP i wydłużenie procesu weryfikacji i zatwierdzania WoP, przedstawiciele IP podejmowali bieżące działania polegające na wyjaśnianiu w kontaktach z Beneficjentami zaistniałych rozbieżności.

PI 8iii (Poddziałanie VIII.3.2 Wsparcie przedsiębiorczości w formach zwrotnych)

Aby zrealizować cel szczegółowy określony dla Poddziałania VIII.3.2 (odnoszący się do wzrostu liczby nowopowstałych przedsiębiorstw) wyrażony wskaźnikiem *Liczba osób pozostających bez pracy, które skorzystały z instrumentów zwrotnych na podjęcie działalności gospodarczej w programie*, wg. stanu na 2018 rok podjęto następujące działania zaradcze:

Przygotowano i wdrożono działania komunikacyjne, upowszechniając w ogólnopolskich i regionalnych mediach tradycyjnych (gazety, radio) informację nt. możliwości pozyskania wsparcia. Do tego celu wykorzystano również internet. Beneficjent Poddziałania VIII.3.2 (Bank Gospodarstwa Krajowego we współpracy z Instytucją Pośredniczącą) przeprowadził bezpośrednie spotkania informacyjne z potencjalnymi odbiorcami wsparcia. Wdrożona akcja informacyjno-promocyjna była I etapem działań komunikacyjnych zaplanowanych do realizacji przez Beneficjenta.

Pośrednik Finansowy - wyłoniony w ramach postępowania o udzielenie zamówienia publicznego przeprowadzonego przez Beneficjenta: Bank Gospodarstwa Krajowego – aby pozyskać odbiorców wsparcia, podjął się realizacji działań informacyjno-promocyjnych polegających na przeprowadzeniu kampanii reklamowej z wykorzystaniem ekranów znajdujących się w pojazdach komunikacji miejskiej. W celu promocji produktów wykorzystano również prasę regionalną oraz internet (reklama tekstowa w wyszukiwarce Google, reklama graficzna i tekstowa w sieci portali internetowych branżowych i regionalnych oraz graficzną w mediach społecznościowych tj. Facebook).

Przedstawiciele Pośrednika Finansowego – w ramach współpracy z powiatowymi urzędami pracy / PUP województwa łódzkiego począwszy od czerwca 2018 r. pełnią dyżury eksperckie w siedzibach PUP w celu informowania o możliwości pozyskania wsparcia i preferencyjnych warunków pożyczki,

W 2017 roku w celu ponownej rewizji / rozpoznania barier związanych z osiąganiem celów interwencji przeprowadzono badanie pn. *Ocena trafności zastosowania instrumentów finansowych oraz możliwości wdrożenia pomocy zwrotnej i wsparcia opartego na wejściach kapitałowych w ramach RPO WŁ 2014-2020*. Wynikiem badania było opracowanie propozycji modyfikacji instrumentów finansowych, wśród zaleceń znalazły się takie, które nie powodują zwiększenia obciążeń finansowych po stronie Menadżera Funduszu Funduszy, tj.:

zwiększenia maksymalnej wartości pożyczki np. do 90 000 złotych, wydłużenie maksymalnej zapadalności pożyczki np. do 96 miesięcy.

Informacje nt. możliwości otrzymania wsparcia w postaci pożyczki były przekazywane osobom bezrobotnym i pozostającym bez pracy podczas spotkań informacyjnych prowadzonych przez konsultantów Instytucji Pośredniczącej, jak również udzielane podczas rozmów z potencjalnymi Ostatecznymi Odbiorcami w punkcie konsultacyjnym IP RPO Wł 2014-2020.

Ponadto przeprowadzono kontrolę prawidłowości wdrażania projektu u Beneficjenta: BGK oraz u Pośrednika Finansowego.

Prowadzony był (wg. stanu na koniec grudnia 2018 roku) stały monitoring poziomu wdrażania interwencji. Pod uwagę brana jest modyfikacja warunków wdrażania pożyczek w zakresie wysokości jednostkowej mikropożyczki i/lub wydłużenia jej okresu zapadalności.

PI 8iii (Poddziałanie VIII.3.1 Wsparcie przedsiębiorczości w formach bezzwrotnych, VIII.3.3 Wsparcie przedsiębiorczości w formach bezzwrotnych - ZIT, VIII.3.4 Wsparcie przedsiębiorczości w formach bezzwrotnych – miasto Łódź)

Aby zrealizować cel szczegółowy określony dla Działania VIII.3.1, VIII.3.3, VIII.3.4 (odnoszący się do wzrostu liczby nowopowstałych przedsiębiorstw poprzez udzielenie wsparcia w formie dotacji) przede wszystkim przygotowano i wdrożono bezpośrednio spotkanie informacyjne dla potencjalnych wnioskodawców. Na stronie Programu uruchomiono zakładkę *Często zadawane pytania*, dzięki której można uzyskać informacje dotyczące: możliwych form wsparcia, grup docelowych, wskaźników osiągniętych w ramach projektów.

Oś priorytetowa IX Włączenie społeczne²⁶⁶

W celu zwiększenia skuteczności wdrażania interwencji w ramach OPIX podjęto szereg działań zaradczych. Na poziomie RPO zmieniano: wartość wskaźników (niektóre z nich zostały usunięte), realokowano środki, modyfikowano nazewnictwo dotyczące grupy docelowej. Ponadto dokonano zmian w kryteriach konkursowych, dopasowywano harmonogram naborów do potrzeb wnioskodawców oraz prowadzono zwiększone działania informacyjne. Na poziomie RPO Wł 2014-2020 dokonano zmiany dotyczącej wskaźników RW – zmniejszono wartość docelową oraz pośrednią wskaźnika *Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie*. Działanie nie było konieczne, ponieważ jak wykazano powyżej, wskaźnik zostałby osiągnięty powyżej zakładanej wartości pośredniej, nawet gdyby jego wartość nie została zmieniona. Ponadto

²⁶⁶ Opracowanie własne na podstawie danych z informacji kwartalnych, sprawozdań rocznych z realizacji RPO Wł 2014-2020, analizy zmian w SZOOP oraz RPO Wł 2014-2020, wywiadów IDI z przedstawicielami IZ oraz IP.

dokonano realokacji środków w ramach Poddziałania oraz planowane jest przesunięcie ok. 11 mln euro z Działania IX.1 na Działanie IX.2. Środek zaradczy w postaci realokacji jest jednym z głównych warunków mających pozytywny wpływ na skuteczność interwencji.

PI 9i (Działanie IX.1 Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym)

W celu zwiększenia zainteresowania beneficjentów aplikowaniem o środki w ramach Działania IX.1 oraz zwiększeniu skuteczności interwencji podjęto szereg działań zaradczych. W 2017 roku w celu przyspieszenia kontraktacji i certyfikacji w ramach Działania IX.1 wstrzymano ogłoszenie konkursu w ramach działania VIII.2. Oba Działania mają podobną grupę docelową i w praktyce uczestnikami projektów mogą być te same osoby z danego regionu. Wstrzymanie ogłoszenia naboru na Działanie VIII.2 spowodowało, że beneficjenci zainteresowani tym typem projektów, składali wnioski w ramach Działania IX.1. Uczestnicy brali udział w projektach z zakresu aktywizacji społeczno-zawodowej, a nie tylko zawodowej. M.in. dzięki zastosowaniu tego środka możliwe było osiągnięcie RW. W 2018 roku zorganizowano 4 rundy konkursów przeznaczonych dla PCPR oraz OPS, aby umożliwić tym jednostkom złożenie wniosków w dogodnym dla nich czasie. Nie zauważono szczególnych zmian w aplikowaniu tych jednostek o środki, pod wpływem tego działania. W 2018 roku zdecydowanie barierą dla tego typów beneficjentów były zmiany w sytuacji społeczno-gospodarczej. Ponadto, aby wesprzeć beneficjentów w przygotowywaniu wniosków organizowano spotkania informacyjne, zwracając szczególną uwagę na konieczność i wyjaśnianie kryteriów obligatoryjnych w konkursach. To działanie pomogło beneficjentom pokonać barierę związaną z obawą przed przystępowaniem do składania wniosków w ramach trybu konkursowego. W porównaniu do roku 2015 zmniejszyła się liczba wniosków, które nie otrzymywały dofinansowania. Jako środek zaradczy w 2016 roku IP-WUP przeprowadziła również kampanię informacyjną zachęcającą w szczególności JST do aplikowania o środki w ramach EFS przeznaczone na wsparcie osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Wśród wszystkich beneficjentów ok. ¼ stanowią JST. W porównaniu do innych regionów nie jest to wysoki odsetek. Ponadto zapewniono również potencjalnym beneficjentom możliwość kontaktu z pracownikami WUP przed złożeniem wniosku. WUP w Łodzi planuje rozestanie informacji do wójtów/burmistrzów/prezydentów/starostów o możliwości uzyskania dofinansowania oraz o korzyściach wynikających z realizacji projektów. To działanie prawdopodobnie wpłynie na zwiększenie udziału JST wśród beneficjentów, niemniej najbardziej skuteczne byłoby zorganizowanie spotkań bezpośrednich na ten temat.

W ramach PI9i zdiagnozowano również niską aktywność beneficjentów w aplikowaniu o środki na działania w ramach mechanizmu ZIT. W celu zwiększenia skuteczności realizacji Poddziałania IX.1.2 zaangażowano koordynatorów ZIT do promowania konkursów poprzez

zamieszczenie informacji o konkursie oraz spotkaniach informacyjnych na stronach internetowych JST wchodzących w skład SŁOM. Zapewniono dostępność pracowników SŁOM dla potencjalnych beneficjentów w Biurze SŁOM. Pracownicy uczestniczą także na bieżąco w spotkaniach informacyjnych dla poszczególnych konkursów. Prowadzona jest Baza potencjalnych Wnioskodawców EFS-ZIT - na stronie internetowej IP ZIT oraz stronach JST wchodzących w skład SŁOM znajduje się formularz zgłoszeniowy, za pośrednictwem którego potencjalni Wnioskodawcy mogą dokonać zgłoszenia. Działania przyniosły oczekiwany skutek, ponieważ w ramach tego Poddziałania zwiększyła się liczba składanych wniosków.

PI 9iv (Działanie IX.2 Usługi na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym)

W związku z trudnościami ze znalezieniem kadry, która mogłaby uczestniczyć w projektach w ramach PI 9iv planowane jest połączenie działań aktywizacyjnych z usługami społecznymi. Planowane jest wdrożenie działań, które mogłyby umożliwić osobom niepracującym, biorącym udział w projektach w ramach Działań VIII.2 i IX.1 kształcenie się w zakresie świadczenia usług społecznych. To działanie powodowałoby nie tylko aktywizację osób wykluczonych na rynku pracy, ale przede wszystkim ułatwiłoby beneficjentom Działania IX.2 znalezienie personelu projektów. Tym samym skuteczność działań byłaby wyższa, ponieważ zapewniono by kadre, która mogłaby świadczyć usługi na rzecz osób z niepełnosprawnościami/niesamodzielnych.

REKOMENDACJA: w celu wprowadzenia środka zaradczego zaleca się w regulaminach konkursów w ramach IX.9.1 oraz IX.9.2 wprowadzenie preferencji wyboru projektów, które zapewniają komplementarność pomiędzy interwencjami w ramach tych Działań.

Dodatkowo w celu usunięcia bariery w postaci braków kadrowych, w 2019 roku wprowadzone zostaną dodatkowe kryteria w konkursach w ramach Działania IX.1. oraz Działania VIII.2. Kryterium dotyczyłoby zagwarantowania w projekcie np. szkoleń z zakresu kształcenia osób w celu wykonywania zawodu asystenta osobistego, opiekuna lub asystenta osoby z niepełnosprawnością. W związku, iż są to zawody deficytowe zdecydowanie zasadne jest wprowadzenie takiego kryterium. Potencjalna skuteczność tego środka zaradczego wydaje się wysoka.

W ramach Poddziałania IX.2.2 ZIT dokonano zwiększenia alokacji w ramach konkursu RPLD.09.02.02-IP.01-10-002/17, aby możliwe było dofinansowanie wszystkich projektów, które oceniono pozytywnie.

PI 9v (Działanie IX.3 Rozwój ekonomii społecznej)

W ramach PI 9v nie podejmowano środków zaradczych w celu zwiększenia skuteczności, ponieważ interwencja przebiega zgodnie z planem. Jako czynnik zewnętrzny, który wpływa na skuteczność interwencji można wymienić współpracę OWES. Konkursy w ramach

Działania IX.3 ogłaszane były na realizację działań w subregionach. Dany OWES mógł złożyć wniosek tylko w ramach jednego subregionu. OWES uzgodniły między sobą podział, a w ramach 4 subregionu nawiązały partnerstwo, ponieważ w województwie łódzkim działają 3 OWES.

Oś priorytetowa X

PI 8iv (Działanie X.1 Powrót na rynek pracy osób sprawujących opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3)

Aby zminimalizować występowanie diagnozowanych barier osiągnięcia celu szczegółowego interwencji (odnoszącego się do wzrostu poziomu aktywności zawodowej i zdolności do zatrudnienia osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3) i przeciwdziałać sytuacji rozwiązywania zawartych umów o dofinansowanie przygotowano cennik usług, stanowiący integralny element regulaminów konkursów (opracowany cennik ma ułatwić wnioskodawcom szacowanie kosztów utworzenia miejsca opieki nad dziećmi). Ponadto, realizowano spotkania informacyjne z potencjalnymi wnioskodawcami (w formie bezpośredniej). Wśród gmin upowszechniono informacje o możliwościach ubiegania się o wsparcie. Opracowano przykładowy wniosek o dofinansowanie projektu, z którego mogą korzystać potencjalni wnioskodawcy przygotowując własne projekty. Wśród środków zaradczych planowanych do wdrożenia są: wyodrębnienie konkursu dla jednostek sektora finansów publicznych oraz wprowadzenie kryterium doświadczenia, które ma umożliwić realizację projektów przez podmioty posiadające praktyczną wiedzę i umiejętności wdrażania tego typu przedsięwzięć. Zastosowanie wskazanego środka zaradczego w założeniach ma minimalizować liczbę rozwiązywanych przez Beneficjentów umów o dofinansowanie projektów.

PI 8v (Działanie X.2 Rozwój pracowników i przedsiębiorstw)

Do podejmowanych środków zaradczych należy zaliczyć stosowanie w naborach wniosków o dofinansowanie kryteriów premiujących projekty ukierunkowane na pracowników powyżej 50 roku życia, pracowników o niskich kwalifikacjach. Również zastosowanie preferencyjnego poziomu dofinansowania: + 10% jednakże nie więcej niż 80% (preferencja dotyczy wybranych typów przedsiębiorstw). Wybór relatywnie dużej liczby operatorów PSF działających w różnych przedziałach czasu.

PI 8vi (Działanie X.3 Ochrona, utrzymanie i przywrócenie zdrowia)

Przygotowano i wdrożono bezpośrednie spotkanie informacyjne dla potencjalnych wnioskodawców. Na stronie Programu uruchomiono zakładkę Często zadawane pytania, dzięki której można uzyskać informacje dotyczące: możliwych form wsparcia, grup docelowych, wskaźników osiągniętych w ramach projektów.

Oś priorytetowa XI

W Osi priorytetowej „Edukacja, Kwalifikacje, Umiejętności” najczęściej stosowanym środkiem zaradczym jest ogłaszanie dodatkowych naborów, co ma zniwelować zagrożenie niezrealizowania wybranych wskaźników. Należy jednak zaznaczyć, że w trakcie przeprowadzanych badań respondenci – osoby odpowiedzialne za realizację poszczególnych działań na terenie województwa łódzkiego nie sygnalizowali problemów z niezrealizowaniem wskaźników. Czasami podkreślali tylko, że będą one zrealizowane, ale na minimalnych poziomach – tzn. nie zostaną przekroczone.

Innym stosowanym środkiem zaradczym w OP XI – wobec problemów beneficjentów z rekrutacją uczestników – jest renegegowanie umów poprzez maksymalne wydłużenie czasu na ich realizację. Zrezygowano również ze stosowania w naborach kryteriów premiujących objęcie projektem osób z obszarów wiejskich lub osób o niskich kwalifikacjach.

5.4. Ocena wkładu interwencji RPO Wł 2014-2020 w realizację priorytetów/celów Strategii Europa 2020

W niniejszym rozdziale odpowiadamy na pytania:

- Czy i w jakim zakresie wsparcie świadczone w ramach RPO Wł 2014-2020/osi priorytetowych przyczynia się do osiągnięcia celów zawartych w Strategii Europa 2020? Jaki jest wpływ EFS na realizację zaleceń CSR (Country Specific Recommendations)?

- Jaki jest wkład interwencji w ramach RPO Wł 2014-2020 w:

- zrównoważony rozwój;
- strategię makroregionalne i strategię morskie, w tym głównie w Strategię Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego;
- działania dotyczące zmian klimatu;
- działania mające na celu zwalczanie ubóstwa i włączenie społeczne;
- postępy w realizacji zintegrowanego podejścia do rozwoju terytorialnego, w tym rozwoju regionów, które cierpią na skutek sytuacji demograficznej oraz stałych lub naturalnych niekorzystnych warunków, zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich oraz rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach programu operacyjnego.

Metodologia estymacji wpływu

Strategia Europa 2020

Wkład interwencji RPO Wł 2014-2020 w osiągnięcie celów *Strategii Europa 2020* na koniec 2020 i 2023 roku oszacowano z użyciem panelowego modelu ekonometrycznego z efektami quasi-stałymi. W modelu tym wartość wskaźnika *Strategii* zależy od wielkości wydatków w

ramach RPO WŁ 2014-2020 na cele sprzyjające realizacji danego wskaźnika oraz zmiennych kontrolnych reprezentujących strukturalne cechy regionu (PKB per capita jako % PKB krajowego, wskaźnik urbanizacji, gęstość zaludnienia itp.). Formalny zapis modelu to:

$$y_{ij} = \beta^T \mathbf{x} + (\gamma^T \mathcal{J}) * E_{it} + \varepsilon_{it}$$

$$y_{ij} = \beta^T \mathbf{x} + (\gamma^T \mathcal{J}) * E_{it} + \varepsilon_{it}$$

gdzie:

\mathbf{x} – wektor zmiennych kontrolnych,

\mathcal{J} – efekty stałe dla województw,

β – wektor parametrów związanych ze zmiennymi kontrolnymi,

γ – wektor parametrów mierzących wpływ wydatków RPO,

E – wydatki RPO WŁ 2014-2020,

i – województwo,

t – rok,

ε – składnik losowy.

Prognozę wkładu RPO WŁ 2014-2020 w realizację celów *Strategii Europa 2020* do 2023 roku dokonano w oparciu o czasowy rozkład wydatkowania środków w ramach RPO WŁ 2014-2020. Zastosowano modele trendów o specyfikacji uzależnionej od danych historycznych. Wyniki porównano z założonymi na poziomie krajowym wartościami docelowymi.

Strategia UE dla regionu Morza Bałtyckiego

W niniejszej ewaluacji przeprowadzono ilościową ocenę perspektyw osiągnięcia wartości docelowych wybranych wskaźników *Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego*. Specyfika wskaźników wymagała oszacowania zarówno odczytów dla województwa, jak i wartości referencyjnych. Dokonano tego z zastosowaniem modeli trendu liniowego z korektą błędem. W przypadku kilku wskaźników referencyjnych konieczne było obliczenie wartości średnich dla państw regionu Morza Bałtyckiego lub ich podzbioru. Wówczas każdorazowo stosowano średnią ważoną z wagami ustalonymi na podstawie populacji lub nominalnego PKB w cenach bieżących.

EFS

Modele o analogicznej postaci zastosowano również dla oceny wpływu interwencji finansowanych z EFS i realizowanych w ramach RPO Wł 2014-2020 na wypełnianie zaleceń CSR w obszarze rozwoju adaptacyjnego rynku pracy i poprawy dostosowania systemów edukacji do potrzeb rynku pracy (w szczególności poprzez obniżanie bezrobocia ludzi młodych, upowszechnianie uczenia się przez całe życie, poprawę jakości nauczania, promocję i poprawę jakości kształcenia na wszystkich poziomach, w tym kształcenia zawodowego, a także walidacji umiejętności kwalifikacji zdobytych w drodze pozaformalnej), jak również wsparcia integracji z rynkiem pracy osób znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy, w tym kobiet (dzięki zapewnieniu m.in. lepszego dostępu do żłobków i przedszkoli), osób starszych (dzięki wspieraniu adaptacyjności pracowników i zdrowego starzenia się), rolników i członków ich rodzin (dzięki wspieraniu reorientacji zawodowej rolników). W tym celu wybrano wskaźniki makroekonomiczne powiązane tematycznie z ww. obszarem CSR. Ze względu na dostępność danych na poziomie regionalnym w źródłach statystyki publicznej ostatecznie wybrano pięć wskaźników wykorzystujących dane BDL GUS lub Eurostat:

- **przedszkola:** liczba dzieci objętych opieką przedszkolną na 1000 dzieci w wieku 3-5 lat,
- **żłobki:** odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką żłobkową,
- **kształcenie ustawiczne:** % populacji w wieku 25-64 uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu,
- **bezrobocie młodych:** stopa bezrobocia osób w wieku 15-24,
- **zatrudnienie starszych:** wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 55-64.

Przyszłe wartości wskaźników Strategii Europa 2020, wskaźników Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego oraz wskaźników stanowiących przybliżoną miarę realizacji CSR dla Polski oszacowano z użyciem modelowania ekonometrycznego szeregów czasowych, stosując modele trendów (liniowego, potęgowego, logarytmicznego), oficjalne prognozy Komisji Europejskiej z rund jesiennej i zimowej (jesień 2018, zima 2019), oraz historyczne relacje między krajowymi i regionalnymi poziomami wskaźników makroekonomicznych.

5.4.1. Ocena wkładu w osiągnięcie celów Strategii Europa 2020

Strategia Europa 2020 a RPO Wł 2014-2020

Przyjęta w 2010 roku Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu (Strategia Europa 2020) to dokument określający strategiczne kierunki rozwojowe UE w horyzoncie dekady. Powstały w dobie globalnego kryzysu finansowego 2008-2009, ma przedstawiać działania na rzecz długofalowego rozwoju (w szczególności nadrobienie dystansu rozwojowego względem Stanów Zjednoczonych) w nowych kontekstach globalnych: globalizacji, ograniczoności zasobów i starzenia ludności. Przyjęto, że rozwój europejskiej gospodarki wymaga reorientacji na model:

- *inteligentny*, tj. opierający gospodarkę na wiedzy i innowacjach;
- *zrównoważony*, tj. służący wzrostowi efektywności wykorzystania zasobów i konkurencyjności;
- *sprzyjający włączeniu społecznemu*, tj. zorientowany na wysokie zatrudnienie, spójność społeczną i terytorialną.

Ww. priorytetom przypisano wskaźniki, w przypadku których osiągnięcie wartości docelowych w 2020 będzie miarą sukcesu *Strategii*. Z uwagi na różną pozycję rozwojową krajów członkowskich, wartości docelowe zdefiniowano na szczeblu krajowym, w *Krajowym programie reform na rzecz realizacji Strategii „Europa 2020” w Polsce z 2011*. Zestawienie wskaźników i celów przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 103. Wskaźniki Strategii Europa 2020 oraz ich wartości docelowe na szczeblu UE i krajowym

	nazwa skrócona	Wskaźnik	cel UE	cel Polski
1	zatrudnienie	wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64	75%	71%
2	B+R	nakłady na B+R/PKB	3%	1,7%
3	gazy cieplarniane	emisja gazów cieplarnianych (1990=100)	-20%	spadek
4	energia odnawialna	udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto	20%	wzrost
5	energia pierwotna	zużycie energii pierwotnej	poprawa 20%	96 Mtoe
6	młodzież	młodzież niekontynuująca nauki	10%	4,5%
7	wykształcenie	osoby w wieku 30-34 posiadające wyższe wykształcenie	40%	45%
8	ubóstwo	wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (wskaźnik zbiorczy)	20 mln	1,5 mln

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Strategii Europa 2020 oraz Krajowego programu reform na rzecz realizacji Strategii Europa 2020 w Polsce.

Jednym z narzędzi realizacji celów Strategii Europa 2020 jest interwencja w ramach regionalnych programów operacyjnych, w tym RPO WŁ 2014-2020. Aby oszacować wpływ Programu na realizację *Strategii* w pierwszej kolejności wskaźnikom przyporządkowano działania RPO WŁ 2014-2020 explicite sprzyjające ich osiągnięciu (Tabela poniżej).

Tabela 104. Obszary RPO WŁ 2014-2020 bezpośrednio wpływające na realizację Strategii Europa 2020 w województwie łódzkim

	wskaźnik	zagadnienia	(pod)działania RPO WŁ 2014-2020
1	wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64	rynek pracy, aktywizacja zawodowa (w tym outplacement), samozatrudnienie, kształcenie zawodowe (w tym infrastruktura), zmiana kwalifikacji, kształcenie ustawiczne, godzenie życia zawodowego i prywatnego, opieka przedszkolna, medycyna pracy	VII.4.1, VII.4.2, VII.4.4, VIII.1-VIII.3, X.1-X.3, XI.2, XI.3
2	nakłady na B+R/PKB	badania, rozwój (w tym infrastruktura), transfer wiedzy, wdrożenia	I.1, II.1.2, I.2, II.3.1
3	emisja gazów cieplarnianych (1990=100)	niskoemisyjność (i jego promocja), jakość powietrza, zrównoważony transport	III.1, IV.3, IV.4,
4	udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto	OZE, kogeneracja	IV.1
5	zużycie energii pierwotnej	efektywność energetyczna, modernizacja energetyczna, termomodernizacja, wysokosprawne wytwarzanie energii, ekopracowność	IV.2
6	młodzież niekontynuująca nauki	edukacja ogólna, edukacja powszechna	VII.4.3, VII.4.5, XI.1
7	osoby w wieku 30-34 posiadające wyższe wykształcenie	edukacja wyższa	-
8	wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	rewitalizacja, usługi społeczne, usługi zdrowotne, ekonomia społeczna, osoby defaworyzowane, aktywne włączenie, kapitał społeczny	VI.3, VII.2, VII.3, IX.1.- IX.3

Źródło: opracowanie własne na podstawie RPO wraz z załącznikami, Strategii Europa 2020 oraz Umowy Partnerstwa.

Zgodnie z zapisami RPO WŁ 2014-2020, redukcji zużycia energii pierwotnej powinny sprzyjać działania zorientowane na efektywność (modernizację) energetyczną, w tym termomodernizację, wysokosprawne wytwarzanie energii czy eko-przedsiębiorczość. Taki charakter ma interwencja publiczna w ramach działania IV.2 RPO WŁ 2014-2020.

Analogicznie, wzrost odsetka osób w wieku 30-34 legitymujących się wykształceniem wyższym mógłby zostać zrealizowany w ramach działań dedykowanych edukacji wyższej, w tym jej infrastrukturze. W praktyce jednak RPO WŁ 2014-2020 nie wyodrębnia takiego działania. Na tle polskich regionów nie jest to jednak wyjątek. Podobny tok postępowania przyjęto dla wszystkich wskaźników *Strategii*.

Dotychczasowa realizacja wskaźników Strategii Europa 2020 w województwie łódzkim

W horyzoncie czasowym określonym przez dostępność danych statystycznych i oszacowań, województwo łódzkie odnotowało znaczący postęp w podnoszeniu wskaźnika zatrudnienia w wieku produkcyjnym (z 58,3% do 74,8% w 15 lat 2004-2018), udziału nakładów na B+R względem PKB (z 0,51% do 0,72% w 11 lat 2007-2017), wzroście udziału osób w wieku 30-34 z wyższym wykształceniem w tej grupie wieku (ponad czterokrotnie, z 11,5% do 46,4% w 17 lat 2002-2018) oraz redukcji odsetka młodzieży niekontynuującej nauki (z 9,2% do 4,9% między 2000 a 2018 rokiem, przy ujemnej korelacji z cyklem koniunkturalnym) i odsetka osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym (z 32,7% do 12,0% między 2012 a 2018). W przypadku emisji gazów cieplarnianych i zużycia energii pierwotnej odnotowujemy regres – oba wskaźniki rosną pomimo deklaracji o konieczności ich obniżenia, a epizody poprawy były nietrwałe. W przypadku celów OZE nie istnieją ani dane statystyki publicznej, ani inne dane umożliwiające oszacowanie przybliżonych wartości wskaźnika na szczeblu regionalnym. Zestawienie danych historycznych zawiera tabela poniżej.

Tabela 105. Realizacja wskaźników Strategii Europa 2020 dla województwa łódzkiego 2000-2018

rok	zatrudnienie	B+R	gazy cieplarniane	energia pierwotna	młodzież	wykształcenie	ubóstwo
	1	2	3	5	6	7	8
	%	%	Gg CO ₂ e	mld toe	%	%	%
2000	61,8						
2001	60,0			6,6	9,2	13,4	
2002	59,2	0,62		6,6	7,7	11,5	
2003	58,5	0,54		5,9	6,8	13,9	

2004	58,3	0,52		5,7	6,1	18,5	
2005	59,1	0,52		5,8	5,9	21,3	
2006	61,2	0,54		6,1	5,7	22,5	
2007	64,3	0,51		6,3	4,9	25,8	
2008	66,6	0,54		6,7	5,2	30,4	
2009	65,6	0,60		6,6	5,0	30,6	
2010	65,9	0,63	49,7	7,4	6,2	33,0	
2011	66,7	0,61	58,5	7,7	5,6	36,3	
2012	65,7	0,77	53,1	6,9	7,1	39,0	32,7
2013	66,2	0,67	53,1	7,4	6,2	38,6	32,7
2014	68,8	0,67	53,2	7,0	6,6	41,0	27,9
2015	69,3	0,67	55,4	7,1	5,3	44,1	25,5
2016	71,3	0,62	58,0	7,3	3,9	46,4	18,7
2017	73,4	0,72	60,0	8,4	5,0	45,1	14,9
2018	74,8	0,72	62,4	8,7	4,9	46,4	12,0

Źródło: Opracowanie własne w oparciu o następujące źródła: (1, 6, 7) Eurostat; (2) BDL GUS; (3) estymacja na podstawie danych krajowych Eurostat, wyników badania GUS i KOBIZE (Waśniewska et al. 2015) oraz GUS; (5) estymacja na podstawie danych krajowych Eurostat, BDL GUS oraz GUS (8) estymacja na podstawie danych Eurostat (NTS-1) i BDL GUS.

Uwaga: Brak informacji o OZE z uwagi na brak danych statystyki publicznej na szczeblu regionalnym lub danych mogących stanowić rzetelne korelaty wskaźnika. Dostępne dane na szczeblu krajowym z dużym prawdopodobieństwem pozostają niemiarodajne dla województwa łódzkiego z uwagi m.in. na obecność Elektrowni Bełchatów. (4). Dane oznaczone kursywą – oszacowanie własne. Gg CO₂e – mld gramów ekwiwalentu dwutlenku węgla (miara zbiorcza dla różnych gazów cieplarnianych); toe – tony ekwiwalentu ropy naftowej.

Struktura interwencji RPO WŁ 2014-2020

Harmonogram konkursów RPO WŁ 2014-2020 określa moment interwencji, i zarazem moment zaistnienia pierwszych efektów. W tabeli poniżej zawarto strukturę przepływów finansowych w ramach RPO WŁ 2014-2020 opartą na dostępnych źródłach. Dane za lata

2014-2018 pochodzą z dostępnych sprawozdań, 2019 – z harmonogramu konkursów, natomiast dla 2020 roku przyjęto wartość rezydualną względem całkowitej (oryginalnej) alokacji. W zależności od wskaźnika, pierwsze istotne pod względem skali środki pojawiły się w 2016 lub 2017 roku.

Do 2020 roku relatywnie największe środki zostaną wydane na interwencję zorientowaną na zmniejszenie zagrożenia ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz wzrost zatrudnienia. Względnie mniejsze środki zostaną przeznaczone na działalność badawczo-rozwojową oraz redukcję emisji gazów cieplarnianych. Pozostałe cele, zmniejszenie zużycia energii pierwotnej, wzrost udziału OZE w miksie energetycznym czy przeciwdziałanie niekontynuowaniu nauki przez młodzież, mają wyraźnie mniejsze wsparcie w ramach RPO Wł 2014-2020.

Tabela 106 Struktura interwencji RPO Wł 2014-2020 w czasie – wielkości skumulowane

Rok	zatrudnienie	B+R	gazy cieplarniane	OZE	energia pierwotna	Młodzież	wykształcenie	ubóstwo
	1	2	3	4	5	6	7	8
w mln euro								
2014	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2015	10,30	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,39
2016	108,37	83,61	40,56	0,00	53,66	3,95	0,00	18,62
2017	150,11	128,52	101,70	29,88	96,08	25,18	0,00	333,89
2018	255,27	221,26	134,03	36,55	115,81	28,85	0,00	393,41
2019	363,89	373,35	193,32	56,95	137,77	51,18	0,00	475,24
2020	442,54	483,49	236,26	71,73	153,68	67,34	0,00	534,49
w % (kumulacja)								
2014	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	-	0,0%
2015	2,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	-	0,1%
2016	24,5%	17,3%	17,2%	0,0%	34,9%	5,9%	-	3,5%

Rok	zatrudnienie	B+R	gazy cieplarniane	OZE	energia pierwotna	Młodzi eż	wykształcenie	ubóstwo
2017	33,9%	26,6%	43,0%	41,7%	62,5%	37,4%	-	62,5%
2018	58,26% %	63,89% %	58,86% %	56,93% %	79,05% %	44,23%	-	82,72% %
2019	82,2%	77,2%	81,8%	79,4%	89,6%	76,0%	-	88,9%
2020	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	-	100,0%
w % (struktura)								
2014	-	-	-	-	-	-	-	-
2015	96,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	,3,6%
2016	35,1%	27,1%	13,1%	0,0%	17,4%	1,3%	0,0%	6,0%
2017	17,3%	14,9%	11,8%	3,5%	11,1%	2,9%	0,0%	38,6%
2018	21,5%	18,7%	11,3%	3,1%	9,8%	2,4%	0,0%	33,2%
2019	22,0%	22,6%	11,7%	3,4%	8,3%	3,1%	0,0%	28,8%
2020	22,2%	24,3%	11,9%	3,6%	7,7%	3,4%	0,0%	26,9%

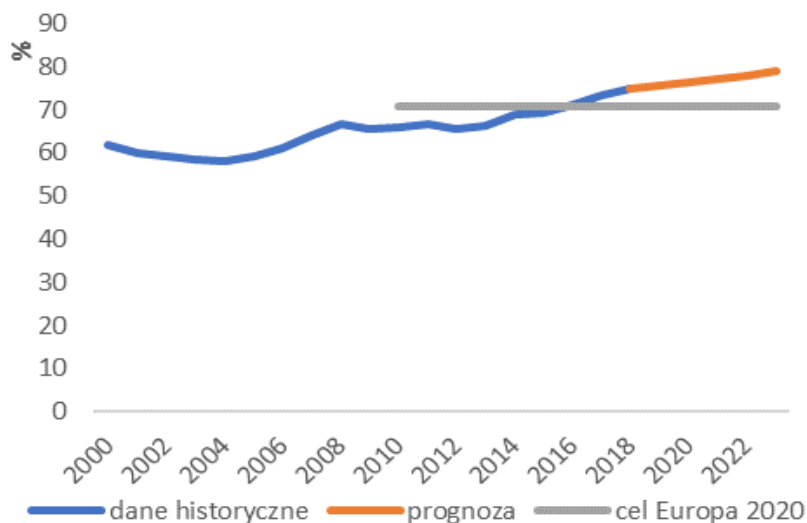
Źródło: Opracowanie własne na podstawie rocznych harmonogramów konkursów.

Uwaga: Przedstawiono skumulowaną wartość wydatków kwalifikowanych wykazanych na zawartych w danym roku kalendarzowym umowach o dofinansowanie. Dane na 2020 przyjęto jako dopełnienie alokacji do interwencji historycznej (2014-2018) i planowanej (2019), przeliczone na wydatki kwalifikowane.

Ocena wpływu interwencji w ramach RPO WŁ 2014-2020 na realizację celów Strategii Europa 2020

Dla opisanych powyżej wskaźników obrazujących postęp realizacji Strategii Europa 2020 przeprowadzono prognozy na 2019 i 2020 rok oraz porównano z wartościami docelowymi założonymi na szczeblu krajowym. Prognozy oparto o modele trendu liniowego z korektą błędu.

Wykres 32. Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64: postęp województwa w osiągnięciu wskaźnika do 2023 roku

Źródło: oszacowanie własne. Uwaga: Prognoza – trend liniowy z korektą błędem; założono utrzymanie celu krajowego na poziomie regionu. Tu i dalej: opis metodologii na stronie 203

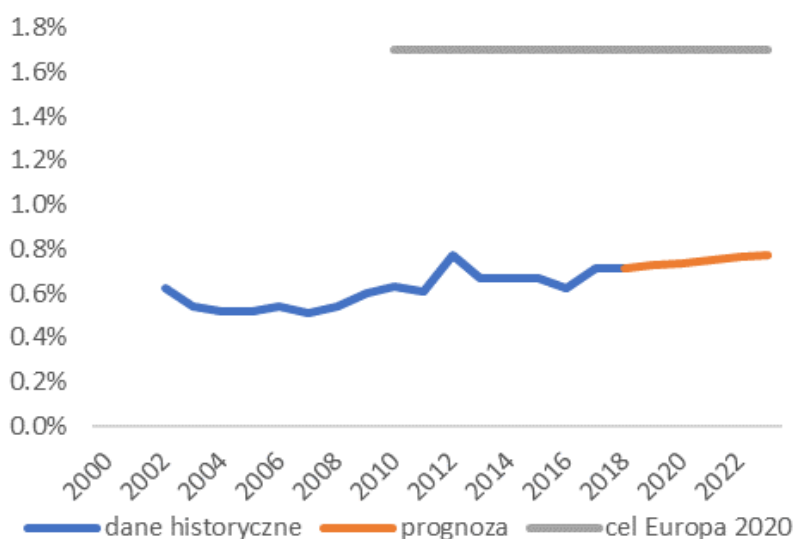
Tabela 107. Estymowany wpływ RPO Wł na wskaźnik zatrudnienia w latach 2018-2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Estymowany wpływ RPO Wł 2014-2020 (w pkt. proc)	1,38	1,88	2,17	2,07	1,97	1,88
Osiągnięcie celu	TAK		TAK			TAK

Źródło: oszacowanie własne.

Poziom 71% osiągnięto w 2016 roku. Przy utrzymaniu trendu wzrostowego przekroczenie tego celu jest niezagrażone w 2020 i 2023 roku. Dodatkowo, czynnikiem sprzyjającym osiągnięciu wyższych odsetków powinna być dobra koniunktura.

Wykres 33. Nakłady na B+R w relacji do PKB: postęp województwa w osiąganiu wskaźnika do 2023 roku

Źródło: oszacowanie własne. Uwaga: Prognoza – trend liniowy z korektą błędem; założono utrzymanie celu krajowego na poziomie regionu

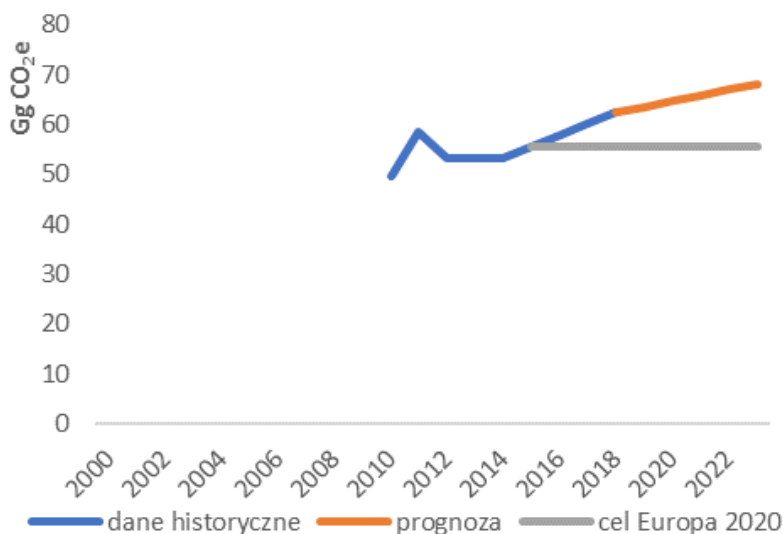
Tabela 108. Estymowany wpływ RPO WŁ na wskaźnik B+R w latach 2018-2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Estymowany wpływ RPO WŁ 2014-2020 (w pkt. proc)	0,02	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04
Osiągnięcie celu	NIE		NIE			NIE

Źródło: oszacowanie własne.

Województwo łódzkie wprawdzie podnosi udział działalności badawczo-rozwojowej względem PKB, jednak jego tempo jest wolne. Konwergencja nie następuje dostatecznie szybko, by osiągnąć cel krajowy ani w 2020, ani w 2023 roku. W świetle wyników modelowania wkład RPO WŁ 2014-2020 do podnoszenia udziału B+R w PKB jest minimalny.

Wykres 34. Emisja gazów cieplarnianych (1990=100): postęp województwa w osiągnięciu wskaźnika do 2023 roku

Źródło: oszacowanie własne. Uwaga: Prognoza – trend liniowy z korektą błędem; za cel przyjęto udział województwa w celu krajowym proporcjonalnie do 2018 r. Jako punkt startowy przyjęto rok 2014 (początek realizacji RPO).

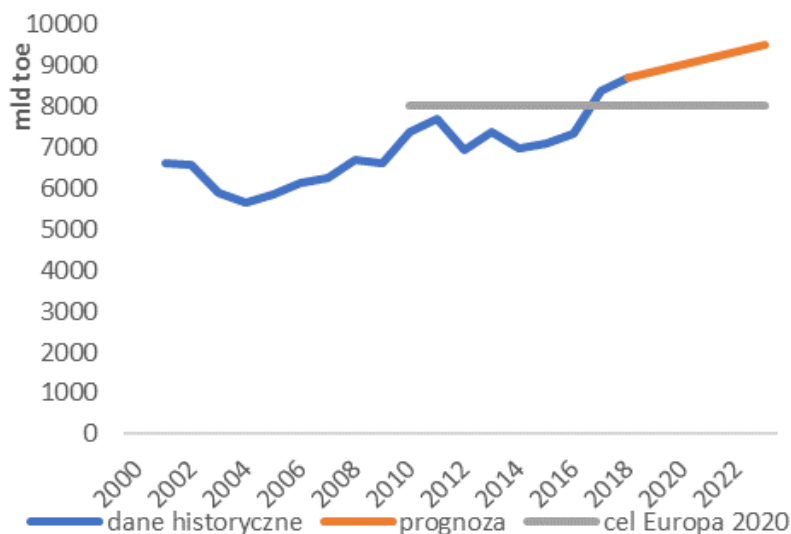
Tabela 109. Estymowany wpływ RPO WŁ na wskaźnik emisji gazów cieplarnianych w latach 2018-2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Estymowany wpływ RPO WŁ 2014-2020 (w proc)	6,8%	9,6%	11,5%	11,3%	11,1%	10,9%
Osiągnięcie celu	NIE		NIE			NIE

Źródło: oszacowanie własne.

Na tle istniejących oszacowań, województwo łódzkie systematycznie oddala się od celu krajowego. Przy obecnych trendach jego osiągnięcie jest nierealne. Ponadto, realizacja RPO WŁ 2014-2020 ma negatywny wpływ na jego osiągnięcie. Wynika to z kilku czynników (uwagi te dotyczą również zużycia energii pierwotnej): niedoskonałości szacunków emisji gazów cieplarnianych na podstawie innych danych statystyki publicznej, silnych ogólnokrajowych trendów wzrostowych, różnic pomiędzy RPO w poszczególnych województwach niemających odzwierciedlenia w wielkości wydatków oraz interakcji pomiędzy działaniami podnoszącymi pośrednio zużycie energii i emisje (np. inwestycyjnymi), a działaniami prośrodowiskowymi.

Wykres 35. Zużycie energii pierwotnej: postęp województwa w osiągnięciu wskaźnika do 2023 roku

Źródło: oszacowanie własne. Uwaga: Prognoza – trend liniowy z korektą błędem; za cel przyjęto udział województwa w celu krajowym proporcjonalnie do 2018 r.

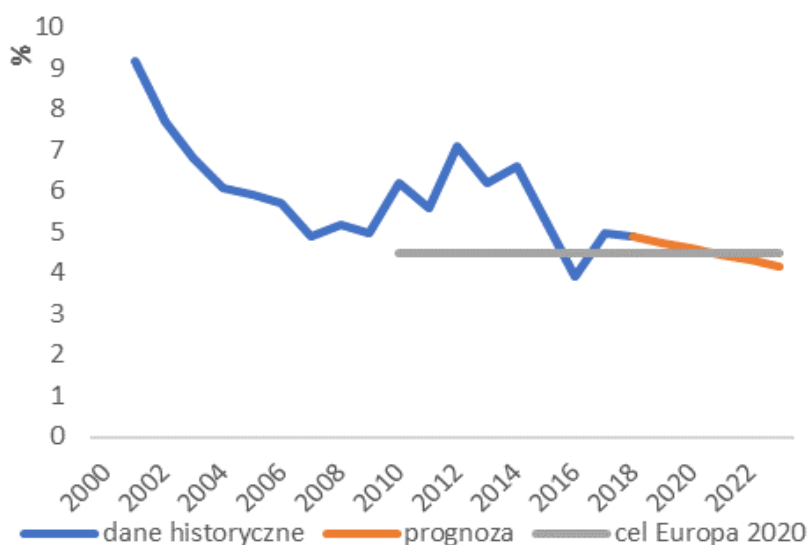
Tabela 110. Estymowany wpływ RPO WŁ na wskaźnik zużycia energii pierwotnej w latach 2018-2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Estymowany wpływ RPO WŁ 2014-2020 (w proc)	2,9%	3,4%	3,7%	3,5%	3,2%	3,0%
Osiągnięcie celu	NIE		NIE			NIE

Źródło: oszacowanie własne.

Na tle istniejących oszacowań, w 2016 w województwie łódzkim przekroczone cel krajowy w zakresie zużycia energii pierwotnej i od tamtej pory odnotowuje się trend rosnący. Bez względu na trajektorię wzrostu, osiągnięcie celu krajowego jest obecnie nierealne w horyzoncie 2020 i 2023 roku. Dodatkowo, implementacja RPO WŁ 2014-2020 przekłada się na zwiększenia zużycia energii pierwotnej od 2,9% w 2018 do 3,7% w 2020.

Wykres 36. Młodzież niekontynuująca nauki: postęp województwa w osiąganiu wskaźnika do 2023 roku

Źródło: oszacowanie własne. Uwaga: Prognoza – trend liniowy z korektą błędem; założono utrzymanie celu krajowego na poziomie regionu

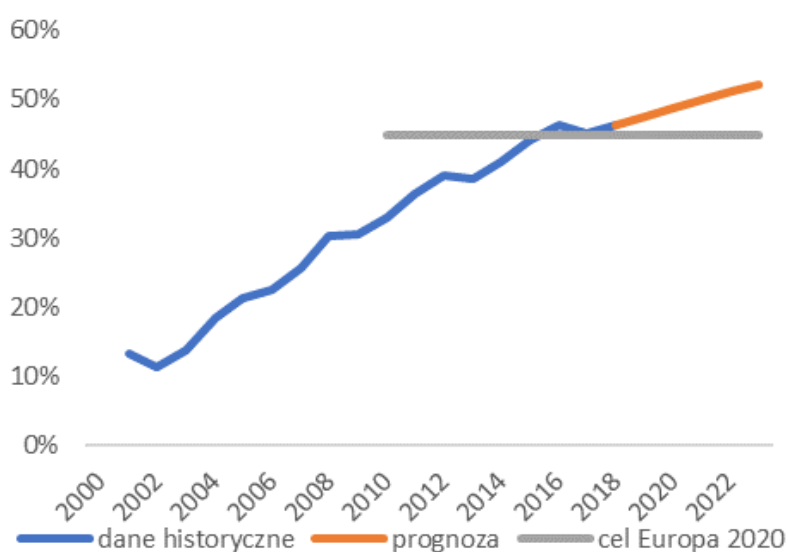
Tabela 111. Estymowany wpływ RPO WŁ na wskaźnik młodzieży niekontynuującej nauki w latach 2018-2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Estymowany wpływ RPO WŁ 2014-2020 (w proc)	-1,5 p.p.	-2,6 p.p.	-3,2 p.p.	-3,1 p.p.	-2,9 p.p.	-2,8 p.p.
Osiągnięcie celu	NIE		RACZEJ TAK			TAK

Źródło: oszacowanie własne.

Od początku lat 2000. Odsetek młodzieży niekontynuującej naukę wyraźnie spadł, ale po kryzysie cechował się znaczną zmiennością. Przy założeniu dalszego trendu spadkowego, osiągnięcie celu 4,5% jest dosyć prawdopodobne już w horyzoncie 2020 roku.

Wykres 37. Osoby w wieku 30-34 posiadające wyższe wykształcenie: postęp województwa w osiągnięciu wskaźnika do 2023 roku

Źródło: oszacowanie własne. Uwaga: trend liniowy z korektą błędem; założono utrzymanie celu krajowego na poziomie regionu.

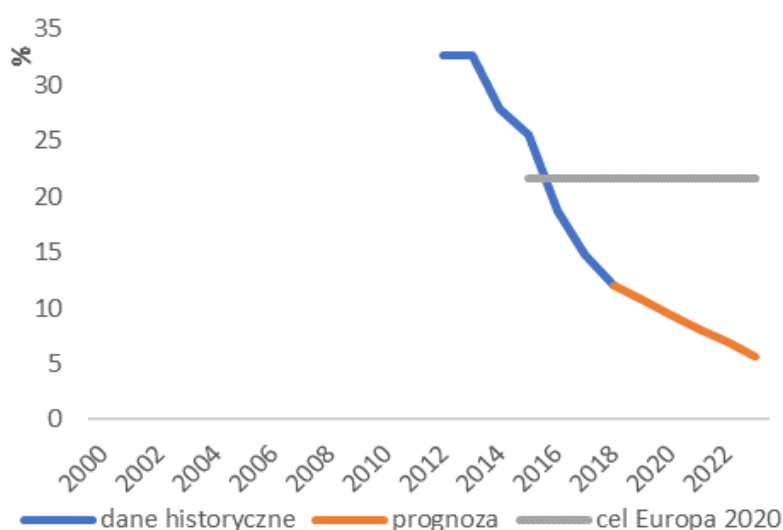
Tabela 112. Estymowany wpływ RPO WŁ na wskaźnik wyższego wykształcenia w latach 2018-2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Estymowany wpływ RPO WŁ 2014-2020	brak wpływu – brak (pod)działania przypisanego temu zagadnieniu					
Osiągnięcie celu	RACZEJ TAK		TAK			TAK

Źródło: oszacowanie własne.

Odsetek osób legitymujących się wyższym wykształceniem w grupie 30-34 lata podlega systematycznemu wzrostowi i nie widać powodów, by ten trend w perspektywie 2023 miał ulec odwróceniu. Już w 2018 osiągnięto cel krajowy, i w 2020 oraz 2023 również cel nie powinien być zagrożony. Jest to jednak zasługa czynników innych niż RPO WŁ 2014-2020.

Wykres 38. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym: postęp województwa w osiągnięciu wskaźnika do 2023 roku

Źródło: oszacowanie własne. Uwaga: Prognoza – trend liniowy z korektą błędem; za cel przyjęto udział województwa w celu krajowym proporcjonalnie do populacji. Jako punkt startowy przyjęto rok 2014 (początek realizacji RPO.)

Tabela 113. Estymowany wpływ RPO WŁ na wskaźnik ubóstwa w latach 2018-2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Estymowany wpływ RPO WŁ 2014-2020 (w proc)	-1,04%	-1,19%	-1,28%	-1,22%	-1,16%	-1,11%
Osiągnięcie celu	TAK		TAK			TAK

Źródło: oszacowanie własne.

Po 2012 odnotowuje się wyraźny, niezakłócony trend spadkowy odsetka osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Cel stanowiący proporcjonalną reprezentację celu krajowego osiągnięto w 2016 roku. W obliczu istniejących oszacowań utrzymanie celu w 2020 i 2023 jest niezagrażone.

Estymacja wpływu RPO WŁ 2014-2020 na udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto pominięta z uwagi na brak wiarygodnych danych (szerszy opis pod tabelą 105).

Ocena wpływu interwencji w ramach RPO WŁ 2014-2020 na realizację CSR

Częścią pakietu działań na rzecz osiągnięcia celów Strategii Europa 2020 jest monitorowanie postępu krajów członkowskich i w oparciu o nie – formułowanie przez Komisję Europejską

eksperckich zaleceń co do obszarów wymagających szczególnej uwagi. Ostatnie takie zestawienie (*Zalecenie w sprawie krajowego programu reform Polski na 2018 r. oraz zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Polskę programu konwergencji na 2018 r.*) datowane jest na lipiec 2018 r. i zawiera 3 rekomendacje:

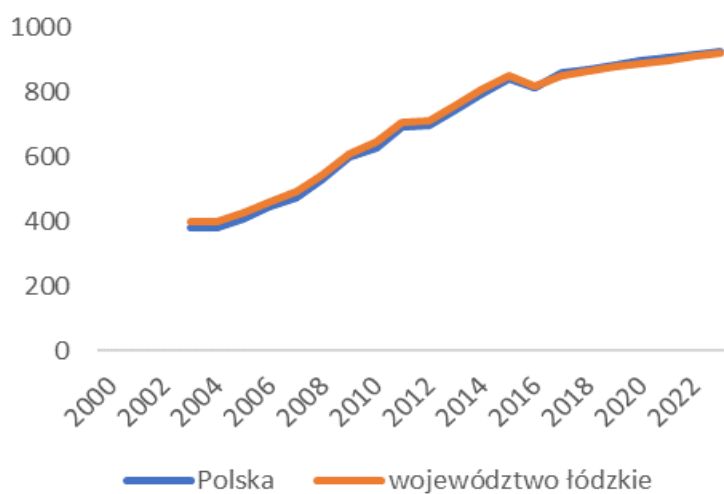
1. spadek dynamiki wzrostu wydatków publicznych i wzrost ich efektywności,
2. wzrost partycypacji w rynku pracy poprzez znoszenie barier i rozwój pożądanых umiejętności, a także wzrost efektywnego wieku emerytalnego,
3. poprawę zdolności gospodarki do innowacji oraz poprawa otoczenia legislacyjnego.

Rekomendacja 1 jest w całości adresowana do administracji centralnej, podobnie jak narzędzia w obszarze ograniczenia przedwczesnego wychodzenia z rynku pracy (2) i jakości otoczenia legislacyjnego (3). W stronę programujących politykę rozwoju na szczeblu regionów skierowane są pozostałe zalecenia. Ich realizacja kanałem RPO WŁ 2014-2020 odbywa się już od 2014 roku. Cele te znalazły się w wybranych działaniach osi 1 oraz 7-8 i 10-11. Ilościowy wpływ wsparcia RPO WŁ 2014-2020 został opisany w obszarach *Zatrudnienie i B+R*. Warto jednak zwrócić uwagę, że realizacja działań w obszarze zatrudnienia pośrednio przyczynia się do realizacji także rekomendacji 1, jako że wraz ze wzrostem zatrudnienia zmniejsza się zapotrzebowanie na kosztowne polityki rynku pracy.

Wpływ interwencji RPO WŁ 2014-2020 finansowanych z EFS na realizację zaleceń CSR przez pryzmat wskaźników uzupełniających

Wybrane wskaźniki uzupełniające uzupełniono o punktowe prognozy do 2023 i oszacowano wpływ RPO WŁ 2014-2020 na ich realizację.

Wykres 39. Przedszkola: postęp województwa w osiągnięciu wskaźnika do 2023 roku

Źródło: oszacowanie własne. Uwaga: trend logarytmiczny z korektą błędu.

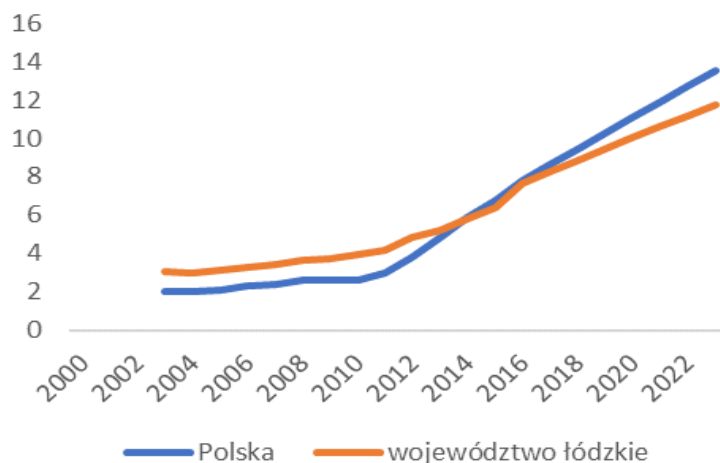
Tabela 114. Estymowany wpływ RPO Wł na wskaźnik przedszkoli w latach 2018-2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Estymowany wpływ RPO Wł 2014-2020 (na 1000 dzieci)	30,85	45,29	53,23	50,7	48,28	45,98

Źródło: oszacowanie własne.

W analizowanym okresie wskaźnik liczby dzieci objętych opieką przedszkolną na 1000 dzieci w wieku 3-5 lat w województwie łódzkim zasadniczo pokrywał się ze wskaźnikiem na poziomie krajowym. Na tym tle udział RPO Wł 2014-2020 w osiągnięciu tych wskaźników należy uznać za umiarkowanie wysoki.

Wykres 40. Żłobki: postęp województwa w osiągnięciu wskaźnika do 2023 roku

Źródło: oszacowanie własne. Uwaga: trend liniowy z korektą błędem.

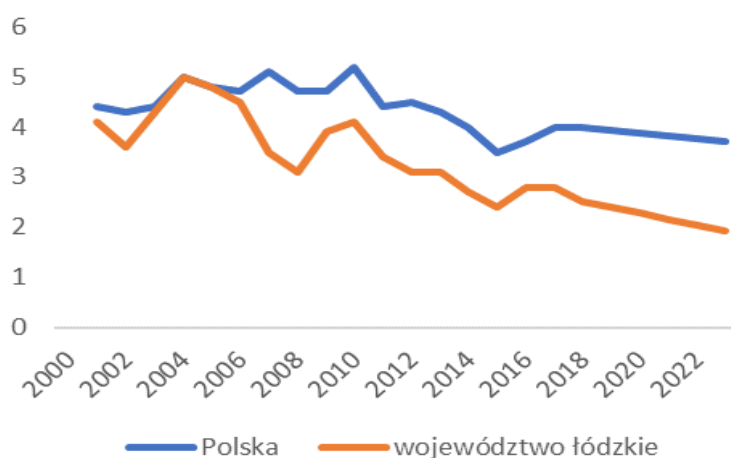
Tabela 115. Estymowany wpływ RPO Wł na wskaźnik żłobków w latach 2018-2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Estymowany wpływ RPO Wł 2014-2020 (w pkt proc.)	0,61	0,89	1,04	0,99	0,95	0,90

Źródło: oszacowanie własne.

Aż do 2016 roku województwo łódzkie charakteryzowały wyższe odsetki dzieci w wieku do lat 3 objęte opieką żłobkową w porównaniu do średniej dla Polski. Po 2012 roku przewaga szybko zmalała i w horyzoncie objętym prognozą odsetek powinien rosnąć w wolniejszym tempie niż średnio w kraju. Wkład RPO Wł 2014-2020 jest umiarkowany.

Wykres 41. Kształcenie ustawiczne: postęp województwa w osiągnięciu wskaźnika do 2023 roku

Źródło: oszacowanie własne. Uwaga: trend liniowy z korektą błędem.

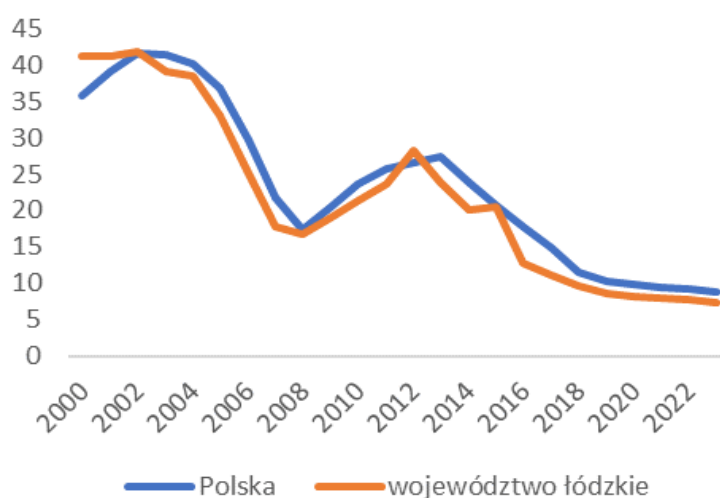
Tabela 116. Estymowany wpływ RPO Wł na wskaźnik kształcenia ustawicznego w latach 2018-2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Estymowany wpływ RPO Wł 2014-2020 (w pkt proc.)	-0,21	-0,31	-0,37	-0,35	-0,34	-0,32

Źródło: oszacowanie własne.

Odsetek kształcących się ustawicznie odnotowuje w Polsce tendencję spadkową, i województwo łódzkie nie jest na tym tle wyjątkiem. Na poziomie regionalnym ten trend ujawnia się jednak szczególnie silnie i dlatego obserwujemy dywergencję województwa od średniej dla kraju. W perspektywie 2023 roku będzie się ona pogłębiać. Z uwagi na obserwowane trendy estymacja wpływu RPO Wł 2014-2020 na realizację wskaźnika jest ujemna.

Wykres 42. Bezrobocie młodych: postęp województwa w osiągnięciu wskaźnika do 2023 roku

Źródło: oszacowanie własne. Uwaga: prognozowanie za pomocą trendu liniowego, historycznych relacji między krajową stopą bezrobocia ogółem, krajową stopą bezrobocia osób młodych oraz stopą bezrobocia osób młodych na poziomie NUTS-2, prognoz KE dla stopy bezrobocia w kraju.

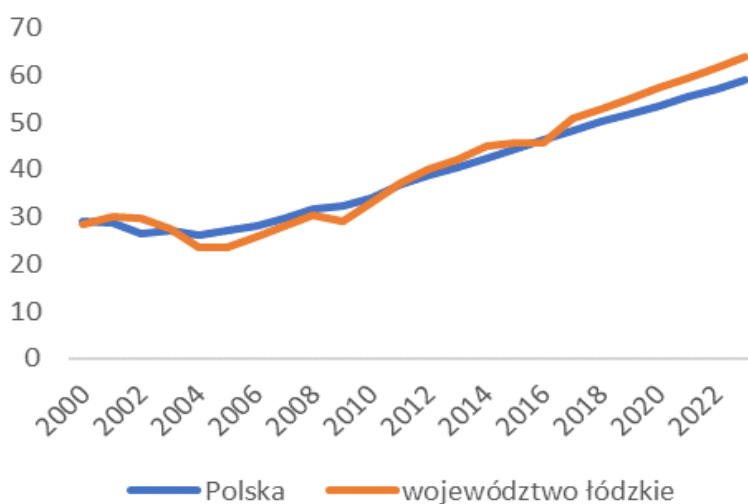
Tabela 117. Estymowany wpływ RPO Wł na wskaźnik bezrobocia młodych w latach 2018-2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Estymowany wpływ RPO Wł 2014-2020 (w pkt proc.)	-2,19	-3,21	-3,78	-3,60	-3,43	-3,26

Źródło: oszacowanie własne.

W analizowanym okresie trajektoria stopy bezrobocia wśród osób młodych w województwie łódzkim podążała za krajową z dokładnością do niewielkiej różnicy w poziomach (na korzyść regionu). Z dużym prawdopodobieństwem ta tendencja utrzyma się do 2023 roku. Interwencja publiczna w ramach RPO Wł 2014-2020 ma znaczący wpływ na wyniki województwa relatywnie do osiągniętych obecnie poziomów.

Wykres 43. Zatrudnienie starszych: postęp województwa w osiągnięciu wskaźnika do 2023 roku

Źródło: oszacowanie własne. Uwaga: trend liniowy z korektą błędem.

Tabela 118. Estymowany wpływ RPO Wł na wskaźnik zatrudnienia starszych w latach 2018-2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Estymowany wpływ RPO Wł 2014-2020 (w pkt proc.)	2,18	3,20	3,76	3,58	3,41	3,25

Źródło: oszacowanie własne.

W przypadku wskaźnika zatrudnienia osób starszych w okresie objętym analizą wskaźnik podlegał podobnym zmianom jak ten z poziomu krajowego – systematycznie rósł od 2004 roku. Po 2016 ujawnia się nieznaczna, ale narastająca w czasie przewaga województwa nad średnią krajową. Prawdopodobnie za powiększenie dystansu odpowiada po części realizacja RPO Wł 2014-2020

5.4.2. Ocena wkładu w inne strategie i cele

Strategia Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego (SUERMB) a RPO Wł 2014-2020

Wprowadzona w 2009 roku *Strategia UE dla regionu Morza Bałtyckiego (SUERMB)* jest dokumentem służącym zacieśnieniu współpracy 8 krajów członkowskich UE położonych w basenie Morza Bałtyckiego. W dokumencie zidentyfikowano 3 główne cele: (1) ochronę morza, (2) połączenie regionu, oraz (3) wzrost poziomu dobrobytu. Główne cele

zoperacjonalizowano do poziomu wskaźników monitorujących postęp Strategii. Z perspektywy RPO Wł 2014-2020 kluczowe znaczenie ma obszar (3) o charakterze ekonomicznym. Dodatkowo, inaczej niż pozostałe cele dane z monitoringu są dostępne na poziomie regionów i interpretowalne (por. połączenia transgraniczne w ramach TEN-T). Wskaźniki celu 3 oraz wielkości docelowe zdefiniowano jak w Tabeli 103.

Tabela 119. Wskaźniki monitorowania postępu realizacji SUERMB – cel 3, wzrost poziomu dobrobytu

Wskaźnik	Punkt odniesienia	Cel SUERMB	Uwzględnienie w analizie+ nazwa skrócona
Wolumen wewnątrzregionalnej wymiany handlowej	3-letnia średnia dla regionu Morza Bałtyckiego w 2008 r. – 416,9 mld euro	Doprowadzenie do wzrostu o 15% do 2020 r.	nie
Wolumen usług świadczonych transgranicznie	3-letnia średnia dla regionu Morza Bałtyckiego w 2008 r. – 43,4 mld euro	Doprowadzenie do wzrostu o 15% do 2020 r.	nie
Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat (% populacji)	Średnia dla regionu państw Morza Bałtyckiego w 2008 r. = 70%	Doprowadzenie do wzrostu średniej dla regionu państw Morza Bałtyckiego w 2020 r. do 75%	tak zatrudnienie 1
Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat (% populacji)	Średnia dla regionów 10% ogółu populacji regionu państw Morza Bałtyckiego, która osiągnęła najlepsze wyniki w 2010 r. = 79,53%. Średnia dla 10% ogółu populacji regionu państw Morza Bałtyckiego, która osiągnęła najgorsze wyniki w 2010 r. = 61,21%.	Pozytywny wpływ na zmniejszenie różnicy pomiędzy średnim wskaźnikiem zatrudnienia osób 20-64 między regionami obejmującymi 10% ogółu populacji regionu państw Morza Bałtyckiego o najlepszym i najgorszym wyniku.	Tak zatrudnienie 2
Wydatki na badania i rozwój ogółem (% PKB)	Średnia dla regionu państw Morza Bałtyckiego w 2008 r. = 2,16% PKB	Doprowadzenie do wzrostu średniej dla regionu państw Morza	tak B+R 1

Wskaźnik	Punkt odniesienia	Cel SUERMB	Uwzględnienie w analizie+ nazwa skrócona
		Bałtyckiego do 3% PKB w 2020 r.	
Wydatki na badania i rozwój ogółem (% PKB)	Średnia dla 10% populacji regionu państw Morza Bałtyckiego, które osiągnęło najlepsze wyniki w 2008 r. = 4,55%. Średnia dla 10% ogółu populacji regionu państw Morza Bałtyckiego, które osiągnęło najgorsze wyniki w 2008 r. = 0,2%.	Pozytywny wpływ na zmniejszenie do 2020 r. różnicy w wydatkach na badania i rozwój ogółem między 10% populacji regionu państw Morza Bałtyckiego, które osiągnęły najlepsze i najgorsze wyniki.	Tak B+R 2
Wzrost PKB w cenach stałych (%)	Średni wzrost PKB dla regionu państw Morza Bałtyckiego w latach 2007–2008 = 1,4%.	Zwiększenie do 2020 r. średniego wzrostu PKB w regionie państw Morza Bałtyckiego względem wartości referencyjnej.	Tak PKB 1
PKB na 1 mieszkańca w PPS (euro wg parytetu siły nabywczej)	Przeciętny PKB na 1 mieszkańca 4 państw regionu o najwyższym PKB per capita = 120,1% średniej UE (2007-2010), pozostaje stały. Przeciętny PKB na 1 mieszkańca 4 państw regionu o najniższym PKB per capita = 59,2% średniej UE (2007–2010).	Pozytywny wpływ na zmniejszenie do 2020 r. różnicy w średniej PKB między państwami członkowskimi regionu Morza Bałtyckiego z najwyższym i najniższym PKB per capita.	Tak PKB 2
Wskaźnik rozwoju społecznego (Human Development Index)	Średnia dla regionu państw Morza Bałtyckiego w 2008 r. = 44	Doprowadzenie do wzrostu wskaźnika rozwoju społecznego w regionie Morza Bałtyckiego o 25% do 2020 r.	nie

Wskaźnik	Punkt odniesienia	Cel SUERMB	Uwzględnienie w analizie+ nazwa skrócona
Wskaźnik rozwoju społecznego (Human Development Index)	Średnia dla 10% populacji regionu państw Morza Bałtyckiego, które osiągnęło najlepsze wyniki w 2008 r. = 86,41%. Średnia dla 10% populacji regionu państw Morza Bałtyckiego, które osiągnęło najgorsze wyniki w 2008 r. = 21,05%.	Pozytywny wpływ na zmniejszenie różnicy we wskaźniku rozwoju społecznego między 10% ogółu populacji regionu państw Morza Bałtyckiego, które osiągnęły najlepsze i najgorsze wyniki do 2020.	Nie
Wskaźnik wydajności pracy (mln euro na 1 zatrudnionego, ceny bieżące)	Średnia dla regionu państw Morza Bałtyckiego w 2008 r. = 77,8%	Doprowadzenie do wzrostu wskaźnika wydajności pracy o 20% do 2020 r. w regionie państw Morza Bałtyckiego.	Tak wydajność 1
Wskaźnik wydajności pracy (mln euro na 1 zatrudnionego, ceny bieżące)	Średnia dla 10% populacji regionu państw Morza Bałtyckiego, które osiągnęło najlepsze wyniki w 2008 r. = 150,1%. Średnia dla 10% populacji regionu państw Morza Bałtyckiego, które osiągnęło najgorsze wyniki w 2008 r. = 28,6%.	Pozytywny wpływ na zmniejszenie do 2020 r. różnicy między 10% populacji regionu państw Morza Bałtyckiego, które osiągnęły najlepsze i najgorsze wyniki.	Tak wydajność 2

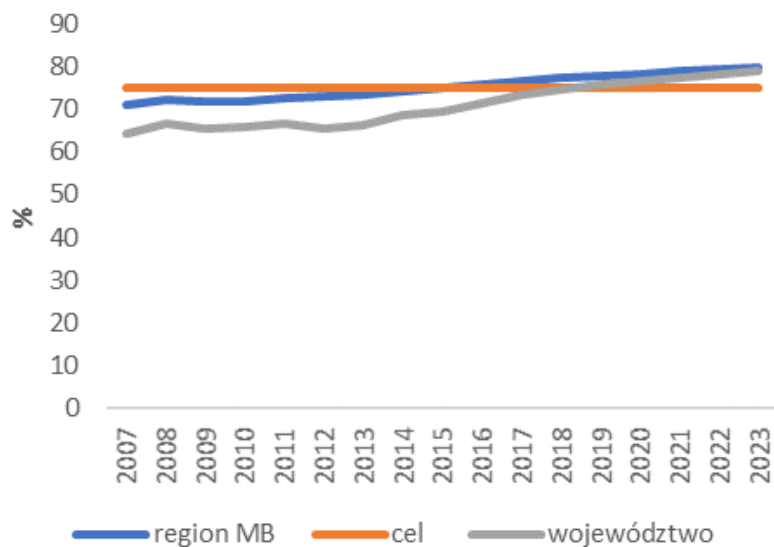
Źródło: opracowanie własne na podstawie Planu Działania SUERMB.

Spośród 12 wskaźników po dwa dotyczą zatrudnienia, działalności B+R, PKB, wydajności pracy – w ich przypadku analiza ilościowa jest możliwa. W pozostałych czterech, dotyczących wolumenu wymiany produktów i usług oraz wskaźnika rozwoju społecznego istniejące dane nie pozwalają na analizy regionalne (dla HDI ograniczenie stanowi średni czas edukacji).

Ocena wpływu interwencji w ramach RPO WŁ 2014-2020 na realizację celów SUERMB

Dla ośmiu wskaźników zaprognozowano punktowo realizację w 2018, 2020 i 2023 roku i porównano je z celami opisanymi w tabeli powyżej.

Wykres 44. Zatrudnienie 1: postęp województwa w osiągnięciu wskaźnika do 2023 roku

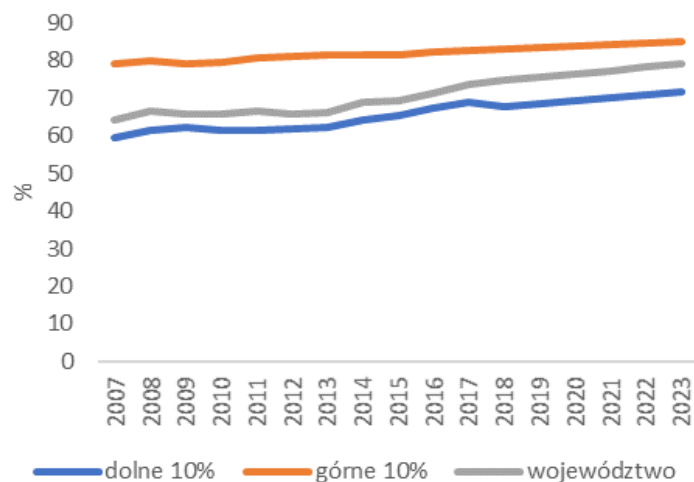
Źródło: oszacowanie własne. Uwaga: Prognoza – trend liniowy z korektą błędem; założono utrzymanie celu zgodnie z SUERMB.

Osiągnięcie celu w:

- **2018:** tak
- **2020:** tak
- **2023:** tak

Dzięki systematycznemu wzrostowi wskaźnika zatrudnienia po 2011 roku, województwo osiąga cel ogólnoeuropejski i nadrabia dystans rozwojowy wobec innych regionów basenu Morza Bałtyckiego.

Wykres 45. Zatrudnienie 2: postęp województwa w osiągnięciu wskaźnika do 2023 roku

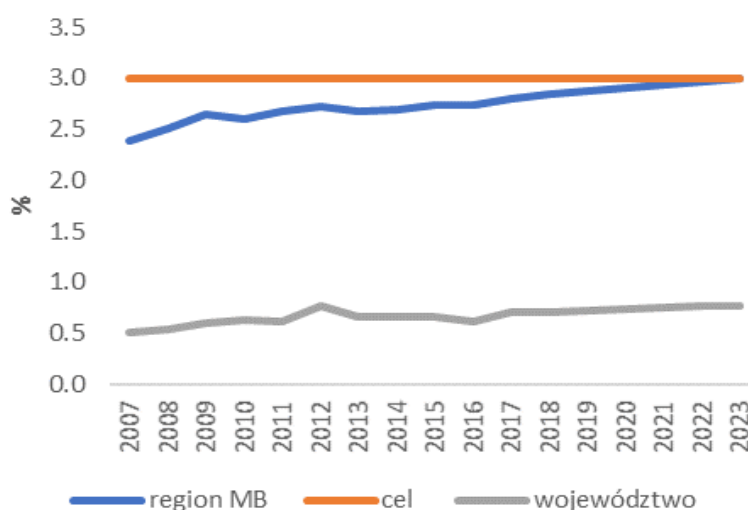
Źródło: oszacowanie własne. Uwaga: Prognoza – trend liniowy z korektą błędem; Dystans województwa do 10% populacji regionu Morza Bałtyckiego o najwyższej wartości wskaźnika

Osiągnięcie celu w:

- **2018:** tak
- **2020:** tak
- **2023:** tak

Nadrabianie dystansu rozwojowy wobec innych regionów basenu Morza Bałtyckiego (por. wskaźnik Zatrudnienie 1) pozwala zmniejszyć różnicę w średnim wskaźniku zatrudnienia osób 20-64 między regionami obejmującymi 10% ogółu populacji regionu państw Morza Bałtyckiego o najlepszym i najgorszym wyniku (odpowiednio: górne i dolne 10%). W horyzoncie 2023 nie uda się jednak osiągnąć pułapu charakterystycznego dla liderów zestawienia

Wykres 46. B+R 1: postęp województwa w osiągnięciu wskaźnika do 2023 roku

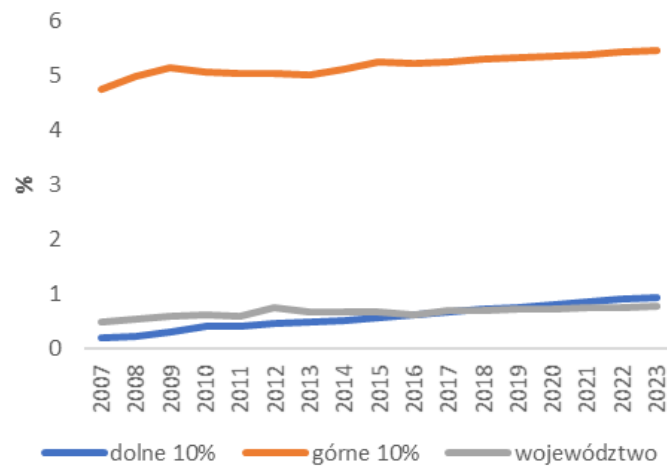
Źródło: oszacowanie własne. Uwaga: Prognoza – trend liniowy z korektą błędem; założono utrzymanie celu zgodnie z SUERMB.

Osiągnięcie celu w:

- **2018:** nie
- **2020:** nie
- **2023:** nie

W zakresie działalności B+R polskie regiony – w tym, województwo łódzkie – cechuje bardzo wyraźna luka względem innych regionów Morza Bałtyckiego. O ile regiony Morza Bałtyckiego powinny być w stanie osiągnąć pułapy docelowe (3%) w 2023 roku, zarówno cel europejski, jak i krajowy (1,7%) leży poza zasięgiem województwa w analizowanym przedziale czasowym.

Wykres 47. B+R 2: postęp województwa w osiągnięciu wskaźnika do 2023 roku

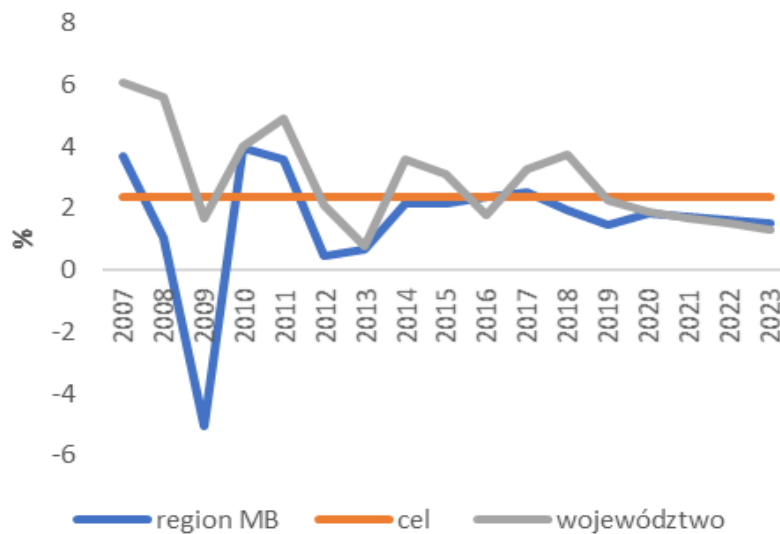
Źródło: oszacowanie własne. Uwaga: Prognoza – trend liniowy z korektą błędem; operacjonalizacja – dystans województwa do 10% populacji regionu Morza Bałtyckiego o najwyższej wartości wskaźnika.

Osiągnięcie celu w:

- **2018:** nie
- **2020:** nie
- **2023:** nie

Dystans do górnych 10% regionów Morza Bałtyckiego nie uległ zmniejszeniu. Co więcej, różnice w relatywnych dynamikach wzrostu prowadzą wyników gorszych niż najbliższe regiony Morza Bałtyckiego już od 2018 roku.

Wykres 48. PKB 1: postęp województwa w osiągnięciu wskaźnika do 2023 roku

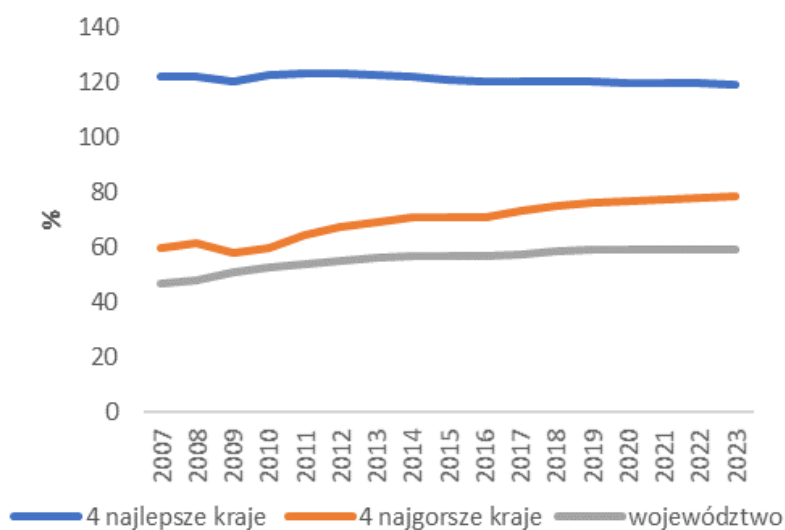
Źródło: oszacowanie własne. Uwaga: Prognoza – trend liniowy z korektą błędem; założono utrzymanie celu zgodnie z SUERMB.

Osiągnięcie celu w:

- **2018:** tak
- **2020:** nie
- **2023:** nie

Z uwagi na konwergencję polskich regionów względem UE, realny wzrost PKB w województwie łódzkim po 2007 roku systematycznie przekraczał poziom odniesienia. Z uwagi na coraz mniejszą lukę rozwojową oraz nadchodzące spowolnienie, prognozuje się, że po 2018 roku dynamika PKB województwa – i całego regionu – znajdzie się poniżej wartości referencyjnej.

Wykres 49. PKB 2: postęp województwa w osiągnięciu wskaźnika do 2023 roku

Źródło: oszacowanie własne.

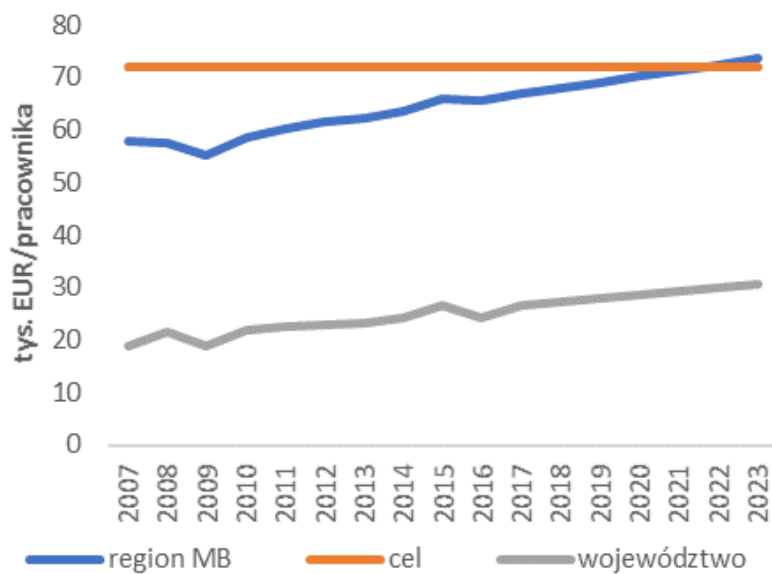
Uwaga: Prognoza – trend liniowy z korektą błędem; operacjonalizacja – dystans województwa do średniej 4 krajów o najwyższej wartości wskaźnika.

Osiągnięcie celu w:

- **2018:** tak
- **2020:** tak
- **2023:** tak

Pomimo tego, że PKB per capita w województwie łódzkim (jako % średniej UE) nie uległ zmianom w latach 2012-2017 i ta zależność pozostanie wiążąca w latach 2018-2023, dzięki spadkowi dystansu do 4 najlepszych krajów regionu Morza Bałtyckiego cel zostanie osiągnięty.

Wykres 50. Wydajność 1: postęp województwa w osiągnięciu wskaźnika do 2023 roku

Źródło: oszacowanie własne.

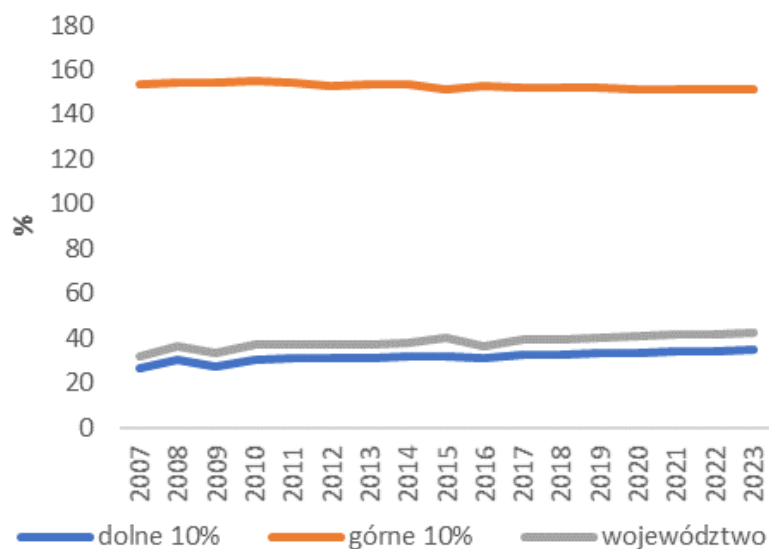
Uwaga: Prognoza – trend liniowy z korektą błędem; założono utrzymanie celu zgodnie z SUERMB.

Osiągnięcie celu w:

- **2018:** tak
- **2020:** tak
- **2023:** tak

Prognozowany wzrost wydajności pracy przekracza wartość referencyjną. Cel zostanie zrealizowany.

Wykres 51. Wydajność 2: postęp województwa w osiągnięciu wskaźnika do 2023 roku

Źródło: oszacowanie własne.

Uwaga: Prognoza – trend liniowy z korektą błędem; operacjonalizacja – dystans województwa do 10% populacji regionu Morza Bałtyckiego o najwyższej wartości wskaźnika.

Osiągnięcie celu w:

- **2018:** tak
- **2020:** tak
- **2023:** tak

Cel zostanie zrealizowany dzięki zmniejszeniu luki wydajności pracy między województwem łódzkim a górnymi 10% populacji regionu Morza Bałtyckiego.

Działania zorientowane na zrównoważony rozwój

Jak opisano w podrozdziale 5.2.1, Strategia Europa 2020 zakładała reorientację modelu rozwoju na bardziej inteligentny, włączający i zrównoważony. W tym kontekście zrównoważony rozwój to taki, który promuje większą efektywność wykorzystania zasobów i przyjazność środowisku, sprzyjające podnoszeniu konkurencyjności gospodarki europejskiej.

Na poziomie programu RPO WŁ realizacja tej zasady znajduje odzwierciedlenie w następujących aspektach:

- finansowanie przedsięwzięć ograniczających oddziaływanie człowieka na środowisko;
- określanie minimalnych wymogów środowiskowych dla wszystkich projektów (racjonalne gospodarowanie zasobami, ograniczenie presji na środowisko, uwzględnienie efektów środowiskowych w zarządzaniu, podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa);

- określanie kryteriów dostępu o charakterze środowiskowym, weryfikowanych na etapie oceny formalnej lub formalno-merytorycznej;
- określanie kryteriów dodatkowych premiujących projekty ograniczające negatywny wpływ na środowisko czy poprawę efektywności wykorzystania zasobów;
- zgodność projektów z zasadami ochrony środowiska, weryfikowanych .in.. w ocenie oddziaływania na środowisko projektów;
- zgodność projektów z zasadami polityki przestrzennej.

Innymi słowy, wpływ RPO Wł 2014-2020 na zrównoważony rozwój realizowany jest dwutorowo: nakładając różnorodne wymogi prośrodowiskowe dla wszystkich typów projektów oraz kierując środki do projektów, których istotą jest działanie prośrodowiskowe. O ile ta pierwsza kategoria działań ma charakter upowszechniający i prewencyjny - i przez to trudno o ilościową ocenę jej bezpośredniego wpływu (a i raczej w perspektywie dekad niż lat), o tyle w przypadku tego drugiego znaczące środki finansowe zostają skierowane na transformację regionalnej gospodarki. W RPO Wł 2014-2020 działania *stricte* prośrodowiskowe realizowane są w obszarach: transportu niskoemisyjnego, energetyki niskoemisyjnej, wykorzystania odnawialnych źródeł energii i termomodernizacji budynków, ochrony środowiska oraz rewitalizacji. Aby określić wpływ RPO Wł 2014-2020 na osiągnięcie celów zrównoważonego rozwoju, dokonano oszacowania wkładu w postęp osiągania wybranych wskaźników środowiskowych: emisja gazów cieplarnianych oraz zużycie energii pierwotnej. Wskaźniki te – obok udziału energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto – zostały uznane za dobrze operacjonalizujące cele zrównoważonego rozwoju w Strategii Europa 2020.

Przeprowadzone analizy potwierdzają, że w RPO Wł 2014-2020 alokowano na projekty środowiskowe do końca 2018 286,4 mln EUR, a do 2020 roku będzie to 461,7 mln EUR (tabela 106, suma środków na cele emisje CO², OZE, zużycie energii pierwotnej). Z uwagi na istniejące zainteresowanie, ich wykorzystanie wydaje się nie zagrożone. Mimo to, zarówno emisja gazów cieplarnianych, jak i zużycie energii pierwotnej rosną (tabela 105, wykresy 30-31). Abstrahując od konkretnych wartości docelowych, już sam trend wzrostowy nie jest zgodny z zapisami strategii. Innymi słowy, w okresie realizacji RPO Wł 2014-2020 presja środowiskowa nie zmniejsza się. To niekorzystna sytuacja, natomiast najprawdopodobniej należałoby ten wynik zinterpretować w kategoriach zbyt małej siły projektów prośrodowiskowych (w tym, wspartych w ramach RPO Wł 2014-2020), aby skutecznie przeciwdziałać skutkom typowej aktywności gospodarczej. Nie można również wykluczyć, że kryteria prośrodowiskowe nie są dostatecznie silne, by ten efekt zniwelować, lub ich charakter upowszechniający nie ugruntował się jeszcze w wystarczającym stopniu. W przypadku udziału OZE nie można jednoznacznie orzec o kierunku wpływu z uwagi na brak danych statystycznych na poziomie województwa lub nawet danych umożliwiających

dokonanie wiarygodnego przybliżenia. W dosyć oczywisty sposób na ewentualny niekorzystny wynik ma wpływ choćby obecność elektrowni Bełchatów.

Działania dotyczące zmian klimatu

Opisane powyżej działania na rzecz zrównoważonego rozwoju służą nie tylko celom gospodarczym, ale przede wszystkim przeciwdziałaniu zmianom klimatu. W świetle diagnozy zawartej w dokumencie Ministerstwa Środowiska pt. *Polityka ekologiczna państwa 2030*, w horyzoncie 2030 województwo łódzkie ma być zagrożone suszami, niekorzystnymi zmianami warunków hydrologicznych, eutrofizacją wód śródlądowych. Interwencja RPO WŁ 2014-2020 po części adresuje te kwestie poprzez wsparcie projektów z zakresu energetyki odnawialnej, termomodernizacji budynków, modernizacji źródeł ciepła oraz inteligentnych systemów transportu. Ma to posłużyć poprawie adaptacyjności do zmian klimatu, zwiększeniu bezpieczeństwa powodziowego, ograniczeniu skutków suszy, zwiększeniu efektywności funkcjonowania służb ratowniczych, oszczędności zasobów, ochronie czystości wód podziemnych i powierzchniowych, poprawie stanu środowiska oraz ukierunkowaniu ruchu turystycznego na obszarach cennych przyrodniczo zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Jednocześnie jednak, jak zidentyfikowano w dokumencie, u źródeł ww. procesów leżą industrializacja, rozwój infrastruktury czy urbanizacja – a zatem takie, które stanowią cel polityki publicznej (jak industrializacja), warunek konieczny sukcesu (infrastruktura) lub są efektem ubocznym (urbanizacja). Jeśli więc RPO WŁ obejmuje interwencję w tym zakresie, jak to ma miejsce (np. infrastruktura), wpływ powinien się po części znosić. Odrębną kwestią pozostaje niespójny zakres czasowy *Polityki ekologicznej* i RPO WŁ oraz przebieg zmian klimatycznych.

Abstrahując od uwag o charakterze metodologicznym, można zauważyć, że wszystkie działania na rzecz poprawy klimatu są skoncentrowane w 3 priorytetach inwestycyjnych UE:

- 04a – wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych;
- 04c – wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym;
- 04e – promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu.

W horyzoncie 2020 roku relatywnie największe środki alokowano na promocję strategii niskoemisyjnych (niemal 301 mln EUR), relatywnie najmniej na rozwój OZE (poniżej 85 mln EUR). Środki te w największym stopniu zostają wydatkowane w drugiej połowie perspektywy finansowej. Na koniec 2018 realizacją objętych było 131 projektów służących podniesieniu efektywności energetycznej (PI 04c), 98 w obszarze OZE (PI 04a) oraz 46 w obszarze promocji strategii niskoemisyjnych (PI 04e). Można zatem zauważyć, że w badanym okresie promocję strategii niskoemisyjnych cechował najwyższy jednostkowy koszt (wydatki kwalifikowalne) projektu (2,91 mln EUR), podczas gdy przedsięwzięcia w pozostałych kategoriach były średnio wyraźnie mniej kosztochłonne (0,37 mln EUR dla OZE i 0,88 mln EUR w promocji efektywności energetycznej).

Tabela 120. Skumulowany rozkład czasowy wydatków kwalifikowalnych według priorytetów inwestycyjnych – obszar zmian klimatu (w mln EUR)

Rok	Priorytet inwestycyjny		
	4a	4c	4e
2014	0.00	0.00	0.00
2015	0.00	0.00	0.00
2016	0.00	53.66	40.56
2017	29.88	96.08	101.70
2018	36.55	115.81	134.03
2019	56.95	137.77	193.73
2020	71.73	153.68	236.96

Mimo znaczącej skali inwestycji, dane statystyki publicznej nie pozwalają oczekiwać jednoznacznie pozytywnego wpływu wydatkowanych środków na środowisko. Wskaźniki zużycia energii pierwotnej i emisji gazów cieplarnianych nadal notują trend wzrostowy (tabela 105, wykresy 30-31). Jak zauważamy w opisie działań na rzecz zrównoważonego rozwoju, trudno o jednoznaczną ocenę tej sytuacji. Trend wzrostowy jest zjawiskiem niekorzystnym, prawdopodobnie jednak to (przynajmniej po części) dzięki inwestycjom RPO Wł uniknięto jeszcze silniejszej tendencji wzrostowej.

Działania mające na celu zwalczanie ubóstwa i włączenie społeczne

Zwalczanie ubóstwa i włączenie społeczne także składa się na nowy model rozwoju. W świetle przeprowadzonych analiz ilościowych, na ten cel przeznaczono do końca 2018 393.4 mln EUR środków RPO Wł, a do 2020 łącznie 534.5 mln EUR w ramach wybranych działań osi priorytetowych VI (rewitalizacja), VII (infrastruktura opieki zdrowotnej i społecznej) oraz całej

osi priorytetowej IX, poświęconej włączeniu społecznemu. Działania na rzecz zwalczania ubóstwa i włączenia społecznego mają bardzo różnorodny charakter, co znajduje odzwierciedlenie w ich kosztowności.

Relatywnie największe kwoty do 2020 roku pochłonie rewitalizacja (252.2 mln EUR). W tym przypadku działania na rzecz redukcji zagrożenia wykluczeniem poprzedza etap infrastrukturalny. Z tego też względu budżet jednego działania do 2020 roku wyniesie więcej niż całej osi IX (203.4 mln EUR). Jednostkowe wsparcie (wydatki kwalifikowalne) projektu pozostaje wyraźnie wyższe niż w innych osiach – do końca 2018 przeciętne wsparcie działania wyniosło 5.75 mln EUR – a samych projektów jest względnie mało (41). Relatywnie mniejsze przedsięwzięcia wspierane są w ramach Osi VII – na 60 projektów średnie wsparcie wyniosło 1.15 mln EUR. Na tym tle zupełnie odróżniają się projekty Osi IX, o dużej liczbie (387) i małej jednostkowej skali wsparcia (przeciętnie 0.23 mln EUR). Podział między osie pozostaje decydujący dla źródła finansowania – dlatego też wyraźnie większe środki i większe projekty stanowią przedmiot interwencji ze środków EFRR, natomiast dużo jednostkowo małych projektów objętych jest finansowaniem EFS. Gdyby utrzymał się zakładany podział środków, wysokość wsparcia EFRR względem EFS kształtowałyby się na koniec 2020 roku w proporcji 2:1, chociaż pod względem liczby przedsięwzięć na koniec 2018 relacja wynosi 1:4. Te wielkości mogą ulegać zmianom z uwagi na harmonogram konkursów. Warto jednak zauważyć, że pierwsze znaczące w skali wsparcie uruchomiono dopiero w 2017 roku. To po części przekłada się na ocenę wpływu RPO na osiągnięcie celów redukcji ubóstwa i włączenie społeczne.

Tabela 121. Skumulowany rozkład czasowy wydatków kwalifikowanych według osi priorytetowych – obszar zwalczania ubóstwa i włączenie społeczne (w mln EUR)

Rok	Oś priorytetowa			Program	
	VI	VII	IX	EFRR	EFS
2014	0.00	0.00	0.00	0.00	0.39
2015	0.00	0.00	0.39	0.00	0.39
2016	3.74	7.77	7.11	11.50	7.11
2017	220.31	56.04	57.53	276.36	57.53
2018	235.93	68.77	88.71	304.70	88.71
2019	245.38	74.63	155.23	320.00	155.23
2020	252.22	78.86	203.40	331.08	203.40

Źródło: opracowanie własne.

Tak jak wskazano, oszacowania ekonometryczne wskazują na jednoznacznie pozytywny wpływ interwencji RPO Wł na redukcję ubóstwa i wykluczenia społecznego. Skala tego

wpływu jest jednak niewielka. Należy bowiem mieć na uwadze, że w tym samym czasie do poprawy sytuacji kontrybuowały poprawa koniunktury w gospodarce (która przełożyła się na tworzenie miejsc pracy oraz silny wzrost wynagrodzeń) oraz szeroka oferta nowych transferów społecznych. O dysproporcji między tymi czynnikami niech świadczy porównanie za 2017 rok (ostatnie dostępne dane). Fundusz płac ok. 650 tys. pracowników w regionie (konserwatywne założenie o pracujących na umowę o pracę w przedsiębiorstwach większych od 9 pracowników) wyniósł wówczas ok. 7.8 mld EUR i odnotował wzrost o ok. 535 mln EUR w porównaniu do 2016. Z kolei skala transferów świadczeń w programie *Rodzina Rodzina 500 plus* w województwie łódzkim wyniosła ok. 325 mln EUR. Na tym tle 534.5 mln EUR w 6-7 lat, jakie RPO WŁ jest kwotą relatywnie małą, i dlatego też statystyczny wkład RPO w zwalczanie ubóstwa i włączenie społeczne oceniono jako ograniczony.

Postępy w realizacji zintegrowanego podejścia do rozwoju terytorialnego

Jednym z narzędzi zintegrowanego podejścia do rozwoju terytorialnego jest zastosowanie ZIT. Jest to instrument, który umożliwia realizację wspólnych przedsięwzięć i celów wg kryterium użyteczności, a nie granic administracyjnych..in.ży to m.in. realizacji potrzeb w sposób kompleksowy oraz wzmacnianiu integracji w ramach obszarów funkcjonalnych miast. Województwo łódzkie posiada jeden obszar funkcjonalny podlegający ZIT – Łódzki Obszar Metropolitalny.

Mechanizm ZIT w RPO WŁ został wyodrębniony w 11 poddziałaniach:

- III.1.1 – niskoemisyjny transport miejski;
- IV.1.1 – odnawialne źródła energii;
- IV.2.1 – termomodernizacja budynków;
- IV.3.1 – ochrona powietrza;
- V.3.1 – gospodarka wodno-kanalizacyjna;
- VI.1.1 – dziedzictwo kulturowe i infrastruktura kultury;
- VI.3.1 – rewitalizacja i rozwój potencjału społeczno-gospodarczego;
- VII.1.1 – technologie informacyjno-komunikacyjne;
- VIII.3.3 – wsparcie przedsiębiorczości w formach bezwrotnych;
- IX.1.2 – aktywizacja społeczno-zawodowa osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym;
- IX.2.2 – usługi społeczne i zdrowotne.

W każdym z ww. przypadków istnieje co najmniej jedno poddziałanie o tym samym zakresie przedmiotowym kierowane do innej grupy (tzw. „bliźniak”).

Na działania ZIT łącznie alokowano prawie 972,5 mln PLN środków UE – alokacja największego poddziałania to niemal 326,8 mln PLN, najmniejszego – poniżej 9,2 mln PLN. Z łącznej kwoty ZIT wykorzystano już 80.4% – w 5 poddziałaniach te środki są właściwie na ukończeniu (tabela poniżej). Najwyższy odsetek wykorzystanych środków (90,8%) cechuje największe poddziałanie ZIT, VI.3.1, w czterech kolejnych poddziałaniach (VII.1.1, VIII.3.3, IV.2.1, IX.2.2) wykorzystana alokacja mieści się w przedziale 83-89%. W pozostałych poddziałaniach jest to wyraźnie mniej – należy jednak podkreślić, że z jednym wyjątkiem (IV.1.1) we wszystkich poddziałaniach wykorzystano połowę dostępnej alokacji. W działaniu IV.1.1 w okresie objętym badaniem nie podpisano ani jednej umowy o dofinansowanie.

Warto zwrócić uwagę, że nie istnieje statystycznie istotna relacja między odsetkami wykorzystanych środków oraz kwotą alokacji czy liczbą podpisanych umów. Innymi słowy, należy uznać, że istniały unikatowe powody, dla których środki wciąż pozostają do wykorzystania.

Tabela 122. Wdrażanie poddziałań ZIT RPO WŁ

Poddziałanie	PI	Alokacja UE przeznaczona na ZIT (PLN)	Liczba podpisanych UoD	Wartość dofinansowania UE w UoD (PLN)	% wykorzystania alokacji ZIT
III.1.1	4e	96966287.25	3	59938766.29	61.8%
IV.1.1	4a	12101625.00	0	0.00	0.0%
IV.2.1	4c	228274813.34	41	195979313.80	85.9%
IV.3.1	4e	19935332.80	7	12853953.25	64.5%
V.3.1	6b	39329003.32	5	26556712.46	67.5%
VI.1.1	6c	98534120.00	9	76670462.47	77.8%
VI.3.1	9b	326786386.66	11	296603611.20	90.8%
VII.1.1	2c	9164223.92	3	8147065.55	88.9%
VIII.3.3	8iii	39585760.00	14	34406805.16	86.9%
IX.1.2	9i	51971219.20	28	29684084.23	57.1%
IX.2.2	9iv	49784028.51	35	41316559.42	83.0%
SUMA		972432800.00	156	782157333.80	80.4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UMWŁ i SZOOP RPO WŁ 2014-2020.

Jak wskazano powyżej, każdemu poddziałaniu ZIT w RPO WŁ 2014-2020 można przypisać co najmniej jedno działanie o takim samym zakresie przedmiotowym, ale kierowane do innej grupy. Takimi swoistymi „bliźniakami” są miasto Łódź (w 4 poddziałaniach) lub całe województwo (we wszystkich 11 poddziałaniach) (tabela poniżej). W tym ostatnim przypadku technicznie oznacza to brak rozszerzenia nazwy poddziałania o grupę docelową „-miasto Łódź” lub „- ZIT”.

Tabela 123. Poddziałania RPO WŁ o charakterze ZIT i korespondujące z nimi poddziałania

Poddziałanie ZIT	bliźniak – miasto Łódź	bliźniak – całe województwo	Poddziałanie ZIT	bliźniak – miasto Łódź	bliźniak – całe województwo
III.1.1	III.1.3	III.1.2	VI.3.1	VI.3.3	VI.3.2
IV.1.1	-	IV.1.2	VII.1.1	VII.1.3	VII.1.2
IV.2.1	IV.2.3	IV.2.2	VIII.3.3	VIII.3.4	VIII.3.2
IV.3.1	-	IV.3.2	IX.1.2	IX.1.3	IX.1.1
V.3.1		V.3.2	IX.2.2	-	IX.2.1
VI.1.1	-	VI.1.2			

Źródło: opracowanie własne na podstawie SZOOP RPO WŁ 2014-2020.

Porównanie „bliźniaczych” poddziałań pozwala na stwierdzenie o relatywnym zapotrzebowaniu na działania, jak i adekwatności zastosowania mechanizmu ZIT do ich wdrożenia. W istocie, korespondujące poddziałania różnią się między sobą zarówno liczbą przedsięwzięć, które obejmują (mierzoną liczbą podpisanych umów o dofinansowanie), jak i poziomem wykorzystanej alokacji. W pierwszej kolejności ujawnia się częste współwystępowanie wysokich (oraz odrębnie niskich) odsetków wykorzystania alokacji. Wobec tego, pewne poddziałania wydają się lepiej odpowiadać na zdiagnozowane potrzeby (lub mają lepiej oszacowany popyt mierzony budżetem), aniżeli inne. Ta prawidłowość dotyczy jednak bliźniaków ZIT-całe województwo; dla miasta Łodzi liczba poddziałań i projektów ogranicza możliwość statystycznego wnioskowania.

Trudno mówić, by model ZIT był jednoznacznie lepiej adresujący potrzeby niż poddziałania obejmujące całe województwo. W 5 na 11 poddziałań odsetek wykorzystanych alokacji ZIT przekracza ten ogólnowojevodzki, a różnice między nimi tylko w 3 przypadkach były mniejsze niż 10 p.p. Największe różnice na korzyść ZIT, przekraczające 30 p.p., dotyczą

poddziałów IV.2.1, IV.3.1 oraz IX.2.2, z kolei największy dystans in minus ZIT notuje w przypadku poddziałania IV.1.1 (0% vs. 58%) oraz III.1.1 (30,3 p.p., 61,8% vs. 92,1%).

Tabela 124. Wdrażanie poddziałów ZIT RPO WŁ 2014-2020 oraz korespondujących z nimi poddziałów

Poddziałanie ZIT			bliźniak – miasto Łódź		bliźniak – całe województwo	
	liczba podpisanych UoD	% wykorzystania alokacji ZIT	liczba podpisanych UoD	% wykorzystania alokacji ZIT	liczba podpisanych UoD	% wykorzystania alokacji ZIT
III.1.1	3	61.8%	-	-	16	92.1%
IV.1.1	0	0.0%	-	-	98	58.0%
IV.2.1	41	85.9%	1	100.6%	91	54.2%
IV.3.1	7	64.5%	-	-	21	26.2%
V.3.1	5	67.5%	-	-	18	60.0%
VI.1.1	9	77.8%	-	-	22	93.9%
VI.3.1	11	90.8%	-	-	24	93.4%
VII.1.1	3	88.9%	1	92.2%	58	91.9%
VIII.3.3	14	86.9%	2	4.0%	1	100.6%
IX.1.2	28	57.1%	9	24.5%	179	42.3%
IX.2.2	35	83.0%	-	-	126	49.3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UMWŁ i SZOOP RPO WŁ 2014-2020.

5.4.3. Wpływ na sytuację demograficzną

W niniejszym raporcie zauważono, że liczba ludności w województwie łódzkim w okresie programowania i realizacji RPO WŁ 2014-2020 systematycznie spada, co ma znaczenie przy wyznaczaniu celów poszczególnych interwencji. Jednocześnie w regionie rośnie wskaźnik obciążenia demograficznego. W województwie łódzkim występuje najmniej korzystna sytuacja pod względem obciążenia demograficznego w Polsce. Wzrasta liczba ludności w wieku powyżej 50 lat. Do 2050 roku przewiduje się, że odsetek ludności w wieku 65 i więcej

lat wzrosło blisko dwukrotnie – z 17% dla Polski i blisko 19% dla województwa łódzkiego w 2017 r. do odpowiednio 32,7% i ponad 34% w roku 2050²⁶⁷. Jednocześnie obserwuje się niski współczynnik dzietności, który charakterystyczny jest szczególnie dla Łodzi. W 2017 r. zarejestrowano o ponad 7 tys. mniej urodzeń niż zgonów, co powoduje, że przyrost naturalny jest ujemny. Tym samym współczynnik przyrostu/ubytku naturalnego był ujemny i wyniósł -3‰ w 2017 roku, co ujawnia największy ubytek naturalny wśród województw w kraju²⁶⁸. Zdecydowanie większy odnotowano w miastach, niż na terenach wiejskich. Depopulacja dotyczy w szczególności Łodzi. Dodatkowo zmiany w strukturze mieszkańców województwa potęgują migracje zewnętrzne osób w wieku produkcyjnym. W regionie występuje się najniższy w Polsce udział ludności w wieku produkcyjnym w ogóle mieszkańców²⁶⁹. Ujemna wartość współczynnika migracji sugeruje, że dostęp do wysokiej jakości kształcenia, usług i rynku pracy jest słabszy, niż w innych regionach lub niezadowalający dla mieszkańców. Do ogólnych czynników, które powodują migracje zalicza się również dostęp do ochrony zdrowia, kultury oraz poczucie bezpieczeństwa. Niskie saldo migracji wewnętrznych sugeruje, że w województwie występują czynniki wypychające. Do depopulacji przyczynia się także suburbanizacja. Mieszkańcy Łodzi po roku 2004 zaczęli masowo przenosić się do strefy podmiejskiej (gmin ościennych) rozpoczynając tym samym proces depopulacji miasta²⁷⁰. Nie bez znaczenia jest również poprawa połączeń komunikacyjnych w szczególności z Warszawą – z jednej strony prowadzi do wzrostu atrakcyjności regionu jako miejsca zamieszkania – łatwy dojazd do pracy lub na studia. Z drugiej zaś, może mieć wpływ na depopulację, przyczyniając się do zwiększonej emigracji do innych miast wojewódzkich. Łódź poprzez swoje położenie konkuruje z innymi dużymi ośrodkami badawczymi o studentów. Wyższe wykształcenie zwiększa prawdopodobieństwo dłuższego pozostawania na rynku pracy, co w sytuacji starzejącego się społeczeństwa jest niezwykle istotne dla regionu. W ramach RPO WŁ 2014-2020 podejmowane są działania służące pośrednio zahamowaniu negatywnych zjawisk demograficznych. W ramach OP I Badania, rozwój i komercjalizacja wiedzy rozwijana jest działalność badawczo-rozwojowa, co prowadzi do zwiększenia innowacyjności regionu, rozwoju technologicznego, a tym samym podniesienia atrakcyjności regionu dla inwestorów, ale również studentów i naukowców. Tego typu działania mogą mieć również pozytywny wpływ na wizerunek regionu za granicą. Stymulacja przedsiębiorstw w zakresie zwiększania nakładów na B+R może sprawić, że rynek pracy stanie się bardziej atrakcyjny dla lokalnej społeczności i zahamuje odpływ tej części

²⁶⁷ Źródło: Analiza społeczno – ekonomiczna województwa łódzkiego, Regionalne Obserwatorium Rynku Pracy, Łódź 2018

²⁶⁸ Ibidem

²⁶⁹ Na podstawie danych BDL GUS

²⁷⁰ Źródło: Przemiany demograficzne i starzenie się społeczeństwa: konsekwencje dla lokalnych rynków pracy w Polsce, OECD, 2013

osób, które opuszczają region poszukując lepszych warunków do rozwoju zawodowego. Istotnym czynnikiem, który może zatrzymać odpływ ludności jest tworzenie przyjaznych warunków do rozwoju i zwiększania konkurencyjności MŚP, co odbywa się poprzez interwencje realizowane w ramach OP II Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka. Jak wskazuje niniejszy raport, w regionie istnieje potencjał absorpcyjny (po stronie przedsiębiorstw i JST) w tym zakresie i przewiduje się, że będzie wzrastał. W 2017 r. w województwie łódzkim funkcjonowało 236 456 mikroprzedsiębiorstw, 9 097 małych firm oraz 1 709 średnich²⁷¹ - jest to szerokie grono przedsiębiorców, którzy poprzez zwiększanie konkurencyjności swoich firm będą nie tylko przyczyniać się do wzrostu gospodarczego regionu, ale także tworzyć nowe miejsca pracy.

Jak wspomniano na wstępie zwiększanie mobilności regionalnej, może mieć dwojakie skutki dla procesu depopulacji. Biorąc jednak pod uwagę, że problem ten dotyka w największym stopniu Łodzi – zwiększanie mobilności mieszkańców województwa względem jego stolicy może odnieść pozytywny skutek. Przebudowa dróg lokalnych i wojewódzkich mająca miejsce w ramach działań realizowanych w OP III Transport może przyczynić się do zatrzymania kapitału ludzkiego wewnątrz województwa. Inwestycje w infrastrukturę transportową w samej Łodzi prowadzą do zwiększania jakości życia mieszkańców, a tym samym mogą wpłynąć na zatrzymanie migracji zewnętrznych. Znaczenie dla tego celu ma także zmniejszanie natężenia hałasu w miastach i dążenie do zwiększania ilości przewozów pasażerów komunikacją miejską.

Z punktu widzenia wzmocnienia atrakcyjności regionu na zewnątrz tj. przyciągania nowych mieszkańców, a także podnoszenia jakości obecnych – ważną rolę pełnią działania realizowane w OP VI Rewitalizacja i potencjał endogeniczny regionu. Rozwój gospodarki turystycznej poza oczywistym efektem, jakim jest zwiększenie atrakcyjności regionu, a tym samym stymulowanie jego wzrostu gospodarczego, ma również skutek w postaci tworzenia miejsc pracy. Potencjału tego obszaru RPO WŁ 2014-2020 do zmniejszenia depopulacji upatruje się w tworzeniu przestrzeni służących rekreacji i tym samym utrzymaniu dobrego stanu zdrowia osób starszych. W ramach OP VI obejmowane są wsparciem instytucje kultury, co jak wskazuje niniejszy raport - w opinii beneficjentów przekłada się na wzrost ich popularności. Zwiększanie oferty kulturalnej i rozrywkowej w Łodzi może przede wszystkim przyczynić się do napływu lub zatrzymania ludzi młodych w mieście. Natomiast należy zwrócić uwagę, że w sytuacji starzenia się społeczeństwa ważną rolę odgrywa promowanie idei aktywnego starzenia się i tworzenie przestrzeni, które przyciągną również starszych mieszkańców. Z kolei działania w obszarze rewitalizacji przyczyniają się do zwiększenia

²⁷¹ Źródło: BDL GUS

bezpieczeństwa na obszarach zdegradowanych, co w niedalekiej przyszłości może pozytywnie wpłynąć na chęć osiedlania się, głównie w miastach.

W podnoszeniu jakości życia mieszkańców regionu znaczenie ma także rozwój usług społecznych. Działania prowadzone w ramach OP VII w zakresie rozwoju e-administracji i e-zdrowia służą tworzeniu usług łatwo dostępnych dla mieszkańców. Ponadto inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, przyczyniają się do rozwoju regionalnego, a także zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia oraz dostępności usług. W obszarze zdrowia, poza zwiększaniem jakości usług zdrowotnych, istotne jest także promowanie profilaktyki i świadomości na temat stanu zdrowia. Takie działania prawdopodobnie będą zapobiegać częściowo przedwczesnym zgonom, a także przyczynią się utrzymania dłuższej aktywności zawodowej mieszkańców regionu. Na ten czynnik hamowania depopulacji mają wpływ interwencje podejmowane również w ramach OP X Działanie X.3 Ochrona, utrzymanie i przywrócenie zdrowia. Nie bez znaczenia pozostaje także rozwój infrastruktury edukacyjnej, w tym przedszkolnej, co może być czynnikiem hamującym odpływ ludności w wieku produkcyjnym. Działania w ramach OP VII służą także wzmacnianiu usług opieki środowiskowej dla osób zależnych lub niesamodzielnych, a także budowy/przebudowy lub adaptacji budynków do opieki nad dziećmi w wieku do lat 3. Oba działania są częściowo odpowiedzią na starzenie się społeczeństwa. Depopulacji może w szczególności zapobiegać zapewnienie opieki dla najmłodszych dzieci. Ma to znaczenie w przeciwdziałaniu wypadaniu rodziców dziecka z rynku pracy w okresie opieki nad nim, a tym samym może być jednym z czynników podjęcia decyzji o rodzicielstwie. Ten sam cel jakim jest stworzenie dogodnych warunków do wychowywania dziecka można realizować również poprzez działania podejmowane w OP X w ramach Działania X.1 Powrót na rynek pracy osób sprawujących opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3. W sytuacji obciążenia demograficznego szczególnie ważne są działania prowadzące do utrzymania lub przywrócenia na rynek pracy także osób powyżej 50 roku życia. Sprzyja temu interwencja wdrażana w ramach OP X, która odpowiada m.in. na problem dezaktualizujących się, niskich kompetencji pracowników przedsiębiorstw (zwłaszcza po 50 roku życia).

Jak wskazuje niniejszy raport od 2014 roku odnotowuje się spadek rejestrowanego bezrobocia, jednak nadal stopa bezrobocia w regionie pozostaje wyższa, niż średni wynik dla Polski. Nie sprzyja to migracjom z innych województw oraz może przyczyniać się do podjęcia decyzji o zmianie miejsca zamieszkania mieszkańców województwa. W niniejszym raporcie zidentyfikowano, że miasto Łódź charakteryzuje się w regionie najwyższym odsetkiem osób bez kwalifikacji oraz najniższym odsetkiem osób bez doświadczenia zawodowego wśród wszystkich osób bezrobotnych. W roku 2018, podobnie jak rok wcześniej, bezrobocie w województwie łódzkim różniło się od bezrobocia rejestrowanego w całym kraju właśnie pod względem większego udziału bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych. Jednocześnie analiza w ramach Działania XI.2 Kształcenie osób dorosłych wskazuje na niskie

zainteresowanie beneficjentów kształceniem osób dorosłych w Łodzi. Z tego względu działania podejmowane w OP VII Rynek pracy mają potencjał, aby przyczynić się do depopulacji poprzez podnoszenie kwalifikacji osób w miejscu ich zamieszkania, a także wzmacnianie ich przedsiębiorczości oraz wsparcia na uruchomienie działalności gospodarczej.

Działania podejmowane w ramach OP VIII są również istotne z punktu widzenia demografii regionu, ponieważ część z nich nakierowana jest na wzmocnienie kompetencji osób powyżej 50 roku życia, co przełoży się na wzrost aktywności zawodowej tej grupy osób. Na zdiagnozowane potrzeby związane ze starzeniem się społeczeństwa i depopulacją odpowiada również Działanie IX.2 Usługi na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w OP IX. Na podstawie analizy danych GUS dla województwa łódzkiego ustalono, że w 2017 roku przeciętne trwanie życia to 75 lat dla mężczyzn oraz 81 lat dla kobiet. Prowadzone są działania nakierowane na wzrost usług opiekuńczych i asystenckich. Interwencja uwzględnia również wsparcie nieformalnych opiekunów osób niesamodzielnych, co umożliwi im podjęcie płatnej pracy. Działania nakierowane na deinstytucjonalizację usług odciążają instytucje takie jak np. Domy Pomocy Społecznej, gdzie okres oczekiwania na miejsce jest długi, ale także wspierają rodziny osób zależnych w poprawie ich sytuacji życiowej.

Podsumowując RPO Wł 2014-2020 może być skutecznym instrumentem częściowego zatrzymania depopulacji. Cele poszczególnych osi priorytetowych prowadzą pośrednio do zwiększenia atrakcyjności regionu poprzez oferowanie podniesienia jakości kształcenia oraz wszelkiego rodzaju dóbr i usług, a także poprawy sytuacji na rynku pracy. Prowadzi to do ogólnej poprawy warunków życia w regionie, co w dłuższym czasie może okazać się czynnikiem zmniejszającym depopulację.

5.5. Potencjał absorpcyjny i możliwe kierunki realokacji środków rezerwy wykonania RPO WŁ 2014-2020

W niniejszym rozdziale odpowiadamy na pytanie badawcze:

Jaki jest potencjał absorpcyjny w województwie łódzkim oraz jakie są możliwe kierunki realokacji środków rezerwy wykonania RPO WŁ 2014-2020?

5.5.1. Potencjał absorpcyjny

Oś Priorytetowa I

PI 1a (Działanie I.1 Rozwój infrastruktury badań i innowacji)

Potencjał absorpcyjny dla Działania I.1 jest ograniczony proceduralnie do projektów, które znalazły się na liście projektów kwalifikujących się do wsparcia wpisanych do Kontraktu Terytorialnego dla Województwa Łódzkiego. Zastosowanie tej szczególnej ścieżki umożliwia względnie łatwą ocenę tego potencjału (w Załączniku nr 5b do Kontraktu Terytorialnego jest ujętych ogółem 11 projektów). Dotychczasowy stan kontraktacji wskazuje, że złożenie wszystkich projektów ujętych w Kontrakcie Terytorialnym nie gwarantuje wyczerpania alokacji. Pomimo możliwości włączania nowych projektów na listę stanowiącą załącznik do Kontraktu Terytorialnego, długi czas uzgadniania projektów z podmiotami szczebla centralnego, zaawansowany moment czasowy wdrażania Programu oraz wciąż wysoka niepewność przyszłych warunków działania jednostek naukowych (brak wielu rozporządzeń wykonawczych do ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce) sprawiają, że nie należy się spodziewać pojawienia się licznych nowych projektów. Wielkość alokacji przeznaczonych na PI 1a jest 2. najwyższą w Polsce (wyższa jedynie w województwie mazowieckim), co stanowi duże wyzwanie w zakresie absorpcji dla województwa, którego wyniki w zakresie innowacyjności regionalnej gospodarki plasują je na 6. pozycji w kraju wg danych Regionalnej Tablicy Wyników Innowacji (Regional Innovation Scoreboard) za 2017 rok.

PI 1b (Działanie I.2 Inwestycje przedsiębiorstw w badania i innowacje)

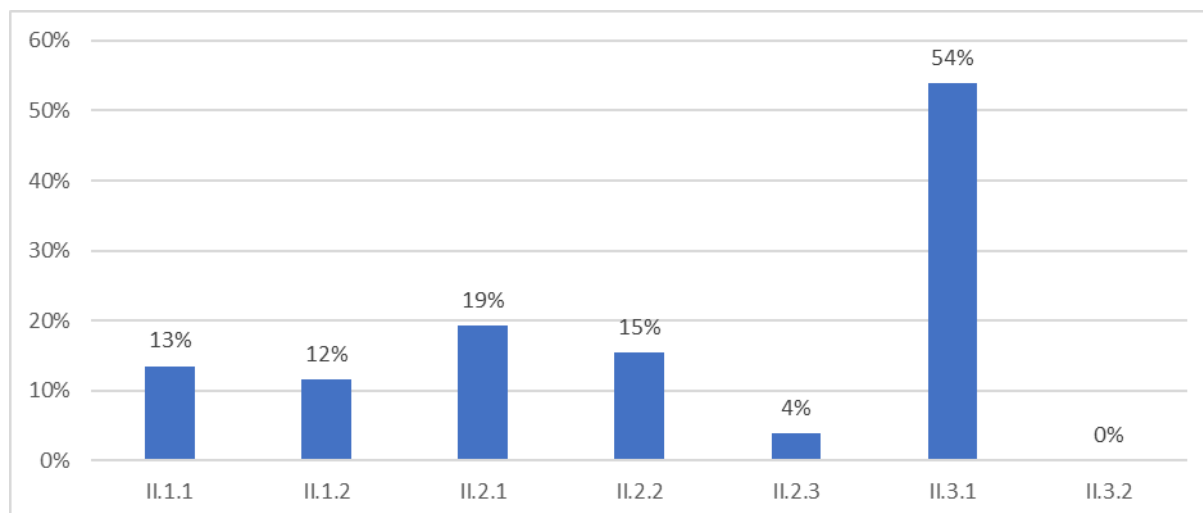
W przypadku Działania I.2 nie występują podobne uwarunkowania, jak opisane powyżej dla Działania I.1. Należy jednakże zwrócić uwagę, że w tym przypadku o potencjale absorpcyjnym decyduje zainteresowanie potencjalnych wnioskodawców, które – na chwilę obecną – nie jest najwyższe (ta sytuacja w znacznie większym stopniu dotyczy Poddziałania I.2.1 Infrastruktura B+R przedsiębiorstw). Do tego dochodzi jeszcze niska jakość projektów, którą – być może – da się poprawić dzięki akcji informacyjno-edukacyjnej. Niski poziom dotychczasowej kontraktacji tworzy istotne ryzyko nie wykorzystania pełnej puli środków desygnowanych na realizację tego Działania. Należy też mieć na uwadze fakt, że założone ex-

ante cele były bardzo ambitne i wykorzystanie alokacji nawet w okrojonym zakresie pozwoli oczekiwać efektów większych aniżeli w wielu innych regionach Polski, gdzie alokacja na realizację podobnych działań była znacząco niższa. Wielkość alokacji na realizację PI 1b plasuje województwo łódzkie na 4. pozycji w kraju i jest ok. 27% wyższa od średniej alokacji dla wszystkich województw Polski wynoszącej 409,6 mln zł. Pewnym optymizmem mogą napawać wyniki badania CAWI wśród potencjalnych beneficjentów. Wśród respondentów planujących złożyć wnioski o dofinansowanie w ramach Działania I.2 (dotyczy obu poddziałań) w zdecydowanej większości podjęli oni już działania związane z formalnym przygotowaniem wniosku i/lub zabezpieczyli środki na jego przyszłą realizację.

Oś Priorytetowa II

W toku zrealizowanego badania ilościowego, wolę realizacji projektów w ramach OP II wyraziło 14,8% (52) wszystkich respondentów wypełniających ankietę. Spośród nich, większość zainteresowana jest Poddziałaniem II.3.1 (54%), zaś kolejne według częstości wskazań było Poddziałanie II.2.1 (19%). Warto zauważyć, iż w czerwcu 2019 r. planowane jest uruchomienie naboru w Poddziałaniu II.3.1, zaś w maju oraz listopadzie będą uruchamiane nabory w Poddziałaniu II.2.1. Oznacza to zatem, iż istnieje deklaracyjny potencjał absorpcyjny w zakresie planowanych naborów.

Wykres 52 Odsetek ankietowanych deklarujących chęć złożenia wniosku o dofinansowanie w ramach Osi priorytetowej II, zainteresowanych poszczególnymi Działaniami/Poddziałaniami OP II

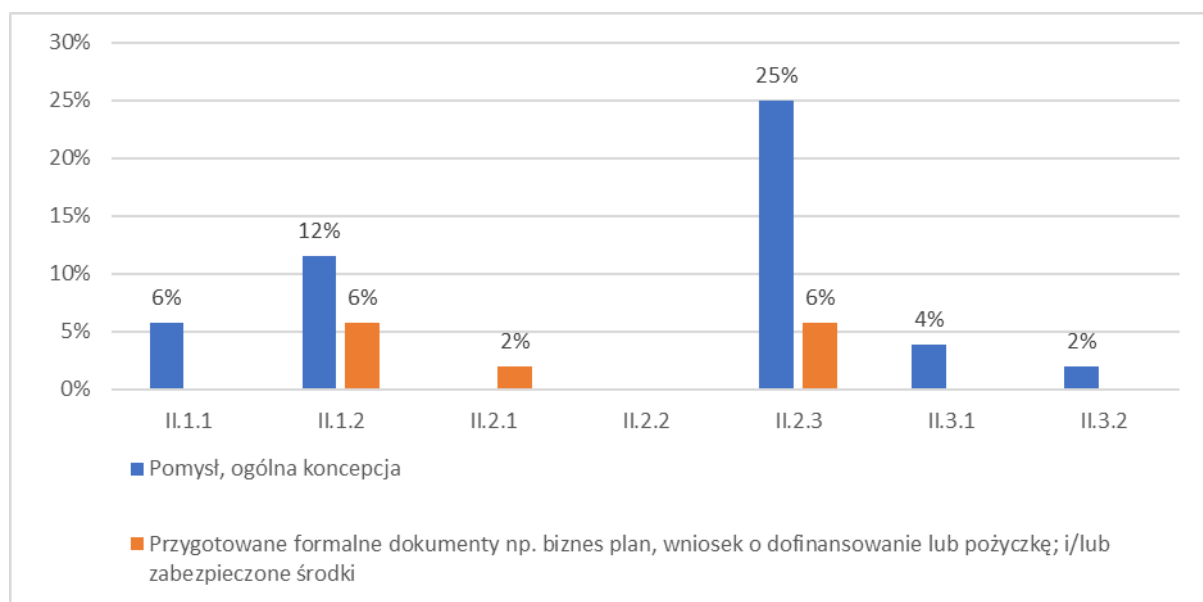

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=52.

Pytani o stan zaawansowania ewentualnych planów związanych ze składaniem wniosku o dofinansowanie w ramach Osi priorytetowej II, w zdecydowanej większości respondenci deklarujący posiadanie takich zamierzeń znajdowali się na etapie pomysłu, ogólnej koncepcji (25% wskazań dla Poddziałania II.2.3 i 12% dla Poddziałania II.1.2). Z kolei zadbanie o

przygotowanie formalnych dokumentów i / lub zabezpieczenie środków najczęściej deklarowano również dla tych samych dwóch poddziałań (po 6% wskazań respondentów).

Wykres 49. Odsetek ankietowanych, deklarujących chęć złożenia wniosku o dofinansowanie w ramach Działań/Poddziałań Osi priorytetowej II, znajdujących się na poszczególnych etapach przygotowania projektu

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=52.

PI 3a (Działanie II.1 Otoczenie biznesu)

Bazując na dotychczasowych doświadczeniach wdrażania należy uznać, iż potencjał absorpcyjny JST do wdrażania projektów w ramach Poddziałania II.1.1 jest niski i zapewne tylko w nieznacznym stopniu zostanie poszerzony dzięki uwzględnieniu firm w gronie potencjalnych beneficjentów. Analogicznie, IOB w ograniczonym stopniu były zainteresowane ubieganiem się o wsparcie, choć na ten moment instytucje systemu wdrażania wiedzą o jednym ważnym, zainteresowanym potencjalnym wnioskodawcy. W przypadku MŚP, potencjał absorpcyjny do tej pory był niski, aczkolwiek można przyjąć tendencję wzrostową.

PI 3b (Działanie II.2 Internacjonalizacja przedsiębiorstw)

Analiza dotychczasowych naborów, wysokości kontraktacji w poszczególnych poddziałaniach oraz odpowiedzi uczestników badań ilościowych potwierdzają istnienie potencjału absorpcyjnego po stronie firm i JST obejmowanych wsparciem w ramach Działania II.2.

PI 3c (Działanie II.3 Zwiększenie konkurencyjności MŚP)

Wyniki badania CAWI/CATI pozwalają mniemać, iż istnieje zainteresowanie Działaniem II.3 w jego grupie docelowej (por. 54% wskazań zainteresowania Poddziałaniem II.3.1 w badaniu CAWI/CATI). Jeśli wziąć pod uwagę, iż w 2017 r. w województwie łódzkim funkcjonowało

236 456 mikroprzedsiębiorstw, 9 097 małych firm oraz 1 709 średnich²⁷² - nawet po uwzględnieniu wyłączeń pewnych branż, świadczy to o szerokim gronie potencjalnych beneficjentów. Warto zauważyć również, iż w kolejnych czterech naborach w ramach Poddziałania II.3.1. złożono odpowiednio 358, 301, 174 oraz 90 wniosków ogółem, z czego dla trzech pierwszych naborów (tj. tych objętych analizą w ramach niniejszej ewaluacji i zakończonych przed 31.12.2018 r.) przełożyło się to odpowiednio na 259, 210 i 136 złożonych wniosków poprawnych formalnie oraz 41, 61 i 61 umów (obowiązujących na 31.12.2018 r.). Dowodzi to, że zainteresowanie wsparciem jest daleko wyższe aniżeli dotychczasowe możliwości jego zaspokojenia w ramach RPO Wł 2014-20210. Dane ilościowe znajdują odzwierciedlenie w wypowiedziach uczestników zogniskowanego wywiadu grupowego oraz obserwacjach formułowanych przez respondentów, z którymi realizowane były wywiady pogłębione. Wskazywali oni, iż w regionie nadal są firmy potrzebujące relatywnie prostych działań inwestycyjnych mających na celu zwiększyć ich konkurencyjność czy podwyższyć wolumen sprzedaży. Nie są to działania proinnowacyjne, a jedynie związane z optymalizowaniem procesów biznesowych. Z punktu widzenia budowania stabilnego rozwoju w regionie, są one jednak bardzo ważne.

Oś Priorytetowa III

PI 4e (Działanie III.1 Niskoemisyjny transport miejski)

Zidentyfikowane wśród potencjalnych beneficjentów Działania III.1 Niskoemisyjny transport miejski zainteresowanie znajdzie odzwierciedlenie w planowanych na październik 2019 r. konkursach. Planowane procedury konkursowe przewidują rozdysponowanie ponad 5 mln zł na Poddziałanie III.1.2 Niskoemisyjny transport miejski oraz niemalże 124 mln zł na Poddziałanie III.1.3 *Niskoemisyjny transport miejski – Miasto Łódź*. Jak wynika z opinii pozyskanych w ramach badań jakościowych oraz analizy dotychczasowego zainteresowania naborami w ramach Poddziałania III.1.2, nabór ten zostanie rozstrzygnięty pozytywnie (będzie to jednak uzależnione od jakości składanych wniosków). Potwierdzają to wyniki badania ilościowego, w ramach którego 9 respondentów zadeklarowało chęć złożenia wniosku na Poddziałanie III.1.2. W przypadku Poddziałania III.1.3 nie udało się dotąd wyłonić projektów spełniających wymogi formalne, jednak należy spodziewać się, iż po znaczącym zwiększeniu budżetu naboru, jakie miało miejsce, w ramach kolejnego konkursu, który rozpocznie się w październiku 2019 r. uda się zakontraktować dostępne środki. W ramach Poddziałania III.1.1, realizowanego w trybie pozakonkursowym, należy spodziewać się realizacji dwóch kolejnych projektów, wpisanych do Wykazu Projektów Zidentyfikowanych.

²⁷² Bank Danych Lokalnych GUS.

PI 7b (Działanie III.2 Drogi) Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi

W ramach Działania III.2. *Drogi* zidentyfikowano zbilansowanie popytu absorpcyjnego OP III oraz popytu aplikacyjnego na wsparcie. Prognozowane jest niepełne (85%) osiągnięcie wartości docelowej wskaźnika *Całkowita długość nowych dróg*. Biorąc jednak pod uwagę, iż nowe drogi założone do wybudowania dotyczą – poza zaplanowanymi w RPO Wł 2014-2020 interwencjami – wyłącznie dróg lokalnych, dalsza kontraktacja wskaźnika wymagałaby zaburzenia zapisów UP stanowiących o zaledwie 15% udziale tej alokacji w całej kwocie dofinansowania przeznaczanej na Działanie III.2. Potencjał aplikacyjny w zakresie budowy nowych dróg wojewódzkich jest ograniczony brakiem dokumentacji wykonawczej na dodatkowe interwencje (poza projektem pozakonkursowym zidentyfikowanym do dofinansowania) co stawia pod znakiem zapytania możliwość przeprowadzenia ewentualnych dodatkowych inwestycji do końca 2023 roku. Wyniki badania CAWI/CATI pokazują istnienie potencjału aplikacyjnego w zakresie przebudowy i modernizacji istniejących dróg lokalnych. Przedstawiciele 16 JST deklarowali zainteresowanie i chęć aplikowania o fundusze na ten cel. Potencjał absorpcyjny Działania III.2 jest jednak ograniczony wspomnianym wyżej limitem 15% alokacji przeznaczanej na wsparcie dróg lokalnych.

Potencjał absorpcyjny Działania III.2 jest więc nie w pełni wystarczający do osiągnięcia zobowiązania dotyczącego wskaźnika *Całkowita długość nowych dróg*, co wynika jednak z ograniczeń UP dotyczących limitu na wsparcie dróg lokalnych.

PI 7c (Działanie III.3. Transport multimodalny) Rozwój i usprawnienie przyjaznych środowisku (w tym o obniżonej emisji hałasu) i niskoemisyjnych systemów transportu, w tym śródlądowych dróg wodnych i transportu

W ramach Działania III.3. Transport multimodalny odnotowano wystarczający potencjał aplikacyjny w relacji do potencjału absorpcyjnego. W naborze konkursowym 2018 roku złożono 2 wnioski o dofinansowanie projektu, angażujące całą alokację, które nie przeszły jednak pozytywnej oceny formalnej ze względu na brak pełnej dokumentacji.

Potencjał absorpcyjny Działania III.3 jest wystarczający do osiągnięcia zobowiązań wskaźnikowych.

PI 7d (Działanie III.4 Transport kolejowy) Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu

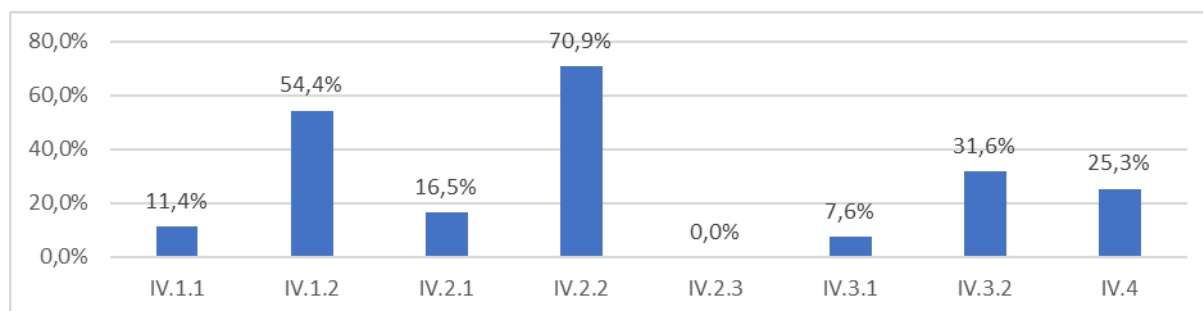
W ramach Działania III.4 *Transport kolejowy* zidentyfikowano wysoki potencjał aplikacyjny wyrażony liczbą i wartością zidentyfikowanych projektów pozakonkursowych. Niemniej potencjał absorpcyjny Działania III.4 utrudnia jego zaspokojenie ze względu na gwałtowny wzrost cen materiałów i usług budowlanych.

Potencjał absorpcyjny Działania III.4 *Transport kolejowy kolejowy* jest jednak wystarczający do osiągnięcia zobowiązania dotyczącego wskaźnika *Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych*.

Oś Priorytetowa IV

W ramach przeprowadzonego badania ilościowego, chęć realizacji projektów w zakresie OP IV zadeklarowało aż 19,9% (79) wszystkich biorących udział w badaniu. Spośród nich, aż 70,9% zainteresowanych jest Poddziałaniem IV.2.2, a 54,4% - Poddziałaniem IV.1.2. W przypadku Poddziałania IV.2.2, warto mieć na uwadze, że w 2019 roku przewiduje się nabór na projekty w ramach tego poddziałania. Poniższe wyniki mogą więc stanowić potwierdzenie dla zainteresowania potencjalnych wnioskodawców uczestnictwem w konkursie.

Wykres 53. Odsetek ankietowanych deklarujących chęć złożenia wniosku o dofinansowanie w ramach Osi priorytetowej IV, zainteresowanych poszczególnymi działaniami/poddziałaniami OP IV

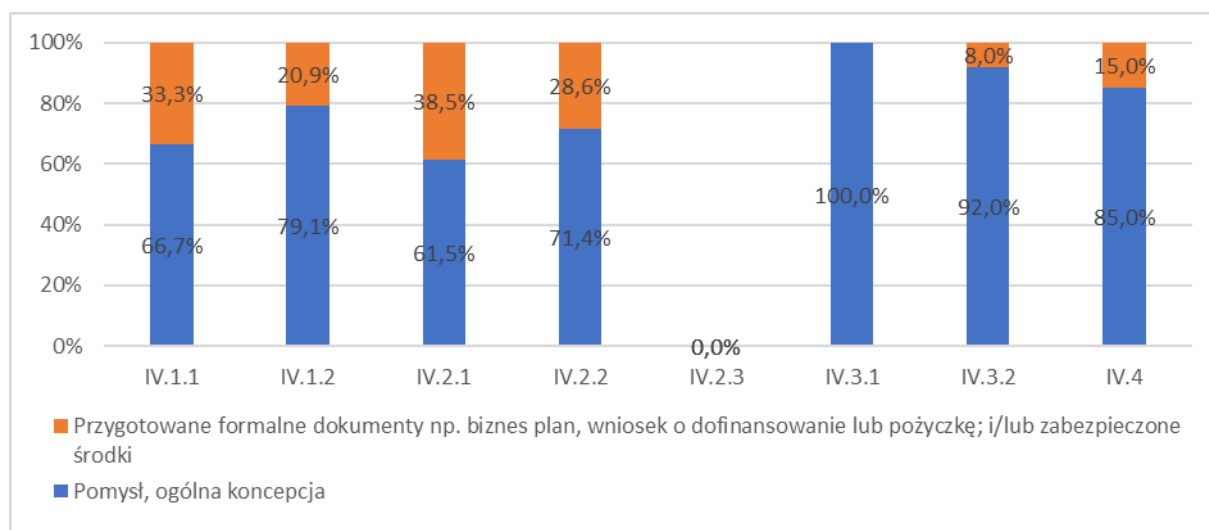
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=79.

Przeważającym typem projektu w ramach Działania IV.1 (PI 4a) są projekty związane z produkcją energii elektrycznej (były one dwa razy częściej wskazywane niż projekty dotyczące produkcji energii cieplnej). Jeśli chodzi zaś o określenia preferowanych rodzajów inwestycji w ramach Działania IV.2 (PI 4c), najchętniej wskazywano inwestycje dotyczące modernizacji energetycznej obiektów użyteczności publicznej. Najczęściej planowane typy projektów w przypadku Działania IV.3 związane są z budowa, przebudową, modernizacją w zakresie oświetlenia publicznego z wykorzystaniem urządzeń energooszczędnych i ekologicznych. Respondenci deklarujący zainteresowanie Działaniem IV.4 najchętniej pozyskaliby dofinansowanie na rzecz wymiany niskosprawnych i nieekologicznych źródeł ciepła na nowe, bardziej ekologiczne źródła ciepła.

W ramach badania ilościowego, najwyższy odsetek projektów przygotowanych do realizacji pod względem formalnym, można odnotować w przypadku Poddziałania IV.2.1 – 38,5% deklarujących chęć złożenia wniosku w tym poddziałaniu, jest gotowych w tym zakresie, a także w przypadku Poddziałania IV.1.1. Wynik ten należy tłumaczyć charakterem tych poddziałań. Są one bowiem realizowane w formule ZIT, przez to projekty musiały być wcześniej określone w Strategii ZIT. Zauważalny odsetek respondentów przygotowuje już

dokumenty formalne pozwalające ubiegać się o dofinansowanie (np. wniosek o dofinansowanie) w ramach Poddziałania IV.2.2.

Wykres 54. Odsetek ankietowanych, deklarujących chęć złożenia wniosku o dofinansowanie w ramach Działań/Poddziałania Osi priorytetowej IV, znajdujących się na poszczególnych etapach przygotowania projektu

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI, N=79.

PI 4a (Działanie IV.1 Odnawialne źródła energii)

Potencjał absorpcyjny dotyczący Działania IV.1 (PI 4a) jest znaczący. Świadczy o tym przede wszystkim bardzo duże zainteresowanie pierwszym konkursem zorganizowanym w ramach Poddziałania IV.1.2, gdzie pozytywną ocenę formalną przeszło 110 wniosków o łącznej wartości dofinansowania UE w wysokości 164 309 850 zł, spośród których do dofinansowania wybrano 96. Kwota wkładu unijnego w wnioskach wybranych do dofinansowania wyniosła 133 220 913 zł. Ostatecznie, według stanu na koniec roku 2018, w realizacji znajduje się 87 projektów, dla których dofinansowanie UE wynosi 119 672 145 zł. Kolejny konkurs ogłoszony w ramach tego poddziałania nie został jeszcze rozstrzygnięty, jednak na podstawie wyników pierwszego konkursu oraz informacji pozyskanych podczas wywiadów pogłębionych można przypuszczać, iż cała dostępna pula środków (42 493 000 zł) zostanie wykorzystana. Co więcej, należy sądzić, iż pozostała pula środków wraz z rezerwą wykonania (ok. 60 000 000 zł) w ewentualnych kolejnych konkursach również ma szansę zostać wydana z uwagi na duże zainteresowanie potencjalnych wnioskodawców. W ramach Poddziałania IV.1.1, realizowanego w trybie pozakonkursowym do końca 2018 r. nie podpisano żadnej umowy o dofinansowanie. Według Wykazu Projektów Zidentyfikowanych, należy spodziewać się realizacji trzech projektów. Z uwagi na znaczące potrzeby oraz wysoki potencjał absorpcyjny inwestycji, zasadne jest wykorzystanie całej pozostałej alokacji dla PI 4a. Warto także rozważyć zwiększenie alokacji dla Poddziałania IV.1.2.

PI 4c (Działanie IV.2 Termomodernizacja budynków)

W przypadku Poddziałania IV.2.1, dedykowanego obszarowi w zasięgu oddziaływania Strategii ZIT, kwota podpisanych umów o dofinansowanie pozostawia dostępną alokację w wysokości 33 mln zł. Lista zidentyfikowanych projektów pozakonkursowych wskazuje, że 3 projekty nie zostały jeszcze wybrane do dofinansowania (ich łączna wartość to 5,2 mln zł). Warto zwrócić uwagę, że z dużym prawdopodobieństwem mogą pojawić się kolejne projekty, które zostaną wpisane na listę projektów zidentyfikowanych. Możliwe jest zatem zagospodarowanie całości alokacji dostępnej dla poddziałania.

Poddziałanie IV.2.2, nakierowane na poprawę efektywności energetycznej na obszarze całego województwa, w 2019 roku będzie realizowane za pomocą naboru konkursowego o budżecie 72,4 mln zł. Obserwując zainteresowanie priorytetem 4c, można spodziewać się wykorzystania kwoty przewidzianej w konkursie.

Ze względu na obecny poziom realizacji wskaźników w ramach PI 4c, nie identyfikuje się potrzeby przeznaczania dodatkowych środków na ten cel. Za pomocą przedsięwzięć znajdujących się obecnie w toku, a także naborów trwających i planowanych do realizacji oraz projektów pozakonkursowych, możliwe będzie osiągnięcie wartości docelowych wskaźników na rok 2023. Obecnie, zgodnie z zasadą koncentracji tematycznej, w ramach RPO Wł 2014-2020, około 15% środków finansowych UE jest przeznaczonych na CT4. W celu zachowania zgodności z zapisami Umowy Partnerstwa oraz celami strategii Europa 2020, zaleca się wykorzystanie wszystkich środków dostępnych na PI 4c w ramach tego priorytetu.

PI 4e (Działanie IV.3 Ochrona powietrza)

W przypadku Poddziałania IV.3.1 Ochrona powietrza – ZIT realizację wskaźników kontynuować mogą projekty umieszczone w wykazie projektów zidentyfikowanych. Inwestycje znajdujące się na liście projektów zidentyfikowanych w trybie pozakonkursowym, dla których nie podpisano dotychczas umów, opiewają na kwotę dofinansowania 246,5 tys. zł. Z dużym prawdopodobieństwem pojawią się kolejne projekty, które zostaną wpisane na listę projektów zidentyfikowanych. Można więc spodziewać się wykorzystania alokacji przewidzianej dla poddziałania.

W przypadku Poddziałania IV.3.2 w roku 2019 podpisano kolejne umowy w ramach naboru nr RPLD.04.03.02-IZ.00-10-001/17, łącznie na kwotę 109,7 mln zł. Na rzecz naboru ogłoszonego na rok 2019 wyznaczono kwotę 24,3 mln zł. Dotychczas zauważalną popularnością w przeprowadzonych naborach cieszyły się inwestycje w budowę budynków pasywnych. Z uwagi na ich kosztochłonność, a także na uwarunkowania obserwowane na rynku usług budowlanych (wzrost cen), projekty mogą opiewać na wysokie kwoty, dlatego też może zaistnieć potrzeba zwiększenia budżetu naboru. Spodziewane jest więc wykorzystanie pozostałej dostępnej alokacji dla poddziałania.

W ramach Działania IV.3 obserwuje się potencjał absorpcyjny. Zarówno w przypadku trybu pozakonkursowego, jak i konkursowego pozostała alokacja powinna zostać skutecznie

wydatkowana, a dodatkowo prognozuje się powstanie listy rezerwowej w przypadku projektów pozakonkursowych. Nie przewiduje się zaś potencjału aplikacyjnego w przypadku przedsiębiorstw, co negatywnie wpłynie na wartość docelową wskaźnika *Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem*.

PI 6e (Działanie IV.4 Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń)

Potencjał absorpcyjny w działaniu dotyczącym emisji zanieczyszczeń jest wysoki. Województwo łódzkie zaliczane jest bowiem do jednego z najbardziej zanieczyszczonych w kraju. Na podstawie danych WHO, aż pięć z 50 najbardziej zanieczyszczonych miast w Unii Europejskiej jest w województwie łódzkim²⁷³. Złe wyniki to efekt tego, że wiele domów jest ogrzewanych w sposób tradycyjny, czyli opalanych węglem. W wyniku zmiany Programu dodano PI 6e, w którym możliwa jest m.in. wymiana źródeł ciepła na kotły węglowe. Analiza *desk research* i wywiady pogłębione IDI z przedstawicielami IZ wskazują, że aktualnym problemem pozostaje emisja powierzchniowa z indywidualnego ogrzewania budynków. Zanieczyszczenia pyłowe, mające swoje źródło w spalaniu paliw, stanowią większość całkowitej emisji pyłów do atmosfery. W sezonie grzewczym występuje znaczne zanieczyszczenie powietrza pyłem PM10, szczególnie odczuwalne w największych miastach województwa. Ze względu na ponadnormatywne stężenia pyłu zawieszonego PM10 na terenie województwa, WIOŚ wskazał w ostatnich latach 2 strefy do opracowania Programu Ochrony Powietrza: Aglomeracja Łódzka dla [PM10 (rok), PM10 (24-godz.) i B(a)P (rok)] i strefa łódzka [PM10 (rok), PM10 (24-godz.) i B(a)P (rok)]. Część zidentyfikowanych obszarów przekroczeń celów długoterminowych oraz dopuszczalnych i docelowych poziomów substancji w powietrzu została ujęta w Programach Ochrony Powietrza. Są to: Aglomeracja Łódzka, Piotrków Trybunalski, Skierniewice, Radomsko, Zduńska Wola, Brzeziny, Sieradz, Tomaszów Mazowiecki, Opoczno i Kutno. W województwie łódzkim udział budynków mieszkalnych należy do średnich w kraju (6,9% ogółu budynków mieszkalnych). W strukturze budownictwa jednorodzinnego dominują budynki z lat 1945–1988, których jest 64,7% w stosunku do ogólnej liczby budynków mieszkalnych, jedynie 11,1% są to budynki sprzed 1944 roku. Wśród kotłów węglowych, 80 proc. to przestarzałe technologicznie kotły zasypowe (niemal połowa z nich ma więcej niż 10 lat). Cechują się one niską sprawnością, dużymi stratami energii i wysoką emisją zanieczyszczeń do powietrza²⁷⁴. Stąd – zgodnie z zapisami Programu - podkreśla się wagę inwestycji na rzecz ograniczania emisji do atmosfery substancji szkodliwych dla zdrowia i życia ludzkiego. Za uregulowaniami na poziomie unijnym

²⁷³ WHO stworzyła listę 50 najbardziej zanieczyszczonych miast w Polsce, biorąc pod uwagę stężenie tzw. pyłu PM2,5 groźnego m.in. dla naszych płuc i serca.

²⁷⁴ Efektywność energetyczne w Polsce. Przegląd 2015. Instytut Ekonomii Środowiska, Kraków 2016.

powstało również prawodawstwo polskie²⁷⁵, określające plan działań na rzecz ograniczania emisji szkodliwych substancji, które dotyczą przede wszystkim transportu, lecz w zakresie ograniczenia emisji pochodzącej z gospodarstw domowych mają również zastosowanie.

Pośród czynników zewnętrznych wpływających na interwencję Programu, które mogą być istotną barierą mogącą ograniczać efektywność działań, należy zaliczyć brak wiedzy na temat korzyści ekonomicznych związanych z wdrażaniem systemów niskoemisyjnych oraz niską świadomość społeczną związaną z negatywnym wpływem użytkowania nie ekologicznych źródeł ogrzewania. Brak poszanowania energii, wysoka energochłonność gospodarki, niechęć do liberalizacji rynku energii jak również niska świadomość energetyczna i ekologiczna obywateli to cechy polskiej kultury energetycznej. Na problem niewystarczającej świadomości ekologicznej mieszkańców wskazuje również Strategia działania WFOŚiGW w Łodzi na lata 2017-2020²⁷⁶.

Na aktualność tematyki niskiej emisji w dużej mierze wpływa rządowy program Czyste Powietrze, odgrywający również rolę swoistej kampanii społecznej na temat korzyści płynących z inwestycji np. w wymianę kotłów²⁷⁷. Program priorytetowy „Czyste Powietrze” realizowany jest na obszarze całego kraju, a planowany czas realizacji to 10 lat. Program został uruchomiony 19 września 2018 r. i do lutego 2019 r. złożono w sumie blisko 31 tys. wniosków na łączną kwotę około 670 mln zł. Program rządowy może jednak wpłynąć zarówno na wzrost świadomości społecznej na temat potrzeby poprawy jakości powietrza w regionie łódzkim, jak i na możliwe konkurencyjne zainteresowanie tymże wsparciem, powodujące odpływ potencjalnych beneficjentów Programu do programu krajowego. Na koniec stycznia 2019 r. podpisano już 623 umowy na kwotę blisko 8 mln zł i każdego dnia ta liczba wzrasta. Na koniec stycznia 2019 r. nie zawarto żadnej umowy dotacyjnej w regionie łódzkim, sytuacja ta jednak będzie się zmieniać. Uznać należy zatem, że program stanowić będzie konkurencję dla wsparcia oferowanego na poziomie regionalnym w ramach Programu, co nie stanowić powinno jednak o stałym wysokim potencjale absorpcyjnym wsparcia w ramach działania IV.4.

Na wysoki potencjał absorpcyjny w działaniu IV.4 wskazują również wyniki badania CAWI/CATI wśród dotychczasowych beneficjentów RPO Wł 2014-2020, w którym przedstawiciele 20 JST zadeklarowali chęć aplikowania o środki w ramach tego działania. Wśród planowanych działań w ramach tego działania dominuje chęć wymiany źródeł ciepła w budynkach prywatnych i publicznych na emitujące mniej zanieczyszczeń. W 4 przypadkach

²⁷⁵ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2018 r. poz. 799, 1356, 1479, 1564, 1590, 1592, 1648, 1722, 2161).

²⁷⁶ Strategia działania WFOŚiGW w Łodzi na lata 2017-2020, Łódź 2016, str. 19

²⁷⁷ W ramach walki ze smogiem mieszkańcy domów jednorodzinnych mogą ubiegać się o dotację lub pożyczkę na wymianę starych kotłów i pieców na nowe, wymianę okien czy instalację paneli fotowoltaicznych.

przedstawiciele JST deklarowali, że poczynili już pierwsze czynności w przygotowaniu wniosków (np. zaczęli proces uzupełniania wymaganej dokumentacji). Podsumowując, PI 6e pojawił się jako efekt renegotjacji Programu. W listopadzie 2018 r. odbył się dopiero pierwszy nabór w przedmiotowym zakresie i trwa ocena złożonych wniosków. Wsparcie dostępne w ramach działania IV.4 odpowiadać ma za aktualne potrzeby regionu i jego mieszkańców. Celem realizacji Działania IV.4 jest obniżenie poziomów zanieczyszczeń powietrza w regionie, co może być mierzone poprzez emisję CO₂ oraz stężenie PM₁₀ i PM_{2,5}. Nadmierna obecność zanieczyszczeń w powietrzu przyczynia się przede wszystkim do pogorszenia jakości zdrowia (narażenia na zachorowania), ale także komfortu życia mieszkańców. Zanieczyszczenie powietrza na terenie województwa łódzkiego pochodzi głównie ze źródeł antropogenicznych, czyli tych związanych z działalnością człowieka. Przy niższych temperaturach tj. w okresie jesiennym, zimowym następuje większe spalanie paliw w sektorze energetycznym i ogrzewania mieszkań w sektorze komunalnym, co wpływa na obserwowane poziomy emisji zanieczyszczeń. Z tego względu wsparcie w ramach działania IV.4 pokazuje wysoki poziom adekwatności zakładanej logiki interwencji. Analiza uwarunkowań społeczno-gospodarczych wskazuje zatem na wysoki potencjał absorpcyjny tego działania. Potwierdzają to również badania terenowe wśród dotychczasowych beneficjentów RPO WŁ 2014-2020, w których większość badana zadeklarowała chęć aplikowania o środki w ramach tego działania. Na wysoki potencjał aplikacyjny działania IV.4 wpływ będą miały również zmiany przepisów prawa choć obowiązujące ramy prawne mają niewystarczające przełożenie na potencjalnych wnioskodawców w zakresie motywowania ich do realizacji takich typów projektów, jakich wsparcie przewidziano w tym działaniu. Pozytywnie na ten stan rzeczy wpłyną przeprowadzone w lutym 2019 roku zmiany w przepisach prawa. Minister Przedsiębiorczości i Technologii w porozumieniu z Ministrem Środowiska podpisał nowelizację rozporządzenia dot. wymagań dla kotłów na paliwo stałe. Jego celem jest uszczelnienie obecnych przepisów i uniemożliwienie wprowadzania do sprzedaży i obrotu kotłów wysokoemisyjnych, co ma pozytywnie wpłynąć na poprawę jakości powietrza. Zmiany legislacyjne powinny wprost przełożyć się na zwiększenie zainteresowania wsparciem na modernizację źródeł ciepła.

Oś priorytetowa V

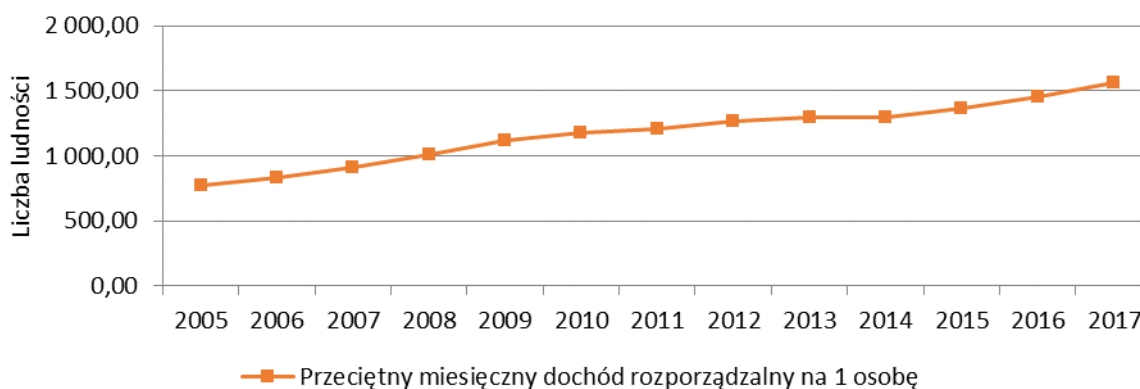
Działanie V.1. Gospodarka wodna i przeciwdziałanie zagrożeniom

Zidentyfikowano wysoki potencjał absorpcyjny, szczególnie w ramach Poddziałania V.1.2 wsparty zostanie Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy poprzez podniesienie sprawności jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych. Badanie ukazało niski potencjał absorpcyjny w Poddziałaniu V.1.1. Gospodarka wodna i zarządzanie ryzykiem.

Działanie V.2 Gospodarka odpadami

Analiza kluczowych danych obrazujących sytuację w sektorze gospodarki odpadami komunalnymi na terenie województwa potwierdza, iż wsparcie w ramach Działania V.2 *Gospodarka odpadami* cechuje wysoce trafna logika interwencji. Należy podkreślić, iż obserwowana sytuacja w branży odpadowej potwierdza, iż zaprojektowane w ramach Programu kierunki wsparcia wymagają kontynuacji. Podkreślimy, iż z perspektywy wyzwań w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi podkreślić należy wzrastającą wartość przeciętnego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę. Ten wskaźnik pokazuje, iż masa odpadów komunalnych w województwie łódzkim może w dalszym ciągu wzrastać (konsumpcjonizm, rozwój społeczno-gospodarczy, zmiana stylu życia). Zatem tak kluczowe jest to, aby system gospodarki odpadami komunalnymi był na to gotowy.

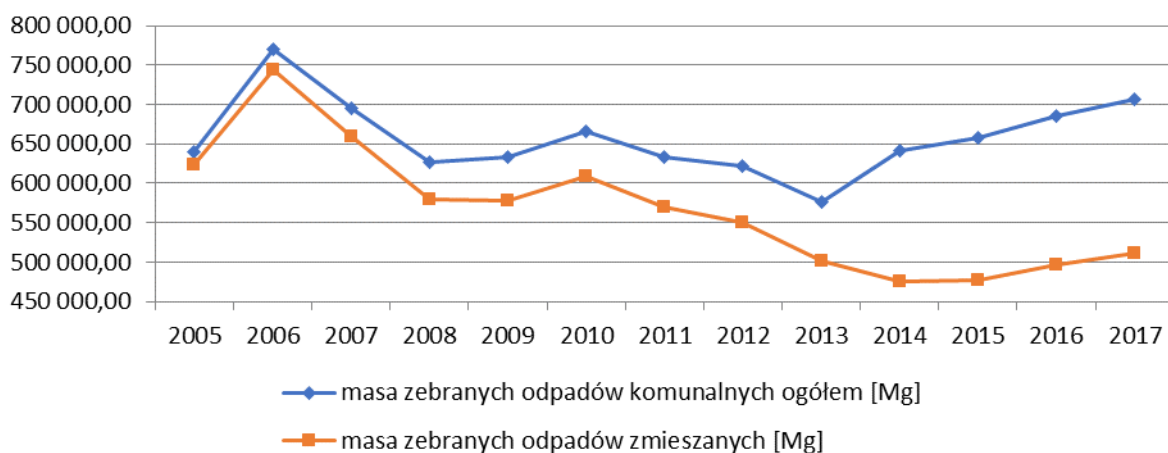
Wykres 55 Wybrane mierniki do diagnozy sytuacji w Działaniu V.2 Gospodarka odpadami w latach 2005-2017 (dochód rozporządzalny)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Sytuacja w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi w województwie łódzkim ulega stopniowej poprawie (coraz bardziej widoczny jest rozdział masy odpadów zbieranych jako zmieszane w ilości odpadów odebranych ogółem). Poniższy wykres potwierdza jednak to, iż w ślad za rozwojem społeczno-gospodarczym regionu zwiększa się wolumen odpadów niezbędnych do zagospodarowania. W tym zakresie pewien wpływ też ma niewątpliwie uszczelnianie systemu gospodarowania odpadami. Prognozuje się, iż w kolejnych latach masa odpadów zbieranych ogółem będzie jeszcze wzrastała (choć może już nie tak dynamicznie jak w latach 2015-2017). Prognozuje się względną stabilizację, bądź co byłoby bardziej pożądane spadek masy odpadów komunalnych zbieranych jako zmieszane.

Wykres 56 Masa zbieranych odpadów komunalnych ogółem i zmieszanych w latach 2005-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Z powyższymi wskaźnikami wiąże się także masa odpadów, jaka jest kierowana do składowania. Im więcej odpadów komunalnych jest zbieranych w sposób selektywny, im lepszym procesom przetwarzania są poddawane, tym większa jest możliwość skierowania ich do odzysku i recyklingu, a tym samym ograniczenia masy odpadów podlegających składowaniu. Również w zakresie tego wskaźnika prognozuje się dalszy stopniowy spadek udziału masy składowanych odpadów w masie odpadów zebranych (szczególnie, iż zaawansowane są przygotowania związane z uruchomieniem na terenie województwa łódzkiego instalacji do termicznego przetwarzania odpadów komunalnych).

Tabela 125 Udział masy składowanych odpadów komunalnych w latach 2005-2017 w masie zebranych odpadów komunalnych [%].

rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
[%]	98,1	97,1	97,3	92,7	77,1	82,0	74,1	52,6	76,7	73,8	52,4	56,8	41,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 126 Podstawowe informacje nt. miejsc nieprzeznaczonych do pozostawiania odpadów w województwie łódzkim tzw. dzikie wysypiska w latach 2008-2017 (stan w XII).

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
powierzchnia istniejących [m ²]	129 987	118 576	112 812	62 938	113 710	97 312	102 000	106 520	53 057	68 523
istniejące [szt.]	236	224	220	152	209	198	196	180	134	102
zlikwidowane [szt.]	1 234	1 595	1 260	2 463	1 419	2 228	2 035	3 495	5 001	2 236

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Samorządy gminne na bieżąco inwentaryzują tereny swoich gmin pod kątem występowania na nich tzw. „dzikich wysypisk”. W przypadku zidentyfikowania przez gminę takich miejsc, następuje usunięcie odpadów na koszt gminy, lub wszczęcie postępowania administracyjnego ustalającego osobę odpowiedzialną za usunięcie odpadów, bądź poniesienie kosztów ich usunięcia przez gminę.

Tabela 127 Podstawowe informacje nt. masy odpadów [Mg] zawierających azbest w województwie łódzkim.

zinwentaryzowane			unieszkodliwione			pozostałe do unieszkodliwienia		
razem	osoby fizyczne	osoby prawne	razem	osoby fizyczne	osoby prawne	razem	osoby fizyczne	osoby prawne
589 812	550 783	39 029	37 386	36 642	110	552 425	514 140	38 284
172	006	166	742			430	896	534

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Przedsiębiorczości i Technologii.

Azbest jest odpadem niebezpiecznym dlatego unieszkodliwianie go następuje poprzez składowanie na składowiskach. Na terenie województwa łódzkiego znajdują się dwa składowiska odpadów z wydzieloną kwaterą do składowania odpadów azbestowych. Zgodnie z danymi z WPGO największą masę tych odpadów unieszkodliwiono w 2015 r. – 24 563,52 Mg, a najmniejszą zaś w 2014 r. - 13 999,19 Mg. W 2016 r. natomiast zostało unieszkodliwione ok. 21 525,82 Mg tych odpadów. Reasumując można wskazać, iż kluczowe priorytety w stosunku do założeń programowanych w zakresie PI6a nie zmieniły się i są wciąż aktualne. Jest to spowodowane m.in. tym, iż z roku na rok rosną wymagania w zakresie wymaganych do osiągnięcia poziomów odzysku i recyklingu odpadów.

Sytuacja społeczno-gospodarcza w województwie łódzkim w kontekście coraz to bardziej zaostrzających się norm prawnych w odniesieniu do gospodarki odpadowej wymaga ciągłej pracy na wielu płaszczyznach²⁷⁸.

Tabela 128 Wymagane obowiązującymi przepisami prawa określone poziomy recyklingu i przygotowania do ponownego użycia niezbędne do wykazania przez gminy w danym roku rozliczeniowym w [%].

	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło	10	12	14	16	18	20	30	40	50
Inne niż niebezpieczne odpady budowlane i rozbiórkowe	30	36	38	40	42	45	50	60	70

Źródło: rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 maja 2012 r. w sprawie poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych (Dz.U. z 2012 r. poz. 645).

Ponadto zgodnie z KPGO do 2025 r. recyklingowi powinno być poddawane 60% odpadów komunalnych, a do 2030 r. recyklingowi powinno być poddawane 65% odpadów komunalnych.

W 2018 roku został opublikowany pakiet dyrektyw dotyczących tzw. circular economy tj. Gospodarki w Obiegu Zamkniętym, który będzie stanowił dla Polski duże wyzwanie. Część z tych dyrektyw będzie miało duży wpływ na kształt systemów gospodarki odpadami w tym gospodarki odpadami opakowaniowymi w Polsce. Przekładowo w art. 8a Dyrektywy

²⁷⁸ Do 2020 r. kraje UE powinny zapewnić, aby:

- I. minimum 50% masy odpadów komunalnych przynajmniej takich jak papier, metal, plastik i szkło było poddawane przygotowaniu do ponownego wykorzystania i recyklingowi,
- II. minimum 70% masy odpadów budowlanych innych niż niebezpieczne było poddawane przygotowaniu do ponownego wykorzystania, recyklingowi i innym metodom odzysku;
- III. zgodnie z dyrektywą do 16 lipca 2016 r. masa składowanych odpadów biodegradowalnych ma zostać ograniczona do 35% w stosunku do masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji wytworzonych w roku 1995. W warunkach krajowych obowiązuje derogacja tego zapisu z terminem wykonania 16 lipca 2020 r.

Dojście do tych poziomów określono w ramach czasowych określonych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 29 maja 2012 r. w sprawie poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych (Dz.U. z 2012 r. poz. 645).

Ramowej o Odpadach szczegółowo określono, iż wprowadzający opakowania na rynek będą mieli obowiązek m.in. pokrywania nie mniej niż 80% kosztów selektywnej zbiórki, przygotowania do recyklingu, edukacji i innych kosztów obniżonych o przychody ze sprzedaży surowców. Implementacja powyższych założeń do krajowego prawodawstwa będzie wymuszała odpowiednią organizację oraz zarządzanie i nadzór nad działalnością gospodarki odpadami komunalnymi także w województwie łódzkim. W praktyce w nieodległym horyzoncie czasu konieczne będzie ustanowienie jeszcze bardziej ambitnych celów (niż te wyznaczone w Działaniu V.2).

W województwie łódzkim aktualnym pozostają problemy niezgodnego z prawem gospodarowania odpadami (powstawanie „dzikich wysypisk”, spalanie odpadów w gospodarstwach domowych). Kluczową kwestią w dalszym ciągu jest zbyt duży udział odpadów zbieranych jako zmieszane. W dalszym ciągu w województwie wsparcia wymagają kompleksowe rozwiązania zapewniające zagospodarowanie odpadów wysortowanych w RIPOK (chodzi szczególnie o frakcję odpadów nienadających się do recyklingu, a posiadających ciepło spalania większe od 6 MJ/kg).

Reasumując dotychczasowy kształt wsparcia został trafnie zaplanowany. Wsparcie w ramach RPO skierowane zostało do RIPOK znajdujących się we wszystkich regionach gospodarowania odpadami. Aktualnie nie można wskazać konkretnego typu projektów, na których realizacji należałoby się skoncentrować. Wynika to z dużych potrzeb w zakresie zarówno zbierania, jak i przetwarzania odpadów. Prognozuje się, iż w perspektywie najbliższych kilku lat nie będzie potrzeby do zmiany kierunków wsparcia branży gospodarki odpadami komunalnymi w województwie łódzkim. Interwencja w ramach RPO Wł 2014-2020 była kompletna i jej kształt wsparcia pozostanie aktualny w najbliższej przyszłości. Potwierdzeniem tej tezy są obserwowane zmiany społeczno-gospodarcze oraz sytuacja na rynku gospodarki odpadami komunalnymi. W powyższym (diagnoza sytuacji oraz rewizja aktualności kierunków wsparcia branży) bardzo ważne będą ustalenia Sprawozdania z realizacji sprawozdanie z realizacji WPGO za lata 2017-2019.

W WPGO dla województwa łódzkiego wpisanych zostało wiele inwestycji, które mogłyby zostać zrealizowane przy współfinansowaniu ze środków RPO Wł 2014-2020. Do budowy zaplanowano osiem nowych instalacji do recyklingu odpadów (projektowane moce przerobowe: 236 000 [Mg/rok]). Przypomnijmy, iż w ramach RPO Wł 2014-2020 założono w 2023 r. realizację wskaźnika: Liczba wspartych zakładów zagospodarowania odpadów na poziomie 2 szt. oraz wskaźnika Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów na poziomie 6 845 Mg/rok.

Szacowanie potencjału aplikacyjnego w oparciu o Plan Inwestycyjny jest obarczone pewną dozą niepewności wynikającą z tego, iż podmioty wpisujące się do Planu często podawały orientacyjne zakresy, wartości oraz terminy realizacji projektów. Niemniej jednak można

prognozować, iż ogłoszenie drugiego naboru wniosków o dofinansowanie (np. w I kwartale 2020 r.), pomimo trudnej sytuacji na rynku gospodarki odpadami (o czym była mowa w poprzednich rozdziałach raportu), mogłoby umożliwić zrealizowanie zakładanych w Programie wartości docelowych wskaźników (2 wsparte zakłady gospodarowania odpadami oraz dodatkowe możliwości przerobowe: 6 845 Mg/rok).

Szacować można, iż jeden projekt dotyczący wsparcia zakładu zagospodarowania odpadów mógłby kosztować od kilku do kilkunastu milionów złotych (i być w stanie wykazać zwiększenie możliwości przerobowych odpadów o ok. 3500 Mg/rok). Nadmienimy, iż z uwagi na przyjętą demarkację w RPO Projekty w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi nie mogą przekroczyć 8 mln zł kosztów kwalifikowalnych. Przy takim założeniu w ramach drugiego naboru możliwe byłoby także wsparcie kilku innych projektów jak np. PSZOK, czy projekty dotyczące likwidacji dzikich wysypisk. Aktualnie i w najbliższej przyszłości największy potencjał do realizacji projektów będzie dotyczył modernizacji RIPOK, budowy rozbudowy PSZOK oraz inwestycji ukierunkowanych na kompleksowe wsparcie zwiększające zasięg gminnych systemów selektywnego zbierania odpadów komunalnych²⁷⁹.

Wszelkie zmiany związane z wprowadzaniem selektywnego zbierania u źródła będą wymagały czasu ze strony mieszkańców i użytkowników systemu do przyzwyczajenia się do nowych wymagań. Przykłady zachodnie pokazują, iż często osiągnięcie odpowiedniej dyscypliny w zakresie selektywnej zbiórki po stronie mieszkańców wymagało nawet kilkunastu lat. Dlatego też efekty wsparcia w ramach RPO będą rozciągnięte w czasie. Powyższa ocena wynika m.in. z ugruntowywania się rozporządzenia dotyczącego selektywnego zbierania odpadów komunalnych (będzie ono wymuszało na gminach stosowanie odpowiednich systemów zbierania selektywnego odpadów). Przytoczone we wcześniejszych rozdziałach przykłady potwierdzają, iż aktualnie największym wyzwaniem dla

²⁷⁹ Pośród pozycji kosztowych należy wskazać na:

- I. zakup pojemników do selektywnego zbierania "u źródła";
- II. stworzenie planu wsparcia i wyposażenie nieruchomości w przydomowe kompostowniki do recyklingu organicznego odpadów biodegradowalnych w miejscu ich powstawania;
- III. utworzenie gniazd do selektywnej zbiórki wybranych frakcji odpadów;
- IV. uruchomienie gminnych punktów zbierania np. elektroodpadów, baterii, akumulatorów w formie małej architektury, odpadów odzieży i tekstyliów;
- V. uruchomieniu punktów ponownego użycia (wymiana rzeczy);
- VI. uwzględnieniu w projektach komponentu działań o charakterze informacyjnym i edukacyjnym.

Natomiast projekty tego typu nie przyczynią się do realizacji założonych w Programie wartości wskaźników produktu i rezultatu.

województwa będzie zwiększenie masy odpadów zbieranych selektywnie. Wraz ze wzrostem masy odpadów zbieranych selektywnie zwiększać się też będą potrzeby instalacji do doczyszczania tak zebranych frakcji, celem ich przygotowania do odzysku/recyklingu.

Z uwagi na niewykorzystaną alokację w ramach Działania V.2 Gospodarka odpadami w kwocie 40 731 928 zł rekomenduje się przeprowadzenie drugiego naboru wniosków. Zidentyfikowano, iż w regionie istnieje jeszcze potencjał do realizacji projektów w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi. Wsparcie w ramach drugiego naboru powinno zostać zaplanowane na początku 2020 roku. W sytuacji, gdyby projekty potencjalnych wnioskodawców znajdowały się na odpowiednim stopniu zaawansowania do realizacji (np. posiadały niezbędne decyzje, projekty) ich realizacja nie powinna trwać dłużej niż rok, maksymalnie 2 lata z uwzględnieniem ew. opóźnień na etapie postępowań przetargowych. Rekomenduje się utrzymanie warunków wsparcia, jakie zostały przygotowane w ramach I konkursu (wsparcie skierować do wszystkich uprawnionych typów projektów). W celu zwiększenia potencjału aplikacyjnego wśród potencjalnych wnioskodawców, niezbędne byłoby zaplanowanie działań informacyjnych o planowanym naborze wniosków (tak by podmioty te mogły zintensyfikować działania przygotowujące swoje projekty do realizacji). Działania te powinny zostać skierowane do wszystkich uprawnionych podmiotów wpisanych w Plan Inwestycyjny.

Działanie V.3 Gospodarka wodno-kanalizacyjna

W Działaniu V.3 (Gospodarka wodno-kanalizacyjna) odnotowano pewne niedostatki w podaży formalnie poprawnych wniosków. W Poddziałaniu V.3.2, w którym wybór projektów odbywa się w trybie konkursowym, łączna wartość składanych wniosków była znacznie niższa niż dostępna pula środków. W Poddziałaniu V.3.1 (ZIT), w którym wybór projektów odbywa się w trybie pozakonkursowym, konieczne było ponowne wezwanie niektórych wnioskodawców do złożenia wniosków o dofinansowanie w związku z ich niezłożeniem w pierwotnym terminie. W informacji kwartalnej opracowanej przez IZ wskazano na brak zainteresowania wnioskodawców projektami zakładającymi przebudowę kanalizacji sanitarnej, zakładaniem przydomowych oczyszczalni ścieków czy budowaniem ujęć wody. Wyniki ankiety wśród dotychczasowych beneficjentów wskazują jednak na znaczne zainteresowanie dofinansowaniem w ramach Poddziałania V.3.2. Spośród wszystkich Działań i Poddziałania Osi priorytetowej V to właśnie z tym Poddziałaniem największa liczba respondentów wiąże plany składania wniosku o dofinansowanie w przyszłości. Nieznacznie ustępuje mu Poddziałanie V.4.1 (Ochrona przyrody).

Działanie V.4 Ochrona przyrody

W zakresie zapotrzebowania na działania finansowane w ramach PI6d Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług

ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturę obserwowane zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej oraz zaostrzonych wymogów prawnych sprawiają, iż diagnoza potrzeb określonych na etapie programowania wsparcia z RPO Wł 2014-2020 jest w dalszym ciągu aktualna. Potencjał absorbcyjny dla tego działania jest wysoki. Zidentyfikowano większe niż przewidywano zainteresowanie ze strony beneficjentów przedmiotowym zakresem wsparcia.

Oś priorytetowa VI

PI 6c (Działanie VI.1. Dziedzictwo kulturowe i infrastruktura kultury)

W ramach Priorytetu stwierdzono wysoki potencjał aplikacyjny, skutkujący dużym zainteresowaniem ogłaszanymi naborami. Ze względu na brak innych zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji w sektorze kultury ewentualne podwyższenie alokacji spowodowałoby natychmiastową absorpcję środków. W przeprowadzonych badaniach CAWI/CATI ponad połowa dotychczasowych beneficjentów działania VI.1 RPO Wł 2014-2020 zadeklarowała chęć ponownego ubiegania się o środki w ramach tego działania. Wśród przygotowywanych projektów dominowały prace konserwatorskie zabytków, modernizacje sal widowiskowych oraz rozbudowy i doposażenie domów kultury.

PI 8b (Działanie VI.2 Rozwój gospodarki turystycznej)

W ramach PI wg. stanu na koniec grudnia 2018 r. diagnozowany jest wysoki potencjał w zakresie dalszej absorpcji środków, w szczególności widoczny w zainteresowaniu (po stronie potencjalnych wnioskodawców) przeprowadzonymi naborami jak również w deklarowanym (szacowanym przez Beneficjentów w umowach o dofinansowanie) poziomie realizacji celów rzeczowych interwencji.

PI 9b (Działanie VI.3. Rewitalizacja i rozwój potencjału społeczno-gospodarczego) Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich

Wyniki zogniskowanego wywiadu pogłębionego sugerują, że kluczowymi czynnikami decydującymi o potencjale do wnioskowania, poza wolą decydentów na poziomie lokalnym, są zasoby kadrowe i finansowe gmin – dające możliwość zatrudnienia doświadczonych pracowników urzędu gmin, których zadaniem jest pozyskiwanie funduszy unijnych, oraz wydatkowania środków na opracowanie niezbędnej dokumentacji. Dla gmin o niewielkiej liczbie mieszkańców nabycie takiego potencjału jest utrudnione. Bez wsparcia ze strony urzędu gmin Lokalne Grupy Działania nie mają większych szans na pozyskanie środków unijnych na rewitalizację.

Mimo to w ramach Działania VI.3 Rewitalizacja i rozwój potencjału społeczno-gospodarczego zidentyfikowano wysoki potencjał aplikacyjny. Analiza programów rewitalizacji gmin województwa łódzkiego wskazuje na jedynie ułamkową realizację zakładanych przedsięwzięć

w ramach RPO Wł 2014-2020. Wysoka jest także priorytetyzacja rewitalizacji w planach inwestycyjnych potencjalnych beneficjentów. W Poddziałaniu VI.3.2 ewentualne podwyższenie alokacji o 19 728 883 zł spowodowałoby natychmiastową absorpcję środków przez projekty z listy rezerwowej. W pozostałych Poddziałaniach wysoka jest chłonność wsparcia wyrażana potrzebami rewitalizacyjnymi ujętymi w lokalnych dokumentach strategicznych.

Potencjał absorpcyjny Działania VI.3 Rewitalizacja i rozwój potencjału społeczno-gospodarczego jest wystarczający do osiągnięcia zobowiązań wskaźnikowych, należy jednak odnotować jego nieadekwatność do potencjału aplikacyjnego i potrzeb regionu w tym obszarze.

Oś Priorytetowa VII

PI 2c (Działanie VII.1 Technologie informacyjno-komunikacyjne)

Mając na uwadze dotychczasowy poziom zainteresowania aplikowaniem o wsparcie w ramach PI 2c, można wskazać, że potencjał aplikacyjny może występować przede wszystkim w obszarze e-zdrowia. Potwierdzają to wyniki badań CATI wśród beneficjentów RPO Wł 2014-2020 – 9 z 13 badanych (tj. tych, którzy zadeklarowali chęć aplikowania w Działaniu VII.1, Poddziałanie VII.1.2) wskazało chęć ubiegania się o wsparcie na tego typu projekty. Badania wskazują też na istnienie potencjału aplikacyjnego w obszarze e-administracji (wskazało tak 8 badanych z 13). Najmniej badanych (4 z 13) jest obecnie zainteresowana realizacją projektów nastawionych na rozwój i udostępnianie informacji sektora publicznego, zasobów nauki, kultury i dziedzictwa regionalnego). W przypadku Poddziałania VII.1.1 tylko jeden z badanych wskazał na chęć realizacji nowego projektu z zakresu e-administracji oraz zakresu udostępniania informacji sektora publicznego. Na istniejący potencjał aplikowania o fundusze w ramach PI 2c wskazuje także fakt, że prawie połowa z dotychczasowych beneficjentów zadeklarowała poczynienie przygotowań do opracowania kolejnego wniosku aplikacyjnego (przede wszystkim dotyczy to Poddziałania VII.1.2, gdzie 6 z 13 badanych wskazało, że posiada już dokumenty formalne niezbędne do złożenia wniosku, np. biznes plan, zabezpieczone środki własne). W przypadku Poddziałania VII.1.1 respondent przyznał, że w chwili obecnej posiada wyłącznie pomysł na realizację projektu; warto dodać także, że w przypadku tego Poddziałania nie ma żadnego zidentyfikowanego/przygotowanego projektu (np. na liście rezerwowej) – oznacza to *de facto* brak potencjału aplikacyjnego w Poddziałaniu VII.1.1 w aktualnej perspektywie finansowej.

Dostępne dane pozwalają jedynie w przybliżeniu określić kwotę dofinansowania, która mogłaby być odpowiednia względem potencjału aplikacyjnego w obszarze e-zdrowia (tj. w Poddziałaniu VII.1.2). Zgodnie z informacjami na temat liczby i wartości WoD złożonych w zakończonym - w kwietniu tego roku - naborze wynika, że potencjał aplikacyjny może opiewać na kwotę około 24,7 mln zł. W przypadku pozostałych Poddziałania brak danych

umożliwiających tego typu szacunki. Potencjał aplikacyjny jest zatem wyższy od potencjału absorpcyjnego całego Działania VII.1 – dostępna bowiem całkowita kwota alokacji (wraz ze środkami RW) wynosi około 14,8 mln zł.

PI 9a (Działanie VII.2. Infrastruktura ochrony zdrowia i Działanie VII.3. Infrastruktura opieki społecznej) - Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych, oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych

W PI 9a (Działanie VII.2. *Infrastruktura ochrony zdrowia* i Działanie VII.3. *Infrastruktura opieki społecznej*) odnotowano wysoki potencjał aplikacyjny beneficjentów. Wyniki badań CATI/CAWI wskazują na duże zainteresowanie dotychczasowych beneficjentów złożeniem wniosku w ramach tych Działań. Ponadto listy rezerwowe w tych Działaniach przekraczają wielokrotnie niewykorzystaną alokację. Prawidłowość ta dotyczy przede wszystkim Działania VII.2. Infrastruktura usług zdrowotnych. Zwiększenie alokacji na to Działanie spowodowałoby pewną kontrakcję środków. W przypadku Działania VII.3. Infrastruktury opieki społecznej zidentyfikowano ograniczony popyt aplikacyjny na typy projektów monitorujące potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej, co pociąga za sobą prognozowane niepowodzenie w osiągnięciu zakładanej wartości docelowej tego wskaźnika. Ewentualne zwiększenie alokacji na typ projektu, dla którego jest to adekwatny wskaźnik w celu zwiększenia kontrakcji przedmiotowego wskaźnika może pociągnąć za sobą ryzyko niewykorzystania środków.

Potencjał absorpcyjny Działania VII.2 Infrastruktura ochrony zdrowia jest więc wystarczający dla osiągnięcia zobowiązań wskaźnikowych, ale nieadekwatny (zbyt niski) w stosunku do potrzeb i popytu aplikacyjnego. W przypadku Działania VII.3 Infrastruktura opieki społecznej odnotowano wysoki popyt aplikacyjny na typy projektów nie generujące osiągnięcia wskaźnika Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej. Oznacza to, że potencjał absorpcyjny Działania VII.3 jest niewystarczający do osiągnięcia wszystkich zobowiązań wskaźnikowych co wynika z niskiego zainteresowania beneficjentów realizacją wsparcia ukierunkowanego na dzieci i młodzież.

PI 10a (Działaniu VII.4 Edukacja) Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej

W Działaniu VII.4. Edukacja zidentyfikowano wysoki popyt aplikacyjny na wsparcie w ramach wszystkich obszarów wsparcia, przy braku zagrożenia nieosiągnięcia celów Programu mierzonych wskaźnikami programowymi. Ewentualne zwiększenie alokacji na PI 10a spotkałoby się z absorpcją środków. Wśród dotychczasowych beneficjentów zaobserwowano

szczególnie duże z zainteresowaniem aplikowaniem o środki w poddziałaniach związanych z edukacją przedszkolną (Poddziałanie VII.4.2) oraz ogólną (Poddziałanie VII.4.3).

Potencjał absorpcyjny Działania VII.4 Edukacja jest wystarczający dla osiągnięcia zobowiązań wskaźnikowych, jednak zbyt niski dla zaspokojenia potencjału aplikacyjnego w obszarze edukacji przedszkolnej i edukacji ogólnej.

Oś Priorytetowa VIII

PI 8i (Działanie VIII.1 Wsparcie aktywności zawodowej osób po 29. roku życia przez powiatowe urzędy pracy, Działanie VIII.2 Wsparcie aktywności zawodowej osób po 29. roku życia)

W obszarze PI 8i identyfikuje się relatywnie niski potencjał w zakresie dalszej absorpcji środków. Do czynników determinujących potencjał absorpcyjny należy przede wszystkim zaliczyć występującą w okresie wdrażania Programu poprawę sytuacji na regionalnym rynku pracy, wzrost wskaźnika zatrudnienia, spadek rejestrowanego bezrobocia (tj. liczby zarejestrowanych bezrobotnych i stopy bezrobocia, w tym liczby osób pozostających w sytuacji szczególnej na rynku pracy), jak również zmniejszenie liczby osób biernych zawodowo, powodujące zmniejszanie się populacji odbiorców wsparcia (osób bezrobotnych i pozostających bez pracy).

Ponadto, istotnym czynnikiem determinującym wdrażanie interwencji w obszarze PI 8i może być również przeprowadzana w okresie wdrożenia Programu modernizacja krajowego systemu kwalifikacji (KSK) w Polsce związana z realizacją postanowień ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (ZSK). Ustawa wprowadziła jednolitą terminologię i wspólne zasady dotyczące nadawania kwalifikacji oraz zapewniania ich jakości poza oświatą i szkolnictwem wyższym. Realizacja wsparcia polegającego na zapewnieniu kwalifikacji osobom, które ich nie posiadają może być utrudniona. Ustawa o ZSK wprowadziła inne niż obowiązujące przed 2015 rokiem zasady postępowania w obszarze kwalifikacji. Przede wszystkim określone zostały podstawowe standardy postępowania dotyczące kwalifikacji nadawanych poza systemami oświaty i szkolnictwa wyższego (tzw. kwalifikacji rynkowych) oraz służące większej integracji różnych obszarów, w których nadaje się kwalifikacje. Opracowywanie krajowego systemu kwalifikacji przypadające na okres wdrażania RPO Wł 2014-2020 determinuje dostępności (nowych, rynkowych) kwalifikacji. Obecnie w zintegrowanym rejestrze kwalifikacji dostępne są przede wszystkim tzw. kwalifikacje pełne, tj. „nadawane wyłącznie w ramach systemu oświaty po ukończeniu określonych etapów kształcenia oraz kwalifikacje pierwszego, drugiego i trzeciego stopnia w rozumieniu ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym”²⁸⁰,

²⁸⁰ Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji, art. 2, pkt 10

potwierdzone świadectwem albo dyplomem ukończenia szkoły określonego poziomu (w tym znaczeniu szkołami są również szkoły wyższe). Podaż/ dostępność kwalifikacji rynkowych (spoza systemów oświaty i szkolnictwa wyższego) w zintegrowanym rejestrze kwalifikacji pozostaje nadal na niskim poziomie, a właśnie takie kwalifikacje mogliby nabywać odbiorcy wsparcia oferowanego w ramach PI 8i.

PI 8iii (Działanie VIII.3 Wsparcie przedsiębiorczości; Podziałanie VIII.3.1 Wsparcie przedsiębiorczości w formach bezzwrotnych, VIII.3.2 Wsparcie przedsiębiorczości w formach zwrotnych, VIII.3.3 Wsparcie przedsiębiorczości w formach bezzwrotnych - ZIT, VIII.3.4 Wsparcie przedsiębiorczości w formach bezzwrotnych – miasto Łódź)

W obszarze PI 8iii niski potencjał w zakresie dalszej absorpcji środków odnotowuje się w Podziale VIII.3.2. Do kluczowych barier w osiągnięciu celu interwencji określonej dla Podziałania VIII.3.2, wyrażonego wskaźnikiem Liczba osób pozostających bez pracy, które skorzystały z instrumentów zwrotnych na podjęcie działalności gospodarczej w programie należy zaliczyć konkurencję ze strony środków dotacyjnych (tj. formy wsparcia występującej w Podziale VIII.3.1, VIII.3.3, VIII.3.4) skierowanej do tej samej grupy docelowej, która jest objęta wsparciem w ramach Poddziałania VIII.3.2, również w ramach Działania VIII.1. Dotacje oferowane zarówno w ramach PI 8iii jak również w ramach PI 8i są atrakcyjniejszym produktem dla ostatecznych odbiorców wsparcia. Korzystne procesy zachodzące w okresie wdrażania Programu na rynku pracy związane z jego większą elastycznością i absorpcją oraz dostępność alternatywnych, bardziej atrakcyjnych źródeł finansowania to czynniki zmniejszające zapotrzebowanie na produkt oferowany w Podziale VIII.3.2. Dodatkowym czynnikiem, który może obniżać potencjał absorpcyjny w analizowanym Poddziale, jest jego grupa docelowa (osoby bezrobotne i bierne zawodowo). Dla wskazanych grup osób – ze względu na ich sytuację zawodową i finansową – sama idea wsparcia w formie pożyczki może być barierą w podjęciu decyzji o skorzystaniu z takiej formy wsparcia.

Oś Priorytetowa IX Włączenie społeczne

W ramach OP IX zidentyfikowano niski potencjał absorpcyjny w PI9i. Wysokim potencjałem absorpcyjnym charakteryzuje się PI 9iv. W związku z tym planuje się realokację znacznej części środków z Działania IX.1 na Działanie IX.2, co jest w pełni uzasadnione zarówno potencjałem aplikacyjnym beneficjentów, jak i sytuacją społeczno-gospodarczą regionu.

PI 9i (Działanie IX.1. Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym)

Doświadczenia dotychczasowych naborów w ramach Działania IX.1 sugerują, że przyznana alokacja nie jest adekwatna do potencjału absorpcyjnego. Alokacja jest za duża w stosunku do możliwości absorpcyjnych Działania. Składana liczba i jakość wniosków nie pozwalają na właściwy postęp kontraktacji i wyczerpanie alokacji. Ponadto w ramach naborów w 2015 roku zidentyfikowano również wiele wniosków, które nie spełniały kryteriów konkursowych.

W ramach konkursu na Działanie IX.1 w 2018 roku, który podzielony był na 4 rundy ze 199 jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w województwie łódzkim, w każdej rundzie mniej niż 10,0% uprawnionych jednostek złożyło wnioski. Podejmowane działania zaradcze nie są w stanie przynieść oczekiwanych efektów. Zmieniająca się sytuacja społeczno-gospodarcza w regionie uniemożliwia wykorzystanie zaplanowanej alokacji. Dodatkowo beneficjenci poza OPS i PCPR mają trudności organizacyjne dotyczące rekrutacji uczestników, ponieważ nie posiadają baz tego typu klientów, co dodatkowo opóźniało, a w niektórych przypadkach uniemożliwiało realizację projektów. W związku z tym pewne jest, że potencjalni beneficjenci Działania IX.1 nie będą w stanie znaleźć uczestników projektów w zakładanej liczbie. Niemniej nie wszystkie potrzeby zaspokajane w ramach Działania IX.1 są nieaktualne. Potencjał absorpcyjny do wykorzystania pozostałej alokacji (po realokowaniu dużej części na Działania IX.2) jest wystarczający, co potwierdzają wyniki badania CAWI z beneficjentami .

PI 9iv (Działanie IX.2 Usługi na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym)

Według danych z SL 2014 od początku realizacji programu do końca 2018 roku wpłynęło 236 wniosków dotyczących Działania IX.2. Wśród wniosków, które nie są realizowane 56% (80 wniosków) zostało negatywnie ocenionych i odrzuconych. W przypadku 3 wniosków umowy zostały podpisane, a następnie rozwiązane lub anulowane. Z kolei 7 wniosków zostało wycofanych przez beneficjentów. Realizowane są 94 projekty, a dostępna alokacja została już w dużej mierze wykorzystana. Z informacji przekazanych przez IP wynika, że przekazane do oceny wnioski były wysokiej jakości. Większość (73%) wszystkich beneficjentów biorących udział w badaniu odpowiedziało, że planuje aplikowanie o środki w ramach Działania. Świadczy to o wysokim potencjale aplikacyjnym potencjalnych beneficjentów. Wyniki zogniskowanego wywiadu grupowego wskazują na to, że ograniczeniem potencjału absorpcyjnego jest znaczne obciążenie pracą personelu instytucji pomocy i integracji społecznej. Planowana jest realokacja środków z Działania IX.1 do Działania IX.2 w wysokości 11 mln euro. Potrzeby w zakresie usług społecznych i zdrowotnych są wciąż aktualne. Wynika to z analizy aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej. Tezę tę potwierdzają informacje pozyskane z wywiadów z przedstawicielami IP i IZ, zogniskowanego wywiadu grupowego, a także doświadczenia z poprzednich naborów. Na tej podstawie można stwierdzić, że dodatkowa alokacja będzie adekwatna do potencjału absorpcyjnego.

PI 9v (Działanie IX.3. Rozwój ekonomii społecznej)

Doświadczenia dotychczasowych naborów wskazują, że potencjał absorpcyjny w Działaniu IX.3 jest wysoki. Jak wynika z prognozy realizacja wskaźników nie jest zagrożona. W badaniu ilościowym CAWI 5 beneficjentów działań w ramach OP IX zadeklarowało chęć ubiegania się o środki w PI 9v. Alokacja pozostała do wykorzystania wynosi 26 100 654 zł przy założeniu, że

obecnie realizowane projekty wykorzystają w całości przyznaną im kwotę dofinansowania. Na podstawie projektów już realizowanych można oszacować, że średnia wartość dofinansowania dla jednego projektu wynosi 3 806 627 zł. Zakładając, że wnioski o dofinansowanie złoży jeszcze 5 beneficjentów, którzy zadeklarowali chęć ubiegania się o środki w badaniu CAWI, a ich projekty zostaną dofinansowane to szacunkowa kwota ich dofinansowania wyniesie 19 033 135 zł. Zatem do wykorzystania pozostanie 7 067 519 zł. Niemniej, należy mieć na uwadze, że nie wszyscy beneficjenci PI 9v wzięli udział w badaniu ilościowym oraz szacunkowa kwota dofinansowania może ulec zwiększeniu. Jeśli wniosek złożyłoby 6 beneficjentów istnieje bardzo duże prawdopodobieństwo wykorzystania całej alokacji. Alokacja przeznaczona na realizację projektów jest adekwatna do potencjału i założeń RPO WŁ 2014-2020 w zakresie osiągnięcia wskaźników docelowych. W każdym z ogłaszanych konkursów były wybierane projekty do dofinansowania. W planach jest jeszcze jeden konkurs na interwencję realizowaną w latach 2021-2023. Nie identyfikuje się ryzyka zbyt niskiego potencjału absorpcyjnego, który mógłby doprowadzić do niezrealizowania założeń postawionych w RPO WŁ 2014-2020.

Oś Priorytetowa X

PI 8iv (Działanie X.1 Powrót na rynek pracy osób sprawujących opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3)

Interwencja wdrażana w ramach Działania X.1, PI 8iv cieszy się zainteresowaniem wśród podmiotów uprawnionych do ubiegania się o dofinansowanie projektów (co pośrednio pozwala wnioskować o relatywnie wysokim potencjale w zakresie dalszej absorpcji środków pozostałych w Działaniu). Jednakże, wysoki deklarowany potencjał w zakresie absorpcji wyrażany zainteresowaniem (po stronie Beneficjentów) kolejnymi naborami nie pokrywa się z rzeczywistymi możliwościami Beneficjentów. Dlatego w obszarze PI 8vi rozpoznaje się umiarkowany potencjał w zakresie dalszej absorpcji środków. Realizacja projektów w ramach PI 8iv niejednokrotnie uwzględnia konieczność poniesienia nakładów inwestycyjnych, związanych z przeprowadzeniem prac przygotowawczych, tj. adaptacji punktu (żłobka, klubu dziecięcego), w którym będzie miejsce opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, tak by spełniał wymagania / warunki określone w ustawie z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3²⁸¹ W tym celu Beneficjenci muszą pozyskać (stosując postanowienia Ustawy Prawo Zamówień Publicznych lub zasadę konkurencyjności) podwykonawców zdolnych takie prace przeprowadzić. W warunkach silnego ożywienia gospodarczego w branży budowlanej, wysokiego popytu na takie usługi a zatem mniejszej ich podaży na rynku wydaje się, że

²⁸¹ Dz. U. 2011 Nr 45 poz. 235

proces poszukiwania takich podwykonawców może być dla (potencjalnych) Beneficjentów dodatkowym obciążeniem.

Nie bez znaczenia dla powodzenia realizacji interwencji w ramach PI 8iv jest obecność na rynku – w okresie wdrażania interwencji - rządowego programu wsparcia rodziny "Maluch+", który to Program wspiera rozwój instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 (żłobków, klubów dziecięcych i dziennych opiekunów). Beneficjenci programu mogą otrzymać dofinansowanie do tworzenia i funkcjonowania miejsc opieki. "Maluch+" jest programem rocznym.

Ponadto, w projektach realizowanych w ramach PI 8iv konieczne jest zapewnienie trwałości utworzonego miejsca opieki, co – przy dynamicznie zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej i zależnych od niej decyzjach o skorzystaniu ze wsparcia przez odbiorców ostatecznych - jest istotnym czynnikiem zniechęcającym potencjalnych wnioskodawców do ubiegania się o środki na realizację tego typu przedsięwzięć.

PI 8v (Działanie X.2 Rozwój pracowników i przedsiębiorstw)

W obszarze PI 8v rozpoznaje się relatywnie wysoki potencjał w zakresie dalszej absorpcji środków. Na zróżnicowany poziom osiągnięcia wartości docelowych wskaźników – wyższy deklarowany (wg UoD) niż faktycznie osiągnięty (wg WoP), miała wpływ trwająca w czasie procedura ustalania trybu wdrażania Podmiotowego Systemu Finansowanie usług rozwojowych dla przedsiębiorstw i ich pracowników.

PI 8vi (Działanie X.3 Ochrona, utrzymanie i przywrócenie zdrowia)

W obszarze PI 8vi rozpoznaje się umiarkowany potencjał w zakresie dalszej absorpcji środków. Jak wynika z przeprowadzonych badań jakościowych, wśród czynników negatywnie wpływających na osiągnięcie celów interwencji wyrażonych katalogiem wskaźników określonym dla PI 8vi należy wymienić:

- Skomplikowaną ścieżkę wdrażania projektów zdrowotnych (stosowanie różnych typów interwencji / programów medycznych w zależności od rodzaju choroby). Wdrażane projekty muszą uwzględniać całą ścieżkę wsparcia opisaną w Regionalnym Programie Zdrowotnym/ RPZ; począwszy od wystawienia dla pacjenta - przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej - zalecenia udziału w Programie (skierowanie pacjenta do Beneficjenta realizującego Program); uzyskanie zgody pacjenta na udział w Programie; następnie kwalifikację pacjenta do Programu (przez lekarza realizującego świadczenia w ramach Programu); poprzez - wdrożenie przedmiotowych działań medycznych (etap oddziaływania leczniczego) łącznie ze współwystępującymi działaniami psychoedukacyjnymi (w formie warsztatów, konsultacji indywidualnych); na konsultacji końcowej skończywszy - uwzględniającej konieczność przeprowadzenia przez lekarza oceny skuteczności zastosowanych form interwencji oraz określenia dalszych zaleceń lekarskich; jak również na dokonaniu oceny końcowej / podsumowującej skuteczności Programu (w tym udzieleniu porady lekarskiej, przeprowadzeniu wywiadu i badania przez lekarza, tj. ponownej ocenie skuteczności zastosowanych interwencji).
- Trudności w oszacowaniu właściwych wartości wskaźników ze względu na ograniczenia wynikające z przewidywania rodzaju świadczeń zdrowotnych, na które będzie zapotrzebowanie.
- Trudności w oszacowaniu świadczeń/ wsparcia, które może być dodatkowo realizowane w ramach projektów, polegającego na: zapewnieniu dojazdu niezbędnego dla realizacji usługi zdrowotnej dla danej osoby z miejsca zamieszkania do miejsca realizacji usługi zdrowotnej i z powrotem; zapewnieniu opieki nad osobą niesamodzielną, którą opiekuje się osoba korzystająca z usługi zdrowotnej w ramach projektu w czasie korzystania ze wsparcia.

Do barier utrudniających osiągnięcie celów interwencji zalicza się również niską świadomość zdrowotną społeczeństwa²⁸². Stąd postuluje się nie tylko realizację interwencji zapewniających zwiększenie dostępu do badań profilaktycznych, diagnostycznych, ale również podejmowanie, zintegrowanych z nimi, działań, których celem byłoby podniesienie wiedzy mieszkańców / potencjalnych odbiorców wsparcia nt. chorobotwórczych czynników ryzyka, zdrowego stylu życia, konieczności zachowań polegających na profilaktyce. Dlatego nieodłącznym elementem wdrażania programów zdrowotnych w ramach trybu zapraszania do programu powinny być / są działania komunikacyjne (informacyjno-promocyjne) prowadzone przez Beneficjentów realizujących program. Muszą być one dwutorowe - skierowane zarówno do potencjalnych odbiorców wsparcia, jak również do personelu

²⁸² Krajowe ramy strategiczne Politycy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014–2020, Warszawa, lipiec 2015 r.

medycznego (lekarzy i pielęgniarek podstawowej opieki zdrowotnej, poradni ambulatoryjnej opieki specjalistycznej i oddziałów szpitalnych), tj. do osób, które będą mogły poinformować pacjenta o korzyściach z udziału w programie i „skierować” swojego pacjenta do uczestnictwa w programie. W kontekście, podnoszonego w wywiadach małego doświadczenia potencjalnych Beneficjentów w realizacji tego typu programów, w tym związanego z administrowaniem / zarządzaniem projektami dofinansowanymi z EFS, dla szeregu podmiotów uprawnionych do ubiegania się o dofinansowanie (m.in. jednostek samorządu terytorialnego, podmiotów wykonujących działalność leczniczą wskazanych w ustawie z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej, instytucji naukowych, jednostek badawczo-rozwojowych), przygotowanie i wdrożenie interwencji o takim charakterze i zakresie wsparcia jest trudne. Wspomniany brak doświadczeń zarządczych i realizacyjnych wiąże się również z deficytem odpowiednich zasobów kadrowych po stronie Beneficjentów zdolnych skutecznie planować, wdrażać, rozliczać i sprawozdawać dofinansowany program.

Diagnozowaną trudnością w osiągnięciu celów interwencji w Poddziałaniu X.3.3 Działania uzupełniające populacyjne programy profilaktyczne w kierunku wczesnego wykrywania nowotworu jelita grubego, piersi i szyjki macicy, może być również wdrażanie programów zdrowotnych o tożsamym charakterze na poziomie kraju. W okresie wdrażania RPO WŁ 2014-2020 realizowane są programy polityki zdrowotnej opracowane w Ministerstwie Zdrowia w ramach Narodowego programu zwalczania chorób nowotworowych. Programy koordynuje COK / Centralny Ośrodek Koordynujący populacyjne programy wczesnego wykrywania raka piersi oraz profilaktyki i wczesnego wykrywania raka szyjki macicy, jak również program badań przesiewowych w kierunku wczesnego wykrywania raka jelita grubego (COK funkcjonuje w strukturze Centrum Onkologii – Instytutu im. Marii Curie-Skłodowskiej/ COI w Warszawie).

Oś Priorytetowa XI

PI 10i (Działanie XI.1 Wysoka jakość edukacji)

W dotychczas przeprowadzonych konkursach zainteresowanie wnioskodawców nie było wystarczające, by przekroczyć budżet naboru. Jednym wyjątkiem był nabór RPLD.11.01.01-IZ.00-10-002/17, co jednak przypisać należy niewielkiej puli dostępnych w nim środków. Szczególna sytuacja występuje w Poddziałaniu XI.1.3 (Edukacja przedszkolna – miasto Łódź), w którym, w ramach jedyne dotychczasowego naboru, nie złożono żadnego formalnie poprawnego wniosku. W rezultacie w Poddziałaniu tym nie podpisano jeszcze żadnej umowy. W przeprowadzonym badaniu kwestionariuszowym wśród beneficjentów 4 respondentów sygnalizowało jednak chęć złożenia wniosku w tym Poddziałaniu. Daje to nadzieję, że opisana sytuacja nie powtórzy się w kolejnym naborze, rozpoczętym w marcu 2019 roku.

Natomiast jeśli chodzi o Poddziałania XI.1.1 i XI.1.2, zainteresowanie dotychczasowych beneficjentów składaniem kolejnego wniosku o dofinansowanie jest znaczne. Zapytany o każde z tych Poddziałań, mniej więcej co czwarty dotychczasowy beneficjent Osi priorytetowej XI informował o planach składania w ich ramach wniosku o dofinansowanie. Taki zamiar sygnalizowali również dotychczasowi beneficjenci innych Osi priorytetowych. Było ich nawet nieco więcej (w kategoriach liczb bezwzględnych, nie odsetka) niż respondentów z Osi Priorytetowej XI. Pozwala to przypuszczać, że podaż wniosków w przyszłych naborach nie będzie ustępować dotychczas obserwowanej. Nie świadczy jednak o gotowości do absorpcji dodatkowych środków.

Przytoczone dane o wynikach naborów sugerują, że potencjał absorpcyjny (przy dotychczasowych warunkach wsparcia) jest ograniczony. Wystarczy zapewne do wydatkowania aktualnie przyznanej alokacji. Mógłby jednak okazać się aspektem problematycznym, gdyby alokacja na PI 10i została zwiększona.

PI 10iii (Działanie XI.2 Kształcenie osób dorosłych)

Do końca 2018 roku zakończyły się dwa nabory konkursowe, oba w Poddziałaniu XI.2.1. Cieszyły się one znacznym zainteresowaniem. W pierwszym z nich pozytywnie ocenę przeszło 61 projektów, a w drugim – 77 projektów. Łączna wartość wniosków wielokrotnie przekraczała dostępne w naborach środki. Zgodnie z informacją kwartalną za IV kwartał 2018 roku, łączna wartość dofinansowania UE, zakładanego w poprawnych formalnie wnioskach o dofinansowanie, wynosiła 52,4 mln zł, stanowiąc 182% alokacji UE.

Również w naborze zakończonym w styczniu 2019 odnotowano dużą liczbę wniosków złożonych w ramach Poddziałania XI.2.1. Inaczej sytuacja przedstawia się w Poddziałaniu XI.2.2, ograniczonym do miasta Łodzi. Do oceny formalno-merytorycznej w styczniu 2019 roku zostały w nim przekazane tylko 2 wnioski, o łącznej wartości ponad dwukrotnie mniejszej od przewidzianego budżetu naboru.

Tylko pojedynczy dotychczasowi beneficjenci OP XI deklarowali w badaniu kwestionariuszowym, że zamierzają składać wniosek o dofinansowanie w Działaniu XI.2. Zamiary takie sygnalizowało jednak 12 beneficjentów innych Osi priorytetowych. Wyniki dotychczasowych naborów świadczą o dużym potencjale absorpcyjnym w stosunku do przewidzianej alokacji w Poddziałaniu XI.2.1. Można się spodziewać, że również w przyszłych naborach zainteresowanie wnioskodawców, w tym rekrutujących się spoza kręgu dotychczasowych beneficjentów, będzie duże. Oceniając potencjał absorpcyjny należy jednak również pamiętać o problemach z realizacją wartości docelowych wskaźników postępu rzeczowego, o których była mowa we wcześniejszych częściach niniejszego raportu.

PI 10iv (Działanie XI.3 Kształcenie zawodowe)

We wszystkich dotychczas przeprowadzonych konkursach łączna wartość złożonych poprawnych formalnie wniosków nie była zadowalająco wysoka w zestawieniu z wyznaczonym budżetem naboru. Pierwsza z tych liczb jest zbliżona do drugiej jedynie w przypadku pozakonkursowego naboru w Poddziałaniu XI.3.3. Dotychczasowi beneficjenci RPO Wł 2014-2020 wyrażali umiarkowane zainteresowanie składaniem wniosków w Działaniu XI.3. Wskazuje to na ograniczony potencjał absorpcyjny w Działaniu XI.3.

Pomoc Techniczna - Oś Priorytetowa XII

Specyfiką Pomocy Technicznej jest to, że jej beneficjentami są instytucje odpowiedzialne za zarządzanie i wdrażanie Programem Operacyjnym. Niewątpliwie są one zdolne do absorpcji dodatkowych środków, które zostałyby przeznaczone np. na poszerzenie skali prowadzonych działań lub podwyższenie wynagrodzeń personelu. Osobną kwestią, poruszoną w rozdziale 5.5.2, jest istnienie potrzeby i prawnej możliwości przeznaczenia dodatkowych środków na Pomoc Techniczną.

5.5.2. Kierunki realokacji

W niniejszym rozdziale odpowiadamy na pytania badawcze:

- Czy wartość środków finansowych przeznaczonych na poszczególne Priorytety Inwestycyjne/Osi Priorytetowe/Działania/Poddziałania jest wystarczająca do realizacji wszystkich zobowiązań wskaźnikowych na lata 2014-2020? W jakim stopniu zwiększenie/zmniejszenie alokacji na Osi przyczyni się do zmiany planowanych do osiągnięcia efektów?
- W jaki sposób wykorzystać potencjał absorpcyjny do realokowania środków? W obrębie jakich typów projektów możliwych do wdrażania w ramach osi identyfikuje się niewystarczającą ilość dostępnych środków finansowych oraz na podstawie zrealizowanych dotychczas projektów i dostępnych danych jakie inicjatywy należałoby wspierać ze względu na wysoką skuteczność i istniejące potrzeby?

Oś Priorytetowa I

PI 1a (Działanie I.1 Rozwój infrastruktury badań i innowacji)

Wobec realnego zagrożenia nie wykorzystania w pełni środków przewidzianych na realizację Działania I.1 rekomenduje się przeznaczenie ok. 10% z alokacji na to Działanie (ok. 5 mln euro) opisanych kodami: 58 Infrastruktura na rzecz badań naukowych i innowacji (publiczna), 59 Infrastruktura na rzecz badań naukowych i innowacji (prywatna, w tym parki nauki), 101 Finansowanie krzyżowe w ramach EFRR (wsparcie dla przedsięwzięć typowych dla EFS, koniecznych dla zadowalającego wdrożenia części przedsięwzięć związanej bezpośrednio z EFRR) na Działanie II.3 Zwiększenie konkurencyjności MŚP realizujące PI 3c (kod 1 Ogólne inwestycje produkcyjne w MŚP). Na zdolność aplikacyjną jednostek naukowych mogą rzutować istotne przeobrażenia w ich otoczeniu prawnym. Chodzi tu przede wszystkim o nową ustawę Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 r. (określaną także mianem Konstytucji dla Nauki, Ustawą 2.0), która weszła w życie z dniem 1 października 2018 r. Jej zapisy wykonawcze mają być jednakże wprowadzane przez kilka kolejnych lat. Są one o tyle istotne, że będą regulować sposób oceny działalności jednostek naukowych, a co za tym idzie wielkość strumieni finansowych je zasilających. Działania dostosowujące wewnętrzne regulacje oraz struktury i procedury organizacyjne jednostek naukowych (w tym szkół wyższych) do wymogów nowej ustawy angażują w dużym stopniu zasoby kadrowe i materialne tych jednostek, co przekłada się na ich zmniejszoną skłonność do realizacji projektów i prowadzenia prac badawczo-rozwojowych.

Realokacja na Działanie II.3 pozwoli wzmocnić realizację istotnego celu RPO Wł 2014-2020, jakim jest wzrost konkurencyjności MŚP.

PI 1b (Działanie I.2 Inwestycje przedsiębiorstw w badania i innowacje)

W przypadku Działania I.2 także istnieje realne ryzyko nie wykorzystania w pełni środków przewidzianych na realizację Działania, co skłania do realokacji.

Skala niezakontraktowanej alokacji może być jeszcze większa z uwagi na nikłe zainteresowanie potencjalnych wnioskodawców ubieganiem się o dofinansowanie. Sytuacja związana z reformą nauki mogła mieć dość istotny wpływ na potencjał aplikacyjny uprawnionych podmiotów. Ponieważ dofinansowane projekty B+R przedsiębiorstw miały zasadniczo angażować jednostki naukowe, niestabilna sytuacja prawna jednostek naukowych nie zachęcała ich do podejmowania zobowiązań wynikających z realizacji projektu. Z kolei niskie zainteresowanie projektami na rozwój infrastruktury badawczej wynikało przede wszystkim z niskiej intensywności wsparcia, nie kompensującego stosunkowo wysokiego ryzyka związanego z realizacją inwestycji tego rodzaju, jak również wymogu zasadniczo niekomercyjnego charakteru tego rodzaju projektów.

Rekomenduje się zatem przekierowanie nie mniej niż 20% środków (24 mln euro) z działań opisanych kodami: 56 Inwestycje w infrastrukturę, zdolności i wyposażenie w MŚP, związane bezpośrednio z działaniami badawczymi i innowacyjnymi, 57 Inwestycje w infrastrukturę, zdolności i wyposażenie w dużych przedsiębiorstwach, związane bezpośrednio z działaniami badawczymi i innowacyjnymi, 62 Transfer technologii i współpraca między uczelniami a przedsiębiorstwami, z korzyścią głównie dla MŚP, 64 Procesy badawcze i innowacyjne w MŚP (w tym systemy bonów, innowacje procesowe, projektowe, innowacje w obszarze usług i innowacje społeczne), 101 Finansowanie krzyżowe w ramach EFRR (wsparcie dla przedsięwzięć typowych dla EFS, koniecznych dla zadowalającego wdrożenia części przedsięwzięć związanej bezpośrednio z EFRR) na Działanie II.3 Zwiększenie konkurencyjności MŚP realizujące PI 3c (kod 1 Ogólne inwestycje produkcyjne w MŚP). Realokacja także w tym przypadku pozwoli wzmocnić realizację celu wzrostu konkurencyjności MŚP.

Oś Priorytetowa II

W przypadku OP II, wartość przeznaczonych środków finansowych wystarczy do realizacji wszystkich zobowiązań wskaźnikowych, z wyjątkiem wskaźnika *Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje) (CO06)* dla Działania II.2 (PI 3b). Wartość środków przeznaczanych przez przedsiębiorstwa na realizację projektów, jako uzupełnienie wsparcia publicznego, jest niższa niż zakładano na etapie programowania i jest to widoczne także w Działaniu II.3 (PI 3c). Ze względu na szybszy postęp innych wskaźników, zasadne wydają się jednak zmiany wartości docelowych tych mierników (ich urealnienie), a nie realokacje mające na celu zwiększenie alokacji realizującej dany wskaźnik wyłącznie z uwagi na dążenie do osiągnięcia przezeń zakładanej wartości. Opisane poniżej propozycje realokacji wynikają zatem ze zidentyfikowanych potrzeb rozwojowych,

potencjału adresatów wsparcia do skorzystania z pomocy oraz ich spójności ze zmianami społeczno-gospodarczymi w otoczeniu.

PI 3a (Działanie II.1 Otoczenie biznesu)

Interwencja RPO WŁ 2014-2020 wdrażana w ramach Działania II.1 (PI 3a) charakteryzuje się najmniej zaawansowanymi postępami rzeczowymi i finansowymi w całej osi priorytetowej. Ze względu na specyfikę działań realizowanych w ramach Poddziałania II.1.1 trudno jednak ocenić, w jakim stopniu zwiększenie/zmniejszenie alokacji mogłoby wpłynąć na planowane do osiągnięcia efekty. Jak pokazują doświadczenia, przygotowanie terenów inwestycyjnych jest w obecnej perspektywie finansowej trudną w implementacji interwencją, ze względu na ograniczone zainteresowanie beneficjentów. Wskaźniki postępu rzeczowego wskazują na trudności we wdrażaniu Poddziałania II.1.2, obejmującego wsparcie IOB i przedsiębiorstw korzystających z ich usług. Zasadna wydaje się rewizja założeń co do zakresu i sposobu implementacji interwencji w tym obszarze – oraz ewentualna realokacja środków na działania cieszące się większym zainteresowaniem beneficjentów, w szczególności Poddziałanie II.3.1. Wymaga podkreślenia, że zalecenie potencjalnej realokacji nie wynika z zaspokojenia wszystkich potrzeb w obszarze przygotowywania terenów inwestycyjnych czy też osiągnięcia wystarczającego poziomu wsparcia MSP ze strony IOB. Jest ono raczej pochodną uwarunkowań procesu wdrażania. Oznacza to, iż nadal przed województwem łódzkim istnieją wyzwania w omawianym obszarze, jednakże kształt aktów prawnych wyższego rzędu, określających ramy realizacji RPO WŁ 2014-2020, sprawia, iż zrealizowanie planowanych działań jawi się jako skrajnie trudne.

PI 3b (Działanie II.2 Internacjonalizacja przedsiębiorstw)

Duża liczba składanych w naborach wniosków świadczy o istnieniu potencjału absorpcyjnego w zakresie wdrażania i/lub opracowania modeli biznesowych służących ekspansji przedsiębiorstw (Poddziałanie II.2.1, PI 3b). Aktualna na dzień 31.12.2018 r. kontraktacja (ok. 45% alokacji) umożliwia osiągnięcie wartości docelowych wskaźników. Z jednej strony świadczy to o wyższej, niż zakładano na etapie programowania, efektywności kosztowej interwencji w ramach Działania II.2. Z drugiej jednak, wskazuje na brak potrzeby alokowania dalszych środków na to działanie, ponieważ pozostała alokacja umożliwi zwiększenie skali efektów interwencji.

PI 3c (Działanie II.3 Zwiększenie konkurencyjności MŚP)

Biorąc pod uwagę liczbę składanych wniosków, zidentyfikować można istnienie potencjału absorpcyjnego w zakresie wsparcia rozbudowy i innowacji w przedsiębiorstwach (Poddziałanie II.3.1, PI 3c). Aktualna na dzień 31.12.2018 r. kontraktacja (ok. 86% alokacji) umożliwia osiągnięcie wartości docelowych wskaźników. Ewentualnym kierunkiem realokacji wydaje się być zwiększenie środków przeznaczonych na Działanie II.3, ze względu na potencjał absorpcyjny, postęp rzeczowy, oraz kontraktację większości zaplanowanej alokacji. Wymaga jednak podkreślenia, iż w tym przypadku nie ma miejsca znacząca zmiana

uwarunkowań społeczno-gospodarczych względem okresu programowania, która wpływałaby wydatnie na wdrażanie Działania II.3. Omawiana interwencja adresuje względnie stałe potrzeby sektora MSP, zaś zakres pomocy determinowany jest bardziej dostępnością środków aniżeli ograniczeniami popytowymi.

Niezależnie od ewentualnej realokacji, skuteczność interwencji i stopień jej zaawansowania w ramach Działania II.2 oraz Działania II.3, uzasadniają zwiększenie wartości docelowych wskaźników postępu rzeczowego.

Oś Priorytetowa III Transport

W ramach OP III Transport zidentyfikowano ograniczony potencjał absorpcyjny w ramach PI 4e, PI 7b, PI 7c i PI 7d.

PI 4e (Działanie III.1 Niskoemisyjny transport miejski)

W przypadku Działania III.1 Niskoemisyjny transport miejski, alokacja przeznaczona na realizowanie poszczególnych Poddziałań jest wystarczająca, aby osiągnąć zakładane wartości docelowe wskaźników. Nie zidentyfikowano konieczności relokowania środków z innych Działania. Z uwagi na ryzyko wzrostu kosztów realizowanych projektów oraz trudności z wyłonieniem wykonawcy robót budowlanych, zaleca się wykorzystanie całej dostępnej alokacji na Działanie III.1. W związku z tym należy rozważyć przeprowadzenie kolejnego naboru w ramach Poddziałania III.1.2, przewidującego wykorzystanie pozostałej kwoty (około 24 mln zł) lub zwiększyć budżet naboru planowanego w 2019 r.

PI 7b (Działanie III.2 Drogi)

Wartość środków finansowych przeznaczonych na PI Działanie III.2 *Drogi* należy uznać za wystarczającą do osiągnięcia zobowiązań wskaźnikowych. Prognozowane niepełne (85%) osiągnięcie wartości docelowej wskaźnika *Całkowita długość nowych dróg* wynika nie tyle ze zbyt niskiej alokacji, ile z przyjęcia w Umowie Partnerstwa założenia, iż wysokość alokacji przeznaczonej na drogi lokalne nie może przekraczać 15%. Beneficjenci w tak zdefiniowanych warunkach wsparcia preferują przebudowywanie i modernizację istniejących dróg niż wyłącznie budowę nowych dróg. Biorąc jednak pod uwagę, iż nowe drogi założone do wybudowania dotyczą – poza zaplanowanymi w RPO Wł 2014-2020 interwencjami – wyłącznie dróg lokalnych, dalsze osiąganie wskaźnika wymagałoby zwiększenia alokacji przeznaczonej na Poddziałanie III.2.2 *Drogi lokalne*, co spowodowałoby naruszenie zapisów Umowy Partnerstwa o zaledwie 15% udziale tej alokacji w całej kwocie dofinansowania przeznaczony na PI 7b. Nie rekomenduje się więc zwiększenia alokacji na Działanie III.2 w celu zabezpieczenia możliwości pełnego osiągnięcia wartości docelowej wskaźnika *Całkowita długość nowych dróg*.

Projekty planowane przez potencjalnych beneficjentów do realizacji w ramach Działania III.2 *Drogi* mogłyby zaabsorbować środki, zaburzające ustalone w Umowie Partnerstwa proporcje

alokacji przeznaczonej na wsparcie dróg wojewódzkich i alokacji przeznaczonej na wsparcie dróg lokalnych. Większość zgłaszanych przez potencjalnych wnioskodawców potrzeb dotyczy właśnie wsparcia dróg lokalnych, objętych limitem 15% alokacji.

PI 7c (Działanie III.3 Transport multimodalny)

Niski postęp wdrażania Działania III.3 *Transport multimodalny* uniemożliwia sformułowanie rekomendacji dotyczących ewentualnych kierunków realokacji środków. Zidentyfikowano wystarczający popyt aplikacyjny, wnioskowanie o środki jest jednak opóźnione brakiem wymaganej dokumentacji projektowej.

PI 7d (Działanie III.4 Transport kolejowy)

W ramach Działania III.4 *Transport kolejowy* zidentyfikowano niewystarczającą kwotę alokacji do osiągnięcia wartości docelowej wskaźnika *Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych*. W całym kraju odnotowano gwałtowny wzrost cen na materiały i usługi budowlane, co przekłada się na wielokrotnie wyższą cenę ofert na modernizację linii kolejowych niż zakładano w budżetach projektów. Jednocześnie beneficjent – PKP PLK S.A. deklaruje brak możliwości zwiększenia kwoty wkładu własnego. Ewentualna realokacja środków z pozostałych osi priorytetowych, gwarantująca osiągnięcie zobowiązań wskaźnikowych PI 7d musiałaby wynieść (przy założeniu ponad dwukrotnego wzrostu cen) około 100 mln zł, co przekracza potencjał Programu. Nie rekomenduje się więc zwiększenia alokacji na Działanie III.4 *Transport kolejowy*.

Oś Priorytetowa IV

PI 4a (Działanie IV.1 Odnawialne źródła energii)

Sugerowane jest zwiększenie alokacji na Działanie IV.1.2.

Jak wynika z przeprowadzonej prognozy osiągnięcia wartości docelowych wskaźników, alokacja aktualnie przeznaczona na Działanie IV.1 (PI 4a) jest wystarczająca, aby osiągnąć zakładane wartości w 2023 r. Można przypuszczać, iż osiągnięcie zobowiązań wskaźnikowych będzie możliwe nawet przy założeniu, iż kolejne konkursy w ramach tego działania nie będą ogłaszane. Jednak z uwagi na zasadę koncentracji tematycznej (15% całkowitej alokacji przyznanej z EFRR przeznaczone na CT4) nie zaleca się przesuwania alokacji na działania w ramach innych celów tematycznych.

Ze względu na bardzo duże zainteresowanie realizacją projektów dotyczących inwestycji w odnawiane źródła energii, zwłaszcza tych związanych z wykorzystaniem energii słonecznej, bardzo duży potencjał absorpcyjny środków oraz przyszłościowy charakter inwestycji w OZE, także ze względu na konieczność zwiększania udziału energii z OZE w ogólnym zużyciu energii w Polsce, zaleca się przesunięcie wolnych środków z innych priorytetów inwestycyjnych (np. PI 2c) na Poddziałanie IV.1.2. Zalecenie to jest również uzasadnione tym, iż udział produkcji

energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem w województwie łódzkim jest jednym z najmniejszych w Polsce.

PI 4c (Działanie IV.2 Termomodernizacja budynków)

Wartość środków finansowych przeznaczonych na realizację celów w ramach PI 4c jest wystarczająca do osiągnięcia wartości docelowych wskaźników. Uwzględniając pozostałą alokację (w wysokości ponad 112 mln zł), należy wziąć pod uwagę nabór w trybie konkursowym w Poddziałaniu IV.2.2 z budżetem 72,4 mln zł, a także łączną kwotę projektów zidentyfikowanych w trybie pozakonkursowym, nie znajdujących się jeszcze w realizacji (około 5,8 mln zł). Kwota pozostała na PI 4c wyniesie więc około 34 mln zł. Środki te mogą zostać wykorzystane na dodatkowy nabór w roku 2019 lub 2020 w Poddziałaniu IV.2.2, bądź włączone do naboru już planowanego na rok 2019. Kwota może zostać również wykorzystana (choć nie w całości) na dodatkowe zidentyfikowane projekty pozakonkursowe w Poddziałaniu IV.2.1. Z pewnością należy dążyć do skonsumowania części środków przez przedsięwzięcia realizowane w budynkach mieszkalnych, w celu zapewnienia osiągnięcia wartości docelowej wskaźnika *Liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii*. Ponieważ trudno wnioskować o wpływie przedsięwzięć w zakresie instrumentów finansowych (Poddziałanie IV.2.3) na osiągnięcie dodatkowych wartości tego wskaźnika, istotne jest wspieranie omówionego typu projektów w pozostałych Poddziałaniach PI 4c. W najbliższych latach na realizację projektów silnie może oddziaływać sytuacja na rynku usług budowlanych, dlatego mimo dość wysokiej kontraktacji warto monitorować projekty będące w trakcie realizacji.

Zrealizowane dotychczas projekty w zakresie PI 4c wskazują na istotny potencjał modernizacji energetycznych dokonywanych w budynkach użyteczności publicznej. Koszty jednostkowe projektów wpływają na możliwość wykonania większej liczby projektów za pomocą niższych kosztów. Okazuje się bowiem, że potrzeby termomodernizacyjne dotyczą przede wszystkim obiektów szkolnych, kulturalnych i społecznych należących do gmin, o niedużej powierzchni. Nie bez znaczenia w ramach tego typu inwestycji pozostanie kumulacja przedsięwzięć na obszarze spójnym przestrzennie i funkcjonalnie, szczególnie na obszarze ZIT ŁOM, przez co możliwe jest osiągnięcie bardziej wyraźnych korzyści, aniżeli miałyby to miejsce w przypadku inwestycji rozproszonych obszarowo. Szczególną wartość dodaną tego typu można odnieść do spadku emisji powierzchniowej dzięki poprawie efektywności energetycznej budynków. Jednocześnie, projekty ZIT w zakresie PI 4c będą oddziaływać ponadlokalnie, przyczyniając się do poprawy wskaźników wojewódzkich w zakresie oddziaływania na zmiany klimatu.

Potencjał absorpcyjny w zakresie Działania IV.2 nie jest na tyle wysoki, by niezbędna stała się realokacja środków na ten cel. Wyniki zakończonych naborów mogą świadczyć o wciąż istniejących potrzebach w zakresie poprawy efektywności energetycznej budynków, jednakże należy oczekiwać ich zaspokojenia za pomocą dostępnej alokacji. Uzasadnieniem

dla wykorzystania pozostałej alokacji jest utrzymujące wysokie zużycie energii elektrycznej w województwie, a także brak tendencji spadkowych związanych ze sprzedażą energii ciepłej na cele komunalno-bytowe. Ponadto, zmniejszanie energochłonności w budynkach ma swoje odzwierciedlenie w zmniejszaniu presji na środowisko i emisji szkodliwych substancji.

PI 4e (Działanie IV.3 Ochrona powietrza)

W ramach Poddziałania IV.3.1 wykorzystana zostanie cała alokacja—Obszar metropolitalny charakteryzuje się największym potencjałem do ograniczania niskiej emisji z uwagi na rozwinięty system sieci ciepłej, znaczny udział w emisji wojewódzkiej, a także największy potencjał do budowy i użytkowania budynków pasywnych. Ze względu na istniejące obecnie uwarunkowania rynkowe związane ze wzrostem kosztów usług budowlanych, a także determinanty prawne dotyczące wymogów związanych z energooszczędnością nowobudowanych obiektów użyteczności publicznej, uzasadnione jest kontynuowanie wsparcia na rzecz wskazanego poddziałania. Ponadto obserwuje się zwiększanie popularności i upowszechnianie zeroemisyjnych technologii budowy obiektów, a także prosumenckiego podejścia do zarządzania energią, co stanowi o dużym potencjale wsparcia na rzecz wspomnianego poddziałania. Warto mieć także na uwadze długofalowe cele Unii Europejskiej zawarte w pakiecie „Czysta energia dla wszystkich Europejczyków”, wyznaczającym ambitne cele dotyczące efektywności energetycznej, redukcji emisji gazów cieplarnianych i wykorzystania OZE do roku 2030. Ponadto ze względu na odczuwalny wpływ emisji powierzchniowej na jakość powietrza oraz zdrowie mieszkańców województwa, niezbędne staje się kontynuowanie interwencji mającej za zadanie w różny sposób przyczynić się do ograniczania negatywnego oddziaływania nadmiernej eksploatacji nieodnawialnych źródeł energii.

W przypadku Poddziałania IV.3.2 także przewidywane jest wykorzystanie całej dostępnej alokacji. W tym przypadku dostępne środki pozwolą na ewentualne zwiększenie budżetu naboru, który planowany jest w 2019 roku. Nie istnieje potrzeba realokacji środków.

PI 6e (Działanie IV.4 Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń)

Nie zidentyfikowano konieczności realokacji środków w ramach działania IV.4.

Efekty w ramach OP IV zostaną osiągnięte za pomocą dostępnej alokacji. Nie należy dokonywać zmniejszenia alokacji ze względu na potencjał absorpcyjny identyfikowany w projektach na rzecz gospodarki niskoemisyjnej w województwie. W regionie wciąż istnieją niezaspokojone potrzeby, a wykorzystanie wszystkich dostępnych środków jest realne. Szczególnie pozytywne wyniki oczekiwane są w przypadku PI 4a. Realokacja z OP IV do innej OP, mogłaby wpłynąć negatywnie na osiągnięcie wartości docelowej wskaźnika *Liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii* w przypadku PI 4c. Ponadto, silny wydzźwięk społeczny związany z problematyką jakości powietrza wpływa na identyfikację potrzeb, których wsparcie przełoży się na poprawę zdrowia mieszkańców i zmniejszenie presji na środowisko.

Oś Priorytetowa V

PI 5b (Działanie V.1 Gospodarka wodna i zapobieganie zagrożeniom)

Alokacja środków na Działanie V.1 wydaje się odpowiednia. W związku z problemami we wdrażaniu Poddziałania V.1.1, związanymi ze zmianami prawno-instytucjonalnymi w obszarze gospodarki wodnej, rozważenia wymaga przesunięcie środków Poddziałania V.1.1 na Poddziałanie V.1.2.

PI 6a (Działanie V.2 Gospodarka odpadami)

Wartość środków finansowych przeznaczonych na realizację PI 6a jest wystarczająca do realizacji wszystkich zobowiązań wskaźnikowych na lata 2014-2020 przy założeniu, iż zrealizowany zostanie jeszcze jeden nabór wniosków o dofinansowanie zgodnie z rekomendacją sformułowaną w rozdziale 5.4.1 (oraz, że spotka się z odpowiednim zainteresowaniem potencjalnych wnioskodawców). Mając na uwadze dotychczasowe niskie zainteresowanie wsparciem w ramach Działania V.2 Gospodarka odpadami nie zaleca się zwiększania alokacji na PI 6a. W sytuacji, gdyby IZ RPO Wł 2014-2020 nie zdecydowała się na organizację drugiego naboru wniosków o dofinansowanie za wątpliwe uznaje się możliwość zrealizowania założonych wartości docelowych wskaźników produktu i rezultatu (nawet przy uwzględnieniu możliwości pozakonkursowego wsparcia projektów).

PI 6b (Działanie V.3 Gospodarka wodno-kanalizacyjna)

Nie stwierdzono potrzeby zmiany alokacji środków na Działanie V.3 – w przekonaniu autorów niniejszego raportu nie uzasadnia jej ani przebieg wdrażania Działania V.3, ani aktualna sytuacja społeczno-gospodarcza czy prawna.

PI 6d (Działanie V.4 Ochrona przyrody) Odnośnie PI 6d, rozważenia wymaga realokacja pozostałych środków do innych priorytetów inwestycyjnych. Jednak zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej oraz zaostrzonych wymogów prawnych sprawiają, że nadal występują potrzeby społeczne zdiagnozowane na etapie programowania RPO Wł 2014-2020.

Oś Priorytetowa VI

PI 6c (Działanie VI.1 Dziedzictwo kulturowe i infrastruktura kultury)

Wartość środków finansowych przeznaczonych na Priorytet Inwestycyjny 6c jest wystarczająca do realizacji wszystkich zobowiązań wskaźnikowych na lata 2014-2020. Zainteresowanie naborami w ramach Działania pozwala wnioskować, że możliwe jest zwiększenie alokacji przeznaczonej na projekty z zakresu wsparcia dziedzictwa kulturowego i infrastruktury kultury. Biorąc pod uwagę, że większość dotychczasowych beneficjentów deklaruje gotowość do ponownego ubiegania się o dofinansowanie w przyszłości, można szacować, że w Działaniu VI.1 jest potencjał do realizacji projektów o wartości wkładu UE przekraczającej 36 mln zł, czyli alokacja może zostać zwiększona o ok. 32 mln zł. Trudno

jednak wskazać ważne powody, takie jak zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej, które uzasadniałyby taką realokację. Wykonawca nie formułuje więc rekomendacji w tym zakresie.

PI 8b (Działanie VI.2 Rozwój gospodarki turystycznej)

Wartość środków finansowych przeznaczonych na Priorytet Inwestycyjny 8b jest wystarczająca do realizacji wszystkich zobowiązań wskaźnikowych na lata 2014-2020. Nie zidentyfikowano zmian w sytuacji społeczno-gospodarczej, które uzasadniałyby realokację środków.

PI 9b (Działanie VI.3 Rewitalizacja i rozwój potencjału społeczno-gospodarczego)

Stopień adekwatności wysokości środków PI 9b (Działanie VI.3 Rewitalizacja i rozwój potencjału społeczno-gospodarczego) do możliwości zrealizowania zobowiązań wskaźnikowych jest dyskusyjny. Prognozowane znaczne przekroczenie wartości docelowych wskaźników programowych związane jest z nieadekwatnym określeniem wartości docelowych wskaźników programowych na etapie programowania. Lista rezerwowa naboru konkursowego oraz plany rewitalizacyjne w ramach Strategii ZIT ŁOM, obejmujące projekty nie zidentyfikowane jeszcze w wykazie projektów pozakonkursowych wskazują na wyższe zapotrzebowanie na wsparcie niż jest to możliwe w ramach bieżącej alokacji. W ramach PI 9b (Działanie VI.3. Rewitalizacja i rozwój potencjału społeczno-gospodarczego) zidentyfikowano więc wysoki potencjał aplikacyjny przy niewystarczającej alokacji. Ostateczne decyzje w tym zakresie podejmować będzie IZ RPO Wł 2014-2020 po analizie wyników przedmiotowego badania oraz innych posiadanych danych i informacji.

Oś Priorytetowa VII

PI 2c (Działanie VII.1 Technologie informacyjno-komunikacyjne)

W Działaniu VII.1 istnieje pula dostępnej jeszcze alokacji, która potencjalnie może zostać przeniesiona do innych działań.

Zgodnie z przedstawionymi w rozdziale 5.1.7 analizami, kwota dostępnej alokacji może wynosić około 11 662 849 zł (w sytuacji, gdy do dofinansowania w zakończonym – w kwietniu tego roku - konkursie wybrane zostaną projekty na łączną kwotę wsparcia UE 3 145 179 zł). Część z tej kwoty najpewniej (jak wynika z informacji przekazanych przez IZ RPO Wł 2014-2020) zostanie przesunięta do OP III na wsparcie inwestycji w zakresie infrastruktury na potrzeby czystego transportu miejskiego i jego promocji (PI 4e). Pozostałe środki, w pierwszej kolejności, mogłyby zostać przeznaczone na dofinansowanie projektów z zakresu e-zdrowia (Poddziałanie VII.1.2), w tym obszarze bowiem istnieje w dalszym ciągu

potencjał aplikacyjny²⁸³ – wymagałoby to jednak decyzji o zwiększeniu kwoty alokacji przeznaczonej na nabór RPLD.07.01.02-IZ.00-10-001/19 (decyzja taka mogłaby zapaść w sytuacji gdyby okazało się, że łączna kwota wsparcia środkami UE projektów, które pozytywnie przeszły ocenę formalną i merytoryczną, przekracza kwotę 3,1 mln zł). W innym przypadku (m.in. z uwagi na brak potencjału aplikacyjnego w Poddziałaniu VII.1.1), dostępna kwota alokacji (w całości lub części) mogłaby zostać realokowana na inne Działania w ramach RPO, tj. na te, w których identyfikuje się istotny deficyt alokacji względem wciąż istniejących potrzeb, np. w obszarze OZE (Działanie IV.1), infrastruktury ochrony zdrowia (Działanie VII.2), edukacji (Działanie VII.4) czy w obszarze rewitalizacji i rozwoju potencjału społeczno-gospodarczego (Działanie VI.3). Ostateczne decyzje w tym zakresie podejmować będzie IZ RPO Wł 2014-2020 po analizie wszystkich posiadanych danych i informacji (w tym po ocenie wszystkich WoD złożonych w naborze RPLD.07.01.02-IZ.00-10-001/19).

PI 9a (Działanie VII.2. Infrastruktura ochrony zdrowia i Działanie VII.3 Infrastruktura opieki społecznej)

Istnieją przesłanki do zwiększenia alokacji na Działanie VII.2.

Zmniejszenie alokacji na Działanie VII.3 *Infrastruktura opieki społecznej* o niewykorzystaną kwotę w wysokości 5 773 248,62 zł oraz zmniejszenie alokacji na Działanie VII.2.

Infrastruktura ochrony zdrowia o niewykorzystaną kwotę alokacji w wysokości 11 207 326,70 zł nie spowodowałoby ryzyka nieosiągnięcia celów Pi 9a.

Zwiększenie alokacji na PI 9a spowodowałoby natomiast wzrost skali osiągnięcia celów i dalsze znaczne przekraczanie zobowiązań wskaźnikowych Programu ze względu na wysoki potencjał absorpcyjny Działania VII.2. *Infrastruktura ochrony zdrowia*. Projekty listy rezerwowej gotowe są do absorpcji 262 809 772 zł co przekracza całą alokację przeznaczoną w Programie na PI 9a. Kwota niewykorzystanej alokacji w PI 9a w obu Działaniach wynosi zaledwie 16 980 575,32 zł, czyli 8% potencjału aplikacyjnego Działania VII.2. *Infrastruktura ochrony zdrowia*. Zaleca się więc rozważenie zwiększenia alokacji na Działanie VII.2 w ramach przesunięć z innych osi. Przemawiają za tym również tendencje demograficzne, wzrastająca liczba zachorowań na choroby cywilizacyjne.

PI 10a (Działanie VII.4. Edukacja)

Pewne względy przemawiają za zwiększeniem alokacji na Poddziałania VII.4.2 i VII.4.3.

Stopień adekwatności wysokości środków Działania VII.4. *Edukacja* do realizacji zobowiązań wskaźnikowych można ocenić pozytywnie. Prognozowane jest tylko nieznaczne przekroczenie zakładanej wartości docelowej wskaźników programowych przy braku ryzyka

²⁸³ Wynika to przede wszystkim z faktu, że w przeprowadzonych dotychczas naborach, w tym obszarze, zainteresowanie otrzymaniem wsparcia przewyższało wartość dostępnej alokacji.

nieosiągnięcia jakiegokolwiek celu. Wrażliwość Działania VII.4. *Edukacja* na obniżenie wysokości alokacji jest wysoka w przypadku obszaru kształcenia zawodowego i ustawicznego, ze względu na opóźnienia w kontraktacji powiązanych ze wsparciem projektów rewitalizacyjnych Poddziałania VII.4.4. Niemniej pomniejszenie alokacji na to Poddziałanie o kwotę niewykorzystanej alokacji w wysokości 17 150 004,22 zł nie spowoduje zagrożenia nieosiągnięcia zobowiązań wskaźnikowych w obszarze kształcenia zawodowego. W podpisanych umowach o dofinansowanie założono ich przekroczenie o ponad 50%. Podobnie też zmniejszenie alokacji na wsparcie kształcenia ogólnego o kwotę niewykorzystanej alokacji w wysokości 2 085 669,42 nie spowoduje ryzyka nieosiągnięcia skwantyfikowanych celów wsparcia. Ze względu na wykorzystanie 95% alokacji przeznaczonej na wsparcie edukacji przedszkolnej (Poddziałanie VII.4.3. RPO Wł 2014-2020) obszar ten wykazuje się niską wrażliwością na ewentualne zmniejszenie alokacji.

W Działaniu VII.4. *Edukacja* zidentyfikowano wysoki potencjał aplikacyjny. Projekty listy rezerwowej są gotowe do zaabsorbowania 34 871 082 zł, głównie w obszarze edukacji przedszkolnej i edukacji ogólnej (Poddziałanie VII.4.2 i Poddziałanie VII.4.3). Biorąc pod uwagę, iż kwota niewykorzystanej alokacji (bez uwzględnienia alokacji przeznaczonej na wsparcie projektów rewitalizacyjnych Łodzi zaplanowanych do realizacji w ramach Poddziałania VII.4.4.) wynosi 3 393 398 zł, a więc 10% wnioskowanej przez projekty z listy rezerwowej kwoty dofinansowania – zwiększenie alokacji na PI 10a spowoduje bezwzględną absorpcję środków do wysokości dofinansowania wnioskowanego przez projekty listy rezerwowej. Zaleca się rozważenie przesunięcia środków z pozostałych osi do Poddziałania VII.4.2. i VII.4.3. Potrzeby w zakresie tych dwóch nurtów interwencji wzrosły w związku z reformami oświaty. W przypadku edukacji przedszkolnej (Poddziałanie VII.4.2) przywrócenie wyższego wieku rozpoczęcia nauki szkolnej spowodowało wzrost społecznego popytu na miejsca wychowania przedszkolnego. W przypadku kształcenia ogólnego (Poddziałanie VII.4.3) zmiany systemu szkół wymusiły inwestycje infrastrukturalne służące dostosowaniu szkół do potrzeb tych kategorii wiekowych uczniów, które dotychczas nie kształciły się w danej szkole – uczniów młodszych w przypadku dotychczasowych gimnazjów przekształcanych w szkoły podstawowe, uczniów starszych w przypadku dotychczasowych sześcioklasowych szkół podstawowych. W rezultacie zmniejszyły się możliwości finansowania innego rodzaju inwestycji infrastrukturalnych²⁸⁴.

²⁸⁴ Sobiesiak-Penszko, P. (2018). *Edukacja w Warszawie w pierwszym roku reformy systemu oświaty*. Warszawa: Instytut Spraw Publicznych

Oś Priorytetowa VIII

PI 8i (Działanie VIII.1 Wsparcie aktywności zawodowej osób po 29. roku życia przez powiatowe urzędy pracy i Działanie VIII.2 Wsparcie aktywności zawodowej osób po 29. roku życia)

Można rozważyć „uwolnienie” części alokacji, która pozostanie w PI 8i i jej przesunięcie na obszary wykazujące większy potencjał w zakresie dalszej absorpcji środków i większe potrzeby wsparcia. Według stanu na koniec grudnia 2018 roku alokacja pozostała w PI 8i wynosi: 240 819 513,72 zł [w Działaniu VIII.1: 99 054 181,0 zł; w Działaniu VIII.2: 141 765 332 (w tym: Poddziałanie VIII.2.1: 111 419 256,66 zł; Poddziałanie VIII.2.2: 30 346 076,05 zł)]. Środki pozostałe w PI 8i należy pomniejszyć o orientacyjne kwoty przeznaczone na dofinansowanie projektów wybranych do dofinansowania w ramach konkursów planowanych do przeprowadzenia, trwających – nierozstrzygniętych i/lub rozpoczętych w 2019 roku (wynikających z harmonogramu naboru wniosków o dofinansowanie projektów w trybie konkursowym dla RPO WŁ 2014-2020 na 2019 rok); chodzi o:

- nabór wniosków o dofinansowanie projektów w Działaniu VIII.2 Poddziałaniu VIII.2.1 Wsparcie aktywności zawodowej osób po 29. roku życia. Orientacyjna kwota przeznaczona na dofinansowanie projektów w ramach konkursu wynosi 13 000 000 EUR / ok. 55 612 000,00 zł; co pomniejszy alokację pozostałą w Poddziałaniu VIII.2.1 o około 50%; biorąc pod uwagę powyższe, w Poddziałaniu VIII.2.1 pozostaną środki, w wysokości ok 55 807 256,66 zł;
- nabór wniosków o dofinansowanie projektów w Działaniu VIII.2 Poddziałaniu VIII.2.2 Wsparcie aktywności zawodowej osób po 29. roku życia – miasto Łódź. Orientacyjna kwota przeznaczona na dofinansowanie projektów w ramach konkursu wynosi: 5 541 515 EUR / ok. 23 706 000,00 zł; co pomniejszy alokację pozostałą w Poddziałaniu VIII.2.2 o około 78,1%; biorąc pod uwagę powyższe, w Poddziałaniu VIII.2.2 pozostaną środki, w wysokości ok. 6 640 076,05 zł.

Jednocześnie, należy pamiętać co najmniej o konieczności osiągnięcia wartości końcowej wskaźnika produktu wchodzącego do ram wykonania Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie (PI 8i Dz. VIII.1, VIII.2) - do osiągnięcia celu końcowego na poziomie nie mniejszym niż 85% zakładanej wartości docelowej / 24 705 osób, wystarczające będzie objęcie wsparciem jeszcze 2 481 osób, co przy obliczonym średnim koszcie jednostkowym wskaźnika wynoszącym 11 582,93 zł oznacza alokację konieczną do osiągnięcia zakładanej wartości w wysokości 28 740 145,00 zł. Również o osiągnięciu wartości końcowych – na poziomie nie niższym niż 85% zakładanej wartości docelowej – wskaźników, dla których Ewaluator przygotował prognozy (zaprezentowane w rozdziale 5.1.8 niniejszego raportu).

Obserwowana w regionie w okresie wdrażania Programu poprawa sytuacji na rynku pracy, tj. systematyczny wzrost wskaźnika zatrudnienia oraz spójny z tą tendencją spadek

rejestrowanego bezrobocia (stopy bezrobocia, liczby osób bezrobotnych, w tym liczby osób pozostających w sytuacji szczególnej na rynku pracy) powodują zmniejszenie populacji ostatecznych odbiorców wsparcia w ramach Działania VIII.1 i VIII.2. Zjawiska te przekładają się na trudności w rekrutowaniu grup docelowych przez beneficjentów oraz zmniejszanie grupy osób kwalifikujących się do aktywizacji zawodowej – zatem na możliwość osiągnięcia celów końcowych Programu w zakresie PI 8i. Ze względu na znaczące zmiany kluczowych mierników rynku pracy w ostatnich latach istotne jest monitorowanie wskaźników opisujących dynamikę zmian na rynku pracy oraz aktualizowanie diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej w tym zakresie. Trendy, które silnie zaznaczyły się w okresie wdrażania Programu (do 2018 roku), mogą być mniej wyraźne w kolejnych latach.

Alokację, która pozostanie w PI 8i, przede wszystkim w Działaniu VIII.2 Wsparcie aktywności zawodowej osób po 29. roku życia, można przesunąć na PI 8iii, Działanie VIII.3 Wsparcie przedsiębiorczości / na Poddziałania przewidujące wsparcie w formie dotacji (z wyłączeniem Poddziałania VIII.3.2 uwzględniającego wsparcie w formie zwrotnych instrumentów finansowych). Ewentualnie na PI 8iv Działanie X.1 Powrót na rynek pracy osób sprawujących opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3 (OP X), w ramach którego podejmowane interwencje mają zwiększać szansę na pozyskanie i/lub utrzymanie zatrudnienia osobom sprawującym opiekę nad dzieckiem do lat 3.

PI 8iii (Działanie VIII.3 Wsparcie przedsiębiorczości)

Nie zidentyfikowano powodów do zmiany alokacji na Działanie VIII.3.

Alokacja pozostała w Działaniu VIII.3 (wynosząca 65 529 818,91 zł) jest wystarczająca do realizacji wszystkich zobowiązań wskaźnikowych na lata 2014-2020. Nie przewiduje się zagrożeń związanych z wykorzystaniem alokacji pozostałej w PI. Zgodnie z Harmonogramem naborów wniosków o dofinansowanie projektów w trybie konkursowym dla RPO WŁ na lata 2014-2020, w Działaniu VIII.3 zaplanowano w 2019 roku (I i II kwartał) trzy nabory wniosków o dofinansowanie projektów:

- w Poddziałaniu VIII.3.1 Wsparcie przedsiębiorczości w formach bezzwrotnych,
- w Poddziałaniu VIII.3.3 Wsparcie przedsiębiorczości w formach bezzwrotnych – ZIT,
- jak również w Poddziałaniu VIII.3.4 Wsparcie przedsiębiorczości w formach bezzwrotnych – miasto Łódź.

Orientacyjna kwota przeznaczona na dofinansowanie projektów w ramach planowanych konkursu dla wyżej wskazanych Poddziałania pomniejszy alokację pozostałą w PI 8iii o minimum 90%.

Zdiagnozowane na etapie programowania RPO WŁ 2014-2020 problemy, związane z niskim poziomem przedsiębiorczości w zakresie zakładania indywidualnej działalności gospodarczej, oraz ograniczoną zdolnością generowania miejsc pracy przez sektor MMŚP, pozostają

aktualne. Województwo łódzkie, pomimo wzrostu liczby podmiotów gospodarki narodowej w sektorze prywatnym wpisanych do rejestru REGON, pozostaje w grupie województw wykazujących relatywnie słaby przyrost liczby podmiotów. Nasylenie podmiotami gospodarczymi jest również relatywnie niskie w porównaniu z wynikiem dla Polski, jak i pozostałych województw. Również biorąc pod uwagę liczbę osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (na 1000 mieszkańców), region osiąga wynik gorszy, niż przeciętny dla kraju. Przytoczone dane (szczegółowo omówione w części 5.3.1) w pełni uzasadniają kontynuację interwencji w ramach Działania VIII.3.

Oś Priorytetowa IX Włączenie społeczne

Jak wynika z analiz przeprowadzonych w poprzednich rozdziałach, nie wszystkie założone wartości docelowe wskaźników mogą zostać osiągnięte. Przyczyną tego stanu są przede wszystkim zmiany, które zaszły w sytuacji społeczno-gospodarczej województwa – spadek bezrobocia, zmniejszenie się grupy osób zagrożonych wykluczeniem i ubóstwem, a także zmiany w polityce społecznej kraju - wprowadzenie programu Rodzina 500 plus (dane na ten temat przedstawiono w rozdziale 5.3.1). W związku z tym wartości wskaźników zagrożonych nieosiągnięciem w ramach Działania IX.1 będą wymagały obniżenia. Tym samym pozostała wartość środków przeznaczonych na to Działanie będzie za duża. Działanie IX.1 nie ma wystarczającego potencjału absorpcyjnego, aby wykorzystać zaplanowane na jego realizację środki. Wartość środków finansowych jest nieadekwatna do potrzeb występujących w regionie. Przesunięcia pomiędzy Działaniami IX.1 i IX.2 w ramach Osi w dużym stopniu przyczynią się do zmiany planowanych do osiągnięcia efektów. W związku z realokacją konieczne będzie zmniejszenie wartości wskaźników w ramach Działania IX.1. Realokacja spowoduje osiągnięcie zwiększenia skali efektów w Działaniu IX.2, jednak będą one proporcjonalne do potrzeb w regionie. Ze względu na wysoką skuteczność warto wspierać inicjatywy podejmowane w obszarze usług społecznych.

PI 9i (Działanie IX.1. Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym)

Biorąc pod uwagę analizy przeprowadzone w poprzednich rozdziałach, można stwierdzić, że założona alokacja na Działanie IX.1 jest zdecydowanie za duża. Odzwierciedleniem tej sytuacji jest niskie zainteresowanie potencjalnych beneficjentów aplikowaniem o środki. W związku ze zbyt niskim potencjałem absorpcyjnym zidentyfikowanym w ramach PI9i zasadne jest realokowanie środków. Zgodnie z informacją pozyskaną od IZ RPO WŁ 2014-2020, planowana jest realokacja środków z Działania IX.1 na Działanie IX.2 i Oś XII Pomoc Techniczna. Dokonując takich przesunięć, ze względu na zmniejszenie alokacji należałoby obniżyć wartości docelowe następujących wskaźników :

- Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie;

- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie.

W związku ze zmianami sytuacji społeczno-gospodarczej opisanymi w powyższych rozdziałach zasadne jest ukierunkowanie wsparcia na aktywizację społeczną i aktywizację zawodową grup najbardziej wykluczonych tj. osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy. Zaleca się w szczególności wykorzystanie potencjału projektów 1 typu w zakresie wykorzystania instrumentów aktywizacji społecznej i instrumentów aktywizacji edukacyjnej, które wpływają na status społeczny.

Jeśli chodzi o Poddziałanie IX.1.1, realokacja wydaje się konieczna z uwagi na zmianę sytuacji społeczno-gospodarczej - spadające bezrobocie w regionie. Zaleca się realokację środków głównie z tego Poddziałania, gdyż na nie przeznaczono największą część alokacji, a stopień kontraktacji jest stosunkowo niski.

Realokacja z Działania IX.1 do Działania IX.2 w dużej mierze uzasadniona jest zmianą społeczną, a mianowicie polepszaniem się sytuacji materialnej rodzin w wyniku programu Rodzina 500 plus Ten czynnik widoczny jest szczególnie w Poddziałaniu IX.1.2. Pojawiły się trudności w rekrutacji beneficjentów w tym Poddziałaniu, na które wpływ miał program Rodzina 500 plus oraz spadek bezrobocia.

Na zasadność przesunięcia części środków z Poddziałania IX.1.3 wskazują zmiany społeczno-gospodarcze: spadające bezrobocie, poprawa sytuacji materialnej rodzinnych gospodarstw domowych, a w konsekwencji zmniejszający się odsetek osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, , a także niski stopień kontraktacji.

PI 9iv (Działanie IX.2 Usługi na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym)

Tempo kontraktacji oraz postępu rzeczowego w ramach PI 9iv jest szybkie, a potencjał aplikacyjny wysoki. W najbliższych latach będą rosły potrzeby związane z usługami społecznymi w związku ze zmianami demograficznymi. Zdiagnozowany potencjał absorpcyjny jest wysoki, a założona kwota alokacji zbyt niska. Biorąc pod uwagę planowane do ogłoszenia w 2019 roku konkursy oraz przeznaczone na nie środki finansowe można szacować, że do wydania pozostanie ok. 96 952 173 zł alokacji. Zwiększenie alokacji na to Działanie zasadne biorąc pod uwagę potencjał absorpcyjny PI 9iv. Dzięki realokacji środków możliwe byłoby osiągnięcie wartości docelowych wskaźników (zakładając niezmienny koszt jednostkowy):

- Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług zdrowotnych istniejących po zakończeniu projektu;

- Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu;
- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami zdrowotnymi w programie;
- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie.

Realokacja znacząco przyczyniłaby się do zaspokojenia najważniejszych obecnie dla regionu potrzeb w obszarze wykluczenia społecznego i ubóstwa. Wsparcie powinno zostać skierowane w pierwszej kolejności do seniorów oraz być zorientowane na szkolenie kadr asystenckich dla osób niesamodzielnych.

W ramach Poddziałania IX.2.1 zaleca się w pierwszej kolejności realizację działań w ramach typu projektów 3, głównie z uwagi na zachodzące zmiany demograficzne (szerzej opisane w rozdziale 5.4.3).

W ramach Poddziałania IX.2.2 zaleca się w pierwszej kolejności realizację działań w ramach typu projektów 2, głównie z uwagi na zachodzące zmiany demograficzne oraz zdiagnozowane w Poddziałaniu braki kadry asystenckiej.

Podsumowując, rekomenduje się realokację środków z Działania IX.1 na Działanie IX.2.

PI 9v (Działanie IX.3. Rozwój ekonomii społecznej)

Tempo kontraktacji w PI 9v jest adekwatne do postępu rzeczowego. Zidentyfikowano również wysoki potencjał aplikacyjny oraz absorpcyjny w Działaniu IX.3. Nie zdiagnozowano zagrożenia nieosiągnięcia wartości docelowych wskaźników. Obliczono, że alokacja przeznaczona na Działanie IX.3 jest adekwatna do planów konkursowych IZ i wystarczająca do realizacji założonych celów. Nie jest konieczna realokacja środków w ramach Działania IX.3.

Oś Priorytetowa X

PI 8iv (Działanie X.1 Powrót na rynek pracy osób sprawujących opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3)

Alokacja, która pozostała w PI 8iv / Działaniu X.1 wynosi 54 174 004,98 zł. Zgodnie z Harmonogramem naborów wniosków o dofinansowanie projektów w trybie konkursowym dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 na 2019 rok na II (czerwiec i lipiec) i III kwartał (wrzesień) 2019 roku zaplanowano trzy nabory wniosków o wniosków o dofinansowanie projektów. Orientacyjne kwota przeznaczone na dofinansowanie projektów w ramach planowanych konkursów wynoszą: 1 300 000 EUR / ok.

5 561 000,00 zł (nabór w czerwcu); 1 300 000 EUR / ok. 5 561 000,00 zł (nabór w lipcu); 3 000 000,00 EUR / ok. 12 833 000, 00 zł. Pomniejszy to alokację pozostałą w Działaniu X.1 o około 44,2% / łącznie 23 955 000,00 zł. Skuteczne przeprowadzenie naborów zakończone podpisaniem umów o dofinansowanie projektów powinno spowodować, że w PI 8iv / Działaniu X.1 pozostaną środki w wysokości ok. 30 219 004,98 zł.

Zgodnie z przygotowaną prognozą alokacja pozostała w PI nie zapewni realizacji celów końcowych - wyrażonych katalogiem wskaźników - ustanowionych na poziomie nie mniejszym niż 85% ich zakładanej wartości końcowej. Do osiągnięcia oczekiwanych wartości końcowych wszystkich wskaźników produktu niezbędne będą dodatkowe środki.

Dostępność miejsc opieki nad dziećmi w województwie łódzkim pozostaje na niewystarczającym poziomie. Co prawda, sytuacja w regionie w okresie wdrażania Programu nieznacznie się poprawiła, jednak wyniki porównań w tym zakresie z innymi regionami przedstawiają się na niekorzyść województwa łódzkiego. Szczególnie niekorzystnie wygląda skala objęcia opieką dzieci w wieku do lat 3 w żłobkach na wsi – region znajduje się w grupie trzech województw osiągających najniższe wyniki w tym zakresie. Jeżeli różnice w dostępie do rynku pracy kobiet i mężczyzn mają się zmniejszyć, a aktywność ekonomiczna mieszkańców (kobiet) wzrosnąć, upowszechnienie opieki żłobkowej pozostaje nadal jednym z głównych wyzwań, przed którymi stoi region. Jak zauważono w części poświęconej czynnikom wpływającym na wdrażanie interwencji, potencjał absorpcji środków w ramach Działania X.1 był w okresie wdrażania Programu zmienny. Deklarowane zainteresowanie beneficjentów niekoniecznie pokrywa się z ich możliwościami realizacji projektów. Ponadto, dynamika sytuacji społeczno-gospodarczej przekłada się na zmienność decyzji prokreacyjnych potencjalnych odbiorców wsparcia – a w konsekwencji negatywnie wpływa na gotowość uprawnionych podmiotów do aplikowania o środki.

PI 8v (Działanie X.2 Rozwój pracowników i przedsiębiorstw)

Alokacja pozostała w PI 8v (111 852 143,48 zł) jest niewystarczająca do osiągnięcia wartości końcowych wybranych wskaźników z katalogu wskaźników określonych dla PI. Aby zrealizować rzeczowe cele końcowe interwencji warto rozważyć możliwość przesunięcia na PI 8v dodatkowe środki.

Dezaktualizujące się lub niewystarczające kwalifikacje pracowników pozostają aktualnym problemem województwa łódzkiego. Funkcjonujące w regionie średnie i małe firmy nie mogą sobie pozwolić na zatrudnienie osób bez lub o niskich kwalifikacjach. Przedsiębiorcom brakuje bowiem funduszy, czasu i miejsca na doskonalenie wiedzy i umiejętności pracowników. Choć populacja osób pozostających bez pracy maleje, na wielkość zasobów pracy w regionie negatywnie wpływa starzenie się społeczeństwa oraz zbyt wczesne wychodzenie z rynku pracy. Ponadto, w województwie można zaobserwować zmianę struktury ludności na przestrzeni lat – zmniejsza się liczba osób w wieku przedprodukcyjnym

i produkcyjnym, a wzrasta w wieku poprodukcyjnym. Brak kwalifikacji lub niskie / zdezaktualizowane kwalifikacje obniżają adaptacyjność do zmian pracowników przedsiębiorstw, co jest szczególnie istotne w sytuacji restrukturyzacji zakładu pracy. Liczba osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy województwa łódzkiego w wyniku zwolnień z przyczyn dotyczących zakładu pracy była w 2018 r. mniejsza, niż na etapie przygotowaniu Programu. Tym niemniej, ze względu na skalę problemu (liczbę zwalnianych pracowników), region nadal negatywnie wyróżnia się na tle innych regionów Polski.

Na postęp interwencji negatywnie oddziaływały również inne czynniki, w postaci długotrwałej procedury ustalania trybu wdrażania Podmiotowego Systemu Finansowania Usług Rozwojowych, oraz problemy związane z niepełną funkcjonalnością Bazy Usług Rozwojowych. Czynniki te znalazły odzwierciedlenie w osiągniętych do etapu przeglądu rzeczowego wartości wskaźników.

PI 8vi (Działanie X.3 Ochrona, utrzymanie i przywrócenie zdrowia)

Ocenia się, że alokacja pozostała w PI 8vi (59 002 407,69 zł zł) będzie wystarczająca do realizacji wartości wskaźników na prognozowanym poziomie.

Wdrażanie programów zdrowotnych pozostaje istotnym kierunkiem interwencji, ze względu na aktualność potrzeb związanych z utrzymaniem i przedłużeniem aktywności zawodowej mieszkańców województwa. Jak podkreślono w części 5.3.1 niniejszego raportu, w regionie notuje się najniższy w kraju udział ludności w wieku produkcyjnym, oraz najwyższy udział ludności w wieku poprodukcyjnym. Zmiany w strukturze wieku grup ekonomicznych ludności mogą mieć poważne konsekwencje dla rozwoju gospodarczego regionu związane ze wspomnianym już ograniczaniem zasobów pracy. Konieczność przeciwdziałania dezaktywacji zawodowej z przyczyn zdrowotnych stanowi ciągle aktualny problem, gdyż na tle pozostałych regionów w województwie łódzkim odnotowuje się wysoki odsetek osób biernych zawodowo z powodu choroby lub niepełnosprawności, a absencja chorobowa jest dłuższa niż średnia długość nieobecności w pracy z powodu choroby w innych województwach i w Polsce.

Oś Priorytetowa XI

Niskim zainteresowaniem cieszą się Poddziałania ograniczone do obszaru Łodzi. Na etapie przeglądu śródkresowego rekomenduje się utrzymanie dotychczasowej alokacji na te Poddziałania jako reprezentujące instrument Obszarów Strategicznej Interwencji. Jeżeli jednak liczba składanych wniosków nadal będzie niska, należy wziąć pod uwagę realokację przeznaczonych na nie środków przed ostatnimi naborami w Poddziałaniach przeznaczonych dla całego województwa.

PI 10i (Działanie XI.1 Wysoka jakość edukacji)

W przypadku Działania XI.1 z uwagi na ograniczony potencjał absorpcyjny nie rekomenduje się zwiększania dostępnej alokacji. Uwagę należy skupić raczej na możliwie efektywnym wykorzystaniu dotychczas przyznanych środków, w tym ukierunkowaniu wsparcia na określone grupy docelowe i typy projektów.

PI 10iii (Działanie XI.2 Kształcenie osób dorosłych)

Inna sytuacja występuje w Działaniu XI.2. Zainteresowanie wnioskodawców tym Działaniem jest znaczne i ewentualne dodatkowe środki na nie przeznaczone zostałyby skonsumowane. Stwarza to pole do zwiększenia alokacji na PI 10iii – pod warunkiem uzasadnienia merytorycznego i uzyskania akceptacji ze strony Komisji Europejskiej. Ewentualnym realokacjom musiałyby jednak towarzyszyć działania zmierzające do zwiększenia skuteczności w osiągnięciu docelowych wartości wskaźników postępu rzeczowego. Sam ewaluator nie dostrzega mocnych argumentów przemawiających za zwiększeniem skali interwencji w PI 10iii.

PI 10iv (Działanie XI.3 Kształcenie zawodowe)

W odniesieniu do Działania XI.3 można sformułować te same wnioski, co w przypadku Działania XI.1.

Pomoc Techniczna - Oś Priorytetowa XII

W badaniach ewaluacyjnych dotyczących innych regionalnych programów operacyjnych²⁸⁵ sformułowano wniosek, że zwiększenie wynagrodzeń lub pozapłacowych czynników motywacyjnych dla personelu instytucji zarządzających i wdrażających przyczyniłoby się do zmniejszenia fluktuacji kadr i przez to usprawnienia procesu wdrażania interwencji. Stanowiłoby to argument za zwiększeniem środków przeznaczanych na Pomoc Techniczną. Nie zidentyfikowano analogicznych opracowań RPO Wł 2014-2020. Można jednak przytoczyć dane wskazujące na to, że RPO Województwa Łódzkiego 2014-2020 charakteryzuje się na tle innych województw znaczną liczbą osób zatrudnionych do realizacji Programu przez Urząd Marszałkowski (464, czyli więcej od wszystkich RPO z wyjątkiem RPO Województwa Śląskiego), lecz niezbyt wysokimi nominalnymi wynagrodzeniami. Średnie wynagrodzenie brutto w instytucjach realizujących RPO Wł 2014-2020 w drugim półroczu 2018 roku wyniosło 4788 zł, co stanowi piąty najniższy wynik spośród 16 województw i wartość niższą o 240 zł od średniej dla wszystkich RPO. Jeżeli z powyższych obliczeń wyliczyć kadre kierowniczą, wartość średniego wynagrodzenia brutto w instytucjach RPO Wł spada do 4078

²⁸⁵ Małopolska Szkoła Administracji Publicznej Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, EGO – Evaluation for Government Organizations (2017) na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego. Ewaluacja systemu realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020; Evalu (2018) na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego. Ewaluacja systemu realizacji RPOWP 2014-2020.

zł (czwarty najniższy wynik i o 278 zł mniej od średniej). W szczególności nominalne wynagrodzenia dla kadr realizujących RPO Wł 2014-2020 w drugim półroczu 2018 roku były nieco niższe od wynagrodzeń w programach, których dotyczyły przywołane wcześniej wnioski z ewaluacji²⁸⁶. Istnieje więc znaczne prawdopodobieństwo, że analogiczne wnioski można byłoby sformułować w odniesieniu do RPO Wł 2014-2020.

Niezależnie od tego należy pamiętać, że górny pułap alokacji na Pomoc Techniczną jest ograniczony przez art. 119 Rozporządzenia ogólnego.

²⁸⁶ Departament Koordynacji Wdrażania Funduszy Unii Europejskiej w Ministerstwie Inwestycji i Rozwoju (2019). Potencjał administracyjny systemu instytucjonalnego służącego realizacji umowy partnerstwa w zakresie polityki spójności (stan na 31 grudnia 2018 r.)

6. Podsumowanie i wnioski

W niniejszym rozdziale odpowiadamy na pytania badawcze:

- W jaki sposób skutecznie przeciwdziałać negatywnym trendom występującym w obszarach, w których uzyskane wartości są niewystarczające w kontekście założonych wartości pośrednich i docelowych wskaźników? W tym jakie narzędzia instytucjonalne i operacyjne należy wdrożyć dla osiągnięcia celów sformułowanych na etapie programowania?
- Czy i w jaki sposób należy dostosować przyjęte wartości docelowe wskaźników, uwzględniając oddziaływanie czynników takich jak: warunki społeczno-gospodarcze, potencjał instytucjonalny oraz potencjał beneficjentów, aby były one możliwe do osiągnięcia? Jakie jest uzasadnienie zmiany wartości docelowych wskaźników w ramach poszczególnych osi priorytetowych?

System instytucjonalny

System instytucjonalny adekwatnie reagował na pojawiające się problemy we wdrażaniu RPO WŁ 2014-2020. Prowadzone działania informacyjno-promocyjne, prowadzące do stopniowego wzrostu dostępności wiarygodnych informacji dla potencjalnych beneficjentów, sprzyjały sprawnej i skutecznej realizacji interwencji. Warto kontynuować i rozwijać wsparcie instytucjonalne wnioskodawców, stwarzając im możliwości konsultacji dotyczących wniosku o dofinansowanie i organizując szkolenia mniej więcej w połowie okresu przeznaczanego na jego przygotowanie (poza spotkaniami informacyjnymi po ogłoszeniu konkursu).

System wyboru projektów został w poświęconej mu odrębnej ewaluacji oceniony pozytywnie i wydaje się, że nie wymaga gruntowych zmian. Warte rozważenia jest szerokie zastosowanie mechanizmu preselekcji i możliwości poprawy lub uzupełniania wniosku o dofinansowanie w trakcie konkursu. Sprzyjać to może udoskonaleniu projektów o potencjalnie wysokiej skuteczności i efektywności.

Oś Priorytetowa I

W OP I nie zostały osiągnięte wszystkie ustanowione cele pośrednie. Wskaźnikiem, który nie osiągnął celu pośredniego, był wskaźnik finansowy. Przy pozostałej alokacji i kosztach jednostkowych zrealizowanych projektów wartości docelowe wskaźników mogą zostać osiągnięte, a stopień zakontraktowania Działania I.1 pozwala oczekiwać wykonania wskaźników. Element niepewności wprowadza niewielki postęp finansowy, co w połączeniu z dużą złożonością proceduralną w przypadku Działania I.1 (m.in. wymóg wpisania projektu do Kontraktu Terytorialnego i uzgodnień z podmiotami szczebla centralnego), nie pozwala

zweryfikować realności założeń przyjętych przez beneficjentów na etapie aplikowania. Istotnym problemem jest niski potencjał aplikacyjny, który może rodzić ryzyko niewykorzystania alokacji przeznaczonej na to Działanie.

W przypadku Działania I.2 stopień realizacji wartości docelowych wskaźników produktu szacowanej na podstawie umów o dofinansowanie oscyluje pomiędzy 40% a blisko 60%. Proste porównanie dotychczasowego stanu kontraktacji z pozostałą wielkością alokacji mogłoby sugerować jej pełne wykorzystanie i realizację wskaźników, choć w przypadku tego Działania niski poziom zaawansowania w realizacji projektów także nie pozwala zweryfikować poprawności założeń czynionych przez beneficjentów. Istotnym problemem w tym przypadku może się okazać bariera popytu ze strony potencjalnych wnioskodawców i niska jakość przygotowywanych wniosków. Z tych względów rekomenduje się przeniesienie części środków z Działania I.1 i I.2 postrzeganych jako ryzykowne do Działania II.3, które realizuje rynkową fazę procesu innowacyjnego podejmowanego przez przedsiębiorców.

Oś Priorytetowa II

W OP II najmniejszy postęp finansowy wykazuje PI 3a (zakontraktowano 14,2% alokacji); nieco lepszą sytuację obserwuje się w przypadku PI 3b (kontraktacja na poziomie 45,0%), wreszcie - w przypadku PI 3c – zakontraktowano już 86,0% alokacji. Cele pośrednie wskaźników ram wykonania dla OP II zostały osiągnięte. Ogółem, prognozując wartości wskaźników na 2023 r. należy stwierdzić, iż w przypadku OP II - przy dostępnej alokacji - powinno udać się zrealizować wszystkie cele wskaźnikowe, z wyjątkiem wskaźnika Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje) (CO06) dla PI 3b. Najmniejszym potencjałem absorpcyjnym cechują się potencjalni wnioskodawcy Działania II.1, zaś największym - adresaci Działania II.3. Należy podkreślić, iż część trudności napotykanych przez potencjalnych wnioskodawców w II.3 (zwłaszcza zaś II.3.1) ma ogólnokrajowy charakter i stanowi pochodną zapisów Umowy Partnerstwa, nie zaś konsekwencję błędnego zaprogramowania RPO Wł 2014-2020. W związku z powyższym, wewnątrz Osi Priorytetowej II, sugeruje się realokowanie środków z Działania II.1 (w szczególności zaś z Poddziałania II.1.1) do Działania II.3 (z naciskiem na Poddziałanie II.3.1). Dodatkowo, uwzględniając istnienie ring fencingów, a także mając w pamięci niski stan wdrażania w OP I - wymaga podkreślenia, iż Działanie II.3 dysponuje potencjałem do przyjęcia realokowanych środków z Działania I.1 i I.2.

Oś Priorytetowa III

W OP III Transport zidentyfikowano negatywne tendencje w ramach PI 7b (Działanie III.2. Drogi), PI 7c (Działanie III.3. Transport multimodalny) i PI 7d (Działanie III.4. Transport kolejowy).

Podsumowując analizę Działania III.1 Niskoemisyjny transport miejski (PI 4e) należy podkreślić, iż dostępna alokacja pozwoli na osiągnięcie wskaźników produktu przewidzianych

dla Działania. Z uwagi na ryzyko zwiększających się kosztów inwestycji, przedłużających się lub anulowanych procedur przetargowych oraz przypadków rozwiązywania umów należy stale monitorować poziom osiągnięcia wskaźników. Należy dążyć także do realizacji pozostałych trzech z pięciu projektów wpisanych do Wykazu Projektów Zidentyfikowanych. Zaleca się wykorzystanie całej alokacji dostępnej dla Działania III.1.

W Działaniu III.2. Drogi prognozowane jest niepełne osiągnięcie wartości docelowej wskaźnika Całkowita długość nowych dróg. Tendencja ta wynika z osiągania go w głównej mierze w ramach Poddziałania III.2.2. Drogi lokalne, na które nałożono w ramach UP ograniczenie wysokości alokacji, nie przekraczającej 15% całkowitej alokacji PI 7b. Minimalizowanie stopnia nieosiągnięcia wartości docelowej wymaga zapewnienia realizacji zidentyfikowanego projektu pozakonkursowego *Budowa dojazdu do węzła na autostradzie A1 – budowa III Etapu Trasy Górna*.

W Działaniu III.3. Transport multimodalny zidentyfikowano wysoki potencjał aplikacyjny, niemniej jakość składanych wniosków o dofinansowanie projektu jest niewystarczająca, co spowodowało brak możliwości wyboru projektów w ramach naboru przeprowadzonego w roku 2018.

W Działaniu III.4. Transport kolejowy zdiagnozowano problemy z osiąganiem wartości docelowej wskaźnika Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych, wynikające ze wzrostu cen rynkowych na materiały i usługi budowlane. Oferty składane w postępowaniach przetargowych w województwach: pomorskim, opolskim, zachodniopomorskim i warmińsko-mazurskim przekraczają dwukrotnie kosztorys inwestycyjny. Niemniej jednak niekorzystne rozstrzygnięcie w styczniu 2019 roku przetargu na wykonanie prac w ramach projektu *Rewitalizacja linii kolejowej nr 16 Łódź Widzew – Kutno na odcinku Zgierz – Ozorków* nie wskazuje na ryzyko niewydatkowania alokacji PI 7d ze względu na uzyskanie zgody na zwiększenie dofinansowania.

Oś Priorytetowa IV

Jak wynika z przeprowadzonych analiz, kwota dostępna w ramach działania IV.1 (PI 4a) wystarczy, aby osiągnąć zobowiązania wskaźnikowe na 2023 r. Znaczący potencjał absorpcyjny Działania pozwala sądzić, iż ewentualny kolejny nabór konsumujący pozostałą alokację spotka się z dużym zainteresowaniem wnioskodawców i pula dostępnych środków zostanie wykorzystana. Największy odnotowany potencjał dotyczy małych projektów polegających na budowie/zakupie instalacji wykorzystujących energię słoneczną (panele fotowoltaiczne, kolektory słoneczne, pompy ciepła). Na zainteresowanie tego typu inwestycjami wpływ mają przede wszystkim rosnące koszty związane z oświetleniem i ogrzewaniem budynków, wzrost świadomości na temat ekonomicznych i zdrowotnych korzyści wykorzystywania czystej energii oraz zmniejszające się koszty wytwarzania energii z OZE. Duże znaczenie dla atrakcyjności oferowanego wsparcia ma również fakt, iż jest ono wdrażane w formie dotacyjnej, co znacząco wpływa na zainteresowanie potencjalnych

wnioskodawców. Zaleca się zatem wykorzystanie całej alokacji przewidzianej na Działanie IV.1 w kolejnym naborze w 2020 r. na projekty związane z budową lub zakupem nowych jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej przy wykorzystaniu energii słonecznej, realizowane w ramach Poddziałania IV.1.2. Z uwagi na znaczący potencjał absorpcyjny, bardzo duże zainteresowanie przeprowadzonymi naborami oraz potrzebę zwiększenia udziału energii z OZE w miksie energetycznym regionu należy rozważyć także przeniesienie na to poddziałanie wolnych środków z innych priorytetów inwestycyjnych, np. z PI 2c.

W przypadku PI 4c nie przewiduje się zagrożeń dla wykonania celów założonych na rok 2023. Założenia przyjęte na etapie programowania perspektywy unijnej 2014-2020 pozostają trafne i aktualne, odpowiadając jednocześnie na potrzeby w zakresie efektywności energetycznej w województwie. Nie identyfikuje się potrzeby zmian związanych z zakresem wsparcia. Mimo skomplikowanego procesu inwestycyjnego, projekty dotyczące modernizacji energetycznej cieszą się dużą popularnością. Wynika ona w głównej mierze ze względów ekonomicznych – inwestycje przyczyniają się do znacznego obniżenia rachunków związanych z kosztami ogrzewania budynków oraz zużycia energii elektrycznej. Dodatkowo są realizowane za pomocą znacznie niższych nakładów, niż przewidywano podczas programowania perspektywy unijnej 2014-2020, co pozwala za pomocą dostępnej alokacji dokonać modernizacji większej liczby budynków.

Niezbędne staje się jednak dokonanie zmian dla wskaźnika Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych. Realizacja wskaźnika odbiega od założeń, niemniej wynik ma pozytywny wpływ na realizację celów ilościowych Programu. Wartość docelowa wskaźnika powinna zostać znacząco podwyższona ze względu na znaczne jej przekroczenie już na etapie obecnie podpisanych umów o dofinansowanie (15 120,5%). Według prognoz będzie ona jeszcze wyższa, bo na poziomie ponad 18 000%. Zakończone dotychczas projekty świadczą o faktycznej realizacji tego wskaźnika na poziomie istotnie przekraczającym założenia programowe. Za tą zmianą przemawia również powodzenie projektów dotyczących poprawy efektywności energetycznej w budynkach publicznych.

Wskaźnikiem realizowanym w ramach PI 4e, którego wykonanie jest szczególnie zagrożone, jest wskaźnik Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie. W tym przypadku należy wspomnieć o przeszacowaniu wartości wskaźnika w stosunku do zaplanowanej alokacji działania. Osiągnięcie wartości oszacowanej na etapie programowania RPO nie będzie możliwe. Jak wynika z przeprowadzonych analiz w ramach OP IV cele zdefiniowane w RPO Wł 2014-2020 w dalszym ciągu pozostają aktualne (są trafne, odpowiadają na potrzeby regionu i beneficjentów). Aktualnie nie identyfikuje się żadnych potrzeb w zakresie wprowadzania zmian w przyjętych celach oraz zakresie i warunkach wsparcia.

Oś Priorytetowa V

Jak wynika z przeprowadzonych analiz, w ramach OP V cele zdefiniowane w RPO Wł 2014-2020 w dalszym ciągu pozostają aktualne są trafne. Zapytano wszystkich potencjalnych

inwestorów wskazanych na pierwszej liście masterplanów o plany w zakresie ubiegania się o dofinansowanie w ramach RPO. Niestety w ich wyniku okazało się, iż znaczna większość inwestorów nie zamierza realizować projektów (brak wkładu własnego, brak dokumentacji środowiskowej, itp.).

Odnośnie gospodarki odpadowej należy wskazać na coraz bardziej restrykcyjne poziomy określone przepisami prawa w odniesieniu do gospodarowania odpadami komunalnymi (poziomy odzysku i recyklingu, poziomy składowania frakcji bio). Wsparcie w ramach Działania V.2 Gospodarka odpadami zostało trafnie ukierunkowane. Przewidziano wszystkie istotne typy projektów oraz podmioty uprawnione do aplikowania. Aktualnie nie identyfikuje się żadnych potrzeb w zakresie wprowadzania zmian w przyjętych celach oraz zakresie i warunkach wsparcia. Aktualizacji prawdopodobnie będą wymagały przyjęte w SZOOP RPO Wł 2014-2020 wskaźniki rezultatu oraz produktu (obecnie z uwagi na zbyt duże braki danych nie jest możliwe prognozowanie, jakie wartości docelowe będą możliwe do osiągnięcia) w zakresie gospodarki odpadowej. Dla wskaźnika rezultatu, służącego do oceny postępów w realizacji celu szczegółowego Programu, pn. Udział odpadów komunalnych niepodlegających składowaniu w ogólnej masie odpadów komunalnych wytworzonych wartość docelowa na 2023 r. została określona na 60% (w roku bazowym 2012 było to 37,5%). Wartość ta została przyjęta na poziomie takim, jak dla kraju. Wartość ta została wskazana zgodnie ze zobowiązaniami wynikającymi z zapisów Umowy Partnerstwa. Zgodnie z danymi sprawozdawczymi GUS za 2017 r. wynika, iż wskaźnik ten dla województwa łódzkiego osiągnął 44,9% (co jest niestety drugim najgorszym wynikiem w kraju, za województwem świętokrzyskim z wartości 38,4% przy średniej dla kraju wynoszącej 58,2%)²⁸⁷.

Prognozuje się, iż wartość wskaźnika w kolejnych latach będzie wzrastała. Niemniej jednak wskazać należy na ryzyko braku osiągnięcia założonej wartości docelowej. Z uwagi na przyjętą metodę sprawozdawczości dla wskaźnika udział odpadów komunalnych niepodlegających składowaniu w ogólnej masie odpadów komunalnych wytworzonych (dane GUS / STRATEG) zaleca się bieżące monitorowanie sytuacji w zakresie przedmiotowego wskaźnika w oparciu o sprawozdania wójtów, burmistrzów lub prezydentów miasta z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi. Zgodnie z obowiązującymi przepisami do 31 marca za rok poprzedni podmioty te mają obowiązek

²⁸⁷ Niski poziom wskaźnika względem lat poprzednich nie jest wynikiem zmian systemu gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie województwa, realizowanego w oparciu o nowe przepisy krajowe (np. Krajowy plan gospodarki odpadami 2022 przyjęty uchwałą Nr 88 Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2016 r.) lub wynikające z uchwalonych przez Sejmik Województwa Łódzkiego Planów gospodarki województwa łódzkiego. Takie same uwarunkowania formalno-prawne funkcjonowały również w innych regionach kraju.

złożenia sprawozdań do Urzędu Marszałkowskiego. Informacje w tych sprawozdaniach mogą dostarczyć cennych informacji dotyczących trendów zmian dla analizowanego wskaźnika.

Oś Priorytetowa VI

W Osi VI nie zidentyfikowano występowania negatywnych tendencji, mogących mieć wpływ na realizację wskaźników.

Nie zdiagnozowano potrzeby wdrażania dodatkowych rozwiązań instytucjonalnych w celu zapewnienia większej skuteczności i efektywności realizacji interwencji. Prognozowane jest znaczne przekroczenie zobowiązań wskaźnikowych Działania VI.3. RPO Wł 2014-2020.

Analiza Lokalnych Planów Rewitalizacji województwa łódzkiego wskazuje na jedynie ułamkową realizację zakładanych przedsięwzięć w ramach RPO Wł 2014-2020. Wysoka jest także priorytetyzacja rewitalizacji w planach inwestycyjnych potencjalnych beneficjentów. W PI 9b (Działanie VI.3) ewentualne podwyższenie alokacji spowodowałoby natychmiastową absorpcję środków.

Znaczące przekroczenie poziomu wskaźników produktu, a także stwierdzony na podstawie zainteresowania naborami i liczebnością list rezerwowych potencjał absorpcyjny wskazuje na to, że do tej Osi skierowane mogą być dodatkowe środki.

Oś Priorytetowa VII

W ramach PI 2c pozytywnie oceniono zarówno skuteczność, jak i efektywność realizacji założonych, w ramach Działania VII.1, celów. Wskaźniki produktu przyjęte w Programie już w chwili obecnej zostały osiągnięte (na podstawie zatwierdzonych wniosków o płatność końcową), a szacowane wartości, jakie najpewniej zostaną zrealizowane do 2023 roku, znacząco przekroczą aktualnie obowiązujące wartości docelowe. Przeprowadzone szacunki wskazują także, że osiągnięta w pełni zostanie wartość docelowa wskaźnika rezultatu. W ramach tego PI kwota dostępnej alokacji może wynosić około 11 662 849 zł (w sytuacji, gdy do dofinansowania w zakończonym – w kwietniu tego roku - konkursie wybrane zostaną projekty na łączną kwotę wsparcia UE 3 145 179 zł). Część z tej kwoty ma zostać przesunięta do OP III (PI 4e). Pozostałe środki, w pierwszej kolejności, mogłyby zostać przeznaczone na dofinansowanie projektów z zakresu e-zdrowia (Poddziałanie VII.1.2), w tym obszarze bowiem istnieje w dalszym ciągu potencjał aplikacyjny – wymagałoby to jednak decyzji o zwiększeniu kwoty alokacji przeznaczonej na nabór RPLD.07.01.02-IZ.00-10-001/19. W innym przypadku dostępna kwota alokacji (w całości lub części) mogłaby zostać realokowana na inne Działania w ramach RPO, tj. na te, w których identyfikuje się istotny deficyt alokacji względem wciąż istniejących potrzeb (np. Działanie IV.1, VII.2, VII.4 czy VI.3). Z uwagi na szacowane istotne przekroczenie wartości docelowych wskaźników produktu (Liczba uruchomionych systemów teleinformatycznych w instytucjach publicznych, Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 3 - dwustronna interakcja) przyjętych w Programie, warto rozważyć dokonanie ich aktualizacji (tj. zwiększenia).

Aktualizowane wartości docelowe powinny uwzględniać wyniki przedmiotowej ewaluacji oraz – przede wszystkim – dane i informacje będące w dyspozycji IZ RPO WŁ 2014-2020, których w prowadzonych analizach nie ujęto z uwagi na ograniczony zakres czasowy tego badania.

W PI 9a zidentyfikowano negatywne tendencje w osiąganiu wskaźnika rezultatu Działania VII.3 Infrastruktura opieki społecznej - Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej. Prognozowane jest nieosiągnięcie skwantyfikowanego celu PI 9a mierzonego przedmiotowym wskaźnikiem, co wynika z wyższego niż zakładano na etapie programowania średniego kosztu pozyskania jednostki wskaźnika oraz niskiej priorytetyzacji przez beneficjentów typu działania skierowanego na rozwinięcie usług społecznych skierowanych do dzieci i młodzieży. Na obecnym etapie wdrażania Programu możliwość podjęcia środków zaradczych jest ograniczone.

W ramach PI 9a w Działaniu VII.3 Infrastruktura opieki społecznej zidentyfikowano niepowodzenie w osiąganiu wskaźnika Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej. Przyczyną niskiej kontraktacji wskaźnika są czynniki zewnętrzne: wzrost cen usług budowlanych powodujący trzykrotnie wyższe koszty jednostkowe osiągania jednostki wskaźnika niż założono na etapie programowania oraz wysoka konkurencja krajowego programu wspierania opieki żłobkowej Maluch. Zaleca się obniżenie wartości docelowej wskaźnika Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej.

W PI 10a (Działanie VII.4. Edukacja) nie zidentyfikowano występowania negatywnych tendencji.

Oś Priorytetowa VIII

Obserwowana w regionie, w okresie wdrażania Programu, poprawa sytuacji na rynku pracy, tj. wzrost wskaźnika zatrudnienia, spójny z tą tendencją spadek rejestrowanego bezrobocia (stopy bezrobocia, liczby osób bezrobotnych, w tym liczby osób pozostających w sytuacji szczególnej na rynku pracy), powodują zmniejszenie populacji odbiorców wsparcia i są istotnym źródłem ryzyka dla osignięcia celów końcowych Programu w ramach PI 8i.

Ze względu na zmiany sytuacji na rynku pracy i wynikające z nich konsekwencje dla realizacji projektów w ramach PI 8i, jak również ze względu pozostałą w PI 8i alokację oraz dotychczasowy (wg stanu na 31.12.2018) stopień osignięcia celów końcowych Programu problematyczne może być osignięcie wartości docelowych wskaźników:

- Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie (PI 8i Dz. VIII.1, VIII.2)
- Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie (PI 8i; Dz. VIII.2)

- Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu / Liczba osób bezrobotnych (PI 8i; Dz. VIII.1, VIII.2) (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie
- Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (PI 8i; Dz. VIII.1, VIII.2) / Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie

Zasadna jest weryfikacja i aktualizacja wyzwań rozwojowych sformułowanych na etapie opracowywania Programu i dokonanie korekty wartości wskaźników polegającej na zmniejszeniu ich wartości końcowej do poziomu szacowanego w zawartych UoD lub już osiągniętego wg WoP.

Oś Priorytetowa IX

W ramach OPIX główną trudnością w realizacji interwencji jest niewystarczający potencjał aplikacyjny OPS oraz PCPR w Działaniu IX.1, związany ze zmianami na rynku pracy oraz zmieniającą się polityką społeczną. W celu wsparcia OPS i PCPR zaleca się kontynuowanie działań wspierających te jednostki w przygotowywaniu wniosków oraz koordynowaniu projektów. W szczególności pomocne mogą okazać spotkania z potencjalnymi beneficjentami oraz działania skierowane bezpośrednio do kadry zarządzającej JST, pokazujące korzyści z realizacji projektów. Działania te będą jednak zasadne w celu kontynuowania wsparcia w mniejszym wymiarze. Alokacja założona w ramach Działania IX.1 okazała się za duża w stosunku do potrzeb. W ostatnich latach znacząco spadł odsetek osób bezrobotnych w regionie. Przewiduje się, że w związku z realizacją Programu Rodzina 500 plus oraz coraz niższym bezrobociem zmniejszy się w najbliższych latach grupa osób gotowych/potrzebujących powracać na rynek pracy. W związku z powyższym zasadne jest skierowanie wsparcia do grupy osób najbardziej wykluczonych, czyli potencjalnych, dostępnych uczestników projektów. Będą to osoby najdłużej pozostające bez pracy, w głębokim kryzysie, mające gotowość do reintegracji społecznej i zawodowej, jednak nieposiadające kompetencji do osiągnięcia swoich celów w tym obszarze.

Zidentyfikowano konieczność realokacji środków z Działania IX.1 na Działanie IX.2, w którym potrzeby związane z sytuacją demograficzną regionu – starzenie się społeczeństwa – są coraz większe. Zaleca się realokację środków z Działania IX.1 na Działanie IX.2, aby zwiększyć skuteczność realizacji Programu. W związku z trudnościami ze znalezieniem kadry, która mogłaby uczestniczyć w projektach w ramach PI 9iv, planowane jest połączenie działań aktywizacyjnych z usługami społecznymi. Planowane jest wdrożenie działań, które mogłyby umożliwić osobom niepracującym, biorącym udział w projektach w ramach IX. 1 kształcenie się w zakresie świadczenia usług społecznych. W tym celu rekomenduje się w regulaminach konkursów w ramach IX.1 oraz IX.2 wprowadzenie preferencji wyboru projektów, które zapewniają komplementarność pomiędzy interwencjami w ramach tych Działań.

Z badania wynika, że dodatkowych działań oraz interwencji nie wymagają działania realizowane w ramach PI 9v. Zdiagnozowano, że postęp rzeczowy oraz finansowy są adekwatne do założeń, a planowany nabór na działania w latach 2021-2023 pokryje w pełni alokację i potrzeby dotyczące ekonomii społecznej.

Oś Priorytetowa X

Poziom kontraktacji alokacji w X OP oraz postęp rzeczowy w poszczególnych PI są zróżnicowane.

Wartość dofinansowania UE wszystkich projektów w PI 8iv wyniosła 75 796 845,13 zł, co stanowi 58,3% realizacji zobowiązań UE na lata 2014-2020. Ponad dwukrotnie przekroczona została wartość wskaźnika rezultatu Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu. Za zadowalający i zgodny z postępowaniem finansowym należy uznać stopień realizacji wskaźnika rezultatu Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/ wychowaniem dziecka lub utrzymały zatrudnienie, po opuszczeniu programu. Relatywnie niski poziom realizacji dotyczy wskaźników produktu: Liczba osób opiekujących się dziećmi w wieku do lat 3 objętych wsparciem w programie oraz Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3. Do głównych barier osiągnięcia celów rzeczowych interwencji należy zaliczyć wymóg jest zapewnienia trwałości utworzonego miejsca opieki, wyższe niż zakładano koszty dostosowania / adaptacji punktu opieki nad dziećmi (żłobka, klubu dziecięcego), tak by spełniał wymagania / warunki określone w ustawie z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3; również pozyskania odpowiedniego lokalu.

Wartość dofinansowania UE wszystkich projektów w PI 8v wyniosła 170 231 881,71 zł, co stanowi 60,35% realizacji zobowiązań UE na lata 2014-2020. Postęp rzeczowy (wg WoP) w ramach PI 8v w przypadku pięciu spośród dziesięciu wskaźników określonych dla PI 8v należy uznać za zadowalający. Postęp w realizacji celów interwencji wyrażonych wskaźnikami był determinowany, trwającym w czasie, przygotowaniem procedury ustalania trybu wdrażania Podmiotowego Systemu Finansowania Usług Rozwojowych; jak również problemami związanymi z zapewnieniem pełnej funkcjonalności Bazy Usług Rozwojowych.

Wartość dofinansowania UE wszystkich projektów w PI 8vi wyniosła 23 866 749,31 zł, co stanowi 28,8% zakontraktowania alokacji UE ogółem (z rezerwą wykonania) przeznaczoną na PI. Wyraźnie wyższy od zrealizowanego (według stanu na koniec grudnia 2018 rok) jest szacowany / deklarowany przez Beneficjentów w UoD poziom realizacji wskaźników: >86% <289%. Alokacja, pozostała w PI 8vi wynosi 59 002 407,69 z. i będzie wystarczająca do realizacji wartości wskaźników na prognozowanym poziomie.

Oś Priorytetowa XI

W przypadku Działania XI.1, realizującego PI 10i, oraz Działania XI.3, realizującego PI 10iv, zainteresowanie potencjalnych wnioskodawców składaniem wniosków o dofinansowanie

jest umiarkowane. Z reguły łączna wartość dofinansowania złożonych wniosków nie przekracza alokacji na konkurs. Potencjał absorpcyjny jest ograniczony, co przemawia przeciw zwiększaniu alokacji (które zresztą mogłoby budzić obiekcje Komisji Europejskiej). Można uznać to za specyfikę województwa łódzkiego, ponieważ w wielu innych regionalnych programach operacyjnych można zaobserwować znacznie większy popyt na wsparcie wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego (PI 10i). Niemniej w opisywanych działaniach nie rysuje się poważne zagrożenie dla osiągnięcia wartości docelowych wskaźników. Wyjątkiem jest wskaźnik Liczba podmiotów realizujących zadania centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego objętych wsparciem w programie (PI 10iv), w przypadku którego istnieje ryzyko wynikające z niskiego poziomu zainteresowania podmiotów realizujących zadania centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego.

Odmienna jest sytuacja w Działaniu XI.2, realizującym PI 10iii. W tym przypadku zainteresowanie składaniem wniosków jest bardzo duże, a łączna wartość dofinansowania złożonych poprawnych formalnie wniosków przekroczyła już dostępną alokację. Występują jednak problemy z rekrutacją preferowanych grup docelowych – osób w wieku 50+, z wykształceniem co najwyżej gimnazjalnym i pochodzących z obszarów wiejskich (podobnie jest w przypadku kształcenia zawodowego osób dorosłych w ramach Działania XI.3). W konsekwencji umowy są przedłużane, lub nawet rozwiązywane. Stąd rysuje się ryzyko nieosiągnięcia docelowej wartości wskaźnika Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie. Zapobiec takiemu negatywnemu scenariuszowi może skuteczna realizacja projektów wybranych do dofinansowania w konkursie z 2018 roku. W obliczu tych problemów słuszną wydaje się rezygnacja ze stosowania w naborach kryteriów premiujących wsparcie osób z obszarów wiejskich i osób o niskich kwalifikacjach. Problemy z realizacją interwencji zdają się bowiem przeważać nad korzyściami płynącymi z ukierunkowania wsparcia na grupy o największych potrzebach. Ukierunkowanie wsparcia na osoby w wieku 50 lat lub więcej i osoby o niskich kwalifikacjach nie jest oczywiście specyfiką województwa łódzkiego, lecz wynika z zapisów Umowy Partnerstwa oraz Wytocznych w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze edukacji na lata 2014-2020.

Oś Priorytetowa XII

Postęp rzeczowy i finansowy w Osi Pomocy Technicznej jest adekwatny do czasu, jaki upłynął od początku realizacji Programu. Działania prowadzone w ramach Osi XII, w szczególności działania informacyjno-promocyjne, skutecznie wspierają realizację Programu.

7. Rekomendacje

Instytucja zlecająca badanie - Instytucja Zarządzająca RPO WŁ 2014-2020

Program operacyjny – Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020

Tytuł badania – Ewaluacja mid-term dotycząca postępu rzeczowego RPO WŁ 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródkresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania

Lp.	Treść wniosku (nr strony w raporcie)	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Proponowany sposób wdrożenia rekomendacji	Termin wdrożenia rekomendacji	Klasa / podklasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Status rekomendacji – bazowy
1	Potencjał absorpcyjny w OP I ocenia się jako niski z uwagi na barierę popytu ze strony przedsiębiorstw oraz często niewystarczającą jakość wniosków projektowych. Str 476	Z uwagi na niski potencjał absorpcyjny dla tak dużej alokacji rekomenduje się przeniesienie części środków z Działań I.1 i I.2 do Działania II.3, które wspiera rynkową fazę procesu innowacyjnego podejmowanego przez	IZ RPO WŁ 2014-2020 (DPR) IP RPO WŁ 2014-2020 (COP)	Dokonanie zmian w zapisach RPO WŁ 2014-2020	31 grudnia 2019	Programowa operacyjna	Innowacyjność oraz badania i rozwój	

Lp.	Treść wniosku (nr strony w raporcie)	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Proponowany sposób wdrożenia rekomendacji	Termin wdrożenia rekomendacji	Klasa / podklasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Status rekomendacji – bazowy
		przedsiębiorców.						
2	W Działaniu II.3, zwłaszcza zaś w poddziałaniu II.3.1 identyfikuje się wysoki potencjał absorpcyjny wnioskodawców. Uwzględniając: a) niski postęp wdrażania w OP I i brak możliwości przejęcia środków przez tę Oś, b) istnienie ring fencingów i zasady koncentracji tematycznej na CT 1, 3 i 4, c) problemy we wdrażaniu Działania II.1, zwłaszcza zaś Poddziałania II.1.1 - konieczne są realokacje w Programie. Str 478-479	Rekomenduje się realokowanie środków z Działania II.1 (zwłaszcza Poddziałania II.1.1) do Działania II.3 (zwłaszcza Poddziałania II.3.1).	IZ RPO WŁ 2014-2020 (DPR) IP RPO WŁ 2014-2020 (COP)	Dokonanie zmian w zapisach RPO WŁ 2014-2020	31 grudnia 2019	Programowa operacyjna	Przedsiębiorczość	

Lp.	Treść wniosku (nr strony w raporcie)	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Proponowany sposób wdrożenia rekomendacji	Termin wdrożenia rekomendacji	Klasa / podklasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Status rekomendacji – bazowy
3	(Działanie IV.2, Poddziałanie IV.2.1, IV.2.2, IV.2.3) Przewidywane znaczne przekroczenie wartości docelowej wskaźnika <i>Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych</i> jest wynikiem niedoszacowania jego wartości na etapie programowania perspektywy 2014-2020. Z uwagi na brak adekwatnego wskaźnika w ramach RPO WŁ 2007-2013, wartość docelowa została oszacowana na podstawie tego wskaźnika w województwie śląskim. Zastosowany przelicznik nie odpowiada skali wsparcia podjętego w RPO WŁ 2014-	(Działanie IV.2, Poddziałanie IV.2.1, IV.2.2, IV.2.3) Zwiększenie wartości docelowej wskaźnika <i>Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych</i> zgodnie z prognozami przeprowadzonymi w ramach niniejszej ewaluacji oraz wiedzą i doświadczeniem IZ RPO WŁ 2014-2020.	IZ RPO WŁ 2014-2020 (DPR)	Dokonanie zmian w zapisach RPO WŁ 2014-2020.	31 grudnia 2019	Programowa operacyjna	Energetyka	

Lp.	Treść wniosku (nr strony w raporcie)	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Proponowany sposób wdrożenia rekomendacji	Termin wdrożenia rekomendacji	Klasa / podklasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Status rekomendacji – bazowy
	2020. W przypadku zachowania dotychczasowego poziomu docelowego wskaźnika, jego wartość w roku 2023 zostanie przekroczona ponad osiemnastokrotnie. Str 345							
4	(Działanie IV.3, Poddziałanie IV.3.2) Podobnie jak w przypadku postępu rzeczowego, tak w przypadku prognoz niekorzystnie kształtuje się sytuacja w przypadku wskaźnika <i>Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie</i> . Przy założeniu wykorzystania środków wedle dotychczas występujących proporcji	(Działanie IV.3, Poddziałanie IV.3.2) Zmniejszenie wartości docelowej wskaźnika <i>Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie</i> zgodnie z prognozami przeprowadzonymi w ramach niniejszej ewaluacji oraz wiedzą i	IZ RPO WŁ 2014-2020 (DPR)	Dokonanie zmian w zapisach RPO WŁ 2014-2020.	31 grudnia 2019	Programowa operacyjna	Energetyka	

Lp.	Treść wniosku (nr strony w raporcie)	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Proponowany sposób wdrożenia rekomendacji	Termin wdrożenia rekomendacji	Klasa / podklasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Status rekomendacji – bazowy
	rozdysponowania alokacji, wskaźnik uda się osiągnąć na bardzo niskim poziomie. Str 123	doświadczeniem IZ RPO WŁ 2014-2020.						
5	Ze względu na bardzo duże zainteresowanie realizacją projektów dotyczących inwestycji w odnawialne źródła energii, zwłaszcza tych związanych z wykorzystaniem energii słonecznej, znaczący potencjał absorpcyjny oraz konieczność zwiększenia udziału energii z OZE w miksie energetycznym kraju, istnieje potrzeba zwiększenia alokacji na Poddziałanie IV.1.2. Str 482	Rekomenduje się zwiększenie alokacji na Poddziałanie IV.1.2 w związku z dużym zainteresowaniem wnioskodawców, znaczącym potencjałem absorpcyjnym i przyszłościowym charakterem działań związanych z OZE.	IZ RPO WŁ 2014-2020 (DPR)	Realokacja wolnych środków z poddziałań o niskim potencjale absorpcyjnym na Poddziałanie IV.1.2.	31 grudnia 2019	Programowa operacyjna	Energetyka	

Lp.	Treść wniosku (nr strony w raporcie)	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Proponowany sposób wdrożenia rekomendacji	Termin wdrożenia rekomendacji	Klasa / podklasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Status rekomendacji – bazowy
6	<p>W Działaniu VII.3 zidentyfikowano zagrożenie nieosiągnięcia wartości docelowej wskaźnika <i>Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej</i>. Prognozowana na 31.12.2023 roku wartość wskaźnika nie umożliwi osiągnięcia wartości docelowej. Przyczyną niskiej kontraktacji wskaźnika są czynniki zewnętrzne: wzrost cen usług budowlanych powodujący trzykrotnie wyższe koszty jednostkowe osiągnięcia jednostki wskaźnika niż założono na etapie programowania oraz wysoka</p>	<p>Zaleca się obniżenie wartości docelowej wskaźnika <i>Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej</i></p>	<p>IZ RPO Wł 2014-2020 (DPR)</p>	<p>Dokonanie zmian w zapisach RPO Wł 2014-2020.</p>	<p>31 grudnia 2019</p>	<p>Programowa operacyjna</p>	<p>Edukacja</p>	

Lp.	Treść wniosku (nr strony w raporcie)	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Proponowany sposób wdrożenia rekomendacji	Termin wdrożenia rekomendacji	Klasa / podklasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Status rekomendacji – bazowy
	konkurencja krajowego programu wspierania opieki żłobkowej Maluch. Str 365							
7	W związku ze zmianą sytuacji społeczno-gospodarczej zmniejszyły się potrzeby konieczne do zaspokojenia w ramach Działania IX.1, natomiast wciąż aktualne, a w niektórych obszarach rosnące, są potrzeby zdefiniowane w ramach Działania IX.2. Str 244	Rekomenduje się wdrożenie planu IZ RPO WŁ 2014-2020 dotyczącego realokacji części środków z Działania IX.1 do Działania IX.2.	IZ RPO WŁ 2014-2020 (DPR) IP RPO WŁ 2014-2020 (WUP)	Zastosowanie procedury przesuwania środków między PI.	31 grudnia 2019	Programowa operacyjna	Włączenie społeczne	
8	W projektach realizowanych w ramach Działania IX.1 oraz IX.2 zidentyfikowano potencjalną komplementarność w	Rekomenduje się wprowadzenie dodatkowych punktów w ramach kryteriów	IZ RPO WŁ 2014-2020 (DPR) IP RPO WŁ	Zmiany w zapisach załącznika nr 3 do SZOOP RPO WŁ 2014-2020 oraz regulaminie konkursu w ramach Działania IX.1 i IX.2.	31 grudnia 2019	Programowa operacyjna	Włączenie społeczne	

Lp.	Treść wniosku (nr strony w raporcie)	Treść rekomendacji	Adresat rekomenda- cji	Proponowany sposób wdrożenia rekomendacji	Termin wdrożenia rekomen- dacji	Klasa / podklasa rekomenda- cji	Obszar tematyczny	Status rekomendacji – bazowy
	zakresie szkolenia kadry asystenckiej. Zdiagnozowano, że w kontekście aktualnych potrzeb w obszarze aktywnej integracji oraz usług społecznych taka komplementarność pozwoliłaby na zwiększenie jakości realizowanych projektów. Str 521	premiujących w Działaniu IX.1 oraz IX.2 dla projektów zapewniających komplementarność.	2014-2020 (WUP)					
9	Potrzeby dotyczące powrotu na rynek pracy zaspokajane w ramach Działania IX.1 zmniejszyły się. W związku z tym należałoby skierować działania w ramach pozostałych do wykorzystania środków do grup osób o najtrudniejszej sytuacji zawodowej tj. osób	Rekomenduje się wprowadzenie preferencji dla projektów w ramach Działania IX.1, których uczestnikami będą w pierwszej kolejności osoby pozostające bez	IZ RPO WŁ 2014-2020 (DPR) IP RPO WŁ 2014-2020 (WUP)	Zmiany w zapisach załącznika nr 3 do SZOOP RPO WŁ 2014-2020 oraz regulaminie konkursu w ramach Działania IX.1.	31 grudnia 2019	Programowa operacyjna	Włączenie społeczne	

Lp.	Treść wniosku (nr strony w raporcie)	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Proponowany sposób wdrożenia rekomendacji	Termin wdrożenia rekomendacji	Klasa / podklasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Status rekomendacji – bazowy
	pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy. Str 519-520	pracy powyżej 12 miesięcy, poprzez wprowadzenie w kryteriach premiujących dodatkowych punktów za spełnienie tego warunku.						
10	W Działaniu V.2 <i>Gospodarka odpadami</i> występuje niewykorzystana alokacja. Projekty wybrane do dofinansowania z dotychczas przeprowadzonego naboru nie umożliwią realizacji założonych zobowiązań wskaźnikowych na lata 2014-2020. Ponadto analiza zapisów Planu Inwestycyjnego WPGO	W związku z analizą WPGO, gdzie znajdują się projekty opiewające na wyższą kwotę niż 8 000 000,00 zł rekomenduje się zmianę linii demarkacyjnej w zakresie wartości możliwych do wsparcia projektów	IZ RPO Wł 2014-2020 (DPR)	Rozważenie możliwości zwiększenia w porozumieniu z MliR linii demarkacyjnej w ramach RPO (rekomendowana kwota wynikająca z analizy zapisów WPGO to poziom 15 mln zł) oraz ogłoszenie drugiego naboru wniosków w ramach działania V.2 (poprzedzonego zgodnie z sugestią sformułowaną w rozdziale 5.4.1. odpowiednimi	31 grudnia 2020	Programowa operacyjna	Środowisko	

Lp.	Treść wniosku (nr strony w raporcie)	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Proponowany sposób wdrożenia rekomendacji	Termin wdrożenia rekomendacji	Klasa / podklasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Status rekomendacji – bazowy
	wykazała istnienie projektów opiewających na kwotę wyższą niż 8 mln zł. Str. 136	lub zmniejszenie alokacji na działanie V.2.		działaniami informacyjno-promocyjnymi by zwiększyć zainteresowanie aplikowaniem o wsparcie wśród potencjalnych beneficjentów). Działania te powinny zostać skierowane do wszystkich uprawnionych podmiotów wpisanych w Plan Inwestycyjny WPGO województwa łódzkiego. Rekomenduje się zmniejszenie alokacji na działanie V.2 do wartości wynikającej z aktualnych rozstrzygnięć przeprowadzonego naboru. W takim przypadku niezbędne będzie zmniejszenie wartości docelowej wskaźników w PI 6a do wartości wynikających z zawartych umów o dofinansowanie w ramach				

Lp.	Treść wniosku (nr strony w raporcie)	Treść rekomendacji	Adresat rekomenda- cji	Proponowany sposób wdrożenia rekomendacji	Termin wdrożenia rekomen- dacji	Klasa / podklasa rekomenda- cji	Obszar tematyczny	Status rekomendacji – bazowy
				pierwszego naboru.				

Źródło: opracowanie własne.

8. Spis wykresów i tabel

Spis wykresów

Wykres 1 Wskaźnik rezultatu PI 1a – Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB ogółem w regionie (w %)	54
Wykres 2 Wskaźnik rezultatu PI 1b – Stopa inwestycji w sektorze prywatnym (nakłady brutto na środki trwałe w sektorze prywatnym jako % PKB)	60
Wykres 3 Wskaźnik rezultatu PI 1b – Nakłady sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w relacji do PKB w regionie (w %)	61
Wykres 4. Wskaźnik rezultatu PI 3a Udział wyrejestrowanych rocznie przedsiębiorstw w liczbie przedsiębiorstw ogółem w województwie łódzkim (%)	69
Wykres 5. Wskaźnik rezultatu PI 3a Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w stosunku do PKB (%)	70
Wykres 6. Wskaźnik rezultatu PI 3b Wartość eksportu w województwie łódzkim (zł)	75
Wykres 7. Wskaźnik rezultatu PI 3c Udział przedsiębiorstw przemysłowych, które wprowadziły innowacje w % ogółu przedsiębiorstw (%)	82
Wykres 8. Wskaźnik rezultatu PI 3c Udział przedsiębiorstw z sektora usług, które wprowadziły innowacje w % ogółu przedsiębiorstw (%)	83
Wykres 9. Wskaźnik rezultatu PI 4e - Przewozy pasażerów komunikacją miejską w przeliczeniu na jednego mieszkańca obszarów miejskich [os.]	90
Wykres 10. Wskaźnik Drogowej Dostępności Transportowej WDDT II w województwie łódzkim w latach 2013-2017	95
Wykres 11. Wielkość ładunków obsłużonych w terminalach intermodalnych (TEU) w latach 2011-2016 w województwie łódzkim	97
Wykres 12. Wskaźnik Kolejowej Dostępności Transportowej WKDT II w województwie łódzkim w latach 2013-2017	102
Wykres 13. Wskaźnik rezultatu PI 4a – Udział produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem [%]	112
Wykres 14. Sprzedaż energii cieplnej na cele komunalno-bytowe w województwie łódzkim w latach 2013-2017	119
Wykres 15. Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych na 1000 ludności	151
Wykres 16. Zwiedzający muzea i oddziały na 10 tys. mieszkańców	152
Wykres 17. Wskaźnik rezultatu PI 8b Liczba pracujących w turystyce (według sekcji I PKD) [tys.]	162
Wykres 18. Wskaźnik rezultatu PI 8b Liczba pracujących w turystyce (według sekcji I PKD)	163
Wykres 19 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%) w województwie łódzkim w latach 2013-2017	170

Wykres 20 Osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców w województwie łódzkim w latach 2013-2017	171
Wykres 21 Regresja liniowa dla wskaźnika rezultatu Odsetek obywateli korzystających z e-administracji	181
Wykres 22 Wskaźniki rezultatu dla Działania VII.2 RPO Wł 2014-2020 dla lat 2012-2016/17	190
Wykres 23 Liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w województwie łódzkim w latach 2013-2017	191
Wykres 24. Zdawalność egzaminów zawodowych w województwie łódzkim w relacji do średniej krajowej (Polska-100) oraz Zdawalność egzaminów zewnętrznych w województwie łódzkim w relacji do średniej krajowej (Polska-100) w latach 2013-2017	201
Wykres 25. Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych edukacją przedszkolną w województwie łódzkim w latach 2013-2017	202
Wykres 26 Trudności napotymane w trakcie realizacji projektów przez beneficjentów Działania VII.1	364
Wykres 27 Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym w województwie łódzkim (%)	383
Wykres 28 Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wieku 16-64 lata wg BAEL w województwie łódzkim (%)	384
Wykres 29 Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie łódzkim (%)	384
Wykres 30 Liczba ludności w województwie łódzkim (osoby)	386
Wykres 31 Liczba podmiotów ekonomii społecznej w województwie łódzkim (szt.)	387
Wykres 32. Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64: postęp województwa w osiągnięciu wskaźnika do 2023 roku	442
Wykres 33. Nakłady na B+R w relacji do PKB: postęp województwa w osiągnięciu wskaźnika do 2023 roku	443
Wykres 34. Emisja gazów cieplarnianych (1990=100): postęp województwa w osiągnięciu wskaźnika do 2023 roku	444
Wykres 35. Zużycie energii pierwotnej: postęp województwa w osiągnięciu wskaźnika do 2023 roku	445
Wykres 36. Młodzież niekontynuująca nauki: postęp województwa w osiągnięciu wskaźnika do 2023 roku	446
Wykres 37. Osoby w wieku 30-34 posiadające wyższe wykształcenie: postęp województwa w osiągnięciu wskaźnika do 2023 roku	447
Wykres 38. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym: postęp województwa w osiągnięciu wskaźnika do 2023 roku	448
Wykres 39. Przedszkola: postęp województwa w osiągnięciu wskaźnika do 2023 roku	450
Wykres 40. Żłobki: postęp województwa w osiągnięciu wskaźnika do 2023 roku	451
Wykres 41. Kształcenie ustawiczne: postęp województwa w osiągnięciu wskaźnika do 2023 roku	452

Wykres 42. Bezrobocie młodych: postęp województwa w osiągnięciu wskaźnika do 2023 roku	453
Wykres 43. Zatrudnienie starszych: postęp województwa w osiągnięciu wskaźnika do 2023 roku	454
Wykres 44. Zatrudnienie 1: postęp województwa w osiągnięciu wskaźnika do 2023 roku	458
Wykres 45. Zatrudnienie 2: postęp województwa w osiągnięciu wskaźnika do 2023 roku	458
Wykres 46. B+R 1: postęp województwa w osiągnięciu wskaźnika do 2023 roku	459
Wykres 47. B+R 2: postęp województwa w osiągnięciu wskaźnika do 2023 roku	460
Wykres 48. PKB 1: postęp województwa w osiągnięciu wskaźnika do 2023 roku	461
Wykres 49. PKB 2: postęp województwa w osiągnięciu wskaźnika do 2023 roku	462
Wykres 50. Wydajność 1: postęp województwa w osiągnięciu wskaźnika do 2023 roku	463
Wykres 51. Wydajność 2: postęp województwa w osiągnięciu wskaźnika do 2023 roku	464
Wykres 52. Odsetek ankietowanych deklarujących chęć złożenia wniosku o dofinansowanie w ramach Osi priorytetowej II, zainteresowanych poszczególnymi Działaniami/Poddziałaniami OP II	478
Wykres 53. Odsetek ankietowanych deklarujących chęć złożenia wniosku o dofinansowanie w ramach Osi priorytetowej IV, zainteresowanych poszczególnymi działaniami/poddziałaniami OP IV	482
Wykres 54. Odsetek ankietowanych, deklarujących chęć złożenia wniosku o dofinansowanie w ramach Działań/Poddziałań Osi priorytetowej IV, znajdujących się na poszczególnych etapach przygotowania projektu	483
Wykres 55. Wybrane mierniki do diagnozy sytuacji w Działaniu V.2 Gospodarka odpadami w latach 2005-2017 (dochód rozporządzalny).....	488
Wykres 56. Masa zbieranych odpadów komunalnych ogółem i zmieszanych w latach 2005-2017.....	489

Spis tabel

Tabela 1. Zmiany w alokacji RPO Wł 2014-2020	42
Tabela 2 Wskaźniki wybrane do ram wykonania – stopień osiągnięcia wartości pośrednich i docelowych – OP I.....	47
Tabela 3 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 1a) – postęp rzeczowy.....	50
Tabela 4 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego – PI 1a	52
Tabela 5 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 1b) – postęp rzeczowy	56
Tabela 6 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego – PI 1b.....	58
Tabela 7 Wskaźniki wybrane do ram wykonania – stopień osiągnięcia wartości pośrednich i docelowych – OP II.....	63
Tabela 8 Wskaźniki produktu i rezultatu PI 3a – postęp rzeczowy	64
Tabela 9 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego – PI 3a	66
Tabela 10 Wskaźniki produktu i rezultatu PI 3b – postęp rzeczowy.....	71
Tabela 11 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego – PI 3b.....	73
Tabela 12 Wskaźniki produktu i rezultatu PI 3c – postęp rzeczowy	76
Tabela 13 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego – PI 3c	79
Tabela 14 Wskaźniki wybrane do ram wykonania – stopień osiągnięcia wartości pośrednich i docelowych – OP III	84
Tabela 15 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 4e) – postęp rzeczowy	86
Tabela 16 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego (PI 4e)	88
Tabela 17 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 7b) – postęp rzeczowy	91
Tabela 18 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji – PI 7b.....	94
Tabela 19 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 7c) – postęp rzeczowy.....	96
Tabela 20 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 7d) – postęp rzeczowy	99
Tabela 21 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji – PI 7d.....	101
Tabela 22 Wskaźniki wybrane do ram wykonania – stopień osiągnięcia wartości pośrednich i docelowych – OP IV (stan na 31.12.2018 r.)	104
Tabela 23 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 4a – postęp rzeczowy)	107

Tabela 24 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego – PI 4a	110
Tabela 25 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 4c) – postęp rzeczowy.....	115
Tabela 26 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego – PI 4c	117
Tabela 27 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 4e) – postęp rzeczowy	121
Tabela 28 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego (PI 4e)	123
Tabela 29 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 6e) – postęp rzeczowy	125
Tabela 30 Wskaźniki wybrane do ram wykonania – stopień osiągnięcia wartości pośrednich i docelowych – OP V.....	126
Tabela 31 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 5b) – postęp rzeczowy	129
Tabela 32 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego – Działanie V.1.....	130
Tabela 33 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 6a) – postęp rzeczowy	132
Tabela 34 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego - PI 6a.....	134
Tabela 35. Wskaźniki rezultatu (PI 6a) – postęp rzeczowy i prognozy.....	136
Tabela 36 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 6b) – postęp rzeczowy	138
Tabela 38 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego – PI 6b.....	139
Tabela 38 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 6d) – postęp rzeczowy	141
Tabela 40 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego – PI 6d.....	143
Tabela 40 Wskaźniki wybrane do ram wykonania – stopień osiągnięcia wartości pośrednich i docelowych – OP VI.....	146
Tabela 41 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 6c) – postęp rzeczowy.....	147
Tabela 42 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego – PI 6c	150
Tabela 43 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 8b) – postęp rzeczowy	153
Tabela 44 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego –PI 8b.....	158
Tabela 45 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 9b) – postęp rzeczowy	166
Tabela 46 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji – PI 9b.....	169
Tabela 47 Wskaźniki wybrane do ram wykonania – stopień osiągnięcia wartości pośrednich i docelowych – OP VII.....	173
Tabela 48 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji – PI 2c	180

Tabela 49 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 9a) – postęp rzeczowy	184
Tabela 50. Prognozowany poziom realizacji wskaźników produktu i rezultatu na rok 2023 przy pozostałej alokacji – PI 9a.....	187
Tabela 51 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 10a) – postęp rzeczowy	193
Tabela 52 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji – PI 10a.....	198
Tabela 53 Wskaźniki wybrane do ram wykonania – stopień osiągnięcia wartości pośrednich i docelowych – OP VIII.....	204
Tabela 54 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 8i) – postęp rzeczowy.....	209
Tabela 55 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego – PI 8i	223
Tabela 56 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 8iii) – postęp rzeczowy.....	236
Tabela 57 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego – PI 8iii	240
Tabela 58 Wskaźniki wybrane do ram wykonania – stopień osiągnięcia wartości pośrednich i docelowych – OP IX.....	246
Tabela 59 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 9i) – postęp rzeczowy.....	248
Tabela 60 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 9iv) – postęp rzeczowy.....	250
Tabela 61 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 9v) – postęp rzeczowy.....	254
Tabela 62 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego – PI 9i	257
Tabela 63 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego – PI 9iv	261
Tabela 64 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego - PI 9v	266
Tabela 65 Wskaźniki wybrane do ram wykonania – stopień osiągnięcia wartości pośrednich i docelowych – OP X.....	270
Tabela 66 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 8iv) – postęp rzeczowy.....	274
Tabela 67 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego –PI 8iv	278
Tabela 68 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 8v) – postęp rzeczowy.....	283
Tabela 69 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego –PI 8v	289
Tabela 70 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 8vi) – postęp rzeczowy.....	296
Tabela 71 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego –PI 8vi	300
Tabela 72 Wskaźniki wybrane do ram wykonania – stopień osiągnięcia wartości pośrednich i docelowych – OP XI.....	304
Tabela 73 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 10i) – postęp rzeczowy	307

Tabela 74 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego - PI 10i	311
Tabela 75 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 10iii) – postęp rzeczowy.....	315
Tabela 76 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego - PI 10iii	317
Tabela 77 Wskaźniki produktu i rezultatu (PI 10iv) – postęp rzeczowy.....	321
Tabela 78 Prognozowany poziom realizacji wskaźnika na rok 2023 przy pozostałej alokacji na podstawie kosztu jednostkowego – PI 10iv	325
Tabela 79. Obszary prawnie chronione [ha]	358
Tabela 80 Liczba osób bezrobotnych i stopa bezrobocia w województwie łódzkim i w porównaniu do Polski.....	367
Tabela 81 Liczba osób bezrobotnych i stopa bezrobocia w powiatach województwa łódzkiego i w porównaniu do Polski	368
Tabela 82 Liczba osób długotrwale bezrobotnych (ogółem i kobiety) i stopa bezrobocia długotrwałego w województwie łódzkim	370
Tabela 83 Liczba bezrobotnych powyżej 50 r.ż. w województwie łódzkim	371
Tabela 84 Liczba osób biernych zawodowo, współczynnik aktywności zawodowej i wskaźnik zatrudnienia w województwie łódzkim.....	371
Tabela 85 Struktura osób biernych zawodowo wg. BAEL w podziale na płeć w województwie łódzkim	372
Tabela 86 Bezrobotni bez kwalifikacji i doświadczenia zawodowego w województwie łódzkim	373
Tabela 87 Podmioty gospodarki narodowej w sektorze prywatnym wpisane do rejestru REGON – ogółem; Polska i województwa	375
Tabela 88 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności; Polska i województwa	377
Tabela 89 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności; Polska i województwa	377
Tabela 90 Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności; Polska i województwa	378
Tabela 91 Liczba nowo powstałych miejsc pracy na 10 tys. ludności; Polska i województwa	379
Tabela 92 Dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3; Polska i województwa	389
Tabela 93 Odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach na wsi; Polska i województwa	390
Tabela 94 Współczynnik aktywności zawodowej; Polska i województwa.....	391
Tabela 95 Przyczyny bierności zawodowej; województwo łódzkie	392

Tabela 96 Liczba biernych zawodowo w podziale na płeć; województwa; IV kwartał lata 2012-2018	393
Tabela 97 Zwolnieni z przyczyn dot. zakładu pracy w poszczególnych województwach	396
Tabela 98 Zwolnieni z przyczyn dot. zakładu pracy w województwie łódzkim - dynamika zmian w latach.....	397
Tabela 99 Zwolnienia grupowe i monitorowane w województwie łódzkim w latach 2011-2018.....	397
Tabela 100 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem; Polska i województwa	399
Tabela 101 Bierni zawodowo wg przyczyn: choroba, niepełnosprawność; Polska i województwa	401
Tabela 102 Przeciętna długość zaświadczenia lekarskiego w dniach (absencja chorobowa z tytułu choroby własnej); Polska i województwa.....	402
Tabela 103. Wskaźniki Strategii Europa 2020 oraz ich wartości docelowe na szczeblu UE i krajowym.....	436
Tabela 104. Obszary RPO WŁ 2014-2020 bezpośrednio wpływające na realizację Strategii Europa 2020 w województwie łódzkim	437
Tabela 105. Realizacja wskaźników Strategii Europa 2020 dla województwa łódzkiego 2000-2018.....	438
Tabela 106 Struktura interwencji RPO WŁ 2014-2020 w czasie – wielkości skumulowane ..	440
Tabela 107. Estymowany wpływ RPO WŁ na wskaźnik zatrudnienia w latach 2018-2023 ...	442
Tabela 108. Estymowany wpływ RPO WŁ na wskaźnik B+R w latach 2018-2023.....	443
Tabela 109. Estymowany wpływ RPO WŁ na wskaźnik emisji gazów cieplarnianych w latach 2018-2023	444
Tabela 110. Estymowany wpływ RPO WŁ na wskaźnik zużycia energii pierwotnej w latach 2018-2023	445
Tabela 111. Estymowany wpływ RPO WŁ na wskaźnik młodzieży niekontynuującej nauki w latach 2018-2023.....	446
Tabela 112. Estymowany wpływ RPO WŁ na wskaźnik wyższego wykształcenia w latach 2018-2023.....	447
Tabela 113. Estymowany wpływ RPO WŁ na wskaźnik ubóstwa w latach 2018-2023.....	448
Tabela 114. Estymowany wpływ RPO WŁ na wskaźnik przedszkoli w latach 2018-2023.....	450
Tabela 115. Estymowany wpływ RPO WŁ na wskaźnik żłobków w latach 2018-2023	451
Tabela 116. Estymowany wpływ RPO WŁ na wskaźnik kształcenia ustawicznego w latach 2018-2023	452
Tabela 117. Estymowany wpływ RPO WŁ na wskaźnik bezrobocia młodych w latach 2018-2023.....	453
Tabela 118. Estymowany wpływ RPO WŁ na wskaźnik zatrudnienia starszych w latach 2018-2023.....	454

Tabela 119. Wskaźniki monitorowania postępu realizacji SUERMB – cel 3, wzrost poziomu dobrobytu.....	455
Tabela 120. Skumulowany rozkład czasowy wydatków kwalifikowalnych według priorytetów inwestycyjnych – obszar zmian klimatu (w mln EUR)	467
Tabela 121. Skumulowany rozkład czasowy wydatków kwalifikowanych według osi priorytetowych – obszar zwalczania ubóstwa i włączenie społeczne (w mln EUR).....	468
Tabela 122. Wdrażanie poddziałań ZIT RPO WŁ	470
Tabela 123. Poddziałania RPO WŁ o charakterze ZIT i korespondujące z nimi poddziałania	471
Tabela 124. Wdrażanie poddziałań ZIT RPO WŁ oraz korespondujących z nimi poddziałań.	472
Tabela 125. Udział masy składowanych odpadów komunalnych w latach 2005-2017 w masie zebranych odpadów komunalnych [%].	489
Tabela 126. Podstawowe informacje nt. miejsc nieprzeznaczonych do pozostawiania odpadów w województwie łódzkim tzw. dzikie wysypiska w latach 2008-2017 (stan w XII).	490
Tabela 127. Podstawowe informacje nt. masy odpadów [Mg] zawierających azbest w województwie łódzkim.....	490
Tabela 128. Wymagane obowiązującymi przepisami prawa określone poziomy recyklingu i przygotowania do ponownego użycia niezbędne do wykazania przez gminy w danym roku rozliczeniowym w [%]......	491

Spis schematów

Schemat 1. Mapa ścieżek wnioskodawców w ramach RPO WŁ 2014-2020 (Customer Journey Map)	413
--	-----

9. Bibliografia

- *Analiza społeczno – ekonomiczna województwa łódzkiego*, Regionalne Obserwatorium Rynku Pracy w Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Łodzi.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/27/UE z dnia 25 października 2012 r. w sprawie efektywności energetycznej, zmiany dyrektyw 2009/125/WE i 2010/30/WE oraz uchylenia dyrektyw 2004/8/WE i 2006/32/WE.
- Energetyka ciepła w liczbach 2013-2017, Urząd Regulacji Energetyki;
- Informacje dotyczące szacowania wartości wskaźników, zebrane na podstawie art. 4 Rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) nr 215/2014 z dnia 7 marca 2014 r.;
- Informacje o naborach w ramach PO 2014-2020 (w tym harmonogramy naborów wniosków);
- Kontrakt terytorialny dla województwa łódzkiego;
- Krajowy Program Reform;
- Listy wskaźników oraz ich definicji dla poszczególnych Osi Priorytetowych RPO WŁ 2014-2020²⁸⁸;
- Maddala, G. S. (2008). *Ekonometria*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa.
- Metodologia szacowania wartości docelowych dla wskaźników wybranych do realizacji w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020.
- *Polityka Energetyczna Polski do 2030 roku*. Ministerstwo Gospodarki i Pracy. Dokument przyjęty przez Radę Ministrów 10.11.2009 r.

²⁸⁸ <https://rpo.lodzkie.pl/dowiedz-sie-wiecej-o-programie/zapoznaj-sie-z-prawem-i-dokumentami/item/1150-definicja-i-lista-wskaznikow> ; oraz wersje opublikowane w roku 2015: <https://rpo.lodzkie.pl/dowiedz-sie-wiecej-o-programie/zapoznaj-sie-z-prawem-i-dokumentami/item/214-lista-wskaznikow-oraz-ich-definicji-dla-projektow-realizowanych-w-ramach-regionalnego-programu-operacyjnego-wojewodztwa-lodzkiego-na-lata-2014-2020-w-osi-priorytetowej-ii-innowacyjna-i-konkurencyjna-gospodarka-iii-transport-i-viii-zatrudnienie>; <https://rpo.lodzkie.pl/dowiedz-sie-wiecej-o-programie/zapoznaj-sie-z-prawem-i-dokumentami/item/227-lista-wskaznikow-oraz-ich-definicji-dla-projektow-realizowanych-w-ramach-regionalnego-programu-operacyjnego-wojewodztwa-lodzkiego-na-lata-2014-2020-w-osi-priorytetowej-v-ochrona-srodowiska><https://rpo.lodzkie.pl/dowiedz-sie-wiecej-o-programie/zapoznaj-sie-z-prawem-i-dokumentami/item/227-lista-wskaznikow-oraz-ich-definicji-dla-projektow-realizowanych-w-ramach-regionalnego-programu-operacyjnego-wojewodztwa-lodzkiego-na-lata-2014-2020-w-osi-priorytetowej-v-ochrona-srodowiska><https://rpo.lodzkie.pl/dowiedz-sie-wiecej-o-programie/zapoznaj-sie-z-prawem-i-dokumentami/item/227-lista-wskaznikow-oraz-ich-definicji-dla-projektow-realizowanych-w-ramach-regionalnego-programu-operacyjnego-wojewodztwa-lodzkiego-na-lata-2014-2020-w-osi-priorytetowej-v-ochrona-srodowiska>.

- Polityki Sektorowe Województwa Łódzkiego;
- Polski sektor energetyczny 2050 - 4 scenariusze, Forum Energii, 2017 r.
- Raport z badania pn. *Ewaluacja ex-ante Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020*
- Raporty częściowe oraz Raport Końcowy z badania pt.: „System wyboru projektów ze szczególnym uwzględnieniem kryteriów wyboru projektów”, ITTI Sp. z o. o., 2017 r.;
- Regionalna Strategia Innowacji dla Województwa Łódzkiego – „LORIS 2030”;
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020, (wszystkie wersje w celu potwierdzenia trafności procesu programowania);
- Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 480/2014 z dnia 3 marca 2014 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego;
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1301/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i przepisów szczególnych dotyczących celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia” oraz w sprawie uchylenia rozporządzenia (WE) nr 1080/2006;
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006;
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1304/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1081/2006;

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2018/1046 z dnia 18 lipca 2018 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii, zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1296/2013, (UE) nr 1301/2013, (UE) nr 1303/2013, (UE) nr 1304/2013, (UE) nr 1309/2013, (UE) nr 1316/2013, (UE) nr 223/2014 i (UE) nr 283/2014 oraz decyzję nr 541/2014/UE, a także uchylające rozporządzenie (UE, Euratom) nr 966/2012;
- Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2018/276 z dnia 23 lutego 2018 r. zmieniające rozporządzenie wykonawcze (UE) nr 215/2014 w odniesieniu do zmian sposobu określania celów pośrednich i końcowych dla wartości wskaźników produktu na potrzeby ram wykonania w odniesieniu do europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych;
- Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 2015/207 z dnia 20 stycznia 2015 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 w odniesieniu do wzoru sprawozdania z postępów, formatu dokumentu służącego przekazywaniu informacji na temat dużych projektów, wzorów wspólnego planu działania, sprawozdań z wdrażania w ramach celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia”, deklaracji zarządczej, strategii audytu, opinii audytowej i rocznego sprawozdania z kontroli oraz metodyki przeprowadzania analizy kosztów i korzyści, a także zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1299/2013 w odniesieniu do wzoru sprawozdań z wdrażania w ramach celu „Europejska współpraca terytorialna”;
- Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 215/2014 z dnia 7 marca 2014 r. ustanawiające zasady wykonania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego w zakresie metod wsparcia w odniesieniu do zmian klimatu, określania celów pośrednich i końcowych na potrzeby ram wykonania oraz klasyfikacji kategorii interwencji w odniesieniu do europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych;
- Sprawozdania roczne z wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 oraz informacje kwartalne;
- Strategia modernizacji budynków: Mapa drogowa 2050, Kraków 2014;
- Strategia na rzecz inteligentnego, zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu Europa 2020;

- Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.);
- Strategia Rozwoju Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego 2020+ (Strategia ZIT);
- Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020;
- Strategia Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego;
- Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020, (wszystkie wersje w celu potwierdzenia trafności procesu programowania);
- Umowa Partnerstwa;
- Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020.
- Ustawa z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych odnawialnych
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju;
- Wojewódzka Strategia w zakresie Polityki Społecznej 2020;
- Wykaz regionalnych inteligentnych specjalizacji woj. łódzkiego oraz wynikających z nich nisz specjalizacyjnych;
- Wytyczne programowe w zakresie kwalifikowania wydatków w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 (EFRR) (wraz ze zmianami);
- Wytyczne w zakresie ewaluacji polityki spójności 2014-2020;
- Wytyczne w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach EFRR, EFS oraz FS na lata 2014-2020;
- Wytyczne w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020;
- Wytyczne w zakresie sprawozdawczości na lata 2014-2020;
- Wytyczne w zakresie trybów wyboru projektów na lata 2014–2020